Digitaliseret af | Digitised by

Forfatter(e) | Author(s):	Blicher, Steen Steensen.; med oplysende Noter af Hans Hansen.
Titel | Title:	St. St. Blichers samlede Noveller og Skitser
Alternativ titel | Alternative title:	Samlede Noveller og Skitser.
Bindbetegnelse | Volume Statement:	Vol. 1
Udgivet år og sted | Publication time and place:	København ; Kristiania : Gyldendal, 1905-07
Fysiske størrelse | Physical extent:	3 bd.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
130017628160

ST. ST. BLICHERS
SAMLEDE
NOVELLER
OG SKITSER

MED OPLYSENDE NOTER AF

HANS HANSEN

I. BIND

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
KØBENHAVN OG KRISTIANIA

ST. ST. BLICHERS

SAMLEDE NOVELLER OG SKITSER

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

J. W. Bleiker

ST. ST. BLICHERS

SAMLEDE NOVELLER

OG SKITSER

MED OPLYSENDE NOTER AF HANS HANSEN

FØRSTE BIND

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
KØBENHAVN OG KRISTIANIA
1905

FR. BAGGES KGL. HOF-BOGTRYKKERI. KØBENHAVN

JYSKE NOVELLER

JYSKE RØVERHISTORIER[1]

I.

Mange endnu levende kan vel erindre sig Navnet Ole Hestegilder[2] og den frygtelige Person, som det tilhørte. Han regerede mange Aar ganske uindskrænket og temmelig ugenert paa den cimbriske Halvø: stjal til daglig Brug og dræbte engang imellem til en Forandring. Jeg ved ikke rettere, end at han jo opnaaede en høj Alder og døde uden Øvrighedens Hjælp. Kun een Gang var han nær ved paa en voldsom Maade at befordres ud af Verden; og er det denne vigtigste Dag i hans Liv, som jeg her agter at redde fra Forglemmelse. — I en Kro i Nærheden af Hobro befandt vor jyske Schinderhannes sig just i Selskab med en Pranger og en vandrende Sadelmagersvend. Prangeren havde ved sidste Marked fortjent saa meget, at Munden løb over af Pungens Fylde: mange store Ord lod han falde om sin velspækkede Tegnebog; ej heller faldt de ubemærkede til Jorden, men blev med Begærlighed opsnappet og alvorlig lagt paa Hjertet af vor Highwayman. Da han havde udspurgt, hvilken Vej Prangeren vilde tage, listede han sig i Forvejen og tog Posto under en Bro; og straks bag efter ham gik Sadelmageren, dog ubemærket af Røveren. Sært og ubegribeligt forekom det denne, at hin steg ned til ham under Broen, slængte Ranselen paa Jorden og lod til at ville gøre ham længere Selskab. „Hvad vil du her?" spurgte han but. „Det samme som du," var Svaret, „rive et Par Blade af Prangerens Katekismus." „Det kunde jeg selv have gjort," sagde Ole, „uden din Hjælp." „Knap nok," svarede den anden, „Karlen ser ikke saa frossen ud; og to om een er altid det sikreste." „Saamænd," sagde Ole, „du taler ræsonlig; og vil du hjælpe til, saa skal vi dele!" „Saa godt jeg kan," svarede han. „Sig mig kun, hvad jeg har at gøre!" „Intet andet end at slaa ham for Panden med din Hammer, saa snart du ser, jeg griber Hesten ved Munden." „Det skal ske!" Med disse Ord tog Sadel-

mageren en Hammer ud af Ranselen, og i det samme hørte begge Travet af Prangerens Hest. Saa snart denne naaede Broen, blev den grebet i Tøjlen af Ole, og hans Kammerat sprang til fra den anden Side. „Slaa nu!" raabte Ole til ham. „Ja, hvor skal jeg slaa?" spurgte denne Begynder i den ottende af de frie Kunster. „I Panden, i Panden!" skreg Røveren utaalmodig. „Godt!" sagde hin, og dermed huggede han Hammeren i Panden paa — Røveren selv, som nu sansesløs tumlede til Jorden. Hvorledes Prangeren har takket sin snilde og kække Befrier, samt hvad de har talt tilsammen paa Vejen til Hobro, derom kan jeg intet berette, eftersom jeg ikke ved det; men saa meget ved jeg, at Røveren igen kom til Live, dog med Tabet af et Øje, som Sadelmagerens Hammer var kommet lidt for nær.

II.[3]

I en Gaard i Mellemvandet[4] ikke langt fra Viborg boede engang — jeg ved ikke naar — en velhavende Bonde. En hellig Juleaften, som hans Kvinde var i Færd med at tillave Nadveren, bankedes der paa Døren, og en klagende Stemme bad om at vorde indladt. Ude frøs det haardt og var ret et Guds Vejr med Storm og Snefog; Husmoderen ynkedes derfor over den stakkels vildfarende Vandringsmand. Det var en pjaltet Stodder, gammel, svag og ganske forkommen af Kulde; hun gav ham noget at vederkvæge sig paa, anviste ham Natteleje i den endnu lunkne Bageovn og slog atter Skodden for Husdøren. Men hvad sker? Aldrig saa snart havde hun forladt Frammerset for at dække Aftensbordet, førend Stodderen — en Ærkerøver — aabnede Døren for sine tolv Sønner, som nu brød ind i Stuen og, da de fandt Bordet dækket, bød sig selv til Gæst. Hvad var her at gøre? Skælvende frembar hun Julegrøden for Røverne, og skælvende maatte hun med Husbond og Børn se paa, hvorledes disse tømte baade Grødfadet og Saltmadsfadet. Imidlertid havde Tjenestekarlen paa et Ærende uden for Huset set disse ubudne Gæsters Indtog, snappet en Hest i Stalden og var, saa stærkt den kunde rende, ilet op til Herregaarden Ansberg. Herren dér var ikke sen, væbnede af sine Folk dem, som væbnes kunde, og naaede Mellemvandet endnu før Røverne var kommet til Desserten — Bondens Pengekiste. Men her var nu gode Raad dyre: Ansbergmanden var — skønt godt bevæbnet — dog kun selvottende mod tretten, og Stormen skulde foretages ind ad den lave Stuedør, hvilken een

Røver var i Stand til at forsvare. Under disse Betænkeligheder fremtraadte en af Tjenerne, en Vovehals og stærk som en Bjørn. „Lad mig kun gaa ind til dem alene!" sagde han, „jeg kan se dem sidde langs med Væggen derinde; men naar jeg raaber, saa kom og staa mig bi!" Han spændte nu Kaarden af, byttede Kjortel med Gaardskarlen og stod næsten midt i Stuen, før Røverne blev ham var. Som een Mand rejste de sig alle for at gribe denne ny ankomne og uvelkomne Gæst; men han tog i samme Øjeblik fat paa det lange og svære Egebord, bag hvilket alle Røverne sad, væltede det over paa dem og klemte dem saaledes mod Væggen, at de sad som fastnaglede og færdige at kvæles. Uden at kunne gøre Modstand blev de derfor af de indbrydende, een for een, trukket ud fra Fælden, bundet, ført til Ansberg, dér bevogtet og efter Helligdagene hængt i et og samme Træ uden for Gaarden. Deres Hule eller Røverstue — som ingen tilforn havde kunnet opdage — blev nu fundet i den store Banke Vesten for Skavngaard, og for det der vundne Liggendefæ udsmykkedes Sjørslev Kirke.[5]

III.

Ikke saa ønskeligt et Udfald fik den Begivenhed, som jeg nu vil fortælle, og som skal have tildraget sig i Nærheden.

Paa venstre Side af Landevejen, naar man drager fra Aarhus til Viborg og er kommet forbi Høberg Mølle, ses ved en liden Sø Spor af den forlængst nedbrudte Faldborg Kirke[6]. I Faldborg Sogn laa en ensom Gaard, hvis daværende Beboer mentes at have noget paa Kistebunden. En Søndag var han gaaet til Faldborg Kirke med sine to voksne Sønner og en Tjenestepige. Hustruen med en ni Aars Datter blev hjemme for at tage Vare paa Huset. Kort efter de øvriges Bortgang indtraadte en stor og før Kvinde, som uden nogen videre Indledning drog en Kniv frem og befalede Husmoderen at lukke op for sin Pengekiste. Denne førte hende op i den øverste Stue, oplukkede en meget stor, jernbunden Kiste og bad hende nu at tage selv. Idet Kvinden bukker sig ned i Kisten for at følge Indbydelsen, griber den resolverte Bondekone hende om begge Benene, kaster hende paa Hovedet derned og lukker Laaget i Laas over hende. Derpaa byder hun sin lille Datter at løbe op til Kirken efter Faderen med Besked om det, som nu havde tildraget sig. Desværre! det løb ulykkeligt af for det arme Barn. Paa en Bakke uden for Gaarden stod Røveren selv for at passe paa, naar Folk gik af Kirke. Da han saa den lille

komme hastig løbende ud i Stedet for sin Kone, begyndte han at ane Uraad. Han skyndte sig at møde hende og spurgte hende, hvor hun skulde hen. „Til Kirken," svarede Stakkelen, „at hente min Fader; vor Moder har lukket Røverkonen inde i den store blaa Kiste." — „Følg du kun med mig," sagde Røveren, „jeg skal nok hjælpe din Moder." — Pigen græd, men maatte gaa ved Røverens Haand ind i Gaarden. Konen saa dem komme ind ad Porten, men tabte dog endnu ikke sin Besindelse; hun tillaasede i en Hast begge Husets Døre, væltede et Kar hen for den ene og en Øltønde for den anden og bevæbnede sig selv med Køkkenøksen. Røveren, som ikke kunde aabne Gaarddøren, opfordrede til Overgivelse, og da denne blev afslaaet, truede han med at myrde Datteren. „Vil du ikke lukke op," skreg han, „saa kom hen til Vinduet!" Som draget eller slæbt af en usynlig og rædselfuld Magt gik hun derhen. Røveren holdt det skrigende Barn om Benene og svingede det nogle Gange rundt omkring sig. „Vil du endnu ikke?" hvinede han. „Nej!" var den bestemte Kvindes Svar, „kan du dræbe det uskyldige Barn nu, saa dræber du os begge, ifald jeg lukker op." Da svingede han det atter over sig og knuste dets Hoved mod Brostenene. Nu for han mod Vinduet, men Øksen truede hans Haand, hvor som helst den vilde gribe fat. „Farvel!" sagde han med indædt Raseri og gik ud ad Porten. Den behjertede Kvinde lod sig endnu ikke lede vild, hun for alle Vegne om i Huset for at møde Røveren, hvis Indbrud hun stedse ventede. Hun keg op i Skorstenen. Se! da skrævede han allerede over Piben. Hurtigt rev hun en Ville Halm af en Seng og kastede paa Gløderne, og Røgen tvang ham snart til at opgive dette Forsøg. Endelig kom Folkene af Kirke, saa Røveren paa Huset, ilede og fangede ham et Stykke fra Gaarden. Hans Kone blev nu forløst af sit Fængsel, og begge kort efter stejlede uden for den kække Kvindes Gaard.

---

[1] Som det ses af flere Breve, var det under Paavirkning af den romantiske Skoles stærke Interesse for Almueoverleveringen (sidste Del af Thieles store Samling Danske Folkesagn udkom 1823), at B. i Tidsskriftet „Harpen", 1824, Nr. 1, udgav disse Røverhistorier. I hans Digtnings Udviklingshistorie har dog baade Røverhistorierne og „Oldsagn fra Alheden" (trykte i samme Aarg. af „Harpen", Nr. 5) større Interesse ved saa afgjort at vise ind mod det mest ejendommelige i hans jyske Noveller.

[2] Just det samme, som B. her fortæller om denne jyske Ugerningsmand, beretter han i „Vestlig Profil af den cimbriske Halvø", S. 69—72, om den af Folkeoverleveringen bekendte Stoffe Jennyww.

[3] Det er denne Røverhistorie, der senere formedes til Novellen „De tre Helligaftener".

[4] Vandet er en Landsby i Sjørslev Sogn.

[5] Alterkalken i Sjørslev Kirke er forsynet med Ansbjergmandens (Marsvinernes) Vaaben.

[6] Allerede 1555 kaldes Faldborg Kirke „øde". Tæt ved Rødkærsbro Station ses endnu Kirkegaardspladsen.

OLDSAGN PAA ALHEDEN[1]

BRUDSTYKKE AF ET BREV

— — — Det var ret ilde, at du blev forhindret i din Rejse! Jeg var nu engang belavet paa din Ankomst, og Aarstiden var bekvem baade for dig og mig; men det faar saa være! Kom da, naar du kan! og skulde det træffe saa uheldigt, at jeg ikke var hjemme eller havde Forfald, saa jeg ikke kunde ledsage dig, da lad efterfølgende vise dig til Rette paa Heden.

Saa snart du paa Landevejen fra Vejle til Viborg er ankommet til Klode Mølle[2] og har betalt fire Skilling for at passere en Bro, belagt med Hedetørv, saa tag disse Blade i Haanden og anse det, som om jeg havde personlig modtaget dig her paa den sydlige Grænse af mit Pastorat og Alheden! — Er du oppe paa Banken straks Norden for Møllen, saa luk dine Øjne op, og luk dem vidt op! thi du har en vid Udsigt for dig; den er stor, om den end ikke er smuk. Og dog — skulde denne store Slette intet have for Øjet? Hvorfor hviler det da med Velbehag, ja med højtidelig Rørelse paa Havets uhyre Flade? og er det ikke, som om Sjælen og Hjertet udvidede sig med Synskresen? Denne Hede, som du nu drager ind i, er stor og jævn som Havet, og hist og her i Kimingen øjner du Kirker og Huse, som om de ragede frem paa en fjern Strandbred. Jeg vilde ønske for din Skyld, at Solen maatte skinne ret klart den Dag, du første Gang ser det brune Lynghav! Disse Kirker og Huse, disse Høje og Pyramider af Hedetørv skal vise sig svømmende i Luften, hvert Øjeblik forandrende deres dunkle Skikkelser og antagende Billeder af Mennesker, Dyr, Træer, Bjerge og alt, hvad Indbildningen kan optænke. Det kunde maaske gaa dig, som det gik mig, da jeg fra Østerlandets ujævne Jordsmon sejlede ud paa Heden: det var for mig, som om jeg nu først i fuldkommen Frihed rejste ud i den vide Verden, som om jeg tilforn kun havde snoet mig møjsommeligt frem mellem Bakker og Skove, men nu svævede let som en Fugl hen over den

uindskrænkede Plan. — Men det er sandt, du rejser som Oldgransker — ikke som Digter; og vel var det, at dette saa betids randt mig i Hu; du var ellers draget forbi en klassisk Plet. Tag kønt din Hat af! Du er midt paa Grate Hede! (I Parentes maa jeg gøre dig opmærksom paa, at vi her siger Graa Hede, at denne vist har givet den ulykkelige Svend sit Øgenavn, og at vi her i Sognet endnu har en levende Svend Grate eller Graa.)

Foranstaaende Parentes har jeg ellers skudt ind for en Smule at dæmpe paa den Ild, som Nævnelsen af Grate Hede sikkert har antændt i din antike Sjæl. Jeg hører dig allerede hidsblæsende spørge: „Var det her, Slaget stod? Hvor stod Valdemars Hær? Hvor stod Svends? Hvor faldt Svend? Hvor —" Bi lidt! bi lidt! Du har godt ved at spørge; men tilfredsstillende Svar maa du ikke vente af mig. Jeg har raadført mig med Sakso; men den gode Mand har ikke været stærk i Jyllands Geografi. At Slaget har staaet her, siger Bønderne; og det modsiger dem ikke, at her stundom opgraves og oppløjes Stridsvaaben. De siger videre, at Svend gik i Synk i hin Mose Østen for dig. De fortæller ydermere, at hans Rejsevogn er sunket i samme Mose med samt hele Krigskassen. (Vil du blive her til Natten, kan du se Lys[3] brænde over den og maaske — om du kan tie saa længe — være heldig nok til at opgrave den.) En skarpsindig Oldgransker her i Egnen har ellers forelagt mig følgende Hypothese om hin Valplads: „Da Svend laa i Viborg, og Valdemar kom fra Randers, har de fra disse tvende Punkter manøvreret hverandre i Møde og er stødt sammen ved Vindumovergaard (jeg vilde ønske, at du havde de geografiske Kort ved Haanden), hvor Egnen tilbød en Position. Svend har, fordrevet fra denne, søgt at sætte sig ved Elsborg og, atter turneret, sidste Gang budt sin Fjende Spidsen ved Hørup. Da han ogsaa her blev slagen, har han endelig begivet sig paa Flugten ad den Kant, som endnu stod ham aaben, nemlig mod Sydvest, og er her blevet hængende med sin Hest i Gungerne af en eller anden Mose Syden eller Sydvest for Graa Sø. Her opdagedes han; og idet han førtes tilbage til Sejrherren, er det, at hin Bonde med sin Økse forkortede ham den tunge Gang ved en Høj lidt Nordvest for Bøgild Skov, som endnu den Dag i Dag derfor hedder Svendhøi". Tag nu heraf, hvad du behager, og lad dig nøje dermed, indtil du finder noget bedre.

Inden du forlader Grate Hede, maa jeg dog gøre dig opmærksom paa nogle Stentavler tæt Norden for Graa Sø. Her stod engang Graa Kapel, og her blev Svend begravet. Vil du tage Stedet i Beskuelse, maa du dreje af fra Landevejen en halv Mil i Øster.

Men spar din Ulejlighed! Du vil ikke finde andet end nogle Kampestene, nedfaldne Digestumper — og Runer paa nogen af dem skal du ikke lede efter! Overalt er her i Egnen total Mangel paa Runestene; kun een eneste har jeg i disse Dage faaet Nys om: den skal være indmuret i en Bondes Stuehus, og kan jeg — uden at rive Huset ned — faa Stenen at se, skal jeg paa behørig Sted anmelde det.

Medens jeg taler om Graa Kapels Ruiner, kan jeg vel ikke undlade at melde lidt om den Kirke, som har staaet paa Ungstrup Mark, en halv Fjerdingvej Nordost for Byen. Den skal have heddet Lunde Kirke og være nedbrudt formedelst følgende Udaad:[4] Paa Aunsberg boede en Fru Kirsten, som ikke levede i den bedste Forstaaelse med Kærsholms Herre. Begge havde een Stol i Lunde Kirke, og her skal deres Konversation engang have taget saadan en Vending, at Kavaleren kastede Damen ud af Stolen. Lykkeligvis havde hun tvende Sønner, som paatog sig at hævne denne Fornærmelse, og dette gjorde de ved næste Søndag at dræbe Ridderen i Kirken. Herved vanhelliget og bandsat blev den snart efter nedbrudt; og af dens Levninger tillige med dem af Graa Kapel skal Torning Kirke være opbygget, eller rettere forstørret. Altertavlerne fra begge hine Kirker hænger endnu i denne. Den mindste, formodentlig den fra Graa, kunde maaske gemme en eller anden Relikvie; den anden ikke, da den kun bestaar af enkelte Planker.

Men det var paa Grate Hede, vi slap, en lille halv Mil Norden for Klode Mølle. Behag nu at gøre en Afstikker til Venstre gennem hine Gaarde, som hedder Graamose. (I Forbikørsel være det sagt, at det er en Koloni, som først blev bebygget af Tyske, men nu bebos af Danske, som nyder godt af de hine meddelte Friheder for Afgift til Præsten og Skolen.)[5] Videre mod Nordvest forbi dette Skovfogedhus, der fører det nysselige Navn Kumpedal. „Skovfogedhus?" siger du, „hvor er da Skoven?" — Nu er vi igennem den. — „Aha! jeg tænkte, det var Enebær." — Ingen Spidser, min Ven! det var heller ikke Skov, jeg vilde vise dig, men noget ganske andet. Ser du her disse Smaaforhøjninger af mange Haande Skikkelser og forskellig Størrelse? Og hisset en Vold som et Brystværn i en retvinklet Triangel? Hvad tænker du herom? — „Det er jo aabenbart Levninger af en befæstet Lejr, maaske Svends." — Nej, Hr. Antikvarius! Levninger af en Sandflugt[6]. Her afbrændte for nogle og fyrretyve Aar siden et Stykke Hede, en halv Mil bredt og henved en hel Mil langt. Jordskorpen, en sort Mor, brændte med, og Ilden levnede intet uden Sand og

Al. Da denne Sandflugt ved de hyppige og heftige Vestenvinde stedse udbredte sig videre mod Østen, lod Regeringen den beplante med Strandhavre. Denne overvandt og overvoksede den golde Sand, der af Stormene blev sammenblæst og opdynget paa mangfoldige Steder. Saaledes dannedes efterhaanden disse Levninger af den befæstede Lejr; men nu er alt igen bevokset med Lyng. Eet Gode er dog herved bevirket: Alen nemlig, hvorfra Sandet af Vinden blev bortfejet, udsattes nu for Sol og Luft og opløstes til sidst aldeles, saa at her med Tiden endda kan blive Skov.

Vil du nu behage at vende tilbage, saa skal jeg vise dig en anden Jordvold, som ret kan bryde dit antikvariske Hoved. Ved dette Kolonisted, Bækgaard kaldet, ser du et nogle Hundrede Alen langt lyngbegroet Dige, der af Bønderne kaldes Knaps Dige og skal være opkastet af en vis Konge ved Navn Knap. Kan du bringe mig noget herudaf, skal det være mig kært; jeg er lige saa klog paa Kong Knaps Historie, som han, der i Litteraturtidenden[7] snakker Æstetik, er paa Poesi; og man maatte have saadan en Herres hele gode Mening om sig selv for at turde byde Publikum sin Passiar om en Sag, der er en ganske fremmed.

Gør nu atter en Vending til Venstre, saa kommer du til en Bæk, der løber snart over og snart under Jorden. Længere nede ved samme Bæk lige Sønden for Gaarden Sangild blev for to Aar siden, ved at man gravede en Vandledning, fundet en Mølleakse med mere Mølleværk og Bygningstømmer. Det mærkelige herved er, at Egnens Beboere slet intet ved at sige af nogen Mølle paa dette Sted. Den er altsaa ældre end nogen Tradition og forskriver sig fra en Tid, da denne nu saa menneskefattige Egn har været bedre befolket. Paa en saadan stærkere Befolkning peger ogsaa tydeligt de mange Agerrener, som hist og her ses i Heden, langt fra Byer og Huse.

En Urigtighed, som jeg etsteds for et Par Aar siden har læst, maa jeg dog her rette. Der fortaltes nemlig, at man ved Brøndkastning, naar man havde gennemgravet Alen, kom til et Jordlag, som vidnede om ældre Vegetation og Kultur. Det er interessant, men det er ikke sandt. Under Alen er Sand og intet andet end Sand, lige til en Dybde af nogle og fyrretyve Alen, og længere er man ikke endnu trængt ned i Jordens Indre.

Og nu tilbage igen! Naar du arriverer til hin romantiske By Knudstrup, saa lader du Vejen til Viborg ligge til Højre og kører til Venstre paa den til Skive. Du kommer saaledes atter ud i den sorte Hede, et Stykke forbi tvende Dosser, hvis Betydning hverken du eller Rudbeck kender. Nyd da paa ny den frie Udsigt! Kun et

Par fjerne Gravhøje møder dit Øje. Hin midt imellem Torning og Karup hedder Tinghøj, nok et Bevis for, at denne Egn har været mere beboet end nu; thi hvad skulde have bevæget vore Forfædre til at holde Ting i en Ørk? Det er ellers mærkeligt nok, at her paa Alheden findes saa yderst faa Høje, da det dog rundtom vrimler af dem. Lige saa underligt er det, at her er næsten slet ingen stensatte Begravelser ɔ: Jættestuer, Jynniovne[8]. Østerlandet har af dem næsten paa enhver Bymark; men her i en vid Omegn har jeg kun set een eneste.

Imidlertid har du vel naaet Ulvedals Plantage, som du uden bedre Underretning gerne kunde antage for en Antikvitet. Men Skoven er ikke saa gammel; disse Fyrre dør ikke af Ælde, men af Sygdom: Alen standser Fyrrens nedadvoksende Pælerod og siger: Hertil skal du komme og ikke videre! I de senere Aar har man lagt sig efter Gran, Birk og Lærketræer. Disse lykkes godt under en duelig og driftig Forstmands Bestyrelse, og den kommende Slægt vil her upaatvivlelig finde en skøn og frodig Skov. Havde man fra Førstningen raadført sig med Egnens Moser, var Eksperimentet med Fyrrene aldrig prøvet. Her findes nemlig i næsten enhver Tørvemose Gran- og Birkerødder og hele Stammer — men ingen Fyr. Kommer man en Mil Østen for Alheden, indeholder Moserne Eg, og intet uden Eg.

Kør nu rask til gennem Kolonibyen Haverdal (den er ikke antik; kun to Aar gammel) og videre frem mellem Kirken og Præstegaarden, indtil midtvejs mellem denne og hin Koloni Grønhøj, saa skal jeg give dig noget at grunde paa. At Tiden imidlertid kan gaa lidt hurtigere for dig, vil jeg fortælle dig en Historie, som intet Eventyr er.

Engang var der en Mand, som hed Jens Langkniv[9], men som jeg *ab euphoniam* kalder Gennaro Caltellaccio. (Du mærker vel allerede, at jeg ikke er ganske fremmed i det Kapitel af den nyere Litteratur, som handler om Røvere; jeg havde jo ellers ikke været i Stand til at danne dette æstetisk-skønne Navn: *ad formam* Abællino, Rinaldini, Mazarino etc.) Samme Jens var en meget berømt Røver og Røverkaptajn paa disse Heder og især en farlig Fjende af Bissekræmmere og omvankende Jøder. Mange af disse havde han paa sin — af intet Politi forstyrrede — Vandring nedlagt og til sin Hule henført de erobrede *spolia opima*. Han beherskede alle Landeveje mellem Vejle og Viborg med sin Tollekniv, hvilken han forstod at bruge som et Kastespyd og efter hvert Kast at drage til sig igen, saasom den var forenet med Lommen ved en lang Snor (heraf det ominøse Tilnavn!); og længe herskede

han uindskrænket. Dog omsider mistede han Frugten af alle sine Sejre og maatte overlade sin blodige Laurbærkrans til en af sine Arvefjender, til — en Kræmmer!! „Lass dir erzählen!" som Lafontaine siger —: En Dag, da vor Helt efter sin Sædvane betræder Landevejen, faar han Øje paa en Kræmmer, som med Kisten paa Ryggen slæber sig møjsommeligt frem. Sikker paa sit Bytte nærmer Gennaro sig med faste Skridt — Haanden hvilende i Lommen paa den frygtelige Kniv. Gennaro! tapre Gennaro! vogt dig! tro ikke den falske Kræmmer! Men det er forgæves, din Ulykkesstjerne leder dig. — „Kære Ven," begyndte Kræmmeren med svag og skælvende Stemme, „forbarm jer over mig arme Mand! jeg har nok ikke en Time at leve i, saaledes klemmer det mig; men vis den Barmhjertighed at bære mit Kram foran mig til den næste Kro, saa faar jeg se, om jeg kan komme efter; hvis ikke, lader I mig vel hente paa en Vogn." Saaledes talte han, idet han stønnende satte Kisten paa Jorden. Den ærlige Røver, som tyktes, her var godt Køb, tager Kisten paa Ryggen som en god Prise og vil just dreje ind i Heden, da Kræmmeren med sin Knortekæp slaar ham det ene Ben tværs over. Røveren falder, men griber sin Kniv og kaster efter sin Fjende, dog denne, som var belavet derpaa og, førend hin saa ham, allerede havde kendt sin Mand og lagt sin Plan, var straks ude af Skudvidde og tilraabte den fnysende Gennaro disse haanende Ord: „Bette Jens! hudden æ et no mæ dæ? No begynner a aa komm' mæ." — Kort at fortælle: Kræmmeren løber til næste By, samler Folk og med disses Bistand binder Røveren, dog ikke uden tappert Modværge fra hans Side. Derpaa føres han til Horsens, uden for hvilken By han ogsaa efter først at have pøniteret et Par Aar i et underjordisk Hul blev halshugget med de tilbørlige Ceremonier. At Præsten har omfavnet ham og Bøddelen i bare Skjorteærmer og røde Stoffes Underklæder trykket ham ømt i Haanden, samt at de tilskuende Damer trindt om har givet deres Bifald til Kende ved et: „Det er gyseligt! det er nysseligt!" alt dette kan du, som sagtens har set en Henrettelse, ikke paatvivle.

Og se! nu er vi da lige ud for et Sted, hvor det spøger, og — hvad der er det synderlige — ikkun ved højlys Dag. Hist henne, nogle Hundrede Alen Østen for Vejen mellem hine Smaahøje, dem lig ved Kumpedal, mødes paa en klar Foraarsmorgen just ved Solens Opgang tvende Hære til luftig Kamp: Fodiolk og Ryttere nærmer sig hinanden, aabner og slutter deres Geledder, svinger ud, deplojerer og udfører mangen en skøn Manøvre. Anførerne

farer til Hest op og ned ad Krigernes Rækker; Fanerne vajer i Luften og bølger som Røg over de urolige Kæmper, indtil de omsider blander sig i Striden. Da ser man Folk og Heste styrte, Raderne fortyndes og atter fyldes, saarede rave af Sted og flygtende jage over Heden med de blinkende Spyd bag efter sig, indtil efterhaanden alt forsvinder, og intet mere er tilbage paa den tavse Slette. En ossiansk Scene! Men her kommer et Tillæg, som langt overgaar de vidunderlige skotske Visioner: skarpe Øjne vil ydermere skelne Krigernes forskellige Dragter og Uniformer — (den ene Hær er klædt i rødt, den anden i blaat) — Anførernes vajende Fjerbuske, Kanonerne og de tykke Røghvirvler, som udvælter fra deres frygtelige Mundinger. Hvo der ogsaa hører grant, er i Stand til at bemærke Trommer, Piber, Bøssernes Knalden, de befalendes Raab og de saaredes Skrig. Disse Uniformer og disse Ildvaaben synes dog at være lidt for moderne, og skal her komme noget ud af, saa maa dette Væsen snarere være et V a r s e l end et Gengangeri. En anden Synderlighed er denne: at de omboende Danske intet vil vide heraf; men hele Sagnet forskriver sig, saavidt min Kundskab gaar, fra de tyske Kolonister. Af disse har flere forsikret mig med de dyreste Eder, som de for Domstolen var villige til at gentage, at de med egne Sanser havde erfaret det her fortalte, dog saaledes, at den ene havde iagttaget dette, den anden hint af disse „Schatten auf der Haide". Ej heller er de enige i Henseende til Tiden, idet somme siger, at dette Skuespil opføres kun en vis Dag, andre derimod paastaar, at Dagen er ubestemt; men heri er alle enige, at det er tidligt paa Foraaret og ved Solens Opgang. Spørger man, hvad det har at betyde, saa svares der, at her engang har staaet et Slag mellem Danske og Svenske, og at en dansk Dronning Margrethe paa Karup Kirketaarn (en Mil derfra) var Vidne til Kampen!!! —

Hvad siger du til alt dette? Hvo der ikke er Elsker af Luftbatailler, ej heller, hvad Aandeverdenen angaar, lidt overtroisk, vil neppe opbygge sig synderligt ved dette Sammensurium, hvoraf det bedste dog til sidst bliver det poetiske deri. Til nysnævnte Karup Kirke er en forgyldt Kalk givet, efter Paaskriften, a f d e n H e r i n M a g r e t h e A a r 1 4 8 7. Men denne Kalk er kun en Kopi; thi Originalen, ombyttet af Frederik den Femte, er af purt Guld og større; og tykkes mig, at jeg har set denne paa Kunstkammeret og af Ciceronen faaet den Forklaring, at Dronning Margrethe med sine Hofdamer i sin Tid havde drukket af den. — At Karup engang var en Købstad, at dens Kirke har været meget større end nu og i Ry for særdeles Hellighed (her staar endnu

nogle klodsede Helgenbilleder og et underligt pyramidalsk Skab), deraf bryster sig endnu Byens faa Beboere.

Tre Fjerdingmil paa hin Side Grønhøj ved Sejbæk kunde du naa den nordre Grænse af Alheden; men jeg skal føre dig en bedre Vej til Højre om ad Hald til Viborg; men førend du betræder denne, maa jeg henlede din Opmærksomhed paa hin høje Banke mod Norden. Det er Dagbjerg Dos (ved de bekendte Kalkminer), hvor der ogsaa er lidt Pusleri[10]. Desset er nemlig beboet af Bjergfolk, og ofte, naar man betræder det, vil man høre et Drøn under sig, som om et Kistelaag faldt i. Om Natten brænder her jævnlig Lys, og stundom farer dette som et Stjerneskud ned i den nærliggende Sø. Flere Gange har Dagbjergs vindskibelige Beboere, ej ubekendte med Jordens Indre, gravet her efter Skatte, men hver Gang forgæves. Til Kedlen med Pengene i er de rigtig kommet, men saa har en eller anden af dem ved højst utidig Snakken fordærvet Spillet, og Kedlen er da sunket dybere ned. For nogle Aar siden blev det sidste Forsøg anstillet: de tavseste i Byen forenede sig, og med gensidigt Løfte om Standhaftighed i den Dyd, som især skal være vanskelig for Fruentimmer, begyndte de en Nat at grave. Snart naaede de Kedlen, og Bjergets Indvaanere, som nu var stedt i stor Fare for at miste deres Skat, brugte alle mulige Kunster for at kyse de dristige Ransmænd. Først præsenterede sig en hovedløs Hest, derpaa en lige saa velskabt Tyr; men det hjalp slet intet. Derpaa for en Karet, trukken af seks Mus, ud af Bjerget og snurrede tre Gange rundt om Graverne; vilde heller ikke frugte. Da hørtes i Bjerget en liflig og vidunderlig Musik, hvorpaa fulgte Hanegal, Barneskrig og Kattemjaven — endnu tav de Dagbjerg Mænd. Men se! nu stod Dagbjerg By i lys Lue, da løb de med ængsteligt Raab fra den synkende Kedel og fandt — at Ildebranden kun var et Blændværk af den snedige Bjergmand. Hvad tykkes dig? var det ikke et nysseligt Stof til et moderne Skuespil? saadant et Wunder- und Zauberspiel? Og Sang maatte her til: Sang af de Dagbjerg Mænd, Sang af Bjergmanden, hans Kone og Børn, Sang af de seks Mus, Hanen, Katten og den hovedløse Hest! Du kan tro mig, det var Mad for Mons og Vand paa visse Folks Møller, og umanerlig Ros vilde det faa i Litteraturtidenden — *NB.* naar Forfatteren var en af dem, paa hvem Recensenten har trykket et permanent *Imprimatur.*

Men det var Vejen til Jyllands Hovedstad, som jeg anviste dig. Du kan fra denne se paa en Halvø i den smukke Sø Ruinerne af det berømte Hald Slot og hertil slaa op i Hundredvisebogen[11] den

Romance: „Niels Bugge bygger op Hald med Ære; han agter den ej i fremmed Mands Være". Har du set dig mæt paa de ydmyge Levninger af hin danske Pairs Stolthed, saa il igennem Halds ærværdige Egeskov, og snart skal du se det gamle Viborg spejlende sig i Søen — *NB.* ifald det ikke blæser — og ligesom smilende forelsket se over til det jomfruelige Asmild Kloster og dette indhyllende sig bly som en Ungmø i et Slør af grønne Blade og dog kiggende nysgerrig gennem disse over til den prunkende Stad. At du her bliver modtaget med trohjertig Gæstmildhed og finder gammel dansk Ærlighed forenet med Nutids Belevenhed, vil du selv behageligst erfare. Herfra kan du gøre magelige Ekskursioner til Tap Hede, til Erik Glippings pragtløse Dødsseng, til den mærkelige Gravhøj ved Aalemølle og til den lige saa mærkelige Snabes-Høj, en Fjerdingmil Østen for Nonmølle, hvor det store Landting upaatvivlelig holdtes[12], før Viborg blev til. Og vil jeg ende denne min Vejvisning med det etymologisk-ortografiske Vink[13], at du herefter aldrig skriver Snapsting, men Snabsting.

---

[1] Se Note 1 til „Jyske Røverhistorier"!

[2] Ogsaa fra Klode Mølle kunde B. en Røverhistorie; han fortalte den engang til Carit Etlar, der genfortæller den i „En smuk Historie".

[3] I et Brev (paa det kgl. Bibliot.) til Thiele skriver B. om en Skolelærer i Kragelund Sogn, der, medens B. var i Torning, prøvede at finde denne Krigskasse. Skolelæreren satte en Nat „Pinde ned i lige Linie efter Lyset; men Skolebørnene, som fik dette at vide og ikke havde Mesterens stærke Tro, gik ud tidlig om Morgenen og rykkede Pindene op".

[4] Det følgende er paa det nærmeste Ole Hansens Fortælling i „E Bindstouw". Endnu for faa Aar siden skelnedes tydeligt Kirkens Grundsten paa Ungstrup Mark.

[5] I sin Beskrivelse af Viborg Amt, 1839, S. 18, giver B. nærmere Besked om de tyske Kolonister, der fra Pfalz og Hessen 1759 indkaldtes for at opdyrke den jyske Hede. De var paa B.s Tid Kronens Fæstebønder, fri for enhver Afgift undtagen frivilligt Offer til Præst og Degn. Nu er de Selvejere. Den 20. Februar 1870 prædikedes der paa Tysk for sidste Gang i Frederiks Sogn.

[6] Denne Sandflugt iagttog B. som Barn. Den saas 1794 „her ved Vium, skønt 1$^{1}/_{3}$ Mil borte, ligesom en stærk Røg", skriver Niels Blicher.

[7] Litteraturtid. havde kort i Forvejen anmeldt B.s „Bautastene", for Resten ret velvilligt.

[8] ɔ: Stensætninger.

[9] Hans Historie genfortælles i „Vestlig Profil", S. 59.

[10] Beretningen om dette Pusleri gives noget fyldigere i „Nordlyset", I. B., S. 102, og indlægges endelig i „Høstferierne".

[11] Hundredvisebogen er Anders Sørensen Vedels Udgave af Folkeviser, 1591.

[12] Det samme siges i Indl. til „De tre Helligaftener". Højen ligger i Almind Sogn. B. har for Resten nedskrevet Sagnet udførligere; det findes sammen med andre af ham indsendte Sagn paa Oldnord. Musæum (meddelt Udgiveren af E. T. Kristensen).

[13] Dette „Vink" er nok ikke heldigere end de forskellige andre Tydninger, der er givet af „Snapsting".

EN LANDSBYDEGNS DAGBOG[1]

Føulum,[2] den 1ste Januar 1708.

Gud skænke os alle et glædeligt Nytaar! og bevare vor gode Hr. Søren! Han slukkede Lyset i Aftes, og Moder siger, han lever ikke til næste Nytaar;[3] men det har vel intet at betyde. —

Det var ellers en fornøjelig Aften. Da Hr. Søren tog sin Hue af efter Maaltidet og sagde, som han plejer: *„agamus gratias!"*[4] pegede han paa mig i Stedet for Jens. Det var første Gang, jeg læste vor latinske Bordbøn; i Dag et Aar læste Jens; men jeg gjorde store Øjne, for da forstod jeg ikke et Ord, og nu kan jeg det halve af Cornelius.

Det bæres mig for, at jeg skal blive Præst i Føulum; ak, hvor vil mine kære Forældre glæde sig, om de lever den Dag! og saa Præstens Jens kunde blive Biskop i Viborg — som hans Fader siger — nu, hvem kan vide det? Gud raader for alting; hans Villie ske! *amen in nomine Jesu!*

Føulum, den 3die September 1708.

I Gaar har jeg ved Guds Naade fyldt mit femtende Aar. Nu kan Jens ikke gøre mig stort i Latinen. Hjemme er jeg flittigere end han: jeg læser, mens han løber i Marken med Peer Skytte. Paa den Maade bliver han vel ikke Bisp. Den stakkels Hr. Søren! han ser det nok. Taarerne staar ham i Øjnene, naar han somme Tider siger til ham: *„mi fili! mi fili! otium est pulvinar diaboli!"*[5] —

Til Nytaar begynder vi paa Græsk, Hr. Søren har givet mig et græsk Testamente. „Er det ikke nogle underlige Kragetæer? det er som en Slibesten endnu for dine Øjne," sagde han venlig til mig og kneb mig i Øret, som han altid gør, naar han er fornøjet. Men Hillemænd! hvor vil han se, naar han hører, at jeg allerede kan læse rask indenad.

Foulum, die St. Martini.

Det bliver fejl med Jens. — Hr. Søren var saa vred paa ham, at han talte Dansk til ham hele Dagen. Til mig talte han Latin; jeg hørte engang, at han sagde som for sig selv: *„vellem hunc esse filium meum;"* [6] Det var mig, han mente. Hvor Jens ogsaa hakkede jammerligt i sin Cicero! Jeg ved godt, hvoraf det kom, for i Forgaars, da hans Fader var til Bryllup i Vinge, var han med Peer Skytte ovre i Lindum Skov, og — Gud bevare os! — en Vildbasse rev hans Bukser i Stykker. Han løj for sin Moder og sagde, at den Tjele Tyr havde gjort det; men hun gav ham en dygtig Kindhest — *habeat!*[7]

Foulum, Calendis Januar. 1709.

Proh dolor! Hr. Søren er død! *væ me miserum!*[8] Da vi havde sat os til Bords Juleaften, lagde han Skeen fra sig og saa ret længe vemodig paa Jens — *„fregisti cor meum!"*[9] sagde han sukkende og gik ind i Sovekammeret. Ak! han rejste sig aldrig mere. Jeg har besøgt ham hver Dag siden, og han har givet mig mange gode Formaninger og Lærdomme; men nu ser jeg ham aldrig mere.

I Torsdags saa jeg ham sidste Gang; aldrig skal jeg glemme, hvad han sagde, da han havde holdt ret en bevægelig Tale til mig: „Gud! giv min Søn et retskaffent Hjerte!" Han foldede sine magre Hænder og lagde sig tilbage paa Puden: *„pater! in manus tuas committo spiritum meuem!"*[10]

Det var hans sidste Ord. Da jeg saa, at Madamen tog Forklædet op til Øjnene, løb jeg ud ret ilde til Mode. Uden for Døren stod Jens og græd: *„seras dat poenas turpi poenitentia"*[11] tænkte jeg; men han faldt om min Hals og hulkede. Gud forlade ham hans Vildskab! Den har bedrøvet mig mest.

Foulum, Pridie Iduum Januarii MDCCIX.

I Gaar gik min kære Fader til Viborg, at han kunde faa Middagsmad til mig, naar jeg skal i Skolen. Hvor jeg længes efter den Tid! Jeg læser vel hele Dagen, men den er saa stakket nu, og Moder siger, at det ej slaar til at læse ved Lys. — Jeg kan ikke komme til Rette med det Brev til Tuticanus — nej, da var det anderledes, mens den gode Hr. Søren levede! *eheu! mortuus est!*[12]

Det er en forskrækkelig Vinter! Himmel og Jord staar i eet: der ligger en Snedrive lige ud med Mønningen af vor Lade. Sidste

Nat skød Jens to Harer i vor Kaalhave — han har snart glemt sin stakkels Fader. Men faar Peer Skytte det at vide, saa ser det galt ud.

Foulum, Idibus Januarii MDCCIX.

Fader er ikke kommet hjem endnu, og Vejret er lige slemt — bare han ikke gaar vild! Der gaar Jens oppe ved Laden med sin Bøsse og nogle Fugle i Haanden — han kommer herind. —

— Det var Agerhøns, han havde skudt paa Mads Madsens Mødding. Han vilde haft Moder til at stege dem, men hun turde ikke, for det kunde komme for Herskabet.

Foulum, XVIII Calend. Febr. 1709.

Ak! ak! ak! min kære Fader er frosset ihjel![13] Manden i Kokholm har fundet ham i en Snedrive og kom kørende med ham — jeg er saa forgrædt, at jeg ikke kan se ud af mine Øjne — Moder med — Gud hjælpe os begge!

Følum, den 18de Februar.

Det var nær, jeg ikke havde kendt Jens igen. En grøn Kjole havde han faaet paa, og en grøn Fjer i Hatten.

„Kan du se," sagde han: „nu er jeg Jæger! hvad er du? en Skolepebling, en Latiner!" —

„Ja Gud hjælpe os!" svarede jeg: „med Latinen er det forbi! Jeg kan blive Præst der, hvor du er Bisp! Min Moder skal ikke sulte ihjel, mens jeg synger for Døre i Viborg. Jeg maa blive hjemme og tjene Brødet til hende. — Ak, Jens! havde din Fader levet."

— „Lad os ikke tale derom!" — sagde han: „Jeg havde saa[14] aldrig i mine Dage lært Latin — Fanden med det dumme Tøj! Nej, se, du kunde komme paa Gaarden! der er gode Dage og en herlig Levemaade!" —

„Hvorledes skulde jeg det?" svarede jeg. —

„Da vil vi prøve det!" raabte han og løb sin Vej.

Han har dog et godt Gemyt, den Jens; men vild og gal er han. For seks Uger siden begravede de hans salig Fader, og for tre Uger siden fulgte hans Moder efter; men nu er det, som det aldrig var ham. Han kan græde den ene Time og le den anden.

Tjele, den 1ste Maj 1709.

Saa er jeg da nu Tjener hos det naadige Herskab; Farvel, Præstekald! Farvel, Latin! O, mine kære Bøger! *Valete plurium!*

vendidi libertatem[15] for tolv Sletdaler. De otte skal min Moder have, og naadig Herren har desforuden lovet hende Udvisning:[16] saa hun skal hverken sulte eller fryse. Jens har rigtig skaffet mig denne Tjeneste. Han har meget at sige her paa Gaarden; det er en Pokkers Jens, eller snarere en Pigernes Jens! Husholdersken stak et stort Stykke Kage til ham; Mejersken smiskede saa venlig ad ham; Fruerpigen ligesaa — ja selv en af de naadige Frøkener nikkede mildt, da hun gik ham forbi. Det lader til, at han bliver Skytte i Peers Sted. Det værste er, at han har vænnet sig til at bande værre end nogen Matros.

Tjele, den 12te Maj 1709.

Det gaar mig ret godt, Gud være lovet! Vi er seks Tjenere om Herren, Fruen, Junkeren og to Frøkener. Jeg har Tid nok at læse, og jeg forsømmer heller ikke mine kære Bøger. Vel har jeg ingen Nytte af dem, men jeg kan alligevel ikke lade være. I Gaar blev salig Hr. Sørens Bøger solgt: jeg købte for to Daler; jeg fik saa mange, jeg kunde bære, deriblandt en stor Hob af Ovidius; en har til Titel: *„ars amoris"*, en anden: *„remedium amoris"*; dem skal jeg først læse, for jeg gad dog vide, hvad de handler om. Engang havde jeg faaet fat paa dem i Hr. Sørens Studerekammer, men saa kom han og snappede dem fra mig og sagde: *„abstine manus!* Fingrene af Fittefadet! det er ikke for dig."

Tjele, den 3die Juni 1709.

Hvem der bare forstod Fransk! Herskabet snakker intet andet, naar de spiser, og jeg forstaar ikke et Ord. I Dag talte de om mig, for de saa tidt hen paa mig. Engang havde jeg nær tabt Tallerkenen; jeg stod bag ved Frøken Sophies Stol, hun vendte sig om og saa mig lige op i Ansigtet — det er en dejlig Frøken, den Frøken Sophie![17] jeg har en stor Glæde af at se paa hende.

Tjele, den 13de September 1709.

I Gaar var her ret en urolig Dag. De var her fra Viskum, og her var stor Jagt. Jeg var ogsaa med og havde faaet en af naadig Herrens Bøsser. I Førstningen gik det godt nok, men saa kom der en Ulv forbi mig. Jeg havde nær tabt Bøssen af Forskrækkelse og glemte rent at skyde. Jens stod ved Siden af mig og skød Ulven.

„Du er et Høved!" sagde han, „men jeg skal ikke røbe dig!"

Straks efter kom naadig Herren forbi mig. „Du est et Fjog, Martæng!" raabte han, „du har taget Stikkepenge." —

„Jeg beder allerunderdanigst om Forladelse!" svarede jeg, „jeg er ganske uskyldig, men jeg har vist haft onde Fortalere hos naadig Herren. Jeg skal med Guds Hjælp tjene Dem ærlig og tro!"

Da lo han allernaadigst og sagde: „Du est et stort Fjog!"

Men dermed var det ikke forbi. Da Herskabet kom til Bords, begyndte de igen om Ulven og spurgte mig, hvor meget han gav mig, og saadant mere. Jeg ved ikke ret, hvad de mente; men det kunde jeg begribe, at de gjorde Nar af mig baade paa Fransk og Dansk. Om det saa var Frøken Sophie, saa lo hun mig lige op i Øjnene — det gjorde mig mest ondt. Mon jeg ikke skulde kunne lære dette Snøvlemaal? Det kan vel ikke være tungere end Latin.

Tjele, den 2den Oktober 1709.

Det er ikke umuligt — det ser jeg nok. Fransk er slet ikke andet end galt Latin. Imellem en Kasse med gamle Bøger, som jeg købte, var ogsaa en *Metamorphoses* paa Fransk — det traf sig ypperligt! Det latinske forstod jeg i Forvejen. Men een Ting er forunderlig: naar jeg hører dem deroppe snakke, tykkes mig ikke, der er et fransk Ord imellem — det er ikke om Ovidius, de diskuterer.

Jeg kommer ogsaa til at lægge mig efter at skyde. Naadig Herren vil endelig have mig paa Jagten, men der kan jeg aldrig gøre ham det tilpas; enten skænder han eller ogsaa ler han — somme Tider begge Dele paa een Gang: jeg bærer Bøssen galt, jeg lader den galt, jeg sigter galt, og jeg skyder galt. Jeg maa have Jens til at undervise mig. „Se til Jens!" siger naadig Herren, „det er en Jæger! Du gaar med Bøssen, som om det var en Høle, du havde paa Nakken, og naar du sigter, ser det ud, som du skulde falde bagover."

Frøken Sophie ler ogsaa ad mig — det klæder hende alligevel smukt — hun har nogle dejlige Tænder.

Tjele, den 7de November 1709.

I Gaar skød jeg en Ræv; naadig Herren kaldte mig en brav Garsong og forærede mig et indlagt Krudthorn. Jenses Undervisning har frugtet godt. Det er morsomt nok med det Skytteri. — Med Fransken gaar det nu bedre; jeg begynder at komme efter

Udtalen. Forleden lyttede jeg ved Døren, da Mamsellen læste med Frøkenerne.

Da de var færdige og gik op, listede jeg mig til at se, hvad for en Bog de vel brugte. Hillemænd! Hvor blev jeg forundret! Det var just en, som jeg ogsaa har, og som kaldes: *L'école du Monde*. Nu staar jeg hver Dag med min Bog i Haanden udenfor og hører til — det gaar meget godt an. Det franske Sprog er dog smukkere, end jeg tænkte; det lader Frøken Sophie nu saa nydeligt, naar hun taler det.

Tjele, den 13de December 1709.

I Gaar frelste Gud min naadige Herre ved min Haand. Vi havde Klapjagt i Lindum Skov. Da vi fik Graakær for, kommer der en Vildbasse[18] frem og lige ind mod naadig Herren. Han skød og traf ham rigtig nok, men det forslog ikke, og Vildbassen søger ham. Naadig Herren var ikke bange; han trækker sin Hirschfænger og vil jage den i Bringen paa Svinet, men den gaar midt over. Nu var gode Raad dyre — det skete ogsaa altsammen i en Haandevending, saa ingen kunde komme til Hjælp. Just i det Øjeblik, som jeg vil derhen, ser jeg naadig Herren paa Ryggen af Vildbassen, og den af Sted med ham.

„Skyd!" raaber han til Ridefogeden — som var hans Sidemand paa Venstre — men han turde ikke. „Skyd i Djævels Skind og Ben!" raaber han til Jens, idet han farer ham forbi; Jenses Bøsse klikkede.

Nu vendte Bassen sig og lige hen forbi mig.

„Skyd, Morten! ellers rider Bassen med mig til Helvede!" skreg han.

I Guds Navn! tænkte jeg, holdt ham paa Bagparten og traf saa heldigt, at jeg knuste begge Baglaarene paa Dyret. Glad blev jeg, og glade blev vi allesammen, men mest dog naadig Herren.

„Det var et Mesterskud," sagde han, „og behold du nu Bøssen, som du brugte saa vel! Og hør!" sagde han til Ridefogden, „I Ærtekælling! stempl mig den største Bøg i Skoven til hans gamle Moder! Jens kan gaa hjem og sætte en bedre Sten for sin Bøsse!"

Da vi saa kom hjem om Aftenen, blev der en Spørgen og en Fortællen. Naadig Herren klappede mig paa Skulderen, og Frøken Sophie smilede saa venlig til mig, at mit Hjerte sad mig i min Hals.

Tjele, den 11te Januar 1710.

Et plaisant Vejr! Solen staar op saa rød som en brændende Glød! Det ser ret curieux ud, naar den saadan skinner igennem de hvide Træer; og alle Træerne ser ud, som var de pudrede, og Grenene hænger rundt omkring ned til Jorden. Det gamle Grand Richard faar Skam, et Par Grene er allerede knækket. Akkurat saadant et Vejr var det i Dag otte Dage, da vi kørte i Kane til Fussingø, og jeg stod bag paa Frøken Sophies. Hun vilde selv køre; men da et Kvarterstid var gaaet, begyndte hun at fryse om de smaa Fingre.

„*J'ai froid*"[19] sagde hun for sig selv.

„Skal jeg da køre, naadige Frøken?" sagde jeg.

— „*Comment!*"[20] sagde hun: „Forstaar du Fransk?"

„*Un peu, mademoiselle!*"[21] svarede jeg.

Da vendte hun sig om og saa mig stift i Øjnene. Jeg tog en Tømmestreng i hver Haand og havde begge mine Arme omkring hende. Jeg holdt dem vidt ud for ej at komme hende for nær; men hver Gang Kanen gav et Slæng, og jeg rørte ved hende, var det, ligesom jeg havde rørt ved en varm Kakkelovn. Det kom mig for, at jeg fløj i Luften med hende, og inden jeg vidste det, var vi ved Fussingø.

Dersom hun ikke havde raabt: *tenez Martin! arrêtez vous!* havde jeg kørt forbi lige til Randers eller til Verdens Ende. Mon hun ikke vil ud at køre i Dag igen? Men der kommer Jens med naadig Herrens Bøsse, som han har gjort ren — saa skal vi paa Jagt.

Tjele, den 13de Februar 1710.

Jeg er ikke rigtig frisk. Det er, ligesom der laa en tung Sten paa mit Bryst. Maden gaar fra mig, og om Natten kan jeg ikke sove. Sidste Nat havde jeg en forunderlig Drøm: det bares mig for, at jeg stod bag paa Frøken Sophies Kane, men med eet sad jeg inden i Kanen, og hun paa mit Skød. Jeg havde min højre Arm om hendes Liv, og hun sin venstre om min Hals. Hun bukkede sig og kyssede mig; men i det samme vaagnede jeg. Ak! jeg vilde saa gerne have blevet ved at drømme! — Det var en rar Bog, den hun laante mig; jeg diverterer mig med den hver Aften — hvem der engang kunde blive saa lykkelig som den tartariske Prins! — Jo mere Fransk jeg læser, jo bedre synes jeg om det; jeg er nærved at glemme min Latin derover.

Tjele, den 23de Marts 1710.

I Gaar, da vi kom hjem fra Sneppejagt, sagde naadig Herren til mig: „Og jeg hører, at du forstaar Fransk?"

„Lidt, naadig Herre!" svarede jeg.

„Saa kan du ikke heller varte op ved Bordet; vi kan jo ikke lukke Munden op for dig."

„Ak!" raabte jeg, „naadig Herren vil dog ikke forskyde mig?"

„Point du tout,"[22] svarede han, „du skal fra nu af være min *valet de chambre!*[23] Og naar Junker Kresten rejser til Paris, saa følger du med — hvad synes du derom?"

Jeg blev saa bevæget, at jeg ikke kunde sige et Ord, men kyssede hans Haand. Alligevel jeg nu glæder mig saare meget, saa tykkes mig dog, at jeg nødig vilde herfra, og jeg tror virkelig, at mit Helbred er blevet slettere siden.

Tjele, den 1ste Maj 1710.

Ak, jeg elendige Menneske! nu ved jeg, hvad det er, jeg fejler; Ovidius har sagt mig det, han har ganske akkurat beskrevet mig min Sygdom. Dersom jeg ikke tager fejl, saa hedder den *Amor*, paa Dansk: Kærlighed eller Elskov, og den, jeg er charmeret udi, maa uden al Tvivl være Frøken Sophie. Ak, jeg arme Daare! Hvad skal dette blive til? Jeg maa prøve hans *remedia amoris!*

— Nu nyssens saa jeg hende saa i Gangen og tale meget venlig med Jens; — det skar mig i mit Hjerte. Det kom mig for, som jeg skulde skyde ham for Panden, men saa hoppede hun mig forbi med et Smil; — jeg var til Mode, som naar jeg er paa Klapjagt, og et Stykke Vildt kommer mig paa Skud; mit Hjerte klapper mod mine Ribben, jeg kan knap faa min Aande, og mine Øjne er ligesom groet fast til Dyret — *ah malheureux que je suis!*[24]

Tjele, den 17de Juni 1710.

Hvor dog Gaarden nu tykkes mig øde og kedsommelig. Det naadige Herskab er borte og kommer først hjem om otte Dage. Hvordan skal jeg faa Ende paa dem? Jeg har ikke Lyst til nogen Ting. Min Bøsse hænger fuld af Støv og Rust, og jeg gider ikke gjort den ren. Jeg kan ikke begribe, hvordan Jens og de andre kan være saa glade og lystige; de prater og skogrer, saa det giver Ekko i Ladegaarden — jeg sukker som en Rørdrum. Ak, Frøken Sophie! Gid du var en Bondepige eller jeg en Prins.

Tjele, den 28de Juni 1710.

Nu er Gaarden for mine Øjne, ligesom den nylig var kalket og pyntet. Træerne i Haven har faaet en dejlig lysegrøn Couleur, og alle Folk ser saa milde ud. — Frøken Sophie er kommet hjem igen: hun kom ind ad Porten som Solen gennem en Sky; men alligevel skælvede jeg som et Espeløv. Det er baade godt og ondt at være forlibt.

Tjele, den 4de Oktober 1710.

En magnefiqve Jagt, vi havde i Dag! Hvidding Krat var indstillet med over tre Hundrede Klappere; for de var her baade fra Viskum og Fussingø med alle deres Støvere. I Dagbrækningen var vi fra Tjele der allerede. Det var ganske stille i Luften, og en tyk Taage bedækkede hele Egnen; kun Toppene af Bavnhøjene kunde man se oven over den. Langt borte kunde vi høre de buldrende Fodtrin af Klapperne og enkelte Hundeglam.

„Nu kommer de fra Viskum," sagde naadig Herren: „jeg kan høre Chasseurs Hals.""

„Da kommer de ogsaa fra Fussingø," sagde Jens, „det er Perdrix, som gør."

Endnu kunde vi ingen Ting se for Taage, men alt som de kom nærmere, hørte vi Vognenes Rumlen, Hestenes Pusten, Skytternes Snak og Latter. Nu kom Solen frem, og Taagen lettede. Da blev det levende paa alle Kanter. Skovfogderne begyndte allerede at stille Klapperne i Orden; man hørte dem hviske og tysse paa dem, der vilde snakke højt, og Kæppene kom somme Tider i Bevægelse. Fra Vester og Sønder kom Skytterne kørende og bagefter Vognene med Hundene; deres Haler viklede over Vognfjælene, og imellem stak der et Hoved op, som ogsaa straks fik et Ørefigen af Jægerdrengene. Nu satte naadig Herren selv af langs ned i den lange Dal midt imellem Krattet. Da han var færdig, stødte han i sin Pibe, og med det samme begyndte Hornblæserne et lystigt Stykke. Hundene blev koblede af, og det varede ikke længe, før de slog an, saa een, saa to, saa det hele Kobbel. Harer, Ræve og Dyr smuttede frem og tilbage paa de skovbegroede Bakker. Saa gik af og til et Skud, og Knaldene gav Ekko langs ned gennem Dalen. Klapperne kunde vi ikke se, men vel høre deres Hujen og Skrigen, naar et Dyr eller en Hare vilde bryde igennem. Jeg forsvarede min Plads og skød to Ræve og en Buk inden Frokosten.

Mens den varede, blev Hundene kaldt sammen og koblede op,

og Hornblæserne spillede, og da det var forbi, gik det atter løs. Se! da holdt to Vogne oppe for Enden af Dalen med alle de naadige Fruer og Frøkener og imellem dem Frøken Sophie. Dette frelste en Ræv; mens jeg saa derop, smuttede han mig forbi. Et Par Timer før Aften var Krattet renset for Vildt, og Jagten havde Ende. Vi fik vist henved tredive Stykker, og Junker Kresten, som havde skudt de fleste Ræve, blev beæret med et Stykke paa Valdhorn.

Tjele, den 17de December 1710.

I Gaar fulgte jeg min kære Moder til hendes Hvilested. Den ny Præst — Gud lønne ham for det! — hædrede hende med en Ligprædiken, som varede i syv Kvarter.[25] Hun var mig en god og kærlig Moder — Herren give hende en salig Opstandelse!† † †

Tjele, den 23de Januar 1711.

En jammerlig Vinter! endnu intet Kaneføre! Derefter har jeg ventet lige siden Mortensdag, men forgæves. Regn og Blæst, sydlige Vinde og trist Vejr. I Fjor ved denne Tid var det, vi kørte til Fussingø. Naar jeg tænker paa den Aften! Maanen skinnede saa blank som en Sølvtallerken paa den blaa Himmel og kastede vore Skygger ved Siden af Vejen paa den hvide Sne. Jeg hældede mig imellem saaledes, at min Skygge trak ind i Frøken Sophies; da kom det mig for, som vi To var eet. En kold Vind havde vi lige imod, den blæste hendes søde Aande tilbage — jeg slugte den som Vin — ak, jeg Daare! jeg forlibte Daare! hvortil nytter mig alle disse Konsiderationer? Paa Søndag rejser jeg til København med Junker Kresten, og der skal vi blive hele Sommeren. Jeg tænker, jeg er død inden Majdag. — *Ah, mademoiselle Sophie! adieu! un éternel adieu!*[26]

Paa Havet imellem Samsø og Sjælland,
den 3die Februar 1711.

Solen gaar ned bag mit kære Jylland; dens Genskin lægger sig langs hen over det rolige Hav som en uendelig Ildvej. Jeg tykkes, den hilser mig fra mit Hjem — ak, det er langt borte, og jeg kommer længere og længere derfra.

Hvad monstro de nu bestiller paa Tjele? Det ringer for mit højre Øre. — — Mon det er Frøken Sophie, der nu taler om mig? ak nej! jeg er jo kun en fattig Tjener, hvi skulde hun tænke paa mig? lige saa lidt som Skipperen, der traver frem og tilbage paa Dækket med sammenlagte Arme — han kigger saa tidt hen imod

Norden — hvad mon der er at se? En Svensker! siger han; Gud hjælpe os naadig vel!

Kalundborg, den 4de Februar 1711.

Nu ved jeg, hvad Krig[27] er — jeg har været i Bataille, og — den Herre Zebaoth være priset! — vi fik Sejr. Det var rigtig, som Skipperen sagde, en svensk Kaper. I Morges, saa snart det dagedes, saa vi ham en halv Mils Vej borte; de sagde, han gjorde Jagt paa os.

„Er der nogen af jer Passenerer," sagde Skipperen, „der har Mod og Mands Hjerte og Lyst til at bakses med den svenske Gast?"

„Jeg har en god Riffel," svarede Junker Kresten, „og min Tjener har ogsaa en; skal vi prøve den Jagt engang, Morten?"

„Som Junkeren befaler!" sagde jeg, løb ned i Kahytten, ladede vore Rifler, bragte dem samt Krudt og Kugler op paa Dækket.

Der var to jyske Soldater kommet op fra Rummet; de havde hver sin Bøsse, og Skipperen et spansk Gevær, saa langt som han selv; Styrmanden og Matroserne bragte Økser og Haandspager.

„Kan vi ikke sejle fra ham, min kære Skipper?" spurgte jeg.

„Fanden kan vi," svarede han. „De ser jo, han haler ind paa os, alt hvad han kan. Du skal snart faa hans Stykker at høre; men er du bange, saa gaa hjem og læg dig i din Moders Dragkiste."

I det samme væltede Røgen ud fra det svenske Skib, og straks derpaa hørte vi et forfærdeligt Rabalder og en Susen over vore Hoveder. Det varede ikke længe, saa kom der nok et Knald og nok et, og den sidste Kugle rev en Splint af vor Mast. Da blev jeg ret underlig til Mode: mit Hjerte tog til at banke, og det suste og bruste for mine Ører. Men da Svensken kom saa nær, at vi kunde lange med vore Rifler, og jeg havde gjort det første Skud, da var det, som om jeg havde været paa en Klapjagt. Svensken kom bestandig nærmere, og vi stod i Skjul bag Kahytten og fyrede bag ud paa ham, alt hvad vi knude. Der faldt flere af hans Folk, især for Junkerens og mine Skud.

„Kan vi skyde en Sneppe, Morten! kan vi vel ogsaa ramme en Svensker, naar han staar stille!" sagde han.

„Raske Gutter!" raabte Skipperen, „ser I den svenske Kaptajn, ham, der gaar med den store Sabel frem og tilbage? Pil os ham ud, saa har vi Spillet vundet!"

Da lagde jeg an paa ham og trykkede til, og som jeg tog min Riffel fra Kinden, saa jeg ham slaa Næsen mod Dækket.

„Hurra!" raabte Skipperen, og alle vi andre med; men Kaperen drejede af og sejlede sin Kurs. Med det danske Flag paa Toppen for vi ind ad Kalundborgs Fjord nok saa stolte og nok saa glade, thi ikke en Mand var saaret, skønt Kuglerne fløj over og igennem Skibet. Hovmesteren, Monsieur Hartman, var den eneste, som fik sit Blod at se, og det paa en pudsig Façon: Han laa i Skipperens Køje og røg sin Pibe, da Slaget begyndte. Lidt efter kom jeg ned for at hente Lærred til Kuglerne.

„*Martine!*" sagde han, „*quid hoc sibi vult?*"[28] men før jeg fik svaret, for en Kugle gennem Kahytvinduet, tog Piben med sig — som han rakte ud af Køjen — og Mundbiddet rev Hul paa hans Gane.

Nu er vi i Havn og paa tørt Land; hvor Hvilen er sød efter saadant et Pust!

København, den 2den Juni 1711.

Mit Hoved er ganske fuldt af de rare Ting, jeg her har set og hørt. Jeg kan ikke samle det i mine Tanker, thi det ene forjager det andet, som Skyerne hverandre i Blæst. Men det kuriøseste af alt er dog dette, at jeg er nær ved at blive min Forlibelse kvit. Jo længere jeg bliver her, jo mindre synes mig, at jeg længes efter Frøken Sophie, og jeg kunde næsten tro, at der er lige saa smukke Piger i København. Skulde jeg skrive Noter til *Ovidii remedium amoris*, da vilde jeg rekommendere en Tur til Hovedstaden som et af de bedste Midler mod hin farlige Maladie.

Til Ankers under Kronborg, den 12te September 1711.

Ak, du naadige Himmel! Hvad har jeg oplevet! Hvilken Jammer og Elendighed har jeg set med disse mine Øjne! Gud har hjemsøgt os for vore Synder og slaget Folket med Bylder. De falder som Fluer omkring mig, men jeg uværdige blev udfriet fra Dødens Strube. Ak, min kære Junker! Hvad skal jeg sige, naar jeg kommer tilbage foruden ham? Men jeg forlod ham ikke, før han udgav sit sidste Suk; jeg vovede mit Liv for ham, dog Gud sparede det — hans Navn være lovet! Naar jeg tænker paa disse Rædselsdage, er mit Hjerte færdigt at briste.[29]

Bange og tavse sad vi fra Morgen til Aften i vor ensomme Bolig, saa paa hverandre og sukkede. Kun sjeldent kiggede vi ned i de tomme Gader, hvor det før vrimlede af Mennesker; kun

en og anden *triste figure* sled hen over Brostenene ligesom en Genganger; men inden for Vinduerne saa man Folk sidde som Arrestanter, de fleste ubevægelige, som om de kun havde været malede Portrætter. Hørtes saa den hule Rumlen af Pestdragernes Vogne, hvor for da alle fra Vinduerne for ikke at se det rædselsfulde Syn! Jeg saa det kun een Gang; jeg forlangte det aldrig mere. Der kørte disse sorte Dødsengle med de lange Vogne fulde af Lig; de laa slængt paa hverandre som Fæ. Bag ud af Vognen hang Hovedet og Armene af et ungt Kvindemenneske; Øjnene stirrede fælt ud af det sortgule Ansigt, og de lange Hovedhaar fejede Gaden.

Da rystede det Junkeren første Gang; han vaklede ind i sit Sovekammer og lagde sig paa Dødens Leje; men jeg sukkede i mit Hjerte: „De skal lægges i Graven som Faar, Døden skal fortære dem; men Gud skal forløse min Sjæl af Gravens Vold, thi han haver antaget mig, *Sela!*"

Tjele, den 29de September 1711.

Saa er jeg da nu her igen! Da jeg gik ind ad Porten, bankede mit Hjerte i mig ongefær som den Dag, vi sloges med Svensken. Og da jeg traadte ind til det naadige Herskab og saa dem alle i sort, da græd jeg som et Barn, og de græd med. Jeg kunde fast ikke tale for Graad, og før jeg havde endt min affreuse Historie, vendte naadig Herren sig bort og gik ind i sit Kammer — Gud trøste dem efter sin Barmhjertighed, Amen!

Tjele, den 8de Oktober 1711.

I Dag var vi første Gang paa Jagt efter min Hjemkomst. Ak! det var ikke som i forrige Dage, den gav kun liden Satisfaktion. „Morten," sagde naadig Herren mange Gange til mig, „vi savner Junker Kresten," og saa sukkede han, saa det skar mig i mit Hjerte. Vi kom hjem længe før Aften med en fattig Hare.

Tjele, den 2den Novbr. 1711.

Det begynder atter at blive levende paa Gaarden; vi venter højfornemme fremmede: Hans Excellence Hr. Gyldenløve med Suite. Han vil blive her nogle Uger og divertere sig med Jagten. I Gaar talte det naadige Herskab herom ved Bordet:

„Han er af højkongeligt Blod og en fuldkommen Kavaler," sagde naadig Fruen og saa med det samme til Frøken Sophie.

Hun blev rød, saa paa sin Tallerken og smilede, men jeg blev kold som en Is over mit hele Legeme — ak! ak! jeg tænkte, at

jeg var kureret for min daarlige Inklination, men jeg føler, at Sygdommen er vendt tilbage med større Force. Jeg sprætter som en Agerhøne i Garnet, men det hjælper intet — gid jeg var tusinde Mile herfra!

Tjele, den 14de Novbr. 1711.

Endelig er Hans Excellence arriveret hertil, og det med allerstørste Pragt og Herlighed: tvende Løbere med høje, sølvbeslagne Huer kom trippende ind i Gaarden en halv Fjerdingvej foran ham. De stillede sig med deres lange spraglede Stokke paa begge Sider af den store Dør. Naadig Fruen vrikkede ind ad en Dør og ud ad en anden; jeg har aldrig før set hende i saadan Agilité. Frøken Sophie stod i Storstuen og kiggede snart i Spejlet, snart ud af Vinduet. Hun saa mig slet ikke, naar jeg gik igennem Værelset.

Endelig kom han selv kørende med seks gule Heste for sin Vogn, en smuk og magnefiqve Herre! Han saa baade fornem og naadig ud, alligevel syntes mig, at der var noget modbydeligt hos ham. Han smilede mig saa vammelsødt og plirede med sine Øjne, som om han saa imod Solen. Han bukkede for hver især af Herskabet, men det syntes, som han kun bukkede for at rejse sig højere i Vejret. Da han kom til Frøken Sophie, steg lidt Blod op i hans blege Ansigt, og han hviskede eller læspede en lang fransk Kompliment. Ved Bordet vendte han næsten ikke sine Øjne fra hende, ikke engang naar han talte med andre. Hun skottede imellem over til ham; men jeg brændte min Haand paa Tallerkenerne, saa den i Dag er fuld af Vabler; gid det var det eneste Sted, jeg havde ondt!

Tjele, den 20de Novbr. 1711.

Jo! det er sikkert nok; der bliver en Mariage af. Man behøver blot at attendere den naadige Frue. Naar hun ser paa Frøken Sophie, lægger hun Hovedet tilbage som en And, naar den har faaet Kroen fuld, vender Øjnene og lukker dem imellem, som om hun vilde ret straks falde i Søvn, og saa snadrer hun: *„un cavalier accompli ma fille! n'est ce pas vrai? et il vous aime, c'est trop clair!"*[30] Ja desværre, det er klart nok; og hun elsker ham igen, det er ogsaa klart. Gid hun maatte blive lykkelig!

Tjele, den 4de December 1711.

Endnu har Hans Excellence ikke profiteret for meget af Jagten; to Gange har vi været ude; men hver Gang er han blevet

ked af det paa Halvvejen. Der er et Stykke Vildt hjemme paa Gaarden, der drager ham til sig som en Magnet. Ak! Gid jeg var blevet i København!

Tjele, den 8de December 1711.

I Dag blev Mariagen deklareret, og i Dag otte Dage skal Bryllluppet staa. Hvor skal jeg skjule mig saa længe? jeg holder det aldrig ud; naar han lægger sin Arm om hendes Liv, er det, som om en stak mig i Hjertet med en Kniv — —

Du milde Himmel! jeg tror, Jens er lige saadan faren som jeg; da jeg sagde ham det om Mariagen, stødte han sin Bøsse saadan imod Jorden, at Kolben sprang i Stykker, og derpaa rendte han med Stumpen ud i Heden. Saa er jeg da ikke den eneste Nar i Verden.

Tjele, den 16de December 1711.

Frøken Sophie har faaet Børnekopperne. Ak! hvor jeg skælver for hendes Liv! Gid jeg maatte dø i Stedet for hende; men jeg kan jo ikke faa denne Sygdom mere end een Gang. Hendes dejlige Ansigt er ganske fuldt af Vabler.

Tjele, den 19de December 1711.

Her er stor Sorg og Bedrøvelse. Frøken Marie er død, og Herren vil ikke lade sig trøste; men den naadige Frue taler kun om hendes Begravelse, hvorledes med samme skal tilgaa. Frøken Sophie følger vel efter sin Søster; thi hun er meget slet. Hans Excellence, hendes trolovede, laver sig til at drage bort — Lykke paa Rejsen! —[31]

Tjele, den 13de Marts 1712.

Saa har jeg atter rejst mig fra mit lange Sygeleje. Jeg troede, det skulde blevet det sidste, og sukkede af Hjertet til min Gud om Forløsning. Men jeg skal vandre endnu en Stund i denne Jammerdal — det er hans Villie — den ske! — Det er for mig, som om jeg var opstandet fra de døde, og jeg tykkes, at denne tre Maaneders Sygdom har varet i tre Aar. I Gaar saa jeg hende første Gang, siden jeg blev lagt ned, og det med en god Kontenance; næsten skulde jeg tro, at Sygdommen havde taget min daarlige Forlibelse med sig.

Hun var lidt bleg, og jeg syntes ikke, at hun saa ret fornøjet ud. Desværre! hun har nok ikke synderlig Grund dertil. Hans Excellence kom her igen forgangen Uge, som jeg hører.[32] Han er vist en stor Libertiner; jeg saa nylig gennem Sprækken paa

min Dør, at han tog fat paa Fruens Pige, og det paa en meget indecent Maner. O, den stakkels Frøken! Var jeg Hs. Excellence, jeg skulde tilbede hende som en Engel udaf Himmelen.

Tjele, den 1ste Maj 1712.

Hans Excellence er rejst bort og har ladet sin Kæreste blive her tilbage. Han var nok allerede ked af hende, og — Gud forlade mig det! — tror jeg ikke ogsaa, hun af ham. Hun længes da ikke efter ham; thi hun er lige saa munter og *vive* som før, ja næsten mere; men alligevel af og til ligesom lidt hoffærdig. Somme Tider taler hun til mig som til en Stodder og somme Tider, som om jeg var hendes Ligemand. Jeg tror hartad, hun vil have mig til bedste — jeg fattige Stakkel! Jeg er ikke blevet klog endnu, for hun kan gøre mig glad og bedrøvet, ligesom hun vil.

Tjele, den 3die Juni 1712.

Mit Helbred faar jeg aldrig mere; min Ungdoms Munterhed er ganske borte. Jeg er tung og mat i mit hele Væsen, og ingen ret Lyst har jeg til nogen Ting. Jeg gider ikke jage, og jeg gider ej heller læse; min Bøsse og min Ovidius er begge lige støvede. Fransken, som tilforn var blevet mig saa plaisant, kan jeg hverken lide at læse eller at høre — det er et falsk Tungemaal!

Tjele, den 24de Juni 1712.

Jeg har byttet mit Kammer med Jens. Han vilde endelig have mit, for han turde ikke ligge ud til Kirkegaarden, den Tosse! Der skal han jo dog engang ligge for bestandig. Jeg er vel fornøjet med Byttet, her kan jeg fra mit Vindue se mine kære Forældres Grave — de er vel forvarede — Gud glæde deres Sjæle i Himmerige! Hist henne er Hr. Sørens Grav; der gror allerede Tidsler paa den — dem maa jeg dog rydde bort!

Tjele, den 13de December 1712.

Fruens Pige har bekommet sig en ung Søn. Hun har udlagt en Kniplingskræmmer — men hele Gaarden ved nok, hvem den skyldige er. Den unge Frøken har selv railleret dermed. Jeg ved ikke, hvordan hun kunde; men hun tager sig Verden let — jeg er ikke af den Natur.

Tjele, den 27de Februar 1712.

Drømmer jeg, eller er jeg vaagen? Har mine Sanser duperet mig, eller var hun virkelig min? jo! hun var min — jeg har favnet

hende med disse mine Arme, hun har hvilet ved mit Bryst og dækket mit Ansigt med Kys — med hede Kys — nu vilde jeg gerne dø, saa lykkelig kan jeg aldrig blive mer. Men nej! Hvorlunde er det fat med mig? hvad har jeg gjort? ah, jeg ved ikke, hvad jeg skriver — jeg frygter, jeg er vanvittig.

Tjele, den 5te Marts 1713.

Lad mig kalde tilbage i min Hukommelse disse douce Øjeblikke! Lad mig ret overtænke, hvor lyksalig jeg var; det er først nu, jeg begynder at opvaagne som af en Rus. — Herren kom hjem fra Jagten, og Jens var blevet i Skoven for at kaste Taks[33] ud, som sad fast i en Grav. Jeg vidste vel, at han ikke kom hjem før Dag, og saa fik jeg i Sinde at ligge i mit forrige Kammer. Jeg var netop indslumret, da jeg blev vækket ved et Kys. Forskrækket rejste jeg mig og vilde raabe; da følte jeg en blød Haand paa min Mund og en Arm om min Hals og en sød hviskende Stemme — Himmel! det var hendes — hendes, jeg tør ikke nævne. Da — da — o, jeg Synder! jeg forstokkede Synder! jeg har forraadt min Herre! og jeg kan ikke engang ret af Hjertet fortryde det. Hver Gang jeg vil gøre Pønitense, forhindres jeg af en lønlig Fryd, som spotter min Anger. Jeg føler det: jeg længes efter at repetere den Misgerning, jeg burde forbande.

„Evindelig min!" var de første Ord, jeg kunde fremføre; men da rev hun sig med et let Skrig af mine Arme, og — jeg var alene. Døren knirkede, og jeg rejste mig over Ende i Sengen; jeg var i Tvivl, om det ikke altsammen var Spøgeri.

Ak! hvorfor flygtede hun? hvorfor kom hun da selv ukaldet, ufristet? Har hun elsket mig, som jeg hende, tavs, inderlig, brændende?

Tjele, den 6te Marts 1713.

O Verden! Verden! hvad er du falsk! Ærlighed er plat forsvundet, Dyd og Ære traadt under Fødder! Dog hvorfor vil jeg beklage mig? er jeg bedre end han? Er min Synd mindre, fordi jeg tror, at min Kærlighed er større? Ah, jeg faar min fortjente Løn, vi er lige gode, den ene forraader den anden. Ha! Du falske Kvinde! Du Potiphars Hustru! derfor var det, du skreg og flygtede, da du hørte min Røst. Det var altsaa gammel Vane — kendt Vej, da du søgte min Seng — nej, Jenses Seng! Gamme! Kærlighed, gammel Synd! mens jeg tilbad dig, mens jeg beskuede dig med Ærefrygt som en hellig Engel, har du bolet med min Medtjener!

— — Det var Midnat. Drukken af søde Erindringer vankede jeg om i Haven. I en mørk Gang saa jeg noget røre sig — det bares mig for, at det maatte være hende. Med hastige Skridt ilede jeg derhen — det var hende! ja, det var hende, men hvorledes fandt jeg hende? paa Jenses Skød, med Armene om hans Hals — hurtig for de fra hinanden, og jeg stod, som om jeg skulde synke i Afgrunden. Solen fandt mig paa samme Sted; jeg frøs — jeg bævede som et Espeløv. O, du usle, du falske, du fordærvede Verden!

Tjele, den 9de Marts 1713.

Jeg har set hende første Gang siden hin syndefulde Nat. En hastig Rødme for over hendes Ansigt, hun kastede sine Øjne rundt omkring i Stuen for ej at se paa mig. Jeg følte, at jeg blev baade kold og varm. I det Øjeblik vi var alene, gik hun mig hastig forbi og sagde med halvt tillukkede Øjne: „*Silence!*" Hun var ude af Døren, inden jeg ret følte Trykket i min Haand.

Tjele, den 13de April 1713.

Alt er opdaget! Herren, Fruen, hele Gaarden ved det, og det er Mamsel Lapouce, som har opdaget og røbet dem. Den unge Frøken vilde gerne raillere med hende, men det skrev hun bag Øret. Ingen har kunnet mærke paa denne listige Kvinde, at hun forstod et Ord Dansk, og derfor har de engang uforsigtig i hendes Nærværelse sagt noget, hvoraf hun fik Vinden. Hun har nu gaaet saa længe paa Sporet, indtil hun rigtig har faaet det redet ud og keget dem i Lejet.

Himmel! hvilket Oprør her blev! Naadig Herren løb med sin Bøsse omkring som en rasende for at skyde Jens; men Jens var allerede paa sin Hest og langt borte. Den unge Frøken blev lukket ind i Hjørnestuen, at Herren ikke skulde forgribe sig paa hende. Ak Himmel! Hvad Ende skal dette faa? Jeg skælver, hver Gang jeg hører hans Stemme. Min Samvittighed fordømmer mig og gør mig til Kujon. Anger og Frygt har saaledes betaget mig, at Kærlighed og Jalousi er rent forjaget af mit Bryst. Ak, gid jeg var femten Mile under Jorden!

Tjele, den 14de April 1713.

Jens har været her. Han kom i Nat ind i mit Kammer for at høre, hvorledes her stod til. Han var som et drukkent Menneske, græd og bandede imellem hinanden.

„Røb ikke, at jeg har været her," sagde han, idet han gik, „ellers er du et Dødsens Menneske!"

Han skulde vist holde Ord; jeg skal nok vogte mig. Men hvad mon han egentlig vil? han ved det ikke selv.

Tjele, den 17de April 1713.

Den unge Frøken er borte! i Nat er hun echapperet ud af et Vindue. Jens han sikkert været her og hentet hende, for en har ved Midnatstid mødt to Personer paa een Hest, men formedelst Mørket kunde han ikke se, om de begge var Mandspersoner. Det var paa Viborgvejen, og vi har været ude hver Mand hele Dagen for at lede. Vi er kommet tilbage uden at finde dem. Jeg fik Nys om, at de var kommet over Skern Bro, men jeg skal vel tage mig i Vare for at komme dem nær.

Ak! Ak! den Verden, vi lever i! min arme Herre! Han tager vist sin Død derover. Han ligger, og intet Menneske maa komme til ham.

Tjele, den 20de April 1713.

I Dag blev jeg kaldet til naadig Herren. Ak! du milde Frelser! Hvor bleg og henfalden han var! Han lever ikke, det kunde jeg grangivelig se.

„Morten," sagde han, da jeg traadte ind, „er det dig? Kom hid til mig!"

Saa snart jeg hørte hans Stemme, brast jeg i Graad. Før var det, som om han talte ud af en Tønde, og naar han raabte ud af den store Dør: „Morten! Kom med Hundene!" saa var det, som Gaarden skulde falde, og Høns og Ænder fløj forskrækkede omkring. Men nu talte han saa sagte, saa mat, at mit Hjerte var færdigt at briste.

„Morten!" sagde han, „har du ingen Snepper set?"

„Nej, naadig Herre!" svarede jeg hulkende, „jeg har slet ikke været ude."

„Naa, har du ikke?" sagde han, „jeg skyder ingen flere!"

„Ak jo!" svarede jeg, „Gud kan endnu hjælpe!"

„Nej, Morten!" sagde han, „med mig er det snart ude. Ja, havde jeg endnu haft Kresten!" Her trykkede han to Taarer ind igen i de hule Øjne. „Hvor er Vaillant?" spurgte han.

„Han ligger ved Kaminen," svarede jeg.

„Kald paa ham!" sagde han.

Hunden kom og lagde sit Hoved paa Sengestokken. Herren klappede ham længe og saa vemodig paa ham.

„Du har været mig en tro Svend," sagde han, „du har ikke forladt mig. Naar jeg er død, skal du skyde ham og begrave ham under den store Ask uden for Kirkegaarden, men skyd ham godt, og lad ham ikke mærke, hvad du har i Sinde — lov mig det!"

„Ja, naadige Herre!" svarede jeg.

„Han skal ikke i fremmed Værge," sagde han, idet han sank tilbage paa Puden: „Min Skydehest og Donner (det er hans Livbøsse) og mit Gehæng skal du have; min Blis maa du aldrig skille dig ved; naar han bliver saa gammel, at han ikke kan æde længer, saa skal du skyde ham."

„Ja, kære Herre!" svarede jeg; jeg kunde næppe for Graad.

„Og der," sagde han, „ligger en Tut paa Bordet, den skal du have for din tro Tjeneste. — Gaa nu, Morten! og bed til Gud for min syndige Sjæl!"

Jeg kyssede hans Haand, som han rakte mig, og tumlede ned i mit Kammer — o! Gud skænke ham en salig Ende! Han var mig en god og naadig Herre![34]

Tjele, den 3die Maj 1713.

Saa er han da ogsaa hjemfaren! Nu har jeg ingen Ven mere paa Jorden. — Her vil jeg ikke blive; jeg maa ud i Verden at skille mig ved mine melankolske Tanker. — Stakkels Vaillant! da jeg tog Bøssen, sprang han saa gladelig omkring, han vidste ikke, at jeg førte ham til Døden. — Nej! saadant et Skud gør jeg aldrig i mine Dage; da jeg spændte Bøssen, og han hørte Knækket, begyndte han at logre og se sig om, han ventede et Stykke Vildt og tænkte mindst paa, at det gjaldt ham selv. Da Krudtet tændte, og han krummede sig i Dødens Krampe, var det, som om mit Hjerte skulde vælte ud af mit Bryst. O! kære, salige Herre! Det var den sidste, den tungeste Tjeneste, jeg viste dig.

Til Sejls under Thunø, den 17de Maj 1713.

Anden Gang — kanske sidste Gang — siger jeg dig Farvel, mit kære Fødeland! Farvel, du grønne Skov! du brune Hede! Farvel, alle mine Ungdomsglæder! Lettere om Hjertet var jeg, da jeg for tvende Aar siden pløjede disse vilde Bølger: da havde jeg min gode Herre; nu er han i Graven, min Junker ligesaa, og hun — som jeg gerne vilde glemme — drager om i den vide Verden, Gud ved hvor og hvorledes. Ogsaa jeg skal prøve Lykkens Spil og æde mit Brød blandt vildfremmede. Ja! Krigen vil

jeg prøve! den gi'er Brød eller Død! Blis og jeg skal følges ad, han er min sidste Ven paa Jorden.

Sverrig, den 13de Juni 1716.

Her sidder jeg, en fangen Mand i fremmed Land. Saa langt har min Kaarde hjulpet. Min Oberst og jeg gjorde lyst mellem Fjenderne; men vi var kun to mod ti. Ak! min gamle Blis! Du maatte dø — gid vi havde fulgtes ad!

Stockholm, den 14de August 1717.

Saaledes skal det ikke blive ret længe! De har slæbt mig omkring fra en Fæstning til en anden, fristet og truet mig, at jeg skulde tage Tjeneste; men hellere vilde jeg svælte til Døde i et underjordisk Fængsel end fægte mod min rette Konge og Herre. Endnu hellere vilde jeg have min Frihed. Jeg vil forsøge det og enten finde den eller Døden!

Norkøping, den 3die Februar 1718.

Saa blev jeg alligevel svensk Soldat! hvor længe jeg end hyttede mig og skjulte mig som et jaget Vildt i Skove og Klipper, saa fandt de mig dog. Hvad skulde jeg gøre? Bedre under Guds frie Himmel mellem Kaarder og Kanoner end mellem et Fængsels fire Vægge! De har lovet mig, at jeg aldrig skulde stride mod mine Landsmænd, men alene mod Moskoviten — han har maaske den rette Kugle med Morten Vinges Navn.

Sibirien, den 15de Maj 1721.

Herre min Gud! Hvor underlige er dine Veje! Mange Tusinde Mile fra Danmark færdes jeg her i et raat og sørgeligt Land; jeg gaar over tilfrosne Floder og vader i Sne til Knæene; mens der hjemme er Skov og Mark iført sin grønne Sommerdragt. Uden for mit gamle Kammervindue staar Abilden nu i Bloster, Irisken kvidrer i Stikkelsbærhækken, Stæren sidder paa Kirken og fløjter sit lystige Stykke, og Lærken synger højt i Sky. Her tuder Ulve og Bjørne, Høge og Ravne skriger i de sorte Skove. Hvor mon Enden er paa denne Udørk? Ak! hvor er Enden paa mit elendige Liv?

Riga, den 2den September 1743.[35]

Skal jeg endnu opleve den Dag, da jeg ser mit Fødeland igen? I fire og tyve lange, sorrigfulde Aar, i fire og tyve Vintre har jeg jaget Zobel og Maar i Sibiriens Skove! Hvor mæt af Livet har jeg alt længe — længe været! men jeg vil taalmodelig bie, til

min Herre og Frelser kalder mig. Han vil maaske lægge mine trætte Lemmer til Hvile i min Fædrenejord — ak! hisset ser jeg det danske Flag, Korsets og Frelsens dyrebare Tegn! Min Sjæl, lov Herren! Alt hvad i mig er, hans hellige Navn.

Falster, den 23de Oktober 1743.

Atter nær ved Døden, og atter langt fra den! I Storm og Uvejr nærmede jeg mig mit elskede Fødeland. Bølgerne knuste vort Skib og truede at opsluge os; men Herren frelste mig, hans Haand opholdt mig — han vil ej heller drage den fra mig nu, skønt fattig og halvnøgen jeg vandrer blandt fremmede.

Korselidse,[36] den 2den November 1743.

Et Fristed har jeg fundet, et Skjul for Verdens Storme, en from og ædel Herre, som har taget mig i sit Brød og lovet at sørge for mig til min Dødsdag. Saa skal jeg nu ikke mere skifte Bolig, førend de bærer mig hen til den sidste.

Korselidse, den 1ste Maj 1744.

Hvilket yndigt Land er dog dette! Alt i sin fulde Flor! Skoven grøn, og Marken grøn! Blomster alle Vegne! I Sibirien er det endnu Vinter. Gud ske Lov for saadant et Bytte!

Min Herre holder meget af mig; jeg maa tidt sidde hele Timer og fortælle ham om Krigen og om alle de Lande, jeg har gennemvandret. Og vil han gerne høre, vil jeg gerne snakke; det glæder mig at mindes mine mangfoldige udstandne Fataliteter.

Korselidse, den 2den Juli 1744.

O, du Barmhjertighedens Fader! var denne bitre Skaal endnu tilbage! Skulde de gamle Saar oprives paany! ja, thi det var dig saaledes behageligt! — Jeg har set hende — hende? ak nej! ikke hende! en falden Engel har jeg set, en Mørkhedens Gestalt — tidt har jeg ønsket mig Døden, men nu — nu ækles jeg ved Livet — jeg kan ikke skrive mer.

Korselidse, den 8de August 1744.

Det er ikke for min Plaiser, at jeg atter tager Pennen; men dersom nogen efter min Død skulde faa Øje paa denne Journal, skal han dog se, hvorlunde Synden lønner sine Børn.

Jeg gik hin bedrøvelige Dag og forlystede mig med en Promenade i vor smukke Have. Som jeg gaar forbi den aabne Stakitport, staar der en Mand, hvis Ansigt forekom mig bekendt, uagtet

et sortgraat, tykt Skæg og et skummelt Øjekast næsten forskrækkede mig.

„Er du ogsaa her?" sagde han med et sært Grin.

Stokken faldt fra min Haand, og alle mine Lemmer skælvede — det var Jens!

„Herre, du min Gud!" sagde jeg; „skal jeg finde dig her? hvor er Frøken Sophie?"

Han stødte en drøj Ed ud: „Frøkenskabet har S... taget og Frueskabet med; men vil du se min hjertelskede Kone, saa ligger hun derhenne og luger. Soffi!" skreg han, „her er en gammel Bekendter!"

Da vendte hun sig halvt om — hun laa paa Knæene tre Skridt fra mig — saa et Øjeblik paa mig og gav sig derpaa igen til at luge. Jeg fornam ikke den mindste Bevægelse i hendes Ansigt! hvor var det forandret! bleggult, rynket, fortrædent saa det ud, som om det aldrig nogen Sinde havde smilet. En hullet Kyse med lange Laser af sorte Kniplinger gjorde det endnu mørkere. Skidne Pjalter af Klæder, som engang havde været smukke og fine, hang om hendes tykke, ildedannede Krop. Jeg følte, at jeg var nær ved at faa ondt, og ingen Taare kom i mine Øjne. En Angest, en Vammelhed, som naar man pludselig ser en Hugorm, betog mig. Jeg kunde hverken tale eller røre mig af Stedet.

Jens vakte mig igen af min Bedøvelse. „Nu er hun nok ikke saa smuk," raabte han, „som dengang hun krøb i Sengen til dig?"

Jeg gyste.

„Forgyldningen er slidt af," blev han ved; „men det kønne Sind har hun endnu, storagtig og malicieusk er hun endnu, og Kneveren kan hun bruge. Hej! naadig Frue! Snak lidt med os!"

Hun tav og lod, som hun ikke hørte det, skønt han raabte højt nok.

„Nu viller det hende ikke," sagde han; „men naar vi kommer hjem, saa faar hun nok Kæften paa Gang. — Har du ikke til en Pæl, Morten! for gammel Kendskabs Skyld?"

Jeg gav ham noget og gik som i Søvne op til Gaarden. Ved Havedøren stod min Herre.

„Kender du disse Mennesker?" spurgte han.

„Ak, du gode Gud!" svarede jeg. „Ja, jeg har kendt dem for mange Aar siden."

„Det er slette Folk," sagde han, „hun er arrig og bandsat, og han drikker som en Svamp. De har boet et Par Aar i et Hus nede ved Stranden! Han fisker, og hun gør Ugedage her i Haven. Hun skal være kommet af skikkelige Folk?"

Nu først brød mine Taarer frem og lettede mit beklemte Hjerte. Jeg fortalte ham, hvem hun var, og hans Forfærdelse blev lige saa stor som min Bedrøvelse.

Korselidse, den 14de September 1744.

Jeg tvivler paa, at jeg her faar blivende Sted. Mit Ophold behager mig ikke længer, siden jeg ved mig i Nærheden af hende og ofte ikke kan undgaa at se hende. Endnu har jeg ikke talt med hende, for jeg skyr hende som en ond Aand. Jens søger mig med en Paatrængenhed, som hverken behager mig eller min Herre. Naar jeg lugter hans Brændevinsaande, er det, som en bød mig Forgift at drikke.

Han har fortalt mig deres Historie — o, hvor er den skrækkelig, væmmelig! I Danmark, i Tyskland har de flakket om fra en Stad til en anden — han spillede paa Valdhorn, og hun sang og spillede paa Luth; derved opholdt de Livet, og naar dette ej kunde strække til, drev hun endnu en Næringsvej, som det sønderriver mit Hjerte at tænke paa. Omsider maatte ogsaa denne ophøre, og de skulde have omkommet af Mangel, naar ikke min medlidende Herre havde forbarmet sig over dem. — Gud forlade mig det! Jeg kunde ønske mig tilbage i Siberien.

Korselidse, den 1ste Maj 1745.

Gud velsigne min rare, ædelmodige Herre! han har mærket mit Ønske, at ende mine Dage i min Fødestavn; og derfor har han — mig uafvidende — skaffet mig en god Kondition hos det nye Herskab paa Tjele. Paa Tirsdag skal jeg afsejle med et Skib fra Stubbekøbing — Gud lønne ham derfor i Evighed!

Til Sejls mellem Sjælland og Samsø,
den 4de Juni 1745.

„Frygter ikke for dem, som alene ihjelslaa Legemet! men frygter for dem, som fordærve baade Legem og Sjæl tillige!" Jeg føler Kraften af disse Frelserens Ord.

Da jeg i min Ungdom paa disse Bølger stod for Svenskens Kugler, var jeg bedre til Mode, end da jeg i Korselidse Have saa min Ungdoms faldne Engel. Kaarder og Kugler, Hug og Stik, Saar og Død er intet at regne mod Sjælens Fortabelse, mod en uskyldig Sjæls Fordærvelse. Havde jeg dengang set hendes skønne Legeme sønderrevet af vilde Dyr, ikke kunde det saaledes have knuget mit Bryst som nu, da jeg fandt hende forspildt, fordærvet, foragtelig, uden Redning fortabt. Som hun laa der og

grov i Jorden, syntes mig, at hun begrov mit sidste Haab, min sidste Levning af Tro paa Ære og Dyd.

Men jeg vil sige, som den gamle Tyrk, min Medfange i Sibirien, altid sagde midt i de største Elendigheder: „Gud er stor!" ja, og barmhjertig! Han kan og vil gøre langt over, hvad vi arme Mennesker forstaar.

Tjele, den 4de Juli 1745.

Omsider er jeg da indløbet i min sidste Vinterhavn! Flere end tredive Aar er jeg omtumlet paa Verdens vilde Hav for at ende, hvor jeg begyndte. Hvad har jeg udrettet? hvad har jeg vundet? En Grav — et Hvilested hos mine Forfædre. Det er noget, og endda ikke saa lidet: jeg har Venner og Bekendtere her baade over og under Jorden. Der staar endnu Abilden uden for mit Vindue, den er ogsaa blevet ældre, der er Kræft i dens Stamme, Stormen har bøjet dens Hoved, og paa dens Grene gror Mosset ligesom graa Haar paa en Oldings Hoved. Ved Kirkemuren ser jeg den store Ask, under hvis Rod jeg begrov den stakkels Vaillant. Saaledes genkender jeg mangt et Træ, mangen en lynggroet Høj og selv de døde Stene, der staar her uforanderlige i Aartusinder og ser en Slægt efter den anden opvokse og forgaa. Den Slægt, jeg kendte, er nu ogsaa borte. Nyt Herskab, nye Tjenere — jeg er en fremmed, en Udlænding blandt dem alle.

Tjele, den 2den September 1749.

I Dag er det seks og halvtredsindstyve Aar, siden jeg saa Verdens Lys! Herre Gud! hvor er disse Aar blevet af? disse mange Tusinde Dage? Hvor er mine Ungdomsglæder? de er hos mine Ungdomsvenner. —

Paa denne Aarsens Tid var det, vi ret nød Jagtens Fornøjelser. Hvor lystigt gik det da til, naar vi om Morgenen drog ud! Jægerne raabte, og Hundene gøede, og Hestene trampede lige saa utaalmodige som vi selv. Snart hjemsøgte vi Urfuglene paa Heden, snart de vilde Dyr i Skoven — med Spil og Sang for vi hen og hjem. Nu er her stille som i et Kloster, den naadige Herre bryder sig ikke om Jagten. Tavs og ene gaar Skytten ud, og stille kommer han tilbage. Denne Slægt er traurig som jeg selv.

Tjele, den 12te Januar 1751.

En stille, herlig Vinternat! Alt, hvad jeg ser, blaat eller hvidt. Maanen har jaget Stjernerne fra sig, den vil lyse alene. Saa dejligt skinnede den ogsaa engang for mange — mange Aar

siden, da jeg var Kusk for Frøken Sophie. Min unge Sjæl straalede lige saa blankt og lysteligt som Maanen, og hendes var ogsaa ren, uplettet som den nysfaldne Sne. Nu er min Sjæl mørk som Heden, naar Vintersneen er borttøet, og hendes — om hun endnu lever — maa ligne en sibirisk Dal efter Oversvømmelse: mørktfuret af Vandstrømme, trindt bestrøet med Tuer, Stene og nedvæltede Træer.

„Ja, Herre! Herre! Tugter du nogen med megen Straf for Misgerning, da gør du, at dens ynkelige Skikkelse hensmelter som et Møl; visselig! alle Mennesker er Forfængelighed!"

Føulum, den 12te Maj 1753.

I Søndags forrettede jeg første Gang mit Embede som Degn til Tjele og Vinge. Den naadige Herre kaldte mig paa sin Dødsseng. Her bor jeg nu i min Faders Hus; men jeg bor her alene. Alle mine Ungdomsvenner er forlængst gangne til Hvile; jeg er endnu tilbage som et skaldet Træ paa Heden; men om føje Tid skal jeg samles til dem og være den sidste af min Slægt. Disse Blade skal være det eneste Mærke om mig.

Om nogen — engang naar jeg er død og borte, — læser dem, da skal han sukke og sige: „Anlangendes et Menneske, hans Dage er som Græs; som et Blomster paa Marken, saa skal han blomstre. Naar Vejret farer over det, da er det ikke mere, og dets Sted kender det ikke mere. Men Herrens Miskundhed er fra Evighed og indtil Evighed."[37]

---

[1] I første Tryk (i Elmquists „Læsefrugter", 23. B., 1824) kaldes Novellen „Brudstykker af en Landsbydegns Dagbog".

[2] En Landsby, 1½ Mil Nordøst for Viborg; alle Novellens Stednavne betegner virkelig eksisterende Lokaliteter: Landsbyer, Gaarde, Skove o. s. v., liggende nærmere ved eller fjernere fra Herregaarden Tjele.

[3] En tidligere almindelig Folketro gaar ud paa, at den, der puster Lyset ud Nytaarsnat, skal dø, inden Aaret er omme. (E. T. Kristensen: Jysk Almueliv, IV., S. 137.)

[4] Lad os takke!

[5] Min Søn, min Søn! Lediggang er Djævlens Hovedpude.

[6] Jeg vilde ønske, denne var min Søn.

[7] Lad ham ha'e den!

[8] Ak, jeg ulykkelige!

[9] Du har knust mit Hjerte!

[10] Fader! i dine Hænder befaler jeg min Aand.

[11] Hans Anger kommer for silde.

[12] Ak, han er død!

[13] Af den ualmindelig strenge Vinter 1708—09 er der i Farstrups og Axelsons Dagbog (udg. 1813) givet en gribende Skildring; ikke alene Fugle og Dyr frøs ihjel, men en Mængde Mennesker omkom af Frost og Sult. (S. 189.) At B. kendte denne Dagbog nøje, ses i hans Jagtskrift „Diana".

[14] dog.

[15] Farvel, jeg har solgt min Frihed.

[16] At stemple Træer, der skulde fældes, kaldtes Udvisning.

[17] Denne Novellens anden Hovedfigur er som bekendt historisk; hendes virkelige Navn var Marie Grubbe — saaledes kalder B. hende ogsaa i et Brev til Ingemann — og hun var Datter af Erik Grubbe til Tjele. 1660 blev hun gift med Frederik d. III's uægte Søn Ulrik Frederik Gyldenløve. Hun var meget løsagtig, og efter at de allerede i længere Tid ikke havde levet sammen, ophævedes Ægteskabet ved Dom 1670. I et omstrejfende, tøjleløst Liv ødte hun sin Mødrenearv, 12000 Rdl., og hun fortsatte ganske aabenlyst sine Udskejelser, efter at hun var blevet gift med Palle Dyre til Trinderup og Nørbeg. Hun indlod sig navnlig med sin Kusk Søren Sørensen Møller, en simpel, raa Bondekarl, og ham holdt hun sig til, efter at hendes andet Ægteskab var ophævet ved Dom 1691. Ham nærede hun Godhed for, hvor brutal han end var mod hende, har hun selv fortalt til Ludvig Holberg, der omtaler hende i 89nde Epistel. Holberg traf hende paa Borrehus ved Grønsund, hvor hun, Kongesønnens Gemalinde, holdt en lille Sømandskippe, medens Søren Sørensen afsonede 3 Aars Arbejde paa Bremerholm for et Drab, han i Drukkenskab havde begaaet. Hun døde 1718. — Foruden B. har H. C. Andersen (i „Hønse-Grethes Familie") og I. P. Jacobsen (i „Marie Grubbe") gjort hende til Genstand for digterisk Behandling. Hendes Livshistorie er fortalt af Aakjær (i B.s Livs-Tragedie II., S. 53 ff.), af Severin Kjær (i „Erik Grubbe og hans Døtre", 1904) og af Aug. Fjelstrup („Marie Grubbe", 1904). (En omhyggeligt kommenteret Udg. af Novellen er besørget af Gerh. Hornemann, udg. af „Dansklærerforeningen", 1890).

Som det vil ses, er der stor Forskel paa den virkelige Marie Grubbes Skæbne og Sophies i Novellen. B. har sikkert heller ikke benyttet skriftlige Efterretninger i større Omfang, men hovedsagelig holdt sig til Folketraditionen, og hans Kilde har først og fremmest været hans Fader, Præsten Niels Blicher, der 1774—79 var Hovmester hos Kammerherre Lüttichau til Tjele. Om sit Ophold her skriver Niels Blicher i Topografi over Vium Præstekald, 1795, S. 285, følgende Ord, der kaster en mærkelig Belysning over Sønnens Novelle: „Hvor underligt, hvor viseligt er dog det menneskelige Livs Hændelser sammenkædede! Hvor usynligt fint et Led opdages ofte i den uhyre Kæde! Uden dette Led skulde Kæden dog ej have udgjort et sammenhængende helt. At hint ikke skal briste, og denne derved sønderrives, derfor kan vi være fuldkommen rolige. Hvor mangen en liden, hartad ubemærkelig Omstændighed var dog fornøden for at drage de vigtige Følger efter sig? Hvor ofte anviste Forsynet os pludselig et ganske fremmed, ganske uformodet Opholdssted."

[18] Tjeleskovene var rige paa Vildt; endnu medens Digterens Fader, Niels Blicher, var Hovmester paa Tjele (1774—79), fandtes der i disse Skove nogle Ulve. (Niels Blicher: Topografi over Vium Præstekald, S. 105).

[19] Jeg fryser.

[20] Hvorledes?

[21] En Smule, Frøken!

[22] Slet ikke.

[23] Kammertjener.

[24] Jeg ulykkelige!

[25] „Syv Kvarter er en Virkningen forringende Overdrivelse", siger Madvig i sin bekendte Anm. i Maanedsskrift for Litt., 13. B., S. 409. Paa denne Indvending giver B. paa en Maade Svar i „Min Tidsalder", S. 106: „Jeg har set en trykt Ligprædiken i sort Korduans Bind, holdt i Runde Kirke af en Provst Blicher. Jeg kunde ikke paatage mig at fremsige den i kortere Tid end fire Timer."

[26] Ak, Frøken Sophie, far vel! et evigt Farvel!

[27] Krigen, der omtales, er den store nordiske Krig.

[28] Hvad betyder dette?

[29] Farsoten 1711 bortrev en Tredjedel af Københavns Indbyggere.

[30] „En fuldkommen Kavaler, min Datter! og han elsker dig, det er ganske klart."

[31] Hele Notisen under 19. Dec. 1711 mangler i første Tryk.

[32] „Hans Excellence ... jeg hører" mangler i første Tryk.

[33] Grævling.

[34] I den førnævnede Præstedagbog skriver Axelson efter Erik Grubbes Død: „Gud give hannem en ærefuld Opstandelse. Han har gjort mig meget godt og holdt mig til Skole i Viborg samt til Kost og Logement i syv Aar ...". Naar den letfærdige og raa Erik Grubbe af B. faar et langt smukkere Eftermæle, end han har fortjent, er Grunden altsaa hans Godhed mod denne Axelson, hvis Dagbog er en af Novellens faa skriftlige Kilder.

[35] Da Ingemann havde gjort Indvendinger mod de store Spring i Morten Vinges Historie, svarede B. ham: „Den korte Skitsering af M. Vinge(s) og de lange Spring i hans Historie forekommer mig netop at være af — tilgiv mig Udtrykket — stor tragisk Virkning." (Breve til og fra Ingemann, S. 277.)

[36] Herregaard paa Falster.

[37] Efter Novellens Slutning har første Tryk: (Fundet, gennemset og udgivet af S. S. Blicher).

DEN BARNLØSE KONE[1]

EN JYSK LEGENDE

Der var engang en smuk Pige, som der nu kan være flere her i Jylland; og, som ikke saa sært var, hun havde mange Bejlere. Blandt disse var der en knøv Ungersvend, hed Visti, som Ell huede fremfor alle de andre. Da begge var formuende Gaardmænds Børn, havde Forældrene intet mod Forbindelsen, men søgte meget mere af al Magt at fremme den. Som det nu gerne gaar med unge Kærester, saa gik det ogsaa — næsten — med Ell og Visti; Naturen kommer som oftest med sit: „Du skal!" førend Præsten med sit: „Du maa!" og derfor kan den sidste ved mangt et Bryllup med Vished forudse Barnedaaben. Jeg siger, det gik næsten saaledes med vore forlovede; thi det skulde have gaaet saaledes, hvis der just ikke havde hændet, hvad jeg nu vil fortælle.

Det var i den farlige Maj Maaned, da Omegnens Almue forsamledes i en lystig Skov til sædvanligt Dansegilde.[2] Som Skik og Brug havde været fra Arilds Tid, forlod et kærligt Par efter det andet Dansepladsen og søgte de Skygger, hvor Skovduen kurrede.

Visti og Ell var ikke blandt de sidste, som fulgte den kælne Dues lokkende Kald; og om den elskende Mø kunde man sige som Meister om Ofelia: „Sollte die beqweme Göttinn Gelegenheit den Baum schütteln" o. s. v., men det fik et ganske andet Udfald, end Vistis sødt beklemte Hjerte ønskede og ventede. Paa en afsides Skovvej mødte de forelskede en Taterkvinde, og Evas Descendentinde kunde ikke betvinge sin Lyst til at kigge lidt ind i Fremtiden. Meget føjelig fremtog Visti en ny Hjortelæders Skindpung og af denne en ny Firskilling; men aldrig har en ny Firskilling været slettere udgivet end denne, hvilket Følgerne skal vise. Efter at Tatersken havde talt meget smukt om Kærlighed, Penge, opredte Senge, en stor Gaard, mange Malkekøer

og deslige, saa hun — eller fik hun det Indfald at se — i Ells lille buttede Haand, at om hun nogen Sinde blev frugtsommelig, da skulde hun dø i den første Barselseng.

Bedre Støtte for Pigens vaklende Dyd havde ingen kunnet sætte; og Visti forlod Skoven lige saa forelsket, som han var kommet der, og havde endnu stedse det sødeste at haabe. „Haabet beskæmmer ingen", siger Ordsproget; det samme sagde Visti og henviste sine paatrængende Ønsker til den nærforestaaende Bryllupsnat. Den kom — men — Ell vilde nu aldeles ikke dø i den første Barselseng; og da hun nu meget rigtigt tænkte: *„Cessante causa, cessat qvoqve effectus"*, saa blev Vistis Haab endnu stedse et — Haab, og — hvad der var det værste — dette Haab blev et gammelt Haab og aldrig mere end et Haab. „Aa Snak! „Bild os noget ind!" — „Jeg forsikrer Dem, mine Damer, et meget troværdigt Fruentimmer har selv fortalt mig det."

Nu, som jeg videre skulde fortælle, Visti blev omsider træt af disse asketiske Øvelser og søgte at realisere sine Ideer paa andre Steder. Det lykkedes; thi ikke alle Piger er bange for at dø i den første Barselseng; og det var vel heller ikke godt, om de var det. Dette troede dog formodentlig vor Helena, endskønt hun vist ikke havde studeret Malthus; thi hun rev ned paa alle smukke Piger i Byen og gav sin Mand Skylden for alle uægte Børn i Sognet. Der er en vis hedensk Afgud, som plejer at afbildes ridende paa et Brændevinsanker. Den samme indfinder sig ofte, naar vedkommende er blevet ked først af Amor og siden af Hymen; saaledes indrettede han sig ogsaa et lidet Kapel i Vistis Gaard, hvor han i Forening med *Venus vulgivaga* i nogle faa Aar bragte det dertil med den koneløse Ægtemand, at denne forkortede sit Liv og sit kedsommelige Ægteskab. Altsaa var Ell nu Enke, og — som man let kan vide — blev Enke og det en ret Enke. I dennè Stand levede hun vel den halve Del af et Sekulum og naaede sit 80nde Aar. Hvo skulde have tænkt, at den tandløse, rynkede, gamle Ell maatte omsider bøde for sin Ungdoms negative Synd? Og dog skete det. Hører vel til, I unge Piger! Det var en Juledag, at hun som sædvanlig under Prædikenen var faldet i Søvn, men sov denne Gang saa længe, at hun virkelig blev lukket inde i Kirken. Det, som nu her vederfores hende, er saa vidunderligt og rædsomt, at jeg maa drage min Aande, før jeg begynder at fortælle det.

Da Soversken vaagnede — hvilket ikke skete, før Hanen galede til Midnat — var det bælgmørkt i Kirken, men det varede ikke længe, før Mulmet opløstes i en svag Dæmring, som efterhaanden

lod hende skimte og skelne Prædikestol, Herskabets Stol, Billederne paa Væggene, Altertavlen og Alteret selv. Lysene paa dette tændtes herpaa af en Mand, som hun snart maatte kende — det var den for tredive Aar siden afdøde Degn. Han gik nu hen og satte sig i sin Stol, slog Salmebogen op og begyndte at synge: „I Jesu Navn" — — Sangen var svag og douce og lignede den sagte Susen af Søndenvinden, naar den om Vinteren bebuder Tø. Da de tvende første Strofer var intoneret, faldt først een, saa to og saa utallige Stemmer ind med — de lød som nyfødte Børns Græden. I Slutningen af sidste Vers stod Præsten for Alteret — den samme, som for tresindstyve Aar siden havde viet hende til hendes Kæreste, men nu allerede i et halvt Aarhundrede havde ligget i Gravens Gemme.

Da Koret tav, vinkede han ad hende — som ført igennem Luften nærmede hun sig Alteret og knælede. Ved hendes Side knælede Brudgommen. Præsten gentog den gamle Vielsestale — Brudeparret gav hverandre Haand — hans var kold og klam, og ved dens Berørelse for det hende som en Istap gennem Brystet. Da Præsten sagde de Ord: „Værer frugtbare og formerer eder!" brusede det nede i Kirken, og grædende klynkende, hulkende Stemmer blandede sig atter sammen i skærende Mislyd.

Nu var af Vielsesformularen alene Velsignelsen tilbage; men da Præsten kom hertil, hævede han sin højre Haand — tav — vendte sig og forsvandt bag Alteret. Degnen slog Salmebogen i og fulgte ham. Brudgommen rejste sig og saa paa Bruden — det var Visti! Hans Øjne glimtede mat som halvslukte Gløder i det bleggule Aasyn. Hvinende sank han til Jorden og laa som en Benrad foran Alteret. Da suste og bruste det atter bag ved hende, og vildere, grueligere end før; og et nøgent Drengebarn skred hende forbi op til Alteret. Der bøjede det sig over Benraden, kyssede dens Pande, vendte sig derefter til Bruden, berørte med Haanden som med et gloende Jern hendes venstre Bryst og sagde: „Dette skal du have, fordi du kunde have været Moder til mig og vilde ikke!" Sukkende sank det foran hende i Jorden. Derefter kom et Pigebarn, som sagde og gjorde det samme og ligeledes forsvandt; derefter to Drenge og to Piger paa lige Maade; derefter fire og fire af begge Køn; men disse sagde: „Dette skal du have, fordi du kunde været Bedstemoder til os!" Nu kom der otte og otte med de samme Ord, saa seksten og seksten — det ene Hold efter det andet, men disse sagde: „Dette skal du have, fordi du kunde været Oldemoder til os!" Og nu blev Larmen og Trængselen større og større, og rundt om hende

og over hende lige op i Hvælvingen var alt propfuldt af skrigende, klynkende, hulkende, hvinende Børn.

Da skiltes den beængstede Sjæl fra sit Legeme — det laa næsegrus paa Knæfaldet, da Degnen næste Morgen tren ind i Kirken.

---

[1] Skitsen, undertegnet B.s Mærke *Charadrius pluvialis* (Hjejlen), offentliggjordes i Elmquists „Læsefrugter", 23. B., 1824; ikke optrykt siden. Legendens Point genfindes i den Ulstrup Degns Fortælling i „Høstferierne".

[2] Der menes Pinsefesten i Aunsbjerg Hestehave; denne Fest nævnes af B. mange Gange og skildres udførligt i sidste Kapitel af „Røverstuen".

JOSEPHA[1]

I.

SPANIOLERNE

Det var sidst paa Vinteren 1808, fortalte den unge Ritmester W.,[2] at jeg som femtenaars Knøs i Selskab med Forvalteren paa Herregaarden K.....d red ud paa Viborgvejen for at møde de ventede Spanioler.

Der blæste en skarp Sydostvind, som gjorde Frosten dobbelt følelig; og Hestenes raske Hovslag knuste Skrogisen i de dybe Hjulspor.

Min Forventning var spændt paa det højeste; paa Toppen af enhver Banke rejste jeg mig i Sadlen for at opdage de fremmede Gæster og erfare, om de virkelig lignede dem, jeg havde set paa Kobberne i Don Qvixote.

Endelig kom de — Kavaleriregimentet El Rey — langsomt travende paa deres sorte andalusiske Hingste. Hurtig holdt vi ud i Heden for at betragte dem, idet de drog forbi. Mit ustadige, frygtsomme Blik delte sig mellem de raske, modige, fintbyggede Heste, de brune, sortsmudsede Ryttere og deres smukke Uniform. Bedøvet af det usædvanlige Syn fulgte jeg efter dem til Gaarden, hvor Regimentet gjorde Holdt og adskiltes til Indkvartering i de omliggende Landsbyer.

Vi beholdt en Major, en Kadet og deres Tjenere samt seks Ryttere. Majoren var en ung, smuk Mand og blond som en Nordbo, Kadetten en Knøs paa min Alder med et Ansigt som Mælk og Blod — som der staar i Romanerne. — Saa brune Øjne, saa mørke, hvælvede Øjenbryn, saa røde Kinder — sagde min Moders Kammerpige — var aldrig set før i Jylland. Hans milde, skønt noget tungsindige Mine drog mig straks til ham; og han var den første, som jeg vovede at byde et spansk „Velkommen, Deres Naade!"

Imellem min salig Onkels efterladte Bøger havde jeg fundet adskillige spanske, hvoriblandt ogsaa den berømmelige Ridder af Manchas Levnet og Bedrifter. Ved det første Rygte om de spanske Troppers Indmarch her i Landet gav jeg mig til af alle Kræfter at studere deres Sprog, hvilket faldt mig saa meget lettere, som jeg var temmelig færdig i det franske og var i Besiddelse af et fransk-spansk Leksikon med vedføjet Pronunciation. Aldrig saa snart havde jeg fremsagt min spanske Hilsen, før Kadetten blegnede — jeg tror af Glæde — og Taarer trillede ned over hans Kinder; men Majoren omfavnede mig og bestormede mig med en Strøm af Ord, der flød saa hurtig, at jeg ikke fattede Halvdelen af dem.

Beskæmmet bad jeg stammende, at de vilde tale langsommere.

„Med Glæde," raabte han, „du søde Dreng! vi skal nok forstaa hverandre! inden otte Dage skal du blive en fuldkommen Spanier!"

Bekendtskabet var nu gjort, eller rettere, et inderligt Venskab var stiftet mellem den danske Dreng og de spanske Krigere. Jeg var ret deres Yndling og kunde næsten aldrig være fra dem. Naar Officererne slap mig, tog Rytterne fat paa mig, slog en Kres om mig og gav deres Glæde og Forundring Luft i de mest entusiastiske Udraab. Havde jeg tilforn næret en hemmelig Frygt for Dolke og Knive, da maatte den snart forsvinde og afløses af Tillid og Hengivenhed. Jeg maatte tage Del i deres Lege og Danse; de lærte mig at ride og styre de ellers uregerlige Hingste ved spansk Tiltale. De lærte mig deres Fædrelands Sange, og Kadetten underviste mig paa Guitar, hvilket Instrument han spillede til Fuldkommenhed.

Aldrig glemmer jeg disse skønne, frydefulde Dage! Mage til dem fandt jeg hverken før eller siden. Hvilken dyb — dog blid — Vemod betog mig, naar den lille Joseph med en Stemme, som bævede af inderlig Længsel, kvad en begejstret Elskovssang eller en Romance om Naturens Skønhed i Valencias Dale. Hans Hoved lænede sig til den ældre Broders, Majorens Bryst; hans Øjne var vendt mod Himmelen, medens Fingrene ligesom mekanisk, ham selv uafvidende, legede med Strengene.

Det var aabenbart, at begge Brødrene led af Hjemve; de blev Dag for Dag mere stille og tungsindige. Næsten altid var de sammen, og ofte, naar jeg pludselig overraskede dem, laa Joseph grædende i Majorens Arm. Jeg listede mig da ud til Pedro eller Sanches og galoperede med dem omkring i Marken og Heden.

En Dag kom Breve fra Spanien med Efterretning om Fran-

kernes første Voldsdaad og det i Madrid udøste spanske Blod. Himmel! hvilken Virkning frembragte denne Hjobspost! De tilforn saa godmodige Krigere var med et som forvandlede til hævntørstende vilde. De rædsomme Forbandelser og rasende Fagter opfyldte os alle med Skræk, indtil vi fik Aarsagen at vide. Selv den stille, venlige Major bed Tænderne sammen i indædt Harme og løftede tidt de krampagtigt knyttede Hænder; Joseph var den eneste, som ikke viste Vrede, men vel en dyb, sønderknusende Sorg. Ikke mange Dage varede dette vilde Oprør; Stormen lagde sig, og efter den fulgte en sørgelig Stilhed, som naar sorte Tordenskyer har bespændt Synskresen, og man endnu ikke ved, om de har raset eller vil rase.

Nogen Tid herefter blev der midt om Natten en forfærdelig Larm i Køkkenet; jeg hørte flere heftige Stemmer, og blandt dem Majorens. Da mit Kammer var lige ovenover, kastede jeg nogle Klæder paa mig og ilede derned. Hvad saa jeg? Majoren, blot iført Skjorte og Bukser, flyvende omkring paa Gulvet imellem det kvindelige Tyende fra den ene til den anden, bedende, raabende, bandende, næsten fortvivlet over, at ingen forstod ham. Saa snart han fik Øje paa mig, for han hen til mig, og snart kyssende, snart favnende, snart rivende mig hid og did, skreg han paa Spansk:

„En Jordemoder! for Himlens Skyld, en Jordemoder! en Jordemoder!"

„Til hvem?" spurgte jeg.

„Til Josepha!" svarede han.

Jeg forklarede Damerne øjeblikkelig, hvad han vilde; men i Stedet for at hente den forlangte, for de under Skrig og Fnisen ind i deres Celler.

Kort og godt, jeg maatte selv ud i Stalden og med et Par af Rytterne hente Jordemoderen, som boede kun et Par Bøsseskud fra Gaarden. Hun kom, og med det samme fik jeg Befaling af min Moder at forføje mig til Sengs.

Da jeg om Morgenen kom ned, genlød Huset af den mig da ganske ubegribelige Nyhed, at Kadetten havde faaet et Barn.

Som jeg siden erfarede, var den forklædte Kadet Majorens Kone, som mod hendes Faders Villie hemmelig var flygtet efter sin Kæreste og havde giftet sig med ham i Italien. Denne var en Hader af Franskmændene, hin derimod en ivrig Josefiner og tilmed Regimentschef ved det spanske Korps her i Landet: Aarsag nok for Josepha til at beholde den engang antagne Forklædning.

Uroligheder i Spanien, i Forbindelse med hendes bestan-

dige Frygt og lønlige Sorg, havde fremskyndet hendes Nedkomst, der indtraf en Maaned, før hun ventede; det var altsaa ikke besynderligt, at hun bragte en dødfødt Pige til Verden, men vel, at ingen før havde anet den lille, smukke Kadets virkelige Køn. Vel paastod Mejersken, min Moders Pige og efterhaanden alle de andre, at de hemmelig havde formodet noget saadant; men bagklog, siger man, er lettere end forklog.

Et Par Dage efter Kadettens Nedkomst blev det atter uroligt mellem de fremmede; der var en idelig Løben fra Gaarden og til Gaarden. Blandt de forsamlede Hobe hørtes en sky, hemmelig Hvisken, som af og til blev afbrudt af et hastigt og dæmpet Glædesskrig og lystige Kaprioler. I Skumringen var hele Regimentet samlet i og ved Gaarden til Hest med fuld Oppakning; vi saa nu, at de hemmelig vilde forlade os.

Majoren havde hele Dagen gaaet omkring i ængstelig Urolighed, snart i sin Kones Værelse, snart udenfor, nu kastende sig paa en Stol, nu næsten i samme Øjeblik springende op igen, stundom vridende sine Hænder saa fortvivlet, at man kunde høre Fingrenes Knækken i næste Værelse. Det var upaatvivlelig hans stakkels Hustrus Tilstand, der saaledes ængstede ham, og Uvisheden, enten han skulde efterlade hende her eller tage hende med.

Det sidste blev besluttet, og da Regimentet var samlet, blev hun, indhyllet i Sengklæder, lagt paa en Vogn, der langsomt kørte foran, ledsaget af Majoren og nogle Ryttere. Da han tog Afsked med os, brast de første Taarer fra hans Øjne; en tavs, krampagtig Omfavnelse og et dybthentet Suk var hans hele Farvel.

Da Josepha bares ud til Vognen, rakte hun mig sin Haand; jeg kyssede den tavs og grædende. — Sorgen havde gjort mig lige saa stum som de kære fremmede.

Lidt efter at de var bortkørt, satte hele Regimentet sig i Marsch under det Udraab: *„Adio! Adio! Espanna! Espanna! Napoleon caput! Francese caput! Adio, gute Danese, Adio!"*

Som bedøvet stirrede jeg efter dem; de forsvandt snart i Mørket; kun enkelte Gnister fra de travende Hestes Fødder betegnede deres Vej, og en Buldren, der stedse blev svagere og svagere, tabte sig omsider i Møllebækkens Susen.

Denne Ende paa Bekendtskabet med disse fjerne Sydlændere havde noget saa spøgelseagtigt ved sig, at det hele længe forekom mig som en Drøm eller et Eventyr eller som et skønt Skuespil, naar Tæppet er rullet ned, og man maa summe sig lidt, medens

den opdigtede og den virkelige Verden kan faa Tid at afsondre sig ret fra hinanden.

II.

HEDEBRANDEN

Det var femten Aar, siden jeg forlod K....d. Tre Maaneder efter de mig uforglemmelige Spanieres Bortrejse sendte min Fader mig til København for at indlemmes i Landkadetkorpset. Jeg gik Skolen igennem, fik min Eksamen, blev Officer og tog som saadan Del i nogle af de sidste Fægtninger i Krigen. Imidlertid var mine Forældre døde efter først at have solgt Gaard og Gods til meget høje Priser og gjort mig, deres eneste Søn, til Ejer af en betydelig Formue. Da Gærnisonstjenesten ikke synderlig behagede mig, tog jeg min Afsked og traadte i russisk Tjeneste, som jeg efter seks Aars Forløb atter orlovede mig fra med et Par Ordener og Par Skæpper Rubler. I to Aar flagrede jeg en Del af Europa igennem og ankom i Fjor Foraar til København. Jeg var træt af dette ustadige Liv og besluttede at slaa mig til Ro i mit Fødeland, da jeg just fik at se i Aviserne, at K....d var averteret til Salg. Ved en Kommissionær købte jeg Gaarden og befandt mig paa Rejsen derhen, da Natten overfaldt mig paa en af de store Heder mellem Vejle og Viborg.

Hele Eftermiddagen havde jeg forude set en stærk, vidtudstrakt Røg. Saa snart Mørket faldt paa, øjnede jeg Ilden, som bestandig tiltog i Styrke og Udstrækning. Jeg vidste nu, at det var en Hedebrand, som jeg i min Barndom saa ofte havde betragtet. Saadan en uhyre, glimrende Illumination var mig altid et lysteligt Skuespil, og dette syntes mig nu opført ret som for at fejre min Genkomst til Hjemmet.

Jeg bød Kusken ile og nærmede mig Ildhavet mere og mere. Snart syntes de utallige Luer at staa stille og ubevægelige som Lysene i en illumineret Stad; snart slyngede de sig vildt mellem hinanden eller slog højt i Vejret, alt som Vinden snoede og hævede sig. Tykke, purpurbræmmede Røghvirvler løftede hverandre op mod de mørkerøde Skyer.

Jeg var nu kommet saa nær, at jeg kunde se de slukkende, som med uopholdelig Travlhed for hid og did foran Ilden, nogle afgnavende Skorpen med Spader, som de med Heftighed stødte frem foran sig, andre løbende med Hedetørv paa Forkene for at kvæle Luen, og atter andre med flammende Lyngtoppe i Hæn-

derne stak i fuldt Løb selv Ild i Heden. Knistren, Bragen, Susen og Buldren fuldendte denne Scenes rædsomme Skønhed.

Ikke langt fra Ilden indhentede jeg en Vogn, som kørte meget langsomt og endelig holdt ganske stille.

„Hvad holder I efter?" raabte min Kusk.

„Hvad vi holder efter!" svaredes der. „Har I Lyst til at køre gennem Helvede, saa kan I jo køre omkring!"

„Her kan I ikke komme om," raabte en af Bønderne, som kom hen til os med sin Fork paa Nakken, „Vinden bærer lige over Landevejen, og Ilden har naaet den paa mange Steder."

„Kan vi ikke køre udenom?" spurgte man paa den forreste Vogn.

„Nej," svarede Bonden; „der er en Mose her til Højre; dersom I kendte Vejen til Venstre, der kunde det maaske gaa an; men saa maa I køre et Stykke tværs over Heden, inden I igen naar Landevejen."

„Vil du vise os Vej?" sagde jeg.

„Jeg tør ikke vel gaa herfra for Sognefogden!" svarede han.

„Men om jeg giver dig en Bankoseddel?" gentog jeg.

„Det var en anden Sag," lød Svaret nu, „vil I til Viborg?"

„Ja!"

Bonden gav sin Fork fra sig, gik til Venstre hen uden om Ilden og bad os følge efter.

Jeg drejede først ind i Heden, og den forreste Vogn bag efter mig; men da det gik tværs over gamle tilgroede Hjulspor, faldt Kørselen temmelig ujævn, og ved ethvert heftigt Skump hørte jeg et kvindeligt „Ih!" fra den anden Vogn. Det var først nu, jeg saa mig om efter den og fandt, at der paa den var foruden Kusken en før, gammelagtig Mand og et ungt Fruentimmer. Jeg lod gøre Holdt, stod af, gik hen til dem og foreslog at lade Vognene køre foran og selv til Fods følge efter. Forslaget blev antaget, og jeg bød Fruentimmeret min Arm.

Endnu havde jeg ikke ret set hendes Ansigt, da hun stod af til den Side, som vendte fra Ilden, men en fuldkommen smuk Figur, hvis Omrids Luerne viste mig, opfordrede mig til at sige hende nogle Artigheder, som f. Eks., at jeg nu befandt mig imellem en dobbelt Ild (jeg gik imellem hende og Ilden), at dette vist ikke var Helvede, som jeg før hørte raabe, siden Englene var saa nær. o. s. v. Min Tiltale blev saa vittigt besvaret, at jeg blev nysgerrig for at se den Mund, der talte saa vel.

Pludselig lod jeg, som om jeg gjorde et Fejltrin for at komme til at gøre en Vending mod Ilden. Jeg saa — Himmel! jeg saa

en virkelig Engel, en Engel saa dejlig, saa majestætisk skøn, at — borte var al min Vittighed, alt mit Mod. Havde jeg før sagt for meget, sagde jeg nu for lidt, thi jeg sagde slet intet. Ofte vilde jeg igen begynde paa den afbrudte Samtale; men alt, hvad der faldt mig ind, syntes mig lutter ærkedumt Tøj. Kort sagt: jeg begyndte halvt om halvt at tro, jeg var forlibt, endskønt der ogsaa faldt mig en anden Fortolkning ind, den nemlig, at dette himmelske Ansigt var mig bekendt, hvorvel jeg slet ikke kunde komme paa, naar og hvor jeg først havde set det.

Jeg skammede mig jo længere jo dybere over min pludselige Tavshed, og der faldt mig som en Sten fra mit Hjerte, da Pigens Rejsefælle indledte en Samtale om Hedebrande, ledsaget af Spørgsmaal, som jeg til Lykke var i Stand til at besvare. Saaledes naaede vi da atter Landevejen; men da Pigen slap min Arm og hoppede op paa sin egen Vogn, havde jeg en Følelse, omtrent som naar man fra en varm Stue kommer ud i Kulden.

Vognen rullede bort; hun vendte sig endnu engang og nikkede til mig, men jeg blev staaende og havde vel staaet der endnu, dersom ikke min Kusk havde spurgt mig, om jeg ikke nu vilde op at køre.

Jeg satte mig op; de andre havde imidlertid faaet et Forspring og kørte tillige rask; men hvor inderligt jeg end ønskede at naa dem, kunde jeg ikke hitte paa at bede Kusken ile — nok et Bevis, at det ikke var rigtig med mig; og tror jeg næsten, at jeg havde en Slags Frygt for at minde ham.

Skønt jeg efter nogen Tids Forløb angrede min Dorskhed, saa trøstede jeg mig dog med, at jeg snart skulde samles med hende i Kroen. Jeg kom — saa — hende ikke. Jeg spurgte, man vidste af ingen Vogn at sige — de maatte være kørt forbi. Jeg beskrev begge rejsende, saa godt jeg kunde — man kendte dem ikke og gættede snart paa en, saa paa en anden, hvorved jeg blev end mere forvildet. Jeg vilde efter dem, men hvorhen? Vejen delte sig ved Kroen i tre Grene, og hvilken skulde jeg følge? Ærgerlig, sulten, forelsket, gik jeg til Sengs, bandende min egen Dumhed, at jeg ej engang havde forhørt om deres Navne og Bopæl.

III.

BALLET

Efteraaret og Vinteren var kommet sammen og stred om Herredømmet; det vil sige saa meget som, at det var sidst i No-

vember Maaned, da Sne, Slud, Regn, Blæst og Taage kappedes om at opbløde Jorden og formørke Himmelen og Humøret. Mit Landvæsen var organiseret, en Avlsforvalter antaget, amerikanske Plove, Ekstirpatorer, Tærskemaskiner etc. etc. anskaffet, Schweizerkøer og spanske Faar indkøbt; Gaardens Huse var repareret og pænt oppudset baade udvendig og indvendig: moderne Lysekroner og Lamper, Divaner, Himmelsenge og skønne Malerier prydede de nylig gibsede Værelser — med faa Ord: der fattedes ikke andet end en Kone.

Men jeg havde nu fast foresat mig ikke at ægte nogen anden end min dejlige paa Heden, som jeg efter tre Maaneders Forløb endnu ikke havde glemt, skønt jeg stundom var nær ved at anse hele Eventyret for et Luftsyn og hende selv for en Salamanderfe.

For at adsprede mig lidt og opmuntre mit Sind i det mørke Vejr, som og for at gøre et honnet Bekendtskab med Omegnens honnette Folk, havde jeg ved min Forvalter — som her omkring var vel bekendt — ladet dem alle paa to Miles Omkres indbyde til et Bal.

Aftenen kom, og den ene Vogn efter den anden rullede ind i Gaarden med Herrer og Damer. I den marmorflisede Vestibule modtog jeg dem nok saa galant, iført min russiske Husaruniform og smykket med mine Ordener. Her genkendte jeg mangen en Barndoms-Ven og Veninde, saa flere ny Ansigter, men ingen blandt dem alle, som var i Stand til at forandre Takten i min Puls.

Saa snart Damer og Kavalerer var omklædt og pyntet, og Forvalteren forsikrede mig, at de nu var kommet, som vilde komme, aabnede jeg Ballet til Musikken af de tre nærmeste Købstæders blæsende og bestrengede Instrumenter. Jeg havde danset Kvadrillen igennem paa sidste Par nær uden enten saa nøje at tage Damerne i Øjesyn eller lægge Mærke til, at just nu et nysankommet Par havde opstillet sig. Idet jeg gav denne Dame Haand til Rundt, faldt mit Blik paa hendes Ansigt — „o Amor! Du Guders og Menneskers Herre!" — det var hende! havde jeg rørt ved en Sitteraal, heftigere elektrisk Stød skulde jeg ikke have fornummet. Paa Stødet fulgte en sagte Skælven; men enten det var min Haand eller hendes, der skjalv, vidste jeg endnu ikke; rimeligvis var det dem begge to.

„Saaledes som sidst," begyndte jeg, da Turen var forbi, „maa vi ikke skilles ad."

„Det var ved Ilden, tror jeg!" svarede hun rødmende.

„Ved De, at den brænder endnu?" vedblev jeg.

„Oh!" sagde hun alvorlig, „det maa være en anden Ild, det fænger let i Heden —"

„Men slukkes vanskelig" afbrød jeg.

„Ofte gaar den ud af sig selv," lagde hun langsomt til.

„Denne Gang ikke!" sagde jeg med Heftighed og bød hende op til Dans.

Hvorfor skulde jeg gentage denne Nats forlibte Galskaber? Om Morgenen sad jeg i Kærlighed til begge Ørerne, og næste Eftermiddag red jeg ind i Hr. N.....s Gaard for at høre til hans skønne Datters Befindende. God Gerning kan ikke gøres for tidt, og derfor gentog jeg mit Besøg først hveranden Dag og siden hver Dag, indtil min elskede Josepha engang saa hændelsesvis sank til mit Bryst og tilstod mig sin Kærlighed. Ufortøvet opsøgte jeg Faderen og bad ham om hans elskværdige Datter.

„Af mit ganske Hjerte," svarede han, „under jeg Dem Pigen; men — et Ord først: hun er — ikke min Datter! hvorvel jeg elsker hende lige saa højt, som om hun virkelig var det."

„Hvorledes?" raabte jeg. „Hvis er hun da?"

„Vil De endnu have hende?" spurgte han.

„Om hun saa var Natmandens Datter i H.....e," svarede jeg, „saa maa og skal hun være min Kone!"

„Velan! Jeg skal da aabenbare Dem hendes Herkomst; men det bliver mellem os — mellem os to alene en evig Hemmelighed. Hun selv ved intet deraf og bør intet vide, da det kunde være en hensigtsløs Forstyrrelse af hendes Ro. De erindrer vel den Tid, da Spaniolerne var herinde?"

„Jo, meget godt!"

„Og at en forklædt Majorinde fik et dødfødt Barn paa K.....d?"

„Ja vel, ja vel!"

„Na da: Jordemoderen, som vilde forsøge at bringe Barnet til Live, men ikke havde de nødvendige Apparater dertil med sig, førte det hjem og frembragte efter flere Timers uafbrudte Anstrengelser virkelig Aandedrættet og efterhaanden det fuldkomne Liv hos Barnet; men da dette desuagtet var yderst svagt, og hun frygtede for, at det alligevel maatte dø, saa vilde hun ikke berette Forældrene det første lykkelige Udfald af sine Bestræbelser, før hun kunde gengive dem det ganske frisk og uden Dødsfare. Endelig var denne overstaaet, og en Morgen tidlig ilede hun til Gaarden for at overraske Forældrene med denne glædelige Tidende. Da var de rejst Aftenen før. Forfærdet som

hun blev, fortav hun ogsaa Barnets Opvækkelse for Deres salig Forældre og ilede hjem for at overlægge, hvad hun nu skulde gøre. Da blev hun netop hentet til min afdøde Kone, som efter en haard Forløsning bragte et dødfødt og virkelig dødt Barn til Verden. Som et Lysglimt for en Tanke gennem Jordemoderens Sjæl. Hun foreslog mig at antage de bortrejste Spanieres Barn som mit eget, ja endog at lade min Kone selv være uvidende om dette fromme Bedrag. Og saa skete det: om Aftenen bragte hendes Mand — den eneste, som var Medvider i Hemmeligheden — den stakkels spanske Glut, tog mit døde Barn med sig og lod det begrave. Den lille forladte Skabning blev lagt til min Kones Bryst. Hun levede med det i tolv Aar og døde i den Tro, at det var hendes eget."

„Højst forunderligt!" raabte jeg. „Men tillad mig! Har De aldrig søgt at bringe Barnet igen til dets rette Forældre?"

„Jo vist har jeg," svarede han, „skønt oprigtig talt med Frygt for at finde dem, da jeg i saa Fald maatte bedrøve min Kone mere, end jeg først havde glædet hende. Jeg har skrevet flere Gange til en Svoger i Barcellona, men han har givet mig den Underretning, at Majoren og den formentlige Kadet rimeligvis er faldet i et Slag mod de Franske, hvor næsten hele Regimentet El Rey blev ødelagt."

„Men Navnet Josepha?"

„Saa hedder min salig Kones Moder, som endnu lever i København, hos hvem min Plejedatter har været i de sidste tre Aar, og fra hvem jeg hentede hende i Sommer, da vi traf sammen ved Hedebranden."

Inderlig bevæget gik jeg tilbage til Josepha; hun fløj til mit Bryst og hviskede: „Er jeg din?"

„Ja, du er min!" sagde jeg, bortkyssende Glædestaaren paa hendes skønne Kind, „du er min og min alene!"

IV.

BRYLLUPPET

Vielsen var til Ende. Endnu stod vi for Brudeskammelen og modtog Selskabets Lykønskninger. Yndigt blussede min hulde Brud, mægtig rørt i sit kærlighedsfulde Hjerte. Med stille Venlighed takkede hun de hilsende Venner og Veninder — hun smilede, ret egentlig talt, gennem Taarer. Da hun med barnlig

Kærligheds hele Ild omfavnede sin Plejefader og næsten hulkende trykkede ham til sit Bryst, da blev hverken hans eller mine Øjne tørre.

„Fader og Moder skal forlade dig" — her kvalte Graaden hans Stemme, og med Heftighed kastede han sig om min Hals. Jeg forstod ham, men kunde intet svare for Rørelse. I min tavse Sjæl gentog jeg befæstende den højtidelige Ed: trofast, helligt, evigt at elske denne faderløse Engel.

Endelig var alt det ceremonielle forbi, og de dybe, alvorlige Følelser veg for lettere Glæder. Det talrige Selskab blandede, grupperede sig i den store af trende Lysekroner klart oplyste Sal, og snart blev Snak og Spøg og Latter lydelig og almindelig. Jeg blev atter og atter lykønsket, nu af en, nu af en anden; men mine Øjne fulgte uafladelig min dejlige Brud, der svævede blandt de øvrige Damer som Maanen mellem Skyerne.

En Stund var saaledes forløbet, da min Svigerfader kom og berettede mig, at nede i Dagligstuen var tvende rejsende, som havde forvildet sig paa Heden; han kunde ikke komme til Rette med dem, da de talte et forunderligt Miskmask af gebrokkent Tysk og andre Sprog, som han ikke kendte. Da de var godt klædt og viste i deres Væsen, at de var honnette Folk, ønskede han at faa dem op til Selskabet, og derfor bad han mig gaa ned og tale med dem. I det samme kom en af Præsterne til og fortalte, at det var Franskmænd, som, forjagede fra deres Fædreland formedelst politiske Meninger, havde villet søge et nyt Hjem i den nye Verden, men fordrevne af langvarige Storme var de for to Dage siden strandet paa Jyllands Vestkyst. Nu var de paa Rejsen til København, hvorfra de atter vilde gaa under Sejl til Amerika; paa hans Anmodning kom de nu op til Selskabet.

Som han sagde dette, traadte de ind i Salen — den ene en høj, skarpladen, midaldrende Mand, den anden et kønt ungt Menneske af et blegt, tungsindigt Udseende. De hilste til alle Sider med en graciøs Anstand, og Præsten og jeg — som de eneste, der kunde konversere dem — gik dem i Møde og indledede en Samtale paa Fransk med at beklage deres Uheld.

Den ældste, til hvem jeg især henvendte mig, talte godt for sig, skønt i et noget tvungent Sprog og med en særdeles Accent. Jeg formodede derfor, at han ingen Franskmand var, men en sydligere Europæer, og spurgte, om han maaske hellere talte Italiensk eller Spansk?

Jeg ventede forgæves paa Svar; han havde ikke hørt, hvad jeg sagde; hans Øjne var derimod stift heftede paa en Genstand

bag ved mig, og Rødme og Dødbleghed afløste hinanden i hans Ansigt. Jeg saa mig om — det var min Brud, han betragtede.

I samme Øjeblik blev hun ogsaa set af den anden fremmede, som med et Udraab: *„Giesu Maria!"* blegnede, vaklede og greb sin ældre Rejsefælles Arm.

„Taler De Spansk?" spurgte denne med en svag og skælvende Røst.

Jeg bejaede det.

„Hvem er den skønne Dame?" vedblev han.

„Just i Dag min Kone!" svarede jeg.

„Tilgiv, min Herre!" sagde han; „Synet af Deres Brud kan ikke andet end frappere os; vil De selv se, om De ikke finder en overordentlig Lighed mellem hende og min Broder?"

Jeg saa paa den ene, paa den anden, saa og sammenlignede, og nu var Raden til mig at lade hans Spørgsmaal ubesvaret. Jeg kastede atter mine Øjne paa den ældstes Ansigt, og som et Lynglimt for det gennem min Sjæl.

„De hedder G....a, og De Josepha?" raabte jeg.

„O min Gud, ja!" svarede den ældste.

„Saa — saa —" vedblev jeg; overvældet af mine Følelser kunde jeg intet mere frembringe, men kastede mig om Majorens Hals.

„Min Fader!" hviskede jeg, og Taarer gav mit beklemte Hjerte Luft.

„Min Moder!" hulkede jeg og omfavnede Josepha, „jeg er Antonio; det er Deres Datter!"

Hele det forbavsede Selskab havde sluttet en stiltiende Kres omkring os og ventede med spændt Nysgerrighed Opløsningen af denne uforklarlige Gaade. Min Svigerfader — som han nu kun et Par Timer havde været *per Procurationem* — fattede først Sammenhængen, førte Bruden hen til os og raabte lidt ubesindigt: „Se, der har du dine Forældre!"

Forvirret af alt dette ubegribelige stred hun imod; men Josepha slap mig, slog sine Arme om hende og trykkede hende til sit Bryst. Den unge Josepha, der saa sig omfavnet af et ubekendt Mandfolk, gav et Skrig og vilde rive sig løs. Moderen slap hende og syntes at tvivle om Virkeligheden af dette Gensyn; men da blev hun omfavnet af Faderen.

„Josepha, elskede Josepha!" raabte jeg, „de er dine Forældre!"

Da hang hun besvimet i Faderens Arme — Moderen segnede i mine. Snart opvaagnede de atter, og vi fire lykkelige Mennesker udgød nu vore fulde, glædedrukne Hjerter for Himmelen

og for hverandre. Spørgsmaal og Svar, Udraab og Kærtegn blandede sig i forvirret, frydefuld Tummel, og kun lidt efter lidt opløstes alle Tvivl, opklaredes det mørke, fattede, forstod vi hverandre.

Saa jublende en Bryllupsfest er vel ikke i mange Aar fejret paa de jyske Heder. Mine elskede Svigerforældres Sorger og Genvordigheder har opløst sig i Glæde og Rolighed, deres Livskraft, deres Kærlighed er opfrisket paa ny; de politiske Storme og Rædsler er glemt; deres Rejse er nu til Ende, og tillige min Historie.

---

[1] Første Gang offentliggjort i Elmquists „Læsefrugter", 23. B., 1824; her er Novellens Titel: „Et Eventyr paa Heden".

[2] „fortalte den unge Ritmester W." er indføjet af P. L. Møller i hans Udg. af Novellerne (1846—47). Han havde skriftlig Bemyndigelse fra B. til at rette, som han vilde. I første Tryk staar under Novellen: (Meddelt paa anden Haand af S. S. Blicher).

PRÆSTEN I TORNING[1]

Tre Mil Sønden for Viborg i den Egn, hvor Svend Grate fordum mistede Liv og Rige, ligger Bondegaarden Revl. Gamle og forrevne er dens lave Bygninger og synes at være tækkede med Mos. Dens tarvelige Udseende oplives ikke af nogen Have; thi dette Navn kan man neppe give en liden Kaalgaard, hvis Tørvediger er kantet med tynde, forkrympede Hyldebuske, og hvorover en gammel Røn krummer sig, forpisket og bøjet fra sin Ungdom af de skarpe Vestenvinde. Trindt og vidt omkring er den omgivet af mange lynggroede Bakker, mellem hvilke graagule Moser slynger sig og løber næsten alle i hverandre gennem mangfoldige Bugtninger, snart udvidende sig og ligesom tilbagetrængende de bølgeformige Bakker, snart af disse indknebne til smalle Snævringer. Ukendte, som her vilde finde Vej, skulde snart blive hildede i denne Labyrint af Moser, ikke ulig dem, der uden nødvendig Forkundskab indlader sig i det sindrige Spil, som man kalder „at trække i Dynd".

Først henimod Efteraaret faar denne mørke, ensformige Egn et mere livligt Udseende; i Moserne løfter *erica tetralix* sine blegrøde Blomster, og Bakkerne faar et violet Skær af den nu først udskydende Lyng. Ikke frydeligere er her den levende Natur: Brokfuglen sidder enlig paa sin Tue og gentager halve Dage sine langtrukne, tungsindige Fløjtetoner. Moselærken kvidrer svagt og sørgeligt fra Porsbusken — Ørkens eneste Træ. En enkelt Urfugl, opjaget af en omluskende Ræv, hvirvler sig et stakket Stykke bort, men falder snart igen og forsvinder i den tætte Lyng. Om menneskelige Beboere mindes man kun, naar en Hyrdedreng, omringet of nogle vantrevne Faar, hvisler paa sin Toskillingsfløjte.

Ikke altid var disse Banker saa øde og nøgne. I gamle Dage var de tætbevoksede med Gran og Birk, og Moserne var Søer, bestrøede med talrige Flokke af alle Slags Svømmefugle. Den-

gang laa, omtrent hvor Revl nu ligger, paa en Odde eller Revl i Søen en stolt Herreborg. En frodig Abildhave og foran denne tvende Rader af høje Graner omgav og aldeles skjulte Borgen til Landsiden; kun naar man drog over den sidste høje Banke, gled de hvide Skorstene hen mellem Granernes Toppe. Til Søsiden mod Sønden stod Borgen frit, og fra den modsatte Bred saa det ud, som om den hævede sig op af Vandet. Dens Bygningsmaade var som alle andre Slottes paa hin Tid umalet Egebindingsværk med mørkerøde Murstens Tavl, tvende Stokværk, det ene bygget ud over det andet med fremragende udhugne Bjælkehoveder, mange lange og smalle Vinduer med bitte smaa Ruder og Blysprøjser. Paa alle fire Hjørner runde, udbyggede Taarne med Glughuller, og midt foran Huset et større, hvis Platform rakte op over Skorstenene og var prydet med otte Stenkæmper. Saadanne tvende forsvarede med opløftede Træsabler den høje, hvælvede Taarndør. Bag ved Borggaarden mellem denne og Ladegaarden løb en dyb og bred Grav, til Dels bevokset med Rør, og over den førte en Vindebro. Paa hver Side af Broen stod firkantede Stenpiller, og oven paa disse saas liggende Løver. Uden for Ladegaard og Have var en ligedan Grav med Bro som Borgens yderste Befæstning.

Mange Aar tilbage i Tiden boede her den velbyrdige og mandhaftige Ridder Henrik Sandberg, gift med velbyrdige og dydsirede Jomfru Mette Daae. Deres Ægteskab var velsignet med en eneste Datter, navnlig Else, og at se hende vel forsørget var Forældrenes højeste Ønske.

Mødrene plejer i dette Tilfælde ej alene at ønske, men ogsaa at handle. Fru Mette var ikke mere uvirksom end andre Mødre, men havde indledet saa snilde saavel som ærbare Underhandlinger med den tapre og gode Mand, Hr. Mogens Munk til Ansberg, at Dagen til dennes Søn, Junker Jenses Trolovelse med Jomfru Else allerede var bestemt. Allerede var den kommet og, paa lidet nær, vel forbi: Det forlovede Par stod foran Præsten, som han, smykket med vældige Pibekraver, deres Forældre, Slægtninge og Kyndige i en Halvcirkel bag ved ham. Junkeren saa stift og dristigt hen over Præstens Skulder, og Jomfruen bly og beskedent ned til hans Fødder. Han begyndte at tale, hans Stemme var mandig og fuldtonende; uvilkaarlig sammenlignede Jomfruen den med hendes Fæstemands tykke, pludrende og efter de Tiders Mode læspende Mæle.

Lønligt og hurtigt løftede hun sine Øjne op til den Mund, hvorfra disse velklingende Toner udgik, og en anden Sammen-

ligning begyndte mellem den velærværdige Mands ungdommelig-skønne Ansigt og Junkerens Mælkefjæs; over en høj, hvid og glat Pande skilte sig et mørkebrunt Haar og faldt i naturlige Krøller paa Pibekraven. Sorte Bryn hvælvede sig over brune, fyrige Øjne. Mellem den smalle Underlæbe og den kækt opkastede Overlæbe blinkede snehvide Tænders Perlerader, og derunder bevægede sig i Talens Iver et sirligt Fipskæg. Ligesaa hurtig trak sig Pigens lange Øjenhaar ned over det rødmende Ansigts mørkeblaa, matglimtende Stjerner.

Hr. Søren var nødt til at se paa den yndige Fæstemø; men jo tiere han saa, jo mere forvirret blev han, og dette forøgede igen hendes Forvirring. Kort at fortælle: just som Præsten havde begyndt en Smule at væve for at faa Tid til igen at optage Talens tabte Traad, blegnede Jomfruen og begyndte at rave.

„Hun faar ondt!" raabte han, og derpaa segnede hun virkelig i den tililende Moders Arme.

Om denne Besvimelse rejste sig af Angest over Præstens Forlegenhed eller af Medlidenhed med ham, om den var forstilt for at redde ham eller fri hende selv fra Forbindelsen med Junkeren, derom var Meningerne delte, endskønt de maaske snarere burde være forenede. Hvorom alting er, saa blev der intet af Trolovelsen nu, og da Jomfru Else aldrig følte sig frisk nok, heller ikke siden. Hermed var Junker Jens slet ikke fornøjet, især da han havde en dunkel Anelse om Aarsagen til denne Bortrykkelse af hans Ønskers Maal.

Nogen Tid efter hændte det sig, at han og Præsten traf sammen i Viborg paa et offentligt Sted, hvor ogsaa andre Adelsmænd og Officerer var til Stede. Ophidset af Vin og hemmelig Ærgrelse begyndte Junkeren at stikle paa Præsten og hans Tales synderlige Islæt. Længe firede denne af med Kulde og temmelig Sagtmodighed; dette gjorde Modstanderen dristigere og grovere.

„Hr. Junker!" sagde hin omsider opbragt, „I stoler paa den Kjole, jeg bærer, og som I vel ved hindrer mig i at lære eder Skikkelighed."

„I stoler selv paa eders Kjole!" svarede Junkeren, „fordi den giver eder Lov til at være Poltron!"

„Det er der Raad for!" raabte Præsten, idet han trak Kjolen af, „der ligger Præsten og her staar Manden; har I endnu Lyst, saa kom an, Junker Jens! Er her ingen af de gode Venner, som vil laane mig sin Kaarde?"

En Officer gav ham sin og tilbød sig at være Sekundant; en

anden traadte over paa Junkerens Side, og alle fire red ud paa Heden Sønden for Byen.

Hr. Søren havde i sine Studenterdage været Karl for sin Kaarde og flere Gange ved tyske Universiteter lært kaade Burscher *Mores;* han var Junkerens Mand saa vel. Denne blev jo længer jo mere ophidset over Modstanderens Kulde og sikre Parering. Han gjorde et forgæves Udfald efter det andet; hans Kaarde gled bestandig ud forbi den færdige Fjende, i hvis Vold han stedse befandt sig, men som ædelmodig skaanede ham. Da forenede han al sin Kunst og Kraft i tre hurtigt paa hinanden følgende Dobbeltfinter, hvoraf Udfaldet blev, at han selv rendte sit Bryst i Kontrapartens Kaarde. Hans Fald gjorde Ende paa Tvekampen.

Saaret forekom Sekundanterne saa betænkeligt, at de raadede Præsten at sætte sig paa sin Hest og flygte. Dette gjorde han, naaede inden en Times Forløb sit Hjem, samlede i en Skynding sine Penge og de nødvendigste Klæder og kastede sig saa paa en anden lige saa rask Hest.

Bespændt af Frygt, Anger og Uvished lod han staa ud ad Sønden til. Hans Vej faldt forbi Revl. Solen var ved at gaa ned, og de høje Graner udbredte allerede en Dæmring over Gaard og Have. I Skyggen vandrede langsomt med nedsænket Hoved den skønne Mø. De foldede Hænder holdt en Kost af spraglede Markblomster, og hvo der saaledes saa hende, maatte lettelig gætte, at hun tænkte paa en elsket Ven, og endvidere, at Rytteren, der travede hende i Møde, var denne Ven, thi saa snart hun saa ham, tabte hun Blomsterne af sine Hænder og bøjede længere ind i Alleen.

„Farvel, ædle Jomfru!" sagde han uden at standse Hesten, „forlader, saa skal eder forlades."

Med den højre Haand trykkede han Hatten dybere ned og for af Sted i tordnende Galop.

Forundret, forvirret og hartad bedøvet stirrede hun efter ham, og Mørket faldt paa, før hun kom tilbage til Slottet. Næsten lige saa hurtig kom det Skrækkens Bud, at Præsten havde ihjelstukket hendes Fæstemand.

At Jomfruen viste en uforstilt Forfærdelse og derefter en lige saa uforstilt Sorg, var meget naturligt; men den rette Grund til disse Sindsbevægelser var en Hemmelighed for alle undtagen for den sørgende Pige selv. Da imidlertid Forældrene tænkte, at Sorgen gjaldt Junker Jens, maatte de ej alene billige denne,

men ogsaa hendes haardnakkede Vægring ved at indgaa nogen anden Forbindelse.

Saaledes henrandt et Par Aar, under hvis Forløb Fru Mette forlod det timelige, just som hun var i Begreb med anden Gang at bortgive Datterens Haand. Herved beholdt denne sin Frihed; thi Faderen paalagde aldrig noget Menneske Tvang, naar han kun selv uforstyrret maatte fiske og jage. Men desværre blev begge Dele ham forment; Krigstrompeten kaldte ham fra landlig Ro og Glæde til Kamp mod Sverrigs Krigere. Han maatte forlade sin kære Datter som højstbefalende paa Slottet, efter at han forgæves havde foreslaaet hende at begive sig til den gamle Farbroder, Hr. Tyge paa Kærsholm. Sandt at sige, anede ingen af dem Krigens ulykkelige Vending; thi aldrig før havde Sandbergernes gamle Herreborg set en bevæbnet Svensker.

To Maaneder efter Ridderens Afrejse kom hans tvende Tjenere hjemridende med hans Kaarde og Standard; begge var omvundet med sort Flor og forkyndte den gæve danske Mands hæderlige Død i uheldig Kamp med Danmarks sejrende Fjender. Disse var indtrængt over Landets Grænser og drog hver Dag nærmere og nærmere. Endelig vajede den første fjendtlige Fane over Grate Hede, og en Rytterhob drog i blinkende Kyrasser ind paa Revl. Anføreren var en Mand til Aarene af et raat og vildt Udvortes, hvis første Øjekast satte Skræk i alle paa Gaarden, kun ikke i dens jomfruelige Herskerinde. Med rolig Værdighed gik hun Kyrasseren i Møde, tilbød ham alt, hvad Huset formaaede af Spise- og Drikkevarer til ham og hans Folk, og udbad sig en Sauvegaarde.

„Den skal I faa, min vakre Flicka!" svarede han, „naar I saa vil skænke vel; lad os allerførst bese Vinkælderen!"

Som sagt, saa gjort: han besøgte Vintønderne saa vel baade den første og alle de andre Dage, at han efter en Maaneds Forløb tømte med sine Rytteres Hjælp den sidste. Og hermed var ogsaa hans Høflighed og gode Lune forbi. Sauvegarden maatte betales hver Dag med rede Penge. Til Lykke varede det ikke længe, inden han forlod Gaarden med samt sin fugtige Sauvegarde efter først at have ret alvorligt tiltalt Frøken Elses Kasse. Neppe var han ude, før en Rytter-Eskadron drog ind anført af en ung, smuk og beleven Adelsmand. Jomfruen gik ham som den forrige i Møde og fremførte samme Bøn.

„Behøves neppe, min dejlige Dame!" sagde han, „jeg ser jo, at Gaarden allerede har en himmelsk Sauvegarde."

Hun beklagede rødmende, at Formanden havde gjort rent Bord i Vinkælderen.

„Skader intet," svarede den galante Kriger, „i Stedet for Vin beder jeg blot om nogle Draaber Nektar."

Af denne Indgang ser man nok, hvorledes den stakkels Else Sandberg var faren med ham. Dog holdt hun ham ved sin kolde Adfærd og alvorlige Modstand inden for Sædelighedens Skranker. Maaske havde den farlige Fjende alligevel til sidst sejret, dersom han ikke just i rette Tid havde faaet Marchordre.

Derefter kom en Polak, som ikke brød sig stort om Vin og Kys, men var en desto større Elsker af det rene Væsen. Han kunde intet Dansk, og af Tysk ikkun de tre Ord: Geld, Gold, Silber; men dem anbragte han saa tidt og saa eftertrykkeligt, at Jomfru Else efter nogle Dages Forløb saa Bunden paa sit Pengeskrin. Desforuden havde han den Skik efter hvert Maaltid at tage Ske, Kniv, Gaffel og Bæger til sig.

En Dag indløb den Efterretning, at Brandenborgerne var i Nærheden, og nu begyndte en ordentlig Plyndring. Hvad der fandtes af Guld, Sølv og Gyldenstykkes Klæder blev indpakket i en jernbunden Kiste, og denne sat paa en Vogn, som skulde køre bag efter de bortridende Polakker.

Neppe var den kommet op paa Bakken Østen for Gaarden og Søen, før Brandenborgerne for ned ad den vestre Bakke. Bedækningen, som saa, at den snart vilde blive indhentet og Kisten saaledes falde i Fjendernes Hænder, løftede den af Vognen og rullede den ned ad den stejle Skrænt. Klingende væltede den sig om sin egen Aksel og lige ud i Søen, som her var meget dyb. Der ligger den endnu den Dag i Dag, dog ikke længer skjult af Vand, men af Tørvejord og Lyng. Jævnlig brænder Lys over den, og ofte er der gravet efter den, men forgæves; ingen kan finde det rette Sted; thi naar man nærmer sig, forsvinder Lyset, som aldrig viser sig uden i en temmelig Afstand.

Modfalden og næsten bedøvet af saa mange Udplyndringer og Anfægtelser traadte Jomfru Else den brandenborgske Officer i Møde med disse Ord:

„Kære Herre! I kommer her til et tomt Hus; Æde og Drikke, Penge og Penges Værd er alt blevet et Bytte for eders Forgængere. Kun en Nødskilling og nogle Klenodier af mine salig Forældres har jeg gemt, men jeg vil straks vise eder, hvor det staar, at I kan gøre dermed efter eders Villie."

Disse Ord saavel som dens Skønhed, der frembragte dem,

gjorde et saa heftigt Indtryk paa den barske Kriger, at han længe ikke formaaede at svare.

„Frygt ikke, ædle Jomfru!" sagde han med svag og næsten skælvende Røst. „Jeg kommer jo som Ven," lagde han til med et særdeles ømt, langt Øjekast, der virkede saa forunderligt paa hende, at hun blegnende og forvirret pludselig forlod ham.

Først efter tre Dages Forløb fik han Tilladelse igen at se hende, hvilken Tilladelse derefter hver Dag blev fornyet og udstrakt til hele Dagen. For at springe til Enden af Historien kan vi berette, at Treugersdagen var de Mand og Kone, og Seksugersdagen, da Freden nu var sluttet, fulgtes de ad til Tyskland, hvorfra man aldrig siden har hørt et Ord om dem.

Nogen Tid efter deres Bortrejse fandtes paa en Vinduesrude i Officerens Værelse ridsede disse Ord: „Søren Madsen Lihme, forhen Præst i Torning, nu Ritmester i kurbrandenborgsk Tjeneste."

---

[1] Trykt første Gang i Elmquists „Læsefrugter", 24. B., 1824. Her hedder Novellen „Else Sandberg". Dens historiske Grundlag er, at d. 20. Januar 1606 dræbte Erik Sørensen, Præst i Torning, efter et Bryllup paa Raadhuset i Viborg en jysk Herremand, som paavist af Aakjær i B.s Livs-Tragedie, II., S. 76. Drabsmanden vides ikke at være blevet paagrebet. — Novellens romantiske Slutning beror alene paa Folketraditionen. Herom skriver B. til Ingemann: „... derimod er „Præsten i Torning" en virkelig Begivenhed, noksom bekræftet ved Almuesagnet dersteds. Og har vi her atter et Eksempel paa, at den virkelige Historie ofte er usandsynligere end den mest fantastiske Roman." (Breve til og fra Ingemann, S. 277.) Paa Torning Kirkes „nordre Væg hænger en sort Tavle med Liste over Torning Præster siden Reformationen. Indtil Blicher staar ved dem alle et Kors — Tegnet paa, at de er døde i Kaldet — med Undtagelse af Erik Sørensen". (Goldschmidt: „En Hederejse i Viborg-Egnen", S. 139.)

NØDDAABEN[1]

Omtrent i Midten af forrige Aarhundrede kom engang i Skumringen en med tvende Heste forspændt Karet rullende op for den store Dør af Præstegaarden i Kousted. Hr. Mogens, som troede, at han blev beæret med en lille Visit af det høje Herskab paa Fussingø, traadte skyndsomst ind i sin grønne, storblommede Damaskes Slaabrok og med en grundmuret Paryk paa sit ærværdige Hoved. Men se! fra den aabnede Karetdør nedsprang tvende ubekendte Kavalerer med Kaarde ved Siden og — Maske for Ansigtet. „I er vel Præsten her?" spurgte den ene, og uden at forvente Svar lagde han til: „Kan I døbe et Barn?" — „Det var ikke godt andet," sagde den forundrede Præst, „hvad har ellers de gode Herrer at befale?" I Stedet for Svar vendte en af Herrerne sig mod Kareten, udtog en lille, sort Kasse, traadte med den under Armen hen til Døren og med den anden Haand gjorde Tegn til Præsten, at han vilde vise dem Vej. „Med eders gunstige Tilladelse," sagde den forundrede Hr. Mogens pegende paa Kassen, „skulde dette være" — „Et Barn, som I hører," svarede Herren, thi i det samme hørtes Lyden af et saadant, „vil I behage at gaa foran!" — *„Cujum, cujas?"* sagde han, uden at røre sig af Stedet, „hvis er Barnet?" — „Det kan være eder det samme," lød Svaret, „I skal blot døbe det." — „Jeg beder ydmygst om Forladelse," genmælede Præsten, „jeg kan ikke døbe Barnet, førend jeg ved, hvem det tilhører." — „Hvorfor ikke?" sagde den anden Kavaler og holdt en Silkepung hen for ham, „her er et godt Offer." — „Kan ikke gøre det," svarede hans Velærværdighed, „jeg maa først vide Barnets Forældre." — „Behøves ikke, behøves ikke!" sagde den første hastig, „Barnet h a r Forældre — kristelige Forældre; det kan jo være nok for eder — vil I ikke?" — „Nej, jeg hverken vil eller tør." — „I vil ikke?" halvhviskede den anden Kavaler, „betænk jer vel!" Under disse Ord havde han stukket den højre Haand i Vestelommen, frem-

trukket en Terzerol og spændt den: „Vælg nu fornuftigt, velærværdige Herre! Sølv eller Bly!" — „Ingen af Delene, om jeg maa raade mig selv!" svarede Præsten uforskrækket, „og er det eder om dette Barns evige Salighed at gøre, som det lader til, vil I vistnok ikke betynge eders egen Samvittighed med den Misgerning at dræbe uskyldig Mand — vil I betro mig, hvem dette Barn tilhører; Tavshed lover jeg." — Herrerne saa paa hverandre; men han med Kisten gjorde en rystende Bevægelse med Hovedet og sagde: „Kan I da ikke nævne os en af eders Kolleger, som er lidt mindre obsternasig i det Kapitel om Daaben, eller som Metallerne har lidt mere Magt over!" Med et næsten umærkeligt Smil sagde Præsten: „Dersom I vilde umage eder til Vorning, tror jeg ikke, I behøvede at rejse længere; Hr. Langballe holder vist mere af Sølv end af Bly." Med disse Ord bukkede han meget dybt og traadte baglængs ind ad sin Dør. Uden at besvare hans Afskedshilsen stak den ene Herre Pistol og Pung hver i sin Vestelomme og sprang ind i Kareten; den anden fulgte ham med Kisten, sagde nogle Ord paa Fransk til Kusken, som denne besvarede med et *„oui Monsieur"*, og ud af Byen gik det nu, alt hvad Hestene kunde trave.

Hr. Langballe var alt gaaet til Sengs, og hans Hustru stod i Begreb med at følge ham, da merbemeldte Karet raslede ind i Vorning Præstegaard. Da disse sildige Gæster havde forklaret Madam Langballe Hensigten af deres Besøg, bød hun dem ind i Dagligstuen og bad dem tøve lidt, til hendes Mand blev færdig med sin Paaklædning, som ikke vilde vare længe; imidlertid spurgte hun først efter Herrernes Navne, Hjemstavn o. s. v., men fik naturligvis intet mere at vide end Hr. Mogens i Kousted. Mere nysgerrig end han gav hun sig neppe Tid til at tilraabe sin halvsovende Ægtemand: „Staa op, min Hjerte! her er et Barn, som vil døbes!" ilede saa ud i Køkkenet efter Lys og med dette igen ind i Stuen for at tage de fremmede i Øjesyn, hvis Masker og sorte Kapper alligevel gjorde enhver Undersøgelse unyttig.

Lige saa klog som før blev hun atter sendt ind til sin Ægteherre for at paaskynde hans Opstandelse; men Morfeus holdt denne saa fast i sine Arme, at hun maatte gaa tilbage med den Besked, at hendes Mand ikke vilde døbe Barnet, før han fik at vide, hvis det var. Efter det af Hr. Mogens givne Vink blev nu Pengepungen fremtaget og sagtelig rystet for Madamen. Saa snart hun havde meddelt sin Ægteherre denne behagelige Oplysning, rejste han sig over Ende i Sengen, betænkte sig en Stund, men sank saa igen først ned paa den ene Albue og derpaa helt ned i de

bløde Puder med det Ultimatum, at han ikke døbte Barnet, førend han fik sikker Underretning om dets Herkomst. Der hjalp ingen Grunde og ingen Overtalelse af hans mindre skrupuløse Ægtefælle, og langsomt og fortræden gik hun tilbage til de ventende Gæster. Men den Afgud Plutus — for at tale allegorisk — som nu havde tabt et Slag mod Morfeus eller maaske mod en anden, bedre Guddom, forsøgte at udslette saadan Skam og prøve sin Magt paa Præstens Hustru: han indskød hende pludselig en Tanke, som hun kækt og lykkeligt satte i Værk. Hun bad de ubekendte Herrer undskylde, om de maatte vente noget; hendes Mand havde første Gang ikke været ret vaagen; men nu var han allerede ved at klæde sig paa og skulde om et Par Minutter modtage dem i sit Studerekammer for at fyldestgøre deres Ønske.

Imidlertid bad hun dem tage til Takke med nogen Forfriskning, hvilket de dog afslog — sandsynligvis forhindrede af Maskerne i at nyde noget — og skyndede blot paa Forretningen, idet de udtømte Pungens Indhold paa Bordet. Med mange Taksigelser og dybe Reverencer strøg hun dem til sig og skyndte sig ud til Pigen, hvem hun meddelte sin Plan tillige med en af Sølvpengene. I største Hast fulgtes de nu ad til Studerekammeret, der laa afsides i en anden Fløj, og her begyndte en Travestering, hvortil intet lignende findes hos Blumauer: først ombyttedes den gule, vatterede Trøje og Skørt med Præstekjolen, Sættet med en hvidpudret Søndagsparyk paa fem Etager og Halssløjfen med en Bladkrave; lidt Lysetane skilte Hage og Kinder ved deres mistænkelige Hvidhed, og et Læg paa Præstekjolen bødede paa det, der manglede i Madamens Vækst. Et eneste Lys blev sat saa langt som muligt fra Bordet og saaledes, at hun under Forretningen kom til at staa i Skygge. Med Alterbogen i Haanden ventede hun nu de fremmede, som Pigen hentede med det Tilbud, at hun gerne vilde holde Barnet over Daaben. Dette Tilbud blev vel antaget, dog fulgte begge Herrerne for at vorde overværende ved Daabsakten. Med forandret, dæmpet og noget bævende Røst oplæste den velærværdige Madame Formularen og repræsenterede heldigt sin sovende Ægtefælle Det kristnede Barn blev igen indpakket i Kareten, og dets Faddere forlod Præstegaarden lige saa hurtigt og ukendte, som de var kommet. Vel havde Pigen — medens hendes Madame parlamenterede med Herrerne — forsøgt at udfritte Kusken, men forgæves. Længe forblev han stum ved al hendes Tiltale, og kun paa det ofte gentagne Spørgsmaal: „Men hvor er I da fra?" svarede han omsider: „Fra Helvede!" Hun prøvede nu at tage ham fra en anden Kant ved at tilbyde ham lidt at

leve af; men ogsaa dette bragte hende kun omsider den i en barsk, hul og næsten brølende Tone fremsatte Ytring: „Hold Kæft! Jeg lever alene af Beg og Svovl!" Pigen maa nok have været nær ved at tro det; thi skælvende og baglængs trak hun sig tilbage fra den frygtelige Kusk.

Da man næste Søndag aabnede Vorning Kirkedør, fandtes under en af de nærmeste Stole den lille, sorte Kasse og i Kassen et dødt Barn, indsvøbt i fint Linned; og fortalte Degnen der, at tvende ubekendte hin Nat havde affordret ham Kirkenøglen og et Kvarterstid efter leveret ham den tilbage. Straks derpaa hørte han Rumlen af en Vogn, der syntes at køre Øster paa.

Dersom nogen skulde anse det her fortalte for et opfundet Eventyr, da behøver den blot at umage sig op til Vorning Kirke, som ligger alene et Par Hundrede Skridt fra Landevejen mellem Viborg og Randers, og da vil den endnu finde der den lille Kasse med nogle Ben og forraadnede Pjalter, ligesom og Tildragelsen er anmærket i Vorning Kirkebog.

Et uigennemtrængeligt Mørke indhyller denne Begivenhed, som ikke oplyses af det uvisse Sagn om en Prinsesse, paa .....lm, som i hin Tid hemmeligt skal have bragt et Elskovsbarn til Verden.

---

[1] „Nøddaaben", der senere indgik som Episode i „Eneboeren paa Bolbjerg", tryktes første Gang i Elmquists „Læsefrugter", 26. B., 1824, S. 18. I samme Bind, S. 425, offentliggjorde Digterens Fader følgende:

„NOGET MERE OM „NØDDAABEN".

Den anførte Fortælling indeholder en virkelig Begivenhed. Undertegnede, som nu et Aar har opholdt mig her i Vorning Præstegaard hos min Broder, Sognepræsten J. G. Blicher, har haft Lejlighed til at erkyndige mig om flere Omstændigheder ved denne synderlige Tildragelse. Det er kun 11 Aar siden den ældgamle Degneenke døde her i Byen, som tjente i Præstegaarden, da denne Begivenhed gik for sig. Hun har ofte fortalt, at det var hende, der bar Vandfadet ind i det Værelse, hvor Præstekonen i sin Mands Præstehabit døbte det romantiske Barn.

Præstens rette Navn var Jens Hasselager. At den af sine Skrifter velbekendte Hr. Mogens Marqvard i Kousted viste de to maskerede Herrer til Hr. Jens i Vorning, det skal være kommet af en Misundelse, som Hr. M. bar til Hr. J., fordi denne var blevet foretrukket hin til Vorning Præstekald. I dette Pastorats Ministerialbog findes antegnet i Aaret 1742: „Begravet et lidet Barn, navnlig Christiane." Men slet intet mer er at finde til Oplysning om

dette Barn. Den lille Ligkiste, der nu har staaet i 82 Aar i Vorning Kirke paa Gulvet under den Kvindestol lige for Kirkedøren, er gjort noget plumpt af skær Eg og kan maaske vare i flere Aarhundreder. For 40 Aar siden saas deri Levninger af et spædt Barn og en sortblommet Barnehue, der var nær ved at falde sammen. Nu er der intet andet at se end noget høblandet Smul og fire Stykker Ben, som af et spædt Barnelig. I hine Dage skal der være mumlet adskilligt om et meget fornemme Barn, født i Dølgsmaal. Nu vil alle videre Undersøgelser være ganske forgæves.

N. Blicher."

I 10. B. af „Nordlyset" meddeler Niels Blicher udførlige Oplysninger om den omtalte Mogens Marqvard.

GYLDHOLM

EN MIDDAGSDRØM[1]

For en Snes Aar siden gik jeg en smuk Midsommersdag paa Andejagt.

En halv Fjerdingvej fra mit Hjem var en Mose, der paa tre Sider omgav en lille Holm; paa Spidsen af denne søgte jeg ud, eftersom jeg herfra bedst kunde bestryge Gangene.

Da Jagten var forbi, begav jeg mig hen til en midt paa Holmen staaende Høstak for at nyde Hvile og Vederkvægelse og forefandt der Bonden, vor Nabo, som uagtet Hundens Halsen og den hyppige Skyden havde faaet sig en rolig Middagslur i Stakken. Ved min Ankomst vaagnede han; men da jeg tog Plads ved hans Side, blev han endnu siddende lidt for at slaa en Sladder af.

Efter at denne i nogen Tid havde drejet sig om Hverdagsting, spurgte han mig, om jeg vidste, hvad denne Holm engang havde været.

Jeg svarede nej.

„Da har her," sagde han, „staaet en Herregaard, som de kaldte Gyldholm[2]. Min Bedstefader har fortalt efter sin Bedstefader, at de endnu i hans Tid kunde pløje Mursten op; han fandt ogsaa engang en gammel, rusten Kaarde og noget andet Jerntøj."

Jeg saa mig nu omkring som en, der første Gang befinder sig paa et minderigt Sted, og undrede mig over, at jeg saa ofte havde vandret her uden at ane Stedets antikvariske Mærkværdigheder. Pludselig oplodes mine Øjne, saa jeg tydelig erkendte, at denne Forhøjning midt i disse sumpige Omgivelser maatte være opført og dannet af Menneskehænder: den smalle Ager, som fra Fastlandet ledte derud, var jo grangivelig opfyldt over Borggraven paa det Sted, hvor Vindebroen engang havde været. Selve Jordbunden, som havde en fra den omliggende Mark aldeles forskellig Beskaffenhed, tilkendegav dens kunstige Oprindelse.

Jeg faldt i Tanker.

Bonden, som formodentlig troede, at Ole Lukøje nu ogsaa fik Magt over mig, forlod mig med et: „Guds Fred! og sov vel!" for igen at tage fat paa sit Arbejde.

Saa sidder du her — tænkte jeg — paa en Oldtidsborg, hvoraf selv Ruinerne er forsvundet! Ikke en eneste Sten vidner om Forgængeligheden af dette Menneskeværk.

Af den fordums klippefaste Bygning er nu intet mere tilbage end det blotte Navn. Mindet om en mægtig Slægt, dens engang saa blomstrende Vælde, dens Daad og dens Fald hænger alene ved et Ord, som i Dag maaske for sidste Gang kom over et Menneskes Læber. Det vækker et ubeskriveligt Vemod saaledes at skue de ødelæggende Virkninger af Tiden, der, ikke nøjet med at nedrive og udslette, først synes at være tilfredsstillet, naar den har bragt sit Offer lige til Forglemmelse. Over denne af Jorden — ja selv af Erindringen nu snart forsvundne Kæmpeborg stryger Bonden sin Le; han synger, medens Døden svinger s i n over ham selv og snart afmejer ham, som han Græsset.

„Ved en Gravhøj," synger Ossian, „fremtager Jægeren sin Spise om Middagen. „Hvo monne slumre her?" siger han og gaar fløjtende sin Vej."

Ej engang derom kan jeg spørge; ej engang en Grav har Tiden levnet dig, du navnløse Mand! — Men — hvad var du vel imod Selmas Konge, Helten og Heltenes Sanger? Og er ikke allerede hans Tilværelse et Spørgsmaal blandt hans egne Efterkommere? kun hans Harpe har bevaret hans Sværd for Forglemmelse; Skjalden har gjort Kongen udødelig. Under saadanne Betragtninger indslumrede jeg og havde en Drøm, hvis fantastiske Gøglerier maa træde i Stedet for den virkelige Historie, som nu er uigenbringelig begravet i Tidens bundløse Hav.

Jeg stod paa Platformen af et højt Taarn, hvorfra der var Udsigt over den største Del af Hads Herred og vidt ud paa Havet lige til Samsø og Helgenæs. Trindtom neden under mig viste sig som en spejlklar Sø den Mose, i hvilken jeg nylig havde jaget. Jeg genkendte de omliggende Landsbyer, men savnede Kirkerne, saa nær som dem i Torrild og Randlev. Dog var begge kullede, og den sidste forekom mig at være takt med Planker.

„Hvorledes," raabte jeg, „er dette virkelig Randlev Kirke?"

„Hvad snakker du her om Kirke!" hørte jeg en Stemme bag ved mig, „hvad du ser, er jo en Offerhal for Havets Gudinde, den frygtelige Ran. Ved du ikke, at det er der, hvor skibbrudne Mænd nedlægger deres Gaver for Frelse af Havsnød? hvor Afgud-

indens Billede bestænkes med Blodet af en Sømand, som hvert Aar ved Lodkastning udvælges?"

Jeg vendte mig om og saa en Olding med snehvidt Haar og Skæg, iført en lang og vid Kappe af samme Farve, der sammenholdtes af et bredt Læderbælte. Paa Brystet hang et sort Kors.

„Hvo er du?" spurgte jeg forbavset.

„En Jesu Christi Tjener!" svarede han nejende, „Willibrod af Britannien."

„Du skæmter, gamle Mand!" sagde jeg; „Willibrod er jo død for tusinde Aar siden."

„Meget rigtigt," svarede han; „for tusinde Aar siden døde jeg fjerde Gang, som en af de halvfjerdsindstyve Fortolkere i Aleksandrien; men nu er jeg født femte Gang, som Briten Willibrod."

„Det bliver endnu galere!" raabte jeg, „vil du holde mig for Nar? Sig mig engang: Hvad skriver vi nu?"

„Aar otte Hundrede efter Frelserens Fødsel!" svarede han.

„Vor Tidsregning," raabte jeg leende, „stemmer saa temmelig overens; der er blot en Forskel af tusinde Aar!"

„Du drømmer, unge Menneske!" vedblev han smilende, „eller og har du kigget for dybt i Mjødhornet."

„Naar jeg drikker," genmælede jeg, „drikker jeg af et Glas og ikke af et Horn. Mjød smager jeg desuden ikke; det er en Drik for Bønder. Men du, min Fa'er! har maaske lettet ved Brændevinsflasken."

„Brændevin?" raabte han, „saadan Vin kender jeg ikke; det maa være en antediluviansk Likør, og næsten skulde jeg tro, at du havde Reminiscenser fra hine Tider."

„Jeg — Erindringer fra Syndfloden? Hvor gammel antager du mig vel for at være?" spurgte jeg.

„En Snes Aar saa omtrent," svarede han, „af din femte Tilværelse. Men din Forundring og Latter kan jeg godt forklare mig; thi du kender vist nok intet til Sjælevandringen?"

„Aa, jo!" sagde jeg, „Pythagoras's sværmeriske Hypothese er ikke fremmed for mig, lige saa lidt som Ægypternes endnu ravgalere."

„Hør! hør!" raabte han, „atter Reminiscenser! det er et rent Mirakel. Men siden du virkelig mindes saadant, hvor kan du da tvivle paa Sjælevandringen? Jeg siger dig, hin hedenske Filosof var virkelig paa Spor efter Sandheden. Hans Lære var en Anelse om den rette Chiliasmus. Jeg forsikrer dig nemlig, at den nuværende Verden skal staa — i det hele — syv Tusinde

Aar; og i dette Tidsrum skal ethvert Menneske syv Gange fødes og syv Gange dø, førend det vorder lutret til Opstandelse. Men kun saare faa er det givet — som dig — at mindes noget af deres forrige Tilværelser."

„Jeg forsikrer dig," svarede jeg, „at det gaar mig saaledes, det forekommer mig virkelig at være første Gang, jeg befinder mig i Verden."

„Og dog," gentog han, „har du allerede været her fire Gange tilforn."

„Det er fire Gange tiere, end jeg ved af!" raabte jeg; „men denne Passiar er ellers morsom nok. Hvordan monstro jeg saa ud første Gang, jeg gik her paa denne forunderlige Klode?"

„Jeg vil forsøge," sagde han, „om jeg kan udfinde det."

Derpaa fremtog han en Bog med kaldæisk Skrift, saa vekselvis i den og paa mit Ansigt, og efter nogen Grublen lukkede han den sammen og sagde: „Første Gang saa du Lyset ved Bredden af Tigris — om jeg ellers læser ret — og fortjente dit Brød som Jubals Bælgetræder." —

„Aha!" afbrød jeg, „derfra har jeg rimeligvis min Lyst til Musik; nu anden Gang?" —

„Var du Nimrods Jægerdreng." —

„Ingen Skoser, Deres Velærværdighed!" raabte jeg, „hvorfor stikler De paa min Jagtlyst. Det er dog ikke værre at dræbe Dyr end Mennesker. At skyde et vildt Dyr er vel ikke større Synd end at slagte et tamt? Skulde det være mere grusomt at sætte en Kugle gennem Hjertet af en Hjort end at skære Halsen over paa et Lam, der slikker den myrdende Haand, at koge Krebs levende og rive Tungen af en kalkunsk Hane? Men jeg mærker, at De hører til de følsomme Sjæle, der græder over en død Ræv og jubler over et Feltslag, hvori mange Tusinde Mennesker myrdes og lemlæstes — naa, videre!"

„Tusinde Aar derefter", vedblev han, „fremstod du i Grækenland som Svend hos Amphion." —

„Det var en dygtig Murmester," sagde jeg; „han brugte hverken Ske eller Vaterpas, men alene Munden og Liren; alligevel kom Sten og Stolper dansende og ordnede sig selv til en Mur om den berømte Stad Theben. Det var en Kunst — Skade, at jeg nu ganske har forglemt den! med mindre din Fiktion er en af de nu saa yndede Allegorier; thi Luftkasteller kan jeg bygge saa godt som nogen."

„Fjerde Gang," sagde Willibrod, „var du en skotsk Druide."

„Rigtigt!" genmælede jeg, „deraf kan jeg forklare mig min

Forkærlighed for den højlandske Kongeskjald. Men nu femte Gang efter saa megen Herlighed, efter at have været Belletrist, kongelig Jægerdreng, Arkitekt og formodentlig Hofpræst hos en skotsk Næssekonge, driver jeg det dog ikke videre nu end til *studiosus theologiæ*."

Willibrod studsede: „At høre latinske Ord af din hedenske Mund indgyder mig Bileams Forskrækkelse. Men du ved jo ikke selv, hvad du siger; en Aand — endskønt ingenlunde en af de gode — taler af dig profetiske Ord, som vistnok antyder din Bestemmelse om andre Tusinde Aar. At du kan vorde denne saa meget mere værdig, vil jeg for det første uddrive den onde Aand af dig."

„Hvad!" raabte jeg, „anser du mig virkelig for at være besat?"

„Upaatvivlelig!" svarede han, umiddelbart derpaa fremsigende en latinsk Besværgelses-Formular. „Og nu," blev han ved, „kan du straks døbes."

„Er du en af Gendøberne?" spurgte jeg, „eller tror du ikke, at jeg allerede een Gang er døbt?"

„Det var en hedensk Daab, min Søn!" svarede han, „da din Fader Asmund, som faldt paa Braavalla Hede, øste Vand paa dit Hoved og kaldte dig Thorsteen."

„Hedder jeg Thorsteen?" spurgte jeg.

„Skæmt ikke længer, unge Dreng!" skreg han; „men følg mig til Daaben!"

Med disse Ord tog han mig ved Haanden og svævede med mig gennem Luften ned til Søen.

„Den sidste Halvdel af dit hedenske Navn kan du beholde," sagde han; „det betyder Petrus," og dermed dukkede han mig i Vandet.

Da jeg kom op, sporede jeg af denne Neddyppelse en Virkning ganske modsat Letheflodens; thi denne bortskyllede Erindringen om det forbigangne, men jeg glemte nu alt det — tilkommende.

Det faldt mig ikke mere ind at tvivle paa, at jeg var Bonden Thorsteen paa Gyldholm, eller at det var Rans Blodhal, jeg saa Norden for min Gaard. Det undrede mig ikke længer, at Odder — den navnkundige Stærkodders Fødeby — og Falling, hvorfra Svend Felding havde sit Navn, begge var uden Kirker, og lige saa lidt, at Thors Tempel i Torrild manglede Klokketaarn, og at Skibe sejlede i det Sund, hvor der nu er Tørvemose, men som fordum omflød Hadsherred og gjorde dette til Hatisø[3]; at jeg stundom slog Harpen og stundom Kæmper, at jeg derfor havde

en lang Dyrendal ved Navn Skrep, af den berømte Vaulundrs Arbejde, dinglende ved min Hofte, at jeg bar en Renskindstrøje, lange, vide Vadmels Bukser, Barkeskosaaler under Fødderne og en Læderhjelm paa Hovedet — alt var i Orden undtagen min Daab.

„Hør, du fremmede!" begyndte jeg, „du skylder mig Erstatning, fordi du kastede mig i Vandet; vel lader du til at være stærk, men du skal alligevel staa mig et Hug eller to. Dog først maa du smage min Moders Mjød og hendes harske Flæsk!"

„For Mjøden takker jeg," svarede jeg, „men Flæsk skøtter jeg ikke om —"

„— Du kan ogsaa faa Hestekød," afbrød jeg. —

„Hestekød," raabte han, „spiser jeg aldrig og overalt om Fredagen ingen Slags Kødmad."

„Det var snurrigt!" sagde jeg, „smager Kød ikke lige saa godt paa Frejrs Dag som paa Thors Dag? Men der kommer min Kæreste, Svanhvide, fra Jagten. Jeg ser, hun har skudt en Vildbasse til vor Aftensmad, — er hun ikke smuk som en Valkyrie? Klæder ikke denne snævre Jægertrøje og dette korte Skørt hende fortræffeligt? Se engang, hvor let hun haandterer Spydet som en Vaand! Men jeg har ogsaa for hendes Skyld maattet nedlægge fem Kæmper — nu i Aften skalt du bænkes ved mit Bord; i Morgen kan vi slaas."

„Jeg slaas aldrig, o Ungersvend!" genmælede han.

„Saa est du en Nidding!" raabte jeg, „og kan sidde og fryse til Ragnarokr i Niflhejm og forlyste dig med Sigyns dejlige Datter, den blegnæbbede Hel!"

„At det ikke er Fejhed, som forbyder mig at kæmpe med dig," sagde han roligt, „vil du erkende af denne lille Prøve."

Med disse Ord greb han mig i Brystet, svingede mig nogle Gange rundt over sit Hoved og satte mig derpaa ned.

„Jeg mærker nok," udraabte jeg, „at du er en Sejdmand, men min Moder Gunild rister ogsaa stærke Runer; dog derom siden! følg nu med ind i min Borg!"

Ved Trækkebroen traf vi sammen med Svanhvide. Hun gav mig et Rap af Spydet: „Det er til Straf, fordi du har været tre Dage borte uden min Tilladelse!" sagde hun smilende. „Har du maaske atter sendt en Medbejler til Valhal?"

„Paa Hald Hede," svarede jeg, „har de nu travlt med at trille Jord og Sten til ung Sigvalds Gravhøj. Men ser du denne fremmede? Han er vor Gæst i Aften."

„Velkommen skalt du være;" sagde hun. „Est du en af Thors Goder? mig tykkes, du bærer hans Hammertegn paa dit Bryst."

„Det er ikke Thors Hammer," svarede han, „men et Kors, som jeg haaber du selv snart vil tilbede."

„Jeg tilbeder Freja!" raabte hun med et skælmsk Smil til mig. Derpaa greb hun mig under Armen og dansede af Sted med mig ind i Borgen.

Da formodentlig ingen af de ærede Læsere og Læserinder nogen Sinde har været saa heldig — som jeg — at se en af vore hedenske Forfædres Stadsstuer eller Indretning og Anretning ved deres Gæstebud, haaber jeg, at en kort Beskrivelse over begge Dele ikke vil blive uvelkommen. — De første var meget forskellige fra Nutidens: Lofterne var hverken malede eller gibsede, men af uhøvlede Fjæl, sorte og glinsende af Sod; thi store aabne Arnesteder (Kaminer, som de siden kaldtes) gjorde Kakkelovne overflødige. Væggene var ikke betrukne og endnu langt mindre behængte med udenlandske Kobberstykker, men med Skjolde, Sværd, Buer, Brynjer og alle andre Angrebs- og Forsvarsvaaben. Man vilde der forgæves søge efter Divaner, Stole og Borde af Mahogni eller Cedertræ, men i Stedet derfor finde en eneste lang, bred og vægtig Egeskive, samt rundt om denne Træbænke, belagte med Bjørne- og Ulveskinds Hynder. Hvad der mest vilde støde den forfinede Smag, var vistnok det tykke Lag Halm, som skjulte hele Gulvet; thi skønt denne Indretning kunde være saare hensigtsmæssig og bekvem for beskænkede, saa maatte den dog gøre Dans, ja endog et blot Skrabud ganske umuligt. —

Skulde en slig Gæstestue synes simpel, da stod Beværtningen i et passende Forhold hertil: paa Bordets ene Ende et Træfad med en røget, harsk Flæskebøste; paa den anden et ditto med Hestekød; mellem begge et uhyre Gammelølskar og et andet med Mjød samt Smaakrus til at øse med og drikke af. Samtalen, der skulde krydre Retterne, var lige saa ensformig som disse og drejede sig om tvende endnu ikke ganske obsolete Æmner: Krig og Kærlighed. Harpespil og Sang, Udfordringer og Tvekampe sluttede ethvert godt Gæstebud.

Jeg føler nok, at mange vil være utilfredse med en saa summarisk Beskrivelse. Nogle kunde ønske at vide, om Loftsfjælene var af Gran eller Fyr, om de var sammenpløjede eller blot sømmede; andre, om der var Komfyrhuller eller Indretninger paa Skorstenen, om Gulvet var bestrøet med Rug-, Byg- eller Havrehalm, (Ærtehalm tør jeg sige det ikke var); atter andre kunde spørge, om man fik Sennop til Flæsket, om Hestekødet ikke var

lavet i Sursteg, hvor meget Malt man tog til en Tønde Øl o. s. v., o. s. v. Men det er mig ganske umuligt at besvare disse vigtige Spørgsmaal, og det af den antagelige Grund, at jeg slet ikke ved noget af det omspurgte.

De lærde — om jeg tør tælle saadanne blandt mine Læsere — vil ligesaa forgæves ønske at vide, om Harperne var med tre, fire eller flere Strenge, om disse var af Sølv eller Messing, af Faare- eller Gedetarme, om hvo Sangenes Forfattere var, angaaende Melodierne: om de var i Mol eller Dur, om de var vel udsirede med Semitoner og Dissonanser. Herpaa ved jeg alene at svare dette, de var uden Rim, med mindre man saa vil benævne de stærkt aspirerede Begyndelseskonsonanter af trende Ord i hver tvende Linier, hvilken Indretning virkelig gav en Slags Eftertryk eller rettere F o r t r y k: S'erne hvislede som Pile gennem Sangernes Tænder, og H'erne hvinede som Sværdhug i Krakumaalets Forkvæd: „Huggom ver med Hiorvi." —

Man tillade mig altsaa at springe over Bordet saa vel som over Gæsterne og hen til Arnen, hvor min Moder Gunild havde taget Sæde tillige med Willibrod, der, som vi allerede har hørt, var en afsagt Fjende af Hestekød og Fredagsflæsk. Deres Samtale, der angik religiøse Genstande, blev, som saa mange andre af samme Natur, ført med høj Røst og al mulig Bitterhed paa begge Sider; thi enhver af dem mente at have ene og alene Ret, og det i alle Henseender.

Begge troede at være Guddommens ene udkaarede Forsvarere og at gøre sig denne højlig forbunden ved at forbande og fordømme og — om muligt — fordærve sin Modpart baade til Legeme og Sjæl, baade i Tid og Evighed. De indviede hverandre til Hel, hvilken Afgudinde de begge var enige i at tro paa. Min Moder blev alligevel snart bragt i Knibe, hendes dogmatiske System redigeret *in absurdum,* og da hun ikke længer var i Stand til at forsvare det med Grunde, tog hun sin Tilflugt til Skrig og Skældsord (omtrent som Gunild Smeds paa Anholt, hvilken Dame — om der skulde være noget i Willibrods Sjælevandring — rimeligvis har været hendes Genganger). Omsider endte hun sin Disputats med en formelig Udfordring paa — Mirakler.

Hun gjorde sig til af at kunne døve Sværd, tillave Elskovsdrikke, bringe døde Mennesker til at tale ved at lægge Runer under Tungen paa dem og opfordrede sin Modstander til at præstere det samme. Men han, som imidlertid havde stukket Ildtangen ind i Ilden, tog den i Stedet for at svare — gloende rød ud igen, greb selv om det ene Ben og præsenterede Moder

Gunild det andet. Da hun vægrede sig herved, maatte hun virkelig anses for overvunden, skønt hun hverken vilde tilstaa dette og endnu mindre træde over til den sejrende Kontraparts Mening. Hun ilede ud i tavs Forbitrelse.

Paa mig derimod viste dette Kunststykke en afgørende Virkning. Jeg satte mig paa den ledige Trefod og udbad mig af den mægtige fremmede nøjere Oplysning i en Lære, hvis Sandhed han tyktes mig saa haandgribeligt at have bevist. Han opfyldte straks min Begæring, og hvorvel jeg ikke var i Stand til at fatte eller rime alle hans Dogmer og Fortællinger, gjorde dog Grundideen et saa mægtigt Indtryk paa mig — der desuden ikke var synderlig fast i det othiniske System — at jeg med Liv og Sjæl erklærede mig for en Kristen.

Denne kristelige Lærebygnings Grundvold, at Gud er Kærlighed, henrev min Aand og mit Hjerte, og dette, at Religionens Væsen er Kærlighed til Gud og alle Mennesker, overbeviste mig om, at en saadan Grundsætnings Udøvelse vilde have Almenlyksalighed til uudeblivelig Følge. Gennemglødet, opflammet af dette ny, himmelklare Lys traadte jeg hen til Gæsterne og holdt en Omvendelsestale, der først blev anhørt med tavs Forundring, dernæst besvaret med spottende Smil og medlidende Akseltræk og endelig med vrede og foragtelige Ord.

I det samme traadte min Moder ind med tvende af Rans Præster, og da hun hørte mig prædike den ny Lære, raabte hun: „Griber disse Gudsbespottere og overgiver dem til velfortjent Fordømmelse! Den ene er vel min Søn, og jeg har baaret ham under mit Hjerte; men dog vil jeg nu udrive hans med mine egne Hænder!"

Stum af Forfærdelse over denne unaturlige Tale formaaede jeg ikke at fremføre et Ord; men end højere steg min Gru, da Svanhvide, min elskede, sagde til Præsterne: „Tillader mig at forrette Offertjenesten og opskære Brystet paa denne Misdæder!"

Hele Forsamlingen overfaldt os nu og bandt vore Hænder. Modstand var unyttig og desuden stridende mod den ny Lære, af hvilken jeg nu var gennemtrængt. Willibrod og jeg blev lænket samme, og derpaa gik Toget til Rans Tempel, Præsterne sjungende foran, min Moder og min Kæreste skældende bagefter, og alle Gæsterne dansende omkring os med Spydrap paa de klingende Skjolde. Paa denne sørgelige Vandring søgte Willibrod — af hvis Mirakelgaver jeg forgæves haabede Frelse — at trøste og opmuntre mig.

„Du ser," sagde han blandt andet, „af hvilken rædsom Vild-

farelse du er udrevet. Den Religion, hvortil du før bekendte dig, er unaturlig, da den kan kvæle Naturens helligste Følelser, Moderkærlighed og Kvindens Kærlighed til Manden. Glæd dig! du dør Martyrdøden, men alle dine Mordere skal brænde evigt i Helvede."

Denne sidste Ytring syntes mig mere overensstemmende med mine forrige hedenske Grundsætninger end med Kristendommens milde Aand, men jeg fik ikke Tid til at gendrive den; thi vi befandt os allerede i Templet og udstraktes ufortøvet paa tvende brede Sten lige foran Afgudindens Billede, en Skikkelse, der med uudslettelige Træk indprentede sig i min Erindring: hendes grønne Lokker flød som glinsende Tang ned fra hendes Hoved, der omgaves af en Muslingkrans. En sølvskællet Fiskehale krummede sig opad fra hendes Lænd og endte sig i strimede Guldfinner. I den ene Haand holdt hun et Koralbæger, i den anden et Fiskegarn. Hendes store, søgrønne Øjne stirrede frygteligt paa mig.

Allerede hævede Svanhvide med en Drages giftige Blik Kniven over mig, da se! der skete et Changement, som kun i Drømme er tænkeligt.

Den skrækkelige Ran forvandledes til en blid og dejlig Kvinde med et Barn paa Armene. Goderne blev til Munke med Kappe og Tonsur, Gunild og Svanhvide til store Mandsskikkelser, iførte kulsorte, snævre, glinsende Klæder og med lignende Masker for Ansigterne.

Templet omskiftedes til et sortbetrukket Torturkammer, der ikke fremviste andet Bohave end Pinebænken, paa hvilken jeg laa udstrakt; Stigen med fem jernbeslagne Trin, hvormed Inkvisiten paa een Gang faar fem Slag over Skinnebenene; Truget (de gamles *eqvuleus),* hvori han indtvinges og i den vidtudspilede Mund modtager den lodret nedstyrtende Vandstraale, der paa een Gang næsten kvæler og martrer med uudsigelig Angst; de smalle Snore, ved hvilke, snærede om Haand- og Fodled, han hejses op til Loftet, slippes pludselig, og han falder ved sin egen Tyngde til et Kvarter fra Gulvet, saa Snorene skærer ind lige til Benet.

Desuden saa jeg paa Væggen en temmelig fuldstændig Garderobe, bestaaende af spanske Støvler, en Flonels Nattrøje, som for bedre at holde Varmen overøses med sydende Olie; Caraccoer og Sanbenitoer, begge Dele smukt bemalede med Ildsluer og Djævlefigurer.

„Hvor er jeg?" skreg jeg med Forfærdelse.

„I Venneselskab!" svarede med blid Stemme en sødtsmilende Munk. „Vi er alle baade Jesu og dine Venner."

„Men hvortil," spurgte jeg, allerede lidt lettere om Hjertet, „disse ominøse Redskaber? For et Øjeblik siden vilde mine hedenske Landsmænd have myrdet mig, fordi jeg havde antaget Kristendommen; men nu, da jeg er eders trosforvandte —"

„— Vil vi," afbrød en anden Munk, „saa meget beredvilligere forarbejde din Salighed, om den endnu er mulig."

„Hvormed," spurgte jeg forvildet, „kan jeg saa hastig have forspildt den, og det ganske uden mit Vidende?"

„Det er det just," svarede en tredie, „vi ved Hjælp af disse Instrumenter vil udfritte. Enten du nu har læst i Bibelen eller Luthers Skrifter, eller du har spist Kød paa en Fredag, eller du har glemt at tage Hatten af og knæle for Venerabile eller bestænke dig med det hellige Vand, naar du traadte ind i Kirken, eller talt tvetydigt om den hellige Ret eller Guds Statholder eller ytret gudsbespottelige Meninger som disse: at udøbte Børn kan vorde salige, eller at Gud kunde lade være at fordømme til evig Tid dem, som ikke er døde i den alene saliggørende katolske Kirkes Skød — dette maa du selv bedst vide. Dersom du nu bekender og fortryder, vil vi overgive dit Legeme til Ilden for at frelse din Sjæl, der da maaske kan slippe med en halv Snes Tusind Millioner Aar i Skærsilden; men dersom du ikke frivillig tilstaar din Brøde, da vil vi til Guds Ære, de hellige Engles Glæde og alle rettroende Kristnes Opbyggelse pine dig igennem alle syv Grader og derpaa overgive dit Legeme til de timelige og din udødelige Sjæl til de evige Luer."

Til denne kærlige Trøstetale formaaede jeg intet at svare; men med et Blik til Himmelen sukkede jeg: „Er jeg her mellem Kristne?"

„Fromme, retskafne Kristne, min kære Søn!" svarede venligt en Olding med snehvidt Skæg.

„O!" skreg jeg med min sidste Kraftanstrengelse, „saa er Loke og hans Børn Lysalfer mod disse! Nastrond er taalelig mod dette Forfærdelsens Hjem! o, at jeg dog atter laa paa Offerstenen i Rans Blodhal! der var jeg kun forladt af Verden og Menneskene — her er jeg forskudt af Himmelen selv!"

— Se! mig skete, som jeg ønskede: jeg laa atter under Svanhvides Kniv; men ved mine Fødder stod et Væsen, som vel havde menneskelig Skikkelse, men af hvis Aasyn lyste en saadan Mildhed, som kun kan tænkes hos de himmelske.

„Hvo est du?" raabte jeg, „est du Baldur hin Gode?"

„Kald mig Baldur!" svarede det milde Væsen. „Kald mig, hvad du vil: Sandhed, Dyd, Frihed eller Kærlighed! Jeg er den uendeliges Sendebud og lærer Menneskene at dø. I dit ængstede Hjerte gyder jeg tvende Trøstedraaber. Vent ikke, at Støvets Børn her skulde naa Fuldkommenhed, og allermindst i det, som er den allerstørste Visdom; Vejen til denne er længere, end nogen dødelig aner eller øjner; Begyndelsen er ikke Enden. — Naar du ser, at Menneskene hader i Stedet for at elske, at de, skønt de burde være ydmyge, dog lader sig forblænde af Stolthed, anser sig selv for aandelig fuldkomne og forveksler deres egen indskrænkede Synskres, deres usikre Synspunkter, ja deres egne selviske Øjemed med den usynliges uudforskelige Planer, naar de omvender hans Sandhed til Løgn, naar de holder deres Dværgehænder for hans himmelske Lys og stræber at indhylle Jorden i Mørke, naar de forfølger Sandhed og Dyd, Frihed og Kærlighed — o! da forsag ikke, men sig alene: „ „de vide ikke, hvad de gøre." "

„Tro ikke, at Forsynet sover, frygt ikke for et Kaos i den aandelige Verden! i den legemlige er jo alt synlig Visdom og Orden. Betragt den stjernefulde Himmel! Synes disse utallige Sole ikke henkastede blandt hverandre i vild Forvirring? og dog kan du beregne deres sikre Gang og erkende den allerfuldkomneste Orden. Skulde den, som styrer Millioner Solsystemer,[4] ikke vide at bringe Samstemmelse og Harmoni i de menneskelige Sjæles Kampe og Forvildelser? Endnu est du ikke selv ved Maalet; fordøm ikke dem, der er længere borte derfra, end du er eller tror at være! Dø i Haabet, saa skalt du leve!"

Da Engelen saaledes havde talt, svævede den op mod Himmelen. Svanhvide gjorde et Krydssnit i mit Bryst, og jeg — vaagnede. — —

Solen stod lavt paa Himmelen. Det var stille og lummert. Utallige Myg omsværmede mig med en Summen lig Offerpræsternes dumpe Sang; en sad paa min blottede Barm; dens Braad var Præstindens Kniv. Længe blev jeg liggende fortumlet, bedøvet af denne underfulde Drøm.

Først den næste Dag hentede jeg Bøsse og Jagttaske, som jeg havde glemt paa hint Sted, hvor de dødes Aander stundom synes at besøge de drømmendes.

[1] Trykt i B.s og Elmenhoffs Tidsskrift „Nordlyset", II., 1827. Som det fremgaar, vil B. have haft denne „Middagsdrøm" en af de sidste Sommerferier, han som „*stud. theol.*" tilbragte i Hads Herred (Nord for Horsens Fjord) hos sin Fader i Randlev, just paa den Tid, da han var optaget af sine Ossian-studier.

[2] I Hads Herred findes, navnlig i Gosmer Sogn, adskillige Borgrester. Den betydeligste Ruin er Bjørnkær (i Vandmoseskoven), hvorom B. allerede 1813 havde skrevet en ossiansk Stemning:

— — — — — — —

Nu ligger Bjørnkær Slot i Grus
Under Tidsler og Nælder;
De hvælvede Sale er Uglens Hus,
Og Ræven bor udi mørken Kælder.
Saa lad da Tidens Strømme henrinde:
I Sangen lever dog Oldtidens Minde.

[3] Herredet skal have sit Navn af „Hattis Ø"; saaledes kaldtes den sydøstlige Del af Herredet; Øen var adskilt fra det øvrige Herred ved et Sund, der strakte sig fra Horsens Fjord til Norsminde Fjord. De udstrakte Randlev og Ørting Moser er beliggende i den Linje, det tilgroede Sund beskriver.

[4] Til en saadan resigneret Tillidsfuldhed kan Forfatteren ogsaa hæve sig ved Udsyn over Historiens Gang, saaledes i Afsnittet „Morgen" i det store, ejendommelige Digt „Natten paa Jellingehøje".

RØVERSTUEN[1]

I.

HJORTERYTTEREN

Danmarks Øer har et saa yndigt, venligt, fredsælt Udseende, at man ved i Tankerne at gaa tilbage til deres Oprindelse aldrig erindres om nogen voldsom Naturbegivenhed; de synes ikke ved noget Jordskælv at være opkastet, ej heller gennemfuret af en vældig Vandflod, men snarere at have opdukket sagtelig af det synkende Hav. Sletterne er jævne og store, Bakkerne faa og smaa og blidt afrundede. Ingen bratte Skrænter, ingen dybe Huler minder om Jordens Fødselskamp. Skovene hænger ikke vildt paa skyhøje Fjeldrygge, men lejrer sig som et levende Hegn om de frugtbare Marker. Bækkene styrter sig ikke ned i skummende Fosser gennem dybe og mørke Kløfter, men glider stille og klare hen mellem Siv og Krat.

Naar man fra det dejlige Fyns Land sejler over til Jylland, tror man i Førstningen blot at have passeret en Flod og kan ikke ret overbevise sig om, at man nu er paa det faste Land, saa lignende og nær beslægtet med Øerne er her Halvøens Skikkelse. Men jo længere man nu kommer ind, jo mere forandres Egnen: Dalene bliver dybere, Bakkerne brattere; Skovene ser ældre og mere affældige ud; mangt sivgroet Kær, mangen med kort Lyng bevokset Jordplet, store Sten paa de højryggede Agre — alt vidner om ringere Kultur og mindre Befolkning. Smalle Veje med dybe Hjulspor og høje Balker[2] i Midten hentyder paa mindre Færdsel og Samkvem mellem Beboerne. Disses Vaaninger vorde mod Vesten alt slettere og slettere, lavere og lavere, som om de dukkede sig for Vestenvindens voldsomme Anløb. Ligesom Hederne bliver hyppigere og større, bliver Kirker og Byer færre og længere fra hinanden. Ved Gaardene ser man i Stedet for Hæsse sorte Tørvestakke, i Stedet for Frugthaver

Kaalgaarde. Store, lynggroede Moser, skødesløst og ødselt behandlede, siger os, at her er nok af dem. Intet Markhegn, ingen Pileplantning gør mere Skel mellem Mand og Mand; man skulde tro, at alt endnu var i Fællesskab.

Naar man omsider Rygningen af Jylland, udbreder sig for Øjet de uhyre, flade Heder, i Førstningen bestrøede med Gravhøje, hvis Antal dog stedse aftager, saa at man med Rimelighed kan formode, at denne Strækning aldrig tilforn har været opdyrket. Denne høje Landryg forestiller man sig, ikke uden Grund, at have været det første af Halvøen, der kom til Syne, lettende sig op af Havet og væltende det til begge Sider, hvor da de nedrullende Bølger sammenskyllede Bakker og udhulede Dale.

Paa Østsiden af denne Lyngslette findes dog hist og her noget kort, purlet Egekrat, der for vildfarende kan tjene i Stedet for Kompas; thi Træernes Kroner er alle bøjet mod Østen. For Resten øjner man paa de store Lyngbakker kun lidet grønt: en enkelt Græsplet eller en ung Bævreesp, som man da med Forundring adspørger: Hvor est du kommet her? Løber en Bæk eller Aa gennem Heden, da forkynder ingen Enge, ingen Busk dens Nærværelse; dybt nede mellem udhulede Bakker snor den sig lønlig og med en Fart, som om den skyndte sig ud af en Ørken.

Over en saadan Bæk red en smuk Høstdag et ungt, velklædt Menneske hen imod en liden Rugmark, som den fjerne Ejer havde opdyrket ved at brænde den afskrællede Skorpe til Aske. Han selv med Familie var just i Færd med at afmeje den, da Rytteren nærmede sig og spurgte om Vej til Herregaarden Ansbjerg.[3]

Efter at Bonden først havde gengældt Spørgsmaalet med et andet, nemlig hvor den rejsende kom fra, fortalte han denne, hvad han allerede vidste, at han var redet vild, kaldte derpaa ad en Dreng, som satte Negene sammen, og befalede ham at vise den fremmede paa rette Vej.

Men endnu førend Drengen havde begyndt at udføre denne Ordre, viste sig et Syn, som for en Tid tildrog sig saavel Rytterens som Høstfolkenes hele Opmærksomhed.

Oppe fra den nærmeste Lyngbakke for lige ned mod dem med Stormens Fart en Hjort med en Mand paa Ryggen[4]. Denne — en høj, før Mand, brunklædt fra Top til Taa — sad indeklemt mellem Kronhjortens Takker, hvilke den havde kastet tilbage hen ad Ryggen, som disse Dyr gør, naar de ret haler ud. Den

sælsomme Rytter havde sandsynligvis tabt Hatten ved dette Ridt; thi hans lange sorte Haar fløj bag ud fra hans Nakke som Manken paa en galoperende Hest. Hans Haand var i bestandig Bevægelse for at hugge en Kniv i Hjortens Nakke; men dennes voldsomme Spring hindrede ham i at træffe. Da Hjorterideren kom nær nok til de forbavsede Tilskuere — hvilket ikke varede længe — blev han kendt af Bonden; thi denne raabte: „Hej! Mads! hvor vil du hen?"

„Det maa Hjorten og Satan vide!" svarede Mads; men inden Svaret kom fuldt ud, var han allerede saa langt forbi, at det sidste Ord neppe naaede Spørgerens Øre.

Inden faa Minutter forsvandt baade Hjort og Mand fra de stirrendes Blik.

„Hvem var det?" spurgte den fremmede uden at vende sine Øjne bort fra den Kant, hvor Centauren var forsvundet.

„Saamænd!" svarede Bonden, „det er en sølle Mand, som de kalder Mads Hansen, eller sorte Mads; han har et lille Hus paa den anden Side af Aaen. Det er knapt for ham; han har mange Børn — kan jeg tro — og saa bjærger han sig, som han kan: han kommer imellem Stunder over paa denne Side og tager sig en Hjort; men i Dag lader det til, at Hjorten har taget ham — dersom det ellers var en rigtig Hjort?" lagde han betænksomt til — „Gud fri os fra alt det, som ondt er; men den Mads er rigtignok en forvoven Kumpen — alligevel jeg ved ikke andet end Ære, Dyd og godt om ham. Han skyder et Stykke Dyr engang imellem; hvad skal vi sige derom? der er nok af dem — alt for mange, hvem der maatte sige det; der kan I selv se, hvordan de har klippet Vipperne af min Rug. Men — jo min Sandten! der har vi Niels Skytte; jo, du skal lure sorte Mads! i Dag er han bedre ridende end du."

Som han sagde dette, saas en Jæger ilende i langstrakt Trav hen imod dem fra den samme Kant, hvor de først havde set Hjorterideren.

„Saa I ikke sorte Mads!" raabte han, endnu før han kom dem nær.

„Vi saa rigtignok en paa en Hjort; men vi kunde ikke se, enten han var sort eller hvid, eller kende, hvem det var, for han kom af Sted, saa en knap kunde følge ham med Øjnene," svarede Bonden.

„Fanden tage ham!" sagde Jægeren, idet han holdt sin Hest an for at lade den puste lidt, „jeg saa ham oppe i Haverdalen, hvor han gik og luskede efter en Hjort. Jeg holdt mig bag en

Høj for ikke at forstyrre ham. Han skød, Hjorten faldt, Mads løb til, sprang op paa Ryggen af ham for at give ham Fangst; men da Hjorten følte Kniven, rejste han sig op, klemte Mads ned mellem Takkerne, og hallo! Hans Bøsse fik jeg, men jeg vilde hellere have ham selv."

Med disse Ord satte han sin Hest i Trav og ilede efter Krybskytten med den ene Bøsse foran sig paa Sadelknappen, den anden i en Rem paa Ryggen.

Den rejsende skulde omtrent samme Vej og drog med sin Vejviser af Sted saa hastigt, som denne kunde smaatrave efter at have skilt sig ved sine Træsko. Da de havde tilbagelagt en god Fjerdingmil og var kommet op paa Rygningen af en Bakke, der skraanede nedad mod Aaen, fik de Øje paa begge Rytterne.

Den første havde naaet Enden paa sit forfløjne Ridt: Hjorten var styrtet død ned i Aaen paa et Sted, hvor der var meget lavt Vande. Dens Banemand stod endnu skrævs over den og stræbte at gjøre sig løs fra dens Takker, som havde boret sig ind i hans Klæder.

Just som han blev færdig hermed og sprang i Land, kom Skytten — som først var redet fejl af ham — farende forbi vor rejsende med Tøjlen i den ene og Bøssen i den anden Haand. Et Par Favne fra den uheldige Hjorterytter standsede han Hesten, og med de trøstelige Ord: „Nu skal du dø, din Hund!" lagde han Geværet til Kinden.

„Holdt! holdt!" raabte Delinkventen, „giv dig Stunder, Niels! det jager vel ikke; vi kan jo snakke os til Rette."

„Ingen Snakken længer!" svarede den forbitrede Jæger, „du skal ligge paa dine Gerninger!"

„Nej, bi dog et lille Gran endnu!" raabte hin igen, „lad mig først læse mit Fadervor!"

„Hvad! Vil du læse!" sagde Niels, idet han lod Bøssen synke lidt fra Kinden, „i Himmerig kommer du ikke alligevel."

„Saa er det din Skyld, Niels!" svarede den anden, „naar du vil undlive mig midt i mine Synder."

„Det har du fortjent, din Hjortetyv"! raabte Niels og hældede atter Kinden til Kolben.

„Hej, hej!" skreg Mads igen, „bi et bitte Korn endnu! Naar du nu skyder mig, saa — aa, tag dog den Bøsse fra Øjet! jeg kan aldrig lide, at man peger ad mig med et ladt Gevær —" Niels løftede atter Hovedet — „skyder du mig, saa kommer du selv til at klæde Stejle og Hjul. "

„Fanden hvilket!" svarede Skytten med en tvungen Latter og sigtede paa ny.

„Niels, Niels!" raabte hin igen, „her er Vidner; men hør! jeg vil give dig et andet Raad: nu har du mig jo vis nok; jeg kan ikke gaa fra dig; kan du ikke føre mig til Gaarden (Herregaarden), lad saa Manden (Herremanden) gøre med mig, hvad han vil. Saa beholder vi begge to vort Liv, og du fortjener dig tilmed en god Drikkeskilling."

I det samme kom den rejsende til og raabte til Skytten: „For Guds Skyld! kære Ven! gør dog ingen Ulykke, men hør, hvad Manden siger!"

„Manden er en grov Misdæder," sagde Skytten, men spændte dog Hanen ned og lagde Bøssen paa Sadelknappen; „men siden den fremmede Mossiø beder for ham, vil jeg skænke ham Livet. Du er ellers gal, Mads!" sagde han til denne, „for nu kommer du til at gaa med Skubkarren din Livstid; havde du ladet mig skyde dig, var nu alting forbi — kom da, din Keltring! og hold dig ved Siden af mig! Kom nu, og tag Skankerne med dig!"

Derpaa satte de sig i Gang, og den rejsende, der ligeledes skulde til Ansbjerg, gjorde Følgeskab med.

Et Stykke gik det fremad, uden at der blev talt et Ord, naar undtages, at Skytten af og til med et „hæ!" et Skældsord og en Ed afbrød Tavsheden. Endelig knyttede Krybskytten en ny og mindre lidenskabelig Samtale.

„Tykkes du ikke, det er Synd," sagde han, „at jeg her skal gaa og vade i det lange Lyng?"

„Det er du vant til, din Hund!" svarede Niels.

„Du kunde gerne," vedblev den anden med et polisk Øjekast, men dog i en Tone, som viste, at han ikke ventede at faa sin Bøn opfyldt, „du kunde gerne lade mig sidde op bag ved dig."

„Ho, ho!" svarede Skytten med en Skogger. „Du har redet nok i Dag; nu har du godt af at røre dine lange Ben."

„Naa, naa! et godt Ord igen, Niels Skytte!" mumlede hin, „du er saa iband kontradi[5] i Dag."

Niels Skytte svarede intet hertil, men fløjtede en Visetone, imedens han af Jagttasken fremtog Tobakspung og Pibe. Da denne var stoppet, gav han sig til at slaa Ild; men Tønderet vilde ikke fænge.

„Jeg kommer til at hjælpe dig", sagde Mads, og uden at faa eller vente Svar slog han Ild i sin egen Fyrtønde, blæste paa den og rakte den til Skytten; men idet denne tog derimod, greb hin fat paa Kolben af den ladte Bøsse, som laa over Sadel-

knappen, rev den med et vældigt Ryk ud af Stroppen og sprang tre Skridt baglængs ud i Lyngen. — Alt dette skete med en Hurtighed, man ikke skulde have tiltroet den bredskuldrede, føre og allerede lidt aldrende Krybskytte. „Nu falder Godtaar mig til!" sagde denne, „tykkes dig ikke, jeg nu kunde pirre dig over Ende som en Skurrehat, bitte Niels? Men du var rimelig før; det er din Lykke."

Den arme Skytte stirrede bleg og skælvende af Arrighed paa sin Modstander uden at være i Stand til at fremføre et eneste Ord.

„For lidt siden," vedblev Mads, „var du saa ildvorn[6], der kunde ingen faa et Ord indført; men havde jeg ikke dengang hørt, hvordan du lod din Mund løbe, skulde jeg hartad tænkt, at du havde glemt den hjemme paa Ansbjerg — tænd din Pibe! ellers brænder Tønderet ud — du ser saa vist paa min Fyrtønde? Du tykkes vel, det er et maadeligt Bytte, du har gjort? Denne her er rigtignok bedre;" — han klappede paa Bøssekolben — „men du skal faa den igen, naar du flyr mig min egen."

Niels tog denne straks over Hovedet, rakte den hen til Krybskytten med den ene Haand og udstrakte den anden for at modtage sit Gevær.

„Bi lidt!" sagde Mads, „du skal love mig først — aa! det kan endda være det samme, for du holder vel lige meget af det; men skulde du engang herefter høre et Puf i Heden, saa vær ikke saa hidsig, men tænk paa i Dag og paa Mikkel Rævehale!"

Han vendte sig til den rejsende: „Staar Hans Hest for Skud?"

„Skyd kun!" svarede denne.

Mads holdt Skyttens Bøsse som en Pistol med den ene Haand op i Luften og skød den af.

„Den giver jo ikke anderledes et Knald," sagde han, „end som naar man slaar en Potte mod en Dør."

Derpaa tog han Stenen af Hanen og gav sin Modstander den med de Ord: „Der har du din Skyder! for det første skal den ingen Skade gøre. — Farvel! og Tak for i Dag!"

Saaledes sigende hængte han sin egen Bøsse over Nakken og gik tilbage mod den Kant, hvor Hjorten laa.

Skytten, hvis Tunge hidtil syntes at have været bundet ved en magisk Kraft, gav nu sin længe indeklemte Harme Luft i en Strøm af Eder og Forbandelser, hvis Begyndelse lød saaledes: „Nu saa gid da Dævlen inderlig —" etc. etc.

Det er beklageligt, kære Læser! lige saa vel for mig som for dig, at min Muse ikke er af de ægte humoristiske; thi ellers havde jeg her den ønskeligste Lejlighed til at udpynte min Fortælling

med de kraftigste Eder, mod hvilke de, der opliver vore geniale Komedier, vilde kun lyde som Fruehundebjæf mod Løvebrøl.

Som sagt, min enfoldige Muse har endnu ikke været i Stand til at fatte den dybe Betydning af Gammelstrandskonversationen; desaarsag faar du selv *ad libitum* fylde de mange Huller i Niels Skyttes og andre Kraftgeniers Tale.

Jeg beretter nu simpelthen — dog med tilbørlig Reservation af meromrørte Niels Skyttes lovlige Ret til Djævelen og hans Rige — hvad Passiar der videre forefaldt imellem ham og den fremmede paa Vejen til Ansbjerg.

Denne, hvis Medlidenhed havde vendt sig fra den undslupne Frijæger til den hartad fortvivlede Herregaardsskytte, søgte at trøste, saa godt som han formaaede: „Han har jo dog i Grunden intet tabt," sagde han til sidst, „uden den usle Glæde at gøre en Mand med sin hele Familie ulykkelig."

„Intet tabt?" raabte Jægeren. „Det forstaar Han ikke. Intet tabt? Den Hund har, saa vist som jeg er en Synder, fordærvet mig mit gode Gevær!"

„Hvorledes?" sagde den rejsende, „fordærvet Hans Gevær? Lad det, og sæt en anden Sten for!"

„Pyt!" svarede Niels med en ærgerlig Latter; „den skyder hverken Hjort eller Hare mer; den er forgjort, det svarer jeg til; og dersom ikke eet Raad vil hjælpe — trrr! der ligger en og slikker Solskin i Hjulsporet; han skal ikke spise Lærkeunger i Dag."

Med disse Ord standsede han Hesten, satte hurtigt en Sten i Hanen, ladede Geværet og sprang ned.

Den fremmede, som var ganske uindviet i Jagtvidenskaben og altsaa kendte hverken dens Terminologi eller Magi, holdt ligeledes stille for at se, hvad Grønkjolen nu vilde foretage sig. Denne trak Hesten med, gik nogle Skridt frem og pirrede med Bøssepiben til noget, som laa i Vejen. Nu først opdagede den fremmede, at det var en Hugorm.

„Vil du herind!" sagde Skytten, stedse stikkende med Bøssen efter Slangen; endelig fik han dens Hoved ind i Piben, holdt nu denne i Vejret og rystede den, indtil Ormen var helt derinde. Derpaa skød han Bøssen af i Luften med dens besynderlige Forladning, hvoraf ikke den mindste Stump mere kom til Syne, og sagde: „Vil det ikke hjælpe, saa er der ingen, der kan kurere den, uden Mads eller Mikkel Rævehale."

Den rejsende smilede lidt vantro, saavel over Trolddommen som over den snurrige Maade at løse den paa; men da han

allerede havde gjort Bekendtskab med den ene Sortekunstner, ønskede han og at vide lidt om den anden, der bar et saa ualmindeligt og betydningsfuldt Navn.

Paa hans Efterspørgsel fortalte Skytten, medens han atter ladede sit Gevær, følgende: „Mikkel Rævehale — som de kalder ham, fordi han kan lokke alle de Ræve til sig, der er i Landet — denne Mikkel er ti Gange værre end sorte Mads; han kan gøre sig haard, den Hundetamp! der bider hverken Bly eller Sølvknapper paa ham. Engang traf jeg og Herren ham hist nede i hin Dal ligesaadan ved en Hjort, han nylig havde skudt, og som han var i Færd med at tage Skindet af. Vi red lige hen til ham, og han mærkede os ikke, før vi var ham paa tyve Skridt nær. Men tænker Han, at Mikkel blev bange? Han saa bare om til os og gav sig derpaa igen i Færd med Hjorten.

„„Saa skal du da times en lille Ulykke!"" sagde Herren. „„Niels! skyd ham paa Pelsen! jeg svarer for alt!""

„Jeg holdt ham med et Skud Rendekugler lige midt paa hans brede Ryg; men Pyt! han agtede det ikke mere, end om jeg havde skudt paa ham med en Hyldebøsse. Knægten drejede blot Ansigtet et Øjeblik om til os og blev endnu ved at flaa. Da skød Herren selv — det var lige kraftigt; han skar just Skindet fra Hovedet; og først da han havde svøbt det sammen, tog han sin lille Riffel, som laa paa Jorden, vendte sig imod os og sagde: „„Nu kommer nok Turen snart til mig; og dersom I ikke ser til, at I kommer bort, skal jeg dog prøve, om jeg kan faa Hul paa en af jer.""

„Saadan en Karl er Mikkel Rævehale!"

Efter denne Fortælling, der er ligesaa utrolig, men mere sandfærdig end mange andre, som vi forskriver fra Udlandet, fortsattes Rejsen til Ansbjerg.

II.

ANSBJERG

Naar du, kære Læser! giver dig i Færd med en dansk Bog, som — vel at mærke — ingen Oversættelse er, og samme finder Naade for dine Øjne, da opkaster du sikkert det højst billige Spørgsmaal: „Hvo, monstro, har været denne Forfatters Mønster og Forbillede?" Thi at en dansk Skribent — *in specie* en Digter — skulde være saa selvklog og dumdristig at vove sig

uden fremmed Vejledning ud paa Autorbanens Glatis, det er jo hverken tænkeligt eller tilraadeligt[7].

Om du derhos læser kritiske Blade — *in specie* den danske *Pasqvino*[8] — vil du vorde end mere overbevist om Rigtigheden af din Forudsætning; thi i saadanne vil du hyppig støde paa Ytringer som denne: „Vor Forfatter har aabenbarlig dannet sig efter A* eller B* eller C*" og — om han er en af de stemplede — „vor Digter har heldig opfattet D*s eller E*s eller F*s Aand"; eller — om han er blandt de uprivilegerede — „dette Produkt er en mislykket Efterligning af G* eller H* eller I*."

Nu da: dersom ogsaa mine Smaafortællinger eller — om du hellere vil — Noveller har vundet dit Behag, skulde du ikke have spurgt dig selv: „Hvo er vel denne Forfatters Mønster eller Forbillede? L[9].....? Nej! dertil er hans Helte og Heltinder ikke englelige nok. V.. d.. V[9]....? Ikke heller! dertil er de ikke djævlemæssige nok; tilmed begynder han heller ikke sine Kapitler *ad modum:* „I sin storblommede, grønne Damaskes Slobrok, med den snehvide, rødtoppede Bomuldsnathue paa det ærværdige Hoved sad paa sin brandgule Silkevæderskinds Bedstefaderstol den fem og firsindstyveaarige etc. etc." eller: „Paa en kastaniebrun, vælig Araber, som tyggede det skumbesprængte Sølvbidsel, red igennem den hvælvede Borgport den underdejlige" etc. etc.

„Skulde" — spørger du videre — „vor Forfatter have dannet sig efter H[9]....., R....., A...? Ikke heller! dertil er hans Eventyr altfor rimelige, troværdige og dagligdags; dertil har han altfor liden Kommerce med Gengangere, Nisser, Trolde, Varulve, Vampyrer og Djævle."

„Hvo i al Verden kan de da være?" bliver du ved. „En maa han have! W..... S[9]....? Paa min Ære! der er han!"

Ak! kære, gunstige Læser! det er endnu ikke den rette. Du gør mig virkelig for megen Ære; thi hans Fuldkommenheder er hans Ejendom, som hverken jeg eller nogen anden kan tage fra ham, og hans Fejl — om han har nogen — vil jeg gerne overlade til C[9]..... og andre, der kan fylde et Ark med at beskrive et Shawl og Maaden at bære det paa, og som ikke kan føre os ind i en Bondes Røghytte uden at gøre os nøje bekendt med enhver Stol paa Gulvet, enhver Høne paa Ranen og enhver Pjalt, de uskyldige Børn har paa, ja som, hvor de end fører os hen, ikke lader os slippe forbi nogen Sten eller Pind ved Vejen, uden at vi først maa lære dens omstændelige Beskrivelse. Overalt kan denne sc....e[9] Maner bedre betale sig i andre Lande

end her, hvor man hellere laaner Bøger end køber dem, og hvor Lejebiblioteker og Læseselskaber sørger for, at Forfattere ikke skal give deres giftefærdige Døtre Manuskripter til Udstyr.

Nej, min højstærede Læser! havde dette været Tilfældet — som man siger — da stod vi endnu nede ved Karup Aa, tabte i Beskuelsen af dens lynggroede Bredder, eller vi fulgte med en Landmaalers Nøjagtighed alle dens Krumninger lige til det Sted, hvor Limfjorden vilde standse vore Skridt. Havde jeg været en S...., var vi vist i dette Øjeblik meget behagelig sysselsatte med at tælle de brune Pletter paa Niels Skyttes for Resten hvide Hønsehund (om hvem vi endnu ikke har meldt et eneste Ord) eller Urfuglene i hans Jagttaske.

Men — det er nu ikke anderledes — jeg gaar min egen skæve og ujævne Gang — vil du følge med, skal det være mig baade en Ære og en Fornøjelse — snart staar jeg, snart gaar jeg, snart løber jeg, og snart tager jeg Rend til og gør et gevaltigt Spring som, for Eksempel, fra Karup Aa til Ansbjerg. Og vil du nu endelig give mig et Mønster, kan du jo — i Betragtning af denne lange, snaksomme parentetiske Indledning — lade det være Forfatteren til Siegfried v. Lindenberg.

Summa Summarum: A* og B* og C* har deres ejendommelige Skønheder — de være og forblive deres! de er vel ej heller ganske fri for Fejl — hvad skulde jeg med dem? jeg har nok i mine egne. Nej, førend du skal sige: „Hænderne er Esaus, men Stemmen Jakobs!" maa du hellere udbryde: „Det er Esau hel og holden!"

Og skulde jeg da sluttelig ikke altid være efter dit Sind, skulde min Pegasus stundom løbe for stærkt, stundom gøre sig stædig, saa tag i gunstig Betragtning, at den ikke er tilredet af nogen Kunstberider, men har bestandig sine egne Nykker, som det hverken for dig eller mig vil være muligt at pille ud. Sid op, højstærede! rid med mig ind ad Ansbjerg Port, og lad os se, hvad Eventyr — kort eller langt, troligt eller utroligt — vi der monne opleve!

Jeg hører sjælden det Ord „Herregaard" uden at tænke paa Spøgelser. Disse ærværdige Levninger fra Oldtiden, fordum beboede af mandhaftige Riddere og høviske Fruer, hvilke vi er vante til at forestille os strenge og alvorlige, stive i Klæder, stive i Væsen, stive i Sind, haarde og barske selv i Kærlighed; disse favntykke Mure, disse lange, snævre og mørke Gange, disse hvælvede Kældere synes os ret indbydende for Midnattens Aander, de aabne, vide Kaminer ret bekvemme for hine luftige Væsener, der hellere gaar igennem Skorstenen end igennem Døren. Jeg

tror virkelig heller ikke, at der findes nogen gammel Herregaard uden saadant natligt Pusleri, uden i det mindste eet skummelt Værelse, en Hjørnestue, et Taarnkammer, hvor det ikke er ganske rigtigt, og hvor man ikke gerne sover alene.

Det glæder mig oprigtigt, at Ansbjerg i denne Henseende er ligesaa komplet en Herregaard som nogen anden i Landet; og haaber jeg snart at opleve den Nat, da jeg kan opvarte Læseren med en ægte fantasmagorisk Forestilling; men alt til sin Tid! og derfor vil jeg nu i Historien gaa frem med kronologisk Orden.

Da de tvende Ryttere var kommet inden for Ladegaardsporten, drejede de — Skytten som Vejviser foran — om til Stalddøren, afsadlede her hver sin Hest og gik derpaa op igennem den Lindeallé, der ledte til Borggaarden. Denne bestod af trende Fløje; Hovedbygningen til venstre, tvende Stokværk høj, havde en Kvist, som nød Prædikat af T a a r n, maaske fordi man syntes, at intet ægte Herresæde burde mangle et saadant; og et Navn er — som man ved — ofte nok til at fornøje Folk. Saaledes har jeg hørt, at et Værelse, hvori var en Bogreol med en Snes tyktbestøvede Bøger, et Skab med Flasker og Glas, et Bord med Skrivetøj og en blødtudstoppet Lænestol, er kaldt et S t u d e r e k a m m e r. Saaledes har jeg set en Samling af et Par Hundrede forknytte Træer, som hed S k o v e n, og en Karusdam, der hed S ø e n. I samme Betydning kaldes et Klædeskab Garderobe, et Par Bøndergaarde og en halv Snes Huse et Gods, og Tiendetageren paa disses Marker Forvalter eller Inspektør.

Den midterste Fløj, ogsaa teglhængt, men kun af eet Stokværk, var bestemt for det talrige Tyende lige fra Ridefogeden til Hundedrengen. Den højre var Forpagterens Bolig. I Krogen mellem begge stod Træhesten, i den Tid lige saa uundværlig paa en Herregaard som det adelige Vaaben over Hoveddøren.

I det Øjeblik, da Skytten aabnede Stakitporten ind til Borggaarden, aabnedes et Vindue i nederste Stokværk af Herskabets Fløj, og et Bryststykke kom til Syne, hvilket jeg tror at burde beskrive for at lede de Læsere, der har set lignende afmalede, til rimelige Gisninger over Tiden for nærværende Begivenheder.

Den naadige Herre, hvis svære Korpus fyldte Bredden af det store Vindue, var iført en mørkegrøn Fløjels Jakke med een Rad Knapper, der sluttede tæt om Halsen, store Opslag og store Lommeklapper; en kulsort Paryk — ikke af de grundmurede, men af dem med een Bukkel eller Valk trindt neden om — skjulte ganske hans Haar. Den Del af hans Paaklædning, der var at se, bestod følgelig kun af tvende simple Stykker; men da hele

Personen siden kommer til Syne, vil jeg for at undgaa Gentagelse lige saa godt straks nævne de øvrige tre Dele af hans Dragt, som var: oven paa Parykken en tætsluttende, grøn Fløjels Kasket med langt udstaaende Skygge, ganske lig hine sorte Kabudser, som Præster og siden Degne endnu i Mands Minde har baaret; Benene var dækket af et Par lange, vide, besporede Støvler, og sorte Benklæder af den Slags, som enkelte gamle Bønder endnu i vor Tid har brugt under Navn af Rullebukser, fuldendte den synlige Del af Paaklædningen.

„Niels Skytte!" raabte Herren.

Den tiltalte viste sin Medfølger den Dør, han skulde søge, og traadte derpaa med sin lille graa, trekantede Hat i Haanden hen under Vinduet, hvor den ærlige og velbyrdige Mand ordentligvis gav Audiens til Domestikerne og Godsets Bønder baade i vaadt og tørt. Skytten maatte her underkaste sig det samme Ceremoniel som alle andre, hvorvel et mindre tvungent Forhold fandt Sted mellem Herre og Tjener paa Jagten; thi saalænge denne varede, suspenderedes Etikettens strenge Lov.

„Hvem var den?" begyndte hin, idet han med Hovedet gav et Sidenik mod den Kant, hvor den fremmede gik.

„Den ny Skriverdreng, naadig Herre!" lød Svaret.

„Ikke andet! jeg tænkte, det havde været nogen. Hvad har du der?" spurgte Herren igen, nikkende til Jagttasken.

„Den gamle Kok[10] og to Kyllinger, naadig Herre!" (Dette „naadig Herre" vil vi for Fremtiden som oftest udelade, men det skal nødvendig underforstaas ved Slutningen af enhver Replik.)

„Det er lidt for to Dages Jagt," sagde hin, „kommer der ingen Hjort bagefter?"

„Ikke denne Gang;" svarede Niels sukkende, „naar Krybskytter bruger Hjorte til at ride paa, vanker der ingen til os."

Denne Ytring fordrede naturligvis en nøjere Forklaring; men da Læseren allerede i Forvejen har modtaget samme, vil vi imidlertid henvende Opmærksomheden paa det, der foregik bag Naadigherrens brede Ryg.

Her stod nemlig det unge forlovede Par, Junker Kai og Frøken Mette, den første en smuk Ungersvend paa fem og tyve og derhos elegant og fuldkommen paa den Tids nyeste Mode.

For at vise, med hvilke Vaaben Pigehjerter dengang angrebes og besejredes, bør jeg ikke forbigaa Junkerens Udvortes, men begynder ved Fødderne for stedse at stige i min Beskrivelse. Disse var bedækket af ganske brednæsede, korte Støvler, hvis vide

Skafter slubrede i mange Folder nede om Smalbenene. Hvide Silkestrømper omsluttede Læggene og trak sig netop en Haandsbred op over Knæene, foroven garnerede med en Strimmel af de fineste Kniplinger. Derefter kom et Par snævre, sorte Fløjlsbukser, af hvilke dog ikkun lidet lod sig til Syne formedelst de uhyre Skøder af en ligeledes sort Fløjlsvest. En karmoisinrød Stoffes Kjole med en Rad store, overtrukne Knapper, korte Ærmer, der kun rakte til Haandledene, men Opslag til Albuerne, sammenholdt med en Hægte over Kalvekrydset, fuldendte Paaklædningen. Hele Haaret var strøget glat tilbage og bundet i en lang, stiv Pisk tæt op i Nakken.

Jeg skulde kun fortjene mig liden Tak af mine Læserinder, hvis jeg ikke med samme Nøjagtighed afbildede den velfornemme Frøken; men her kan jeg fatte mig kortere og betragte hende under trende Hovedstykker: 1) de spidsnæsede, højhælede, sølvbespændte Sko, 2) den lille røde, guldgalonerede Hue, som gik ned med en spids Snip i Panden og skjulte hele det opsmøgede Haar, og 3) den storblommede, i Grunden himmelblaa, langlivede Damaskes Kjole, hvis vide Ærmer naaede kun lidt neden for Albuerne, lod Skuldrene og Brystet bart og — vel at mærke — ikke var snøret.

For dem, som kender og tilbørlig beundrer de nuværende Moders Skønhed, vil det synes ubegribeligt, hvorledes en saadan udstafferet Dame kunde sætte et Mandfolkehjerte i Brand, da det eneste tækkelige og smagfulde i Pynten var de nøgne Skuldre og Bryster; men jeg maa lægge til, at Frøken Mettes Ansigt virkelig var saa overmaade dejligt, at man over dette gerne kunde glemme Klæderne.

Disse tvende vakre Personer stod da som sagt bag ved den gamle Herre, Haand i Haand og — som det syntes — beskæftigede med kælent Gækkeri. Junkeren rakte hyppigt de tilspidsede Læber frem til Kys, og Frøkenen drejede ligesaa tidt Ansigtet bort, ikke just med Uvillie, men med et skælmsk Smil. Det besynderligste var, at hun, hvergang hun bøjede Hovedet tilbage, kiggede ud forbi Faderen i Gaarden, hvor der dog for Øjeblikket ikke var andet at se (thi Skytten stod for dybt inde under Vinduet) end Træhesten og den ny Skriverdreng, der, saa snart han var kommet ind i Skriverstuen, satte sig ved det aabne Vindue.

At denne — uagtet Prædikatet Skriverdreng — var en overordentlig smuk Karl, vilde dog ikke sige stort; thi for det første havde han et mægtigt Ar over den ene Kind, og for det andet,

tredie, fjerde og femte var han klædt ganske og aldeles som Skriverdreng. Hvorledes denne Dragt tog sig ud, finder jeg ikke passende at fortælle, da jeg nu saa nylig har leveret en Beskrivelse over Standspersoners. Ej heller behøver jeg vel at opholde mig længer ved Frøken Mettes Moder, den gode Fru Kirsten, der sad i et andet Vindue og med velbehageligt Smil bemærkede de unge Menneskers Elskovsspøg.

Med saa megen større Føje kunde den gode gamle Dame rigtignok ogsaa glæde sig over dette Parti, da det fra Begyndelsen af — var hendes eget Værk. Selv havde hun (som Naadigherren i Jagtsproget skæmtvis udtrykte sig) blandt en hel Rudel Junkere vejret den fedeste samt først slaaet an paa hans Fod. Da den unge Herre var eneste Søn, Arving til Palstrup og flere Godser, da han ydermere var en ægte Sekstenender, blev Mariagen snart besluttet mellem Forældrene og deklareret for Børnene. Brudgommen, der just var kommet hjem fra Paris, som Fru Kirsten tog ham paa Kornet, troede godt, hvilket ikke var at takke ham for; Frøken Mette var ung, dejlig, eneste Barn og Arving til Ansbjerg, hvis Hjorte, Vildsvin og Bønder var ligesaa gode som Palstrups, men som med Hensyn til Urhøns og Ænder havde meget forud.

Hvad Bruden angaar, da var hun Forældrenes jernfaste Vilje saa ubetinget undergiven, at vi for det første maa lade uafgjort, hvorvidt hendes egen bøjede sig til Junkeren. Man ved jo, at Pigehjertet helst vælger selv og ofte forkaster en Bejler af ingen anden Grund, end fordi han er valgt af Forældrene; dog, dersom Junker Kai blot har været den første, tør vi ikke frygte for ham.

Efter denne — ikke aldeles unødvendige — Digression fortsætter vi Historien. Da Skytten havde fortalt sit hele Uheld, hvilket han ikke turde dølge, saasom baade Skriverdrengen, dennes første Vejviser og Hjorterytteren maaske selv alligevel vilde have gjort det bekendt, udbrød den strenge, haarde og i sin Vrede tidt næsten rasende Herre i de hjerteligste og oprigtigste Forbandelser over Krybskytten; og under denne Regn af Ønsker dryppede det af og til paa den arme Niels, der af Frygt for Husbonden maatte nedsluge sine ligesaa velmente Eder.

Saa snart det første Stød af Vredens Storm havde sagtnet sin Voldsomhed og givet Forstanden Rum, blev foreløbig udkastet en Plan til hastig og tilstrækkelig Hævn: den frække Forbryder skulde gribes og som den, der nu lettelig kunde overbevises om Vildttyveri, overgives i Justitsens Hænder og derfra efter behørig Forberedelse til Bremerholm. Knuden stak i at

fange ham vist; thi fik han mindste Nys om Faren, vilde han rimeligvis flygte og lade Kone og Børn i Stikken. Den paa sit allerømmeste Sted saa haardt saarede Herremand vilde først have været øjeblikkelig af Sted; der var saa meget tilbage af Dagen, at man netop ved den indbrydende Nat kunde naa sorte Madses Hytte.

Men den naadige Frue, i hvis Hævn altid viste sig sikrere Plan og modnere Overlæg, forestillede sin fremfusende Ægtefælle, at Mørket ogsaa vilde begunstige Misdæderens Flugt og — om denne forhindredes — et fortvivlet Forsvar; bedre altsaa at drage ud lidt efter Midnat, saa at hele den bevæbnede Magt ved Daggry kunde omringe og erobre Hytten.

Dette Forslag blev enstemmig antaget, og Junkeren indbudt til at deltage i Ekspeditionens Fare og Hæder. Ogsaa Ridefogeden, der kom for at rapportere den ny Skriverdrengs Ankomst og fremvise hans medhavende Anbefalingsskrivelse fra Ridefogeden paa Vestervig, blev befalet at holde sig færdig tillige med Gartner, Ladefoged og Staldkarle samt at bude en Bondevogn til at følge Toget.

Under de nødvendige Forberedelser til dette gik Solen ned og Maanen op, og Læseren faar Tid til at trække sin Aande, inden han begiver sig til næstfølgende indholdsrige Kapitel.

III.

NISSEN

Hvo kender ikke — i det mindste af Navn — dette Væsen, hvis Smaapudserier næsten alle bærer Præget af godmodig Overgivenhed? Hvo har ikke hørt Tale om hans lille buttede Figur og hans røde Jakobinerhue — Symbolet paa uindskrænket Frihed? Hvo ved ikke, at det Hus, han vælger til Opholdssted, er fuldkommelig betrygget mod Ildsvaade og anden Ulykke?

(For ikke siden at glemme det vil jeg straks *in Parenthesi* anmærke, at der ogsaa gives Skibsnisser, hvis Funktion bestaar deri, at de om Natten — i Skyggetegning, om jeg saa maa sige — gør Udkast til alt det Arbejde, der næste Dag vorder udført: lette Anker eller kaste det, hejse Sejlene eller lade dem falde, beslaa dem, rebe dem — hvilket altsaa betyder Storm; ja, han holder sig end ikke for god til en Svabergasts Bestilling, men vasker Dækket nok saa pænt. Velunderrettede paastaar, at denne *Spiritus navalis* ogsaa viser sit nære Slægtskab med

Hus- eller Landnissen i Skælmsstykker. Undertiden drejer han Fløjen, slukker Lyset i Nathuset, driller Skibshunden, og om der om Bord befinder sig en Passager, som ej kan taale Søen, vil man se Skælmen med hjertebrækkende Miner gylpe i Pøsen. Skal Skibet forgaa, springer han Natten før Afrejsen over Bord, bestiger et andet Skib eller svømmer i Land. Sluttelig maa jeg bemærke, at da det kun er saare faa givet at se denne luftige Person, kommer hans Advarsler ikkun sjælden til Nytte.)

Husnissen, med hvem vi her i Særdeleshed har at bestille, er en sand Velsignelse for den Vaaning, som han beærer med sin Nærværelse: den er sikker mod Ild, Storm og Tyvehaand. Hvo vilde derfor regne det saa nøje med den lille Fyrs Krumspring? At han imellem Stunder rider sig en lille Tur paa Hesten i Spiltovet og derved bringer den i Skumsved, sker vistnok kun for at skaffe denne en gavnlig Bevægelse; at han malker en Ko førend Pigen, er alene for at bringe hende til at rejse sig lidt før om Morgenen; at han nu og da kniber et Hønseæg, gør Jav med Mis paa Loftet eller vælter en Natpotte, hvo vilde tage ham det saa ilde op eller derfor misunde ham den Smule Julegrød, som ingen betænksom Husmoder undlader at hensætte til ham i en Krog paa Loftet? Kun i Tilfælde af, at dette forsømmes, antager hans Karakter et svagt Anstrøg af Hævnlyst; thi da kan Mutter i Huset være temmelig vis paa at faa sin Grød svedet eller sin Suppe snærret; hendes Øl vil kaste sig, eller Mælken vil ikke oste sig, eller og hun maa finde sig i at kærne en hel Dag uden at faa Smør.

Nu da, et saadant lille Husspøgelse havde fra umindelige Tider (og har endnu, kan jeg tro) haft sit Tilhold paa Ansbjerg, skønt man turde antage, at denne Herregaard ikke var hans eneste Bopæl; thi stundom forløb flere Aar, uden at man mærkede det mindste til ham.

Men just i den Tid, paa hvilken vor Historie indfalder, begyndte han atter at drive sit Væsen eller Uvæsen — om man saa vil. Gartneren savnede af og til nogle af sine skønneste Blomster eller flere af de største og modneste Ferskener; det mærkeligste var, at begge Dele undertiden om Morgenen blev fundet i Frøken Mettes Kammer, hvoraf man med Rimelighed sluttede sig til, at denne Dame stod højt anskrevet hos merbemeldte Nisse. Endvidere fortalte Staldkarlene, at det mangen en Nat ikke var rigtigt mellem Hestene, og om Morgenen befandtes en af dem saa ilde tilrakket, som om den havde været taget i Tjeneste til et langt og heftigt Ridt. De forsikrede — og hvo

vilde tvivle derpaa? — at de ofte var sprunget ud i Stalden; men saa havde alt paa Øjeblikket været stille. Kun een Gang syntes de at kunne skimte den fatale røde Hue, og siden efter blandede de sig ikke mere i Nissens Affærer; og deri gjorde de meget vel.

Hvad der lagde end mere Vægt til disse Beretninger var, at Niels Skytte, da han en Aften kom fra Viborg og hverken var fuld eller gal, alligevel ikke havde været Mand for at finde Vejen fra Demstrup ned til Gaarden, skønt den gik saa lige som en Snor, og det var Maaneskin. Enten han vilde eller ej, maatte han ud i Storhusellerne, hvor den røde Hue flere Gange pippede frem mellem Træstammerne. Da han var Karl for sin Hat, raabte han Spøgelset an; men hver Gang han oplod sin Mund, faldt han og hørte ligesaa ofte en fæl Latter, der lød snart som en Urhanes Skogren, snart som en Horsegøgs. Da han endelig tilsølet og forreven var sluppet ud af den moradsige Tykning, hørte han bag ved sig Raaen blade og Sneppen fløjte, skønt det endnu var langt fra Blade- og Sneppetiden. Saa uforkastelige Vidnesbyrd undlod ikke at gøre et dybt Indtryk paa hele Gaardens Personale, især det kvindelige. Ja, Naadigherren selv modtog slige Efterretninger med en betydningsfuld Tavshed.

Saaledes stod Sagerne, da Toget mod sorte Mads foretoges, hvilket gjorde Epoke i Ansbjergs Historie og mange Aar efter brugtes som en Æra, saa at det længe hed: „Det var det samme Aar, som vi var paa Jagt efter sorte Mads; det var to, det var tre Aar efter," o. s. v.

Med spændt Forventning ventede de tilbageblevne hele Dagen paa Eksekutionsarmeen. Det blev Middag, Aften og Midnat, og endnu var ingen at høre eller se. Man beroligede sig med den Formodning, at Delinkventen maatte være ført fra sit Hjem lige til Viborg; i dette Tilfælde kunde det nok have taget Dagen med sig, og efter en saa udmattende March vår det billigt, at Tropperne fik en Aftens Vederkvægelse og en Nats Hvile i Staden. Paa Grund af denne højst rimelige Hypotese gik altsaa baade Herskab og Tyende til Sengs; kun en Tjener blev oppe.

Endelig en Time efter Midnat kom Junker Kai og hans Ridesnægt. Men inden jeg gaar videre, var det vel passeligst at forklare Aarsagen til disses sildige Hjemkomst og de andres fuldkomne Udeblivelse.

Krybskyttens Hytte, som han selv havde bygget i en meget simpel Stil med Vægge af Grøntørv og Tag af Lyng, der hvilede ubunden paa krumpne, i Form af Sparrer sammenføjede Ege-

grene, havde en, som Fæstning betragtet, fordelagtig Beliggenhed. Midt i en Mose, der holdt to stive Mil i Omkres, hævede sig en lille Forhøjning, som end ikke det voldsomste Tøbrud nogen Sinde satte under Vand, og hvortil i det mindste ingen ridende kunde komme undtagen ad en smal Jordstrimmel, der bugtede sig hen mellem Tørvegrave og Vældgunger. Paa denne havde sorte Mads opslaaet sin idylliske Bolig, hvor han med Kone og fire Børn levede af Jagten. Det større Vildt spistes fersk, saltet og røget; det mindre solgtes underhaanden tillige med Hjorteskind og Rævebælge, og for de vundne Penge købtes Brød og Sul. Mælk tiggede Kone og Børn af de omboende Bønder.

Just som det begyndte at gry ad Dag, naaede Ansbjergmanden og hans Hær Mosen. Niels Skytte, som den, der nøje kendte Terrainet, red nu forud og førte lykkelig hele den forenede Magt til det Sted, hvor Hytten skulde ligge. Med Forbavselse stirrede han hen for sig: der var ingen Hytte at opdage; og dog var det allerede saa lyst, at man nødvendig maatte kunne se den. Det første, han greb til, var — hans sædvanlige Tilflugt i al Nød og Forvirring — en lang og kraftig Ed.

Naadigherren, der kom til for at erfare Anledningen til en saa hjertelig Udgydelse, gav sin Skytte en ligesaa hjertelig Morgenhilsen og paastod, at han var redet vild og havde ført dem paa en urigtig Vej. Men denne, som var vis i sin Sag, forsikrede, ja kaldte et Dusin af de sorte Engle til Vidner paa, at Hytten laa der, men at Mads maatte have gjort den usynlig, og det vistnok ved Hjælp af sin gode Ven — ham med Hestefoden; thi det var uden for al Tvivl, at han forstod, hvad Almuen kalder „at hverre Syn."

Herren var nær ved at træde over til denne Mening som den rimeligste, da Junkeren, som var redet længere frem, raabte: „Her ligger Ild!";

Alle stimlede nu til, og snart opdagede man, at hele Hytten laa i Aske, hvori Gløder endnu hist og her fremglimtede.

Denne Opdagelse ledte Niels Skytte til det Resultat, at meromrørte langhalede Person havde taget ham og den hele Yngel.

Junkeren derimod var af den Formening, at han selv kunde have sviet Hytten af og derpaa være flygtet.

Da det under disse Debatter var blevet klar Dag, undersøgte man Brandtomten nøjere, men fandt intet andet end Aske, Emmer, Kul og forbrændte Ben, som Jægerne erkendte for Hjorteknokler. I Henhold til Junkerens Hypotese besluttede man at gennemsøge de omliggende Heder, da Flygtningen med Familie

og Bagage dog umuligt kunde være kommet ret langt bort. Til den Ende delte man sig i fire Hobe for at lede efter alle fire Verdenshjørner; Junkeren valgte med sin Rideknægt og en anden Karl den østlige — maaske for at være Ansbjerg og Kæresten desto nærmere; men spildt var alle hans Bestræbelser; til ingen Nytte for han hid og did og udmattede baade sig selv, sine Folk og Heste. Stundom troede han at øjne noget bevægeligt i det fjerne; men ved nærmere Undersøgelse fandt han, at det var Faar eller Stakke af Hedetørv.

Engang var han ganske vis paa at se Mennesker paa det Strøg omtrent, hvor nu den tyske Kirke[11] ligger; men efterhaanden, jo mere han nærmede sig, jo utydeligere blev Skikkelserne, indtil de omsider ganske forsvandt. Rideknægten forklarede dette optiske Bedrag efter et gammelt Sagn, at her i Oldtiden havde staaet et Slag, og at de faldnes Aander endnu stundom gentog den blodige Leg. Ja, som Hyrdedreng havde han ofte ved Solens Opgang set hele Regimenter opmarchere, Officerer til Hest fare op og ned forbi Gelederne, de fjendtlige Hære blandes og brydes, nu den ene vige og nu den anden. I hans Bedstefaders Tid derimod havde man tydeligt kunnet høre Anførernes Kommandoraab, Trompeternes Skratten, Vaabnenes Klirren og de saaredes Klageskrig.

Men Junkeren, som havde hørt noget om *fata morgana* og paa Havet været Vidne til lignende Fænomener, udlo sin synske Tjener og forbandede i sit Hjerte den sorte Krybskytte med alt hans Afkom lige til det fjerde Led. — Under Dispositionerne til dette formaledidede Strejftog havde man — hvilket undertiden hænder i vigtigere Krige — glemt at sørge for Proviant, Heltemodets nødvendige Basis. Den tredie Del af Junkerens Division blev altsaa udsendt for at oprette det forsømte; men da Karlen henimod Aften endnu ej var vendt tilbage, besluttede den forhungrede Junker at vende Næsen hjemad. Dog, dette var lettere besluttet end udført: Hestene var lige saa udmattede og forsmægtede som Rytterne. Det gik derfor saare langsomt, og man var ikke i Stand til at vinde ud af Heden, førend Mørket faldt paa. Følgen deraf blev, at man forvildede sig og først efter Midnat naaede Ansbjerg.

For at undgaa flere Tilbagespring vil jeg her kortelig berette, at de tre andre Divisioner havde lige saa tynd en Lykke; de fandt intet af, hvad de søgte. Forgæves gennemledte de enhver Tørvemose, forgæves omkresede de enhver Dal og Huling, enhver Høj og Bakke; forgæves forespurgte de ved alle tilgrænsende Byer

og Enstedgaarde: sorte Mads havde ingen set eller hørt det allermindste til. Dagen gik med, og der maatte sørges for Natteherberge. Ansbjergmanden selv landede paa Rydhave, hvorfra han først efter tvende Dages heldig Urfuglejagt naaede sit Hjem.

Højstærede Læsere og Læserinder! Saa mange, som tager denne sandfærdige Historie i Haanden! for Deres egen Skyld vil jeg raade Dem, ikke at læse det efterfølgende i Enrum og ved Lys; men er de flere, skader det ikke, at De rykker saa nær sammen som muligt — der kommer en Spøgelsehistorie!

Den trætte Junker havde neppe fyldestgjort Hungeren for dens Krav, før han alvorlig tænkte paa at betale Søvnen dens. Han befalede derfor Tjeneren at lyse ham op paa hans Soveværelse; men da denne vilde aabne Døren, hændte det sig, at han vred Nøglen i Stykker, saa at Kammen blev siddende i Laasen. Hvad var her at gøre? At bande Døren, Laasen, Nøglen, Smeden, Tjeneren og sorte Mads med — for en Fejls Skyld — blev prøvet uden Nytte. Til at faa Laasen fra udfordredes Brækjærn og Hammer, og tilmed vilde den derved foraarsagede Larm vække det hele Hus.

Til hvad Ende havde han da hidtil forholdt sig saa stille, ja — for ikke at forstyrre Damernes Ro — ladet sig nøje med et Stykke kold Steg, som Tjeneren ad en lønlig Genvej havde vidst at forskaffe ham? I saadant Tilfælde er de første Raad de bedste; ogsaa herfor vidste Tjeneren et. „Taarnkammeret!" sagde han med halvsagte Røst og et uvist Blik til Junkeren.

Ved Nævnelsen af dette vel bekendte, men ilde berygtede Værelse overfor ham en let Gysen; men han stræbte at dølge Frygten baade for Tjeneren og for sig selv ved et forceret Smil og ved det i en ligegyldig Tone henkastede Spørgsmaal, om Sengen der ogsaa var lavet til Rette. Svaret lød bekræftende; thi den naadige Frue havde her altid for Nødstilfælde en opredt Seng, skønt den i Mands Minde aldrig havde været brugt. Da hun selv gemte Nøglerne til de andre Gæsteværelser, men fandt en saadan Forsigtighed unødvendig med dette, der kun indeholdt en Seng, et Par Stole og et Bord og desuden ved sin aandelige Salvegarde ansaas tilstrækkeligt betrygget mod Tyvehaand, saa hjalp nu ingen videre Udflugter eller Indvendinger.

Junkeren lod sig vise derop, og da Tjeneren havde klædt ham af og sat Lyset paa Bordet, gik han og lukkede efter sig.

Det var en mørkagtig Høstnat. Næet nærmede sig sidste Kvarter; dets krumme Halvskive stod dybt paa Himlen og skinnede ind ad Kammerets eneste høje og smalle Buevindue. Det

blæste; Smaaskyer drev — om man saa kan sige — i hurtig, næsten regelmæssig Takt over Maanen; Skyggerne af dem gled, som Billeder i *camera clara,* hen paa den hvide Væg og forsvandt i Kaminen. Blyvinduet klirrede under Vindstødene; det hvislede og peb i Ruderne; det dundrede i Skorstenen; Kamindøren klaprede.

Junker Kai var ingen Kujon; hans Hjerte sad vel endog temmelig nær paa det rette Sted. Men den Egenskab, som vi kalder Mod, er af en ganske relativ Beskaffenhed, lige saa mangfoldig og forskellig i sine Ytringer som i de Betingelser, af hvilke det afhænger. Mangen Kriger, som uden at skælve gaar Kugler og Bajonetter i Møde, skal ikke uden Hjertebanken ene og i Mørke træde ind i en Kirke; og den, som frejdig henter en Fane ud fra fjendtlige Skarer, vil maaske ikke lade sig overtale til ved Midnatstid at hente Messebogen fra Alteret eller en Hjerneskal fra Benhuset. Soldaten, der staar som en Mand paa Landjorden, bæver maaske paa det ham uvante, frygtelige Hav, og Sømanden, der smiler ad Storm og Bølger, bliver helt alvorlig mellem Bøsser og Sabler. Den, der kommanderer et Regiment, har undertiden ikke Mod til at kommandere en Kone, og en anden, som har Konen under Pisken, gaar ræd af Vejen for enhver vred Mands Øjekast. Der gives dem, der ikke er bange for noget i Verden undtagen for deres egen Samvittighed; andre forstaar at kue denne Rebel, skønt de i alle øvrige Henseender har Hjerter som Harer.

Ikke heller vor Junkers Mod var helt og fuldkomment; han turde møde sin Mand, ride sin Hest — om det saa var en Bukefalos — kort, han frygtede just ikke for nogen l e v e n d e, eller rettere l e g e m l i g Skabning; men for Aander havde han al mulig Respekt. Tid og Omstændigheder, men især Værelsets Vanrygte satte hans Blod i en hastigere Gang, og alle gamle Spøgelsehistorier fremstillede sig ganske ubudne for hans eksalterede Indbildningskraft — Fantasus og Morfeus stred om hans Besiddelse; den første havde Overmagten. Han vovede ikke at lukke Øjnene, men stirrede uafladelig paa den modstaaende Væg, hvor de uformede Skygger syntes efterhaanden at faa Skikkelse og Betydning. Under saadanne Omstændigheder er det en Trøst at have Ryggen fri og alle sine Fjender *en face.*

Han rejste sig derfor over Ende, slog Gardinet ved Hovedgærdet til Side og saa sig tilbage. Sengen stod i et Hjørne; ved Fødderne, dog lidt fremad, var Vinduet; midt for Sengen den ene brede Væg, Kaminen og bag denne Døren. Hans Øjne gled

forbi denne til Bagvæggen. Der hang et gammelt Skilderi, en mandhaftig Ridder i Staal og Plade, med et Ansigt saa stort som et Græskar, ombølget af tykke sorte Lokker. Ved dette dvælede hans spejdende Blik. Det viste sig og forsvandt, alt som Skyerne gik fra Maanen eller bedækkede den. I det første Tilfælde syntes Ansigtet at udvide sig til et Smil, i det sidste at sammenskrumpes i skummel Alvorlighed. Maaske en fordums Besidder af dette Herresæde, der nu under fremmede Ejermænd, efter at hans Slægt maaske var uddød, havde faaet Plads i denne Afkrog og ved natlige Besøg hævnede sig over Efterkommernes ligegyldige og foragtelige Behandling. Som Skyggerne paa Væggen jog Mod og Frygt hinanden i Junkerens Sjæl. Omsider forcerede han Modet, lagde sig ned og overgav sig ganske i Morfei Magt.

Efter den voldsomste Udmattelse sover man ikke roligst. Maaske havde han endnu ikke slumret en halv Time, da han vaagnede ved en Larm, som naar en rusten Dørlaas oplukkes.

Han aabnede uvilkaarlig Øjnene; de faldt paa den modstaaende Dør, hvor en hvid Figur viste sig og forsvandt næsten i samme Øjeblik — Døren gik til med en sagte Knirken. En snurrende Kulde løb over hans Hoved, hvilket vi udtrykker ved den Talemaade: Haaret rejser sig. Dog blev han endnu Herre over sin Frygt: Indbildningskraften havde endnu ikke ganske betvunget den kolde Fornuft. „Det kan have været Tjeneren," tænkte han, „som — endskønt afklædt — har villet efterse, om Lyset var slukket."

Nogenlunde beroliget ved denne Hypotese drog han sit Blik tilbage, men saa nu for Vinduet den øverste mørke Halvdel af en menneskelig Skikkelse. Omridset af Hoved og Skuldre var ganske tydeligt, og Yderkanterne oplyst af Maanens Skin; den syntes at vende Ryggen til. Skrækken vandt Overhand og dæmpede hans Aandedræt. Skikkelsen sukkede, rakte den ene Haand i Vejret og skrev paa Ruderne. Da svandt Junkerens Mod; det gik ham som Belsazar: „hans Farve skiftedes, hans Tanker forfærdede ham, hans Lænders Ledebaand slappedes, og hans Knæ stødte sig mod hverandre."

Hvad var her at gøre? Flugt var ikke at tænke paa; thi søgte han Døren, gennem hvilken det hvide Væsen var forsvundet, kunde han falde i et Baghold; Vinduet forsvarede sig selv, og flere Udgange havde han ikke bemærket. Rigtignok er der en Tilflugt, som mange i slige Tilfælde skulde gribe til — at krybe under Dynen; men da det er vitterligt nok, at somme Spøgelser

er saa grusomt spøgefulde, at de endog trækker Dynen paa Jorden, tør jeg ikke ubetinget tilraade Brugen af dette Middel. Enten kendte vor Junker det slet ikke, eller og han skammede sig ved at betjene sig deraf. Ja hans naturlige Mod rejste sig endnu engang til den Højde, at han anraabte Skikkelsen med et: „Hvem der?"

Ved dette Raab syntes den at gøre en hurtig Vending, men svarede ikke; og efter nogle Øjeblikke sank den ganske langsomt ned under Vinduet, og siden var intet mere at høre eller se. —

Ingen forvildet Vandrer kan længes saa inderligt efter Dagens Lys som den stakkels Junker. Han turde ikke lukke sine Øjne af Frygt for, naar han atter aabnede dem, at faa noget at se, som han ikke ønskede. Han vedblev meget mere at stirre paa Døren, Kaminen og Vinduet med ængstelig Forventning; han lyttede med stedse spændt Opmærksomhed, men hørte dog intet andet end Vindens Pusten, Rudernes Klirren og sit eget Aandedræt. Omsider frembrød Dagen, og saa snart det var blevet lyst nok til at skælne enhver Genstand i Værelset, stod han op og undersøgte dette med største Nøjagtighed. Forgæves, han fandt intet Spor af de natlige Besøg; Kamindørene var lukkede; Døren til Kammeret ligesaa; Vinduet havde alle sine Kroge paa, og flere Udgange gaves der ikke. Han havde altsaa Troen i Hænde og skyndte sig at forlade dette urolige Natteherberge med det oprigtige Forsæt, aldrig mere at betræde det.

Saa snart Herskabet havde forsamlet sig til Frokosten, og Junkeren havde givet Rapport om det mislykkede Tog, gjorde Fruen ham det naturlige Spørgsmaal, hvorledes han havde sovet oven paa saa megen Strabads.

„Ret godt!" var Svaret.

Frøkenen smilede: „Har I ikke ligget paa Taarnkammeret? jeg synes, min Pige talte derom."

Junkeren bejaede det; men da han for Kæresten vilde skjule sin Frygt, fandt han det nødvendigt ganske at fornægte sit natlige Bekendtskab.

Frøkenen syntes lige saa opsat paa at afnøde ham en Bekendelse; hun forsikrede, at man kunde se paa hans Øjne, at han ikke havde sovet, og at han saa overmaade bleg ud.

For at ende dette pinlige Forhør erklærede han det beskyldte Værelse for aldeles purificeret og lagde til, at hun gerne selv kunde sove der, naar hun blot havde Mod.

„Da tror jeg og," sagde hun leende, „at jeg engang skal forsøge det!"

Hermed syntes denne Materie udtømt, og man gik over til andre.

Efter den gamle Herres Hjemkomst forløb et Par Dage, før Taarnkammeret kom paa Bane; thi først havde man fuldt op at gøre med at optænke, fremsætte og bedømme de mange forskellige Maader, paa hvilke sorte Mads kunde have været fanget samt med at opfinde de rimeligste Hypoteser angaaende hans nærværende Opholdssted. Og dernæst medtog det en lang Tid omstændelig og nøjagtig at fortælle de tvende Dages Urfuglejagt ved Rydhave.

Da nu ogsaa dette rige Emne omsider var udtømt — det vil sige, da enhver baade skudt og fejlet Fugls Historie var fortalt, tilfredsstillende Grunde anført ved ethvert Fejlskud, skarpsindige Sammenligninger anstillede mellem Hunde og Geværer o. s. v., o. s. v. — begyndte Frøkenen at lede Samtalen hen paa det berygtede Værelse, idet hun fortalte sin Fader Kærestens Natteleje der og gjorde ham opmærksom paa dennes usædvanlige Alvorlighed. Han havde i dette sit andet Forhør tvende Inkvisitorer, af hvilke især den unge Dame gik ham saaledes paa Klingen med sine skælmske Drillerier, at han omsider fandt for godt at tilbagekalde sin forrige Benægtelse og tilstaa, at han ikke skøttede om at ligge der oftere.

„Er det for en Kavaler," sagde Frøkenen, „at være bange for en Skygge? jeg er kun et Fruentimmer, og dog tør jeg prøve at bestaa et saadant Eventyr."

„Det koster min Fux," svarede Junkeren, „I vover det ikke!"

„Jeg sætter min Belle lige imod!" raabte hun.

Man troede, det var hendes Spøg; men da hun haardnakket paa stod Væddemaalets Holdelse, stræbte baade Kæresten og Faderen at formaa hende til at afstaa fra saa voveligt et Foretagende. Hun var ubevægelig. Nu ansaa Junkeren det altsaa for nødvendigt at skrifte alt rent ud. Den gamle rystede paa Hovedet; Frøken Mette lo og paastod, han havde drømt, og for at overbevise ham derom fandt hun sig saa meget mere forpligtet til at opfylde sit Løfte.

Den gamle Herre, hvis Faderstolthed smigredes ved Datterens Mod, gav hende nu sit Bifald; og alt, hvad Junker Kai kunde opnaa, var, at en Klokkestreng blev anbragt ved Sengen, og at hendes Kammerpige maatte ligge paa en Feltseng i samme Værelse. Frøkenen betingede sig derimod, at alle Mennesker paa

Gaarden skulde forblive i deres Senge, at det ikke siden skulde hedde, at man havde bortskræmmet Spøgelset, og at ingen maatte have Lys efter Klokken elleve. Fader og Kæreste maatte tage Nattekvarter i det saakaldte forgyldte Gæstekammer, som kun var adskilt fra Taarnkammeret ved en lang Gang. Hos dem hang den Klokke, med hvilken den unge Dame i Nødsfald kunde ringe Storm. Moderen — ikke mindre heroisk end Datteren — gav villig sit Minde til Eventyret, og næste Nat blev bestemt til dets Udførelse.

IV.

BORTFØRELSEN

Dersom jeg hos nogen skulde have vakt Forventninger om et nyt Spøgeri, gør det mig virkelig ondt, og det saa meget mere, som det første maaske nu ogsaa tør tage mod en naturlig Forklaring og ende sig med et: „Pyt! ikke andet!" Men saa glæder det mig igen, at jeg til Erstatning for en rigtig Spøgelsehistorie kan opvarte med en saa regulær Bortførelse, som nogen Sinde fandtes i Romaner, en Bortførelse, ikke om Dagen, men om Natten, ikke gennem Døren, men gennem Vinduet, ikke til Vogns, men til Hest.

Den vigtige Nat, der skulde afgøre Fuksens og Isabellens fremtidige Skæbne, gav Herskab og Tyende kun liden Søvn; alle laa i spændt Forventning af de Ting, som skulde komme. Kattemjav, Ugleskrig, Hundetuden forjog Ole Lukøje, hver Gang han kom listende. Staldkarlene hørte Hestene puste, snorke og sparke; det kom Ladefogeden for, at man slæbte med Sække paa Loftet; det var for Mejersken akkurat, som om Gyngekærnen var i Gang; og Husholdersken fornam tydelig, at det rumsterede i Spisekammeret. Der kom ikke mere Søvn i det forgyldte Kammer; Herren og Junkeren laa tavse og skottede imellem til den lille Sølvklokke, som hang imellem dem; men den var og blev stum. Da Taarnuret slog eet, begyndte Junkeren at anse sit Væddemaal for halvt tabt, men trøstede sig med, at Tab til sin Kone er dog kun af den ene Haand i den anden.

Kort at fortælle, Natten gik bort og det — hvad Taarnkammeret angaar — saa roligt, som om der aldrig var Spøgeri til i Verden. Med første kendelige Dagskær stod begge de kun halvafklædte Herrer op og ilede med en Morgenhilsen til den dristige

Aandebetvingerinde. De pikkede paa Døren — intet „*entrez*" — begge maatte vel endnu ligge i den søde Søvn.

Papa aabnede — man traadte ind — *Peste!* Frøkenens Seng var tom, og Overdynen kastet til Side.

„Bravo!" raabte Junkeren, „hun er echapperet, og Isabellen er min."

Den gamle Herre sagde ikke et Ord, men vendte sig om til Pigens Seng; hun lod sig ej heller til Syne; men da han lettede Dynen, laa hun der virkelig, blussende rød og sveddampende som i den heftigste Feber. Paa Herrens første ivrige Spørgsmaal svarede hun intet, men stirrede kun paa ham med et forvildet, vanvittigt Aasyn. Omsider genfandt hun sit Mæle og berettede i en afbrudt og usammenhængende Tale, at hun kort efter Midnat havde set et frygteligt Spøgelse komme igennem Væggen. Forfærdet havde hun puttet sig under Dynen, som hun heller ikke siden havde vovet at lette; af hvad der videre var passeret, vidste hun intet. Dog dette viste sig snart; thi Vinduet var aabnet, og nedenunder stod en Stige — Frøken Mette var bortført; men af hvem?

Hvilket Oprør i hele Gaarden! hvilken Larmen, Skrigen og Jamren! Forbandelser uden Genstand, Spørgen uden Svar.

„Efter dem!" var Faders og Brudgoms næste Tanke; men hvorhen?

Fruen, den besindigste af dem alle, foreslog først et almindeligt Hærskue (som det hedder paa Dansk); og Herren foretog det i egen Person: han opraabte ethvert levende Væsen ved Navn og erklærede omsider, at han ingen savnede. Hele den opstillede Besætning var i samme Vildfarelse, indtil Fru Kirsten spurgte: „Hvor er Skriverdrengen?"

„Skriverdrengen! Skriverdrengen!" lød det fra Mund til Mund. —

Man saa sig omkring, man saa paa hverandre, man saa paa sig selv — nej! Skriverdrengen var der virkelig ikke. Ridefogeden og et Par andre for nu af Sted over til Skriverstuen, og Herren raabte til Staldkarlen: „Sadl op, og for Døren som Torden og Lynild!"

Fogeden kom snart tilbage hæsblæsende og angst med den Beretning, at den savnede virkelig maatte være borte; thi Sengen viste, at ingen havde ligget der sidste Nat; hans Sporer og Ridepisk var ej heller at finde. I samme Øjeblik kom en af Staldkarlene løbende og fortalte, at Isabel var væk. Alle stod forstenede i indbyrdes tavs Beskuelse, indtil Fru Kirsten brød Stilheden.

„Vor Frøken Datter," sagde hun, „kunde ikke bortføres af en Skriverdreng; men han har indsneget sig her som Spion. Det aner mig, at Røveren er Vester fra — se efter, om I ikke kan spore dem paa Viumvejen; og saa af Sted! det var endnu muligt at naa dem; thi Isabelle skal ikke løbe ret langt med to."

Hendes Gisning var rigtig; paa den betegnede Vej saas Sporet af en skarptravende Hest, og til ydermere Bevis fandtes ikke langt fra Gaarden en Sløjfe og lidt længere borte en Handske, begge tilhørende Frøken Mette.

Bevæbnede med Bøsser, Pistoler og Kaarder bortilede nu Herren, Junkeren, Ridefogden, Skytten og fire andre veludrustede Karle; og efter dem raabte Fruen: „Bring dem døde eller levende!"

Et Stykke vil vi ledsage Ansbjergmanden paa hans andet Tog. Til Vium stod Sporet tydeligt, men her skulde man have tabt det, hvis ikke en Bonde, hos hvem man forespurgte sig, havde berettet, at han et Par Timer før Dag havde hørt Hestetrav Vester ud af Byen. Man fulgte dette Vink og fandt Sporet; det gik i samme Retning forbi Hvam Kro. Her erfaredes, at Hundene omtrent for to Timer siden havde holdt et slemt Hus. De flygtendes Fart havde begyndt at sagtne sig, hvilket Sporet ogsaa tydeligt gav til Kende. Forfølgerne kom til Sjørup. Her havde en Karl, som i et vist Ærende stod uden for Gaarden, hørt en Hest gaa forbi og troet at skimte tvende paa den. Men nu ophørte Sporet. Her løb adskillige Veje, alle med dybe og snævre Hjulspor — hvilken var den rette? Flygtningene havde ingen af dem fulgt, formodentlig af Frygt for, at Hesten skulde falde, men var redet ind i Lyngen.

Man gjorde Holdt for at raadslaa. Af tvende Hovedveje løb en i Nordvest, en i Sydvest og en midt imellem. Medens disse, den ene efter den anden, toges under Betragtning, faldt Talen ogsaa paa Nattens vigtige Begivenhed, og især paa den mistænkelige Skriverdreng. En af Karlene fortalte, at det forekom ham, som om han skulde have set denne etsteds tilforn, da han stod ved Hestfolkene, men hvor, kunde han ikke mindes. En anden havde et Par Dage i Forvejen set en ubekendt tale hemmeligt med ham i Skoven, og det forekom ham, som om denne et Par Gange havde sagt: Hr. Kornet! Nu opgik der et pludseligt Lys for den gamle Herre.

„Ha!" raabte han, „saa følger vi den midterste Vej! den gaar til Vestervig. Jeg tør sværge paa, at Skriverdrengen er ingen anden end Majorens tredie Søn, der stod som Kornet ved Kyras-

sererne. Jeg mindes, at Fru Kirsten engang har advaret mig for ham og sagt, at han snusede efter Frøken Mette. Og I" — raabte han til Ridefogeden.

„Naadigherre!" tog denne Ordet, „I saa jo selv Ridefogedens Skrivelse paa Vestervig; det er ham, som har narret os alle; eller ogsaa Brevet har været falsk; tilmed var han saa stille, ordentlig og arbejdsom, saa høflig og saa ydmyg, at det aldrig kunde falde mig ind, at han var en adelig Herre."

„Herskabet ligger i Maanen," sagde den gamle og satte sin Hest i Trav; „den, som først faar Øje paa Desertøren, giver jeg tre Kroner."

Troppen havde vel halvanden Mil at ride, inden den kunde naa det tilsigtede Vadested gennem Karup Aa. Imidlertid vil jeg, med Læserens Tilladelse, ile foran derned og nærme mig de flygtende, som netop nu berører den anden Bred.

Den stakkels Isabelle, udmattet af sin dobbelte Byrde og den første Mils heftige Løb, gik langsomt og vaklende opad Lyngbakken. Kornetten — thi det var virkelig ham — saa sig ofte tilbage med en bekymret Mine og hentede sig hver Gang et Kys hos sin søde Mette, der i Ridedragt sad bag ved ham og holdt ham tæt omfavnet.

„Ser I endnu intet?" spurgte hun ængstelig; thi selv turde hun ikke se sig om.

„Endnu ikke," svarede han; „men jeg frygter — Solen er allerede et Stykke over Jorden; de maa være paa Vejen efter os — naar kun Hoppen kunde holde det ud!"

„Men eders Broders Vogn?" spurgte hun efter et Ophold.

„Den skulde have mødt os ved Aaen i Dagningen," svarede han; „jeg kan ikke begribe, hvad der opholder den. Vi har endnu to Mil, inden vi kommer ud af Heden, og dersom de imidlertid har fundet det rette Spor —"

Idet han saaledes talte, havde de naaet det øverste af Banken, og den store vestlige Hede udbredte sig nu som et Hav foran dem; men ingen Vogn, intet levende Væsen var at opdage. Kornetten holdt stille for at lade Hesten puste og gjorde en halv Vending for des mageligere at kunne overse den nu tilbagelagte østlige Alhede. Ogsaa den var bar og øde, intet at se uden enkelte Tørvestakke, intet at høre uden Urhanernes Skogren, Aaens Susen, Isabellens Pusten og deres egne Sukke. En Stund blev de saaledes holdende, indtil Frøkenen brød Tavsheden med det Spørgsmaal: „Er der ikke noget, der rører sig langt borte?"

Hun sagde dette med dæmpet Røst, som om hun frygtede for, at det skulde høres paa den anden Side af Ørken.

„Det er ikke Tid at tøve længere," svarede han; „jeg frygter, at det er eders Fader, som kommer hisset ude."

Med disse Ord drejede han atter mod Vesten og sporede Hesten.

„Ak, min Fader!" sukkede hun og omsnoede end fastere sin Bortfører.

„I Ungarn," sagde han, „— det er nu i denne Tid fem Aar siden — laa vi i Nattekvarter i en Landsby. Om Morgenen blev vi overrumplet af Tyrkerne. Da jeg steg til Hest, var der allerede Ild i et Par Huse; vi maatte retirere, og jeg var en af de sidste. Omtrent en halv Fjerdingvej fra Byen kom en lille Ungarer, en Dreng paa ti, tolv Aar, løbende efter mig, forfulgt af en Trop Janitsharer. Han var halvnøgen. Længe kunde han ikke holde det ud. Jeg red tilbage og tog ham op paa Hesten; i dette Øjeblik havde den første Janitshar naaet os. Førend han faldt, gav han mig denne Erindring over Ansigtet. Men jeg reddede min lille Ungarer. Han er hos min Broder og skulde i Dag være kommet os i Møde. Min dyrebareste! jeg var den Gang bedre til Mode end nu." Han saa sig atter om: „Det lader til, at de nærmer sig — forcerer jeg Hoppen, vil hun styrte."

De red et Stykke videre frem — han med et beklemt, hun med et ængsteligt bankende Hjerte.

„Jeg maa gaa," sagde han og stod af, „det vil hjælpe den saa meget. Se jer ikke tilbage, kæreste Frøken!"

„Ak Gud!" raabte hun, „er det dem?"

„Der er syv eller otte," svarede han; „saa vidt jeg kan skønne, er de ridende."

„Hvor langt kan de være borte?" spurgte hun atter.

„Lidt over en halv Mil — tre Fjerdingvej," svarede han.

Uagtet hans Formaning saa hun atter tilbage.

„Jeg ser ingen!" raabte hun.

„Jeg ikke heller nu," sagde han; „men de er vel nede i en Dal — der kommer en frem igen, og nok en — kom, kom! stakkels Belle!" raabte han og trak den efter sig; „du plejer ellers at gøre krum Hals og løfte dine Fødder højt nok; nu slæber du dem hen ad Jorden og strækker dit Hoved lige ud som en Fisk, man med Magt maa drage op af Vandet."

Efter et Ophold spurgte Frøkenen: „Mon de kan se os?"

„De rider lige efter os," svarede Kornetten; „de vinder mer og mer —"

„Himmel!" raabte hun, „dersom de naar os! ak! jeg frygter, at min Fader vil dræbe eder; men jeg vil beskytte eder med mit svage Legeme, kæreste Holger! jeg kan ikke overleve eder!"

Under disse ængstelige, afbrudte Samtaler var de kommet omtrent en lille halv Mil fra Aaen ind i Vesterheden. Forfølgerne var nu tæt ved den østlige Aabred; de kunde allerede tydelig skælnes og tælles. De flygtendes Angst var nær ved at gaa over til Fortvivlelse — intet Glimt af Redning. Kornetten pustede om Kap med Hesten; Frøkenen græd.

Da rejste sig pludselig tæt foran dem en stor, brunklædt Mand op af den høje Lyng med en Bøsse i den ene Haand og en lavpullet Hat i den anden. De flygtende standsede.

„Hvem der? Hvor er du fra?" raabte Kornetten paa sin militærisk.

„Derfra," svarede Manden, „hvor Husene staar ude, og Gæssene gaar barfod; og hvor er I fra, og hvort[12] vil I? Men holdt lidt! har vi to ikke set hverandre fornys? Er I ikke den Person, der bad godt for mig, da Niels Skytte vilde have smækket mig over Ende?"

„Sorte Mads!" raabte Kornetten.

„Saaledes kalder de mig," svarede Krybskytten; „men hvordan kommer det sig, at jeg træffer jer her saa tidlig Morgen med saadan en lille Jomfru? I har vel ogsaa været ude paa Krybskytteri? Kan jeg hjælpe jer i noget, maa I tale mig til!"

„I Nøden," sagde Kornetten, „er den nærmeste Ven den bedste. Jeg er Majorens Søn paa Vestervig og har hentet mig en Kæreste paa Ansbjerg. Hendes Fader med en hel Trop Ryttere er efter os. Kan du redde os eller skjule os, vil jeg takke dig, saa længe jeg lever, og belønne dig, saa godt jeg kan; men det maa være snart," lagde han hurtigt til, idet han vendte sig om, „for der kommer de paa hin Side Aaen."

Mads holdt sin Hat over Øjnene for Solen. „Saamænd!" sagde han, „der har vi ham selv og alle hans Karle. Frænde er Frænde værst, sagde Ræven, de røde Hunde var efter ham. Vil I love, at I aldrig røber, hvor jeg fører eder hen, saa vil jeg se at hitte paa Raad!"

Frøkenen lovede, og Kornetten svor.

„Hør ikkuns nu, Børnlille!" vedblev han, „der rider de just op ad den sidste Banke paa den anden Side af Aaen; inden de vinder op igen paa denne Side, gaar et godt Stød hen, og de kan ikke se, hvad vi tager os for. Imidlertid vil vi rejse dem et Gærde, som de ikke saa let skal hoppe over."

Saaledes talende lagde han Bøssen ned, tog sit Fyrtøj frem og slog Ild. Derpaa rev han nogle Haandfulde Mos sammen, satte Fyrtønden derind, pustede, indtil han fik Lue, og kastede saa Mosset ned i Lyngen, hvor Ilden øjeblikkelig knistrende og buldrende greb videre om sig. Under denne Beskæftigelse, hvis Hensigt de flygtende ikke straks begreb, vedblev sorte Mads at give sine Tanker Luft i følgende afbrudte Sentenser: „Vinden holder med os — og Lyngen er tør — nu kan Niels Skytte snart faa sin Pibe tændt — det er anden Gang, at han har Gavn af min Fyrtønde — Manden vil vel sagtens bande og dominere for hans Urhøns — fordi jeg steger dem uden Dyppelse — men Nød bryder Lov — og brav Karl hytter sig selv — se saa! nu lumrer hun!"

Derpaa rejste han sig op og sagde til Kornetten: „Gør nu, som I ser, jeg gør! riv en Lyngtop op, tænd den, løb saa ti Trin hist hen imod Nord og stik an! riv saa atter op, løb og stik an! alt Nord paa, indtil I naar hin Lyngknold, I ser hist et Par Bøsseskud borte! Jeg bærer mig ligesaadan ad mod Sønden; og saa løber vi lige saa hurtigt her tilbage. Frøkenen faar imidlertid blive her ved Hesten. — Det skal snart være bestilt. Nu begynder vi! L y s t æ f o r a a m ø r k t æ b a a g!"[13]

Med denne Formular begyndte Krybskytten at operere. Kornetten fulgte hans Anvisning, og inden faa Minutter stod en Hedestrækning af en halv Mil i Bredden i fuld Brand, og begge Antænderne samledes igen hos den skælvende Dame.

„Nu er Davren fortjent!" raabte Mads, „vær saa god, følg med og tag til Takke med fattig Lejlighed! — men, Kronedød! hvad gør vi ved den?" Han gav Isabellen et Klask med den flade Haand. „Kan du finde ene hjem?"

„O!" svarede Frøkenen, „den følger mig, hvor jeg gaar —"

„Nej, det maa den, vor Herrelil! ikke; for saa forraader den os. Døren til mit Hus er den altfor trang, og uden for tør vi ikke lade den staa. — Du var vel god endnu til at lægge øde," sagde han til Dyret, idet han spændte Sadel og Pakke af; „m e n e n e r s i g s e l v n æ r e s t."

Kornetten, som mærkede hans Hensigt, tog sin Kæreste ved Haanden og drog hende nogle Skridt til Side, som om han vilde vare hende for Ilden, der — skønt langsomt — dog ogsaa slikkede sig op imod Vinden. Krybskytten tog sin Bøsse, spændte, gik til Siden af Hesten, holdt den bag Øret og trykkede til. Frøkenen vendte sig med et Angstskrig og saa netop den stakkels

Isabelle segne ned i Lyngen, uden at give den mindste Lyd. Et Par medlidende Taarer randt ned over Pigens blege Kinder.

„Øget er saa dødt som en Sild!" raabte Mads trøstende, „hun hørte ikke engang Knaldet." Og dermed tog han Bidselet af, lagde Sadel og Pakke paa den ene Skulder, Bøssen paa den anden og satte sig i Gang. Han opmuntrede de flygtende til at følge efter, saa s a a r e de kunde, med den glædelige Forsikring, at der ikke var saa langt til hans Slot. „Og se jer kun ikke tilbage," lagde han til, idet han fordoblede og forlængede sine Skridt; „men tænk paa Loths Hustru!"

Ikke ret længe kunde den unge Pige, skønt i Ridedragt, udholde at gaa saa fast i den høje Lyng. Hun snublede og hildede sig tit i Kvistene, hvorfor Kornetten uden først at indhente Tilladelse tog hende paa sine Arme og uagtet hendes Vægring bar han hende af Sted.

Skønt en smuk Piges specifike Tyngde maa være *æqval* en hæsligs, saa har jeg dog ladet mig sige, at den første skal være meget lettere at bære, især for en ung og forelsket Kavaler. Man bør følgelig ikke bære mindste Tvivl om min Sanddruhed, naar jeg beretter, at Kornetten uden at hvile bar sin Kæreste henved en halv Fjerdingvej. Vel tilbød sorte Mads at Par Gange at bytte Byrde med ham; men da han med Hovedrysten afslog det, kan vi nok indse, at saadant et Skifte ikke havde villet svare Regning. At Frøkenen idelig, med den ene Arm om hans Hals, med den anden Haand løftede hans Hat og viftede ham, aftørrede ham Sveden og kyssede den glødende Pande, maatte jo ogsaa gøre hende lettere og ham stærkere.

„Nu er vi hjemme!" raabte omsider Føreren, idet han slængte Sadel og Bylt ved Foden af en lille lynggroet Bakke.

„Hvor?" raabte Kornetten og skilte sig ligeledes ved sin Byrde.

Han saa sig omkring uden at kunne opdage noget, der lignede menneskelig Vaaning. En Mistanke fløj hurtig op i hans Sjæl, men forsvandt næsten i samme Øjeblik; havde Manden været en morderisk Røver, kunde han jo for længe siden have fuldført Misgerningen uden at frygte for Modværge, saa længe nemlig han selv havde i egentlig Forstand begge Hænderne fulde.

„Her!" svarede hin, idet han løftede en meget stor og bred Lyngtørv op og lagde den til Siden. „For nogle Dage siden boede jeg oven paa Jorden; der maatte jeg ikke blive; men det er en fattig Mus, der kun har eet Hul."

Medens han sagde dette, lagde han fire, fem store, dog for en

stærk Karl handelige, Sten til Side, og nu viste sig en Aabning, rummelig nok til at krybe ind ad.

„Det ser jo ud, som om man her havde kastet Ræve ud!" sagde Kornetten.

„Saaledes skal det se ud," svarede Mads; „men inden vi gaar ind, vil vi se os omkring — ikke for de Ansbjerg Folk; de kan endnu ikke nær være kommet forbi Branden — men der kunde maaske være andre i Nærheden."

Man spejdede til alle Sider; mod Syden, Vesten og Norden var intet levende Væsen at opdage, og hele den østlige Kant var indhyllet i Røgskyer saa tykke, at Morgensolens Straaler ikke mægtede at gennemtrænge dem.

„Vær saa god og buk Dem!" sagde Mads, idet han paa alle fire krøb ind, „og følg kun efter mig! Døren er lav; men Stuen kan nok rumme os; eders Pakkenelliker skal jeg straks hente."

Med nogen Besværlighed fulgte de Vejviseren og befandt sig snart i den underjordiske Vaaning, en rummelig Stue, hvis Vægge var opsatte af svære Kampesten, og hvis Loft bestod af tæt til hinanden lagte Bjælker. Ned fra dette hang en Lampe, der med sit matte Skin kun dunkelt oplyste de herværende Genstande, som var: paa den ene Side tvende Senge, en større og en mindre, paa den anden en Bænk, et Bord, et Par Stole, en Kiste og et Par Hængeskabe. I den lille Seng laa tre nøgne Børn, som ved de fremmedes Ankomst dukkede som Vildællinger ned under Dynen. Paa Kanten af den store Seng sad Lisbeth Madame Madses og bandt paa en Strømpe, hvilken hun af Forbavselse lod synke med begge Hænder i Skødet. For Bordenden stod en lille rødhaaret Mand, klædt i Skind fra Hagen indtil Knæene, og hvem Værten forestillede sine Gæster som sin gode Ven Mikkel Rævehale.

„Vi kastede engang her," lagde han smilende til, „efter hans Halvbro'er, og saa fandt vi dette Lukaf. Mikkel mener, det har været en Røverstue i gamle Dage; men kanske har det ogsaa været en Kæmpebegravelse, for her stod et Par sorte Potter med Aske og Ben i."

Ved det Ord Røverstue for en Gysen over den unge Dame. Kæresten mærkede det og sagde paa Fransk: „Frygt ikke, min dyrebare! her er vi sikre; men det smerter mig, at den første Vaaning, jeg indfører Dem i, skal indjage Dem Skræk og Afsky."

„Jeg vil vise Dem alle mine Herligheder," vedblev Krybskytten, idet han aabnede en Dør i Baggrunden. „Her er mit Køkken, hvor vi kun om Natten tør have Ild paa; her er ogsaa mit Spise-

kammer," lagde han til, visende paa et Salttrug og nogle Hjortekøller, som hang i Røg over Arnen; „Brød og Kød har jeg, og en lille Taar Mjød købte jeg i Viborg for det sidste Hjorteskind." Med disse Ord satte han en Dunk og et Træfad med de omtalte Spisevarer paa Bordet. „Æd og drik, saa meget I lyster, af hvad Huset formaar! og naar I vil af Sted, skal I faa en sikker Vejviser."

Kornetten trykkede den ærlige Troglodyts[14] Haand og sagde: „I dette Øjeblik har jeg ikke andet at byde eder end min hjertelige Tak —"

„— Jeg tager ingen," afbrød sorte Mads; „men lov mig blot, at I aldrig vil røbe mig eller min Hule!"

Med de helligste Forsikringer blev dette lette Løfte givet; og de forelskede nød nu en Frokost, som Hungeren og Glæden over deres Redning gjorde dobbelt velsmagende.

Efter Værtens Forslag fattede de den Beslutning at oppebie Aftenen, inden de paa ny tiltraadte den afbrudte Rejse. Imidlertid tilbød Mikkel, at han vilde gaa ud paa Rekognoscering saavel for at iagttage Forfølgerne som for at indhente Underretning om den fra Vestervig forventede Vogn.

Første Gang kom han ikke længere end til Hulens Aabning og berettede derfra, at hine nu havde omredet Hedebranden og satte i tvende Afdelinger Vester paa. Nogle Timer derefter vovede han sig et Stykke ud i Heden og vendte tilbage med den Underretning, at de nu red mod Nordvest, og at Heden rimeligvis nu vilde vorde sikker for dem, da de ikke kunde formode, at de flygtende endnu befandt sig i samme, og de vistnok ved falske Underretninger var bragt paa Fejlspor. — Lidt over Middag gik baade han og Værten ud — den første for at bestille en Vogn i en af de mod Vesten liggende Landsbyer.

Den sidste kom efter en halv Times Forløb tilbage og fortalte, at han derude havde truffet en ung K l ø r, der forekom ham fordægtig. Paa hans Maal lod det til at være en Tysker. Han spurgte om Vej til Hvam Kro, og om der ikke havde færdedes nogen rejsende der forbi den Dag. Kornetten spurgte nøjere om dette Menneskes Udseende og Klædedragt; og efter Beskrivelsen kunde han ikke længer tvivle paa, at det var hans Ungarer. De gik da begge ud og var saa heldige at indhente ham en Fjerdingvej omtrent fra Hulen.

Vi vil ikke længe opholde os ved Ungarerens Beretning om Aarsagen til Vognens Udeblivelse, der var denne, at han og Kusken havde forvekslet Karup Aa med den, som løber et Par

Mil vestligere, ved hvilken altsaa Vognen endnu befandt sig. Ligesaa kortelig vil vi ogsaa bemærke, at han noget før Middag var blevet anholdt og udspurgt af de eftersættende Ryttere, og at han ikke alene snildelig havde redet sig ud af dette Forhør, men endog vist dem paa en Vej, som han vel formodede ikke førte dem paa Spor efter de flygtende, om hvis Skæbne han ellers havde svævet i den pinligste Uvished.

Sluttelig finder jeg mig ej heller beføjet til større Vidtløftighed i Katastrofens Udvikling, men vil — som andre Romanskrivere — ile mod Enden: Kornetten og hans Kæreste kom lykkelig den følgende Morgen til Vestervig, blev der Mand og Kone og fik for det første af Ejeren, den ældste Broder, en liden Sædegaard i Thy til Beboelse.

Junker Kai fik for det første en lang Næse og for det andet et Aars Tid efter — en endnu rigere Frøken i Fyn. Ansbjergmanden og hans Frue slog rent Haanden af Datteren og var — uagtet alle hendes og hendes Mands ydmyge og angerfulde Skrivelser — ikke til at forsone.

V.

HESTEHAVEN

Hen imod den vestlige Ende af Ansbjerg Skov er en aaben Plads, en temmelig stor Grønning, helt omgivet af gamle, højærværdige Bøge. Paa Pinsefestens første Eftermiddag samles her aarlig den største Del af de omliggende Sognes Beboere. Mange Huse staar paa den Dag tomme, og flere bevogtes kun af blinde eller sengeliggende; thi halte og Krøblinge — naar de kun ikke mangler Øjets Sans — maa dog en Gang om Aaret forlyste sig i den nys udsprungne Skov og hjembringe en lysgrøn Bøgekvist — som Noahs Due fordum — til den mørke Vaaning, ofte en Noahs Ark i det mindre.

Hvilken Glæde! Hvilken Vrimmel! Hestehaven — saa hedder dette Forsamlingssted — er da at ligne ved en uhyre Bikube: bestandig Uro, uophørlig Trængen, frem og tilbage, ud og ind, alle kun sysselsatte med at indsuge Glædens Honning og inddrikke den oplivende Sommerluft. Hvor de iler, hvor de flagrer fra Blomst til Blomst! hilser, berøres, adskilles, fortroligt, let og skyndsomt. Hvor mangen Ungersvend har eller finder her sit Hjertes Dronning! hvor troligt følger den forelskede Knøs

sin Viser! Selv langt uden for denne mægtige Kube hører man en uafladelig Surren og Brusen — det er Sværmen, som raaber ud.

Jo nærmere du kommer, jo højere lyder den muntre Larm. Det dumpe, ensformige Drøn opløser sig i Raab, Sang, Latter, Bladeskrald, Fiolers og Fløjters Klang. Det myldrer ud og ind ad Skovens grønne Kanter, Almuen i sin bedste Søndagsstads, Honoratiores i pyntelig Sommerdragt, Kavalerer i sort, Damer i hvidt.

Er her Dans? Ja! her er Skovbal, Dans paa det elastiske Grønsværgulv. Ser du ikke hist ved Bøgen hin Landsbyspillemand højt over den omringende Sværm? Ser du ikke, hvor hurtig hans Bue firmer op og ned mellem blomsterprydede Hatte? Og hisset en ordentlig Kvadrille, en virkelig Skotsk.

„Er jeg i Dyrehaven? i Charlottenlund?" spørger du; „se, hvilke mange Vogne! smukke Ekvipager! Kuske i Livré, Heste med pletteret Seletøj, Telte med Restaurationer, koldt Køkken og Bagværk! Kaffekedler paa Ilden! Familier lejrede i Græsset omkring den medbragte Madkurv!"

Du er i Hestehaven. Dette er Pinsefestens Aftensang i Lysgaard Herred, den skønne, evig unge Naturs Hyldningsdag, Skovens Kurdag, Sommerens Triumf. Saaledes fejres den nu, til Solen daler og Skoven atter overlades til de forjagede Fugle og Dyr; men tilforn samledes her kun de to eller tre nærmeste Sognes Almue. Dog er denne uskyldige Glædesfest sikkerlig en gammel Skik og ligealdrende med Skoven selv.[15]

Ti Aar efter den i forrige Kapitel — for saa vidt endte — Begivenhed var, som sædvanlig, Sommergilde i Hestehaven.

En Mand, af hvis Sønnesøn jeg i min Ungdom hørte Historien, har desangaaende fortalt, som følger: „Det var første Aar, jeg tjente paa Kærsholm for Ridefoged. Jeg havde min Kæreste i Vium; hun var lidt i Familie med Præstens. Første Pinsedag satte hun mig Stævne i Hestehaven, hvor vi ogsaa mødtes saa betids, at vi to blev de første. Vi vandrede nu en Timestid eller to omkring i Skoven, indtil Larmen og Lyden af en Violin forkyndte os, at Folk var samlet. Vi gik derhen for at se til. Vi satte os og betragtede de dansende. Efter nogen Tids Forløb saa jeg, at der paa Stien, som gik til Ansbjerg, nærmede sig tvende fornemme Herrer, en ung Dame og tvende Smaadrenge.

Da jeg var ganske ubekendt i Egnen, spurgte jeg min Kæreste, hvem det var.

„Tys!" svarede hun, „det er Herskabet. Den store, føre Mand, det er den gamle Herre, som for fem Aar siden blev Enkemand.

Den unge med Arret over Kinden er hans Svigersøn, Fruentimmeret hans Datter, og de to smaa Junkere deres Børn. For ti Aar siden stjal den unge Herre hende ud om Natten. Saa længe den gamle Frue levede, var der intet Forlig at tænke paa; men da hun var død, lod den gamle Herre sig dog bevæge og tog dem til sig. Naar han falder fra, arver de baade Gaard og Gods."

De blev nogen Tid staaende og fornøjede sig med at se paa Bønderne, og derefter gav de dem noget at drikke op. Paa en Vindfælde ikke langt fra min Kæreste og mig sad tvende gammelagtige Mænd med et Ølkrus imellem sig og røg paa deres Piber. Herskabet gik hen til dem, hvorpaa de rejste sig og tog Piberne af Munden.

„Bliv siddende!" hørte jeg først den unge Herre sige; „nu kommer I bedre til Rette, end dengang du slog Ild til Nielses Pibe ved Karup Aa."

„Ja, naadige Herre!" svarede den ældste af de tiltalte med et Smil; „der er aldrig saa lidet et Dyr, der jo fægter for sit Liv — ilde gik det, og vel var det." Herskabet lo.

„Se til," sagde den gamle Herre, idet han gik bort, „at du ikke kommer ind mellem Takkerne af den Hjort, du der rider paa!"

Da lo de atter ret hjerteligt, og jeg kunde af og til høre Ansbjergmandens Skogren, der klang hult som en Rørdrummes langt inde i Skoven.

„Hvad skulde dette betyde?" sagde jeg til min Kæreste, „og hvem er disse to gamle Mænd?" „Den ene" — svarede hun — „ham i den grønne Frak med den graa Hat, det er Skytten. Den anden i de brune Klæder er Mads Skovfoged, der bor tæt ved, og som den unge Herre har ført med sig. Den Snak om Hjorten skal jeg udtyde dig." Medens hun gjorde dette og tillige fortalte mig den hele Historie om de unges hemmelige Forlovelsesmaal, faldt mine Øjne paa et Par Folk, der ganske alene fik sig en Svingom, medens alle de andre stod og gabede paa dem.

„Hvem er det?" spurgte jeg, „de ser mig lidt aparte ud, især den unge Karl i de lange gule Skindbukser, i den blaa Trøje med de mange Knapper og den sære Hue paa Hovedet."

„Det er ingen Ungkarl," svarede hun, „men en gift Mand, og det er hans Kone, som han danser med."

„Det er en snurrig Dans!" — raabte jeg — „han tramper saa stærkt i Jorden og spanker omkring hende saa prynsk som nogen Pommerkok; det er ingen rigtig polsk Dans."

„Det skal ogsaa være ungarnsk," — svarede hun — „for han er derude fra Tyrkiet og fulgte med den unge Herre herind fra Krigen. Han er Skriver, og han er Gartner, og han er Potte og Pande paa Gaarden. Hans Kone har tjent Fruen i mange Aar for Kammerpige, og man vil sige, at det var hende, som hjalp hende bort, dengang hun rømte fra Forældrene."

Og saa er da Historien rent ude. Flere Menneskealdere ligger mellem den og os. Der er ringet og sunget over adskillige Slægter, siden de omskrevne Personer gik til Hvile. Baade den gamle og den unge Herre er forlængst glemt der i Egnen, og sorte Mads ved nu ingen mere af at sige. Gaarden har ofte skiftet Ejermænd; Godset er frasolgt og adsplittet.

Kun om Røverstuen har et mørkt og forvirret Sagn holdt sig vedlige. I den store Hede, en halv Mils Vej Vesten for Karup Aa, ligger nogle Lynghøje, som endnu bærer og stedse vil bære hint skumle Navn; men ingen tænker paa, at der engang har været et Fristed for øm og trofast Kærlighed, en Himmel under Jorden.[16]

---

[1] Trykt i „Nordlyset", II., 1827.

[2] I „Nordlyset" staar (ved en Trykfejl) „Bakker"; Udg. 1833 har „Balker". Ordet betyder „Skillevæg og her (som saa tit) Forhøjningen mellem to dybe Hjulspor". (Henrik Ussing i „Danske Studier", 1904, S. 162.)

[3] Den sædvanlige Udtale af Aunsbjerg. Om denne Gaards Betydning for B.s Barndomsliv se „Skytten paa Aunsbjerg"!

[4] Dette Hjorteridt har B. hørt af Folkemunde. Sagnet om et saadant Ridt er stedfæstet baade til Midt- og Sydjylland. (E. T. Kristensen: Jysk Almueliv, V., S. 45.)

[5] Bandsat kontrair. (B.s Note.)

[6] Hidsig, arrig og kivagtig. (B.s Note.)

[7] Du erindrer vel ogsaa Holbergs:

„Gid aldrig i vort Land sig nogen saa forsynder,
Med danske Bøger han at skrive ret begynder!"

skønt vi af Holbergs eget Eksempel lærer, hvor meget lettere det er at give andre gode Raad end selv at følge dem. (B.s Note.)

[8] B. stikler her som to Gange i „Oldsagn paa Alheden" til „Litteraturtidende".

[9] I sin Udgave læser P. Hansen disse Forkortelser henholdsvis: „Lafontaine", „van der Velde", „Hoffmann", „Walter Scott", „Clauren", „scottske".

B. har oftere maattet høre ilde for det formentlig selvbehagelige i disse Betragtninger. Saaledes hedder det i Madvigs bekendte Anmeldelse („Maanedsskrift for Litteratur", 13. B., S. 415—16): „I Sandhed! det klæder Hr. Blichers landlige Muse noget ilde at ræsonnere, og hun gør det ikke med megen Smag. Men da hun er lidt vanskelig i dette Punkt, vover Anm. neppe at støde hende ved at sige, at han, hendes naturlige Anlæg og Talent ufortalt, tror, at W.

Scott endda ikke har haft saa liden Indflydelse paa hendes Uddannelse, var det endog blot ved at antyde Retningen, hvori hun kunde ytre sig og skaffe denne Retning Anerkendelse."

[10] Hane har vi tilfælles med Tyskere, Kok med Englændere og Franske. De to sidste Folk har upaatvivlelig Ordet fra os. (B.s Note.)

[11] o: Frederiks Kirke i de tyske Kolonisters Sogn. Se Note 5 under „Oldsagn paa Alheden"!

[12] Hvorhen. (B.s Note.)

[13] Lyst for og mørkt bag. I et gammelt Eventyr fortælles om en Prinsesse, der med disse magiske Ord kunde gøre sig usynlig. (B.s Note.)

[14] Hulebeboers.

[15] Denne Skovfest omtaler B. oftere, saaledes i „Den barnløse Kone" og „De tre Helligaftener". I „Viborg Amt", S. 20, beskriver han den saaledes: „Een, og den vistnok meget gammel, Folkeforlystelse finder jeg for sin Sjeldenheds Skyld værd at omtale. Første Pinsedag om Eftermiddagen samles Almuen fra det halve Lysgaard Herred i Aunsbjerg Skov, hvor Ungdommen paa en dertil altid brugt stor, aaben Plads fornøjer sig med Dans, til Mørket adskiller dem. De ældre og Børnene ser til, planter sig paa den bløde Grønsvær og spadserer omkring i Skoven. Spise- og Drikkevarer medbringer de fleste, ligesom den københavnske Borgerstand til Dyrehaven. Men paa de senere Aar findes her flere Restaurationstelte; thi nu samles her ej alene Bønder, men næsten alle Herredets Beboere uden for Bondestanden, tillige med mange af Viborgenserne. Jeg har flere Gange bivaanet denne Foraarsfest og glædet mig ved at finde, hvorledes den i Anstændighed, Fredelighed og uskyldig Munterhed fejredes af saa talrig og blandet en Forsamling." Digterens Fader, Niels B., omtaler denne Fest i „Topografi over Vium Præstekald", S. 200. Han udbryder her: „I ædle, gode, elskværdige Mennesker af den trællende Bondestand. I har dog saa mange møjsommelige, saa mange sorgfulde Dage. Aldrig være eder saa skøn en Majdag misundt af noget eders Medmenneske." Denne Pinselystighed i Aunsbjerg Hestehave fejredes sidste Gang 1848, som en Slags Basar for de i Krigen værende Soldater.

[16] „en Himmel under Jorden" mangler i første Tryk.

JØDERNE PAA HALD[1]

Den nuværende Gaard af dette Navn er den fjerde,[2] som har været opbygget paa et Jordsmon af nogle Tusinde Alens Omkres. Intetsteds i Landet findes saa talende Mærker af Tidens ødelæggende Vælde, eller rettere af Menneskets Foranderlighed. Man skulde tro, at Aandeverdenens dunkle Magter havde huset her og Tid efter anden fordrevet de legemlige Beboere; saaledes — siger man — flytter Ræven ud, naar den maa dele sin Bolig med den dagsky Grævling.

Den allerældste Borg, hvis Tomt endnu hedder Gammelhald, laa paa en fordum omflydt Høj i den sydvestlige Ende af Søen — en skummel Krog, paa tre Sider omgiven af høje, skovgroede Bakker og kun aaben mod Norden. Paa denne Kant ses Viborg i en Mils Vejs Afstand.

Man kan forestille sig Gammelhald som en Røver, der lurende har ligget paa Udkig efter Landets ældgamle Hovedstad. Dens Opbygger omtaler Sagnet ikke, men vil, at „Ebbe og Aage, de hellede to," som i Kong Snies Hungerstid førte Longobarderne ud mod Sønden, skal have boet her, samt at den danske „Arthur med det runde Bord," „Stærk Didrik og hans Kæmper" her har huseret.

Den sidste Beboer var hin djærve, trodsige Riddersmand, Niels Bugge, hvem Danerkongen forgæves søgte at betvinge med Vaabenmagt, og som kun maatte bukke under for Snigmorderdolken[3]. Han skal have nedrevet Gammelhald og af dets Ruiner opbygget det *andet*, siden saakaldte Hald Slot, ligeledes paa en Banke i Søen, men længere mod Nord. Her var det, han udholdt Belejringen; lige overfor paa Fastlandet ses endnu Levningerne af den saakaldte „Kongens Skanse".[4] Og her vorder Skuepladsen for den Begivenhed, som indeholdes i efterfølgende Haandskrift.

Middelalderens Hald stod fra Midten af det fjortende Sekel i halvfjerde Hundrede Aar. I dette Tidsrum tilhørte det først den myrdede Opbyggers Slægtninge, siden de viborgske Bisper indtil den sidste katolske, Jørgen Friis. Derefter blev det kongeligt Slot og Lensmandssæde og omsider Amtstue. Den sidste Amtsforvalter, Jakob Brockman, skal være død i Fængsel, i hvilket han tredie Gang for Kassemangel var hensat. Nu blev det pantsat og siden taget i Besiddelse og nogen Tid beboet af tre rige hollandske Jøder — Brødrene Lima.[5]

Disse solgte det efter kort Tids Forløb til Gregers Daa,[6] der faldt som Oberst i Slaget ved Gadebusch. Denne byggede det tredie Hald[7] paa en skønt beliggende Banke midt imellem begge de ældre.

Ogsaa dette er nedrevet, og det f j e r d e[8] og sidste oprejst noget længere tilbage fra Søen for omtrent halvtredsindstyve Aar siden.

Her findes endnu trende gamle mystiske Billeder, hvis Betydning man forgæves har villet udgrunde, og om Originalerne til hvilke Sagnet kun dunkelt taler.[9]

Det ene er et Bryststykke og forestiller en middelaldrende Mand af atletisk Skabning med et stort, trindt og glubsk Ansigt. Hans enradknappede, grove Vams slutter tæt op om den tykke Hals. Det sorte Mankehaar deler sig over Panden og falder i bølgende Lokker ned til de brede Skuldre. Hans store, mørkblaa Øjne, overskyggede af tykke Bryn, har ofte forfærdet mig som Barn, naar jeg gik ene gennem Salen, og de truende fulgte mig fra Dør til Dør. Næst den hornede Figur i *orbis pictus*[10] har intet Billede holdt mig i saadan Respekt som „Niels Bugges" paa Hald. Om det ogsaa virkelig var hans, skal vort Haandskrift maaske siden aabenbare[11].

Det andet er ligeledes et Brystykke, men i meget mindre Format, en mørkladen, mager, senestærk, i en sort Kappe indhyllet Figur, Hovedet bedækket med en turbanformet Pelshue; den ene Haand griber i Barmen — sandsynligvis efter en Dolk. Man har sagt mig, det var en Jøde, og jeg tænkte uvilkaarlig paa Esau, den vilde, trodsige Jæger; saaledes maa han have set ud, da han mærkede Moders og Broders Bedrag, og da han siden mødte denne med fjendsk Hu og blodige Tanker.

Da jeg blev ældre, tyktes han mig at maatte ligne Barcochba, som han beslutter at genrejse det sønderspilttede Rige. I dette skumle Aasyn præger sig Harmen over Folkets Fornedrelse, vaklende Haab om Fornyelsen af den tabte Herlighed og mørke Anelser om et sørgeligt Udfald paa dette fortvivlede sidste Forsøg.

Hvorhen stirrer dette skulende, hadske Blik? Til *Ælia Capitolina* — til Romerørnen paa Zions Bjerg — vogt dig! se! allerede udspiler den sin Klo for at sønderrive dig! Han skælver ikke — han har endnu Dolken — den sidste Tilflugt og Frelse.

Det tredie skal ogsaa forestille en Jøde — den forriges Broder. Hvor ulig hin! saa forskellig som Jakob fra Esau. Ja! dette er — maa være tegnet efter Naturen: Snildhed, Sagtmodighed, Bøjelighed, — patriarkalsk Værdighed, Godmodighed, dog ikke uden lidt underfundig Tilbageholdenhed. Saaledes har han smilet, da han bortbyttede Linserne, og da han lagde de spraglede Kæppe i Vandtruget. Han er omgivet af Blomster — Symboler paa søde, talrige Familieglæder, paa Haabet om Israels tilkommende Flor. En Hane — Aarvaagenheds, Paapassenheds Symbol — staar paa hans Skød; han klapper den med et ømt og kærligt Øjekast.[12]

„Vist nok" — har jeg siden tænkt, da jeg som ældre gensaa Billedet — „vist nok behøver du, forunderlige Nation! Hanens hele Aarvaagenhed for at bevare din skrøbelige Tilværelse; kun Skade, at du saa ofte lader dig henrive eller rettere oppuste af dens Overmod og glemmer, at de Kerner, der gjorde dig fyldig og kæphøj, var — ofte møjsommeligt nok — opsamlet i strenge Herrers Gaarde. Derfor har de ogsaa tit stækket dine Vinger, naar du baskede for højt med dem, og afrevet dine pralende Fjer, saa baade Fedt og Blod fulgte med. Men du opholdtes stedse af en højere Magt, der har adspredt dig blandt alle Jordens Folkeslægter, for at undervise og advare med dine Dyder, dine Lyder og Ulykker."

Det er nu rum Tid siden, at jeg under en Morgenvandring satte mig paa Kongeskansen og skuede ud over den yndige Sø. Dagens Konge skred frem i sin ufordunklede Ungdomsglans og klædte de østlige Lyngbjerge i Morgenrødt. Søen vaagnede og krusede sin tindrende Barm. Skoven lød, og de modstaaende Bakker genlød af Fuglenes Vaarsang; højt over den kresede Ørnen, og dybt underneden skummede Vildanden de blinkende Bølger. Den blege Taage hævede sig fra Bugges Ø og hensmeltede i Morgenlyset; den steg fra Ruinerne som en Aand fra sin natlige Bolig. En Ræv sad oppe paa Volden og keg efter de forbiflyvende Fugle. Tvende Svaner sejlede ved dens Fod, de saa Fjenden, krummede deres stolte Halse og bruste med de mægtige Vinger, men han forsvandt bag Muren, og de mellem Strandbreddens Siv. En Baad skød sig ud fra Skovpynten, sagtelig klappede dens Aarer den glimrende Flade. Den gled til Land; en Fisker steg ud med sin tidlige Fangst, en gammel,

men endnu kraftfuld Mand; hans Haar syntes ældre end han selv, thi det faldt i hvide Lokker om et fyldigt, brunladent Ansigt.

Hans Vej gik forbi Skansen. Jeg tiltalte ham i det Haab at fiske et og andet Sagn om den ødelagte Ridderborg; det opfyldtes langt over min Forestilling.

„Min Fader," fortalte han, „der var Fisker før mig, har været med at bryde Slottet ned og flytte Stenene over til den ny Gaard, straks efter at Jøderne var rejst, og Obersten kommet her. Det var et strengt Arbejde; de kunde ikke nær saa snart rive ned, som de hist henne kunde bygge op. Hver en Stump maatte brækkes løs med Staalstænger, og før Solen gik ned, maatte alle Mand være ude af Slottet, for det var ikke rigtigt fat der. En Dreng havde engang tøvet for længe, men han blev aldrig Menneske siden. Det bares ham for, at der sad en Skriver ved et Bord og skrev; foran ham paa Bordet stod et Mandehoved, og hver Gang han vilde dyppe Pennen, gabede Hovedet, og saa dyppede han i Munden. Et Skilderi havde de et grumme Bryderi med; en Kone skulde bære det op til den ny Gaard; men da hun var kommet over Dæmningen, blev Skilderiet saa tungt for hende, som om det havde været Bly. Saa lagde de det paa en Vogn; men Hestene kunde ikke rokke det af Stedet. Til sidst maatte de have Bud efter Præsten. Han bar det. Men da de saa hængte det op, blev det lige nær, for det faldt ned hver evige Nat; enten faldt Sømmet ud, eller Snoren gik i Stykker; men saa fik de et Søm af en Ligkiste — det holdt. De sagde, det var den gamle Hr. Bugge, der havde bygget Slottet; han vilde nødig flytte derfra. Jeg kan endnu huske," — lagde han til — „at jeg som Dreng var med at gøre rent der til Hove; for Kældrene var tilbage, og dem maatte vi feje en Gang om Aaret."

„Fandt I aldrig noget dernede?" spurgte jeg.

„Ikke det jeg ved," svarede han, „undtagen nøget gammelt Skrift, som ingen kunde læse."

„Hvor blev det?" gentog jeg ivrig, men hartad haabløs.

„Jeg tror, min Kone har det endnu," lød det velsignede Svar, „det laa i mange Aar i Læddiken i min Kiste; men nu har hun faaet det til at svøbe om sit Rokkehoved." —

En Oldgransker kan bedst tænke sig min Utaalmodighed, inden jeg naaede Fiskerens Hytte og saa for mine Øjne, hvad jeg endnu neppe vovede at tro — den raske gamle havde ondt ved at følge mig.

Jeg kom, jeg saa, jeg — fandt!

Ved Siden af „Kammersvenden af Morland"[13] paraderede tvende Hoveder, Fiskerkonens og Rokkens. Efter dette sidste greb jeg med rovgerrige Hænder til stor Forbavselse for den gamle Mutter, der saa sig saa uforanlediget af en vildfremmed sit Hørfoderal berøvet. Men hendes Forskrækkelse kan dog aldrig have været saa stærk som min Glæde, da jeg opdagede et Haandskrift, om hvis Ælde Bogstavernes Træk og blakketgule Farve klarlig vidnede. Det var en Slags Dagbog i det hollandske Sprog; der løb mig som en krillende Kulde ned ad Ryggen, og antikvarisk Vellyst sammenpressede Blodet omkring mit Hjerte.

Dersom nogen skulde faa i Sinde at forlange Hjemmel for Rigtigheden af denne Opdagelse eller fyldestgørende Bevis for dette Haandskrifts Tilværelse, da vil jeg bede en saadan for det første at lade sig nøje med mit Digterord. Og synes denne Bekræftelsesformular ham ikke at kunne give antagelig Sikkerhed — ja — saa faar han i Apollos og Musernes Navn holde sig til den almindelig antagne Mening, at Sandhed og Fantasi er ikke lette at adskille hos Folk af min Profession; undertiden formaar vi det ej engang selv. Man kan saa tit gentage en Løgn, til man selv tror den.

Saa meget er vist, at Hald med dets Omgivelser samt de tre forhen beskrevne Billeder eksisterer endnu og kan af enhver behagelig tages i Øjesyn, og at Haandskriftet — skønt noget defekt — findes nu — i „Nordlyset"[14].

Hald Slot, den 11te Oktober 16...[15].

Jeg har hørt om søfarende, at der i yderste Havsnød ikke er dem nogen skrækkeligere Forestilling end den, at de skal forsvinde fra Havets Overflade og begraves i Dybet uden mindste Spor eller Efterretning for ventende Slægtninge og Venner. De opskriver desaarsag Omstændighederne ved deres sidste Ulykke og overgiver denne Meddelelse i en lukket Flaske til Bølgerne. Saaledes vil da ogsaa jeg, der kan anse mig selv for levende begravet og udslettet af Jorden, optegne mine sidste Tanker, om maaske denne min underjordiske Bolig engang i Fremtiden kan vorde aabnet, og mine Ben overgivet til et helligere Hvilested.

Det er nu fire Maaneder, siden jeg blev indmuret, og jeg har Fødevarer for dobbelt saa lang Tid endnu. Men kunde min Fader ikke for længst have været her igen? — ak! om nu hans

Haab har slaget ham fejl! om han ikke har faaet Hjælp hos sine Venner i Holland! eller om han var faldet i Sygdom eller — død! død! ja, saa maa det være.

Det var ikke muligt, at han saaledes kunde forlade en Søn, der opofrede til hans Redning baade Ære og Liv. — Opofrede? Hvad har jeg da opofret? Et Liv uden Værd, enten for andre eller for mig selv; et Liv uden Forbindelse, saa ligegyldigt for Verden som min Død. Og Æren? Hvad Ære har en navnløs Bastard? Her har jeg jo bortgivet, hvad jeg egentlig slet ikke har ejet. Dog, er dette ikke en Bebrejdelse mod min Fader, hvis ulykkelige Kærlighed gav mig Tilværelse? Bort derfor med denne usønlige Tanke! Han elskede mig jo saa ømt og inderligt; min Opfostring, min Opdragelse er det jo, der har foraarsaget hans Gæld og fristet ham til den ulyksalige Forgribelse, som nu koster ham Æren og mig Livet.

Hvad binder mig til dette usle Liv? De tvende eneste Baand er løst, min Fader og — o Sulamith!

15de Oktober.

I Dag fylder jeg mit eet og tyvende Aar — det sidste af mit unge Liv. Barmhjertige Gud! tilgiv mig arme Orm, at jeg tør spørge hvorfor? at jeg i mit Hjertes Bitterhed tør tvivle om Nødvendigheden af min jammerfulde Tilværelse. Men var da Verden kommet af Lave, om jeg ikke var blevet til og havde udgjort en afsondret Del af dens Elendigheders Masse? Et Kar til Vanære — til Søndertrædelse! Stille, du usle Ler! kives ikke med den, som dannede dig.

O, Kærlighed! Kærlighed! Universets underfulde, opholdende Kraft! Hvorfor skulde min Fader kende og lyde dit vældige Bud? Hvorfor skulde dette Bud gøre Brud paa menneskelige Love og Forhold?

Ikke før jeg taber baade Tanke og Følelse, vil den Time udslettes af min Erindring, da han første Gang trykkede mig til sit Bryst. Det er to Aar, siden jeg blev hentet fra Holland og ankom hertil. Han kaldte mig ind i sit Kammer og sluttede mig med lydelig Graad i sine Arme. Moder havde jeg aldrig vidst af at sige — nu fandt jeg da en Fader.

„O, min Søn!" sagde han, „den første Gang din Fader taler med dig, er det for at skrifte sin Ungdoms Synd — for at bede om din Tilgivelse!"

Jeg skjulte mine taarefyldte Øjne i hans Haand. Han fortalte mig om min Moder, hvorledes han havde fundet og elsket hende, hvorledes Kærlighed bedaarede dem saaledes, at de gav mig Tilværelse, og hvorledes haarde Slægtninge omsider adskilte dem — hun var af en anden Tro — de vidste at skjule hende. Forgæves var alle hans Eftersøgelser; mig — kun mig havde han beholdt.

„Min Søn, min Søn!" sagde han til sidst med Hulken og dybe Hjertesuk, „lov mig helligt ved din Faders Anger og Sjælssmerte, at du aldrig vil lade dig henrive af forbuden Kærlighed! Det øverste i Vellystens Bæger er sødt som Honning, men paa Bunden er Gift og Galde!" —

O, Sulamith!

Den 16de Oktober.

Efteraaret er allerede for Haanden. Gennem mit lille Glughul kan jeg se Nordpynten af Bøgeskoven; den begynder kendelig at gulnes. Snart kommer Vinteren, og efter den atter Foraar — hvor er jeg da? Der, hvor ingen Morgensol vækker den slumrende. Ak! er jeg da ikke allerede blandt de dødes Tal? død fra Jorden og alle dens Glæder og levende blot for min haabløse Fortvivlelse? —

Ha! hvorefter ser jeg? hvi forlænger jeg denne forfærdelige Dødskamp? Det samme Staal, hvormed jeg skærer Brødet, som opholder mit elendige Liv, kunde jo i et Øjeblik afskære den snart udspundne Livstraad og bringe det sorgbespændte Hjerte til Rolighed! — Vig fra mig, Frister! tilbage til den Afgrund, hvorfra du er opsteget for at fordærve min arme Sjæl! Frivillig lod jeg mig begrave for at frelse det eneste menneskelige Væsen, jeg tilhører; men Døden maa komme fra hin usynlige Haand, der gav mig Livet.

Er ikke denne min Handling en Frugt af sønlig Kærlighed? af Taknemmelighed? af uomgængelig Pligt? Hvilken rædselfuld Time, da min Fader aabenbarede mig sin Ulykke! Han havde haabet saa vist at kunne erstatte Mangelen; men der var intet at faa, med mindre han selv rejste til Holland. Han foreslog mig at følge med sig til Amsterdam, hvor han endnu havde dette Nødanker.

Da var det, at Himmelen — ja! en saadan Tanke har ikke sit Udspring fra Mørkets Hjem — Himmelen indskød mig at vove mit Liv og min Ære for at frelse hans. Først vilde jeg have

angivet mig selv som den, der havde besveget Kassen (det var jo dog mig, som Pengene var kommet til gode); dette afslog han med ubøjelig Haardnakkethed. Men da jeg derpaa med brændende Taarer besvor ham at tillade mig her at holde mig i Skjul, indtil han kom tilbage fra Holland, da sejrede omsider mine inderlige Bønner. I trende Nætter hjalp han selv til at forsyne mit lønlige Fængsel med alle Fornødenheder. O, hvor skjalv han i mine Arme, da jeg for sidste Gang maatte løsrive mig af hans Favn. Murskeen, med hvilken han tillukkede mit underjordiske Fængsels Indgang, klaprede mod Stenene. Og da han nu igennem den sidste snævre Aabning rakte mig sin kolde, bævende Haand — o! disse Taarer, hvormed jeg vædede den, disse Taarer, som randt i Mørket, er de da ikke set af Forbarmerens alseende Øjne? er de ikke blevet en lindrende Balsam paa mit Hjertes dødelige Saar?

Ak, min Fader! dit har vel allerede længe ophørt at slaa — du er vist allerede nu i et bedre Hjem, hvor du med Længsel venter din Søn! Min Gud og Frelser! udløs mig snart af dette skrækkelige Fængsel!

Den 18de Oktober.

Er det muligt, at jeg ulyksalige Dødsfange endnu kan nære en daarlig Lyst til Livet? at jeg med Længsel kan fæste mine Øjne paa hine Bølger, der tindrer i Morgenlyset? at jeg kan misunde Svanen, der svømmer hist ude, dens Frihed?

O, at jeg kunde glemme min egen Frihedsstand, min korte Ungdomslyst! o, at jeg dog aldrig havde skuet disse Naturens Yndigheder! at jeg dog hellere havde stedse levet indesluttet som Padden i Stenklippen, uden Længsel — men ogsaa uden Savn! O, at jeg med Friheden ogsaa var skilt ved Erindringen! — Det var i Fjor ved denne Tid, at jeg derovre i Skoven besøgte mine Doner — nu er jeg selv en fangen Fugl — naar skal jeg udløses af Dødens Snare?

Kommer jeg nogen Sinde mere for Dagens Lys, da ved jeg, at Galgen vorder min Lod; og dog kunde jeg sprænge mit Fængsel for paa Vejen til Retterstedet endnu en Gang at mætte mine Øjne med Jordens Beskuelse. Men nej! det var jo et Selvmord — det var endnu værre at vove min Faders Hemmelighed; hvo ved, hvilke Bekendelser Pinebænken kunde afpresse mig? — Jeg vil tøve, til Forløsningens Time slaar — naar skal jeg høre den?

Den 20de Oktober.

Ogsaa nysgerrig kan jeg endnu være. Jeg kan ofte ønske at vide, hvo der færdes over mit Hoved, hvo der nu bor i Slottet. Det var pantsat af Kongen til nogle Jøder i Amsterdam — monstro de skulde nu have det i Besiddelse? Jeg hørte i Aftes Rumlen af Vogne paa Broen og en ualmindelig Tummel her ovenpaa. Dog, hvad angaar det mig? hvad vedkommer det den døde, hvo der træder paa hans Grav?

Den 21de Oktober.

Skal jeg betro til Papiret mit Hjertes sødeste og smerteligste Løndom? Skal jeg forny Erindringer, der paa een Gang henrykker og martrer mig? hvorfor ikke? — Undfly dem er mig alligevel umuligt — maaske kan det lindre min Smerte, at jeg opskriver dem — jeg vil prøve det, om jeg endog skulde trykke Brodden længere ind i mit saarede Bryst.

Sulamith — mit Hjertes Drøm! min første, min — sidste Kærlighed! Men lovet være Gud! den var ren og uvanhelliget; derfor er der endnu en Sødhed i Mindet om hine flygtige, skuffende Glæder.

Sulamith! jeg vil tænke mig dig som første Gang, da jeg saa dit dejlige Aasyn mellem Hyacinterne. I dette Øjeblik følte jeg — om jeg end ikke vidste det — at du var min Sjæls udkaarede Brud. Det syntes mig et Tilfælde, at jeg den Dag, uden at jeg selv vidste hvorfor, paa min jævnlige Vandring til Børsen just valgte denne usædvanlige Vej. — Nu gik jeg ingen anden. Saa snart jeg drejede ind i Gaden, kendte jeg dit Vindue langt borte. Sødt bævede mit Hjerte, jo nærmere jeg kom; mine Skridt blev kortere, men jeg turde ikke vende mit Ansigt om til dig; jeg skottede fra Siden, og dog opdagede jeg, at du lagde Mærke til mig. Jeg ved ikke, hvor mange Dage der forløb, inden jeg vovede at hilse. Jeg forbavsedes over min Dristighed, men, o Himmel! du hilste mig igen — mit Lod var kastet.

Den sidste Vintermaaned randt hen — Foraaret kom; en Dag savnede jeg dig, den anden — tredie ligesaa. Da syntes mig, at min Sol var dalet. Unævnelig Længsel bespændte mit Bryst. Min Principal flyttede ud paa sit Landsted. Jeg sukkede, jeg græd — jeg vidste ikke, hvor nær jeg kom dig.

Jeg sad i Jasminlysthuset og drømte om dig, min elskede; da hørte jeg et dybt Suk bag mig i Naboens Have. Jeg saa gennem en Sprække i Plankeværket — Sulamith! Det var dig. Du sad der ombølget af dine brune Silkelokker, dit Hoved hæl-

dede mod din Skulder, dine snehvide Fingre legede med Blomsterne i dit Skød, dine Øjne var hos Levkøjerne, men dine Tanker — ja de var hos din ukendte Ven.

Jeg skjalv af Henrykkelse, men min Tunge klæbede til min Gane, jeg mægtede ikke at frembringe en Lyd — ak! jeg vidste jo ej engang dit Navn. — Du rejste dig, gik langsomt ind; og jeg sad endnu drømmende paa min Bænk, da Principalen opledte mig og kaldte mig til mit Dagværk.

Hvor bankede mit Hjerte, da jeg næste Dag nærmede mig Lysthuset med min *„Soleil brillant"*. — Hun var i Sandhed min Sjæls rette „glimrende Sol", derfor valgte jeg denne Blomst — hun var der ikke; jeg svingede mig op paa Plankeværket og satte den forgyldte Vase med den skønne Hyacint paa Stenbordet. — Jeg skjulte mig og ventede — hun kom, hun saa Blomsten, rødmede, kiggede til alle Sider — endogsaa over Plankeværket — jeg kunde høre mit Hjertes Slag. Omsider opdagede hun mig i min Krog.

Hvad jeg sagde, hvorledes jeg kom over til hende — det har jeg glemt, eller jeg har nok aldrig vidst det. Forgæves søger jeg at vække min Hukommelse; den tier lige til det Øjeblik, da hun løsrev sig af mit Favntag og spurgte: „Hvem er De?"

Men altfor vel mindes jeg den Bleghed, der udbredte sig over hendes Ansigt, da jeg sagde hende mit Navn og min Stilling som første Bogholder hos van der Leete. Hendes formørkede Øjekast sank til Jorden, hendes Hænder foldede sig. „Jeg tænkte," sagde hun neppe hørligt, „at De var en af vore."

Ved hendes Ord opsteg et Bjerg imellem os. Hun forsvandt fra mine Øjne, uden at jeg mærkede hendes Bortgang.

Jeg kan ikke skrive længer. — Jeg vil kaste mig i Søvnens Arme — ak! hvorfor er den saa kort? hvorfor varer den kun til i Morgen?

Den 22de Oktober.

„En af vore!" — Virkelig! Man har ofte antaget mig for en Jøde! Bekendte har skæmtevis forsikret mig, at m i n N æ s e og m i n e Ø j n e var ganske israelitiske. Vel muligt! min Moder var jo ikke af min Faders Tro — milde Himmel! af hvad Tro er da Kærlighed?

O, at jeg havde været en af h e n d e s, eller hun en af m i n e! da havde vi opfyldt et Bud, som kom — ja, som kom fra Himmelen; men Menneskene har andre Bud — anden Lyksalighed — ak Gud! den er derefter.

Hvor stille og klar er Søen i Dag! et Spejl af den Himmel heroventil, som jeg nu aldrig mere skal se — den kommer i Bevægelse — det er Fiskeren i sin Baad. Ak! mit Hjerte bevæger sig ogsaa ved at skue et Menneske; jeg føler, at jeg endnu ikke er skilt fra Verden. Han fortøjer Baaden — han udkaster Medesnoren — han fløjter Tonen af en Morgensalme. O, min Gud! min Gud! hvor underligt røres jeg! Jeg kan ikke se Bogstaverne for Taarer — Pennen skælver i min Haand.

Den 25de Oktober.

Nej! min Pensel skal ikke vanhellige hendes himmelske Aasyn. Behøver jeg da vel et Billede af hende? og er det ikke altfor dybt indpræget i mit Hjerte? O! det udslettes ikke, før dette arme Hjerte har ophørt at slaa.

Først i Gaar opdagede jeg mine Tegneredskaber — min Fader har da lagt dem i Skrinet, at jeg kunde have Adspredelse i min Ensomhed. O, min elskede Fader! du min eneste Ven paa Jorden! est du nu i det Land, hvorefter din Søn længes, eller est du endnu landflygtig i mit Fødeland, medens jeg er en Fange i dit!

Er du hos min Moder? har en medlidende Himmel nu omsider forenet, hvad grusomme Mennesker adskilte? Fader! Moder! naar vil I hente eders Søn?

Hvor smerteligt er det dog, aldrig at have kendt de Arme, der første Gang omslyngede os! det Bryst, der gav os første Næring! ikke at kunne mindes det Aasyn, der med Ømhed og Henrykkelse hvilede paa vort! Ak! mon ogsaa paa mig? mig — forbuden Elskovs ulyksalige Frugt! Mon ikke snarere de bitreste Taarer har vædet mine spæde Kinder, og den dybeste Kummers Sukke blandet sig med mine Skrig?

Den 26de Oktober.

Ja, han er død! — Gud glæde dig i sin Himmel! Det var ingen Drøm! Vel sov jeg, men Forestillingerne var altfor levende, for sandsynlige til at være det sædvanlige Blændværk af en lænkebunden Fantasi, hint væmmelige Sammensurium af opkogte Historier.[15]

Var det min Moder, hvis yndige Skikkelse svævede ved hans Side? Det var hende — hun lignede Sulamith. Den synlige smelter sammen til eet Væsen med den usynlige; saa elsker jeg i den ene dem b e g g e.

Forunderligt! højst sælsomt! Fraværelse og Tiden — siger man — dæmper Kærligheden; tværtimod hos mig: jeg har aldrig elsket heftigere end nu. Er dette en Tilgift, endnu en Malurtdraabe i mine Lidelsers Kalk? Nej, det er Trøstens klart tindrende Dugperle. Daarligt har jeg handlet, idet jeg saa længe stræbte at tillukke mit indre Øje for denne venlige Skikkelse, der tilhvisker mig det søde Haab: „Vi ses igen."

Førend jeg overgav mig selv til denne Ensomhed, troede jeg at være paa Vej til at glemme hende — var det maaske virkelig — men det var Rejsen, Omgang med saa mange Mennesker, Naturens Skønheder, Livets mangehaande Glæder, der endnu ikke havde opgivet Kravet paa mit unge Hjerte — alt dette var det, som adspredte mig.

Nu, i denne min fuldkomne Afsondring fra Verden gør den stærkeste af alle Følelser atter sin Ret gældende. Nu først undrer det mig, hvorledes jeg har kunnet finde Fornøjelse i Jagt og Fiskeri, Musik og Dans. Var det en Forbrydelse mod dig, min elskede? — den vorder til fulde afsonet.

Hvad er dette? Baaden glider forbi; den bærer tvende fremmede Skikkelser — i hollandsk Dragt! skulde det virkelig være disse Jøder? Sulamiths Landsmænd? — De forsvinder.

Besynderligt! det forekommer mig at være hine selvsamme Figurer, der var i Baaden hos hende, da jeg Dagen før min Afrejse saa hende sidste Gang. Da sad jeg i Jasminlysthuset, og de sejlede forbi mig paa Kanalen. Hun saa mig; thi pludselig blegnede hun og greb fat paa Rælingen. En af dem raabte: „Sulamith! hvad fejler dig!" Sulamith! Det var første Gang, jeg hørte dit søde Navn! — ak, det var sidste Gang, jeg saa dit himmelske Ansigt!

O, du skrøbelige Hjerte! hvi lader du dig atter daare af et bedragerisk Haab? hvortil disse Ønsker, som aldrig vil opfyldes? kan disse Jøder aabenbare mig noget, som det var værd at vide? Nej, de kan ikke forudsige mig min Dødsstund.

Den 1ste November.

En vældig Storm! Det er Vinterens Herold — dens vilde Basunblæser. Han tuder i Sivene og knækker de raslende Rør. Han har afklædt Skoven; jeg ser den graa Himmel gennem dens tynde, svajende Kviste. Bølgerne brøler, deres Skum pisker som Snefog forbi mit Vindue. Jeg vil lukke for det; jeg vil sætte

Stenen ind og tænde min Lampe. Jeg vil gøre Dag til Nat — er mit Liv vel andet?

I Gaar var der Jagt i Skoven. Da jeg saa ud af mit Kighul, opdagede jeg paa Skovpynten — den eneste Plet af Jorden, der endnu ligger for mine Øjne — en statelig Hjort. Han saa sig tilbage over Ryggen og rystede sine mægtige Takker. Jeg hørte Hundeglam — da sprang han ned i Søen; Bølgerne slog sammen over ham, Fraaden glinsede i Morgenlyset. Endnu en Stund saa jeg hans grenede Hoved over Vandet; men snart var han ude af den snævre Glime, jeg fra mit lille Vindue kan overskue — han har søgt Landet og Vindum Overgaards Skove.

Nu hørte jeg et Skud — atter et — det rullede som Tordenskrald hen ad Almind og Vranum Bakker. Mit Hjerte bankede af Jægerlyst, men jeg sad som Ræven i sin Grav. — Jagten nærmede sig — flere, stærkere Skud — højere Halsen — Bellereines klang som en Sølvklokke mellem de andre; jeg kendte den grant. Hvor ofte har jeg ledt den til Jagten, naar den hylende af Glæde sprang omkring mig og svinkede med sin brune Hale! Stakkels Hund! nu har du en anden Herre; den gamle sidder der, hvor han hverken ser Sol eller Maane; du springer ikke mere foran ham om Morgenen, du træder ikke mere i hans Spor om Aftenen med hængende Hale og ludende Hoved. —

Da alt blev stille, hørte jeg Mikkel Skyttes vældige Hallo, Hallo! Mon han endnu tænker paa sin gamle Jagtkammerat? eller og han har glemt mig, som Bellereine og alle de andre? Ja! mig mindes ingen uden Themis; hun alene gemmer den formentlige Forbryder i blodtørstig Erindring.

Besynderligt! uforklarligt! aldrig tilforn har mit Fængsel forekommet mig saa snævert; Væggene er mig for nære; Loftet hænger alt for lavt ned over mit Hoved — jeg maa røre mig. — Indgangen er tillukket — skulde der ikke være en Udgang? Hin Grusdynge har jeg endnu ikke prøvet paa at bortrydde — jeg maa vide, hvad der er bagved. —

Den 8de November.

Saa er jeg da ikke længere levende indmuret! jeg kunde, hvad Øjeblik jeg vilde, atter forskaffe mig Friheden — mig tykkes, jeg allerede har den; — at jeg — glemmer, at Galgen staar uden for Fængslet. —

At ingen dog har vidst af denne Løngang at sige; at ingen

har fundet paa at rydde disse Murbrokker til Side! Vel, jeg tager alt hernede i Besiddelse — Huslejen er dyr, Liv og Ære! og saa tør jeg nok gøre mig Katakomben saa nyttig som muligt.

Som en Muldvarp vil jeg rode omkring hernede, vogte mig for Dagslys og Mennesker. Til Natten fortsætter jeg mine Undersøgelser — nu — Stenen for Glughullet! Lampen tændt, og Penslen i Haanden! Jeg vil arbejde paa Prospektet af mit Fødested; mit første Øjekast var ud paa det uendelige Hav over den øde, stormfulde Strandbred — jeg forudsaa min sørgelige Skæbne.

Den 9de November.

Løngangen endes ved Kaminen i den store Riddersal, Kvaderstenen kan lettelig tages ud, og Aabningen er stor nok til at krybe derigennem. Et snildt Paafund med det lille trinde Hul, der er boret gennem Stenen! derfra kan man mageligt høre, hvad der foregaar i Salen, og overse en Del af den. Med hvilken heftig — jeg kunde sige glædelig Rørelse gensaa jeg dette Værelse. Jeg genhilsede det store Ibenholts Skab, Marmorbordet, Jægerne, Hundene og Hjorten paa Tapetseriet som gamle bekendte. Morgensolen kastede sine Straaler ind paa Træernes Toppe — jeg syntes, at en Haabets Straale faldt ind og opklarede min Sjæls dybe Mørke — Blændværk! en Lygtemand paa Afgrundens Rand!

Den 11te November.

Det er dem, de selv samme, jeg saa i hendes Selskab — de rige Limaer; og hvo er da hun? og hvor? —

Almanakken havde Maaneskin. Det var paa den Tid, at den skulde staa op, Klokken elleve. Der paakom mig en ubetvingelig Lyst at tilbringe et Par natlige Timer paa Riddersalen. Saa meget mindre tog jeg dette i Betænkning, som denne Fløj endnu rimeligvis er ubeboet, og Salen tilmed ikke i det bedste Rygte. Det sidste kunde ikke afholde mig, Gravens Søn, Dødens fortrolige.

Stenen var snart borttaget — jeg indaandede den køle, forfriskende Vinterluft — mit Hjerte slog i sælsom Bevægelse, Taarer vældede frem af mine Øjne.

Det var mørkt i Salen; jeg satte mig ved det midterste Buevindue. Den østlige Himmel begyndte at lysne. Maanen bebudede sin Fremkomst; jeg ventede den som en elsket, længe savnet Ven. Det klaredes mere og mere; de mindre Stjerner

forsvandt; luerød fremsteg Nattens Dronning over Bøgeskovens mørke Kant; Bølgerne legede med hendes venlige Billede.

Sødt henrykket, glemmende mig selv og al min Elendighed, blev jeg siddende i uafbrudt Beskuelse af den maanelyse Himmel. Alle mine Tanker var ved Fortiden, ved de Dage, da min uskyldige Sjæl var ligesaa ren og klar som hint Nattens skønne Lys; da frejdig Livslyst gennemskinnede, smeltede mine Smaasorger, som Maanen de tynde Blaaner, der gled hen over dens milde Aasyn.

Da nærmede sig en sort, uhyre Sky, som dens Straaler ikke mægtede at gennemtrænge — den sank ned, sluktes, forsvandt i det tykke Mulm. Frygtelig vækket af mine falske Drømme sukkede jeg af tungt sammenpresset Bryst: „O, min Ungdoms Lyksalighed! saaledes est du ogsaa forsvunden — opslugt af min skumle Skæbnes uopløselige Mørke."

Jeg vendte mig ind mod Salen; mit Hoved sank ned paa min Barm, mine Taarer vendte tilbage til deres Kilde — den lukker sig for Fortvivlelsen.

Ikke længe; et pludseligt Glimt oplyste den skumle Hal — Maanen var atter befriet. Dens Skin faldt lige paa — himmelske Gud! — paa min Faders Ansigt.

Ikke Skræk, ikke Glæde var det, der greb baade Legeme og Sjæl, ingen mig hidtil bekendt Følelse, men vistnok den, vi fornemmer, naar Sjæl og Legeme skal adskilles, det sidste nedsænkes i Gravens lange Vinternat — den første opstige til hint Lys, hvorpaa den haaber, hvorefter den længes, men med Bævelse.

Ak! det var ikke hans Aand! mit Hjerte flagrede ham i Møde — han kom jo at forkynde mig Friheden! — Nej! det var kun hans Billede. Maanens fulde Frembrud af Skyen rev mig ud af min Vildfarelse — hvorfor varede ogsaa den kun saa kort?

De har altsaa flyttet det fra Dagligstuen herop — til Selskab for mig i mine natlige Timer? ja! jeg vil hver Nat besøge dig, elskelige Afbildning! jeg vil tale til dig, jeg vil sukke, græde for dig og tro at læse Svaret i dit alvorlige Blik! jeg vil trøste mig ved din Skygge, indtil jeg — Gud give snart! — træder selv ud af Livets. —

Maanen skred længere frem; den forlod min Faders Billede for at belyse — Joseph Limas, den gode, ærlige Joseph, som han hedder paa Børsen og alle Kontorer. Godt truffet! ham livagtig; det samme milde, kloge Ansigt, der, altid sig selv ligt, snoede sig omkring mellem Jøder og Kristne. God Yndest, god

Kredit er indpræget i enhver af disse mange Rynker — det er Joseph! lige from og lige mild mellem Brødre og mellem Ægyptere. Han er mig ret kær, denne Jøde; han kender jo Sulamith — maaske er han hendes nærbeslægtede?

En dygtig Maler har forfærdiget dette Stykke! hvor naturlige er disse Blomster! hvor livlige deres Farver! Ogsaa en *soleil brillant* er imellem dem, mon den er tegnet efter hin? mon hun har plejet Originalen og maaske mindet sig med Vemod den arme Giver.

Endnu et Portræt! det er Broderens; ved første Øjekast genkender man den barske, trodsige, fremfusende Salamiel, den bedste Billardspiller og forvovneste Skøjteløber i Holland. Disse tvende er altsaa her! Den ældste, Kontorchefen, hjemme i Amsterdam; ak! men hvor er Sulamith?

Saa urolig som endnu aldrig tilforn i disse fem Maaneder forlod jeg Riddersalen. Det var mig, som om jeg unødig maatte bryde op fra et kært Selskab, som om min Hules Ensomhed havde noget hidtil ukendt lønlig-rædsomt. Ja, jeg forekom mig selv som et Genfærd, hvem Morgenluft og Hanegal bortjager fra elskede slumrendes Leje tilbage til Gravens øde Bolig.

Den 12te November.

Hvilken Nat! Har jeg vel troet endnu at skulle opleve en saadan? eller at hin søde Vemod, som Musikken vækker, kunde finde Vej til mit Hjerte? Min egen Mandolin ligger jo urørt paa Kistebunden — hvo spiller vel i Graven? — Næsten var jeg i Stand dertil — kun at jeg kunde gøre det uhørt, eller hørt blot af dem, som vel nu alene har Øre for Serafers Halleluja.

Men var det ogsaa et Bryst af Jord, der udsendte disse Toner? Udflød denne smeltende Klang fra synlige Strenge? O, lad mig tro, at det var hendes forklarede Aand, der talte til mig paa Englenes Tungemaal!

Jeg stod foran min Faders Billede. Mine Suk tolkede min Lidelse, min Længsel. Da lød en Harpes liflige Toner, mildt bølgende Akkorder, og derpaa en Stemme, klar som Harmonikaklang og sød som Hjertets første Elskovsdrømme. Jeg stod som fastnaglet til mit Sted. — Det blev stille; jeg nærmede mig Døren til Korridoren; fra Hjørnestuen ved hin Ende af samme syntes Lyden at komme. Her kommer ingen om Vinteren; da den har Vinduer mod Nord og Øst, bruges den kun i den varme Sommertid. —

Skulde det da ikke være et kvindeligt Besøg fra den fjerne Ridderold? en Aand, som her i sin Ham af Jord har elsket og elsket haabløst, ubesvaret eller grusomt bedraget? — Nej, Harpen og Sangen lod sig atter høre; den sidste var — portugisisk. Jeg kendte den paa hin sørgmodige Nationalmelodi og paa den melankolske, tit gentagne, længe udholdte Lyd af Ordet *Coraçäo*[17]. — Min Hukommelse fløj tilbage til van der Leetes Landsted, i Naboens Have. Natten efter vor første og sidste Sammenkomst havde jeg hørt disse sørgmodige Toner.

O Gud! var det Sulamith eller hendes Aand?

Den 14de November.

I Gaar Nat var der Folk i Riddersalen! Jeg listede mig tilbage i min Celle. Med Billeder kan jeg tale; med Aander kunde jeg være fortrolig, men — for Mennesker skælver jeg. Ved min Forsvinden har jeg jo erklæret mig selv for deres Fjende, og jeg frygter en Straf, som jeg ikke har fortjent.

Endnu afvigte Nat vovede jeg mig ikke ud af mit sikre Skjul. Længere udholder jeg det ikke; naar Solen kommer op under Nordpolen, maa jeg af Sted.

Den 15de November.

Nysgerrigheden var altsaa stærkere end Frygten. Jeg ræddes for Mennesker, og dog søger jeg dem; jeg forekommer mig selv som en Sjakal, der om Dagen lurer i sin Hule, men som i Mørket sniger sig hen til de menneskelige Boliger.

Det var vel ikke langt fra Midnat, da jeg forsigtig steg op med min Lampe. Endnu før jeg naaede Enden af Løngangen, hørte jeg atter Stemmer i Salen. Sagtelig blev jeg ved at gaa frem. Jeg lagde Øret til Stenen, men kunde intet tydeligt fornemme; da vovede jeg at tage Proppen ud.

Ved Bordet sad begge Brødrene, Joseph med Ansigtet imod mig, Salamiel vendte Ryggen til. Deres Samtale angik en Genstand, der straks vakte min hele Opmærksomhed; de havde grundet Aarsag til at vælge dette afsides Værelse.

„Sig mig oprigtig, Broder!" sagde Salamiel, „er det ikke Guld og Sølv, som regerer Verden? For disse Metaller kan jeg skaffe mig Huse og Jorder, Skibe, Vaaben — ja selv Soldater. Er det ikke dem, der har gjort os til Herrer af denne gamle Ridderborg og et Par Tusinde Bønder til vore livegne? Og kan vi ikke, hvilket Øjeblik vi vil, ved disse samme Midler opsvinge os til danske

Grever eller Baroner? Ja, er det ikke endogsaa muligt paa Trappetrin af Guld at bestige en Trone?"

„Salamiel!" svarede Joseph med sit sædvanlige Smil, „Penge har stor Magt, men Gud regerer Verden. Vort Folk er det rigeste og — det afmægtigste paa Jorden. Har alle vore Gulddynger hidtil kunnet købe os en eneste Plet Jord, som vi turde kalde vor egen? Kan en Fader sikre sine Børn Besiddelsen af sine dyrekøbte Ejendomme? Lever vi ikke meget mere i en stedsevarende Udlændighed? Maa vi ikke idelig være beredte til at opofre vort Guld og vort Gods for at redde vor usikre Tilværelse? Vore Fædre vandrede fyrretyve Aar i Ørken — fyrretyve Gange saa længe omvanker vi nu, eller rettere, jages vi nu fra Land til Land af disse fremmede, som vi frygter og afskyr."

Salamiel sprang op, gik nogle Gange heftigt frem og tilbage og traadte derpaa hen foran Broderen. „Joseph!" sagde han, „hvad er Skyld heri? er det ikke vor egen Mangel paa Samdrægtighed, paa Planmæssighed i vor Virken? er det ikke vor egen — ja, vor egen Fejhed?"

„Eller Jehovahs Vilje?" sagde Joseph; hans Svar lød som et Spørgsmaal.

„Jehovahs Vilje!" gentog Salamiel, „at dovne Munke udjog os fra dette Spanien, som vor Flid havde beriget? at disse Vandbier bemægtigede sig den Honning, vi i Aarhundreder stille og fredeligt havde indsamlet? Var det Guds Villie, at Portugal først modtog os med aabne Arme for siden at udrive Børnene af Forældrenes Favn? At —"

„Broder!" afbrød Joseph mildeligt, „hvorfor skal vi oprive de gamle Saar?"

„For at beskærme os mod ny!" raabte Salamiel. „Det var dog vel engang paa Tide, at vort ulyksalige Folk lærte at kende og tilstoppe Kilderne til dets egen Fordærvelse, at det omsider lærte at høste i Stedet for evindelig at saa for andre, at anse Guldet for Middel til Uafhængighed og ikke for Tilværelsens Øjemed."

Joseph slog Øjnene ned og lagde sine Hænder paa Bordet.

„Hvor længe, Salamiel!" sagde han langsomt med dyb og dæmpet Røst, „vil du endnu hænge ved dine politiske Drømme? Femten Hundrede Gange har Aaret fuldendt sit Løb, siden Stjernens Søn forgæves opofrede fem Hundrede Tusinde af sine Brødre, og endnu hersker Hedningerne i Herrens hellige Stad. Endnu daglig opfyldes Jeremias' Spaadom: „Jeg vil give dem til Ustadighed, til Ulykke i alle Riger paa Jorden, til Forhaanelse og til et Ordsprog, til Spot og For-

bandelse i alle Stederne, hvorhen jeg vil fordrive dem.""

Salamiel kastede sig paa sin Stol og stirrede tavs og mørk hen for sig.

„Hvo har sagt," genmælede han efter et Ophold, „„I skal søge mig og finde; jeg skal omvende eders Fængsel og samle eder fra alle Hedningerne og fra alle Stederne, derhen jeg lod fordrive eder, og lade eder komme tilbage til det Sted, hvorfra jeg bortførte eder?""

„Dette er allerede sket," svarede Joseph, „dette er opfyldt een Gang, efter at Folket var prøvet og ydmyget i Babel i halvfjerdsindstyve Aar. Men sig mig, hvo kan nu se eller haabe Enden paa en sekstenhundredaarig Trældom? Hvo skal nu samle et Folk, der er adspredt over den ganske Jordens Kres? der ved Sprog og Sæder er mere fremmed for hinanden indbyrdes end for de Nationer, blandt hvilke det lever?"

„Den, der har Mod dertil," sagde Salamiel; „Mod, Klogskab og — Penge — det er alt, hvad der behøves."

„Og Forsynets Bistand," lagde Broderen til. „Penge kan tabes hastigere, end de vindes; Klogskab har Grænser, og Mod er ofte Galenskab; Sabathhaj Sevi greb efter Scepteret og fik et Stegespid!"

„Joseph!" afbrød Salamiel bittert, „din Hukommelse synes helst at ville dvæle ved de sørgelige og fornedrende Epoker i vor Historie. Jeg mindes hellere de Tider, da Asien skjalv for Davids Hyrdestav, da Tyrus og Sidon, Ophir og Saba bejlede til Salomos Venskab og lyttede efter Visdommen fra hans Læber."

„Hvorfor dvæle ved Minder," sagde Joseph, „som kun fører os til nedslaaende Sammenligninger? hvorfor ikke hellere holde sig til bitre, men nyttige Erfaringer?"

„For af dem at lære?" spurgte Salamiel noget spotsk.

„At vi har overlevet," svarede Broderen bestemt og alvorligt, „vor Tilværelse som Nation, vort Haab og vore — Spaadomme. Tresindstyve Slægter har ventet forgæves paa den Frelser, som tøver vel længe i to og tyve Sekler, om — han ikke allerede var kommet."

Her rejste sig atter Salamiel og gik med hurtige Skridt op og ned bag ved Broderen. Denne skrev med Fingeren paa Bordet og vedblev: „De Folk, vi kalder Hedninger, men hvis Sværd er over vore Hoveder, tilbeder en Profet, som vore Fædre udstødte af Synagogerne; de bygger deres Haab paa en Hjørnesten, som

vore vise Bygmestre forskød. De stiger, og vi synker; de florerer og triumferer, medens vi opfylder Herrens Trusel: Se, jeg vil give dem Malurt at æde og Galdevand at drikke; jeg vil give eder i fremmedes Haand og udføre mine Domme over eder. Er ikke Hedningernes Messiah udsprunget af Abrahams Lænd? er han ikke udgangen af Davids Hus? I sytten Hundrede Aar svinger han sit Scepter over Jorden og udvider stedse sit Riges Grænser — Salamiel! hvor er vor Messiah?"

Salamiel svarede ikke, men gik endnu hastigere frem og tilbage.

„Broder!" vedblev Joseph, „der staar skrevet: „Mørket skal skjule Jorden, og Dumhed Folkene; men Hedningerne skulle vandre ved dit Lys, og Kongerne ved det Skin, som er opgangen for dig." Broder! hvo har sagt disse Ord? til hvem er de talt? Er det ikke vort Lys, ved hvilket Hedningerne og deres Konger vandrer? Og er vore Veje ikke som meget slibrige Veje i Mørket?"

„Hvis Lys er klarest?" sagde Salamiel, stedse gaaende; „de kristne har revet deres i mange Stykker; enhver priser sin Stump som det eneste rene og ægte Lys og vover Liv og Blod for at slukke den andens —"

„De er dog alle Dele af et eneste hele," faldt Broderen ind; „det ligger i Menneskets skrøbelige Natur at ville rette og fuske paa Mesterstykker, at plette det rene, forfalske det ægte og altid at forblande og vanhellige Religionens himmelske Gave med frække Tilsætninger af egne Drømme og egne Lidenskaber. Har vore Rabbinere gjort det bedre? Længe, længe før de kristne Præster har Herren sagt: „Baade Profet og Præst ere Øjenskalke — de spaa Løgn i mit Navn, sigende: Jeg drømte, jeg drømte — ja, de ere Profeter, der spaa deres Hjerters Bedragerier.""

„Men de kristne," blev Salamiel ved, „har omgjort deres Religions Lys til en Mordbrænderfakkel; paa Enden af deres Hyrdestav har de fæstet en Bøddeløkse; de fængsler og piner, de myrder og brænder — ej alene fremmede — men deres egne Børn."

„Det er da kun de romerske, Broder!" svarede Joseph.

„Fordi de er de mægtigste," sagde Salamiel; „lad Protestanterne først faa Overmagten, de vil misbruge den som hine."

Joseph smilte og trommede med Fingrene paa Bordet.

„Nu er du ogsaa Profet!" sagde han, „og dine Drømme er mørke. Lad os ikke alene betragte de kristnes Gerninger! de er

ufuldkomne som alt menneskeligt; „vi, vi fore alle vild som Faarene, vi vendte os hver til sin Vej," siger Esaias. Men deres Religion! er den ikke en Datter af vor egen?"

„Hvorfor," raabte Salamiel, „antog vore Fædre den da ikke? hvorfor blev den kun annammet af Fiskere, Bønder og Betlere?"

„Fordi," svarede Joseph, „det var en Tro for Betlere saavel som for Konger; fordi de lærde var bedaaret af deres egen Visdom; fordi vore Præster, de rige og de vældige drømte om jordisk Magt og politisk Glans og Storhed; „vi saa ham; men der var ikke Anseelse, at vi kunde have Lyst til ham." Denne advarende Spaadom er forkyndt Aarhundreder, før han kom."

Der blev et langt Ophold. Salamiel gik hen til Vinduet og saa ud i Natten.

Joseph rejste sig og sagde: „Tro mig, Broder! dine Forhaabninger er lige saa dunkle som Natten hist ude og lige saa løse som hine Skyer, der forsvinder og kommer aldrig mere igen. Tro mig, Salamiel! med vort Rige er det for længe siden forbi; det genrejses ikke mere. Endnu er vi et Folk — desværre! men et Folk uden Land, et Samfund uden Samdrægtighed, et Selskab uden selskabelige Fordele og Rettigheder. Vort Rige er opløst — som alle andre paa Jorden! de staar til en Tid og synker da i Grus. Af deres Ruiner opbygges ny for at friste den samme Skæbne. Kun eet Rige vil kunne bestaa, fordi det er et aandeligt Rige. Dets Grænser bestemmes ikke af Bølger eller Bjerge; det indskrænker sig ikke til eet Land, eet Sprog, een Lovbog. Det overskrider alle Grænser og gennembryder alle Skranker; thi Aanden kan ikke bindes med Lænker af Støv. Er dette Rige ikke allerede grundfæstet, da er alt en Drøm, og Gud har aldrig indblæst sin Aand i Menneskets Legeme."

Salamiel traadte hen foran Broderen og saa længe og tavs paa ham. Derpaa foldede han sine Hænder, vendte sig og gik med sænket Hoved langsomt ud af Salen. Joseph stod endnu længe hensunken i Tanker; omsider udbredte han sine Arme som til en Omfavnelse, saa op til Himmelen og fulgte efter sin Broder.

Den 16de November.

En særegen Følelse drager mig til disse Jøder. Oprigtige, ædeltænkende Mennesker! De leder ærlig efter Sandhed — Gud give, de maa finde den!

I Nat ventede jeg dem forgæves. Da Midnatten var forbi,

vovede jeg at tage Salen i Besiddelse, ja endog at medbringe min tændte Lampe — Lyset kan jo kun bemærkes fra Søen af.

Jeg søgte at sætte mig selv i den gamle vemodige Stemning — det lykkedes ikke; jeg var alt for adspredt; min Sjæl var saa at sige delt mellem mangehaande saare forskellige Følelser. Joseph og Salamiel, Sulamith og min Fader traadte — snart enkelte, snart samlede — op for min Indbildningskraft. Verden heroventil, Graven hernedentil drog mig vekselvis til sig; den sidste grundede sit Krav paa min egen frivillige Beslutning, den første stræbte at gøre ældre Rettigheder gældende. Ak! er disse ikke forspildt? har jeg ikke for stedse frasagt mig dem, da jeg sluttede mit Testamente? Saaledes maa den Yngling være til Mode, som lukker den tunge Klosterport mellem sig og Verden, som ombytter den vide, skønne Jord med den snævre, skumle Celle og skjuler sit Hjerte med alle dets søde Følelser i Munkekappen.

O du yndige, glæderige Jord! skal jeg saaledes skilles fra dig?

Den 17de November.

Jeg kom for silde — dog ikke for silde; jeg har jo været i menneskeligt Selskab! jeg har jo set, hørt gamle bekendte. — O! enhver bekendt er mig enlige Dødsfange en Ven.

Der var allerede afspist; de havde været seks ved Bordet, Stolene stod der endnu. Levningen af en Dyreryg og en Æblekage fik mine Tænder til at løbe i Vand. I mere end fem Maaneder har jeg levet af tør og kold Mad — Dampen af den varme vakte en næsten ubetvingelig Appetit; nu ved jeg, hvorfor Esau solgte sin Førstefødselsret.

Jeg stod i Begreb med som en Mus at springe frem fra mit Hul, da jeg hørte Stemmer og Fodtrin i Korridoren. Det var Mikkel Skytte og den gamle Else — hende har de ny Herrer følgelig ogsaa beholdt; det er smukt af dem — ogsaa Bellereine var der. De satte sig. Mikkel gav sig i Færd med Dyreryggen, Else med Kagen; Bellereine sprang op paa en Stol ved Siden af Skytten. Jeg misundte dem alle tre; ja, jeg misundte den stakkels Hund de halvgnavede Ben, som Mikkel rakte den.

„Der!" sagde han, „du har Part i Bukken, du drev galant med ham, gamle Belle! og din Husbond skød ham akkurat. Fanden staar i den Jøde, han er næsten lige saa god Kristen som vi andre, Else! han ryger sin Pibe, drikker sin Dram og fletter hollandske Eder af sig saa store som pommerske Bjælker."

„Jeg kan bedre lide Joseph end Salamiel," svarede Else, „han er altid mild og venlig, og han smiler endogsaa, naar han skænder, som sjælden sker."

„Men han kan inte skyde," sagde Mikkel, idet han satte en Flaske for Munden, „han er lige saa dum paa Jagten som du, dit gamle Orgelværk! Giv mig et Stykke Kage!"

Else rakte ham et Stykke, han gav det straks til Hunden med de Ord: „Der, Bellereine! det er fordi det er dig."

„Skam skulde slaa Ham!" raabte Else, „jeg tror, Han gi'er Hunden Æblekage."

„Det kommer deraf," svarede Mikkel, „at salig Johan — Gud ved, hvor han er! — gjorde saa meget af den."

En underlig Rørelse greb mig; det var første Gang i fem Maaneder, at jeg hørte mit eget Navn. Kære Mikkel! — tænkte jeg — vidste du, at jeg var dig saa nær, du sad vist ikke saa rolig. Og dog — dog kunde du maaske ogsaa forraade mig. O, at jeg maatte have, blot et Par Øjeblikke, haft Hunden hos mig! hvor vilde jeg klappet den, talt til den og kælet for den! den skulde have slikket mine Hænder; dens Øjne, dens Hale skulde have sagt mig, at der endnu var et levende Væsen, som havde mig kær.

„Det blev en dygtig Karl til at skyde, den samme Johan," fortsatte Mikkel, „alligevel det første han kom her, vidste han ikke, enten Krudtet eller Haglene skulde først ned; men jeg lærte ham det. Det var ilde, han skulde saadan tage fejl med disse Penge af Kongens; men disse hersens Tyskere, de har den Teufel i Kroppen."

Else tog sig en Pris og sagde: „Da spaaede jeg ved mig selv, hvordan det vilde gaa; Herren gjorde jo alt for meget af ham; om det saa havde været hans egen Søn, Mikkel —?" hun saa spørgende og polisk paa Skytten.

Han tog sig en Slurk og skottede fra Flasken hen paa hende. „Ved Hun noget?" spurgte han langsomt.

„Hvad skulde jeg vide!" svarede hun; „men ellers kom han ligesom dumpende ned fra Himmelen, og Herren har jo været udenlands i sin Ungdom — de var saamænd heller ikke hinanden ulig af Ansigt."

„Ikke heller af Sind," sagde Mikkel; „Johan var i Stand til at give Skjorten bort af Kroppen, og den gamle gav jo Bønderne for lang Henstand med deres Skatter — det var maaske hans Ulykke den; jeg er somme Tider nær ved at tro, at Johan endda har været uskyldig."

„Men da Herrerne deroverfra kom her for at efterse Kassen, fandt de jo et Brev der, hvori han angav sig selv," svarede hun.

„Godt nok!" indvendte Mikkel; „men hvorfor rejste saa den gamle?"

„Det ved jeg godt!" sagde hun; „den gamle vilde hen og se, om han kunde bjærge Penge, inden Kassen blev efterset. Kunde han det, saa havde alt været godt; hvis ikke, skulde den unge tage sig Skylden paa."

„Hille den slemme Jøde!" raabte han; „hvorfra ved Hun alt det?"

„Det er kun noget, jeg tænker mig til," svarede hun.

„Paa den Maade," sagde Mikkel, „var den gamle jo Medvider? Hm! Fanden ved, hvordan det hænger sammen."

„Jeg kan da ellers sige Ham," vedblev Else, „at jeg engang uforvarende kom til at høre noget af deres Diskurs. Vi maa rejse begge to — sagde den gamle. — Jeg bliver — sagde den unge —"

„Naa! og hvad saa mer?" spurgte Skytten.

„Saa hørte jeg intet mer," svarede Else, „for Resten hviskede de."

„Hm!" sagde han efter nogen Betænkning; „der har Hun nok hørt fejl; Johan tog sig vel i Agt for at blive. — Naa! det skal være hans Skaal! Godtaar, Mosse Johan! og kuk en Gang, ihvor du er!"

Jeg ved ikke, hvorfra jeg fik det forfløjne Indfald; men jeg kunde ikke betvinge min Lyst til at blande mig lidt i Konversationen, og det var sket, inden jeg selv vidste det; jeg slog et Blad med Munden og jog saa Proppen i Hullet. At Else gav et Skrig, Bellereine et Bjæf, at en Stol faldt over Ende, og en Dør blev smækket i — det hørte jeg, og — ja i Sandhed! jeg lo, men forfærdedes i samme Øjeblik ved Lyden af min Stemme.

Gud! er det muligt i en Forfatning som min at være saa letsindig? For Opdagelse behøver jeg ikke at frygte, dertil er de begge for overtroiske; men at jeg kunde skæmte, jeg, som allerede staar med begge Fødder i Graven — dette har mig noget ret gyseligt — spøgelseagtigt. Dog — var det ikke snarere et dunkelt Instinkt, at jeg vilde jage dem bort for at bemægtige mig noget af Levningerne? — Himmel! hvor det smagte mig! og alligevel turde jeg ikke spise efter Hjertens Lyst; for meget kunde have røbet mig arme Stakkel.

Naar jeg ellers overtænker denne Samtale, bliver jeg ret underlig til Mode. Mit Offer er bragt, men Frugten synes ikke

at ville modnes. Jeg bortslængte min egen Ære for at frelse en elsket Faders, og se! hans taber sig tillige med min. Skulde dette være et Bevis paa, at Sandheden stedse maa følges, om den end er nok saa haard og bitter, og at endog den ædleste Løgn forfejler sin Hensigt?

Hvor vanskeligt er det ikke at dølge eller forvanske Sandheden! Den vil dog altid — helt eller halvt — snart eller silde — for en Dag.

Tør jeg glæde mig over det skaansomme Omdømme, jeg nyder, skønt jeg uden Nytte har søgt at forspilde det? at Rygtet er mere sandfærdigt end jeg selv? Jeg ved ikke, men det ved jeg, at en ny og vældig Magt vil drage mig op af det Mørke, hvori jeg frivillig, men brødefri, selv har nedsænket mig.

Seks Stole! hvem har siddet paa de fire? *Coraçäo!* o! hvor svagt — hvor daarligt est du! —

Den 18de November.

Vinteren begynder tidlig og streng. Søen er lagt langt ud, og Isen er bedækket med Sne — maaske der endogsaa er Spor. Virkelig! jeg ser en Harefod her tæt udenfor — ja! gaa du kun! for mig sidder du trygt i din Busk; jeg skal ikke mere efterstræbe dig, stakkels Morten! Jeg sidder selv og krøkker i mit forborgne Leje; jeg er lige saa bange for Jægerne som du, skønt mit Afspring er vanskeligere at udrede. Hvor ganske anderledes var det forgangen Vinter! da vankede jeg fri og sorgløs omkring paa den nyfaldne Sne, og nu! — der kommer nogen — tryk dig, stakkels Hare! —

Det er Salamiel og Mikkel; de gaar virkelig paa Foden; de standser — den har gjort sin Lykke — maaske sidder den i Flægbusken ved Hjørnet af Volden? — De gaar forbi — det knalder. — Mikkel raaber Apport! — Godnat, Morten! — O, jeg elendige Daare! skal da alt, hvad jeg ser og hører, drage mig tilbage til den Verden, som jeg har sagt et evigt Farvel?

Evigt? — hvorfor da? Er min Fader død, hvad binder mig længer? Frygt for Døden? er den vissere udenfor end her? Ak! værre end selve Døden er den Uvished, i hvilken jeg lever. Saa være det da fast besluttet, endnu fjorten Dage vil jeg udholde. Hører jeg forinden intet fra ham, da sprænger jeg mit Fængsel. Een Dag i Frihed er kosteligere end et Aar i Trældom.

Den 19de November.

Det er hende! hun er her — har været her under Tag med mig i flere Maaneder. O! jeg har anet det, jeg har følt det uden at vide det. Var det ellers muligt, at jeg saa længe havde kunnet udholde min pinagtige Forfatning?

Denne Gang kom jeg betids. Brødrene havde nylig sat sig til Bords tillige med Josephs Kone og tvende Smaadrenge; den sjette Stol stod endnu ledig. „Hvor bliver Sulamith?" spurgte Joseph; det skudrede mig som et elektrisk Stød. Da aabnedes Døren, hun traadte ind og satte sig paa den ledige Plads. Jeg maatte holde mig fast for ej at rulle ned ad Løngangens Trappetrin.

Hvor dejlig var hun, men ogsaa hvor bleg! ak! mon det er Tanken om mig, der har ombyttet Glædens røde Rose med Længselens hvide paa disse yndige Kinder? Og om det var — om ogsaa hun gik over til min Tro — hvad da? — Hvo er jeg? en æreløs, fredløs Forbryder — o Gud! o Gud! nu først fuldbringes det tunge Offer — forbarm dig og end mine Lidelser, inden min Haand væbner sig imod mit Hjerte!

Den 20de November.

Endnu engang vil jeg se dette himmelske Ansigt og mætte mine Øjne med hendes Beskuelse. Endnu engang, inden jeg siger Verden Farvel og gaar didhen, hvorfra ingen kommer tilbage, vil jeg sige hende — Formastelige! Egenkærlige Usling! Hvad vil du! Rive hende med dig ned i haabløs Kærligheds Afgrund? atter aabne et Saar, som Tid og Fraværelse maaske allerede har tillukket?

Nej! ene vil jeg lide; ene vil jeg synke i Forglemmelsens Hav; ingen Taare skal væde mit usle Støv! —

Den 21de November.

Det er besluttet. — En barmhjertig Gud vil tilgive mig dette sidste forvovne Skridt; han vil lægge sønlig Kærlighed og et ubesmittet Liv i den opstigende Vægtskaal og samle mig med den Fader, for hvis Skyld jeg udøser mit unge Blod.

Er jeg ikke allerede dødsdømt? Hvad gør jeg andet end fuldbyrder den uigenkaldelige Dom? Hvortil nytter, hvorfor udfordres en længere Marter? — naadige Fader! er det ikke nok?

Min Befrier ligger for mig — den er beredt til at oplukke mig Evighedens Porte. Kun endnu et Farvel til denne skønne Jord!

Endnu en Time vil jeg beskue det yndige Dagslys — min sidste Dag!

Søen er tillagt. Den skinner som et Spejl i Morgensolens Straaler. — Isen synger — der er en Skøjteløber derude. Jeg har ogsaa tilforn med ungdommelig Lyst tumlet mig paa den blanke Flade; dengang var min Sjæl ligesaa rolig og klar som den stille, smilende Sø — Lyden nærmer sig — det er ham — det er Salamiel! med sammenslyngede Arme laverer han i vældige Svingninger. —

Farvel, du sidste menneskelige Væsen, mine Øjne her faar at se! — Han løber lige hen mod Rørholmen; der er Væld underneden — et farligt Stød, før Solhverv er gaaet. Jeg vil raabe til ham gennem mit Glughul — han har hørt det — han standser og ser sig om — nej! nu fortsætter han sit Løb — Himmel! han synker. —

Den 22de November.

Pennen danser i min Haand — kan den vel andet, naar Hjertet danser? — O, du naadige Gud og Frelser! hvorledes skal jeg dødelige Menneske bære saa megen Salighed?

Da jeg krympede mig under Prøvelsen, da min svage Haand formastede sig til at ville gribe Hold i dit Tugtens Ris, da min Sjæl forkastede Haabet og vendte sig i Fortvivlelse fra din Himmel — da var den allerede aabnet over mig, og Glædens Sol smilede over mit Fængsel.

Kun et Par Øjeblikke, og det forfærdelige var sket — men derfor sendte du mig en frelsende Engel; derfor maatte Salamiel ud paa Søen; derfor maatte Isen briste under ham — o Gud! hvor underlige er dine Veje! de er alle Kærlighed.

Nu først burde jeg bøde; men du straffer mig med Velsignelser — saa vil jeg da paalægge mig selv denne utilstrækkelige Bod: jeg vil løsrive mig fra saa mange søde Omfavnelser og tilbringe denne sidste Nat i mit Fængsel; med Angers og med Glædes Taarer vil jeg fuldende denne min Prøvelses Tid. Endnu en Nat vil jeg henleve i det Mørke, hvorfra din almægtige Haand udfriede mig.

Jeg rev Lagenerne af min Seng, sprang op igennem Løngangen ind i Riddersalen, ned af Vinduet. Salamiel kæmpede mod Vandene, der truede at opsluge ham; han brød Isen med sine Hænder, steg og sank. Han raabte om Hjælp, men ingen hørte

ham; de var alle i den modsatte Fløj, som vender ind til Landet. Isen var svag, jeg kunde ikke komme her til ham; men jeg bandt Lagenerne sammen, tilkastede ham den ene Ende og lagde mig fladt ud paa Isen; han greb fat, og jeg slæbte ham efter mig — han var frelst.

„Hvem er De, min dyrebare Redningsmand?" spurgte Salamiel, da vi stod paa fast Is.

„En død, som frelste en levende," svarede jeg og drog ham med mig. Han rystede af Kulde og Mathed; jeg maatte næsten bære ham. Jeg kunde ikke forlade ham, før han var kommet ind.

I Stuen sad Joseph og hans Kone ved Frokostbordet; Sulamith aabnede den modstaaende Dør — da begyndte alt at løbe rundt med mig, Syn, Bevidsthed forlod mig — jeg besvimede.

Da jeg vaagnede, stod de alle fire bekymrede ved min Seng. Mine Øjne faldt først paa Sulamith; hun var bleg som et Lig.

Endnu før jeg vaagnede, hørte jeg, at Salamiel sagde: „En Hollænder er han; thi han svarede mig straks i dette Sprog; men hvorledes han er kommet her, det maa den Gud vide, der sendte ham til min Frelse."

„Det synes mig," sagde Joseph, „at jeg skulde have set ham før; hvor, kan jeg ikke mindes."

Da var det, at mit Blik faldt paa Sulamith; en svag Rødme kom og forsvandt paa hendes Kinder.

„Hvem er De dog, kære, gode Menneske?" sagde Josephs Kone roligt og ømt. Jeg brast i Graad — jeg kunde ikke svare. Et Bud traadte ind og bragte et Brev — jeg skjulte mit Ansigt med Lagenet.

Jeg fornam en Tunge paa min Haand og en Piben.

„Min Gud!" sagde en Stemme, „Hunden kender ham."

Jeg slog Lagenet ned — Bellereine sprang op til mig.

Der var ingen anden i Værelset end Salamiel og hans Svigerinde.

Han traadte tæt hen til Sengen. „Hvo De endogsaa er," sagde han, „mit Livs Frelser kan uden Fare betro sig til mig. De synes ikke at ville være kendt; men ved den Gud, der brugte Dem som Redskab til min Redning, her har De intet at frygte; og nærer De noget Ønske, som det staar i menneskelig Magt at opfylde, da behøver De blot at ytre det."

Jeg var i den pinligste Forfatning; jeg følte Trang til at betro et Medmenneske min Hemmelighed; men det var ikke min alene.

Hvor meget kunde jeg vel aabenbare? Enten min Fader var levende eller død, hans Rygte var mig lige helligt.

Jeg mindes engang at have drømt, at jeg paa et Tov var steget op til Spidsen af et meget højt Taarn; foran mig var en uhyre, uudgrundelig Dybde, og vende mig turde jeg ikke — jeg omfavnede Kuppelen; Tovet forsvandt under mine Fødder; — jeg hang mellem Himmel og Jord i gruelig Dødsangst. Ak! denne Drøm var et Varsel for min nærværende Sindstilstand. Længe turde den ikke vare.

Joseph kom farende ind med Brevet i sin ene Haand; med den anden pegede han til Gulvet og raabte: „Et eneste Ord! kom De dernede fra?"

Jeg sagde ja, men jeg skjalv som et Æspeløv.

„Nu saa være Gud højlovet i Evighed!" sagde han, kastede Brevet, omfavnede mig og trykkede et Kys paa min Pande. „Velkommen, Søstersøn!" jublede han; men hans Stemme bævede, hans Taarer trillede ned paa mit Ansigt.

Hans Kone udstødte et Forundringsskrig; Broderen tog Brevet op.

„Ja, Salamiel!" sagde han, sættende sig ved Sengen og holdende min Haand i sin, „læs du os dette Brev, hvis Indhold er os alle, men især denne elskelige Ven, saa højst glædeligt — det er fra hans Fader!"

Han læste.

„Meget ærede Hr. Svoger!

„De vil med Rette undres over denne Overskrift af en Mand, som hidtil kun har været Dem bekendt af Navn. De vil tillade mig med faa Ord at løse Gaaden. — Da jeg for nogle og tyve Aar siden opholdt mig i Pengeanliggender her i Amsterdam, blev jeg hændelsesvis bekendt med Deres Søster Eva, som dengang var i Huset hos Deres Morbroder. Vi fattede Godhed for hverandre, og i et svagt Øjeblik lod vi os henrive af vor gensidige Tilbøjelighed. At Deres Fader formedelst sine strenge Religionsbegreber aldrig vilde give sit Minde til vor Forbindelse, dette vidste min Kæreste altfor vel. Men haabende paa Fremtiden, stolende paa min taalelig gode Formuesomstændighed og bestormet af min heftige Lidenskab foreslog jeg hende et hemmeligt Ægteskab og Flugt med mig til mit Fødeland. Hun indvilligede i begge Dele, men Udførelsen maatte formedelst væsentlige Hindringer opsættes. Imidlertid begyndte hendes Svangerskab at blive synligt. Jeg

bortførte hende og skjulte hende hos en Ven og Landsmand af mig, som var bosiddende i Rotterdam. Der blev hun Moder til en Søn, som i dette Øjeblik — Gud give levende — befinder sig paa Hald. Vor Flugt blev forberedt; et dansk Skib, som laa i Havnen, skulde føre os til mit Hjem. Min spæde Søn med sin Amme havde jeg faaet om Bord og ventede blot Natten for at afhente hans Moder. Ak! da jeg kom, var hun forsvundet. Alle mine Eftersøgelser var forgæves; jeg maatte føre vort Barn tilbage til min Ven. Han sørgede for dets Pleje og Opdragelse.

,,At Deres Fader havde opdaget sin Datters Opholdssted og overtalt hende til at vende tilbage, kunde jeg formode; men at han havde bragt hende til en Slægtning i Antwerpen, dette har jeg først nu faaet at vide, saavel som at han havde taget det Løfte af hende, at hun aldrig vilde søge nogen Genforening med mig, saa længe hans Øjne var aabne.

,,Efter to Aars frugtløse Søgen efter min forsvundne Kæreste rejste jeg til Danmark. Der underholdt jeg en bestandig Brevveksling med min Ven i Rotterdam. Han døde; men endnu forinden havde han anbragt min Søn paa van der Leetes Kontor i Amsterdam, hvorfra jeg forgangen Aar lod ham komme til Hald.

,,Ulykkelige Omstændigheder, hvis nærmere Forklaring ikke hører herhid, foraarsagede, at jeg kom i et Par Tusinde Dalers Kassemangel. Vel dobbelt saa meget havde jeg til Gode hos et Hus i Amsterdam. Jeg skrev; Huset havde gjort Opbud og kunde ingen Penge afsende; men vilde jeg selv komme eller skikke en paalidelig Mand, vilde man se at gøre Udvej.

,,Jeg maatte altsaa af Sted. Men i det Fald, at Rejsen skulde vorde langvarig — som desværre ogsaa skete — og Kassen imidlertid blive undersøgt, var dog min Ære og mit Embede forloren. Da var det, at min ædle Søn tilbød sig at leve skjult og indmuret i en Løngang under Slottet for at bringe vedkommende paa den højst rimelige Formodning, at han var deserteret med Pengene.

,,Ved min Ankomst hertil efter en lang og besværlig Sørejse faldt jeg i en haard Sygdom, der i tre Maaneder berøvede mig Forstandens Brug. Ved min Opvaagnen finder jeg, at Deres Søster, min dyrebare, trofaste Eva, er den, som har plejet og — næst Guds Hjælp — reddet mig. —

,,Efter Deres Faders Død forlod hun et Opholdssted, som vistnok ogsaa var ganske skjult for hendes Brødre, og blev igen modtaget af Morbroderen; denne var Nabo til den Mand, som skyldte mig Penge.

„I Gaar blev vort saa længe udsatte Ægteskab endelig fuldbyrdet. Og dette giver jeg mig nu den Frihed at tilmelde Dem, haabende, at De med Deres Broder vil ikke ugunstig betragte dette Skridt af en Søster, der saa længe har været tabt for Dem, og som i tyve Aar har ved store Sorger bødet for en Brøde, hvortil hendes Hjerte forledte hende.

„Men ak! vort arme Barn! mon han er endnu i Live? Vi sukker og beder hver Dag til Gud, at dette Brev dog ej maa komme for silde. Naar De i en Baad sejler om til den østre Fløj, vil De tæt oven for Vandet finde et lidet firkantet Hul; derigennem kan De tilraabe ham — Gud i Himmelen give, at han maatte svare Dem! Han vil da selv tilkendegive Dem, hvor De kan aabne for hans Fængsel. Svarer han Dem ikke, vil De i det nordøstlige Hjørne af Kælderen finde en Kvadersten betegnet med et Kors; der underneden skal Muren brydes løs — jeg kan ikke skrive længer for Sorg og Ængstelse.

„De Penge, som manglede i Kassen, sender jeg med samme Lejlighed. Vil De behagelig tilstille Øvrigheden samme tillige med ilagte Skrivelse, som ganske retfærdiggør min Søn — o! maatte det dog komme ham endnu til gode.

„Lever han, da vil De sige ham, med hvilken Smerte baade Fader og Moder længes efter ham."

„O, du naaderige Forsyn!" raabte jeg, „baade Fader og Moder! ja — jeg vil af Sted!" Jeg sprang op.

„Kære Ven og Frænde!" raabte Joseph, „vi vil alle af Sted; hav blot Taalmodighed i nogle Dage, saa følges vi ad. Vi længes lige saa meget efter at omfavne en fortabt og genfunden Søster, som De en Moder. Hald er solgt, og hvert Øjeblik kan vi vente Køberen for at modtage Skødet." Som han talte, hørte vi en Vogn rulle ind i Gaarden. „Det er ham!" sagde Salamiel, og begge Brødrene gik ud for at modtage ham.

Endnu var mit Glædesbæger ikke fuldt. Jeg hørte et dybt Suk bag ved mig — det var Sulamith; hendes Øjne svømmede i Taarer, et vemodigt Smil bævede om hendes Læber.

Josephs Kone saa vekselvis paa os begge.

„Min Søster," begyndte hun, „har ogsaa en Hemmelighed, hvori jeg er eneste Medvider — mon den nu kunde løses?"

Sulamith rødmede og saa bedende paa Søsteren.

Jeg anede min Lykke. „Ak!" sagde jeg, „turde jeg haabe, at De endnu ikke havde glemt mig?"

Hun svarede ikke, men Madame Lima pegede hen til et Vindue — ja, i Sandhed, der stod min *soleil brillant;* jeg genkendte Vasen paa de to brændende Hjerter.

Jeg greb hendes Haand og trykkede den til min Barm. „Er jeg da ikke en af Deres nu?" hviskede jeg og læste straks Svaret i hendes kærlige Øjekast.

„Og mere end De maaske tror," sagde Søsteren; „thi vi er alle bestemte paa at antage en Religion, om hvis Sandhed min Joseph har overbevist os."

Jeg sluttede den elskede i mine Arme og trykkede det første Kys paa hendes brændende Læber.

Saa frydefuldt løser sig da min Skæbnes dunkle, forviklede Gaade. Alt havde jeg tabt, endogsaa Haabet havde jeg bortkastet, og se! en kærlig Himmel har givet mig alt tilbage og mere dertil: Ære og Frihed, Brud og Frænde, Fader og Moder — en Moder, som for mig ikke havde været til paa Jorden.

Jeg vil slutte mine Lidelsers og Glæders Historie og henlægge den her, hvor jeg tænkte at berede mig min egen Grav. I Morgen forlader jeg den; den skal tillukkes efter mig.

Skal den engang i Fremtiden aabnes, da vil disse Blade maaske komme en mistrøstig for Øjne og lære den, at Himmelen har endnu Frelse, selv naar Haabet svigter det fortvivlede Hjerte.

---

[1] Trykt 1828 i „Nordlyset", V. B.

[2] Nyere Undersøgelser har paavist 4 Steder for Halds Beliggenhed, før den nuværende Gaard opførtes, saaledes at det Hald, som B. nedenfor kalder det allerældste, er det næstældste, medens de Voldrester, Novellen benævner „Kongeskansen" (ogsaa kaldet „Valdemars Skanse" og „Brattingsborg"), hvorfra Valdemar Atterdag skulde have belejret Niels Bugge, i Virkeligheden er det ældste Hald.

[3] „Paa givet Lejde drog han til Middelfart, hvor Valdemar opholdt sig, men blev her lumskelig myrdet. For at vælte Skylden fra sig paalagde Kongen Borgerne en aarlig Skat, som endnu den Dag i Dag udredes under Navn af Hr. Bugges Mandebod." (B.s Note.) Af 3 Huse i denne By blev der til Bøde for Drabet svaret en Afgift, Buggespenge, der først blev ophævet 1874.

[4] Altsaa i det, der nu kaldes Hald Ruin.

[5] Gaarden blev af Frederik III pantsat og 1664 solgt til en udenlandsk jødisk Bankier Limma (Lima), der i de vanskelige Tider havde laant Kronen større Summer. (Nærmere Oplysninger om disse Limma'er giver Goldschmidt i „En Hederejse i Viborg-Egnen", S. 65, og Aakjær i B.s Livs-Tragedie, II.,

S. 79.) Hans Sønner, Jacob og Samuel *de* Limma, er de Jøder, efter hvilke Novellen har Navn. I alt øvrigt savner den historisk Grundlag; Brødrene synes ikke engang nogen Sinde at have boet paa Gaarden.

[6] 1703 købte Generalmajor Gregers Daa Gaarden af Samuel *de* Limmas Enke, i hvilken Anledning, siger Pontoppidan, der blev ,,gjort en Vise med denne Titel: Halds Frydeskrig, da den blev udfriet af det jødiske Slaveri ved den højædle og velbyrdige Herre Gregers Daa''. Visen er først i den allernyeste Tid paa ny kommet for Dagens Lys (meddelt af E. Gigas i ,,Dania'', VIII. B.).

[7] Til dette Hald knytter sig Novellen ,,Eneste Barn''.

[8] 1789 byggede Landsdommer *de* Schinkel det nuværende Hald.

[9] Det første, det saakaldte Niels Bugges Portræt, er vist kun en Studie; de to andre kaldes Portrætter af Limma'erne — endog i Trap: ,,Danmark'' — skønt der ikke findes nogen virkelig Hjemmel derfor, og det kan være tvivlsomt, om Billederne har noget som helst med Brødrene at gøre.

[10] En bekendt Billedbog.

[11] Men vist er det, at denne Afbildning ikke modsiger Forestillingen om en ægte gammel dansk Kæmpe. (B.s Note.) ,,Til de Tanker, man gør sig om den ,,smukke og stadselige'' Ridder, svarer det ikke. Det forestiller en aldrende Mand med svære Træk, ret kraftig og tænksom, og saavidt man kan se, er han iført en Slags Slaabrok.'' (Goldschmidt: ,,En Hederejse i Viborg-Egnen'', S. 73.) Billedet nævnes første Gang 1758 i ,,Hald Rimkrønike'' (offentliggjort i ,,Saml. til jysk Hist. og Topografi'', 3 R. III. af Ehrencron Müller). En af Gaardens tidligere Ejere, Christen Heug, havde nemlig ved en Auktion 1741 faaet Bud paa det, men vilde ikke skille sig ved det:

En Summa Penge blev ham buden for Bugge,
Men gode Christen Heug var ingen Pengepuge;
Herr Bugge kunde ej for Penge blive fal,
Herr Bugge blive bør i Evighed paa Hald.

[12] Goldschmidt mener, at Billederne har betydelig Kunstværdi: ,,Saavidt jeg tør forlade mig paa et flygtigt Skøn, er han med Hanen malet af en hollandsk Kunstner, den anden af en spansk. De ligner ikke hinanden. Den førstnævnte er mild, klog, anselig, den anden en ringere Natur, snu, ond, sanselig, Ører og Mund meget stygge, men det hele overordentlig levende og karakteristisk, skønt ikke jødisk.'' (En Hederejse, S. 74.)

[13] Her er formodentlig Tale om et Træsnit, fremstillende den i Apostlenes Gerninger VIII., 27 og f. omtalte Ætioper. I de ældre Bibeloversættelser kaldes han netop Kammersvend og en Mand fra Morland. (Meddelt af Underbibliotekar, *Dr.* S. K. Larsen.)

[14] Se Note 1!

[15] De tvende bageste Aarstal var ganske ulæselige; men formodentlig skal det være ,,nogle og halvfems''. (B.s Note.) Jøderne ejede Hald fra 1664 til 1703.

[16] [Noten refererer sig til S. 141, L. 5 f. n., hvor Teksten fejlagtigt har Notetallet 15.] Første Tryk har herefter: Nej! dette Syn var ingen Opstigelse fra Maven, men en Nedstigelse fra Aandernes Himmel.

[17] Udtales *Corasaung* ɔ: Hjerte. (B.s Note.)

HOSEKRÆMMEREN[1]

„Den største Sorg i Verden her
Er dog at miste den, man har kær."

Stundom, naar jeg har vandret ret langt ud[2] i den store Alhede, hvor jeg kun har haft den brune Lyng omkring og den blaa Himmel over mig; naar jeg vankede fjernt fra Menneskene og Mindesmærkerne om deres Puslen hernede, der i Grunden kun er Muldvarpeskud, som Tiden eller en og anden urolig Tamerlan engang jævner med Jorden; naar jeg svævede hjertelet, frihedsstolt som Beduinen, hvem intet Hus, ingen snævert begrænset Mark fængsler til Pletten, men som ejer, besidder alt, hvad han ser, som — ikke bor — men lysterer, hvor han vil; naar da mit vidt omsvævende Blik i Kimingen skimtede et Hus og saaledes ubehagelig standsedes i sin lette Flugt: stundom opstod da — Gud forlade mig denne Flyvetanke, thi andet var det dog ikke — det Ønske: gid denne Menneskevaaning var borte! Der bor ogsaa Møje og Kummer, der trættes, der kives de ogsaa om mit og dit! — Ak! den lykkelige Ørken er baade min og din, er alles, er ingens. —

En Forstmand skal have foreslaaet at forstyrre hele Koloni-anlægget, plante Skov paa Beboernes Marker og i deres sløjfede Byer[3]; mig har stundom den langt umenneskeligere Tanke paatrængt sig: hvad om her endnu havde været lynggroet Hede, den samme som for Aartusinder siden, uforstyrret, uomrodet af Menneskehænder! Men, som sagt, jeg mente det ikke alvorligt. Thi naar jeg udmattet, mødig, smægtende af Hede og Tørst, med smertelig Længsel tænkte paa Araberens Telt og Kaffekedel, da takkede jeg Gud, at et lyngtækt Hus — om end milelangt borte — forjættede mig Skygge og Vederkvægelse.

Og befandt jeg mig saaledes for en Del Aar siden en stille, varm Septemberdag langt ude i denne samme Hede[4], som jeg i arabisk Forstand kalder min. Ingen Vind bevægede den rød-

mende Lyng; Luften var lummer og døsig. De fjerne Bakker, som begrænsede Synskresen, syntes at svømme lig Skyer omkring den uhyre Slette og antog mange vidunderlige Skikkelser af Huse, Taarne, Slotte, Mennesker og Dyr, men alle af dunkle, uformede Omrids, ustadige, vekslende som Drømmebilleder: snart forvandledes en Hytte til en Kirke, denne igen til en Pyramide; hist hævede sig et Spir, her sank et andet; et Menneske blev til en Hest og denne igen til en Elefant; her gyngede en Baad og der et Skib med udspændte Sejl. —

Længe forlystede sig mit Øje ved Beskuelsen af disse fantastiske Figurer — et Panorama, som kun Sømanden og Ørkens Indvaaner har Lejlighed at nyde — da jeg omsider træt og tørstig begyndte at lede om et rigtigt Hus blandt de mange falske; jeg ønskede ret inderligt at bortbytte alle mine prægtige Feslotte for en eneste menneskelig Hytte.

Det lykkedes: jeg opdagede snart en virkelig Gaard uden Spir og Taarne, hvis Omrids blev tydeligere og skarpere, jo nærmere jeg kom den, og som, flankeret af Tørvestakke, saa langt større ud, end den virkelig var.

Dens Beboere var mig ubekendte. Deres Klædedragt var fattig, deres Husgeraad tarveligt; men jeg vidste, at Hedeboeren tidt gemmer ædelt Metal i et umalet Skrin eller i et usselt Hængeskab og en tyk Tegnebog inden for en lappet Kofte; da derfor mit Blik ved Indtrædelsen faldt paa en Alkove, fuldstoppet med Strømper, formodede jeg ganske rigtigt, at jeg befandt mig hos en velhavende Hosekræmmer. (I Parentes være det sagt, at jeg ingen fattige kender.)

En halvgammel, graahærdet, men endnu kraftig Mand rejste sig fra Skiven og bød mig Haanden med de Ord: „Velkommen! — med Forlov at spørge, hvor er den gode Ven fra?"

Man opholde sig ikke over saa ufint og ligefremt et Spørgsmaal! Hedebonden er lige saa gæstfri, men lidt mere nysgerrig end de skotske Lairder, og i Grunden kan man ikke fortænke ham i, at han gerne vil vide, hvem han beværter.

Da jeg havde fortalt ham, hvo og hvorfra jeg var, kaldte han paa sin Kone, der straks satte frem, hvad Huset formaaede, og nødte mig med godhjertig Venlighed til at spise og drikke, skønt min Hunger og Tørst gjorde al Nøden overflødig.

Jeg var midt i Maaltidet og midt i en politisk Samtale med min Vært, da en ung og overmaade dejlig Bondepige traadte ind, hvem jeg ufejlbarlig vilde have erklæret for en fra grusomme Forældre og et modbydeligt Ægteskab bortflygtet, forklædt Frøken, hvis

ikke hendes rødladne Hænder og uforfalskede Bondemaal havde overbevist mig om, at ingen Travestering fandt Sted. Hun nikkede venligt, kastede et flygtigt Blik hen under Bordet, gik ud og kom snart igen med et Fad Mælk og Brød, hvilket hun satte paa Gulvet med de Ord: „Deres Hund kan maaske ogsaa trænge til noget."

Jeg takkede for hendes Opmærksomhed; men denne var ganske henvendt til den store Hund, hvis Graadighed snart gjorde tomt Fad, og som nu paa sin Vis takkede Giverinden ved at stryge sig ind til hende; og da hun lidt ængstelig løftede Armen i Vejret, misforstod Chasseur denne Bevægelse, gjorde *adroit* og trængte den skrigende Pige baglængs hen mod Alkoven — jeg kaldte Hunden af og udtydede hende hans gode Mening.

Ikke skulde jeg have hendraget Læserens Opmærksomhed til et saa trivielt Optrin, undtagen for at anbringe den Bemærkning, at alt klæder de smukke godt; thi virkelig fremviste denne Bondepige i alt, hvad hun sagde og foretog sig, en vis naturlig Ynde, som ingenlunde kunde skrives paa Koketteriets Regning, undtagen man saaledes vil benævne et medfødt, uvitterligt Instinkt.

Da hun havde forladt Stuen, spurgte jeg Forældrene, om det var deres Datter. De bejaede det, med Tillæg, at hun var eneste Barn.

„Hende beholder I vist ikke længe," sagde jeg.

„Gud bevare os, hvorledes mener De det?" spurgte Faderen; men et selvbehageligt Smil viste, at han nok forstod min Mening.

„Jeg tænker," svarede jeg, „at hun neppe vil mangle Bejlere."

„Hm!" brummede han, „Bejlere kan vi faa nok af; men om de duer noget, det var det, vi skulde snakke om. At fri med et Lommeur og en sølvbeslagen Pibe kan ikke gøre Sagen klar; der vil mere til at køre end at sige Hyp! — Saamænd!" vedblev han, støttende begge Næver paa Bordet og bukkende sig for at kigge ud af det lave Vindue, „kommer ikke der en af dem — en Faaredreng, der nys er klavret op af Lyngtoppene — hæ, en af de Kumpener, der render omkring med et Par Dos Hoser i en Tværsæk — dum Hund! frier til vor Datter med to Stude og halvtredie Ko — jo lur ham! — Stodder!"

Al denne Udgydelse var ikke henvendt til mig, men til den kommende, paa hvem han fæstede sit formørkede Blik, idet denne ad en Lyngvej vandrede ind mod Gaarden. Han var endnu saa langt borte, at jeg fik Tid til at udspørge min Vært om det unge Menneske og erfare, at han var en Søn af nærmeste Nabo — som Notabene dog boede over en halv Mil derfra — at Faderen kun

ejede et lidet Bol, hvorpaa han endda skyldte Hosekræmmeren to Hundrede Daler, at Sønnen havde nogle Aar gaaet omkring med uldne Varer og endelig havde vovet at bejle til den dejlige Cecil, men faaet et rent Afslag.

Medens jeg anhørte denne Beretning, var hun selv kommet ind; og hendes bekymrede Blik, der vekselvis delte sig imellem Faderen og Vandreren derude, lod mig gætte, at hun ikke delte den gamles Anskuelse af Sagen. —

Saa snart den unge Kræmmer traadte ind af den ene Dør, gik hun ud af den anden, dog ikke uden et hurtigt, men ømt og smerteligt Øjekast.

Min Vært vendte sig om mod den indtrædende, greb med begge Hænder om Bordbladet, som om han fandt et Støttepunkt fornødent, og besvarede det unge Menneskes: „Guds Fred og god Dag!" med et tørt „Velkommen!" —

Hin blev først staaende en Stund, lod sine Øjne løbe omkring i Værelset, udtrak derpaa af Inderlommen en Tobakspibe, af Baglommen en Pung, bankede Piben ud paa Kakkelovnen ved sin Side og stoppede paa ny.

Alt dette skete langsomt og ligesom i en afmaalt Takt, og min Vært forblev stedse ubevægelig i sin antagne Stilling.

Den fremmede var en meget smuk Karl, en ægte Søn af vor nordiske Natur, der driver langsomt, men kraftigt og varigt: lyshaaret, blaaøjet, rødkindet, hvis fintdunede Hage Ragekniven endnu ikke havde berørt, skønt han vist allerede var sine fulde tyve Aar. Han var paa Kræmmervis klædt fornemmere end en almindelig Bonde, end selv den rige Hosekræmmer, i Frakke og vide Benklæder, rødstribet Vest og blaablommet Bomuldshalstørklæde — han var ingen uværdig Tilbeder af den skønne Cecilia.

Mig behagede han ydermere ved et blidt og aabent Ansigt, der vidnede om taalmodig Udholdenhed — et Hovedtræk i den cimbriske Nationalkarakter.

Det varede en god Stund, inden nogen af dem vilde bryde Tavsheden. Endelig oplod dog Værten først sin Mund, spørgende langsomt, koldt og ligegyldigt: „Hvor gælder Rejsen i Dag, Esben!"

Den tiltalte svarede, medens han i Mag slog Ild til sin Pibe og tændte den med lange Drag: „Ikke længere i Dag; men i Morgen vil jeg af Sted til Holsten."

Herpaa blev atter en Pause, under hvilken Esben tog Stolene i Øjesyn og valgte en, paa hvilken han satte sig. Imidlertid kom

Moder og Datter ind; den unge Kræmmer nikkede ad dem med en saa fuldkommen rolig og uforandret Mine, at jeg skulde have troet, den skønne Cecilia var ham aldeles ligegyldig, hvis jeg ikke havde vidst, at Kærligheden i et saadant Bryst kan være stærk, hvor stille den end lader, at den ikke er en Lue, som blusser og gnistrer, men en Glød, der varmer jævnt og længe.

Cecilia satte sig med et Suk ved den nederste Bordende og begyndte ivrigt at strikke; hendes Moder nedlod sig med et sagte: „Velkommen Esben!" ved Spinderokken.

„Det skal vel være paa Handelens Vegne?" tog Værten nu Ordet.

„Som det vil byde sig," svarede hans Gæst. „En faar at prøve, hvad der kan være at tjene i Sønden. Min Begæring er ellers, at I ikke vilde jage for stærkt med at gifte Cecil hen, inden jeg kommer tilbage, og vi faar at se, hvordan min Lykke skal blive."

Cecil rødmede, men vedblev at stirre paa sit Arbejde.

Moderen standsede Rokkehjulet med den ene Haand, lagde den anden i Skødet og saa stift hen paa den talende; men Faderen sagde, idet han vendte sig om til mig: „Mens Græsset gror, dør Horsemor! Hvor kan du forlange, at Cecil skal bie efter dig? Du kan blive længe borte — kan hænde sig, du kommer aldrig mer."

„Saa er det eders Skyld, Mikkel Krænsen!" faldt Esben ind; men det siger jeg eder: dersom I tvinger Cecil til nogen anden, gør I stor Synd baade mod hende og mig."

Dermed rejste han sig, rakte begge de gamle Haanden og sagde dem et but Farvel. Til sin Kæreste sagde han, men i en lidt svagere og blødere Tone: „Farvel, Cecil! og Tak for alt godt! tænk paa mig til det bedste, om du ellers maa — Gud være med dig![5] — og med eder allesammen! Far vel!"

Han vendte sig mod Døren, gemte Pibe, Pung og Fyrtøj, hver Del i sin behørige Lomme, tog Kæppen og vandrede bort, uden endog en eneste Gang at se sig tilbage. — Den gamle Mand smilede som før; hans Kone udstødte et „Aa ja!" og satte Rokken atter i Gang; men Taare trillede paa Taare ned over Cecilias Kinder.

Jeg havde her den mest indbydende Anledning til at udvikle de Grundsætninger, der bør lede Forældre med Hensyn til deres Børns Giftermaal. Jeg kunde have erindret dem om, at Rigdom ikke er nok til ægteskabelig Lyksalighed, at Hjertet ogsaa maa have sin Stemme, at Klogskab overalt tilraader at se mere paa Retskaffenhed, Flid og Dygtighed end paa Penge; jeg kunde have

foreholdt Faderen (thi Moderen lod i det mindste at være neutral) hans Haardhed mod den eneste Datter. Men jeg kendte Almuen for godt til at spilde unyttige Ord paa denne Materie; jeg vidste, at Formue gaar for alt i denne Stand[6] — og — mon det er stort anderledes hos de andre Stænder? Jeg kendte ydermere Bondens Fasthed, der gaar lige til Haardnakkethed, i dette Punkt, og at han, i Kontroverser af denne Art med sine Overmænd, ofte firer af og lader, som han gik over til deres Mening, saa man fristes til at tro ham overbevist og overvunden, naar han just er urokkeligst bestemt paa at følge sit eget Hoved. —

Tilmed er der endnu en Betragtning, som byder mig, ikke ubuden at stikke min Finger imellem Kniv og Væg, mellem Dør og Karm, mellem Hammer og Ambolt, denne nemlig: mon ikke Rigdom alligevel er det reelleste af alle jordiske Goder? dem *NB.*, som efter Epiktets Inddeling „e r i k k e i v o r M a g t."

Er Penge ikke tilstrækkelige Surrogater for alle sublunariske Herligheder? uforkastelige Repræsentativer for Mad og Drikke, Klæder og Husly, for Agtelse og Venskab, ja selv for en vis Grad af Kærlighed? Er Formue endelig ikke det, som forskaffer de fleste Nydelser, den største Uafhængighed? som erstatter de allerfleste Mangler? Er Armoden ikke den Klippe, hvorpaa baade Venskab og selve Kærlighed ofte monne strande? — „Naar Krybben er tom, bides Hestene," siger Bonden; og hvad siger de andre, naar Elskovsrusen er bortdunstet og Hvedebrødsdagene forbi? Vistnok var det ønskeligt, at Amor og Hymen stedse kunde følges ad; men de vil dog helst have Plutus i Ledtog med sig.

Efter saadan Anskuelse af V e r d e n, s o m d e n e r — mer fornuftig maaske, end nogle venter og andre ønsker hos en Romanforfatter — vil man finde det konsekvent, at jeg ikke indblandede mig i Esbens og Cecilias Roman, saa meget mindre som samme fra den førstes Side turde have været en ret fornuftig Spekulation, beregnet mindre paa Datterens Skønhed og Hjerte end paa Faderens fuldproppede Alkove og tunge Hængeskab. Og skønt jeg vel vidste, at ren Kærlighed ikke er en ren poetisk Opfindelse, erkendte jeg dog allerede dengang, at den fandtes oftere i Bøger end uden for dem. —

Da altsaa den skønne Cecilia var gaaet ud — formodentlig for uset at give Følelserne Afløb i en rigere Taarestrøm — henkastede jeg alene den Ytring, at det var Skade, den unge Knøs ikke sad varmere, eftersom det dog lod til, han var et skikkeligt Menneske og havde Godhed for Pigen.

„Dersom," lagde jeg til, „han engang kunde komme hjem igen

med en Snes g o d e Sedler?" —" „— og de saa var hans egne," lagde gamle Mikkel polisk til, „ja det var en anden Sag."

Jeg gik atter ud i den menneskетomme og sorgløse Hede. Langt borte til Siden saa jeg endnu Esben og Røghvirvlerne af hans Pibe: saaledes — tænkte jeg — uddamper hans Sorg og hans Kærlighed; men den stakkels Cecilia? Jeg kastede endnu et Blik tilbage paa den rige Hosekræmmers Gaard og sagde ved mig selv: havde denne ikke ligget der, randt saa mange færre Taarer i Verden.

Der gik seks Aar hen, inden jeg igen kom paa denne Kant af Heden; det var et ligedant stille, varmt Septembervejr som forrige Gang. Tørsten drev mig til Hus, og det traf sig saa, at Hosekræmmerens netop var det nærmeste.

Ved at genkende den gode Mikkel Krænsens ensomme Vaaning kom jeg først i Tanke om den smukke Cecilia og hendes Kæreste; og Nysgerrighed efter at vide, hvad Udfald denne Hedeidyl havde faaet, drev lige saa stærkt som Tørsten. Under slige Omstændigheder er jeg meget tilbøjelig til at anticipere den virkelige Historie; jeg gør mine Gisninger, jeg forestiller mig, hvorledes det kunde og burde være, og prøver, hvorvidt mit Bestik vil stemme overens med Skæbnens Styrelse.

Ak! som oftest er mine Gætningers Afdrift fra Begivenhedernes rette Kurs saare stor! Saaledes ogsaa her: jeg tænkte mig Esben og Cecilia som Mand og Kone, hun med en Glut ved Brystet, Bedstefaderen med en eller to større paa sit Knæ, den unge Kræmmer selv som en driftig og lykkelig Bestyrer af den nu udvidede Strømpehandel — men det kom ganske anderledes.

Idet jeg traadte ind i Forstuen, hørte jeg en blød kvindelig Stemme synge, hvad jeg i Førstningen antog for en inddyssende Vuggesang; dog var Tonen saa tungsindig, at min høje Forventning allerede fik et betydeligt Nedfald. Jeg blev staaende og lyttede. Visens Indhold var haabløs Elskovs Klage. Udtrykket var simpelt, men sandt og rørende; men min Hukommelse beholdt kun det ved Slutningen af hvert Vers genkommende Omkvæd:

„Den største Sorg i Verden her
Er dog at miste den, man har kær."

Med mørke Anelser aabnede jeg Stuedøren.

Et middelaldrende, stort og ført Bondekvindfolk, som sad og kartede, faldt mig først i Øjnene; men det var ikke hende, der sang. Den syngende vendte Ryggen til; hun sad og rokkede hurtigt frem og tilbage og bevægede Hænderne, som om hun

spandt. Den første rejste sig og bød mig Velkommen; men jeg gik frem for at se den anden i Ansigtet.

Det var Cecilia, bleg, dog smuk endnu, indtil hun hævede sit Blik til mig: ak! da lyste Vanviddet ud af de matglimtende Øjne, af hele Aasynets vammelsøde Smil. Ogsaa bemærkede jeg, at hun ingen Rok havde for sig, men at den, hun indbildte sig at træde, maatte være af samme Stof som Macbeths Dolk.

Hun standsede baade med Sangen og med sit luftige Spind og spurgte mig ivrigt: „Er I fra Holsten? Saa I Esben? Kommer han snart?"

Jeg fornam, hvorledes jeg var faren, og svarede lige saa hurtigt: „Jo, nu bier han ikke ret længe, jeg skal hilse dig fra ham."

„Saa maa jeg ud at møde ham!" raabte hun glad, sprang op fra sin lille Halmstol og hoppede hen mod Døren.

„Tøv lidt, Cecil!" sagde den anden og lagde Karterne til Side, „og lad mig komme med!"

Dertil blinkede hun ad mig og virrede med Hovedet — hendes Minespil var overflødigt.

„Mo'er!" raabte hun højt mod Køkkendøren, „der er en herinde. Kom ind! for nu gaar vi."

Hun sprang efter den vanvittige, som allerede var ude i Gaarden.

Den gamle kom ind; jeg genkendte hende ikke, men formodede dog rigtig nok, at hun maatte være den ulykkelige Piges Moder. Sorg og Alderdom havde vel ogsaa taget stærkt paa hende.

Ej heller hun erindrede mig fra forrige Gang; men efter et „Velkommen! sid ned!" gjorde hun det sædvanlige Spørgsmaal: „Med Forlov, hvor er den gode Mand fra?"

Jeg sagde dette og mindede hende tillige om, at jeg havde været der for nogle Aar siden.

„Herre Gud!" raabte hun og slog Hænderne sammen, „er det Dem? Vær saa god og sæt Dem op for Bordenden, mens jeg skærer et Stykke Smørrebrød — maaske De ogsaa er tørstig?

Uden at oppebie mit Svar skyndte hun sig ind i et lidet Sideværelse og kom snart efter tilbage baade med Spise og Drikke.

Vel var jeg begærlig efter at erfare det nærmere angaaende den stakkels Cecilia; men en Forudfølelse af noget særdeles sørgeligt dæmpede min Nysgerrighed og afholdt mig fra ligefrem at spørge om det, jeg baade ønskede og frygtede at høre.

„Er Manden ikke hjemme?" var min første Tiltale.

„Min Mand?" sagde hun, „ham har Vorherre taget for længe siden; ja saamænd! det bliver nu tre Aar til Mikkelsdag, at jeg

har siddet Enke — et Stykke endnu! vær saa god; og forsmaa det ikke! det er rigtignok kun Bondekost!"

„Mange Tak!" svarede jeg, „jeg er mere tørstig end sulten — saa eders Mand er eder nu faldet fra — det var et stort Tab, en stor Sorg for eder —"

„Ak ja!" sukkede hun med taarefyldte Øjne; „men det var ikke den eneste — Herre Gud! saa'De ikke vor Datter?"

„Jo!" svarede jeg, „hun forekom mig lidt aparte —"

„— Hun er rent afsindig," sagde hun, bristende i Graad; „vi maa holde et Menneske bare for at passe paa hende, og hun kan heller ikke tage sig stort andet for; hun skulde rigtignok fare med at spinde og binde lidt, men det har intet Skrid, for hun maa løbe med hende vel de seksten Gange om Dagen, naar hun kommer i Tanker om Esben —"

„— Hvor er Esben?" afbrød jeg.

„I Guds Rige," svarede hun; „saa De har ikke spurgt det? Ja Gud naade os! han fik en ynkelig Død; saadan en Elendighed har der aldrig nogen hørt — De maa ikke være storagtig: spis og drik, mens De lyster! — ja saamænd! jeg har gaaet noget igennem, siden De var her sidst. Tiderne er ogsaa besværlige: med Hoserne er det forbi, og vi skal holde fremmede til at se efter alting."

Da jeg mærkede, at hendes Sorg over det forbigangne, blandet med Omsorg for det nærværende, ikke var større, end at hun jo vel vilde udholde at fortælle mig sine Genvordigheder, bad jeg hende herom. Hun føjede mig villig i min Begæring og gav mig en Beretning, som jeg — med Udeladelse af uvedkommende Indblandinger — vil levere, saa godt jeg formaar, i Fortællerindens egen simple og enfoldige Stil.

„Vi og Kjeld Esbensen," begyndte hun, efter at have trukket en Stol hen til Bordet, sat sig paa samme og lavet sit Strikketøj til Rette, „har været Naboer, siden jeg kom i Gaarden. Kjelds Esben og vor Cecil blev gode Venner, inden nogen vidste det. Vor Mand var ikke meget glad, og jeg ikke heller, for Esben havde ikke stort og hans Fader slet intet. Men vi tænkte alligevel, at Tøsen skulde have været klogere end at lægge sig efter saadan en grøn Dreng. Han løb rigtignok omkring med lidt Hoser og tjente sig et Par Skilling; men hvor langt skulde det række? Saa kom de og bejlede; vor Mand sagde nej — som ikke sært var — og dermed drog Esben ad Holsten til. Vi fornam nok, at Cecil blev lidt tungsindig; men det kerede vi os ikke efter: „Hun glemmer ham vel," sa'e vor Mand, „naar den rette kommer."

Det varede heller ikke længe, inden Mads Egelund — jeg ved

ikke, om De kender ham? han bor ellers et Par Mil herfra, — han kom og bejlede med en gældfri Gaard og tre Tusind Daler paa Rente. Det kunde nok gaa an. Mikkel sagde straks ja; men Cecil — Gud bedre! hun sagde nej. Saa blev Manden vred og holdt Hus med hende. Jeg syntes nok, han var for haard; men den salig Mand vilde helst raade sig selv, og derfor gik ogsaa han og Madses Fader til Præsten og lod lyse. Det gik godt to Søndage; men den tredie, da han sagde: „Haver nogen noget derimod at sige," rejste Cecil sig i Stolen og raabte: „Det har jeg; der er lyst tre Gange for mig og Esben i Paradis."

Jeg tyssede paa hende; men det var for silde: ethvert Menneske i Kirken havde hørt det og saa hen til vor Stol — vi overgik jo en stor Skam! — Endnu tænkte jeg ikke endda paa, at hun var gaaet fra Forstanden; men inden Præsten var kommet ned af Prædikestolen, begyndte hun igen at remse op om Esben og Paradis, om Brudekjole og Brudeseng og hist op og her ned, det første var det sidste og det sidste det første. — Vi maatte med hende ud af Kirken. Salig Mikkel skændte vel paa hende og sagde, at det var hendes Skælmsstykker; ja Gud hjælpe os for Skælmsstykker! Det var hendes ramme Alvor; taabelig var hun, og taabelig blev hun."

Her lod Fortællerinden Bindehosen synke i Skødet, tog Uldnøglet fra den venstre Skulder, drejede det nogle Gange og bekiggede det paa alle Sider. Men hendes Tanker var andensteds henne; efter et Par Minutters Ophold trykkede hun Nøglet ind imod begge Øjnene, hængte det atter paa sin Hægte og satte Strikkepindene i hurtig Bevægelse, idet hun saaledes sammenknyttede den sørgelige Begivenheds afrevne Traad.

„Al hendes Tale gik ud paa, at hun var død og kommet i Paradis, og der skulde hun giftes med Esben, saa snart han ogsaa var død; og det blev hun ved med baade Nætter og lyse Dage. Salig Mikkel fornam da, hvordan det hang sammen: „Det er Guds Gerning," sagde han, „hans Villie kan ingen modstaa;" men det gik ham nær alligevel, og jeg ved nok, hvor mangen god Time jeg har ligget i min Seng og grædt, naar alle de andre var til Ro. Somme Tider kom det mig for, det havde været bedre, om de to unge Folk var kommet sammen. „Kan hænde sig," sagde vor Mand; „men det skulde nu ikke være."[8]

I det første Par Maaneder var hun slemt uregerlig, og vi døjede Haardhed med hende; siden faldt hun noget til Rolighed, snakkede kun lidt, men sukkede og græd alt imellem. Ingenting

vilde hun bestille, for „i Himmerig," sagde hun, „der er det Helligdag hver Dag."

Saadan gik der saa vel et halvt Aar hen, og det var for det meste dobbelt saa længe, siden Esben var draget ud i Sønden, og ingen havde spurgt noget fra ham, hverken godt eller ondt. Da hændte det sig en Dag, allerbedst som vi sad her, salig Mikkel og Cecil og jeg, at Esben tren ind ad Døren. Han var kommet lige fra Rejsen, havde ikke været ved sit eget Hjem og vidste ikke heller, hvordan her stod til, indtil han kastede sine Øjne paa Pigen, saa kunde han nok se, at det var ikke rigtigt fat.

„Du tøver længe," sagde hun, „Brudesengen har staaet opredt over Aar og Dag; men sig mig først, er du død eller levende?"

„Herre Gud, Cecil!" sagde han, „du kan jo vel se, at jeg er levende!"

„Det var Skade," svarede hun, „for saa kan du ikke komme ind ad Paradisets Dør. Stræb at lægge dig til at dø, saa snart du kan! thi Mads Egelund gaar og lurer paa, om han ikke kunde komme først."

„Det er en maadelig Tilstand," sagde han; „Mikkel, Mikkel! I har gjort stor Uskel imod os. Jeg er Mand nu paa fem Tusinde Daler saa vel; min Morbror ude i Holsten er død ugift, og jeg skal arve ham."

„Hvad for noget?" sagde vor Mand, „det var Skade, vi ikke vidste det lidt før; men giv dig Stunder! Pigen kan vel komme sig endnu."

Esben rystede paa Hovedet og gik hen til vor Datter for at give hende Haand. „Cecil!" sagde han, „snak nu fornuftig! vi er jo levende begge to, og naar du vil være rimelig, saa giver dine Forældre deres Minde til, at vi maa faa hinanden."

Men hun smed begge Hænderne om paa Ryggen og raabte: „Vig bort fra mig! hvad haver jeg med dig at gøre? Du er et Menneske, og jeg en Guds Engel."

Da vendte han sig om og stak i at græde ret bitterligt. „Gud forlade jer, Mikkel Krænsen!" sagde han, „hvad I har gjort imod os to syndige Mennesker."

„Giv dig tilfreds!" sagde vor Mand, „det kan blive godt. Læg dig nu her i Nat, og lad os se, hvad hun siger i Morgen."

Det var Aften, og der trak et strengt Vejr op med Torden og Lynild, det græsseligste, jeg nogen Tid har kendt — ret som Verden skulde forgaa. Saa blev Esben da til Sinds at slaa sig til Ro hos os, og saa snart Vejret lindede, lagde han sig i Overstuen. Vi andre gik ogsaa til Sengs; men jeg kunde længe høre igennem

Væggen, hvordan han sukkede og græd; jeg tror ogsaa, at han bad til Gud i Himlen. Endelig faldt jeg ogsaa hen. Cecil laa og sov i den Alkove lige over for Mikkels og min her.

Det kunde vel være en Times Tid eller noget mere over Midnat, da jeg vaagnede. Det var stille udenfor, og Maanen skinnede ind ad Vinduet. Jeg laa og tænkte paa den Elendighed, som var overgaaet os; jeg tænkte mindst paa, at det var sket, som jeg nu skal fortælle jer. — Det kom mig for, at det var saa roligt henne hos Cecil; jeg kunde slet ikke høre, hun drog sin Aande; ikke heller fornam jeg mere til Esben. Det bares mig for, at det ikke var rigtigt. Jeg listede mig ud af min egen Seng og hen til Cecils. Jeg kiggede derind, jeg følte efter hende; men hun var der ikke. Nu blev jeg urolig i mit Sind, sprang ud i Køkkenet og tændte Lys, og dermed gik jeg op i Overstuen.

Aa, Gud hjælpe os naadelig og vel! hvad saa jeg der? Hun sad i Esbens Seng og havde lagt hans Hoved i sit Skød; men da jeg saa nøjere til, var han saa bleg som et Lig; hans Ansigt og Lagnerne var røde af Blod. Jeg gav et Skrig af mig og segnede om paa Jorden; men Cecil vinkede ad mig med den ene Haand og klappede hans Kind med den anden. „Tys! tys!" sagde hun, „nu sover min Kæreste den søde Søvn. Lige saa snart som I har begravet hans Legeme, bærer Englene hans Sjæl til Paradis, og der skal saa vort Bryllup staa med stor Herlighed og Glæde." — Ak! ak! du milde Gud og Fader! hun havde skaaret Halsen over paa ham — den blodige Ragekniv laa paa Gulvet uden for Sengen."

Her skjulte den ulykkelige Enke Ansigtet i sine Hænder og græd bitterlig, mens Forfærdelse og Smerte sammenknugede mit Bryst. Endelig kom hun til sin vante Fatning og vedblev, som følger:

„Der blev en stor Ynk og Jammer baade her og til Esbens; men gjort Gerning staar ikke til at ændre. Da de kom kørende med ham til hans Forældre — de tænkte, at han var vel forvaret ude i Holsten — ja da blev der en Skrigen og en Skraalen, som Gaarden skulde være faldet. Han var en skikkelig Karl og nu kommet til saa stor Middel og Rigdom og maatte alligevel saa ynkelig dø i sin unge Alder, og det for sin Kærestes Haand. — Salig Mikkel kunde heller aldrig glemme det; han blev ikke Mand siden. Et Par Maaneder efter blev han liggende syg, og saa tog Vorherre ham fra mig.

Den selv samme Dag, som han blev jordet, faldt Cecil i en dyb Søvn, og sov hun saamænd tre Etmaal[9] ud i eet. Da hun

vaagnede, var hendes Forstand kommet tilbage. Jeg sad ved hendes Seng og ventede, at Vorherre skulde løse op for hende. Men allerbedst som hun laa, drog hun et dybt Suk, kastede sine Øjne paa mig og sagde: „Hvorledes er det fat? hvor har jeg været? jeg har haft en underlig Drøm; det kom mig for, jeg var i Himmerig og Esben hos mig. — Herre Gud, Moer! hvor er Esben? har I ikke hørt fra ham, siden han drog ad Holsten?"

Jeg vidste ikke ret, hvad jeg turde svare. Nej — sagde jeg — vi ved ikke stort om ham. Hun sukkede: „Hvor er Faer?" spurgte hun saa. Din Fader har det godt — svarede jeg — ham har Gud taget til sig. — Da græd hun. „Moer! lad mig se ham!" sagde hun. Det kan du ikke, Barn! — svarede jeg — for han er jo i Jorden. „Gud bevare os!" skreg hun, „hvor længe har jeg da sovet?" — Heraf mærkede jeg, at hun ikke selv vidste, i hvad Tilstand hun havde været. „Har I vækket mig, Moer!" sagde hun igen, „har I ingen Tjeneste gjort mig; jeg sov saa sødt; jeg drømte saa dejligt; Esben kom hver Nat og besøgte mig i skinnende hvide Klæder og med en rød Perlekrans om sin Hals!" "

Her faldt den gamle atter hen i tungsindige Tanker, og først efter nogle dybe Hjertesuk tog hun atter ved.

„Det stakkels Barn havde da faaet sin Forstand tilbage; men Gud ved, om det var bedre for hende. Hun var aldrig glad, men altid stille bedrøvet, talte ikke, uden naar hun blev adspurgt, og passede sit Arbejde meget flittigt. Hun var hverken syg eller frisk.

Det spurgtes da snart her omkring i Nabolaget, og et Fjerdingaarstid efter kom Mads Egelund for at bejle til hende anden Gang. Men hun vilde ikke vide af ham at sige, hverken for lidt eller for meget. Da han nu fornam, at hun slet ikke kunde lide ham, blev han studsig og fik ondt i Sinde. Jeg og Folkene og alle de, der kom her, passede bestandig nøje paa, at vi ikke lod falde det mindste Ord om, hvordan hun selv i sin Afsindighed havde undlivet den stakkels Esben; og hun tænkte vel ogsaa, at han enten var død eller gift derude i Sønden.

En Dag, som nu Mads er her og trænger stærkt paa hende om at give ham Ja, og hun saa svarer, at hun hellere vil dø end giftes med ham, siger han rent ud, at han slet ikke var saa hægen for en, der havde skaaret Halsen over paa sin første Kæreste; og dermed fortæller han hende det hele, som det var tilgaaet. Jeg staar ude i Køkkenet og hørte det saa halvt om halvt. Jeg slænger, hvad jeg har i Haanden, springer ind og raaber til ham: Mads! Mads! Gud forlade jer! hvad er det, I gør? Men det var

for silde; hun sad paa Bænken saa bleg som en kalket Væg, og Øjnene stod stive i hendes Hoved.

„Hvad gør jeg?" sagde han, „jeg siger jo ikke andet, end hvad sandt er; det er bedre, hun faar det at vide, end at holde hende for Nar og lade hende gaa og vente efter en død Mand hendes hele Livstid. — Far vel! og Tak for mig!"

Han gik; men hun var igen faldet tilbage og faar vel aldrig sin Forstand mere i dette Liv. I ser selv, hvorledes hun er: al den Tid, hun ikke sover, synger hun den Vise, hun selv har digtet, dengang Esben drog til Holsten, og bilder sig ind, at hun spinder paa Brudelagenerne. Ellers er hun dog rolig — Gud ske Lov! og gør ikke det mindste Kræ Fortræd; men vi tør alligevel ikke slippe hende af Sigte. Gud se i Naade til hende og løse snart op for os begge to!"

Idet hun talte de sidste Ord, kom den ulykkelige ind med sin Ledsagerske. „Nej," sagde hun, „i Dag er han ikke at se; men i Morgen har vi ham vist. Jeg maa skynde mig, om jeg skal blive færdig med Lagenerne."

Hun satte sig hurtig ned paa sin lille Halmstol, og med Hænder og Fødder i rask Bevægelse istemte hun atter sin Klagesang. Et langt, dybthentet Suk gik hver Gang forud for Omkvædet:

„Den største Sorg i Verden her
Er dog at skilles fra den, man har kær."[10]

Hendes skønne, blege Ansigt sænkede sig da ned mod Barmen, Hænder og Fødder hvilede et Øjeblik; men snart og skyndsomt rettede hun sig atter i Vejret, istemte et andet Vers og satte Skyggerokken i Gang.

I tungsindige Tanker vandrede jeg tilbage; min Sjæl havde antaget Ørkens Farve. Min Fantasi var ene sysselsat med Cecilia og hendes rædsomme Skæbne. I hvert et fjernt Luftbillede troede jeg at se Hosekræmmerdatteren, hvorlunde hun sad og spandt og rokkede og slog ud med Armene. I Hjejlens sørgmodige Fløjten, i den enlige Hedelærkes ensformige Klagetriller hørte jeg kun de sørgeligsande, af saa mange Tusinde saarede Hjerter dybtfølte Ord:

„Den største Sorg udi Verden her
Er dog at skilles fra den, man har kær."[10]

---

[1] Trykt 1829, i ,,Nordlyset'', IX. B.

[2] Første Tryk har: ,,ret ude''; Udg. 1833: ,,ret ud''; P. L. Møllers Udg.: ,,ret langt ud''.

[3] ,,Ikke just filantropisk, men dog godt statsøkonomisk var derfor en nu afdød Forstmands Forslag, at nedrive Kolonibyerne og plante Træer i Stedet; thi den for ikke et halvt Sekulum siden paa offentlig Bekostning anlagte Alhedeskov var allerede nu næsten i Stand til at betale sig.'' (B.s Beskrivelse af Viborg Amt, 1839, S. 18.)

[4] Novellen skal kunne stedfæstes til Øvre- og Nedre-Simmelkær ved Grænsen mellem de to gamle uldbindende Lysgaard og Hammerum Herreder. (Evald Tang Kristensen i Kapitlet ,,Heden'' i ,,Danmark i Bill. og Skildr.'', I. B., S. 421.)

[5] Denne Scene er Sujettet til et af Dalsgaards mange jyske Bondelivsbilleder. (Maleriet er reproduceret i ,,Christen Dalsgaard og hans Kunst'', S. 87.)

[6] I ,,Vestlig Profil af den cimbriske Halvø'', S. 79—80, hævder B. dog, at Pengene ikke ,,sidder saa nagelfaste hos den danske Bonde, som Skriget gaar. ,,Bonden er egennyttig'', ,,Bonden er nærig'', ,,Bonden vender Skillingen to Gange, inden han giver den ud''. — Det kan være sandt, at han vender den, han skal lægge paa Amtsstuebordet, paa Tingbordet, paa Offerbordet og paa de mange andre Borde, hvor hans med suren Sved fortjente Skillinger har Ærinde. Og tænker han paa, hvad mange af dem siden bliver brugt til, da kan vel være, at han vender den tre Gange. Men da hans Konges Hus gik op i Røg, da vor Flaade gik til England, da vore Landsmænd sukkede der i Fangenskab, da Vesterhavet gik op over Sønderjydernes Agre og Enge, og da det nu gjorde lige saa ved dem, der bor hos Limfjorden, da vendte han ikke Skillingen — hvad jeg vilde sige Daleren, før han lagde den paa Fædrelandets Alter.''

[7] Hundreddalersedler. (B.s Note.)

[8] Jvnfr. Mari Kiølvroes Vise i ,,E Bindstouw'': ,,Ejs vil di hat hveranner, men de skul no eet væ saaen''. (Allerede Niels Blicher omtaler, hvorledes Jyden ,,er temmelig stærk i Tyrketroen om Skæbnen''.)

[9] Ordet skrives undertiden ,,Ætmaal''; det betyder et Tidsrum af 12 eller 24 Timer. Hollandsk ,,etmaal'' = 24 Timer; Mellemnedertysk: ,,etmål'': wiederkehrende Zeit, Periode, Flutperiode von 12 Stunden oder Tagesperiode von 24 Stunden. ,,Jeg har altid opfattet det danske ,,Etmaal'' i Sømandssproget = Døgn.'' (Meddelt af H. F. Feilberg.)

[10] Omkvædet lyder her saaledes i første Tryk, i Udg. 1833 og i P. L. Møllers Udg. I P. Hansens Udg. gentages Omkvædet saaledes, som det lyder ved Novellens Begyndelse.

PRÆSTEHISTORIER[1]

Jeg kan erindre nogle Smaafortællinger, jeg som Dreng har hørt af min Bedstefader, Herredsfoged L., der var en sand Præsteven og tilbragte en stor Del af sine Forfriskningstimer i Selskab med Hr. Kaspar, Hr. Jens, Hr. Mogens og flere; thi det var i de Tider Skik at kalde gejstlig Mand ved hans Fornavn. Naar jeg vilde gøre den vakre Olding en Fornøjelse, fik jeg gerne et Par af mine Skolekammerater hjem med mig og bad ham, i deres Nærværelse, at fortælle sine Præstehistorier, som han nævnede dem. I det Haab, at samme ej vil være uden Interesse for „Nordlyset"s Læsere, agter jeg fra Tid til anden at levere nogle af dem, der har forekommet mig som de mærkværdigste og morsomste. Og vil jeg da her uden videre Indledning fremsætte følgende:

URMAGEREN

Præstegaarden i Grønbek, Lysgaard Herred, tør vel i Henseende til Varighed og god Indretning kaldes, om ej den første, saa dog en af de første Præstegaarde i Danmark. Den er bygget af Provst Hurtigkarl, et sjældent mekanisk Hoved, der ej alene selv gjorde Tegningen til den, men saa tillige paa, at alt under dens Bygning blev udført med yderste Nøjagtighed. Stenene til Grundmuren og Taget strøges efter de af ham indrettede Former, og tvende kunstige Kakkelovne anbragtes i Storstuen, hvilke ved skjulte og rundt omkring ledede Rør tilstrækkelig var i Stand til at opvarme dette høje og rummelige Værelse.

Men det var ikke egentlig det, jeg vilde fortælle. Provst Hurtigkarl var ogsaa Urmager. Paa Allinggaard saa man et Klokværk over den ene Port — om det gamle Herresæde, efter

dets senere Skæbne, ejer samme endnu, ved jeg ikke — dette havde Provsten forfærdiget.

Engang nød Allinggaards Ejer den Ære at herbergere en af vore Konger. Jeg formoder det var fjerde Frederik. Jorddrotten gjorde hans Majestæt opmærksom paa den Kunst og Mekanisme, hvormed Uret var indrettet, og angav sin Sognepræst som Kunstneren.

„Den Mand ønsker Vi at tale med!" sagde Kongen, og et Bud blev skikket til Præstegaarden for at tilkendegive Hurtigkarl Monarkens Villie.

Dagen derpaa mødte Provsten paa Allinggaard, men i korte Klæder, af hvilken Aarsag Kammertjeneren viste ham tilbage og betydede ham det usømmelige i at lade sig se for Landets Fyrste uden Ordensdragt.

„Min Konge," var Provstens Svar, „har ladet mig kalde som Urmager, ikke som Præst; thi mener jeg, denne Kjole er den passende. Hav den Godhed at melde mig!"

Da disse Ord blev bragt for Kongen, lo han og sagde: „Manden har Ret; lad ham kun komme!" hvorpaa han underholdt sig længe og naadigt med den kunstfærdige gejstlige.

DET STRENGE SKRIFTEMAAL

I et Sogn — jeg nævner det ikke for Beboernes Skyld, der nu er skikkelige Folk — var Bønderne saa ugudelige og ondskabsfulde, at flere Præster havde sat Livet til iblandt dem, dels af Græmmelse over deres Belials Handel og Drillerier, dels, som Ordet gik, ogsaa paa voldsomme Maader. Dette gjorde, at ingen til sidst vovede at søge Kaldet, og det maatte efter den sidste Præsts Død staa ledigt et helt Aar og derover.

Omsider meldte en norsk Kapellan, bekendt ved Akademiet under Navn af Kæmpe-Mikkel, sig til det vakante Embede og fik det. Bispen gav ham mange gode Raad med paa Vejen til hans Pastorat og formanede ham især til Sagtmodighed og Mildhed som det bedste Middel til at komme af Sted med dette uregerlige Folk.

„Vi faar at se!" svarede Hr. Mikkel og drog did.

Amtmanden og Bispen ventede som sædvanlig en Mængde Klager fra Præsten. Nej, der kom ingen. Det første Aar gik,

det andet, det tredie; de hørte ej det ringeste fra Præsten, der kunde ligne en Besværing, og de forundrede sig saare over denne besynderlige Tavshed.

„Han har fulgt mit Raad!" sagde endelig Superintendenten; „dette er og i Sandhed den eneste Maade, de skal vindes paa!"

Nu kom Visitatsturen til det berygtede Sogn; Kirken var fuld af Mennesker og Ungdommen vel oplyst. Da Katekisationen var til Ende, spurgte Visitator, som Skik er, hans Velærværdighed, om han var tilfreds med Menigheden; og da han med et Buk havde bejaet Spørgsmaalet, vendte Bispen sig til Sognefolkene med de Ord: „Har Menigheden noget at erindre?"

„Aldeles intet, uden — —" var et Par Bønders afbrudte Svar, hvorved de tillige saa med betænkelige Miner til Sakristiet, der indesluttede Skriftestolen.

„Siger frem, Børn! Hvad er det?" —

„Det strenge Skriftemaal, det strenge Skriftemaal!" lød det fra flere Munde, og alle skottede til Sakristiet.

„Hvad vil de sige hermed?" gentog den gejstlige foresatte, idet han drejede sig mod Præsten.

Denne lovede ham ved Gudstjenestens Slutning at give ham den forlangte Oplysning, og Visitatsen endtes med Ros og Formaning til at blive ved i det begyndte gode.

„De har grebet Tingen an fra den rigtige Side; saaledes, just saaledes er det, man maa tage disse Mennesker!" sagde Bispen paa Hjemvejen fra Kirken. „Men hvad betyder det strenge Skriftemaal, Bønderne talte om?" —

„Det skal jeg sige Deres Højærværdighed: Jeg har en Stok staaende i Skriftestolen. Saa snart jeg hører noget uskikkeligt om mine Sognefolk, lukker jeg dem ved Skriftemaalet inde i Sakristiet med mig og lader Stokken bearbejde deres Ryg saa længe, til de lover Bedring."

„Gud bevare os! det er en voldsom Kur!"

„Voldsom er den; det skal jeg aldrig nægte; men probat er den tillige. Nu har jeg paa det fjerde Aar været her; jeg spørger: har min Biskop i al den Tid hørt noget forargeligt om mine Sognemænd?"

„Nej, min Kære! men skulde det samme ikke være at opnaa paa en mildere Maade?"

„Ingenlunde! naar min Skriftemetode bliver mig forment, kan jeg lige saa godt lægge Kjolen hen!"

Bispen trak paa Skuldrene og svarede: „Nu, saa faar De vel

at fare fort dermed; men se for alle Ting at moderere Kræfterne ved dens Udøvelse!"

Hr. Mikkel skriftede endnu en føje Tid ved Stokkens Hjælp; siden stod den blot i Skriftestolen som et Minde om de forvorpne Tider.

Ihvor streng Manden var i alt, hvad der angik kristelig Tugt, regnede han det dog ikke saa nøje, hvor Talen var om hans egen Person og hans Indkomster. Dette gjorde, at han paa een Gang var baade frygtet og elsket af sin Menighed, der ønskede ham et langt Liv og kaldte ham en retskaffen Sjælesørger.

KROMANDEN

Magister Jens, min Bedstefaders kæreste Præst, havde i et Besøg hos sin Nabo Kaspar gjort Bekendtskab med Konens Broder, en ung, munter og satirisk Mand fra Hovedstaden. I sit overgivne Lune havde denne iblandt en hel Del andet ytret, at han egentlig var kommet til Jylland for at samle Stof til Vintermoro for Neergaards[2] Kaffegæster; thi Halvbarbarer afgiver gerne en rig Høst i denne Henseende.

Hr. Jens, der ved denne Replik fandt sig og Provinsen saare fornærmede, pønsede paa at spille Frants — saaledes hed Søster Karens Broder — et lille Puds, hvorved Moroen kunde blive paa Jydernes Side. Han fik og virkelig, inden han rejste, en Plan færdig, hvilken han meddelte Hr. Kaspar og hans Kone.

Nogle Dage derefter tog disse tillige med Svogeren hen til Magister Jens, og da den romantiske Egn, denne boede i, lod til at behage Frants, sagde Hr. Kaspar: „Og dog er det, du her ser, intet mod Søborg Kro!"

„Mine Venner!" tog Hr. Jens Ordet, „bliv en Dag over hos mig; vi vil da i Morgen gøre en Tur til Kroen! "

Selskabet takkede, og Hr. Kaspars Viv mente, at ingen ved denne Lejlighed bedre kunde agere Vært end hendes Broder, da han i Residensen var vant til at forestaa saa mangt et Lystparti.

„Jeg afstaar med Fornøjelse Æren til den fremmede Herre!" var Magisterens Ord, „men hvad Betalingen angaar, da er jeg ene Manden; sligt fordrer Gæsteretten!"

En venskabelig Strid opstod i denne Anledning, hvilken endtes

med Hr. Jens's Sejr og det Spørgsmaal af Havnienseren, om Folk her til Lands afgjorde deres Mellemværende med Penge eller, paa Irokesernes Vis, ved Varers Omtuskning. —

Den ler bedst, som ler sidst, tænkte Hr. Jens og gik ud for at aftale det fornødne med Avlskarlen.

Efter at have spist til Middag i betimelig Tid rullede Præstemændene med deres Madamer og Svoger Frants den følgende Dag ud af Landsbyen. Da de ankom til min Bedstefaders Gaard — det var den, man havde forvandlet til en Kro — studsede Svogeren ved at se Bøgeskoven, i hvis Udkant Gaarden laa, Søen paa den anden Side, og Bakken med Lysthuset, der ragede frem bag Stuehuset, der var over al Maade net og hyggeligt.

„Det maa jeg bekende!" raabte han, da de fortalte, det var Søborg Kro, „et saa stadseligt Gæstgiversted havde jeg langtfra ventet at finde i Hottentotlandet!"

Endelig holdt Vognen, og mine Bedsteforældre traadte ud for at modtage Selskabet.

„Der ser De Kromanden og hans Kone!" hviskede Hr. Jens til Svogeren.

„Godt!" var Svaret, „det er vel bedst, vi faar Chokolade?"

„Det tror jeg; ved slig Lejlighed kan det bedste neppe være godt nok!"

„Aah, kære Madame!" sagde Frants, da han steg ned af Vognen, „vær saa god at lade os faa Chokolade!"

„Chokolade?" gentog min Bedstemoder. „Det ejer vi saamænd ikke; men Kaffen skal straks være færdig!"

„Tænkte jeg det ikke nok! Ja, maa vi saa bede om Kaffe!"

Min Bedstefader hørte ej grant, hvorfor han tog Magisteren til en Side og spurgte, hvo det unge Menneske var, og hvad han sagde. Medens Hr. Jens meddelte ham Oplysning herom, havde hans Kollega fundet Lejlighed til at berette min Bedstemoder, at den fremmede havde en Skrue løs, og at hun desaarsag ej maatte lægge paa Hjerte, hvad han gjorde og sagde. Min Bedstefader, der intet Vink havde faaet om Frantses fikse Ide, fandt hans Entré noget besynderlig; men han tænkte: „Sligt maa være Mode i København," og Passiaren kom snart i Gang, og Lerpiberne blev budt de mandlige Gæster. Et Kvarterstid efter stod det brune Fluidum paa Bordet med en overvættes Rigdom af Fløde, Sukker og hjemmebagte Tvebakker.

„Har De ingen Kringler? Vi ønsker helst Kringler!" ytrede Frants, og Bedstemoder svarede med et Smil: „Det gør mig ondt. Havde jeg vidst af Deres Komme — —"

„Af vor Komme?" afbrød han hende; „fremmede maa De vel altid være belavet paa?"

Nu kunde Selskabet ej holde sig længer; det brast i Latter, og Gaaden blev løst.

„I Pokkers Jydebørn!" raabte Københavneren, „I forstaar dog at sætte Folk en Voksnæse paa!"

Naar han siden vilde kro sig, sagde Madam Karen altid: „Husk paa Kromanden, lille Broer!"

FERSLEV

Pulpituret i Skaarup Kirke, Gern Herred, udmærker sig ved Navnene paa de Præster, som siden Reformationen har forestaaet Skaarup og Tvilum Menigheder. Om den sidst afdødes Navn har faaet Plads derpaa, kan jeg ikke sige; thi det er tre Decennier, siden jeg saa denne Kirke. Ved ethvert Navn paa Pulpituret findes tillige et Sindbillede, som har Hensyn til de vigtigste Begivenheder i Præstens Liv. Saaledes er en paa Gløder staaende Smeltedigel anbragt under Navnet Ferslev, hvis jeg ej tager fejl, og følgende Linier er anført som en Forklaring paa Symbolet:

„To Gange gik han ud for Brand,
Og to Gang' for sin Fjende;
Men Gud gav dog den prøved' Mand
Velsignels' før hans Ende."

Uden Tvivl har det været denne Præst, om hvem Herredsfoged L. fremsatte den Fortælling, jeg her meddeler Læseren.

Hans Embedstid faldt ind i den for Danmark saa ulykkelige Krig med Karl Gustav, der truede Riget med Tilintetgørelse. Et Par Aar i Forvejen afbrændte hans Præstegaard, en Ulykke, der dengang var saa meget føleligere end nu, som ingen Brandforsikring fandt Sted, og Bygningsmaterialierne var overordentlig dyre. Imidlertid havde Ferslev ved Understøttelse af Herskabet paa Frisenborg faaet Stuehuset og begge Staldlængerne paa ny opbygget, da Rygtet om den Udaad, et Parti af de i Jylland indtrængende Svenske øvede i og omkring Aarhus, satte alt i Skræk og Forvirring. For at sikre sin frugtsommelige Kone og to smaa Børn for Mishandling ilede han med dem til en Svoger, der boede nogle Mil vestligere i en øde og for Fjenden lidet tillokkende Egn,

og vendte tilbage for at værne om sin Ejendom. Men de Svenske havde imidlertid gæstet Skaarup, og Ferslev fandt ved sin Hjemkomst intet uden ituslagne Vinduer, opbrudte Kister og Skabe og sønderhuggede Døre; ej engang saa meget som en Dyne var ham levnet; hvad Strejfpartiet ikke havde ranet, havde det ødelagt. I Bøndernes Huse saa det lige saa sørgeligt ud, og flere af dem var gangne op i Røg. Efter endnu en Tid at have brandskattet og plyndret i Egnen trak det fjendtlige Korps sig tilbage til Hovedarmeen, ledsaget af alle Krigens Plageaander og de mishandledes Forbandelser.

Ferslev ejede intet og øjnede kun maadelige Udsigter til nogen Sinde at faa sine Kaar forbedrede. Imidlertid var dette ikke hans tungeste Sorg; nej, hans Hjerte sitrede, hver Gang han tænkte paa sin svangre Viv. Vilde de Besværligheder, hendes Flugt i den haarde Vintertid medførte, ikke have en dræbende Indflydelse paa hendes Nedkomst? Rev Døden hende fra hans Side, hvad Glæde var der da mere at vente for ham i Verden? Hvordan vilde det da gaa hans stakkels Børn? Fem Mile skilte hende fra ham, og tage hende hjem, det var ikke at tænke paa. Disse og lignende Betragtninger fyldte hans Sjæl med Gru og bragte ham til at glemme Skæbnens øvrige Bitterheder. Han opsendte Dag og Nat hede Bønner til Himmelen for sin Hustrus Liv. Men den Højestes Raad er uransagelige; Ferslevs Øjenlyst maatte bukke under for Fødselssmerterne; hun døde uforløst, og Svogeren overbragte ham den sønderknusende Tidende tillige med hans Børn, saa snart Vejr og Føre gjorde det muligt.

Med sine to umyndige sad den dybt bøjede Mand en Aften paa en Sten uden for Præstegaarden og begræd sit Tab og bad til Gud om Styrke til at tømme Kalken. Da sprængte en Rytter af de polske Tropper, som med Sommerens Begyndelse var kommet Fædrelandet til Hjælp, frem imod ham, holdt ham Karabinen for Brystet og affordrede ham hans Penge. Han havde et Par af Ulfeldts Tomarker og nogle Enesteskillinger i Lommen; dem rakte han med skælvende Haand Rytteren og betydede ham tillige, at dette var al hans Ejendom. Ærgerlig over ikke at faa mere skød Umennesket Flinten af i Staldens Straatag, og inden tvende Timer laa de trende Bygninger i Aske. Paa denne Maade blev Ferslev anden Gang husvild. Med sine smaa ved Haanden gik han nu i egentlig Forstand ud for at betle. Religionens Støttestav var det eneste, som opholdt hans synkefærdige Hjerte; den kronede Digters Ord gjorde han til Valgsprog: „Herre! var din

Lov ej min store Trøst, jeg maatte da omkomme i min Elendighed!"

Langsom og kummerfuld henslæbte Tiden sig for Korsdrageren under Næringssorger og Kaldsforretninger, hvilke sidste han endog maatte varetage uden ringeste Vederlag; thi Hjælpetropperne var besat af den samme Stimandsaand som Fjenderne og skiftede Landmandens Bo imellem sig, som dem bedst syntes. At faa noget af Præstegaarden opbygget igen, saa længe Krigen varede, var en Umulighed; Ferslev maatte derfor leje sig og sine Børn ind hos Bønderne, hvilke ogsaa ærlig delte de Smuler, som faldt af deres Herrers Borde, med deres ulykkelige Sjælesørger. Men Nøden var almindelig; han saa sig af den Aarsag nødt til idelig at veksle Bopæl, ligesom hans Børn heller aldrig kunde opholde sig med ham i et og samme Hus. Imidlertid tjente den fælles Elendighed til saaledes at knytte hans og Beboernes Hjerter sammen, at Skaarup Sogn ingen Sinde har ejet nogen kærere Præst.

Endelig kuldkastede den mislykkede[3] Storm for København saa vel som Slaget ved Nyborg Karl Gustavs herskesyge Planer; de Svenske trak sig ud af Landet; Polakkerne og Brandenborgerne fulgte dem efter at have taget den sidste Ko i nysanførte Sogn med sig og ladet Synd og Sorg og Tvedragt i Familierne tilbage. Adelen, hvoraf en Del havde tjent ved vore Tropper, der var krøbet i Ly bag Limfjorden, vendte efterhaanden hjem til Herregaardene og søgte, ved at ophjælpe de ødelagte Godser, at aftvætte noget af den Skændsel, den i Anledning af Krigen og dens Førelse havde paadraget sig. Landsbyerne rejste sig af deres Grus; Agrene blev besaaet, saa godt det efter Omstændighederne lod sig gøre, og Gud velsignede Grøden, saa at Sæden det følgende Aar kunde forøges.

Nu begyndte Ferslev ogsaa at tænke paa sin Præstegaard, men Arbejdet gik kun langsomt fra Haanden, da offentlige Bygninger maatte staa tilbage for private; en Tid lang maatte han derfor blive boende hos Bønderne, indtil han kunde drage ind i sin egen Bolig. Den Indskrift, han satte over Døren til Dagligstuen, findes der ikke mere, men den bestod af disse Ord: „Nøgen kom jeg af Moders Liv, nøgen skal jeg fare heden. Herren gav, Herren tog, Herrens Navn være lovet!"

Om Mandens øvrige Skæbne vidste Herredsfoged L. intet videre at fortælle, end at han i sin Nabopræsts Enke fandt en god Hustru for den, Gud havde taget, og døde mæt af Dage som en efter sin Stilling velhavende Mand. —

Foruden ovennævnte Pulpitur har Skaarup Kirke en anden Prydelse, nemlig et stort Oliemaleri i Koret, der forestiller det jødiske Synedrium og Frelserens Forhør. Den, der viste mig Kirken, foregav, at Stykket var kommet fra Wien; men naar og ved hvilken Lejlighed det var skænket til Kirken, vidste han ikke. Dets Værdi som Kunstværk kunde jeg ikke bedømme, men jeg kan endnu erindre, at jeg fandt de forskellige Jødefysiognomier saare interessante. En Mærkværdighed vilde det altid være, om et Maleri af Titian, Correggio eller Paul Veronese havde forstukket sig i en jysk Landsbykirke.

BRUDEVIELSEN

Hr. Steffen havde skaffet sig en liden uskyldig Indtægtskilde ved at vie de saakaldte Natmandsfolk. Saa snart et Par af dem vilde gifte sig, tyede det til hans Velærværdighed, og Taksten var en Kvintikrone. I Selskab med sine Herredsbrødre maatte Hr. Steffen undertiden høre en og anden Glose for sin Tjenstvillighed; men han tog den døve Hat paa, eller naar Kollegerne blev alt for slemme, stoppede han Munden paa dem med det Spørgsmaal: „Vil I da hellere, at disse Mennesker skal parre sig som Dyrene end forenes paa kristelig Vis og efter Ritualet?"

Engang hændte det sig, at Proprietæren i Sognet, en ung, spøgefuld Mand, hvis Navn jeg har forglemt, kom ridende forbi Hr. Steffens Annekskirke, der laa afsondret fra Byer og Gaarde. Da han fandt Kirkedøren aaben, tænkte han: Mon vor gode Ven ej har en af sine ekstraordinære Vielser for? og stod af Hesten for at lytte. Det var rigtigt; Præsten var i fuldt Arbejde med at vie. Hvad gør Proprietæren? Han binder sin Hest ved en Hyld, lister sig uformærket ind i den nærmeste Stol bag Kirkedøren, og da han der finder en Salmebog, kaster han den Salme op, som bruges efter Brudevielser. Neppe havde Hr. Steffen endt sin Forretning, førend Skalken i en høj Tone istemte Brudesalmen. Præsten, hans Kusk og Røgter, hvilke han gerne tog med som Vidner paa Brylluppernes Fuldbyrdelse, Brudeparret, alle blev sat i Forbavselse. Endelig fattede Hr. Steffen sig og raabte ned til den syngende: „Stille, stille! hvo I er, vi skal ingen Sang have!" men Proprietæren blev ved, til Salmen var ude. Derpaa traadte

han frem af sit Skjul, lykønskede Brudefolkene og forsvarede sin Opvartning med Sang, idet han anførte følgende Distikon:

„Som Velsignelse og Amen
Præst og Degn hør sammen."

KOMMUNIONEN

Man fortæller nedenstaaende Begivenhed paa flere Maader; men jeg har saa meget større Aarsag til at antage min Bedstefaders Beretning for den eneste sande, som Magister Jens, fra hvem han havde den, var en Søn af Manden, der havde fristet Eventyret, og hvad skulde have bevæget ham til at forvanske en Historie, som ingen Tilsætninger behøver for at vække Interesse hos enhver, som hører samme?

Hr. Mads lagde gerne Planen til sin Prædiken Mandag Formiddag og udarbejdede den derpaa uden Ophold, saa at han havde den færdig og indstuderet i det seneste til Torsdag Aften. De to sidste Dage i Ugen kaldte han derfor sine Frihedsdage; dem helligede han Bibelen og Klassikerne. Hans Kammer var i en Fløjbygning, der gik langs med en Afdeling af Præstegaardens Have, hvilken sidste ved et Stendige adskiltes fra Nabobyens Kirkevej. Væggene i denne Bygning var blot muret med Ler og stærkt medtaget af December Maaneds Slud; et lidet Vindue vendte til Haven, de øvrige til Gaarden.

Som han en Aften temmelig silde sidder og arbejder paa det, han Nytaarsdagen vil lægge Menigheden paa Hjertet, hører han noget skubbe sig paa Værelsets Udvægge. Atter et Besøg af Niels Østergaards børstede Gæster, tænker han og bliver rolig ved at skrive. Men det varede ej længe, inden to af de nederste Vægge efter hurtigt gentagne Stød styrtede ind i Kammeret, og tvende Mandspersoner med Masker for Ansigtet skød sig frem over Ruinerne. Man kan tænke sig den gode Præsts Bestyrtelse. Han ilede til Døren; men den ene af de selvbudne Svende trak en Pistol af Barmen og raabte i et forvendt Maal: „Ikke af Pletten, ikke en Lyd, ellers er I Dødsens!"

Imidlertid havde hans Fælle, der spillede en stum Rolle, lagt sin Pistol paa Bordet for at fremtage og levere Hr. Mads en Seddel af følgende Indhold: „Eders Velærværdighed klæder eder øjeblikkelig i Embedsdragt, forsyner eder med Vin, Brød og de hellige Kar og følger de to fremmede, saafremt I har eders Liv

kært. Uden Modstand skal eder intet ondt vederfares!" Voldsmændene var formodentlig forsynede med skriftlig Ordre, paa det de saaledes kunde undgaa at tale, thi der blev ikke hørt et Ord mere af dem end den anførte Trussel; det øvrige skete ved Hændernes og Pistolernes Bevægelse.

Hr. Mads fandt det ikke raadeligt at modsætte sig. Med skælvende Hænder tog han Kalk, Disk og Vin frem af Skabet, iførte sig Samarien og fulgte, efter at han med et stille Suk havde anbefalet sig i den Højestes Varetægt, Mændene ud af den gjorte Aabning. Noget borte holdt en Vogn. Man bandt for Præstens Øjne og hjalp ham op, hvorpaa begge Ledsagerne satte sig hver paa sin Side af ham. Nu jog Kusken af Sted, saa hurtig Hestene kunde trække. En Timestid eller lidt længere kunde Kørselen have varet, da Vognen standsede, og Hr. Mads blev ført ind i en Kirke, hvor Tørklædet toges ham fra Øjnene. Alteret fandt han oplyst; et sortklædt Fruentimmer med Halvmaske sad paa Knæfaldet foran samme imellem tvende Herrer, der ligeledes var maskerede og stod med blottede Kaarder.

„I har," raabte den paa højre Side staaende, „ufortøvet at meddele nærværende Person Syndsforladelse og Sakramente!" og hans Tone og Gebærder viste, han vilde adlydes.

Under Forretningen maatte begge Herrerne understøtte den segnefærdige Dame, der udstødte ængstelige Suk, og hvis Taarer trængte sig frem under Masken. Præsten behøvede sin hele Sjælsstyrke for at varetage denne hjerterystende Handling. Saa snart han var færdig, blev hans Øjne atter tilbundet, og de samme, som havde fulgt ham til Kirken, ledsagede ham tilbage, men, som det forekom ham, ad en langt kortere Vej end den, man først havde taget. Ved at sætte ham af i Nærheden af Præstegaarden stak en af Mændene ham en Pung i Haanden, hvis Indhold beløb sig til ti hollandske Dukater, et skønt Bidrag til at betale hans Købmandsregning.

Man gjorde sig alle Haande Formodninger om dette Eventyr; det sandsynligste var, at en adelig Familie havde fundet sig vanæret ved en Søsters eller Datters Fejltrin og vilde have hende af Vejen. Imidlertid hørte man dog aldrig, at nogen saadan blev savnet. Seddelen, som den ene Maske havde leveret Præsten, var skrevet med latinske Bogstaver, — jeg kan tænke, for at gøre Skriften saa ukendelig som muligt. Magister Jens fremviste den ofte for sine Venner; om den er mere til, ved jeg ikke.

BISKOPPEN OG PROVSTEN

Den Biskop, om hvem nærværende Anekdote blev fortalt, havde en egen Maade at forøge sit Bibliotek paa. Paa sine Visitatser forlangte han at se Præsternes Bøger, for, som han udtrykte sig, ogsaa i denne Henseende at gøre sit Embede Fyldest. Traf han nu paa et eller andet godt Skrift, han ikke allerede selv ejede, udbad han sig samme til Laans, men glemte at levere det tilbage.

Paa denne Maade havde Provst Pontoppidan mistet et Par klassiske Værker, og han havde ikke vel Raad til at miste flere. Imidlertid var Biskoppens Sendebrev, Visitats angaaende, atter ankommet; atter gjaldt det en Bog i Provstens lille, men udvalgte Samling. Hvad har Hr. Pontoppidan at gøre? Han binder sine Bøger i et stort Lagen og hænger Pakken op under Loftet inde i sit Studerekammer. Hans Højærværdighed kom, visiterede, spiste, drak og ytrede Attraa efter at se Bøgerne. Provsten aabnede sin Kammerdør. Ved Indtrædelsen studsede Visitator, thi han forefandt kun tomme Hylder.

„Men hvor har I gjort af eders Bøger, Hr. Provst?" spurgte han i en irettesættende Tone.

Pontoppidan pegede til Loftet med de Ord: „Jeg har set mig nødsaget til at hænge dem deroppe."

„Og hvorfor det, kære?" genmælede Bispen.

„For at have dem i Fred for Mus!" var Svaret.

Biskoppen, som netop hed Mus, havde paa Turen til Provstens Nabo Tid til at anstille Sammenligning imellem sig og sine Navnere, og Præsterne beholdt siden deres Bøger i Ro.

DEN VOLDSOMME HERREMAND

„En løs Hund!" raabte en adelig Jorddrot, i det han kørte igennem en Landsby. „Det er Præstens Pudel!" svarede Tjeneren, „han er den eneste, som trodser Herrens Befalinger. Der staar han selv!" — „Skyd den Satan!" lød Drottens Ordre, og Tjeneren fældede skadefro Hr. Mathias's Yndling, „Castor", der havde ledsaget ham paa hans Sognerejser og ved mangfoldige Lejligheder vist ham en udmærket Troskab og Hengivenhed. Sorg og Harme forledte Præsten til i en alvorlig Tone at bebrejde

Tjeneren hans ubeføjede Grusomhed. „Hold jer Kæft!" tordnede Herremanden; „gjorde jeg eder eders Ret, gav jeg eder samme Konfekt. Hvor tør I understaa eder at lade jer Hund gaa løs paa min Jagt?" „Da kan I og enhver jo se, at det var ingen Jagthund!" svarede Hr. Mathias og føjede noget til om Adelstyranni, hvorpaa han vendte sig for at gaa ind. Men i det samme styrtede et Stød af Tjenerens Geværkolbe ham til Jorden; denne og Kusken sprang af Vognen tillige med deres Herre, og ikke tilfredse med at slaa, støde og sparke ham, traadte de ham alle tre i egentlig Forstand under deres Fødder, uden at nogen vovede at komme den arme Mand til Hjælp.

Efter at have mættet sin Hævn satte Voldsmanden sig paa Vognen under følgende Trussel: „Kom nu en anden Gang med Hund, og I skal times en Ulykke!" Man maatte bære den halvdøde Præstemand til hans Bolig, hvor han i flere Uger holdt Sengen. En Forseelse var begaaet imod de strenge Jagtforordninger; det var en mægtig Jorddrot, Hr. Mathias havde at gøre med; af den Aarsag fandt han det raadeligere at taale og tie end ved Klage at paadrage sig ny Mishandlinger.

Denne Tildragelse er uden Tvivl den samme, som findes fortalt i Lauritz Axelsens Dagbog, udgivet af Hr. Ignatius Becher, Aar 1813, Aalborg. Der hedder Præsten Mads Aabye, Jorddrotten Levezow, Major, og Landsbyen, hvori Overfaldet skete straks uden for Præstegaardens Port, Uldbjerg. En Maanedstid i Forvejen, melder samme Dagbog, var Hr. Peder Jessen, Sognepræst til Tisted og Binderup, paa Nøragergaard ilde blevet mishandlet af Herremanden *ibidem,* Adam Ernst Penz, med blodige Saar og desforuden mange andre Hug og Slag. Hvad Udfald den langvarige Proces, som Hr. Peder førte med den glubske Junker, fik, siger Dagbogen ikke. Begge Begivenhederne skete i Begyndelsen af Aaret 1706.

APOSTELEN PETER OG HANS VIV

Hr. Palle, hvem Herredsfoged L. bestandig kaldte Palle Præker, et Navn, der tilkendegav, at han ikke saa ganske var tilfreds med Manden og hans Prædikemaade, havde for Skik at indstrø Anekdoter fra den græske og romerske Oldtid i sine gejstlige Taler og forvirrede derved ofte sin Menigheds Lemmer og

andre Lægfolk, som hørte ham, saasom disse troede, de maatte søge hans Historier i Bibelen, men fandt ingen af dem der.

Engang hændte det sig, at Herredsfogden paa en Rejse kom igennem Hr. Palles Anneks, just som Gudstjenesten var til Ende, og bedede hos en Kaptajn, som sammesteds havde købt sig en liden Landejendom. Paa hans Spørgsmaal, om Kaptajnen havde været i Kirke, svarede denne: ,,Aah ja, og jeg har faaet noget at høre, jeg aldrig tilforn har vidst!"

,,Hvad da?"

,,At Apostelen Peter havde en Kone ved Navn Maria. Det var Satan til Kælling. Da Peter var ræd for Døden, hvortil han blev dømt, søgte hans Halvdel at trøste ham og gyde Mod i Poltronen; men da enhver Opmuntring var forgæves, tog den mandhaftige Kvinde en Dolk frem, hun havde skjult under Klæderne, stak den i sit Bryst og leverede den derpaa til Peter med de Ord: Det gør ikke ondt, Peter! hvorpaa hun segnede død ned for hans Fødder. Det kalder jeg en Kone!"

Min Bedstefader, der var lige saa ubevandret i Klassikerne som bevandret i sin Bibel, forsikrede, at enten havde Hr. Kaptajnen hørt fejl, eller og havde hans Præst lært uretteligt og forset sig; thi han kendte godt Apostelen Peters hele Historie af det nye Testamente. Den militære Herre paastod, at Sagen havde sin Rigtighed, og blev endog en Smule stødt paa sin Gæst, fordi denne ej vilde tro ham. ,,Hm!" tænkte nu Herredsfogden, ,,mon vi ikke her har en af Hr. Palle Prækers hedenske Krøniker?" Imidlertid ytrede han intet videre for Kaptajnen, men drak sin Kaffe og fortsatte Rejsen.

Et Par Uger derefter blev L. budt til et Bispegilde hos en af Nabopræsterne, hvor Hr. Palle ogsaa var. Han kalder ham til en Side og spørger: ,,Hvad er det, Deres Velærværdighed den første Søndag efter Trinitatis har fortalt paa Prædikestolen om Apostelen Peter?"

,,Jeg?" svarede Præstemanden. ,,Jeg ved ikke, jeg nævnede Peter i min hele Tale!"

L. berettede ham nu, hvad Kaptajnen havde sagt. Hr. Palle maatte le.

,,Det var hverken Peter eller hans Hustru, Fortællingen angik," sagde han, ,,det var et Par Romere. Jeg kendte intet kraftigere Eksempel paa, hvorledes Mennesket kan trodse Dødens Frygt, end Romerindens. Jeg skal fortælle Dem hele Historien. Pætus, en af Roms Stormænd, blev af Kejser Claudius, om jeg husker ret, dømt til Døden, men fik tillige Tilladelse til selv at

ekspedere sig. Frygt gjorde, at Manden nølede og var raadvild med Hensyn til Dødsmaaden; mens hans Viv Arria, som ej var dødsdømt, gav ham Mod ved først at støde Dolken i sin egen Barm og derpaa overantvorde ham samme med de af Dem anførte Ord!"

„Men Kaptajnen troede, De talte om Apostelen Peter!"

„Hvad kan jeg for, at den dumme Krigsmand forvekslede Personerne?"

„Men sligt forvirrer i Stedet for at opbygge, Hr. Pastor! og det er min uforgribelige Mening som Lægmand, at en kristelig Lærer bør paa den hellige Talestol holde sig til sin Bibel, og at denne Bog giver Eksempler nok, uden at man behøver at hente dem hos hedenske Skribenter!"

Om Korrektionen frugtede, har jeg ikke erfaret.

MUSEN I MAANEN

Hr. Jokkum havde gjort Astronomien til sin Yndlingsvidenskab. Der gives vel heller ingen værdigere og mere ophøjet Videnskab, en Teolog kan beskæftige sig med, end at spejde den Himmels mange Boliger, hvortil han idelig vinker sine Tilhørere, og hvis Tindren vidner lige saa trøstefuldt om vor Udødelighed som om Skaberens Magt og Visdom. Jeg kender kun een Ubehagelighed derved, og den er: Jo mere man skuer, desto mere vil man vide, og Aanden ønsker sig Englevinger for at kunne svinge sig op til de lyse Kloder, se de Væsener, som bebor dem, de Love, hvorefter de styres, og oplede de kære, der paa en eller anden af dem har begyndt deres Tilværelses anden Periode.

Saaledes gik det og Hr. Jokkum; hans forskende Aand sukkede tit over sine Lænker; tit ønskede han med Digteren: „O Gud! klæd vore Sjæle af, saa vil vi og Engle være." Da han besad Formue, havde ingen Børn og et godt Embede — Præstekaldene i Danmark var for et halvt Aarhundrede siden langt bedre end nu — anvendte han, hvad han havde tilovers fra sine Fornødenheder, til at bygge sig et Observatorium og anskaffe de bedste Kikkerter, han kunde faa fat paa, og han helligede sine Aftentimer til at bekige de omvankende Himmellys, dvæle ved den kobberrøde Mars, granske Saturnus's Ring og forvilde sig paa Mælkevejen. Imidlertid var dog Maanen den fornemste Genstand

for hans Opmærksomhed; at stirre paa dens Overflade og gøre sig Gisninger om dens Natur, det mørke og det lyse i den, udgjorde en stor Del af hans natlige Fornøjelser. Han lod og de Venner, som besøgte ham, undertiden deltage i disse Fornøjelser, saa meget mere som han derved fik Lejlighed til med en sværmerisk Veltalenhed at udbrede sig om de Fænomener, han troede at have iagttaget i denne os nærmeste og dog i Grunden saa lidet bekendte Klode. Han havde den Ære længe før nogen tysk Professor at have fundet ildsprudende Bjerge i Jordens Drabant, og om jeg ej tager fejl, fortalte Herredsfoged L. tillige om Fæstninger og Taarne, han skulde have opdaget i samme. Nok, Manden var lykkelig i sin Indbildning, og han glemte Jorderige med alle dets Synder og Sorger, idet hans Øjne svævede omkring i Himmelrummet.

En Aften, da han just gjorde et Julegilde for sine Naboer, listede han sig fra Selskabet for at se til sin kære Maane, der vandrede i et rent Sølverlys paa den klare Himmel. Man tænke sig hans — hvad skal jeg kalde det? Studsen? Henrykkelse? Nej, det var en sælsommere og mere blandet Følelse — da han blev en Mus var, hvilken snart løb omkring ved Maanens Rand, snart gjorde Spring opad imod dens Centrum. I Førstningen vilde han slet ikke tro sine egne Øjne. Han lagde Tubus'en flere Gange fra sig og tog den igen; men Musen var der bestandig.

„Ih!" raabte han omsider, „det er et Jærtegn!" og glemte aldeles sine Gæster.

Disse, som lettelig sluttede sig til, hvor han var, søgte ham paa Observatoriet. Hr. Jokkum meddelte dem, rigtignok med et Slags Tvivl, at han havde observeret en Mus i Maanen. Ingen vilde tro det; alle vilde se. Jo, det var rigtigt; Musen sprang endnu til enhvers Bestyrtelse om paa Planeten.

„Umuligt!" mælede en.

„Ubegribeligt! udbrød en anden, og en tredie. „Det kan ikke være i Maanen, dette Dyr løber om, det maa være i Kikkerten; lad os undersøge den!"

„I Kikkerten? — Hvordan skulde den komme der?" spurgte Hr. Jokkum og skruede Glasset af Tubus'en. En Mus sprang frem. Sagen var: En lystig Person i Selskabet havde bragt en tam Mus med sig og sneget sig til i Mørkningen at putte samme i Kikkerten. Det var denne Træring, der havde raadet til at undersøge Instrumentet. Men Indfaldet gjorde ingenlunde den Virkning, han havde ventet sig. Selskabet blev forstemt; thi alle agtede og elskede den vakre Præst og fandt Spasen upassende. Ingen

munter Passiar ledsagede de gamles L'hombre, ingen Glædesstøj de unges Julelege. Man brød tidligere op end sædvanlig uden at have nydt de Fornøjelser, som Hr. Jokkums Hus ellers i fuldt Maal ydede sine Gæster.

---

[1] „Præstehistorier" („Herredsfoged L.s Præstehistorier") offentliggjordes 1829, i IX., X. og XI. B. af „Nordlyset". „Den voldsomme Herremand", der ikke har været optrykt før, er benyttet til II. Kap. af „Vinhandleren og Herremanden".

[2] Madam Neergaards Kaffehus i Badstuestræde, Københavns ældste, fra Litterærhistorien bekendte Klub.

[3] Originalen har „mislingede"; Rettelsen skyldes P. L. Møller.

PRÆSTEN I VEJLBY[1]

EN KRIMINALHISTORIE

(Af Herredsfoged Erik Sørensens Dagbog, tillige med tvende Optegnelser af Præsten i Aalsø[2].)

A.

ERIK SØRENSENS DAGBOG

I Jesu Navn! Saa er jeg nu efter Guds naadige Raadslutning og min kære Herres Foranstaltning uværdigen forfremmet til Herredsfoged og Dommer over dette Folk. Den store Verdens Dommer give mig Visdom, Retfærdighed og Velsignelse til at bestyre saadant mit svare Embede!

„Hver Mands Dom kommer af Herren."

Ordspr. 29, 26.

Det er ikke godt, at Mennesket er ene. Saasom jeg nu er i Stand til at føde en Kone, burde jeg vel se mig om efter en Medhjælp. Præstens Datter i Vejlby har en god Berømmelse af alle dem, der kender hende. Hun har siden sin salig Moders Død med megen Forstand og Sparsommelighed bestyret Huset. Og da der ikke er flere Børn end hende og Studenten, kan hun vente en god Skilling, naar den gamle engang falder af.

Morten Bruus fra Ingvorstrup[3] var her i Dag og vilde forære mig en fed Kalv; men jeg ihukom Mose Ord: „Forbandet være hver den, som tager Gaver." — Han er et Menneske, som haver Lyst til Rettergang, en stor Pranger og en stor Praler; jeg vil intet have med ham at skaffe, undtagen naar jeg sidder for ham i Dommersædet[4].

Jeg har nu raadført mig med Gud i Himmelen og dernæst med mit eget Hjerte; og tykkes mig klarligen, at Jomfru Mette Qvist var det eneste Menneske, med hvem jeg vilde leve og dø. Men dog vil jeg i Stilhed give Agt paa hende endnu nogen Tid. Skønhed er bedragelig, og Dejlighed er en forfængelig Ting. Ellers er det baade vist og sandt, hun er det favreste Kvindfolk, jeg har set i alle mine Dage.

Den Morten Bruus er mig ret en modbydelig Person — jeg ved næppe selv hvorfor, men naar jeg ser ham, rinder mig noget, ligesom en slem Drøm, i Sinde, men saa dunkelt og utydeligt, at jeg ikke engang kan sige, om jeg nogen Sinde haver drømt om ham.

Kan og være, det er en Slags Anelse. Han kom her igen for at tilbyde mig et Par Mohrenkopper[5] — herlige Dyr, og for Røverkøb! Men just dette slog mig: jeg ved, at han har stykket dem sammen for 70 Daler; det samme vilde han lade mig dem for, og magede er de 100 Daler værd mellem Brødre. Er det ikke ogsaa paa en Maade Bestikkelse? Han har sikkerlig igen en Proces i Sigte — jeg vil ikke have hans Mohrenkopper.

I Dag var jeg i Besøg hos Præsten i Vejlby. Det er vist en gudfrygtig og brav Mand, men myndig og opfarende; han taaler ingen Modsigelse; og knap tillige paa Skillingen, det er han.

Der var just en Bonde hos ham og vilde have Afslæt paa sin Tiende. Manden er en Filur; thi hans Afgift kan ikke være for høj; men Hr. Søren talte ham til, saa en Hund ikke skulde tage et Stykke Brød af ham; og jo mere han skændte, jo hidsigere blev han selv.

Naa, Herre Gud! ethvert Menneske har sin Fejl. Han mener dog intet ondt dermed; thi straks efter befalede han sin Datter at give Manden et Stykke Smørrebrød og et Glas godt Øl. — Det er en særdeles beleven og vakker Pige. Hun hilsede mig saa venligt og ærbart, at mit Hjerte ret bevægede sig, og jeg ikke var i Stand til at sige hende et Ord.

Min Avlskarl har tjent der i tre Aar; jeg skal dog saa listelig udforske ham, hvorledes hun er imod Folkene, samt hvad han ellers monne vide om hende. Af Tyendet faar man ofte den sikreste Underretning.

Hillemænd! Rasmus Avlskarl fortæller mig, at denne Morten Bruus engang for ikke længe siden har bejlet i Vejlby Præstegaard, men fik Nej. Præsten syntes godt nok derom, for Manden er rig; men Datteren vilde paa ingen Maade.

Hr. Søren skal vel have talt hende haardelig til i Begyndelsen; men siden, da han saa, det var hende saa meget imod, fik hun alligevel sin Villie. Af Hovmodighed var det ikke — siger Rasmus — for hun er lige saa ydmyg, som hun er god; og hun vil meget vel vedgaa, at hendes egen Fader er bondefødt saa vel som Bruusen. —

Nu ved jeg, hvad Ærinde de Ingvorstrup Mohrenkopper havde her i Rosmus:[6] de skulde trække Dommeren ud fra Retfærdighedens lige Vej. Ole Andersens Tørveskifte og Eng — den Pære var fuldt vel det Æble værd.

Nej, nej! min gode Morten! Du kender ikke Erik Sørensen. „Du skalt ikke bøje den fattiges Ret."

Hr. Søren fra Vejlby var her en liden Visit i Formiddags. Han har bekommet sig en ny Kusk, Niels Bruus, Broder til Manden paa Ingvorstrup. Den samme er formentligen doven og dertil næsvis og kæphøj.

Præsten vilde have ham afstraffet og sat i Hullet, men mangler de nødvendige Vidner. Jeg raadede ham, at han skulde se til at skille sig ved Karlen eller og slide sig igennem med ham til Flyttedag. I Førstningen svarede han mig noget fus; men da han hørte mine Grunde, gav han mig Ret, ja takkede endog for mine gode Raad.

Han er en hidsig Mand, men ikke slem at tale til Rette, naar han faar Tid at summe sig. Saa skiltes vi ad som gode Venner. Om Jomfru Mette blev ikke talt et Ord.

Jeg har tilbragt en meget behagelig Dag i Vejlby Præstegaard. Hr. Søren var ikke hjemme, da jeg kom; men Jomfru Mette tog saare venlig imod mig. Hun sad og spandt, som jeg traadte ind ad Døren; og det forekom mig, at hun blev ganske rød i Ansigtet.

Det var artigt nok, hvor længe det varede, inden jeg kunde hitte paa noget at tale om. Naar jeg sidder i Retten, mangler jeg aldrig, hvad jeg skal sige; og naar jeg har en Skælm i Forhør, leder jeg ikke længe om Kvæstioner; men foran dette fromme, uskyldige Barn stod jeg saa sloten som en Hønsetyv.

Endelig fandt jeg paa at snakke med hende om Ole Andersens Proces, om hans Tørveskifte og hans Eng; men jeg ved ikke, hvorledes det kom sig, at Diskursen gik over fra Engen til Blomster. Og tog saa det ene Ord det andet om Roser og Violer og Tusindfryd, indtil hun fik mig med ud i Haven for at bese hendes Blomsterflor. Dermed gik Tiden hen, til Hr. Søren kom hjem; og saa gik hun i Køkkenet og kom ikke igen, før hun med det samme frembar Aftensmaden.

Just som hun traadte ind ad Døren, siger Præsten til mig: „Det var vel heller ikke for tidligt, om I nu ogsaa tænkte paa at indtræde i den hellige Ægtestand." (Vi havde nemlig siddet og diskureret om det prægtige Bryllup, som nyligen var holdt paa Høgholm.) Da blev Jomfru Mette atter saa rød som et dryppende Blod.

Hendes Fader smiskede og sagde: „Man kan se paa dig, min Datter! at du har staaet for Skorstenen."

Jeg har lagt den gode Mands Formaning paa Sinde; og skal det ej heller vare længe, inden jeg i Guds Navn vil tage hen og bejle; thi jeg anser Faderens Ord som et forblommet Vink, at han gerne vilde have mig til Svigersøn.

Og Datteren — hvorfor mon hun blev saa rød? jeg tør jo vel tage det for et godt Tegn?

Saa beholder nu den fattige Mand sit Tørveskifte og sin Eng; men den rige er visselig blevet mig saare gram. Førend Dommen blev oplæst, stod han og skottede ret saa haanlig hen til den arme Ole Andersen.

Ved de Ord: „thi kendes for Ret" saa han sig om til alle Sider og grinede saa lumskelig, som om han var ganske vis paa Sejren. Og det var han sikkerlig, thi jeg ved, han har ladt sig forlyde med, det var taabeligt, den Stodder vilde tænke paa at vinde fra ham.

Det skete dog alligevel.

Da han havde hørt Dommen, kneb han Øjnene og Læberne[7] sammen og blev i sit Ansigt som en kalket Væg.

Men han tvang sig og sagde, idet han gik ud, til sin Vederpart: „Til Lykke med Handelen, Ole Andersen! den Tørvepyt skal ikke gøre mig fattig; de Ingvorstrup Stude faar vel det Hø, de kan æde."

Jeg hørte ham udenfor skogre og, medens han red bort, slaa Skrald paa Skrald med sin Pisk, saa det gav Genlyd i Skoven.

Det er tungt nok at være Dommer. For hver Kendelse, man afsiger, kan man regne paa en Fjende mere. Ak ja! naar vi endda kan beholde Samvittigheden til Ven! „Fordrager Sorg for Samvittighedens Skyld!"

Den Dag i Gaar har været den allerglædeligste i mit Liv; da stod mit Jagilde i Vejlby Præstegaard.

Min tilkommende Svigerfader talte over de Ord: „Jeg har givet min Pige i din Barm." 1ste Mose Bog 16, 5.

Han lagde det ret bevægeligt ud, hvorlunde han nu vilde overdrage mig sin kæreste Skat her paa Jorden, og at jeg for alle Ting maatte være god imod hende. (Det vil jeg, saa sandt hjælpe mig Gud!)

Ikke havde jeg troet, at den alvorlige, ja moksen barske Mand havde endda været saa blød: Taarerne stod ham til sidst i Øjnene, og hans Læber bævede, som naar en vil holde sig for at græde. Min Kæreste græd som et Barn, fornemmelig da han kom til at tale om hendes salige Moder.

Og da han saa sagde de Ord: „Fader og Moder skal forlade dig; men Gud skal blive hos dig," da brast ogsaa jeg i Graad — jeg tænkte paa mine egne kære Forældre, dem Gud forlængst har taget til sig i de evige Boliger, men dog siden saa naadigen sørget for mig fattige Barn.

Da Trolovelsen var forbi, fik jeg af min søde Kæreste det allerførste Kys. Gud glæde hendes Sjæl! hun elsker mig overmaade.

Over Borde gik det meget lystigt til. Der var indbudt mange af den salig Kones Slægtninge, paa hans Side ingen; thi de er kun faa og langt ude og bor helt oppe ved Skagen. Der blev hverken sparet paa Vin eller Mad, og efter Bordet blev dygtig danset, hartad til den klare Dag.

Præsten fra Lyngby, han fra Aalsø og han fra Hyllested var ogsaa nærværende; denne blev saa besværet, at han maatte ledes til Sengs. Min tilkommende Svigerfader drak ogsaa vældigt; men det var aldrig at kende paa ham, for han er stærk som en

Kæmpe og kunde gerne drikke alle Herredets Præster under Bordet.

Jeg mærkede vel, at han ogsaa vilde haft sin Plaser med at faa mig lidt snurrende; men jeg tog mig i Agt — over alt dette[8] er jeg slet ingen Elsker af stærk Drik.

Om seks Uger skal vort Bryllup være. Gud give dertil sin rige Velsignelse!

Det var ret slemt, at min tilkommende Svigerfader skulde faa denne Niels Bruus i sit Brød! Det er en studsig Krabat, en værdig Broder til ham paa Ingvorstrup. Han skulde have sin Løn, og saa lad Porten slaa ham! langt hellere end at smøre sine Fingre paa saadan en Æsel. — Men den gode Præst er saa hidsig og paastaaende; og to haarde Stene maler ikke godt. Han vil absolut, at Niels skal tjene sin Tjeneste ud; og det er jo dog ikke andet end daglig Ærgrelse.

Forleden Dag gav han ham en Kindhest, hvorpaa Karlen truede, at han nok skulde faa d e n betalt; men det var alt sammen under fire Øjne.

Jeg har haft ham for mig og baade formanet og truet ham. Han svarede mig saa godt som slet intet — der er ondt i ham.

Ogsaa min Kæreste har bønfaldet sin Fader om at skille sig ved ham; men derom vilde han intet høre. Jeg ved snart ikke, hvorledes det vil gaa, naar hun nu drager til mig, — for hun sparer den gamle megen Fortræd og ved nu paa saadan en god Maade at jævne alle Ting.

Hun vil sikkerlig blive mig en elskelig Hustru, „et Vintræ trindt omkring mit Hus."

Ilde gik det, og vel var det: nu er Niels selv løbet sin Vej. Min kære Svigerfader er saa vred som en Tysker; men jeg glæder mig saa stille over, at han saaledes har sluppet dette slette Menneske. Rigtignok vil Bruusen ved given Lejlighed sagtens se at revanchere det; men vi har jo Lov og Ret i Landet, og Retten giver os alle nok.

Præsten havde sat Niels til at grave et Stykke ude i Haven. Som han kommer ud og vil se til ham, staar han ret magelig og hviler sig paa Spaden og knækker Nødder, som han har plukket derude; men intet haver han bestilt. Præsten bruger Mund paa ham; han svarer studs, at han ikke er stedt for Podemester.

Hvorpaa han faar et Par Munddask, og dermed slænger han Spaden og skælder groveligen igen.

Den gamle bliver nu som Ild, griber Spaden og giver ham dermed nogle Drag — det skulde han ikke have gjort; thi en Spade er et slemt Vaaben at slaa med, allerhelst i Vrede og for en haandfast Mand. Skælmen lader sig først dumpe, som han var død; men da Præsten bliver bange og rejser ham op, springer han selv ud over Gærdet og dermed hen ad Skoven til. Saaledes haver min Svigerfader selv fortalt mig denne ubehagelige Historie.

Min Kæreste er dog herover sær urolig: hun er bange, han skal hævne sig paa en eller anden Maade, gøre Kreaturerne Fortræd, ja maaske stikke Ild paa Gaarden. Med Guds Hjælp, det har ingen Nød.

Kun trende Uger til, saa skal jeg føre min søde Kæreste som Kone ind udi mit Hus. Hun har allerede været her og taget alt i Øjesyn, baade ude og inde. Hun var saare vel tilfreds og roste vor Orden og Pænhed. Det eneste, hun beklagede, var dette, at hun skulde forlade sin Fader; og vist nok vil han savne hende.

Dog skal jeg gøre, hvad jeg kan, for at erstatte ham sit Tab: jeg vil bytte med ham, og han skal faa min egen gode Moster Gjertrud igen. Hun er en dygtig Kvinde i et Hus og rørig nok endnu for sin Alder.

Min Kæreste er ret en Engel; det siger ogsaa alle Mennesker — jeg bliver vist en lyksalig Mand — Gud alene Æren!

Underligt nok, hvor den Knægt har forstukket sig! eller om han skulde være rømt ud af Landet? I alt Fald er det en fortrædelig Historie: der mumles alle Haande blandt Folk. Bagvadskelse kan jeg tro, der har sin Oprindelse fra Ingvorstrup. Imidlertid var det slemt, om det skulde komme min Svigerfader for Øre.

Havde han dog hellere fulgt mit Raad! Et Menneskes Vrede udretter ikke det, som godt er for Gud. Men jeg er kun læg Mand og tør ikke fordriste mig til at irettesætte en Guds Ords Tjener, tilmed han er saa meget ældre end jeg. Nu, jeg vil haabe, at den Snak falder hen af sig selv.

I Morgen kommer jeg til Vejlby og skal da fornemme, om han har hørt noget til Sladderen.

De nye Armbaand, jeg har faaet fra Guldsmeden, er meget smukke og vil vistnok glæde min hjertenskære Mette; naar de blot kan passe hende; thi Maalet blev taget saa lønlig og i Hast med et Græsstraa.

Moster vil faa Ære for Sengen; Frynserne er særdeles kønne.

Min kære Svigerfader var ganske nedslagen og ilde til Mode — jeg har aldrig set ham saadan tilforn. Tjenstagtige Aander har desværre forebragt ham det dumme Rygte, som nu er almindelig Folkesnak her i Egnen.

Bruusen har ytret sig med, at Præsten skulde skaffe hans Broder til Veje, om han saa skulde grave ham op af Jorden.

Kan være, han ligger i Skjul paa Ingvorstrup — borte er han, og ingen har siden hørt eller set noget til ham. Min stakkels Kæreste græmmer sig alt for meget; hun plages af Anelser og svare Drømme.

Gud se i Naade til os alle! Jeg er saa betaget af Skræk og Bedrøvelse, at jeg næppe er i Stand til at føre Pennen. Vel hundrede Gange er den faldet mig af Haanden.

Mit Hjerte er saa bespændt og mine Tanker saa tvivlraadige, at jeg hartad ikke ved, hvor jeg skal begynde. Det tykkes mig alt sammen at være kommet i et eneste Øjeblik ligesom et Tordenskrald. Tiden er af Lave for mig; Aften og Morgen er eet, den hele gruelige Dag et hurtigt Lynglimt, som haver afbrændt i Grunden mine Ønskers og Forhaabningers stolte Hus.

En ærværdig Guds Mand, min Kærestes Fader, i Baand og Fængsel! og det som en Morder og Misdæder!

Kun det ene Haab har jeg tilbage, at han endda maatte være uskyldig; men desværre! det er kun et Halmstraa for den skibbrudne. En svar Mistanke hviler paa ham — og det at jeg, jeg elendige, skal være hans Dommer! Og Datteren, hans Datter, min forlovede Brud!

Herre, min Frelser! forbarm dig over os! — jeg formaar ikke mere.

Det var i Gaar den ulykkelige Dag! — ved Pas en halv Time før Solen stod op — at Morten Bruus kom her i Gaarden og havde

med sig Indsidder Jens Larsen af Vejlby samt Hyrdens Enke og hendes Datter *ibidem*.

Morten Bruus sagde til mig, at han havde Præsten i Vejlby stærkt mistænkt for at have slaget hans Broder ihjel. Jeg svarede ham, at jeg vel havde hørt den samme Snak, men anset den for en taabelig og ondskabsfuld Opdigtelse, saasom Præsten selv havde forsikret mig, at Karlen var løbet sin Vej.

„Om saa var," sagde han, „at Niels vilde rømme, var han nok kommet til mig først og ladet mig det vide; men at det forholder sig ganske anderledes, det kan disse gode Folk vidne, og derfor beder jeg, at I paa Embeds Vegne vil forhøre dem."

„Betænk jer vel!" siger jeg, „betænk jer vel, min kære Bruus! og lige saa I andre gode Folk! inden I beskylder en hæderlig og uberygtet Præst og Sjælesørger! kan I intet bevise, hvorpaa jeg storligen tvivler, kan det komme jer dyrt at staa."

„Præst eller ikke Præst," raabte Bruusen, „der staar skrevet: Du skal ikke slaa ihjel! der staar ogsaa skrevet: Øvrigheden bærer ikke Sværdet forgæves. Vi har jo Lov og Ret i Landet; og en Morder kan ikke undgaa sin Straf, om han saa havde Stiftamtmanden til Svigersøn."

Jeg lod, som jeg ikke mærkede Finten, og sagde: „Velan! det ske, som I vil! Hvad ved I, Kirsten Madsdatter! om den Sag, hvorfor Morten Bruus beskylder eders Præst? Sig nu den rene Sandhed, saaledes som I vil forsvare for den Alvidendes Domstol, og som I det siden med Lovens Ed skal bekræfte!"

Og gav hun da følgende Forklaring: Den Dag, paa hvilken der sagdes, at Niels Bruus var rømt af Præstegaarden, var hun lidt over Middag med sin Datter Else gaaet forbi Præstens Have. Som de kommer omtrent midt for Stendiget, der gaar Østen om samme, hører de en kalde paa Else. Det var Niels Bruus, som stod inden for Hæsselhækken, og som nu bøjede Grenene lidt til Side og spurgte Else, om hun vilde have nogle Nødder. Hun tog da mod en Haandfuld og spurgte, hvad han bestilte der. Han svarede, at Præsten havde befalet ham at grave, men den Bestilling havde han ikke taget sig saa nær, han vilde hellere plukke Nødder.

I det samme hørte de en Dør lukkes op inde ved Huset, og Niels sagde: „Pas paa! nu faar vi en Skændepræken!" Straks efter havde de hørt — se kunde de intet, for Diget var for højt og Hækken for tæt — hvorledes de skændtes, og blev den ene ikke den anden noget Ord skyldig. Til sidst havde de hørt Præsten raabe: „Jeg skal slaa din Hund, du skal ligge død for mine

Fødder!" hvorpaa det klaskede to eller tre Gange, som naar en faar Munddask.

Saa havde Niels skældt Præsten for en Bøddelknægt og en Keltring. Dertil havde Præsten slet intet svaret, men derimod hørte de to dumpe Slag, saa tillige Bladet af en Spade og noget af Skaftet to Gange svinges over Hækken; men den, der svingede Spaden, kunde de ikke se for Hegnets Højde og Tæthed.

Dermed var alt stille inde i Haven; men de (Hyrdeenken og hendes Datter) var blevet bange og underlig til Mode og saa gangne i Marken til Kreaturerne. Selvsamme Forklaring som Moderen gav ogsaa Datteren. Jeg spurgte dem, om de ikke havde set Niels Bruus komme ud af Haven, hvilket de begge benægtede, skønt de ofte havde set sig tilbage.

Alt dette stemmede aldeles med Præstens Beretning til mig; og at de ikke havde set Karlen komme ud af Haven, var rimeligt nok, da han til den søndre Side havde lige saa nær til Skoven, hvorhen Præsten sagde han havde taget Kursen.

Jeg erklærede nu Morten Bruus, at det aflagte Vidnesbyrd intet beviste om det formentlige Mord, allerhelst som Præsten havde frivillig fortalt mig hele Sagen, ganske som Kvinderne nu havde fremsat den.

Hertil smilede han bittert og bad mig blot afhøre det tredie Vidne, hvilket jeg nu og gjorde.

Jens Larsen forklarede, at han en Aften meget silde (men saa vidt han mindedes, var det ej samme Aften, efter at Niels Bruus var rømt, men den næste) var gaaet hjem fra Tolstrup og gaaet ad den sædvanlige Gangsti Østen om Præstens Have. Derinde havde han hørt Lyden af en, som grov. I første Øjeblik var han vel blevet noget bange; men da det var klart Maaneskin, besluttede han sig dog til at ville se, hvo det var, som kunde have at bestille i Haven paa saadan Tid. Han havde da sat sine Træsko, var klavret op paa Diget og havde med Hænderne gjort sig et lidet Kighul gennem Hækken. Her saa han da Præsten i sin daglige Slaabrok og med sin hvide Bomulds Nathue paa Hovedet staa og glatte Jorden efter med en Spade; men andet saa han ikke. Da Præsten i det samme havde vendt sig pludselig om, som om han havde fornummet nogen, var Vidnet blevet bange, havde ladet sig i en Hast glide ned ad Diget og var lige saa hastig løbet hjem.

Skønt det rigtignok var mig paafaldende, hvad Præsten kunde foretage sig saa silde i Haven, fandt jeg dog endnu intet besynderligt til at vække Mistanke om det imputerede Mord, hvilket jeg

og sagde Klageren med alvorlig Formaning, ej alene at tage Beskyldningen tilbage, men ogsaa offentlig at erklære det omløbende Rygte for ugrundet og tillige at fralægge sig selv enhver Andel i samme.

Dertil svarede han: ,,Ikke før jeg ser, hvad Præsten har gravet ned i sin Have."

,,Da," svarede jeg, ,,turde det være for silde, og I sætter da eders Ære og Velfærd paa farligt Spil."

,,Det skylder jeg min Broder," svarede han, ,,og jeg venter af vor lovlige Øvrighed, at den ikke nægter mig Rettens Hjælp og Bistand."

Saadan Opfordring var jeg nødt til at følge.

Jeg drog da, tillige med Klageren og Vidnerne, til Vejlby med et saare beknyt Sind, mindre af Frygt for at finde den omhandlede Rømningsmand i Haven end af Bekymring over den Skræk og Ærgrelse, Præsten og min Kæreste derved vilde foraarsages.

Undervejs tænkte jeg blot paa at lade Bagvadskeren føle Lovens hele Strenghed. Ak! du milde Himmel! der forestod mig den grueligste Opdagelse.

Først vilde jeg have taget Præsten afsides for at forberede ham og derved give ham Tid til at fatte sig og vorde Herre over sit Sind; men Morten Bruus forekom mig; thi som jeg kørte ind ad Gaarden, jog han paa sin Hest mig forbi og lige hen for Døren, og som Præsten aabnede samme, raabte han:

,,Folk siger, at I har slaget min Broder ihjel og gravet ham ned i eders Have; her kommer jeg med Herredsfogden for at lede efter ham!"

Præsten blev over denne Tiltale saa forbløffet, at han ikke kunde mæle et Ord, forinden jeg sprang af Vognen og sagde til ham: ,,I hører nu Beskyldningen, og det uden Omsvøb; jeg nødes til paa Embeds Vegne at gøre denne Mands Begæring Fyldest; og fordrer nu eders egen Ære, at Sandheden kommer for en Dag, og Munden stoppes paa Bagvadskelsen."

,,Det er haardt nok," sagde han da, ,,at en Mand i min Stand skal tvinges til at afvælte saadan gruelig Beskyldning; men kom kun! min Have og mit hele Hus staar eder aabent!"

Vi gik nu ind igennem Stuehuset og ud i Haven. Der mødte os min Kæreste, der blev forskrækket ved at se Bruusen.

Jeg hviskede hastelig til hende: ,,Vær kun rolig, min Hjerte! gak ind og ængst jer ej! Eders Fjende iler sin egen Fordærvelse i Møde!"

Morten Bruus gik nu foran Øster hen i Haven til Torne-

hækken, vi andre bagefter tillige med Præstens Folk, hvem han selv havde ordret at komme med Spader og Grebe.

Klageren stod noget og saa sig omkring, indtil vi havde naaet ham.

Da pegede han paa et Sted og sagde: „Her ser ud til at være gravet for ikke længe siden; her maa vi lede."

„Grav!" raabte Præsten vredt.

Folkene grov, og Bruus, som syntes, det gik ikke hurtigt nok, rev Spaden fra en af Folkene og arbejdede med Ivrighed.

Da de var kommet et Par Spadeslag ned, var Grunden saa fast, at man tydeligen saa, her ikke havde været gravet for nylig — maaske ikke i mange Aar.

Vi glædede os alle — paa een nær — og Præsten allermest; han begyndte allerede at triumfere over sin Anklager og sagde spottende til ham: „Fandt I noget, I Æreskænder?"

Denne svarede ham ikke; men efter at have betænkt sig et Øjeblik, raabte han: „Jens Larsen! hvor var det, I saa Præsten staa og grave?"

Jens Larsen havde hidtil, medens der blev gravet, staaet med foldede Hænder og set paa Arbejdet.

Ved Bruusens Tiltale vaagnede han op som af en Drøm, saa sig lidt omkring og pegede derpaa hen til en Krog i Kvarteret, en tre til fire Favne fra det Sted, vi stod.

„Der tykkes mig det var!" sagde han.

„Hvad siger du, Jens?" raabte Præsten vred, „naar har jeg gravet?"

Uden at agte herpaa kaldte Morten Bruus Folkene hen til den angivne Krog. Her laa nogle visne Kaalstokke, Grene og andet Skrupperi, som han først ryddede af Vejen.

Gravningen begyndte atter.

Jeg stod ret rolig og vel tilfreds og talte med Præsten om denne Sag og den Straf, til hvilken Klageren havde gjort sig skyldig, da en af Karlene raabte: „Jesus Kors!"

Vi saa derhen — en Hattepuld var kommet til Syne.

Her finder vi nok den, vi leder efter!" skreg Bruus, „det er Nielses Hat; den kender jeg."

Da var det mig, som om alt mit Blod blev til Is; mit hele Haab blev med eet slaget til Jorden.

„Grav! grav!" raabte den skrækkelige Blodhævner, idet han selv anstrengte sig af alle Livsens Kræfter.

Jeg saa til Præsten: han var bleg som et Lig, men hans Øjne vidt opspilede og ufravendt hæftede til det rædselfulde Sted.

Atter et Skrig; en Haand ligesom strakte sig op af Jorden mod de gravende.

„Se!" raabte Bruus, „han rækker efter mig; ja bi lidt, Broder Niels! Hævn skal du faa!"

Snart var hele Liget udgravet — det var virkelig den savnede. Hans Ansigt var ikke ganske kendeligt, da det var begyndt at gaa i Forraadnelse og Næsebenet desforuden knust og fladtrykt; men alle hans Klæder, lige til Skjorten med hans udsyede Navn, kendtes straks af alle hans Medtjenere; endogsaa en Blyring i det venstre Øre vedkendtes alle de omstaaende som Niels Bruuses, den han i nogle Aar bestandig havde baaret.

„Naa; Præst!" raabte Morten Bruus, „kom nu og læg Haand paa den døde, om I tør!"

„Almægtige Gud!" sukkede Præsten og slog sine Øjne i Vejret. „Du est mit Vidne, at jeg er uskyldig: slaget ham har jeg, men ikke anderledes, end at han kunde løbe sin Vej; slaget ham har jeg; det maa jeg nu bitterligen angre; men hvo der har begravet ham, det kender den Alvidende."

„Jens Larsen kender det ogsaa!" raabte Bruusen, „og kanske der findes end flere. — Hr. Herredsfoged! I kommer vel ogsaa til at forhøre hans Tjenestefolk; men først venter jeg, at I vil sætte denne Ulv i Faareklæder i sikker Forvaring."

Ak! du Fredsens Gud! jeg turde jo nu ikke længere tvivle; Sagen var alt for aabenbar; men jeg var nær ved at synke i Jorden af Skræk og Afsky. Jeg vilde just sige Præsten, at han maatte berede sig paa at gaa i Fængsel, da han selv tiltalte mig — han var bleg og skælvede som et Æspeløv.

„Skinnet er imod mig!" sagde han. „thi dette er et Værk af Djævelen og hans Engle. Dog lever endnu en, som vel skal bringe min Uskyldighed for Dagen — kom, Hr. Herredsfoged! i Baand og Lænker vil jeg vente paa, hvad han haver besluttet over mig arme Synder. Trøst min Datter! og tænk paa, det er eders Fæstemø!"

Næppe havde han sagt dette, før jeg hørte et Skrig og et Fald bag ved mig — det var min Kæreste; hun laa der daanet paa Jorden — Gud give, vi havde ligget begge saaledes og aldrig opvaagnet mer! Jeg løftede hende i Vejret og tog hende paa mine Arme — jeg tænkte, hun *var* død; men Faderen rev hende fra mig og bar hende ind; og lige med det samme blev jeg atter kaldt hen til den dræbte for at besigtige et Saar i hans Hoved, som vel ikke var dybt, men dog havde knækket Hjerneskallen og kende-

ligen viste sig at være bibragt med en Spade eller et saadant sløvt Redskab.

Vi gik derpaa alle ind i Huset. Min Kæreste var da kommet til sig selv igen. Hun fløj om min Hals og besvor mig ved Gud og alt, hvad helligt var, at jeg dog maatte frelse hendes Fader af denne store Nød, og bad mig dernæst for vor Kærligheds Skyld, at hun maatte følge ham i Fængslet, hvilket jeg ogsaa tilstod hende. Jeg fulgte dem selv til Grenaa; men Herren ved, hvorledes jeg var til Mode. Ingen af os haver talt et Ord paa hele denne sørgelige Rejse. Jeg skiltes fra dem med et sønderknust Hjerte.

Liget er lagt i en Kiste, som Jens Larsen havde staaende til sig selv, og i Morgen vorder det ærligen begravet paa Vejlby Kirkegaard.

I Morgen afholdes det første Tingsvidne. Gud styrke mig elendige Menneske!

Gud give, jeg aldrig havde opnaaet den bedrøvelige Post, jeg Daare saa ivrigt eftertragtede! Det er en tung Bestilling, den at være Dommer — gid jeg kunde bytte med en af Stokkemændene!

Da denne Ordets Tjener fremstilledes for mig paa Tinget, lænket fra Haand til Fod, da tænkte jeg paa vor Herre, som han stedtes for Pilati Domstol. Og bares det mig livagtig for, som min Kæreste — Gud bedre det, hun ligger syg i Grenaa — som hviskede hun til mig: „Befat dig intet med denne retfærdige!"

Ja Gud give, han var det! men jeg øjner endnu ikke den fjerneste Mulighed.

De trende første Vidner bekræftede med oprakte Fingre deres ganske Udsagn i Forhøret, og det Ord for andet; der blev intet taget fra og intet lagt til.

Og fremstod ydermere trende nye Vidner: Præstens tvende Karle og Udpigen. De to første havde hin Dag, da Mordet skete, siddet i Borgestuen, og da Vinduet stod aabent, havde de tydeligen hørt Præsten og den myrdede heftigen skændes, og at den første havde sagt — ligesom Hyrdeenken og hendes Datter omvandt — „jeg skal slaa din Hund! du skal ligge død for mine Fødder."

Tilmed havde de to Gange hørt Præsten true og undsige Niels Bruus. De vandt endvidere, at Præsten, naar han blev vred, ikke sparede at slaa til med det første det bedste, der kom ham

i Hænderne, og at han saaledes engang havde slaget sin forrige Dreng med en Tøjrekølle.

Udpigen forklarede, at hun, den samme Nat som Jens Larsen saa Præsten i Haven, havde ligget vaagen og kunde ikke sove, og havde hun hørt Døren fra Gangen ud til Haven knirke, og da hun rejste sig og keg ud, saa hun Præsten i Slaabrok og Nathue gaa ud i Haven. — Hvad han bestilte der, saa hun ikke; men en Times Tid efter omtrent hørte hun atter Lyden af Havedøren.

Da Vidnerne var afhørt, og jeg tilspurgte den ulykkelige Mand, om han vilde bekende Gerningen, eller hvad han i manglende Fald havde at sige til sit Forsvar, foldede han sine Hænder over sit Bryst og sagde: „Saa sandt hjælpe mig Gud og hans hellige Ord! jeg vil tale Sandhed, og ved jeg med mig selv intet andet, end hvad jeg allerede tilforn har bekendt. Jeg har slaget den afdøde med Spaden; men ikke anderledes, end at han derefter kunde løbe fra mig ud af Haven; hvad der siden er hændtes ham, eller hvorledes han er kommet til at ligge i min Have — det ved jeg ikke. Hvad Jens Larsen og Pigen vidner om at have set mig i Haven ved Nattetid, enten lyver de det, eller ogsaa er det et Helvedes Blendværk. Jeg elendige Menneske haver ingen til mit Forsvar her paa Jorden, det mærker jeg klarligen. Vil Han i Himlen tie, da maa jeg bøje mig under hans uransagelige Vilje."

Herpaa lod han sit Hoved og sine Hænder synke og udgav et dybt Suk.

Mange af de tilstedeværende kunde ikke holde sig for Graad. Der begyndte en sagte Mumlen om, at han dog maaske kunde være uskyldig; men dette var jo blot en Virkning af Sindets Bevægelse og Medynk. Ogsaa mit Hjerte vilde gerne frikende ham; men Følelsen tør jo ingenlunde raade over Dommerens Forstand; hverken Medynk eller Had, hverken Gunst eller Avind skal veje det mindste Gran i Retfærdighedens Skaale.

Jeg kan efter min Overbevisning ikke slutte anderledes end som saa: Den anklagede haver slaget Niels Bruus ihjel, dog næppe med Forsæt og beraad Hu; vel ved jeg, at han har haft den Vane at true dem, han blev vred paa, at han nok skulde huske dem det den Dag, de mindst tænkte derpaa; men det er mig ikke vitterligt, at han haver mod nogen opfyldt sine Trusler. Nu vil ethvert Menneske jo gerne bjerge Livet, om det kan, og frelse sin Ære, og derfor vedbliver han sin Benægtelse, saa længe han formaar.

Morten Bruus — det er en haard Hals, ond tilforn og værre nu af Harme over Broderens Drab, — begyndte at tale om Red-

skaber, der kunde tvinge en forstokket Synder til Bekendelse; men det forbyde Gud, at jeg mod saadan Mand skulde tage Pinebænken til Hjælp. Og hvad er vel den andet end en Prøvesten paa legemlig og aandelig Styrke og Svaghed? Den, som mægter at udholde Torturen, og den, som bukker under for samme — lyve kan de begge. En aftvungen Bekendelse kan aldrig være paalidelig Sandhed. Nej, før skulde jeg vige mit Dommersæde og nedlægge mit sure Embede.

Ak! min gode, fromme Kæreste! hun er da tabt for mig, hvad denne Verden anbelanger; jeg elskede hende dog saa inderligt.

Jeg har haft et haardt Pust at udholde. Som jeg sad og overvejede den skrækkelige Sag, i hvilken det forestaar mig at dømme, farer Døren op, og Præstens Datter — jeg tør vel næppe længere kalde den Kæreste, som maaske aldrig vil vorde min Hustru — hun styrter ind med udslaget Haar, kaster sig for mine Fødder og omfavner mine Knæ.

Jeg løftede hende op i mine Arme, og vi græd begge en god Stund, inden nogen af os kunde komme til Orde.

Jeg blev først Herre over min store Bedrøvelse og sagde: „Jeg ved, hvad I vil, min Hjerte! jeg skulde frelse eders Fader? Ja Gud hjælpe os arme Mennesker! jeg kan jo ikke. Sig mig selv, hjerte Barn! tror I, at eders Fader er uskyldig?"

Hun lagde Haanden paa sit Bryst og sagde: „Jeg ved det ikke!" og derpaa stak hun atter i at græde ret bitterligen.

„Begravet ham," sagde hun saa igen, „har han dog næppe; men at Karlen jo er død henne i Skoven af de Slag, han fik, det maa vel være saa, Gud bedre det!"

„Kære Ven!" sagde jeg, „Jens Larsen og Pigen saa ham jo i Gangen den Nat."

Hun virrede langsomt med Hovedet og svarede: „Den slemme kan have forblindet deres Øjne."

„Det forbyde vor Herre Jesus," sagde jeg, „at han skulde have saadan Magt over kristne Mennesker!"

Nu græd hun atter.

„Sig mig oprigtigt," begyndte hun efter et Ophold, „sig mig rent ud, min Fæstemand! dersom Gud ikke sender anden Oplysning i denne Sag, hvad Dom vil I fælde?"

Hun saa ængstelig paa mig, og hendes Læber skælvede.

„Dersom jeg ikke troede," svarede jeg, „at enhver anden vilde

være haardere end jeg, da skulde jeg vige mit Sæde, ja med Glæde nedlægge mit Embede. Men det tør jeg nu ikke dølge, siden I spørger mig ad: den mildeste Dom, som baade Gud og Kongen har afsagt, er dog Liv for Liv."

Her sank hun i Knæene, men rejste sig straks igen, veg nogle Trin baglængs hen fra mig og raabte ligesom forvildet: „Vil I da myrde min Fader! vil I da myrde eders Fæstemø? — Ser I denne?" — hun traadte atter fremad og holdt Haanden med Ringen hen for mine Øjne — „Ser I denne Fæstensring? hvad sagde min ulykkelige Fader, dengang I satte den paa min Finger? Jeg giver min Pige i din Barm! Men I, I gennemborer min Barm!"

Ak Gud! hvert Ord, hun sagde, gennemborede min.

„Sødeste Barn!" sukkede jeg, „sig ikke saaledes! I kniber mit Hjerte med gloende Tænger. Hvad vil I jeg skal gøre? frikende den, som Guds og Menneskenes Lov fordømmer?"

Hun tav og saa til Himmelen.

„Eet vil jeg gøre," blev jeg ved, „er det Uret, da tilregne Herren mig ikke den Synd! Hør nu, kæreste Barn! gaar Sagen her til Ende, da er hans Liv forloren; jeg ser ikke nogen Frelse uden i Flugten. Kan I hertil ophitte noget Raad, da skal jeg lukke mine Øjne og tie. Ser I! jeg haver straks, saa snart eders Fader blev fængslet, skrevet til eders Broder i København, og vi kan nu hver Dag forvente ham. Tal saa med ham, og søg at faa Slutteren til Ven! har I ikke Penge nok, saa raader I over alt, hvad jeg ejer!"

Da jeg havde sagt dette, blev hendes hele Ansigt blussende rødt af Glæde, og hun faldt om min Hals og raabte: „Gud lønne eder for dette Raad! havde vi blot min Broder! da blev der vel Raad."

„Men hvor skal vi hen?" sagde hun atter og slap mig; „og om vi finder et Fristed i fremmede Lande, saa ser jeg eder aldrig mere."

Dette sagde hun saa ynkeligt, at mit Hjerte var færdig at briste.

„Allerkæreste Ven!" raabte jeg, „jeg skal finde eder, hvor langt I end farer hen, og vil vore Midler ikke slaa til til vor Underholdning, skal disse mine Hænder arbejde for os alle; jeg har lært i min Ungdom at bruge Øksen og Høvlen."

Da blev hun paa ny saa sjæleglad og kyssede mig utallige Gange.

Vi bad begge af ganske Hjerte til Gud, at han dog vilde lade

vort Forehavende lykkes, og saa skiltes hun fra mig med frejdigt Haab.

Ogsaa jeg begyndte at haabe til det bedste. Men aldrig saa snart var hun borte, førend tusinde Tvivl opfyldte mit Sind, og alle de Vanskeligheder, som før syntes mig overvindelige, nu forekom mig som uhyre Bjerge, dem min svage Haand aldrig vil mægte at flytte.

Nej, nej! af denne Elendigheds Mulm og Mørke ved ikkun h a n aleneste Vej, for hvem den sorte Nat er lys som Dagen.

Atter to nye Vidner! de fører næppe noget godt i deres Skjold; thi Bruusen anmeldte dem med en Mine, der ikke huede mig — han har og et Hjerte saa haardt som Flint og tilmed fuldt af Gift og Galde.

I Morgen møder de paa Tinget; jeg er til Mode, som om det var imod mig selv, de skulde vidne. — Gud styrke mig dog!

Det er forbi — han har bekendt alt.

Retten var sat og Fangen fremført for at høre de nye tilkomne Vidners Udsagn.

De forklarede, at de den tit omhandlede Nat var gangne hen ad den Vej, som løber paa tværs imellem Skoven og Præstens Have; et Menneske var da kommet fra Skoven med en Sæk paa Akselen og dermed vandret dem et Stykke forbi ad Haven til; hans Ansigt kunde de ikke kende, da det var skjult af Sækken; men da Maanen skinnede paa hans Ryg, havde de tydeligen set, at han var iført en sid grøn Kjole (hans Slaabrok nemlig) og en hvid Nathue; den omvundne Person forsvandt ved Havegærdet.

Aldrig saa snart havde den første aflagt dette Vidnesbyrd, før Præsten blev i sit Ansigt som Aske, og det var næppe, han med svag Røst kunde fremføre de Ord: „Jeg faar ondt."

Man gav ham en Stol.

Da sagde Bruusen til de omstaaende: „Det hjalp paa Præstens Hukommelse."

Denne hørte det ikke, men vinkede ad mig og sagde: „Lad mig føre tilbage i mit Fængsel! der vil jeg tale med eder."

Det skete, som han forlangte.

Vi drog af Sted til Grenaa; Præsten kørte med Slutteren og Bysvenden, og jeg red.

Da Fængselsdøren blev aabnet, stod min Kæreste og redte sin Faders Seng; paa en Stol ved Hovedgærdet hang den ulykkelige grønne Slaabrok.

Min Kæreste gav et Glædesskrig, da hun saa mig komme; hun troede, at Faderen var frikendt, og at jeg nu selv vilde udføre ham af Fængslet. Hun kastede, hvad hun havde i Hænderne, og hængte sig om hans Hals. Den gamle Mand græd, saa den ene Taare ikke kunde bie den anden. Han nænnede ikke at sige hende, hvad nu var passeret paa Tinget, men gav hende nogle Ærinder i Byen, at hun skulde indkøbe alle Haande.

Før hun gik, sprang hun hen til mig, trykkede min Haand til sit Bryst og hviskede: „Godt Budskab?"

For at dølge min Smerte og Forvirring kyssede jeg hende paa Panden og sagde: „Kære! siden skal I høre, hvad der er passeret — ved endnu ikke, om det gør stort fra eller til — men hent os nu, hvad eders Fader forlanger."

Hun gik.

Ak! Ak! hvilken jammerlig Forandring fra før, da dette uskyldige Barn levede sorgløs og glad i den muntre Præstebolig, og nu her udi dette skumle Fængsel med Sorrig og Smerte, ja med idelig Angst og Bævelse.

„Sæt eder, kære!" sagde han og satte sig selv paa Sengestokken. Han foldede sine Hænder i sit Skød og stirrede længe mod Jorden i dybe Tanker. Endelig rettede han sig op og hæftede sine Øjne paa mig; jeg ventede i ængstelig Tavshed, som om jeg skulde høre min egen Dom — ja, paa en Maade skulde jeg jo ogsaa.

„Jeg er en stor Synder!" tog han til Orde, „hvor stor — det ved Gud; jeg ved det ikke selv. Han vil straffe mig her, at jeg hisset kan faa Naade og Salighed; ham være derfor Pris og Ære!"

Her lod han til at vinde mere Rolighed og Styrke og vedblev, som følger:

„Fra min Barndom af, saa længe som jeg kan huske, har jeg altid været trættekær, ilsindet og stolt, har ingen Modsigelse kunnet taale, men stedse været rede at slaa til med Sværd. Dog har jeg sjælden ladet Solen gaa ned over min Vrede, ej heller baaret Had til noget Menneske. Allerede som halvvoksen Dreng begik jeg i Hidsighed en Gerning, der ofte inderlig har fortrudt mig og smerter mig endnu, hver Gang jeg tænker derpaa: vor

Gaardhund, et fromt Dyr, som aldrig gjorde noget Kræ Fortræd, havde taget min Mellemmad, som jeg havde sat fra mig paa en Stol; i min Arrighed sparkede jeg saaledes med min Træsko til Hunden, at den døde under ynkelige Skrig og Pinsler. Det var kun et umælende Dyr, men dog et Varsel for, at jeg skulde forgribe mig paa Mennesker.

Da jeg som Student rejste udenlands, gav jeg mig i unødig Trætte med en Bursch i Leipzig, fordrede ham ud og stak ham i Brystet saa farligt, at han med yderste Nød kunde frelses. Allerede herfor havde jeg fortjent, hvad jeg nu saa sildigen maa lide; men Straffen falder nu og med tidobbelt Vægt over mit syndige Hoved — gammel Mand — Præst, Fredens Sendebud — og Fader! Ak Gud! ak Gud! der er Saaret endnu dybest — —."

Han sprang op og vred sine Hænder, saa det knagede i alle Ledemod.

Jeg vilde sige noget til hans Trøst, men vidste intet.

Da han havde fattet sig lidt, satte han sig atter og vedblev:

„For eder, tilforn min Ven og nu min Dommer, skal jeg nu bekende en Brøde, som jeg uden for al Tvivl har begaaet, men som jeg dog ikke er mig fuldkommen bevidst."

(Jeg studsede og vidste ikke, hvor han vilde hen, eller om han talte med god Samling; thi jeg havde nu belavet mig paa en ren og uforbeholden Tilstaaelse.)

„Forstaa mig ret og læg Mærke til min Tale! At jeg har slaget den ulykkelige Karl med Spaden, det ved jeg og har frit ud tilstaaet — om det var med Fladen eller Æggen, kunde jeg i min heftige Forbitrelse ikke sanse — at han da faldt og løb bort — se, det er alt, hvad jeg ved med sanselig Vished. Resten — Gud bedre det! — har jo fire Vidner set, nemlig, at jeg hentede Liget og begrov det; og at det i Gerningen maa være saa, er jeg nødsaget til at tro; I skal høre mine Grunde:

Tre eller fire Gange tilforn i mit Liv er det vederfaret mig, at jeg har været Søvngænger. Den sidste Gang — det kan nu være ni eller ti Aar siden — skulde jeg den kommende Dag holde en Ligprædiken over en Mand, som paa en pludselig og elendig Maade var kommet af Dage. Jeg var forlegen for en Tekst, da de Ord af en Vismand hos de gamle Grækere: „„Pris ingen lykkelig, før han dør!"" faldt mig ind.

At tage en Hednings Sentens til Tekst i en kristelig Tale vilde ikke gaa an; men det forekom mig og, at den samme Tanke med omtrent de samme Ord skulde findes et Sted i den hellige Skrift. Jeg ledte og ledte og kunde ikke hitte Stedet. Det var silde, jeg

var af andet Arbejde meget træt, klædte mig derfor af, gik til Sengs og sov ind.

Da jeg om Morgenen vaagner og sætter mig til mit Skrivebord for at vælge en anden Tekst og nedskrive et Udkast til Talen, ser jeg til min store Forundring foran mig paa Bordet skrevet med store Bogstaver paa et Blad Papir: „„Pris ingen lykkelig, før hans Endeligt kommer! Syrach, det 11te Kapitel, 34te Vers""; men ikke dette alene, ogsaa en Ligprædiken, kort, dog saa vel udarbejdet som nogen; — og alt dette med min egen Haand. I Kammeret havde intet Menneske været; thi for Døren havde jeg indvendig trukket en Skodde, da Laasen var forslidt og kunde springe op af sig selv, naar det blæste; gennem Vinduet kunde lige saa lidt nogen være kommet; thi det var om Vinteren, og Rammen frosset fast til Karmen. Nu vidste jeg, hvo der havde skrevet Prækenen, ingen anden end jeg selv; det var dengang kun et halvt Aars Tid siden, jeg i en saadan synderlig Tilstand om Natten var gaaet ind i Kirken og havde hentet et Lommetørklæde, som jeg om Aftenen mindedes bestemt at have ladet ligge i min Stol bag Alteret.

Ser I nu, kære! da de tvende Vidner afgav deres Forklaring i Dag for Retten, randt mig pludselig dette mit Søvngængeri i Hu, og tillige mindedes jeg, at Morgenen efter at Liget var nedgravet, havde jeg undret mig over at finde min Slaabrok ligge paa Gulvet inden for Døren, da jeg dog hver Aften bestandig hængte den paa en Stol uden for min Seng, hvilket indtil dette Øjeblik igen var gaaet mig ad Glemme. Det ulykkelige Offer for min ustyrlige Vrede maa altsaa være faldet død om i Skoven, og jeg i min drømmende Tilstand have set dette og søgt ham der. Ja, Gud være mig naadig, det er — det maa være saa."

Her tav han, holdt Hænderne for Øjnene og græd bitterlig.

Men jeg var yderst forbavset og fuld af Tvivlraadighed. Jeg havde stedse troet, at den myrdede var død paa Stedet og begravet der, hvor han faldt, ihvorvel det syntes mig sært, om Præsten ved Dagen skulde have fuldført dette Arbejde, uden at nogen havde mærket det, samt at han dertil skulde haft Aandsnærværelse nok. Dog — tænkte jeg saa igen — Nøden har tvunget ham; han har kun i en Hast løselig bedækket Liget og siden om Natten gravet det dybere ned.

Nu siger de to sidste Vidner, at de har set ham bære en Sæk fra Skoven; det var mig straks højst paafaldende, og flygtig opstod den Tanke, om ikke dette Vidnesbyrd kunde staa i Modsigelse

med de forrige og Mandens Uskyldighed derved begynde at opklare sig.

Ak desværre! nu stemmer det hele alt for godt, og hans Brøde er uden for mindste Tvivl. Alene den besynderlige Vending, han giver Sagen, forundrer mig; at han har begaaet hele Gerningen, er vist; men om den sidste og uvæsenligste Halvdel er udført i vaagen eller drømmende Tilstand, det er det eneste uvisse.

Præstens Udsagn fra først til sidst, hans ganske Adfærd bærer Sandhedens Præg, ja for dens Skyld opgiver han villig sit Liv; dog, noget lidet af Æren kæmper han maaske nu for at bjerge? eller — maaske han ogsaa her er Sandheden tro? et saadant Nattegængeri er ikke uden Eksempel, lige saa lidt som at et Menneske kan løbe saa langt med Ulivssaar.

Han gik atter nogle Gange hastig op og ned ad Gulvet; derpaa stod han stille foran mig og sagde: „I har nu her mellem Fængslets Mure annammet min Bekendelse; jeg ved, at eders Mund s k a l fordømme mig; men hvad siger eders Hjerte?"

„Mit Hjerte!" svarede jeg — det var knap, jeg for Beklemmelse kunde tale — „mit Hjerte lider usigeligt og vilde gerne briste i dette Øjeblik, naar det derved kunde frelse eder fra en skrækkelig og vanærende Død —" (jeg turde jo ikke nævne det sidste Redningsmiddel, Flugten).

„Det kan I ikke!" faldt han hurtig ind, „mit Liv er forbrudt, min Død er retfærdig og et advarende Eksempel for alle efterlevende. Men lov mig, at I ikke vil slaa Haanden af min arme Datter — jeg havde engang tænkt at g i v e h e n d e i d i n B a r m."

(Her aftørrede han de atter frembrydende Taarer.)

„Dette skønne Haab har jeg selv forstyrret; I kan ikke ægte en Misdæders Barn, men lov mig, at I vil sørge for hende som en anden Fader!"

Med stor Bedrøvelse og under mange Taarer gav jeg ham min Haand.

„I har vel intet hørt fra min Søn for nylig?" tog han igen til Orde; „jeg vil ogsaa haabe, at han bliver uvidende om denne Elendighed, til alt er forbi — jeg kan ikke taale at se ham."

Her skjulte han sit Ansigt i sine Hænder, vendte sig om og støttede sin Pande mod Væggen — han hulkede som et Barn.

Det varede noget, inden han blev i Stånd til at tale.

„Nu kære!" sagde han da, „forlad mig nu og lad os ikke se hverandre før i den strenge Retfærdigheds Hus! Og — vis mig dette sidste Venskab! lad det ske snart — endnu i Morgen! jeg

længes efter Døden; thi jeg haaber for Jesu Skyld, den skal vorde mig en Indgang til et bedre Liv end dette nærværende, der nu ikke har andet at yde mig end Kval og Forfærdelse — gaa, min kære, medlidende Dommer! lad mig afhente til Tinget i Morgen og send endnu i Dag Bud efter Hr. Jens i Aalsø! han skal berede mig til Døden — Gud være med eder!"

Han rakte mig sin Haand med bortvendt Aasyn; jeg tumlede ud af Fængslet — jeg var som bedøvet, ja hartad uden Bevidsthed.

Jeg skulde maaske have redet lige hjem uden at tale med Datteren, var hun ikke selv tæt uden for Fængslet kommet mig i Møde. Hun maatte kunne læse Dødsdommen i mit Ansigt; thi hun blegnede og greb fat om begge mine Arme.

Hun saa til mig, som om hun skulde tigge sit Liv; spørge kunde hun ikke eller turde hun ikke.

„Fly! fly! og red eders Fader!" var det eneste, jeg mægtede at fremføre.

Jeg kastede mig paa min Hest og var her hjemme, længe før jeg vidste det. — Altsaa — i Morgen!

Dommen er afsagt. Han hørte den med større Standhaftighed, end den besad, som oplæste samme. Alle nærværende, undtagen hans haardnakkede Fjende, udviste ogsaa stor Medlidenhed; nogle hviskede endog, at den var streng — ja tilvisse streng! den skiller eet Menneske ved Livet og tre foruden ved Livslykke og Sindsro. Den barmhjertige Gud være mig en naadigere Dommer, end jeg Synder tør være mod mit Medmenneske!

Hun har været her — hun fandt mig paa Sygelejet — der er ingen Redning længere — han vil ikke flygte.

Slutteren var vundet; Fiskeren, et Søskendebarn til hendes salige Moder, havde lovet at føre dem til Sverrig og havde sin Sejlbaad til Redæ; men den angergivne Synder var ikke til at overtale. Han vil ikke unddrage sig Retfærdighedens Sværd,

forhaabende, at han ved sin og Jesu Død skal vinde sig en bedre Retfærdighed hisset.

Hun forlod mig lige saa trøstesløs, som hun var kommet, men uden et eneste umildt Ord.

Gud naade hende, Stakkel! hvorledes skal hun overvinde den forfærdelige Dag? og her ligger jeg, syg til Legem og Sjæl — kan hverken trøste eller hjælpe — Sønnen bliver borte.

Far vel! — Far vel, mit Hjertes trolovede Brud! Far vel for denne usselige Verden, til vi mødes engang i en bedre!

Snart maaske; thi jeg føler, at Døden har mig fat — maaske gaar jeg did førend den, mit grumme Embede tvang mig til at henskikke.

„Far vel, min Hjerteven!" sagde hun jo, „jeg forlader eder uden Nag! thi I gjorde kun eders strenge Pligt; men nu far vel! for vi ses aldrig mer."

Hun gjorde Fredens Tegn over mig — Gud skænke mig dog snart den evige Fred!

Gud! hvor vil hun hen? hvad har hun i Sinde? Broderen er ikke kommet — og i Morgen — paa Ravnhøj[9].

(Her findes Herredsfoged Erik Sørensens Dagbog pludselig afbrudt; men til denne lige saa sandfærdige som skrækkelige Begivenheds nærmere Oplysning og Fuldstændiggørelse anfører herefter den daværende Nabopræst i Aalsø sin skriftlige Optegnelse. Skulde ellers nogen Læser ville drage disse Aktstykkers Ægthed i Tvivl, da tør han dog ikke tillige med Indklædningen forkaste det væsenlige af Historien, som — desværre! — er altfor sandt. Sagnet, som endnu stedse i hele Omegnen levende vedligeholder sig, lægger ydermere til, at just denne tragiske Begivenhed gav Anledning til, at Delinkventsager for Eftertiden bliver foretaget ved alle Instanserne[10]; lovkyndige maa vel da kunne fastsætte Tidspunktet for samme.)

B.

AALSØ PRÆSTES OPTEGNELSER

I min Embedstids det syttende Aar tildrog sig her i Nabolaget den Begivenhed, som betog alle med Skræk og Forfærdelse og geraadede vor gejstlige Stand til stor Tort og Blussel, idet Præsten i Vejlby, vellærde Hr. Søren Qvist, udi Vrede slog sin Tjenestekarl død og begrov ham derpaa om Natten i sin Have.

Han blev efter foregaaende retslig Undersøgelse overbevist om denne gruelige Gerning, saavel ved manges Vidnesbyrd som og ved egen Bekendelse, og derfor dømt til at have sin Hals forgjort, hvilken Dom i mange Tusinde Menneskers Overværelse blev eksekveret her paa Aalsø Mark.

Den henrettede, hvis Sjælesørger jeg tilforn havde været, forlangte mig til at besøge sig i Fængslet. Og maa jeg med Sanden sige, at jeg aldrig haver meddelt det hellige Sakramente til nogen mere vel beredt, angergiven og fuldtroende Kristen. Han erkendte selv med inderlig Ruelse, at han havde vandret i kødelig Sikkerhed og været et Vredens Barn, hvisaarsag Gud hengav ham i Synd og Sindsforhærdelse, ydmygede ham dybt og gjorde ham meget elendig, at han atter kunde oprejses ved Kristo.

Han beholdt sin Frimodighed lige til det yderste og holdt paa Retterstedet til det omstaaende Folk en Tale fuld af Kraft og Salvelse, hvilken han i sine sidste Dage havde udarbejdet i Fængslet og lært udenad. Den handlede om Vrede og dens skrækkelige Følger med bevægelig Anvendelse paa ham selv og den grumme Misgerning, hvortil Vrede havde forledt og henrevet ham. Tekstens Ord var taget af Jeremiæ Begrædelses Bog 2. Kap. 6. Vers: „Han har beskæmmet Præsten i sin Vrede."

Derpaa afklædte han sig, bandt selv for sine Øjne og knælede med foldede Hænder, og som jeg havde udtalt de Ord: „Vær trøstig, kære Broder! i Dag skal du være med Frelseren i Paradis!" faldt hans Hoved for Mestermandens Sværd.

Hvad der gjorde ham Døden besk, var Tanken om hans tvende Børn, af hvilke den ældste, Sønnen, var fraværende — som man troede i København, men, som vi siden erfarede, i Lund, hvorfor han ogsaa først ankom hertil den samme Aften, som Faderen om Morgenen havde betalt Syndens Sold.

Datteren, som, sig selv og sin Kæreste til ydermere Hjertesorg, stakket tilforn havde været trogivet til Herredsfogden, tog jeg af Barmhjertighed i mit Hus, hvor hun mere død end levende blev

henbragt aarle om Morgenen, da hun havde taget Afsked med Faderen, hvem hun med datterlig Ømhed havde plejet udi Fængslet.

Da jeg kom tilbage fra den tungeste Gang i mit Liv, fandt jeg hende temmelig rolig og sysselsat med at tilberede den henrettedes Jordeklæder (thi det var tilladt, at han maatte vorde begravet i kristen Jord, dog udi al Stilhed). Hun græd ikke mere; men hun talte heller intet. Jeg tav ogsaa; thi hvad skulde jeg sige hende? og var jeg ikke selv bespændt med mørke Tanker?

En Times Tid derefter kom min Vogn med Liget, og kort herpaa for en ung Mand paa en Hest ind i Gaarden — det var Sønnen. Han kastede sig over Faderens afsjælede Legeme og derpaa i Søsterens Arme; begge Søskende holdt hverandre længe omfavnede; men ingen af dem kunde faa et Ord frem.

Om Eftermiddagen lod jeg kaste en Grav lige uden for Vaabenhusdøren til Aalsø Kirke; der nedlagdes i den tavse Midnatsstund de jordiske Levninger af den forhenværende Præst i Vejlby. En Sandsten, hvorpaa er udhugget et Kors, og som jeg først havde ladet forfærdige til mig selv, bedækker Graven og minder enhver Kirkegænger om den ulykkeliges dybe Syndefald og den menneskelige Naturs Fordærvelse, samt om Syndens eneste Frelse ved Kristi Kors[11].

Næste Morgen var begge faderløse Søskende plat forsvundet, og haver intet Menneske siden kunnet høre eller spørge det mindste til dem. Gud maa vide, i hvilken Afkrog de har skjult sig selv for Verden.

Herredsfogden skranter bestandig og tros ikke at leve. Jeg selv er saare betagen af Sorrig og Kummer, og tykkes mig Døden at maatte være det højeste Gode for os alle til Hobe.

Gud gøre imod os efter sin Visdom og Barmhjertighed!

Herre! hvor uransagelige ere dine Veje!

I min Embedstids otte og tredivte Aar og een og tyve efter at min Nabopræst, Hr. Søren Qvist i Vejlby, var blevet sigtet, dømt og henrettet for et Mord paa sin Tjenestekarl, hændte det sig, at en Stodder kom her i Præstegaarden. Han var en gammelagtig Mand med et graaagtigt Haar og gik ved en Krykke. Ingen af Tyendet var just til Stede, jeg gik derfor selv ud i Køkkenet for at give ham et Stykke Brød, og spurgte jeg ham da, hvorfra han var.

Han sukkede og svarede: „Ingensteds fra."

Jeg spurgte derpaa om hans Navn; han sukkede atter, saa sig frygtsom omkring og sagde: „De har kaldt mig Niels Bruus."

Det for i mig, og jeg sagde: „Det er et grimt Navn; saaledes hed ogsaa en, der blev slaget ihjel her omkring for en Snes Aar siden."

Han sukkede endnu dybere og svarede: „Det var ikke saa godt, jeg havde døet dengang; det har bekommet mig ilde, at jeg rømte ud af Landet."

Haaret rejste sig paa mit Hoved, og jeg tog til at ryste af Forfærdelse; thi nu tyktes mig, at jeg grangivelig skulde kende ham igen; tilmed var det, som om jeg saa den livagtige Morten Bruus for mig, hvem jeg tre Aar i Forvejen kastede Jord paa. Jeg rykkede mig tilbage og slog et Kors for mig; jeg tænkte, det var et Genfærd.

Men han satte sig paa Skorstensskødet og sagde: „Herre Gud, Fa'er! jeg hører, min Broder Morten er død. Jeg var ved Ingvorstrup; men den nye Mand gennede mig væk — lever min gamle Husbond, Præsten i Vejlby?"

Nu faldt det som Skel fra mine Øjne, og jeg anede straks Sammenhængen i hele den gruelige Historie; men jeg var saa fornummen, at Mælet i nogle Minutter var mig forment.

„Ja," sagde han saa og bed graadigt paa Brødet, „det var Mortens Skyld alt sammen — men kom Præsten ellers i Fortræd?"

„Niels! Niels!" raabte jeg i mit Hjertes Skræk og Afsky, „du har en blodig Synd paa din Samvittighed; for din Skyld har den uskyldige Mand maattet lade sit Liv for Bøddelens Haand."

Brødet og Kæppen drattede fra Stodderen, og selv var han nær segnet om i Ilden.

„Gud forlade dig, Morten!" stønnede han, „det mente jeg ikke — Gud forlade mig min store Synd! — men det er dog vel kun saa, I vil rædde mig? — Jeg har nu vandret herind lige fra langt ude paa hin Side Hamborg og ikke hørt et Ord herom. Der har heller ingen kendt mig førend Fa'er, og jeg ikke aabenbaret mig for nogen anden; men da jeg kom igennem Vejlby og spurgte, om Præsten var levende, svarede de ja."

„Det er den nye," sagde jeg, „men ikke den, som I og jer ugudelige Broder har skilt ved Livet."

Da begyndte han at slaa Hænderne sammen og hyle og give sig, saa jeg vel mærkede, at han kun havde været et blindt Redskab i Djævelens Haand, ja jeg begyndte end mere inderlig at

ynkes over ham. Og tog jeg ham derfor ind med mig i mit Studerekammer, talte til ham nogle trøstelige Ord og fik da hans Sind saa vidt i Rolighed, at han i Stødemaal forklarede og udlagde mig alle Ting i dette Helvedes Skarnsstykke.

Broderen Morten — en Belials Mand — fattede et dødeligt Had til Hr. Søren i Vejlby fra den Tid af, han nægtede ham sin Datter til Hustru. Saa snart derfor Præsten var blevet skilt ved sin forrige Kusk, fik han sin Broder til at lade sig fæste i dennes Sted.

„Og pas nu vel paa," havde han sagt til Niels; „naar Lejlighed falder, saa vil vi spille den sorte Mand et Puds, og det skal ikke blive din Skade."

Niels, som var stiv og studs af Naturen og dertil ophidset af Morten, kom snart i Klammeri med sin Husbond, og saa snart han havde faaet den første Tugtelse, glemte han ikke at melde det paa Ingvorstrup.

„Lad ham nu slaa dig een Gang til," havde Morten sagt, „saa skal han faa det betalt; kom straks til mig og lad mig det vide!"

Da var det, han yppede Kiv med Præsten i Haven og løb derpaa uden Ophold til Ingvorstrup.

Brødrene mødtes uden for Gaarden. Niels fortalte det passerede.

„Har nogen set dig paa Vejen herhid?" spurgte Morten.

Niels mente: Nej.

„Saa skal vi," sagde Morten, „jage ham en Forskrækkelse ind, han ikke skal forvinde de første fjorten Dage."

Nu blev Niels ført hemmelig ind paa Gaarden, hvor han holdt sig skjult til Aften. Saa snart alle var til Ro, gik de samlede hen til et trebundet Markskel, hvor der tvende Dage tilforn var nedgravet Liget af en Karl paa Niels's Alder, Størrelse og Udseende. (Han havde tjent paa Ingvorstrup og der hængt sig selv, som der mumledes om af Desperation over Bruusens tyranniske Behandling og Trusler, hvorvel andre sagde, det var af Kæreste-sorger.)

Dette Lig grov de op igen, hvor nødig end Niels vilde; men Broderen tvang ham — og slæbte det hjem til Gaarden; thi det var tæt derved.

Nu maatte Niels afføre sig alle sine Klæder, dem Liget Stykke for Stykke igen iklædtes; endogsaa en Ørenring blev taget med. Derpaa gav Morten den døde et Hug over Ansigtet med en Spade og et i Tindingen og forvarede ham saa i en Sæk til næste Aften. Da bar de Sækken til Skoven, som ligger tæt ved Vejlby.

Niels havde vel flere Gange adspurgt Broderen, hvad han havde i Sinde, og hvad alle disse Anstalter skulde til; men denne havde bestandig svaret: „Det behøver du ikke at kere dig om — det faar at være min Sag."

I Skoven siger Morten til ham: „Nu skal du hente mig en af Præstens daglige Kjoler, helst den lange grønne, jeg har set ham gaa med om Morgenen."

Niels svarede: „Det tør jeg ikke, for de hænger i hans Sovekammer."

„Saa tør jeg selv," siger Broderen; „og gaa nu din Vej og kom her aldrig mer! her har du en Pung med hundrede Daler. De holder vel ud, til du kan faa dig en Lejlighed i Sønden, men langt borte, hører du! hvor ingen kender dig. Giv dig et andet Navn og sæt aldrig din Fod mere paa dansk Grund. Gaa om Natten, og hæl dig i Skoven om Dagen, og her er Madposen, jeg tog med fra Gaarden; den kan føde dig, til du kommer ud af vor Konges Landemærker. Skynd dig nu, og kom her ikke igen, saafremt du har dit Liv kært."

Niels adlød, og dermed skiltes Brødrene ad, ej heller saa de hverandre siden fra den samme Dag af.

Den rømte havde døjet meget ondt i fremmede Lande, var blevet hvervet til Soldat, havde tjent i mange Aar og været i Krig, hvor han mistede sin Førlighed. Fattig, svag og ussel fik han i Sinde at søge sin Fødestavn og havde under megen Nød og Besværlighed fægtet sig igennem.

Saaledes lød i Korthed det fatale Menneskes Beretning, om hvis Sandfærdighed jeg desværre ikke kunde bære Tvivl. Og blev det mig altsaa klart, hvorlunde min ulykkelige Medbroder var faldet som et Offer for den nedrigste Ondskab, for sin Dommers og for Vidnernes Forblendelse og for sin egen lettroende Indbildningskraft.

Ak! hvad er dog et Menneske, at det tør opkaste sig til Bloddommer over sin Lige? Hvo tør dog sige til sin Broder: Du est skyldig at dø? Kun Gud hører Hævnen til; kun den, som giver Livet, tør alene give Døden. Han lønne dig nu ogsaa hisset for den bitre Martyrdød, du her maatte lide, med det evige Livs uendelige Glæde!

Jeg fandt mig ikke beføjet til at angive den sønderknuste og angergivne Synder, saa meget mindre som Herredsfogden endnu levede, hvem det vilde være en Grusomhed at oplyse om hans skrækkelige Vildfarelse, før han vandrede heden, hvor alt det skal komme for Lyset, der endnu er skjult for vore Øjne.

Jeg stræbte derfor langt hellere at yde den tilbagevendende Religionens Trøst og formanede ham dernæst paa det alvorligste til at fordølge sit Navn og den hele Begivenhed for alle Mennesker. Jeg lovede ham paa dette Vilkaar Husly og Pleje hos min Broder, som bor i en langt fra liggende Egn.

Næste Dag var en Søndag. Da jeg sildig mod Aften kom hjem fra mit Anneks, var Stodderen borte; men inden det blev Aften den følgende Dag, var Tildragelsen bekendt over hele Nabolaget.

Drevet af sin urolige Samvittighed havde han ilet af Sted til Rosmus og fremstillet sig som den rette Niels Bruus for Herredsfogden og alt Tyendet i Gaarden.

Herredsfogden fik en Rørelse og døde inden Ugens Ende, men Niels Bruus fandtes Tirsdag Morgen liggende død uden for Aalsø Kirkedør paa den salige Søren Qvists Grav.

---

[1] Trykt 1829 i „Nordlyset", X. B.

Den Præst, hvis Skæbne B. her skildrer, er Søren Jensen Quist, der 1599 eller 1600 blev Præst i Vejlby (en Mils Vej Syd for Grenaa). Til Markedet i Grenaa d. 21. Septbr. 1607 havde Præstefamilien et Par Øksne at sælge, og der skulde købes en ung Stud at sætte paa Vinterstald. Da Markedet faldt paa en Søndag, og Præsten saaledes var optaget af sine Kirker, drog hans Hustru Eline til Grenaa. Hun fik sin Handel vel besørget, og Præstens Tjenestekarl Jep Skade drev hjem med den købte Stud. Hendes Køresvend derud var en i Præstefamilien betroet Husmand, Jesper Hovgaard. Men da Præstekonen om Aftenen vilde hjem til Vejlby, kunde hun ikke finde ham, og hun maatte tage anden Befordring. Jesper Hovgaard viste sig hverken den Aften eller de følgende Dage; enten han havde sat Livet til ved Uforsigtighed, eller han var voldelig omkommet, saa hørtes der aldrig noget fra ham.

I November blev der lyst efter ham paa Sønderherred Ting, og kort efter kom det Rygte op, at Jesper Hovgaard den paagældende Aften var kommet hjem til Præstegaarden, og at Hr. Søren havde slaaet ham ihjel. I Løbet af nogle Aar blev Rygtet mere aabenmundet, og 18. Aug. 1612 maatte Jep Skade som en af de mest uforsigtige ud til Sønderherred Ting og med oprakte Fingre vidne, at han ikke havde nogen Del i dette Rygte, og at han ikke vidste andet end godt om Præsten. Denne agtede ikke videre paa Bagvadskelsen; den syntes at skulle dø bort, og der gik igen en halv Snes Aar.

1622 kom Rygtet atter op, da man ved at grave en Lergrav mellem Kirkegaardsmuren og Landevejen fandt et Skelet. Præstens Uvenner talte om dette Skelet og mindede om den borteblevne Jesper Hovgaard. Delefogeden, Jens Mikkelsen, der havde friet til Hr. Sørens Datter Maren og faaet Nej, var i Kraft af sin Embedsstilling Præstens farligste Fjende. Han fik Sagen taget op igen, forledte Jep Skade til at fragaa sit tidligere edelig afgivne Udsagn og fik

baade ham og Byhyrden Peder Vorm til at vidne falsk mod Præsten. I Septbr. 1625 blev Hr. Søren fængslet, og 6 Uger efter fulgte Dommen, at Præsten havde omkommet Jesper Hovgaard og skulde bøde med Livet. Denne Dom stadfæstede Landstinget, og 19 Aar efter at Elines Køresvend var forsvundet, blev Hr. Søren rettet med Sværd paa Tinghøj (i Nærheden af Aalborgmøllebro, ved den gamle Landevej fra Grenaa til Aarhus). Hans Værgemaal under hele Sagen, ja medens han gik op ad Tinghøj, lød, at han var uskyldig, og at Delefogeden havde anstiftet hele Bagvadskelsen.

Præstens Søn, Peder Quist, fik Sagen taget op igen, og nogle Aar senere bekendte de aandssvage Personer Jep Skade og Peder Vorm, at de havde svoret falsk; de blev halshugget, medens Delefogeden vidste at klare for sig.

Saaledes har Severin Kjær fremstillet Hr. Sørens Skæbne i sin Bog „Præsten i Vejlby", 1894. I første Halvdel af det 18. Aarhundrede fremkom der nogle ubestemte, hinanden modsigende Fremstillinger af dette Justitsmord; dem synes B. ikke at have benyttet. Da Novellen kender en Mængde Enkeltheder og Smaatræk, som først Severin Kjær har fremdraget af Aktstykkerne, ses B. her som saa ofte hovedsagelig at have holdt sig til Traditionen.

[2] Aalsø Sogn grænser op til Vejlby Sogn.

[3] Hovedgaard i Vejlby Sogn.

[4] Man har villet hævde, at B. har hævnet sig paa sin proceslystne Uven Gaardejer Møller, Randrupgaard i Gassum Sogn, ved at tegne denne Morten Bruus i hans Lignelse; men Novellen er skrevet mange Aar før B. vides at have haft noget med Møller at skaffe.

[5] Heste af mørk Farve med blaaligt Skær. Hoved, Hale, Manke og Ben er sorte.

[6] By i Rosmus Sogn, der ligger omtr. 1½ Mil Syd for Vejlby.

[7] Originalen har her og een Gang til i samme Novelle den jyske Form „Lipper".

[8] „Over alt dette" = det af B. hyppig brugte „overalt" d: „i det hele taget".

[9] Den Banke paa Aalsø Mark ved Grenaa, hvor Præsten Søren Qvist blev halshugget, hedder endnu saaledes. (B.s Note.)

[10] En saadan Betydning har dette Justitsmord ikke haft.

[11] Stenen ligger endnu den Dag i Dag paa samme Sted. (B.s Note.)

KELTRINGLIV[1]

Jeg har to Ting at gøre Undskyldning for: Titelen og Fortællingen. Den første er plat, plump, modbydelig maaske for en fin og delikat Smag; den anden er ligesaa. — Ikke fordi jo Skildringen af store Keltringer er den interessanteste Side baade i Historien og Romanen; men man kalder dem ikke saa — det er et, og dernæst maa slige pikante Karakterer tilhøre Folk af Stand, i det ringeste Folk af ærlig Stand, og ikke saadanne, med hvem ingen Bonde spiser af Fad.

Hvo kan nægte, at Claudius og Messalina, Pave Sergius og Marozia, Front de Beuf og Ulrica levede ret et Keltringliv? men vel at mærke i Paladser og ikke i Faarehytter. Hvad der klæder fyrstelige Personer, hellige Prælater, normanske Riddere, kan ikke skikke sig for jyske Natmændsfolk; Nero er et stort Uhyre — Jens Langkniv en lumpen Keltring.

Det falder aldrig det dannede Menneske ind at moralisere over den tyrkiske Sultans Maner *in puncto sexti;* at han holder tre Hundrede Mætreser, naar en kristelig Prins tit lader sig nøje med tre Stykker — det er et stort Galanteri. Men at en rejsende Glarmester har tre Koner, kaldes med Rette et liderligt Levnet. Den moralske Følelse oprøres, naar saadan en Keltring kaster Kæp[2] med den første den bedste; men faar en Konge Lyst til en af sine Undersaatters Koner eller Døtre, siger man smilende: „Han kaster Tørklædet."

Det er ikke Tingen selv, som kommer paa Moralens Vægtskaal, men hvo der gør den, og hvorledes den gøres: at udsuge et fjendtligt Land kalder man at brandskatte; at dræbe og lemlæste nogle Tusinde Mennesker faar Navn af en glimrende Sejr; at opbrænde en Stad og ødelægge en Provins hedder Erobringer; men naar vore jyske Keltringer brandskatter, det er at udsuge; naar en Prævlikvant[3] vinder afgørende Sejr i en Duel paa Tornekæppe eller Foldeknive, det

er et Mord; og skulde han afsvie en Straahytte (som yderst sjældent turde være Tilfældet), det er virkelig Mordbrand. At stjæle et Land, ved enhver, er et stort Foretagende; at stjæle en Gris eller et Faar er et gement Tyveri; Attila og Semiramis faar Plads i Historien — Stoffer Enøje[4] og Lange Margrethe[5] i Viborg Tugthus.

Men jeg er nok nær ved selv at tale som en Keltring og i Stedet for de tilsigtede Undskyldninger at skeje ud til en Slags Apologi for mine gemene Heltes Keltringliv; dog dette er ingenlunde mit Øjemærke! jeg har fuldt op med at forsvare mig selv, er endog i denne Henseende temmelig raadvild, ved ej heller anden Tilflugt end denne: en god Ven har opfordret mig. Man tro ingenlunde, at jeg ogsaa heri skulde lyve og gøre mig skyldig i det sædvanlige Snerperi! Nej, denne Sinde taler jeg den rene Sandhed og kunde gerne nævne min Mand, dersom det ikke var for at kompromittere ham.

„Skriv os en Keltringhistorie!" har han flere Gange sagt til mig, „den kunde blive snogsk nok."

„Fy!" har jeg svaret, „det er et gement Stof."

„Hvi saa?" har han gensvaret, „indtager ikke Zigeunerne en Plads paa Scotts, Goethes, Müllers og fleres Malerier? Natmændsfolk er jo de danske Zigeunere — giv dem saadant Navn, om du synes."

Men dette sidste synes jeg nu ikke om: Keltring er et godt dansk Ord, og det vil jeg beholde.

Men inden jeg slutter min Fortale, bør jeg tilføje nogle ikke unødvendige Bemærkninger ved det omhandlede Ord. Keltring er en Benævnelse, som af Almuen tillægges de omvandrende Natmændsfolk i Særdeleshed, men som disse ikke selv vedkender sig. Det involverer i Bondens Mund, brugt i denne særegne Betydning, ingen Forbrydelser, saa at det Adjektiv skikkelig gerne kan forbindes med Substantivet Keltring.[6]

De ægte Keltringer — ikke dem, der findes adspredte over alle de andre Stænder — udgør et isoleret Selskab, en Stat i Staten; og derfor sagde hin rejsende Franskmand rigtigere, end han selv vidste: *„en Danemarc il y a une nation, qui s'appelle Kieltrings, elle n'est pas si bien cultivée comme les autres Danois."*[7] — Denne Nation da kalder sig selv rejsende.

En træffende og ret egentlig Benævnelse! thi Livet er for disse Mennesker, mere end for noget andet, en Rejse. De rejser i ordret Forstand gennem Livet, da de kun sjælden har blivende Sted, men vandrer fra By og til By, da de ikke har Hjem, men

kun „Herberge". De fødes, gifter sig og dør — alt sammen paa Rejser. At man derfor vil kalde dem Omløbere og Vagabonder, finder de med Rette højst fornærmeligt; Nomader er de, og det lige saa fuldt som Kalmukker og Beduiner. De er rejsende saavel som Mungo Park, Belzoni og Oberst Sundt; men disse falder det ingen ind at karakterisere som Omløbere, fordi deres Omvandringer sker i det store — deri stikker det.

Og finder jeg her et kønt Træk, der udmærker disse smaa Voyageurs fra mange af de store: de vandrer inkognito, uden Pretensioner og Presentationer, og piner os ikke bagefter med „Rejser", der ofte er mere trættende at læse end at gøre. Hvor lærerig er ikke denne Tavshed! Ak! at dog mange vilde efterligne samme i Stedet for at fylde hele Bind med falske Efterretninger og skæve Anskuelser — med skæve Sideblik til de Stormænd eller til de store Skribenter, som ikke har gjort nok af dem — med end mere uforskammet og næsvis Ros til dem, der højst nødig saa sig paa saadan Maade fremdragne og stillede offentligt til Skue, som om dette skulde være Betaling for et Maaltid Mad eller et Natteleje — med kalejdoskopiske Landskabsmalerier og sværmeriske Paroksysmer, der begge er lige dunkle og uforstaaelige — eller med Spisesedler, hvilke stundom dog er de fedeste Stykker af Bogen og, da de kan tjene til at vække Appetitten — tillige de uskyldigste!

Saa meget til Indledning.

TØRST — PRÆVLIKVANTERNE — LAKVIRUM[8] KELTRINGLATIN — KELTRINGVEJR

Dagen var lummerhed. En heftig Sydostvind blæste Varme ned — det var en ren Scirokko. Hvidligrøde Tordenskyer optaarnede sig hen over Horisonten i Østen og Vesten. De lignede en Række af fjerne Snebjerge, hvis Kanter Solen forgylder, afdelte ved dybe og dunkle Dale. Efterhaanden mistede en Skytop efter den anden sit skarpe Omrids, udtyndede og udvidede sig i lettere, lysere Strimer — Tegn til, at „Himlens Artilleri" begyndte at tordne; men Bulderet druknede i Blæstens susende Strøm og Blinkene i Solens Straalehav.

Jeg vandrede frem midt imellem begge de ildsprudende Batte-

rier. Tørsten drev mig; uagtet den stærke Varme tog jeg hurtige Trin for at naa et Kær, hvilket jeg med Sikkerhed vidste skulde befinde sig i den Retning, jeg fulgte; hvor langt det var borte, kunde jeg ikke skønne, da der paa denne flade Hedestrækning ikke fandtes nogen ophøjet Genstand til Mærke; og havde der end været en saadan, den disige Lufts sitrende Bevægelse vilde dog have forvirret og gjort det ganske utydeligt.

Endelig øjnede jeg Toppen af nogle Vidjebuske og en bleg, grøn Stribe i Lyngen. Min Hund, endnu mere vansmægtende end jeg, vejrede højt og sprang foran mig derhen; jeg misundte ham hans Forspring. Desværre uden Aarsag. Jeg saa ham snart skrabe i Jorden og vidste nu, at Kæret var udtørret. Alligevel gik jeg did for med egne Øjne at indhente den sørgelige Erfaring. Her stod vi begge skuffede i vor brændende Forventning. Jeg kastede mig mismodig ned; men min stakkels Ledsager peb og fantede og skrabede ivrig det visne Græs til Side for at køle det gispende Bryst i den endnu lidt fugtige Engbund.

Beklag os ikke, medlidende Læser! Jeg har kendt en Mand — et Lykkens Skødebarn, en Skæbnens og Menneskenes Kæledægge, som roste sig af, at han aldrig i sit Liv havde været rigtig sulten eller tørstig — beklag h a m! den ulykkelige vidste ikke, hvorledes Vand smager, vel endnu meget mindre, hvad det er, udmattet af Gang, svinglende af Hede og brændende Tørst at kaste sig i Bølgens kølige, styrkende Favn. Denne Lyst ventede mig kun en lille Fjerdingmil fra det vandløse Kær, hvor jeg kendte en med Lyng og Pors indfattet Hedesø.

Genfødt til nye Anstrengelser, med hin ubeskrivelig søde Dirren i alle Nerver, sad jeg lidt ophøjet over Søen i Vindsiden af en Gravhøj — den eneste i Omkresen, saa vidt Øjet naaede. Hunden laa ved mine Fødder og delte de ambrosiske Lækkerbiskener, Ost og Brød, da en levende Genstand tildrog sig hans Opmærksomhed; thi han rejste Hovedet lidt i Vejret, skød Ørerne op, trak Øjenbrynene sammen, knurrede og udstødte et Par Smaabjæf. Jeg drejede mig om og saa et Væsen nærme sig, som vel kunde forbavse baade Mennesker og Hunde. Det var nemlig intet mindre end en Slags Amfibie eller Hermafrodit, en uhyre lang Holofernes med Skørter paa, et Væsen altsaa — foroven Mand, forneden Kvinde. Skikkelsen skred med en Lanse i hver Haand hen imod mig — min Tommelfinger faldt af sig selv om Hanen paa Geværet. Men snart opdagede jeg, at Lanserne ikke var andet end Kæppe, og endvidere, at Væsenet var en Dobbeltfigur med to Hoveder, fire Arme, fire Stokke og fire Ben — med

korte og klare Ord: det var en Mand baaren af en Kvinde[9]; en noget mindre end halvvoksen Dreng fulgte tæt bagefter. Vejen løb neden om Højen paa den modsatte Side; men da de kommende havde Solen lige i Øjnene, kunde de ikke se mig — Hunden tav, enten af Skræk eller af Forundring.

En Mand, som — figurlig talt — med Taalmodighed bærer sit Huskors gennem Livet eller af Kærlighed sin Kone paa Hænderne, er ingen stor Sjældenhed; men en kvindelig Korsdragerinde i bogstavelig Mening — nemlig med sin Mand paa Ryggen, — var endnu aldrig forekommet mig. Historien om „die Weiber von Weinsberg" har stedse syntes mig lidt fordægtig: „det er langt borte og længe siden", sligt tildrog sig. I alt Fald var det kun en kort Spadseretur og dermed forbi: „einmal ist keinmal". Og disse „verrufene Weiber" ansporedes jo mægtig dels af Frygt for Enkestanden og dels maaske af Lyst til at gøre Opsigt blandt de fjendtlige Herrer Officerer. Her paa den store, øde Alhede maatte findes andre Aarsager: den første, jeg opdagede, var denne, at Manden manglede begge sine Fødder.

Da det lille Selskab var kommet midt for Højen, gjordes Holdt. Kvinden drejede Ryggen til Skraaningen, bøjede sig tilbage og aflæssede sin Byrde; derpaa rettede og rattede hun sig nogle Gange, pustede ud og nedlod sig imellem Manden og Pogen. Den sidste lagde en lille Pose i hendes Skød. Der blev fremtaget nogle Fødevarer og spist i al Stilhed. Saa snart det tarvelige Maaltid var endt, begyndtes en kort Samtale, af hvilken jeg kun namsede enkelte Ord; thi den førtes i et Sprog, hvilket jeg af adskillige Udtryk — saasom „Jup", „Brall", „Pukkasch", — snart erkendte for det saakaldte „romaniske". Efter nogle Minutters Forløb var Materien udtømt, og alle tre lagde sig til at sove.

Jeg rejste mig nu og gik om paa den anden Side af Højen for at tage den slumrende Gruppe i Øjesyn. Manden var en lille, men — paa det nær, at han manglede Fødder — ret velskabt Figur med et friskt, brunladent Ansigt; han lod til at være i sin kraftigste Alder. — Kvinden var endnu langt mørkere af Farve, havde store, sorte, sammenløbende Øjenbryn, en afstumpet Næse, fyldige Kinder, en temmelig bred Mund med tykke Læber, mellem hvilke fremskinnede de misundelsesværdigste snehvide Tænder. Hun var meget før af Bryst og Lemmer og saa vel ud til at kunne tage sin Mand. — Saa vidt havde jeg taget Skue af det synderlige Par; men hvad har man set af et Menneske, naar Sjælens Vinduesskodder er tillukkede? saa meget omtrent som Bindet om en Bog.

Jeg havde allerede vendt mig bort for at gaa videre, da Purken gav sig til at raabe: „Madrum! Padrum! en Høvl! en Grønspæt!"[10] Kvinden slog et Par sorte, dybtliggende og alvorlige Øjne op, satte sig langsomt over Ende og nikkede ad mig paa en Maade, som er disse Mennesker egen, naar de hilser nogen. I det samme aabnede Manden for tvende store, lysblaa, muntre og livlige „Oklinger"; han tog Hatten af, men blev liggende i sin magelige Stilling.

Jeg taler gerne fremmede Sprog, ikke for at glimre med mine lingvistiske Kundskaber; men det medfører en særegen Behagelighed saaledes at familiarisere sig med Udlændinge, da man ellers uden dette Meddelelsesmiddel maatte betragte hverandre som døvstumme. De magiske Ord løser Tungen, aabner for Sjælens Tankegemme og bringer Liv i hin spirituelle Tuskhandel, ved hvilken begge Parter vinder. Tilmed den sødtpirrende Overraskelse, naar en rejsende, der møjsommeligt slæber sig frem i det uvante Sprog, nu med eet tiltales i sit liflige Modersmaal; da faar Tanker og Tunge Liv og Vinger; Talen strømmer i flydende, ustandset Løb — den fremmede er paa een Gang hjemme, han er atter iblandt Slægt og Venner.

Ikke af nogen her anført Grund — snarere uden Grund, som vi saa ofte taler og handler — fik jeg det Indfald, ikke at ville sætte min rotvælske Praas under en Skæppe.[11]

Jeg nikkede igen til mine Arabere med et: „Goddeis Genter!"[12]

Et let Smil for over Kvindens asiatiske Ansigt; men Manden hævede Overkroppen, støttede sig paa begge Haandflader og saa med urolige Blik snart paa mig og snart paa Damen.

„Er det dinnoses Maje?"[13] vedblev jeg.

„Sibe, sibe,"[14] svarede han hurtigt og gav hende tillige et ret venligt Øjekast.

„Det er Mængeri[15] for dinnoses at bære din Knasper,"[16] sagde jeg til hende.

„Nobes,"[17] svarede hun kort og baskede med sin Kæp i Lyngen.

Jeg greb nu i Lommen, gav Drengen et Par Skilling — hvorfor Manden meget høflig takkede — sagde Farvel og gik.

Først da jeg var kommet et langt Stykke bort, fortrød jeg, at jeg ikke havde spurgt disse Mennesker lidt nøjere ud. Men saaledes gaar det: jo nærmere vi er det ualmindelige, det mærkelige, jo mindre vækker det Interessen. En Mand kan bo ti Aar paa Møen uden at se Klinten, men rejser maaske til Schweiz for at

se Schreckhorn og Staubbach; en anden har to Gange været ude at se Rhinfaldet, men endnu ikke een Gang ved Vesterhavet, skønt han hver Dag kan høre dets vældige Torden. Da jeg besaa Rosenborg, skete det i Selskab med fire Københavnere — vi var der alle fem for første Gang. Den, der havde Penge og Tid, kunde gerne faa i Sinde at svippe til Norwood eller Siebenbürgen for at tage en Zigeunerlejr i Betragtning; men vore danske Pariaer kan gaa ham daglig forbi uden at værdiges et Øjekast.

Hvor synderlig — tænkte jeg siden — er dog ikke denne lille Karavane! Hvor uegennyttig, hvor stærk, trofast, ja heroisk er ikke denne Kvindes Kærlighed til en hjælpeløs Krøbling, hvem hun paa sine Skuldre bærer — Gud ved, hvor langt og hvor længe! Hvor vældig er dog den usynlige Magt, som har forenet disse tvende Væsener — Ørkens, dens vilde Naturs vilde Børn! Og dog imod Naturens Generalregler; thi ellers er det Ranken, der snor sig om Elmen, den svage Kvinde, der søger Beskyttelse hos Manden — her er det omvendt.

Under saadanne Tanker vendte jeg om igen for at oprette min Forsømmelse og nærmere at lære at kende det forunderlige Par og dets vistnok besynderlige Skæbne.

Jeg gik over en Fjerdingvej tilbage til Højen, men Karavanen var allerede borte; saa langt som jeg kunde øjne, var intet levende Væsen at se.

Det var hen imod Aften — jeg maatte tænke paa Natten. Den By, hvor jeg havde besluttet at tilbringe samme, var over halvanden Mil borte; og i Mellemrummet fandtes — saa vidt jeg vidste — ingen menneskelig Vaaning.

„Sydostblammer og Kvindeklammer vil gerne endes med Vand," siger Jyden. D e t t e kan slaa fejl, især om vedkommende beholder Marken og det sidste Ord; men Rigtigheden af hint stadfæstede sig paa en for mig saare følelig Maade.

Blæsten havde lagt sig, men Himmelen var overtrukket med mørke, lavtdrivende Skyer. Tordendrønet hørtes lydeligere og lydeligere, og enkelte Lyn glimtede trindt omkring mig i det fjerne. Jeg mærkede vel, at jeg ikke kunde undgaa Vejret, belavede mig derfor paa en vaad Trøje, men tillige paa Nydelsen af det stolteste Naturoptrin, vi her til Lands kender.

„Hede — Nat — Torden og Lynild," saaledes beskrives hin Skueplads, hvorpaa Lears Vanvid raser, frygteligere end selve Elementerne. Her havde jeg jo samme Skueplads, samme Dekorationer, samme fortrinlige Maskineri, og — jeg var e n e:

ustandset, uforstyrret kunde min Fantasi nu flyve paa Stormens Vinge og ride paa Tordenens Pile.

Frygt ikke, adstadige Læser! at jeg her skal rive dig ud af din fornuftige Sjæls afmaalte, ordentlige Pasgang. Denne Sinde skal jeg ikke pine dig med, hvad jeg har tænkt og følt; thi noget er af den Beskaffenhed, at jeg vil beholde det for mig selv alene. Og noget er af en Genre, at jeg ikke kunde meddele dig det, om jeg ogsaa vilde. Dersom denne Fortælling skulde falde i Hænderne paa en, som har ladet sig gennembløde for at betragte et natligt Tordenvejr, — en saadan ved omtrent, hvad jeg mener. Andre maa nøjes med, hvad jeg saa og hørte.

Det blev Aften — det blev Nat. Uvejret var om mig, var over mig. Thors Vogn buldrede; Akserne gnistrede; Bukkefødderne klaprede op og ned ad Skyernes Bjerge og Dale; Regn og Hagl styrtede drasende[18] ned. Bælgmørke og blændende Lysglimt vekslede med hinanden; snart vandrede jeg i synligt, føleligt Mulm; snart laa Heden foran mig i tvivlsomt Lys, og Himmelen viste mig i hurtige Øjeblink sit sønderrevne Forhæng. I saadanne Momenter savnede jeg intet uden Macbeths Hekse.

PENNEKAS[19] — DRALLERS[20] — KELTRINGBAL

Foran mig viste sig et stillestaaende Lys, som forsvandt, hver Gang et Lyn udbredte sit stærke Skær, men kom igen, naar det atter blev mørkt. Jeg vidste, paa hvad Lag i Heden jeg omtrent maatte befinde mig; jeg vidste tillige, at her ikke kunde være — i det mindste for et Par Uger siden ikke havde været — nogen menneskelig Vaaning.

Jeg standsede af og til for at iagttage, om Lyset bevægede sig. Nej! — det kunde følgelig hverken være Lygte eller Lygtemand, men vel et af hine hemmelighedsfulde Meteorer, der menes at betegne nedgravede Skatte eller nedgravede Lig. For disse frygtede jeg ikke, for hine langt mindre; jeg blev da ved at gaa fremad. Skinnet blev stedse større og klarere.

Jeg havde atter gjort Holdt, da et vældigt Lynglimt oplyste foran mig en Genstand, der saa ud som et Hus uden Tag. Jeg studsede og tænkte uvilkaarlig paa hine interimistiske Balsale, som underjordiske siges at oprejse til natlige Orgier. Dog — hvilken fornuftig Bjergmand eller Bjergmandskone vilde vel i saadant et Vejr bestemme sig til at danse oven paa Jorden?

Himmelens Lys udsluktes; men dette jordiske tændtes paa ny; jeg stirrede, jeg lyttede — svage Toner som af et Strengeinstrument, stundom tabende sig i Tordenlarmen og Blæstens Susen, kom til mit Øre. Altsaa alligevel en natlig Dans! og det her paa den vildene Hede, i den vildene Storm! Skulde jeg blive? gaa tilbage eller frem? Nysgerrigheden raadede til det sidste; jeg havde jo aldrig tilforn været i Hekseselskab eller Bjergmandskommerce. — (Thi hint mit Eventyr paa Dagbjerg Dos var, ærlig talt, hverken mer eller mindre end en Drøm[21].)

Atter gik jeg et Stykke fremad, fast besluttet at indtrænge saa langt som muligt i denne rædselsfulde Løndom, men hvis jeg her skulde træffe paa et af den forføreriske Morganas Slotte, da at blive smukt udenfor og fly. — Jeg kom nu saa nær, at Lyset antog en firkantet Figur — det skinnede fra et Vindue i det forheksede Kastel. Jeg holdt atter stille. Strengelegen hørtes helt grant! det var en Violin og ingen Harpe. Denne Omstændighed beroligede mig i Henseende til morganiske Fristelser, men satte mig derimod i Tanken hen til hine Pikkeniker, hvor Spillemændene er Gedebukke[22]. Jeg lyttede: Musiken blandedes med Raaben og Latter. Jeg stirrede: dunkle Skikkelser svævede frem og tilbage der inden for Vinduet — jeg var sælsomt til Mode.

Imidlertid havde Uvejret fjernet sig; det holdt op at regne, og en enkelt Stjerne blinkede hist og her med „grædende" Øje gennem hurtigt drivende Taageskyer. Det østerlandske Hus stod nu i kendeligt Omrids; jeg vovede at træde det ganske nær; jeg vovede at udstrække min Haand for at erfare, om det var af jordisk Stof eller bygget af saadanne Materialer, som Feer og Hekse bruger. Jeg følte, jeg saa; Hytten var opmuret af — Hedetørv, saa sanselige, saa ægte, som nogen findes.

Her var altsaa en menneskelig Vaaning: *ergo* kunde her være en, og jeg havde før sluttet falsk, som man saa tit gør, naar man slutter fra *posse* til *esse*. En anden, mere fast i sine Principer end jeg, vilde have sagt: „Her er intet Hus, her kan intet være." Jeg derimod, som ikke er stærk i Logica, antog *bona fide* Huset for et Hus og undrede mig aleneste over, hvorlunde det var kommet her og til hvad Ende? —

Jeg maa gøre en Digression, der hverken er lang eller uforanlediget. Den, der har rigtig Lyst til Dans, er aldrig forlegen for et Lokale; da Franskmændene (som ogsaa er en ret egentlig dansende Nation) med Storm havde indtaget Konstantinopel, dansede de i Sofiakirken lige saa svedige og blodige, som de kom fra Murene. Da de med Storm havde indtaget Tuilerierne,

dansede de i de kongelige Sale, hvis Gulve var malet med blodige Roser; da Bastillen var jævnet med Jorden, dansede de paa Tomten. Dette sidste huer mig bedst; og sindrig, poetisk, indholdsrig var hin korte Indskrift paa den simple Støtte, der betegnede Fængselets Sted: „Her danser man". Her — nemlig — hvor man før sukkede og hylede, her, hvor der var kun Graad og Tandgnidsel, hvor Despotismens Ofre nedstødtes levende i Graven, her, hvor der burde have staaet samme Devise over Porten som ved Indgangen til Dantes Helvede: „Lad Haabet blive udenfor!"

Naa da: ogsaa her, midt paa Alheden, en Mil fra nærmeste Hus, her, hvor tilforn kun hørtes Vindens Suk i Lyngen og Hjejlens Hylen, hvor Vandreren fremstødtes i „natlig Mulm" uden Haab om Husly og Aftensmad, smægtende efter en varm Kakkelovn og et Fad varm Grød — ogsaa her danser man — jeg blev veltil Mode og traadte hen for Vinduet for at tage Balsalen og de dansende i Øjesyn.

Hvor skal jeg faa en nederlandsk Pensel til at male denne nederlige Scene? Hvorledes skal jeg skildre den for slige Dekorationer ganske fremmede Læser denne „hyggelige" Stue med Loft af Ler, Vægge af Ler, Gulv af Ler? Hvorlunde skal jeg fremstille ham den ædle Simplicitet i Møblementet? uhøvlede Fyrrebænke, blakkede Egekister, besatte med sorte Lergryder og Fade med grønne Brændevinsflasker og blanke Glas med drejede Træfødder? Hvorledes skal jeg bibringe ham en klar Forestilling om Værelsets *clairobscure,* en Virkning af fire Tællepraase, som var klistrede paa Væggene? og frem for alt de levende Figurer? Jeg vil holde mig til disse.

Midt paa Gulvet drejede tvende Par sig i den velbekendte „schwabischen Wirbeltanz; men Rotationerne var saa voldsomme, at det blev mig umuligt at fiksere de dansendes Ansigter. Paa en Bænk lige for Vinduet sad tvende andre Par, hvis blussende Kinder tilkendegav, at de nylig havde forladt Gulvet. Ved den ene Side af dem paa Hjørnet af en flad Kiste sad Spillemanden og slog Takt med sin Træskohæl, og ved den anden stod to pjaltede Børn skrabende Skoverne af en sort Grødgryde.

Nu var Valsen ude; men i dette Øjeblik fremtraadte en Person, som hidtil havde staaet skjult for mig. Han gik tværs over Gulvet og forsvandt paa den anden Side. Jeg saa altsaa kun hans Profil, men det var nok for mig til at genkende Fyren. Naar jeg siger, at det var en undersætsig Krabat med nedhængende Aksler og et vældig stort Hoved oven paa dem, at han var meget rams-

koppet, havde en bred Mund med tykke Læber, smaa Øjne, der, naar han talte, var i uophørlig Bevægelse — omtrent som man beskriver Buskmændenes — at dette store, koparrede Ansigt viste i den hurtigste Afveksling but Alvorlighed og raa Lystighed; at hele Karlen havde en saa bestemt, fast og ilende Gang, at man blot behøvede at se ham bagtil for at sige: „Den Knægt er vist en af dem, der ikke betænker sig længe paa at putte Kniven i Livet paa hvem der kommer ham for nær" — naar jeg saaledes betegner ham: da er der i det mindste tre Mennesker til foruden mig, som vil mindes at have set ham før, om saa kun een af disse har profiteret af hans rotvælske Privatissima. Jeg behøver vel næppe at forøge Signalementet med den Bemærkning, at han havde den Korsfæstedes Billede indtatoveret paa sin venstre Arm.

Straks derpaa kom denne vor Professor[23] i det rotvælske og romaniske Sprog trædende baglængs ud paa Gulvet, saa om til Spillemanden og nikkede, trampede nogle Gange haardt i Gulvet og slyngede Armene sammen over Brystet. I saadan Stilling ventede han den Dame, han havde været henne at engagere, men hvem jeg fra mit nærværende Standpunkt endnu ikke kunde se. Musikken begyndte; det var en Slags Reel i rask to Fjerdedel Takt.

Som en — ja hvordan en? som en Furie? nej, dertil var hun altfor knøv — som en — Penthesilea

furens, qvæ mediis in millibus ardet?

ikke heller; dertil var hun for stumpet, for buttet, for simpelt og fredeligt kostumeret — som Madame Schall i en Zigeunerdans? det var nærmere ved Meningen; men ellers, naar jeg maa bruge Lignelser af min egen Opfindelse og efter min egen Smag: som en Top, som en Sysselkone, som en Snurrekok, for ud paa Gulvet, foran og efter og runden om den letspringende Professor — hvem? Ingen anden end Korsdragerinden, hende med Manden paa Ryggen.

Det var en virkelig Zigeunerdans, ved hvilken jeg hændelsesvis var blevet Tilskuer. Damens Fødder løb som Trommestikker og ramte Lergulvet med rappe Dask; Armene var heller ikke ledige, lige saa lidt som Fingrene, der træffende efterlignede Kastagnetternes Klapren. Med alt dette var der i hendes Bevægelser og Miner slet intet af en Bayadere eller Dewidaschi; tværtimod var hendes Ansigt saa koldt, mut, ja trodsigt, at det udgjorde den fuldkomneste Kontrast med Professorens.

Dennes hele store Fjæs var udspændt i et uforandret, stadigt, stillestaaende Grin; hans smaa Øjne stod helt opspilede, Munden halvt; Overlæben var helt oppe ved Næsen; Underlæben halvt nede paa Hagen; man saa baade Tænder og Gummer — ustridigt besad han under denne Dans et meget a a b e n t Ansigt.

Jeg var ikke den eneste, der morede mig over de dansendes Kunstfærdighed; alle Tilskuerne, der stod i en Halvkres om dem, gav deres Bifald baade lydeligt og synligt til Kende ved Forundringsraab og Udbrud af Skoggerlatter, ved at skultre sig, gnide Armene og klappe i Hænderne (med den højre Baghaand i den venstre hule Haand). Tillige drejede de af Sved og Glæde glinsende Ansigter sig hurtigt fra den ene Side til den anden — jeg tænkte uvilkaarligt paa Troldene ved Thors Maskerade:

„i deres troskyldige Munterhed,
med Bukkehorn i Panden
de gave Stød paa Stød."

Her fattedes virkelig intet andet end denne jotunhejmske Hovedpynt for at gøre Illusionen fuldstændig; Zigeunerinden kunde i alt Fald passere for en ret taalelig Gerda.

Ogsaa denne Dans fik Ende; Gerda gik tilbage derhen, hvorfra hun var udfaret. Jeg flyttede mig hurtigt om til den anden Side af Vinduet for at se, hvor hun blev af. Se! der stod en Kiste, og oven paa den sad den fodløse Vandrer; hans raske Meddanserinde paa Livets Vej satte Ryggen til Kisten, Hænderne paa den og voltigerede baglængs op til ham.

I dette Øjeblik hørte jeg en Dør gaa, og ude hos mig stod den lærde Rotvælsker. I Lysskæret derinde fra Stuen af saas vi snart Ansigt til Ansigt, og han — genkendte mig lige saa hastig, som jeg ham, skønt med en endnu større Forundring.

Jeg fortalte ham, at jeg vilde til Ørre[24], men havde i det vildsomme Vejr taget fejl af Vejen og derfor søgt efter Lyset i dette Hus. Han tilbød sig tjenstvillig som Vejviser, hvilken Høflighedsbevisning jeg ogsaa taknemmelig modtog, ikke saa meget for Vejvisningens Skyld som for at erholde Forklaring over den Scene, jeg nu havde været Tilskuer ved, og fornemmelig Oplysning om det synderlige Ægtepar.

Hvad jeg erfarede, meddeles herefter, som følger.

PEITER BENLØS OG LINKA SMÆLEM

Det forunderlige Hus — fortalte mig min Ledsager — var ikke opbygget ved Hjælp af Aladdins Lampe, ej heller efter nogen anden Aandebesværgers Ordre, men af Ørre Sogns Fattigvæsen og paa Amtets Befaling til den vidtberejste og vidtbekendte Johannes Axelsen,[25] som Prævlikvanten beskrev mig: 1) som en lærd Mand, da han baade kunde læse og „skribente", 2) som en klog Mand, da han hidindtil lykkelig havde undgaaet og trodset alle Overstickeres[26] Efterstræbelser, 3) som en kæmpestærk Slagsbroder, da han i Legemskræfter alene veg for „Jens Munkedal, Kresten Stærk i Hveisel og Kresten Jensen i Ørre" (hvilke trende Atleter — efter Beskrivelsen og højtideligt besvorne Kendsgerninger — sikkert kunde sammenlignes med Milo, Polydamas og Eutellus — med Stærkodder, Bue Digre og Orm Storolfsen — med August den Anden, Marskallen af Saksen og Frank).

Denne Materie frembød en meget naturlig Overgang til Zigeunerinden, der ogsaa maatte besidde en mer end almindelig Styrke, eftersom hun formaaede at bære sin Mand fra By til By.

„Linka Smælem," sagde han, „er stærk som en Ulykke, det kan jeg bevidne; for da jeg engang fik Lyst til at lege en Smule med hende, gav hun mig saa god en Munddask, at jeg aldrig skal forlange den bedre — men derfor er vi lige gode Venner."

„Saa er hun dog sin Krøbling tro?" spurgte jeg.

„Som Guld," svarede han; „vil nogen komme hende for nær paa den Maade, er hun værre end en Bindehund."

„Hvorledes er det gaaet til," vedblev jeg, „at disse to Mennesker er saaledes parret sammen?"

„Det skal jeg fortælle Dem," sagde han. „Peiter Benløs — som vi kalder ham — og jeg er født paa eet Sted —"

„Hvor?" afbrød jeg.

„Det ved jeg ikke!" svarede han leende. „Min Moder har sagt, at det var her omkring paa Heden —"

„Det var i et stort Hus," bemærkede jeg.

„Ja vel, ja vel!" raabte han nikkende, „der var højt til Loftet og vidt til Væggene. — Jeg og Peiter rejste sammen, til vi blev store; saa fik vi Lyst til at se os længere om i Verden. I Hvidmatini —"[27]

„Det var et langt Spring," faldt jeg ind.

„Det er mange Tusinde Mile," sagde han med en berejst Mands glade Selvfølelse. — „Fra Blaamatini[28] af havde vi været i Sel-

skab med Smælemer[29]. Saa traf det sig engang hverken værre eller bedre, end at vi havde taget Natteleje i en grusselig stor Skov; og om Morgenen, da vi vaagnede, var der Krig runden om os; det rabaldrede paa alle Kanter. Et godt Stykke borte var en Hule i et Bjerg; det vidste Smælemerne, og der vilde vi hen at krybe i Ly. Men Krigen kom nærmere og nærmere, og Kuglerne hvæsede over os og hug Grene af Træerne; en faldt ned paa Hovedet af en halvvoksen Tøs — det var justement Linka, Linka Smælem, vi kalder hende, Peiters Maje — og hun drattede til Jorden. Alle Smælemer blev ved at rende, og ingen vilde bie efter Linka; for hun hørte ingen til af dem, men var stjaalet et Steds langt ude i Sønden. „Lad os se, om hun ogsaa er død!" siger Peiter til mig. „Lad hende ligge!" siger jeg. Men hun var ikke død; kun slemt forslaaet var hun, og den ene Arm knækket, og hun bad saa ynkelig, at vi vilde tage hende med. Saa tog Peiter hende op, og vi af Sted efter de andre. Da vi kom i Hulen, var vi sikre nok, og der blev Linka efterset og forbundet; men da Krigen var draget forbi og vi igen begav os paa Rejsen, var der ingen anden, som vilde bære Linka, end Peiter; gaa kunde hun ikke, og Smælemerne vilde givet hende lidt at leve af og saa ladet hende blive tilbage i Hulen. Saaledes blev han da ved at slæbe paa Tøsen i mange Dage og langvejs omkring, til hun selv kunde begynde at sætte Fod til Jorden. — Det er ikke for intet, at hun nu bærer ham igen; Kvit er god Betaling."

„Naa," faldt jeg atter ind, „og den første Del af Betalingen var da den, at hun giftede sig med ham?"

„Ja, aaja!" smiskede han, „vist blev de gift et Par Aar derefter — paa en Maade — De ved nok, hvorledes vi bruger; det er ellers lige saa kraftigt, som Primer og Skraaler[30] kan gøre det. Hvem der vil ta'e fremmede Guder eller løbe fra hinanden, for dem kan det være et og et, enten de er givet sammen paa en Landevej eller i en Siangert[31].

Jeg fandt mig ikke beføjet til at svare noget paa saa uforskammet en Skose, jeg fandt det under min Værdighed at tage honnette Folk i Forsvar mod saadan en Keltring. Han vedblev:

„Men Peiter og Linka holdt trolig ud sammen. Saa traf det sig engang hverken værre eller bedre, end at vi blev taget til Fange af en Flok Soldater. Hvad der blev af Smælemerne, ved jeg ikke; men det ved jeg, at Peiter og jeg fik hver en hvid Rokkelpoj[32] og en Sneller[33] paa Nakken og flere Prygl end Penge, inden vi lærte at kriges. Saa kom vi da ogsaa med imod Franskmændene, og Linka fulgte efter vort Regiment med de andre

Kvinder og Pakasje. Naar vi ikke var i Tjenesten, var hun altid hos Peiter og gjorde ham til gode, det bedste hun kunde. Og det var endda strengt nok; for først var hun grumslinglak[34], og siden fik hun Grumslingen at slæbe paa — den samme lille Klør, de endnu har med dem; men hun gav aldrig et Muk.

Et Aars Tid eller tre gik det os godt nok endda; men saa kom vi en Dag i et stort Slag, og der fik den sølle Peiter begge Fødderne spoleret af en Kanonkugle. Jeg vidste ikke noget af ham at sige før om Aftenen, da vi var kommet i Kvarter; der kom Linka med ham paa Nakken og ind i Sygestuen til Feltskæreren. Han skar begge Fødderne af ham, og da han saa var kureret, kunde han gaa, hvoet[35] han vilde. Sin Afsked havde hån — der var intet i Vejen — men Pensionen glemte de. Saa tog Linka ham igen paa Nakken og Grumslingen ved Haanden og vandrede videre om i Verden. Hun havde det surt nok, kan jeg tro; for hun maatte alene bjerge Føden til dem alle tre. Men hun er aldrig raadvild — den Karl! hun tiggede, og hun dansede, og hun spaaede — for hun kan ogsaa spaa" — lagde han til med megen Alvorlighed — „baade i Kaffe og i Kort og af Folks Hænder; og hvad hun siger — det er vist."

Saaledes havde hun da fægtet sig igennem lige fra en Strøm der langt ude, de kalder „die Donau", og ind til Bøffelsmatini[36]. Der slumpede jeg til at finde dem igen, og siden fulgtes vi ad her hjem —"

„— Men," afbrød jeg ham, „du har jo begge dine Fødder, hvorledes fik da du din Afsked?"

„Den tog jeg selv," svarede han grinende; „jeg tyktes, den Krig varede mig for længe, og da jeg saa en Dag stod Skildvagt i en stor Skov — den selv samme, hvor Linka havde faaet Armen slaaet over — fik jeg Lyst til at komme til Danmark igen. Jeg smed derfor Rokkelpoj og Sneller og Patrontaske og hele det Rageri og løb min Vej, og det gik prægtigt."

Under denne Fortælling, som ellers var langt vidtløftigere, mere episk og episodisk, end jeg her finder fornødent at anføre den, havde vi naaet en bedre banet Vej til Ørre. Min berejste Ledsager gik tilbage og jeg frem, skønt jeg gerne endnu engang gad have set og talt med dette trofaste Keltringpar. — Jeg har aldrig set dem enten før eller siden.

Jeg vil ikke fordølge, at jo denne Historie besvangrede mig med mange Haande Tanker, Følelser, Gisninger; men de fleste af dem kom ikke til Verden — kommer der heller ikke.

Een mindes jeg endnu — en Gisning — om romanesk eller

romanisk, det ved jeg ikke: Hvad om denne Natmandsmadame, der nu danser i et Tørvehus paa Ørre Hede, er en ungarsk Grevinde eller Baronesse? Hvad om Fødselen havde bestemt hende til at danse ved wienske Hofballer? at se Baroner, Grever og Fyrster for sine Fødder? i Stedet for at hun nu maa bære en Keltring uden Fødder gennem Livet! Hendes Vugge stod maaske i „gyldne Sale" — hendes Grav i Hjørnet af en jysk Landsbykirkegaard — men hendes trofaste Kærlighed kan maaske staa anskrevet der, hvor Kejserslotte og Tørvehuse staar Side om Side.[37]

---

[1] Trykt 1829 i „Nordlyset", X. B. — I „Viborg Amt", 1839, S. 20—22 omtaler B. Natmandsfolket med megen Sympati. Tidligere havde han og Rektor Dorph indgivet deres „Forslag til denne beklagelige Slægts Kultivering og Sammenblanding med Almuen, men endnu er herved intet foretaget".

[2] „Deres Ægteskaber sluttes i største Simpelhed: ved at bytte Kæppe (at kaste Kæppe) og løses uden andre Ceremonier. Med Konernes Antal er man ikke nøjeregnende, behøver det ej heller, da man saa let og hurtigt kan vorde dem kvit". („Viborg Amt").

[3] Keltringerne kaldte sig selv Prævlikvanter („de smukttalende").

[4] Se Note 2 under „Jyske Røverhistorier"!

[5] Hun er udførligt omtalt i Novellen „Fjorten Dage i Jylland".

[6] Ordets ældste Betydning er „Landstryger"; det er beslægtet med gammeldansk keltre, „trygle", og norsk kjeltra, „snyde". (Verner Dahlerup). — I sit Skrift „De jyske Zigeunere og en rotvælsk Ordbog", 1837, skriver Dorph stadig „Kjeldring" (Kedeldreng), idet han sætter Ordet i Forbindelse med Natmandsfolkets Kedelflikkeri.

[7] „I Danmark er der en Nation, som kaldes Keltringer; de er ikke saa civiliserede som de andre Danske". B. har fundet „hin rejsende Franskmand"s Bemærkning citeret i et indsendt Stykke i Viborg-Samler (Viborg Stiftstidende) 1822, Nr. 98.

[8] Ondt Vejr.

[9] I den førnævnte Bog skriver Dorph S. 5: „Den af Blicher i hans ovennævnte Novelle skildrede Linka Smælem er heller ikke en blot poetisk Fiktion. Jeg erindrer ikke rettere, end at Pastor Blicher d. 27. Maj 1823 var til Stede med mig i Tugthusgaarden i Viborg, da et Fruentimmer, velvoksent og stærkt, forbrændt af Solen, med et determineret Ansigt, traadte ind med en Mand paa Ryggen og uden at værdige os eller nogen af de flere tilstedeværende et Øjekast spurgte sin Ledsager med bestemt Rolighed: „Hvor skal jeg hen?" og skred derpaa mellem os over Gaarden hen til den anviste Opgang. Denne Mand, som hun havde levet i et naturligt Ægteskab og haft flere Børn med, var vanfør baade paa Arme og Ben og kunde aldeles ikke gaa. Hun maatte altsaa bære ham. ..... Den omtalte Kvinde hed Birgitte Christensdatter. Hun var født 1790 af vandrende Forældre, og hendes Fødested vides ikke, thi hendes hele Liv havde været en Vandring uden Hjem eller noget fast Opholdssted." I B.s Livs-Trag. II., S. 101, oplyser Aakjær, at netop den nævnte Dag, 27. Maj,

indsattes i Viborg Tugthus hun og Mikkel Christensen. Det er dem, som B.s Novelle kalder Linka Smælem og Peiter Benløs.

[10] Moder! Fader! En Hund! En Jæger!

[11] B. siger for Resten i „Viborg Amt": „Jeg har flere Gange forgæves søgt at indlede en Prævlikvantkonversation; men de tiltalte har set paa mig med et dumt Blik og svaret: De kinner a ett nød te."

[12] God Dag, Folk!

[13] Din Kæreste.

[14] Ja!

[15] Arbejde.

[16] Karl, Mand.

[17] Nej.

[18] Skyllende.

[19] Herberge, Kro.

[20] Dans.

[21] Se Note 10 under „Oldsagn paa Alheden"!

[22] Herefter har P. L. Møllers Udgave: nemlig de bloksbjergske.

[23] „Det er denne samme Rotvælsker, som under Navn af „Professoren" ... er skildret i Blichers naturtro og naturkraftige Maleri „Keltringliv"", siger Rektor Dorph i sin førnævnte Bog, og han havde ganske rigtig et blodrødt Kors tatoveret paa den højre Arm som skyldig Tak til „Mutter Maria", fordi han var kommet vel fra de grumme Slagsmaal — han havde deltaget i flere Feltslag og været med ved Jena og Breslau. Medens denne Keltring sad i Viborg Tugthus, søgte Rektoren ham ofte for at lære Rotvælsk af ham. Dorph betegner ham som sin „Kilde og fornemste Hjemmelsmand til dette Leksikon, hvilket jeg siden har kunnet forøge med flere mig meddelte Bidrag. Jeg kom da en Tid jævnlig til denne Mand, efter hans egen og min Lejlighed, een eller to Timer ad Gangen, for at lære det rotvælske Sprog af ham. I en af disse Undervisningstimer fulgte engang min Ven, Pastor S. S. Blicher, med mig for at se min Lærer og som Hospitant høre en lille Prøve af vor Forelæsning. Jeg erindrer, at Blicher blandt andet bemærkede om ham, at han saa ud som en Høg i et Bur."

Det var en almindelig Antagelse, at Keltringerne straffede den af deres Folk med Døden, der røbede deres Sprog, og nogle Dage efter at denne Forræder var kommet ud af Tugthuset, blev han, hed det, fundet ihjelslaaet i Nærheden af Kolding. Dette Rygte, der ogsaa er anført af B. i Amtsbeskrivelsen, S. 22, Anm., gjorde stærkt Indtryk paa Dorph. „Jeg kan ikke dølge en synderlig bevæget og vemodig Følelse ved at gentage Sagnet om dette Drab, thi skønt jeg vel ikke kan føle Samvittighedsnag derover, som om Brøden var mig tilregnelig, saa meget mindre som jeg aldrig brugte den ringeste Overtalelse eller noget Slags Lokkemad for at lede ham til at røbe sin Hemmelighed, kan jeg ikke rive mig fra den Tanke, at han under den fortvivlede Kamp for sit Liv — thi der var flere om ham — og i sin Dødsstund har sendt mig sin Vrede, maaske Forbandelse, fordi jeg var Aarsag i den Ulykke, som ramte ham."

[24] En Landsby et Par Mil Nord for Herning.

[25] Denne saakaldte Taterkonge fandt Goldschmidt 1867 i Horsens Tugthus, hvor han var inddømt 8 Aar for Falskmønteri. Han var da en Olding paa 91. I „En Hederejse i Viborg-Egnen" (S. 199—206) meddeles hans Selvbiografi udførligt. Over for Goldschmidt benægtede han at have været Tater- eller Skøjerkonge. „ „Det Ord er bare kommet af, at jeg børstede dem, for jeg havde gode Kræfter."" ... Endelig erklærer Johannes Axelsen sig utilfreds med Blichers Novelle „Keltringliv", især for saa vidt den angaar ham. Dengang Ørre

Sogn havde bygget et Hus til ham, var det aldrig Samlingssted for Tatere, saa at alt, hvad Blicher har sagt eller antydet i den Retning, er lutter Digt."

[26] Skal vist være „Oversinkeres" ɔ: Herredsfogeders.
[27] Østrig.
[28] Prøjsen.
[29] Tatere.
[30] Præst og Degn.
[31] Kirke.
[32] Kofte.
[33] Gevær.
[34] Frugtsommelig.
[35] Hvorhen.
[36] Meklenborg.
[37] Novellen er undertegnet: P. Sp.

EBBE[1]

ET SAGN FRA HIDS HERRED[2]

Naar man drejer om fra Landsbyen Gjødvad paa Vejen til Balle, træffer man paa begge Sider af denne Vej store lyngbegroede Høje. Nogle af dem kaldes Ebbeshøjene, og jeg har hørt fortælle om en Kæmpe ved Navn Ebbe, der skal have skrævet fra den ene til den anden. Oprindelsen til dette Sagn vil jeg berette, saa godt jeg kan, men heller ikke bedre.

I meget gamle Dage, længe før Kristendom blev prædiket i Norden, havde Egnen ved Gjødvad et andet Udseende end i vor Old. Den store Slette imellem Gjødvad og Balle var en Sø, Vejen imellem de anførte Høje en strid Strøm, som dannedes af højere Vandsamlinger, hvilke nu udgør dyb Mosegrund, og hvori man stundom opgraver Granstammer paa 12 til 16 Alens Længde. Skov indtog alt, hvad der ej laa under Vand, og nogle Kulsvierhytter ved et Vad gav Landsbyen længere hen i Tiden Tilværelse og Navn. I Skoven havde en Viking sin Borg. Ebbe, saa hed han, var en stor, stærk og drabelig Sørøver. Ved sine Tog erhvervede han sig store Rigdomme. At der klæbede Blod ved samme, var ham ligegyldigt; han handlede i sin Tids Aand, og den kendte ingen Ret uden Spydstagens. Paa Ebbestrup gemte han sine ranede Skatte; der holdt han om Vinteren et lystigt Hus med sine Svende, og der gik vidt og bredt Ry af den Styrke, Kæmpen Ebbes Øl og Mjød og røvede Druesaft besad.

Paa den anden Side af Gudenaa, hvor Landsbyen Laven nu ligger, havde en Drot ved Navn Lave sit Slot. Det var overordentlig stærkt befæstet med Mure, Taarne, Grave og Vindebroer; thi ogsaa han havde en Skat at bevogte, den alle unge Herser, jeg kan sige de gamle med, lystedes efter. Det var hans Datter, den dejlige, guldlokkede Sigrid, om hvem Skjaldene sang:

Freja forlod Valhalla forsand,
At blive Hr. Laves Lilievand.
Hvo raader den Rune? som Jomfru fin
I Buret hun sømmer det hvide Lin.
Sigrid i Frejas Ynde fremtræder;
Øjet det ser, og Hjertet sig glæder.

Lave var stolt af sin faste Borg, men endnu mere stolt af sin Datter. I Forsamlingerne lod han undertiden Ord falde, som syntes fornærmelige for de andre Drotter og gav mangen Ridder Lyst til at tage skøn Sigrid med Staalhandsken. At vinde Mø med breden Sværd var den Tid mere gængs end at vinde Mø ved Kærlighed; og mangen Gang gik Vejen til Brudesengen for den fagre Datter over Faderens Lig.

Ebbe var iblandt dem, der paa denne Maade agtede at bejle til Sigrid; ved et af sine sædvanlige Gilder talte han med sine Mænd derom. Da Mængden raadede til den voldsomme Vej, stod Thorvald den Sindige op og tog saaledes til Orde: „Vel sømmer det en Herre som dig i Ynde og Minde at begære den stolte Laves Datter og først at bruge Sværdeleg, naar Svaret vorder afslaaende. Mit Raad skal derfor være: Send Bud til Laveborg og tilbyd Drotten Svogerskab. Føjer han sig i din Villie, da har du en Beskytter for din Ejendom og et sikkert Tilflugtssted for din Hustru, naar du drager paa Vikingstog; modtager han derimod ikke dit Tilbud, ja, da kan du skikke ham Stridshandsken!"

„Naar talede ikke min Thorvald viseligt?" raabte Ebbe. „Saaledes skal det være!" Han sendte to staalklædte Svende til Lave; Thorvald var den ene; han skulde føre Ordet.

Ved Ankomsten til Laveborg slog Ridderne paa deres Skjolde; Vægteren traadte frem og spurgte om deres Ærinde; Broen blev nedladt. Ind traadte de for Drotten og frembar deres Herres Begæring. Lave smilede, og noget haanligt laa i hans Smil.

Uden at besvare deres Foredragende sagde han: „I kommer i en fredelig Hensigt; thi sætter eder til Bænk og smager min Mjød; maaske turde den maale sig med Vikingens!"

Thorvald takkede, men afslog Indbydelsen, til de havde hørt Udfaldet af deres Sendelse.

„Nu vel!" meldte Borgherren. „Siger eders Høvding, at Sigrid skal vorde hans, naar han har skrævet over Bakkestrøm!" Med dette Navn betegnedes Aaen, som randt imellem de ovenanførte Lynghøje.

„Eders Svar lyder sælsomt, Drot!" mælede Thorvald. „Det er dog ikke jert Alvor, at vi skal bringe Ebbe det?"

„I har mit Svar!" sagde Lave. „Men bænker eder og modtager Mjød af min Datters Haand. En Mand som dig, Thorvald! agter jeg slig en Ære værd!"

Thorvald havde aldrig set Sigrid, men blot hørt tale om den dejlige Ungmø. Han kunde ikke imodstaa sin Længsel efter at se hende, til hvilken Ende han svarede: „Hav Tak, Herre! for eders gode Tanker om mig. Vi vil optage eders Svar i den bedste Mening og benytte os af eders Gæstfrihed!"

De satte sig, Sigrid blev kaldt ind og skænkede i Hornet for de fremmede. Thorvald hæftede Øjet paa den hulde Pige og tømte Hornet. Kærlighed gjorde den søde Mjød endnu sødere.

„Aldrig," raabte Ynglingen, „smagte jeg en lifligere Drik; aldrig skænkedes den for mig af nogen skønnere Haand!"

„Saa bliv hos mig, Thorvald!" sagde Lave, „og du skal daglig nyde denne Drik!"

„Ogsaa af denne Haand?" —

„Sligt vorder kun en agtet Gæst og mine udmærkede Mænd til Del!"

Møen rødmede, da Thorvald, idet han rakte hende Hornet, trykkede hendes Haand og sagde: „Da fatter jeg lettelig, at alle eders Mænd er Bersærker; thi hvo vilde staa tilbage, hvor en saadan Pris er at vinde! — Men jeg havde nær glemt, jeg var her i en andens Ærinde. Saa har I ingen videre Hilsen at bringe Ebbe?"

Lave benægtede det, og Sendebudene drog deres Vej. Laveborgs Drot yndede Thorvald; han var den gæveste Ungersvend i Egnen; at faa ham i sin Tjeneste havde længe været Drottens Ønske; men den Løn, Ebbe gav, kunde han som en fredeligere Herre ikke give. Thorvald havde set Sigrid og mente, ingen Løn kunde veje op mod hende.

Ved at høre den stolte Laves Svar lo Vikingen.

„Ved Thor! han har Ret!" udbrød han. „For en Valkyrie som Sigrid lønner det sig at udvide Skrævet. I Morgen følger I mig hver med Hakke og Spade, og vi vil se, hvad der er at gøre!"

Mændene brugte deres Redskaber med en saadan Iver, at de inden Ugens Ende havde en Vandledning færdig, der ved sin Dybde var i Stand til at modtage den hele Bakkestrøm, uden at Bredden overgik det Rum, Ebbe, der var af Langbenrisernes Slægt, formaaede at skræve. Om denne Daad kvad Harald Højknæ, Ebbes Digter:

Hakken hug, og Spaden grov;
Saa rap det gik fra Hænde;
Hver Mand stræbte, slet ingen sov,
Alt dybere blev den Rende.

Da Arbejdet var færdigt, lod Ebbe Sigrids Fader byde til sig. Han kom, ledsaget af sine djærveste Riddere. Tyve var de i Tallet, alle stadseligt rustede; thi Lave elskede Pragt. Førend de satte sig til Bords, gav Ebbe hemmelig nogle af sine Svende Befaling til at lede Aaen ind i den gravede Vandledning og dæmme for Strømmen længere nede, saa at den gamle Rende kunde være tør, naar han og Gæsterne stod op. Man spiste og drak, talte om Fædrenes Bedrifter og glemte heller ikke sine egne, især da Ebbes Vin, der for de fremmede var en næsten uvant Drik, begyndte at virke. Som i Spøg foreslog Vikingen Lave en Skaal til Held for det af ham givne Vilkaars Opfyldelse.

Lave tog Hornet og sagde: ,,Rigtignok favner dit Skræv vidt, Ebbe! men til at indfatte Bakkestrøm turde det være for stakket. Imidlertid, du vil Skaalen. Men jeg mærker, din udenlandske Drik gaar mig i Hovedet; lad os tømme den i Øllet!"

,,Du handler heri efter egen Hu!" svarede Ebbe, og Skaalen tømtes.

Nu kom en Svend og hviskede Vikingen i Øret, at hans Befaling var efterkommet, og at han kunde hæve Maaltidet, naar han vilde. Straks efter blev der drukket til Gudernes Ære, og man stod fra Bordet.

,,Vi vil nu se, hvorvidt Freja har hørt dit Ønske for mit Held!" sagde Ebbe og bad sin Gæst følge sig i Skoven.

Da de nærmede sig Vandledningen, sprang han i Forvejen, indtog sin Stilling og raabte: ,,Nu skræver jeg over Bakkestrøm. Kan du finde dens Vand andensteds, opgiver jeg mit Frieri!"

Drotten undersøgte Aaens sædvanlige Løb og fandt det tørt. Han studsede, strøg sig om Hagen og pønsede paa Udflugt; endelig sagde han: ,,Saaledes var det ikke ment!" hvorpaa han tavs besteg sin Ganger og red bort med sit Følge.

,,Hvad tænker I?" spurgte Ebbe sine Mænd, ,,monstro vi kommer til at drikke Fæstensøl til Julen hos Hr. Lave?"

,,Det vil nok holde haardt!" var nogles Svar.

,,Da vorder det ham ej til Fromme. Men nu staar mit Sind til Leding; paa Odinsdag brækker vi op og søger vore Skibe i Fjorden!"

I en mørk Stemning kom Lave hjem. Sigrid mærkede det og spurgte om Aarsagen.

„Jeg har," svarede han, „hildet mig i min egen Snare. Min Jæt om dig, mit Barn! har Vikingen faaet under det Vilkaar, at han skrævede over Bakkestrøm, og se, han har afledet Strømmen i saa smal en Rende, at det blev ham muligt at opfylde Vilkaaret. Havde det dog været Thorvald!" føjede han til, „men denne hovmodige Viking kan jeg nu engang ikke lide. I Kvinder er saa snilde; ved du ej at hitte paa Raad til at undgaa dette Frændskab?"

Sigrid havde en Amme ved Navn Gunild, som var født i Ry. Denne plejede hun at betro sine lønlige Sorger, og hendes Klogskab raadede gerne Bod paa samme.

Hun gik til hende. „Du ved," sagde hun, „at den smukke Ridder, Vikingen sendte til min Faders Borg, har vundet mit Hjerte fra den Stund, jeg skænkede Mjød for ham, og nu staar jeg Fare for at vorde Ebbes Brud!" Derpaa fortalte hun hende, hvad der var foregaaet.

„Giv Tid, Datterlil! giv Tid, og lad mig besinde mig!" svarede den gamle og begyndte at tælle paa Fingrene, „der er Storaa, Lilleaa, Sønderaa, Bjergvatn og — hvad hed det Vand, du nævnede?" —

„Bakkestrøm!"

„Rigtigt — og Bakkestrøm imellem de to sidste. En letfodet Hest vilde have nok i at sætte over samme i fire Spring. Ih, kan din Fader ikke lade Ebbe skræve over den?"

Sigrids Hjerte lettedes. „Hvor er den?" spurgte hun. „Kan du finde den, mener du?"

„Det er nu fjorten og tyve Aar siden, jeg var i Ry Skov; men jeg tror dog nok, jeg kan hitte til Bakkestrøm, ved hvis Bredder jeg i min Ungdom vogtede Faar!" —

„Saa følg min Fader did ved Morgengry!" —

Glad tren den bolde Mø ind for Faderen og berettede ham, hvad Ammen havde sagt, føjende til: „Paa denne Maade finder du Udvej, og jeg frelses!"

Lave klappede Sigrid paa hviden Kind. „Tænkte jeg ikke nok," sagde han smilende. „Underligt skulde det føje sig, om I Kvinder ej havde gode Raad under Huen!"

Ved Solens Opgang satte et Par Huskarle Drotten og den gamle Gunild over den dejlige, med skovklædte Øer og Holme prydede Sø, som laa imellem Laveborg og Ry Grund. De maatte færdes langsomt; thi Egnen var bakkefuld, og Ammen havde de halvfjerdsindstyve paa Bagen. Først ved Middagstid naaede de det angivne Vand. Efter at have ladet Gunild igentage Navnet

for sig og maalt Strømmens Bredde med Øjnene samt undersøgt Jordsmonnet rundt omkring, betegnede Lave sig Tilbagevejen ved at hugge Grene af langs med samme. Dagen derpaa sendte han Præsten i Thors Tempel, hvilket stod paa det Sted, hvor Landsbyen Alling nu ligger, til Ebbestrup for at give hans Løfte den af Ammen tilraadede Forklaring.

Ebbe, som allerede stod rejsefærdig, slog en høj Latter op, da han hørte Præstens Ord, og svarede: „Ja, saa fornemmer jeg, at jeg har tabt. Men sig den Mand, dig sendte: For ilde sødet skal man raat gælde!" hvorpaa han drog bort til sine Skibe, der havde deres Vinterleje i Randers Fjord. De Mænd, han havde i sin Tjeneste, kunde ej forlade ham om Vaaren. Naar et Vikingstog derimod var endt og Byttet delt, stod det enhver frit for at drage, hvorhen han lystede. Thorvald saa sig af den Aarsag nødt til at følge Høvdingen til England, hvis Kyster denne Sommer var Medet for hans Plyndringer.

Den Maade, Ebbe havde overlistet Lave paa, forekom Thorvald, hvis Hjerte var ukendt med al Slags Svig, som noget, der stred mod dansk Ærlighed; ogsaa syntes han af Ebbes Ytringer at kunne spore, at det mere var Lyst til Eventyr end virkelig Kærlighed til Sigrid, som ansporede den vilde Søkriger.

Da de derfor om Efteraaret sejlede hjem, og Ebbe og Thorvald stod begge for sig selv paa Forstavnen af Langskibet, Ørnen kaldet, spurgte den sidste, hvad Ebbe ved Hjemkomsten agtede at foretage sig med Hensyn til det begyndte Frieri.

„Udføre, hvad begyndt er!" var Vikingens Svar.

„Og føler I da virkelig Kærlighed for Laves Datter, eller staar jer Hu blot til at søge Kiv med Drotten?" —

„At ægte Sigrid er just ikke min Hensigt nu; hun skal alene være min fornemste Frille, passe mit Hus og se til med min Ejendom, naar jeg er borte. Paa denne Maade vorder baade hun og Faderen bedst ydmyget!" —

„Da agter jeg den væne Mø for god at være jer Frille, og det forekommer mig, at eders Hensigt er ikke renere end Maaden, hvorpaa I har søgt at naa den!" —

„Sligt skulde ingen have sagt ustraffet uden du, Thorvald! Men tæm din Tunge og bland dig ikke i mine Handlinger, uden for saa vidt du udfører mine Bud!" —

„Jeg skal holde mig eders Ord efterrettelige, Herre! Og hermed være det eder sagt: Saa snart vi har delt Byttet, forlader jeg eders Tjeneste!"

„For at tjene min Avindsmand?"
„Dette Svar bliver jeg jer skyldig!" —
„Far med Loke!"

Disse Ord udtalte Vikingen med gnistrende Øjne. Thorvald tav og gik til den anden Ende af Skibet. Fra dette Øjeblik af var Venskabet ophørt imellem disse to Mænd. Thorvald modtog ikkun de nødvendigste Befalinger af Ebbes Mund, og da Vikingen havde teltet Skibene og delt Byttet, drog han med sin Del til Laveborg, hvor han tog Tjeneste med den Beslutning snart at gøre sig værdig til at modtage Mjødhornet af den yndige Sigrids Haand.

Endnu mere forbitret over, at den gæveste Ridder, han aatte, var blevet Laves Mand, gav Ebbe straks ved sin Hjemkomst denne Valget imellem Sigrid og Fejde, og Lave antog den sidste. Den ene søgte nu at gøre den anden al mulig Afbræk. Flere Gange belejrede Ebbe Laveborg, men kunde intet udrette imod de stærke Mure og Thorvalds mandige og kloge Forsvar, hvilken delte Overanførselen med Drotten.

Ved List lykkedes det engang Vikingen at lokke Lave og hans Helte ud af deres faste Værn; han lod sig se med et lidet Antal Folk uden for Laveborg, efter at han havde lagt de øvrige i Baghold inde i den nærliggende Skov. Imod Thorvalds Raad gjorde Drotten Udfald med tredive af sine Svende, forfulgte Fjenden, som trak sig tilbage, og faldt i Bagholdet. Der opstod en heftig Kamp, men Styrken var alt for ulige; Lave maatte fly. I en Dal, der endnu bærer Navn efter Begivenheden, tabte han sin med gyldne Fjer prydede Hat; og synger Egnens Piger den Dag i Dag er, om dette Uheld saaledes:

Lave vender sin Ganger brat;
Ad Skoven lader han stande,
Grene finge i Hatten fat,
Den faldt af svedige Pande.
Standse ej tør den Drot sin Blæs
For Hatten atter at tage,
Skoven kaldte han Hattenæs,
Hvor det sig monne tildrage.

Den Hidsighed, hvormed Ebbe satte efter Lave, gjorde, at han glemte sig selv og jog over Slotsbroen i Hælene af Drotten, uden at hans Folk var i Stand til at følge ham.

Næppe blev Thorvald, som endnu ikke var kommet over, Fejlen var, før han raabte: „Broen op, Broen op!" hvorpaa han

selv kastede sig i Slotsgraven for at svømme over. Men dette Vovestykke havde nær kostet ham Livet. Hesten kunde intet Fodfæste finde paa den stejle Bredde, og han maatte gøre adskillige Vendinger i Vandet, medens han var udsat for de fjendtlige Skarers Pile og Kastespyd. Endelig var nogle af Murens Forsvarere heldige nok til at faa en Rebstige anbragt, fra hvilken de trak den halvdøde Kæmpe til sig og bragte ham i Sikkerhed.

Da Ebbes Folk havde mistet deres Høvding og ingen Mulighed saa i at storme Borgen, holdt de inde med Fjendtlighederne og sendte i det Sted Herolder med hvide Stokke i Hænderne til Lave for at tinge om Ebbes Udlevering. For at give deres Ord større Vægt tilføjede de den Trussel, at de i Tilfælde af, at deres Herre ej blev sat paa fri Fod, vilde hærge alt, hvad Lave ejede rundt omkring.

„Hvad Grisene gøre, skal Ornen bøde for!" var Laves Svar, og de maatte drage bort med uforrettet Sag. Længe sad Vikingen i Taarnet, indtil den mægtige Kong Ring omsider bilagde Tvisten og skaffede Ebbe Frihed.

Thorvald var haardt saaret, men han velsignede sine Saar. Da Fruentimmerne i Hedenold var de eneste, som gav sig af med Saarlægekunsten, blev Sigrid hans Plejerinde. Freja sørgede for Helbredelsen og kaarede sig med det samme Parret til livegne. Ebbe, som for at faa sin Frihed frasagde sig enhver Fordring paa Laves Datter, maatte se den Mø, han agtede at gøre til sin Frille, i sin forrige Ridders Arme. Sagnet fortæller, at Thorvald med sin skønne Viv tillige arvede Laveborg, og at han og Sigrid efterlod sig et talrigt Afkom. Iblandt deres Børnebørn skal nogle have fundet Vejen til Island og nedsat sig paa denne Ø. Hvo ved, om vor berømte Billedhugger ikke nedstammer fra dem?

Om Ebbes øvrige Handlinger ved jeg intet at berette uden alene dette, at han blev en af Normannernes Anførere og tilsatte Livet ved en Landgang paa Flandern. Hvad Kong Ring angaar, da lader Fru Elsebeth Brockenhuus i sit Rim om danske Konger fra 1589 hans Medbejler til Tronen, Sigurd den anden, tale, som følger:

Ieg vaar Kong Gøttricks Dather Søn,
Och Ring vaar lige nær i Kiøn
Aff Kong Olluff Morbroder min;
Iuder toge ham til Konge sin,
Sielland och Schone kaarede mig,
Dog tog han Riget allt til sig,

Der ieg vaar ude mod Rigens Fiende;
Ieg kom strax hiem, ieg spurte Tiende,
Och rycktis saa med hannem Haar,
At vi fick huer sin Bane Saar.[3]

---

[1] Trykt 1829 i „Nordlyset", XI. B.

[2] Hids Herred er det sydligste i Viborg Amt; det begrænses mod Sydøst af Gudenaa.

[3] Anført efter Elsebeth Brockenhuus's Rim om danske Konger (Bangs Samlinger, VI. St., S. 345.)

DE TRE KLOKKER[1]

EN FORTÆLLING FRA HIDS HERRED[2]

Gaarden Vesterkielstrup eller, som den og kaldes, Vesterkejlstrup, ligger paa en stor Slette, hvilken paa trende Sider indesluttes af Lyngbakker og paa den fjerde af Silkeborg Sø. Den har tilforn været anseligere end nu, da den, foruden Gjødvad og Balle, tillige ejede Sejling og Kragelund; men ved Familiens Tiltagelse blev Herresædet efterhaanden delt imellem Sønnerne, og paa denne Maade opstod Østerkielstrup, der ligger paa samme Slette som Stammegaarden, Overgaard og Klosterlund, hvilke sidste for længe siden har tabt ethvert Spor af deres Fortids Pragt og er nedsjunket til simple Bøndergaarde.

I Begyndelsen af det tolvte Aarhundrede boede Esbern Sparre paa Kielstrup, en Herremand fattig paa Guld, men desto rigere paa Børn, af hvilke en Søn ved Navn Ivar opofrede sig til den gejstlige Stand og blev efter at have studeret i Köln Sognepræst til Gjødvad og Balle. Jeg kommer siden til at tale om hans tre Søstre, de bolde Jomfruer Juta, Inger og Thyra; men jeg tror, jeg bedst iagttager Fortællingens Gang, naar jeg lader Elselil fra Sejlgaard træde op førend hendes Veninder.

Hun var en Datter af Niels Ulf, en lige saa ubemidlet Ridder som Esbern, hvis hele Ejendom indskrænkede sig til førnævnte Gaard, det lille Funder Sogn og Funder Kirke, den Faderen med stor Anstrengelse havde faaet fuldført og forsynet med Klokke. Da Kielstrup ikkun laa en halv Mils Vej fra Sejlgaard, herskede en uafbrudt venskabelig Forbindelse imellem Familierne; Mændene delte Jagtforlystelserne med hverandre, Fruentimmerne de stillere Glæder, og i hele Maaneder kunde Pigebørnene fra den ene Gaard opholde sig hos deres Legesøstre paa den anden. Især var dette Tilfældet med Else Ulf; hun tilbragte den største Del af Sommeren paa Kielstrup. I Begyndelsen var det Venskab,

som bandt hende til denne Gaard, siden var det Kærlighed; den muntre Knøs af Gud, som føjter al Verden rundt, havde ogsaa fundet Vejen til Jyllands Hedeegn og trykket en meget hvas Pil af mod Elses og Ivars Bryst, og da de begge besad alle de Egenskaber, der gør slige Pile indtrængelige, var samme virkelig trængt ind i Hjertet og havde tændt en Lue, som brændte sammen i en Spids foroven og blev ved at brænde med en ren og jævn og hellig Flamme, efter at Ivar var blevet Præst og Else Præstekone i Gjødvad.

Mere faar Læserne ej at vide om Parrets Elskovsvaar; jeg vil ikke trætte dem med at føre dem omkring i den Labyrint, Amor lader sine Skolarer gennemvandre, inden de naar Rosenvangen. Men saa haaber jeg igen, at de tillader mig at dvæle noget længere ved Ivars og Elses ægteskabelige Liv. Jeg gør det saa gerne; thi, ak! ogsaa jeg var engang i Arkadien, og jeg behøver blot at forandre Navnene for at kunne sige: Det er mig selv, jeg fortæller om[3].

Elselil var sin Mands højeste Lyst; at mildne hans Sorger, forhøje hans Glæde, dertil helligede hun sit hele Liv; ham indesluttede hun i sine Bønner til Gud; ham sysselsatte hendes Tanker sig med, naar han var fraværende. Af en brav Moder havde hun lært Flid og Huslighed, og hun anvendte disse Dyder til at frede om Ivars Tilfredshed og sikre ham for Næringssorger. Kærlig plejede hun ham i Sygdom; vennehuld fjernede hun enhver Ting fra hans Side, som kunde gøre ham fortræden og nedslaaet. Hun var at ligne med en god Engel, et barmhjertigt Forsyn skikker os dødelige for at lette vor Vandring igennem Forkrænkelighedens Land. De Glutter, hun skænkede Manden, opammede hun selv, og de trivedes og voksede op til rødmossede Drenge og Piger. Endnu viser man den Plet paa det yderste af Ebbeshøjene ved Gjødvad, hvor hun om Søndagene sad med sine smaa og ventede paa den kære Fader, naar han kom fra Annekset, da hun og Rollingerne tog Plads i Vognen og den hele lykkelige Familie kørte langsomt op ad den sandede Bakke til deres hyggelige, af Linde beskyggede Bolig, hvor alle gode Genier syntes at have opslaaet deres Pauluner.

Var det at undres over, at Ivar trykkede sig ved at tage ud? Den, slig en Venneviv vorder til Del, øser jo af eget rige Væld, hvad intet uden for hans Tryllekres kan give ham. Munter gaar han til sine Sysler; ufortrøden bærer han Livets Byrder, og ligesom Fred og Kærlighed gennemstrømmer hans hele Væsen, saaledes ytrer den sig i al hans Daad, og han udbreder saa meget

hellere Velsignelse omkring sig, som han selv føler sig velsignet af Himmelen. — Eder, I Daniens Møer! være denne Beskrivelse helliget, I vil, det er mit søde Haab, blive saadanne Hustruer for eders Mænd, og et Himmerige paa Jorden vil udbrede sig fra eders Arne!

Men hvad er jordisk Lykke? En Plante, lig hin Profets, der gik ud, som han allerbedst vederkvægede sig under dens Skygge. Hildebrands ugudelige Bulle, hvori han forbød Præsterne at gifte sig og paalagde dem, der var gift, at skille sig ved deres Koner, kom endelig ogsaa til Danmark. I ethvert Land, hvor denne Bulle hidtil var blevet bekendtgjort, havde den mødt alvorlig Modstand; men samme var dog ikke at ligne med den, Gejstligheden i vort Fødeland viste. Den stred for sin huslige Lykke som for Livet, og den Haardnakkethed, hvormed de danske Præster forfægtede Menneskehedens Rettigheder, bevægede Gregor den Syvendes Eftermand til at meddele en og anden Bevilling til at forblive gift, saa længe den nærværende Hustru levede.

Men slige Bevillinger var kostbare og krævede betydelige Ofre, og Ivar og Else havde intet at byde Roms Biskop uden deres Taarer. Den førstes Studeringer havde medtaget saavel den Arv, der tilkom ham efter hans afdøde Moder, som den, han fremdeles kunde vente sig efter Faderen, der desuden endnu havde seks Sønner og tre Døtre at forsørge. Heller ikke var Niels Ulf paa Sejlgaard i Stand til at yde nogen Hjælp; meget mere, han maatte sætte sig i Gæld for at ruste sig til Ledingstoget, Kong Niels agtede at gøre. Hertil kom, at Esbern havde, formedelst Fiskeriet i Silkeborg Sø, lagt sig ud med Biskoppen, som boede paa Slottet, Søen nævnes efter, saa at denne intet vilde gøre for det ulykkelige Par. Havde Calixtus faaet Efterretning om den Jammer og Hændervriden, de Suk og Veklager, der fandt Sted i den Præstebolig, som nylig havde været Glædens og Rolighedens Hjem, han maatte have været det værste Uhyre af alle dem, der har siddet paa St. Peters Stol, hvis han ej havde skikket Ivar Bevillingen gratis. Men han fik intet at vide.

Saaledes stod Tingene, da en kvindelig Pilegrim en Nat meldte sig ved Præstens Dør og forlangte at komme ham i Tale. Ivar modtog hende i sit Studerekammer, men studsede, da han i hende opdagede sin Søster Juta.

„Hvad — —" raabte han; men Jomfruen afbrød ham med den Begæring: „Optegn mig i en Hast den nærmeste Vej til Rom!"

„Til Rom?" gentog Ivar. „Er du ved dit fulde Vid? Hvad vil

du i Rom? Og i denne Dragt? Juta! du har jo dog ingen Synd at udsone?" —

„I denne Dragt vandrer jeg tryggest. Jeg har, benedidet være Krist! intet at bede om for mig selv; min Gang gælder alene dig og Elselil!"

„Derfor lønne dig den Højeste, dyrebare Søster! Men hvordan tænker du at kunne udrette noget hos den hellige Fader? Hvad har du at byde? Tilmed forstaar han jo ikke engang dit Tungemaal!"

„Har du ikke sagt, at Eskild, vor Moders Frænde, er i Rom? Han vil nok tage sig af vor Sag. Dine Spørgsmaal og Indvendinger forsinker kun Tiden; opfyld min Begæring, og lad mig vandre med Gud."

„Men hvad vil vor Fader sige, naar han kommer fra Fejden!"

„Jeg tænker, Niels Drot holder ham længere ved Hæren, end Rejsen holder din Søster; og sæt, han kommer; han vil, han maa bifalde vor Beslutning. Men sink mig ikke, Ivar! Intet rokker mit Forehavende; Loddet er kastet!"

Præsten vilde atter tale; men Juta holdt ham for Munden, leverede ham en Pergamentsstrimmel og bad ham paa samme at optegne Stederne, hun skulde igennem.

Saa snart hun havde faaet den tilbage, bød hun Farvel med de Ord: „Dig og Else Gud befalet! I øvrigt ren Mund for den Silkeborg Bispes Skyld!"

Den over al Maade forundrede Broder stod som en, der pludselig vaagner af en sælsom Drøm; han vilde næppe tro, hvad han havde set og hørt. Endelig fattede han sig og gik i al Stilhed til Stalden, hvor han blot lagde et Dækken paa en af Hestene og begav sig til Kielstrup for at faa nærmere Oplysning i denne besynderlige Sag.

Her berettede nu Inger og Thyra ham, at de havde forenet sig med deres valfarende Søster om at redde ham og hans Viv, og at Lodkastning havde afgjort, hvo af dem der skulde drage til Rom. Betingelsen, under hvilken de haabede at erholde Bevillingen, var det ikke Ivar muligt at affritte de væne Piger; ikkun saa meget gav de ham at forstaa, at de nærede det bedste Haab, maatte kun Juta lykkelig naa den pavelige Hovedstad. For at dølge hendes Bortgang vilde de foregive, at hun var blevet syg og tillod ingen at pleje sig uden alene Søstrene. Paa den Maade skulde den højærværdige Herre paa Slottet histovre ej faa Lejlighed til at lægge Hindringer i Vejen for deres Plan. Vedblev han imidlertid at ængste Ivar, kunde denne sende sin Hustru med

Børnene til dem og være forsikret om, at de som ærlige Søskende vilde hjælpe dem begge at tømme Kalken.

Med disse Honningdraaber vendte den ulykkelige Mand tilbage. Else, hvem han ved Afskeden blot havde sagt, at en bodfærdig Synderinde havde bragt ham Bud fra Kielstrup, og at hans øjeblikkelige Nærværelse der var nødvendig, laa, medens han var borte, og grublede over, hvad det dog kunde være, der ved Nattetider drev hendes elskede Husbonde fra hendes Side, og da den korsbøjede sjælden huser glade Anelser, forestillede hun sig ogsaa nu det værste. Men man tænker sig lettelig hendes Overraskelse, da Ivar en Times Tid efter traadte ind i Sovekammeret og aabenbarede hende den hele Hemmelighed. Resten af Natten tilbragte det fromme Par med at trøste hinanden og bede for den Skytsaand, Forsynet mulig kunde have udset til deres Bistand. Ihvor lidet Haab Jutas mødige Vandring endog gav de hjælpeløse, holdt de dog fast ved samme som den skibbrudne ved den svømmende Planke.

En Uge forløb, og Biskop Peter lod Ivar kalde til Silkeborg. Han forlod sin Hustru under en dødlignende Afmagt og tren sønderknust ind for den gejstlige Herre.

„I har endnu, som jeg hører, ikke opfyldt den hellige Faders Bud!" tordnede Prælaten, „og tør alligevel fare fort med at forrette Præsteembedet!"

Ivar tav og trak paa Skuldrene; Bispen blev ved: „Enten nedlægger I eders Kald, eller I skaffer jer Kvinde af Huset. Inden tvende Solemærker være det sket; hvis ikke, er I forfalden i den hellige Kirkes Band!"

„Men, eders Højærværdighed!" gav den sitrende Mand til Svar, „der gives dog Præster, som har faaet Benaadning i denne Henseende. Ved eders bevaagne Hjælp — —"

„Sligt kan I ingen Regning gøre paa!" faldt Biskop Peter ham i Ordet med en Mine, hvori baade Haan og Vrede udtrykte sig. „Hvad har I at forjætte den hellige Stol for en saadan Benaadning? og desuden — —"

Han holdt pludselig inde, da han følte det upassende i at røbe sit Had til den Kielstrupske Familie.

Imidlertid var det ikke dette Had alene, der gjorde Hykleren saa forpikket paa at sønderrive det ømmeste Baand. Nej, han havde set Ivars elskelige Hustru og fattet det smukke Anslag at tage hende til sin Concubine, naar han havde faaet hende skilt fra hendes Ægtefælle. Han affærdigede derfor Ivar med de Ord: „Som sagt: inden tvende Solemærker. Hører I?" Med vaande-

fuldt Hjerte maatte nu Ivar føje Anstalter til at bringe Else med de tre af Børnene til sine Søstre; det fjerde Barn beholdt han hos sig til Trøst i sin Elendighed. Skilsmissens Kvaler formaar min Pen ikke at beskrive; vi vil derfor gaa dem forbi og se at træffe vor Pilegrim paa Vejen til det tilslørede Sodoma.

Uden at friste noget Eventyr var Juta kommet til Innsbruck, hvor hun besluttede at forblive en Dag over for at udhvile sig af sin ilfærdige Rejse. I Herberget traf hun Ærkebiskop Ascers Famulus, der vendte tilbage fra et Ærinde, han i Rom havde udført for sin Herre. Den Glæde, Landsmænd altid føler ved at mødes paa fremmed Grund, besjælede dem begge og virkede et Slags gensidig Fortrolighed. Med Navnenes Fortielse aabenbarede Juta den unge Mand sin Rejses Med, og han meddelte hende Anbefalingsbreve, saavel til Eskild som til Kardinal Cornelio, hvilken, lig Borgia i de senere Tider, i Særdeleshed tog sig af den danske Nation i Pavestaden.

Da Gregors Bulle havde skilt Svend — saa hed den gejstlige — ved en af Sjællands blaaøjede Piger, med hvem han havde tænkt at ville bo og bygge, følte han saa meget større Medlidenhed med de stakkels Embedsbrødre, som allerede havde bygget, og han gav den indtagende Jydepige, hvis Søsterkærlighed i høj Grad rørte ham, mange gode Raad med paa hendes Pilegrimsfart, gjorde hende bekendt med Pavens Karakter og formanede hende fremfor alt til at vise sig gavmild mod de i hendes Fødeegn nybyggede Stenkirker, da hun fornemmelig derved vilde vinde Calixtus for sin Sag. Endelig føjede han til: „I gaar til Ulve i Faareklæder, skønne Mø! og maatte vel have en Beskytter nødig. Havde I kommet en Maaned tidligere, skulde I have fundet en saadan i mig; dog, Gud, som har ført eder hidindtil, vil ogsaa føre eder fremdeles!"

Henrik Grell, en sachsisk Grevesøn, der som Jurist havde endt sine Studeringer i Bologna, var fulgt med Svend til Innsbruck. De hyppige Samtaler, hans Rejsefælle havde med Juta, gjorde ham opmærksom paa Pigen; jo længere han betragtede hende, desto smukkere forekom hun ham, og han erkyndigede sig hos Famulus'en om, hvo hun var. Ved at høre, hvad hun havde i Sinde at gøre for Broderen, og hvor meget hun trængte til en hjælpende Ven, var hans Interesse for den fagre Pilegrim tiltaget, og han begyndte allerede at vakle imellem Kærlighed til Hjemmet og Attraa efter at se Rom. I Bologna havde han næret denne Attraa, og ikkun hans Morbroders Sygdom, der før sin Død længtes efter at tale med ham, havde hindret ham i fra

Universitetsstaden at besøge den klassiske By. I Innsbruck modtog han Efterretning om Morbroderens Død og Testamente, i Kraft af hvilket han var indsat til Arving af dennes Gods Hernhausen; hans Faders Brev, som meldte ham dette, gav ham tillige Tilladelse til at vende tilbage til Rom, da Faderen imidlertid vilde paatage sig Godsets Bestyrelse. Men han var nu engang kommet paa tysk Grund; den kære Fædrenebolig trak hans ufordærvede Hjerte med magnetisk Kraft til sig, jo nærmere han kom samme; desuden havde han i Svend fundet en Stalbroder, han med hver Dag fik mere Godhed for, og som han glædede sig til at kunne vise omkring paa sit dejlige Landgods; dette gjorde, at Vægtskaalen sank temmelig dybt til Fordel for Sachsen.

Men nu saa han Juta, hørte om hendes vakre Daad, rørtes over hendes forladte Tilstand, og Længselen efter Rom vaagnede paa ny i hans Hjerte. En saadan Rejsekammerat var dog noget ganske andet end Biskop Ascers Famulus; desuden kunde han jo blive Jomfruen til mangfoldig Nytte, saavel paa Rejsen som i Rom, og hvad vilde hans Samvittighed sige, om han overlod en saa elskværdig Skabning til sig selv? Kort, her var et Tilfælde, hvori al den Skolastika, Ynglingen havde lært i Bologna, udrettede lige saa meget som Danaidernes Vandbæren. Han demonstrerede pro og kontra; han gjorde Syllogismer i Hobetal; men naar det kom til *ergo,* ja, saa var han lige nær.

Endelig indtraf en Begivenhed samme Dag i Innsbruck, som gjorde Udslaget. En Blytækker, der arbejdede paa Taarnspiret, og hvis Hus laa lige over for Herberget, blev bragt død og sønderknust hjem. Sorgen over denne Ulykke forøgedes endnu mere ved den Fattigdom, hvori Enken med sine smaa befandt sig; hun ejede ikke engang det, hun kunde lade Manden anstændigt begrave for. Den danske Pilegrim var straks redebon til hendes Hjælp; hun gav hende nogle af de til Rejsen bestemte Guldstykker, lovede paa Hjemvejen at tage et af hendes Pigebørn med sig og være det en Moder, og endnu ikke nøjet dermed, lod hun sin Handske gaa omkring iblandt Herbergets Gæster for at indsamle, hvad der kunde være klækkeligt til Blytækkerens Begravelse og Enkens Lindring for en Tid.

Rørte over Jutas Medlidenhed og indtagne af hendes Væsen, gav de fleste langt rundeligere, end Tilfældet vilde have været, hvis en Indsamler af Fortællerens Køn havde ladet Baretten gaa om. Jeg behøver næppe at erindre, at Henrik Grell ingenlunde var den karrigste. Men denne Handling af Pigen bestemte den unge Greve til at ledsage hende paa hendes øvrige Vandring.

Svend maatte derfor bytte Kaar med sin Landsmandinde og rejse ene. Henrik begav sig med den lille Karavane af Pilegrimme, Købmænd og et Par Munke tilbage, fast besluttet at være den overordentlige Møs Skytshelgen. Hurtig fortsatte de Rejsen over Majland til Genua, hvorfra et Skib førte dem lykkelig til Rom.

Efter at have sørget for et anstændigt Herberg til Juta gjorde Henrik sig Umage for at opspørge Eskilds Bopæl; da denne var fundet, fulgte han selv Jomfruen did.

Paa Vejen strømmede hendes Hjerte over af Taknemmelighed for al den Omhu, han hidtil havde vist hende. „Gud har sendt mig en god Engel i eder!" sagde hun, „og jeg antager denne Naade af ham som et Tegn paa, at mit Ærinde vil vorde heldigt!"

Henrik var aldrig for at indhøste Tak for sine veldædige Handlinger; han søgte af den Aarsag at give Samtalen en anden Vending og spurgte: „Kender I noget til den Mand, I agter at besøge?"

„Nej!" var Jutas Svar, „jeg ved kun saa meget, at han er beslægtet med min afdøde Moder; men jeg har aldrig set ham!"

„Hvad sagde Svend om ham?"

„Han beskrev ham som en æresyg, men for Resten brav Mand!"

„Men I fik jo ogsaa en Skrivelse til en af Roms Stormænd?"

„Ja, til Kardinal Cornelio. Men denne Herre — tør — ingen Ungmø besøge!" —

„Hos ham gør jeg alting af for eder; vær kun rolig og stol under alle Omstændigheder paa min Bistand!"

Overvældet af en Følelse, der tit med Taknemmeligheden lister sig ind i det troskyldige Hjerte, uden at dette i Førstningen ved at gøre sig Rede for samme, traadte Juta ind i Eskilds Hus. Henrik lod sin Tjener, som i nogen Afstand havde ledsaget dem, gaa bort for at opspørge Cornelio; selv begav han sig ind i Skriverens Stue for at oppebie Jomfruens Tilbagekomst og gelejde hende hjem. Da Juta havde meldt sig som Esbern Sparres Datter, modtog Eskild hende med Høflighed og førte hende til en Stol, medens han læste Brevet, Svend havde medgivet hende. Han studsede ved at læse, hvad hun havde gjort for sin Broder, saa med Beundring paa Pigen og læste videre; endelig rystede han paa Hovedet og sagde: „I har for en Broders Skyld paataget eder en besværlig og, som jeg frygter, frugtesløs Rejse, min bolde

Frænke! Slige Dispensationer koster meget, og jer Fader er ikke rig!"

„Min Fader skal heller intet bidrage, højærværdige Herre! det er alene mig og mine Søstre!"

„I og eders Søstre?" afbrød Eskild, og hans Forundring tiltog, „og hvad har da I at kunne byde?"

„Den Arv, vi har modtaget efter vor salig Moder!"

Eskild foldede Hænderne, som om han bad for Fru Sparres *manes*, tav en Stund og sagde omsider i en rørt Tone: „Ak, kære Pige! det vil nok lidt forslaa. Men er det da saa smertelig en Sag for Ivar at forskyde sin Hustru? Flere Præster har dog gjort det!"

„Det Baand, som omslynger min Broder og hans ædle Viv, er knyttet for Evigheden. Havde eders Højærværdighed set Parret i dets lykkelige Dage, set, hvor ømt den ene fredede om den andens Vel, hvor glade de saa paa deres Kærligheds Panter, som den gerrige paa sine Skatte, hvor inderligt de takkede Gud for deres Held og udbredte ved deres Eksempel ægteskabelige Dyder rundt omkring sig, og var I nu Vidne til deres Jammer, hørte I de Suk, som trænger sig frem af Hustruens Bryst, skuede I de Taarer, som strømmer ned fra Mandens Øjne, den Vaande, de uskyldige Børn ytrer over Forældrenes Kvide: I vilde — —"

Biskop Eskild klappede Pigen paa Kinden og afbrød hende med de Ord: „Din Søsterkærlighed gør dig overordentligt veltalende, min gæve Frænke! Vær forsikret om, jeg skal anvende alt, hvad der staar i min Magt, for at forebygge din gode Broders Ulykke. Men hvad har I sjældne Søstre da egentlig i Sinde at byde den hellige Fader for Bevillingen?"

„Vi vil lade trende Klokker støbe i Lybæk, en til Balle, en anden til Kragelund og den tredie til Sejling Kirke!"

„Kan eders Mødrenearv ogsaa strække dertil?"

„Hvad der maatte mangle, laaner vi og pantsætter vore Smykker!"

„I Sandhed! jeg har Aarsag til at være stolt af slige Slægtninge. Jeg skal anbefale din Sag for Hans Hellighed og Cardinal Cornelio, han er en Ven af den danske Nation!"

„Men — —"

„Glem ej, hvad du vil sige!" faldt Eskild hende i Ordet og gik til Døren for at kalde paa sin Skriver. Han leverede denne Svends Brev og bød ham, i Overensstemmelse med samme, at opsætte en Ansøgning til Paven i Juta Sparres Navn for hendes

Broder Ivar, Sognepræst til Gjødvad og Balle, Aarhus Stift. Skriveren hviskede sin Herre noget i Øret, og denne vendte sig til Jomfruen: „Du har, som jeg hører, en Ven, der har ledsaget dig hid; hvo er det?"

Juta berettede, med hvilken Ædelmodighed den unge Grev Henrik havde taget sig af hende, og Skriveren fik Befaling til at indbyde Ynglingen. Eskild takkede ham for den Omhu, han havde vist den forladte Pige, lod nogle Forfriskninger bringe ind og indbød dem begge til at spise hos sig den følgende Dag. Endelig erindrede han sig Jutas „Men", hvilket han havde standset i Farten, og spurgte, hvad hun vilde sige dermed. Hun ytrede Betænkelighed ved personlig at gøre Kardinalen sin Opvartning.

„Hvi saa, min Pige?" spurgte Biskoppen, „Cornelio er en artig Mand — dog, jeg kan vel tænke," føjede han til med et Smil, „Famulus'en har sagtens sladret af Skole. Nu, kan jeg hindre det, skal jeg; men i alt Fald kan du tage din ædelmodige Beskytter med dig; under hans Ægide er du sikker. Gud med eder begge!" De bøjede sig for Prælaten og forlod Værelset.

Tjeneren, hvem Henrik Grell havde sendt bort for at opsøge Cornelios Palads, var endnu ikke kommet, hvorover han og Juta besluttede at bese nogle Oldtidslevninger i Nærheden.

Den sidste blev ikke lidet overrasket ved pludselig at høre sig tiltalt i Modersmaalet af en næppe voksen Dreng, der var klavret op paa en af Marmorblokkene.

Det var den siden i Historien saa berømte Saxo Grammaticus, hvem Plejefaderen, som stod i Eskilds Tjeneste, havde taget med sig til Rom. Ved i Skriverstuen at høre Henriks Fortælling om Jutas Pilegrimsgang og dens Aarsag var han blevet begærlig efter nøjere at beskue denne overordentlige Landsmandinde og nyde Lykken af hendes Samtale, til hvilken Ende han havde fulgt hende og Greven, da de forlod Eskilds Hus. Med et Spring stod han for Jomfruen og tilbød sig at oplyse hende og hendes Ledsager om de paa Pladsen værende Ruiner. Efter hans Forklaring var de Levninger af Bellonas Tempel, hvor Umennesket Sylla engang havde staaet og skæmtet over de ulykkeliges Jammerskrig, han lod omkomme udenfor, da han paa een Gang havde dømt henved 40 Raadsherrer og omtrent 1600 af Ridderstanden til Døden.

„Gavlen, I ser hist henne," sagde Drengen, „og som har holdt sig saa godt mod Tidens og Barbarernes Ødelæggelser, skal have udgjort en Del af Patricieren Coruntus's Bolig. Denne Senator blev under Marius's og Cinnas Forfølgelse reddet ved sine Slavers

List; thi da disse havde faaet fat paa et dødt Legeme, en Sag, som i de Tider ingen Vanskeligheder fandt, opstablede de et Baal, og just som de kom, der skulde gribe og henrette Coruntus, stak de Ild paa Baalet og foregav, at det var deres Herre, de havde kvalt og brændt!"

Han pegede til venstre: „Paa hin Høj laa den kapitolinske Jupiters Fanum, hvilket Manlius forsvarede saa kækt imod Gallerne, men som sank i Grus, da den Korsfæstede plantede sine Trofæer paa Roms Mure. Samme Skæbne havde de andre Gudetempler, paa hvis Grundvolde kristelige Kirker og Kapeller nu knejser!" Paa denne Maade for den i Krøniken saa bevandrede Dreng fort og viste allerede dengang, hvad han vilde blive. —

Jeg har smaalig søgt efter denne Omstændighed i Saxos Historie, men ikke fundet samme. Den gode Mand kunde dog lige saa vel have optegnet den som saa meget andet.

Imidlertid var Tjeneren kommet tilbage; Henrik og Juta tog Afsked med den vakre Saxo, og den første udbad sig hans Ledsagelse, naar han videre vilde se sig om. De naaede snart Maleren Giovannos Hus, hvor Juta logerede, og Henrik ilede hjem efter at have udbedt sig hendes Tilladelse til at besøge hende, naar han havde talt med Cornelio. Saa snart han var paa sit Værelse, satte han sig ned og forfattede et latinsk Bønskrift paa Jutas Vegne, hvilket han, ifald det behøvedes, vilde overrække Kardinalen, hvem han om Eftermiddagen agtede at gøre sin Opvartning. Den øvrige Tid tilbragte han med at tage et Bibliotek i Øjesyn, Eskilds Skriver havde givet ham Anvisning paa. Han var heldig nok til at træffe paa det justinianske Corpus Juris, og han besluttede at hellige Formiddagstimerne i Rom til at afskrive dette i sit Slags dengang sjældne Værk.

Den Rolighed, Juta nu nød, brugte hun til at holde Regnskab med sit Hjerte. Da hun forlod Kielstrup, var Broder- og Søsterkærlighed hendes herskende Følelse, og den holdt enhver anden ude til Innsbruck. Fra denne By af rakte Taknemmelighed den Haand og fulgte Skridt for Skridt med den lige til Roms Porte. Og her i Rom selv! —

Det er en Anmærkning, jeg engang har læst hos en Vismand, jeg husker ej hvilken, at naar Taknemmelighed i en vis Grad finder Sted imellem unge Personer af forskelligt Køn, den da lettelig gaar over til en ømmere Tilbøjelighed. Var dette Tilfældet med Juta? „Nej!" svarede hun sig selv og gik op og ned i Kammeret for at bringe Blodet, der paa nogen Tid havde begyndt at stige stærkt til Hovedet, til at tage sit sædvanlige Løb.

„Nej, jeg ønsker den dyrebare Yngling det højeste Maal af Lykke, nogen dødelig kan naa; videre gaar mine Følelser ikke — videre maa de ikke gaa. Hvor intet Haab er, maa Kærlighed heller ikke være. Han en rig Grevesøn; jeg en fattig Adelsmands Datter — —"

Hun blev afbrudt; hun syntes at høre en sagte Surren; det var Træringen med Buen, der hviskede hende i Øret: Men Kærlighed gør alle lige! Hun dvælede en Stund ved denne Røst; endelig raabte hun og lagde Haanden paa det bankende Hjerte: „Nej, nej! men jeg vil aldrig glemme ham; min Erkendtlighed skal følge mig til Graven; i mine brænderde Bønner skal jeg indeslutte ham, og naar han fjernt fra mig — —"

Nu kunde den arme Pige virkelig ej faa mere frem; Taarerne glinsede i hendes Øjne, og Monologen svandt hen i ene vemodige Forestillinger, dem mine Læsere og Læserinder formodentlig kender af Lafontaine og derfor fritager mig for at beskrive.

Omsider slog Klokken tolv; Værtens Datter kom for at spørge hende, om hun vilde spise paa sit Kammer eller med Familien. De havde just ikke godt ved at gøre sig forstaaelige for hinanden; imidlertid var den muntre romerske Brunette temmelig beløben i Minespil, og hun brugte Læber, Øjne, Hænder og Fingre med en saadan Behændighed, at hun ej alene fik sit Spørgsmaal besvaret, men førte endog en hel Samtale med den fremmede om lang Rejse, mødige Ben, den lige over for liggende Kirkes Navn, Pavens Pomp, Faderens Malerier, af hvilke der hang nogle bibelske Stykker i Værelset. Juta fattede noget og bifaldt det øvrige med et Nik eller med det danske „Ja", hvilket vel ogsaa tit er kommet flere tilpas ved slige Lejligheder.

Under Middagsmaaltidet, som vor rejsende bivaanede nede i Stuen, blev Samtalen paa anførte Maade fortsat, og omendskønt den gode Maler uafladelig raabte: „*Capisco!*" (jeg forstaar), var han dog, da han stod op fra Bordet, næsten lige saa klog, som da han satte sig. Sin største Fornøjelse fandt Juta i at spøge med hans smaa, hvilke syntes allerbedst at forstaa hende og, uagtet Moderens Skænden, klyngede sig om den venlige Mø, rækkende hende snart en Dukke, hun skulde pynte, snart en Fløjte, hun skulde blæse i. De gamle smilede med inderligt Velbehag til den huslige Scene.

Efter at være kommet paa sit Værelse igen tog Juta sin salig Moders Smykker frem af det forborgne Gemme, hvori hun havde indsyet dem. De bestod af Kæder, Ringe og nogle Ædelstene og skulde, efter Søstrenes Bestemmelse, deponeres i Rom som en

Borgen for deres indgangne Forpligtelse, indtil Klokkerne kunde anskaffes. En af Ringene, som var Jutas egen, havde hun set sig nødt til at sælge i Innsbruck for at bøde paa det Hul, Blytækkerens Understøttelse havde gjort i hendes Rejsefond. Den var af massivt Guld med en Safir i Midten. Hendes Landsmand Svend havde været hende behjælpelig i at faa den afhændet til den højst mulige Pris.

Som hun nu var i Færd med at efterse og oppudse denne Skat, lod Henrik Grell sig melde. Han havde været hos Cornelio og overleveret denne det af Juta modtagne Anbefalingsbrev fra Svend, saavel som den Ansøgning, han selv havde forfattet. Den Artighed, hvormed Kardinalen havde modtaget ham, og den Beredvillighed, han havde vist til at fremme Ivars Anliggende, kunde den unge Greve ej noksom rose; men nu kom Knuden: Kardinal Cornelio havde ønsket at se den Dannekvinde, der var i Stand til sligt et Offer for en Broder, og Henrik havde maattet love at tage hende med sig, naar han næste Gang besøgte ham.

Jomfruen rødmede og blev forlegen ved at høre dette Løfte; men Ynglingen satte Mod i hende. „Jeg vidste det," sagde han, „før jeg kom til Rom, vidste jeg, at hans Eminence beivrer sig i høj Grad for at vinde unge, smukke Brude til Kirken, vel ikke i den reneste Hensigt; men han vil sikkert ikke prøve paa noget saadant med en Dame, der staar under Biskop Eskilds og min Beskyttelse. Desuden har I, jeg siger det uden at smigre, en Glorie om eders Person, som maa afskrække enhver Vellystning!"

Med en ydmyg, blufærdig Mine vendte Juta sig og saa op til et imellem Vinduerne anbragt Krucifiks, og Greven benyttede dette Øjeblik til at spille af Tasken paa Bordet. Han skilte sig mesterligt ved Tingen. Da Juta havde udøst sit Hjerte for den himmelsendte og drejede sig atter imod ham, sagde han: „Men jeg vil ikke opholde eder, ærede Jomfru! da jeg ser, I er sysselsat. I Morgen ved Middagstid tillader jeg mig at afhente eder i en Vogn og følge jer til eders Frænde!" Med disse Ord tog han Afsked og gik.

Juta faldt igen i dybe Tanker; snart ængstedes hun over Mødet for Kardinalen; snart igentog hun Formiddags-Monologen. Endelig satte hun sig til det afbrudte Arbejde. Hun troede at være færdig med Ringene, da hun ved at løfte sit Tørklæde op fra Bordet endnu blev en Ring var, og — netop den, hun havde solgt i Innsbruck. „Du hellige Moder!" raabte hun og sprang op. „Hvad er dog dette? Hvordan kommer denne Ring her? Har du

ladet et Mirakel ske for at vise din Naade mod din ringe Tjenerinde?" At hun i den første Overraskelse indbildte sig, at det afhændede Klenodie ved et Jærtegn var kommet paa Bordet, var en Følge af den Tids enfoldige Kristendom; men da Overraskelsen havde sat sig, og Fornuften paa ny indtaget sin Post, begyndte ogsaa Tingen at faa et mere naturligt Udseende i hendes Øjne.

Allerede i Innsbruck havde hun undret sig over den Hurtighed, hvormed Svend havde faaet Ringen solgt, og hun havde formodet, at en af de i Herberget værende Gæster havde købt den. Denne Formodning blev nu næsten til Vished, og da Tanken om alt det gode, Henrik havde vist hende, sluttede sig til samme, endte hun sine Betragtninger med at udbryde: „Det er ham; det kan ingen anden være. Gud! hvormed har jeg fortjent saa stor Miskundhed, at du skulde sende mig denne Velgører?"

Hun havde heller ikke taget fejl i sin Gisning; Henrik var det, som havde købt Ringen i den Hensigt, naar passende Lejlighed gaves, igen at tilstille hende den. Paa Jutas Kammer i Rom fandt han først Lejlighed dertil; medens Pigen vendte sig mod den Korsfæstedes Billede, bragte hans Taskenspilleri Klenodiet under Tørklædet, og han gik hjem, hjertefro over det lille Puds, han havde haft Held til at udføre.

Da han Dagen derpaa kom for at afhente Juta, maatte han skrifte for hende og af hendes brændende Læber modtage den Tak, hans Beskedenhed saa gerne havde unddraget sig for.

„Jeg indser dog ikke, Jomfru!" sagde han, „hvorfor jeg fortjener eders Lov. Det Menneske, Forsynet betror meget i Verden, maa aagre med sine Pund, om han af sin himmelske Herre ej vil anses som en lad og ond Tjener; men kan man aagre bedre, end naar man kommer den værdige til Hjælp? At jeg har bidraget min Skærv til eders Tilfredshed og til et lykkeligt Udfald af eders Ærinde, vil min Dommer hisset afskrive i min Skyldbog. Denne Overbevisning driver mig til at handle; I ser altsaa, at det er min egen Fordel, jeg har for Øjne, og kan jeg følgelig ingen Tak gøre Fordring paa!"

Hvorvidt Ynglingen var saa ganske ærlig ved denne Tilstaaelse, og om der ikke tillige stak en anden hemmelig Bevæggrund under Ekspektorationen, vil vi lade staa ved sit Værd og følge det unge Par til Biskop Eskild.

„Juta havde taget sine Smykker med til sin Frænde, hvilken straks lod en Juveler hente for at angive deres Værd. Denne anslog dem til 100 Dukater. Efter hans Bortgang sagde Eskild,

som satte en Ære i at forstaa sig paa Pretiosa: „Jeg tør byde 20 Dukater til for dem. Hvad siger I, Hr. Greve?"

Henrik svarede, at han just ikke var saa stor en Kender, dog troede han, at Smykkerne altid vilde være tilstrækkelig Forsikring for tre Landsbyklokker.

„Det vil nu," genmælede hans Højærværdighed, „komme an paa den hellige Faders Bestemmelse i denne Henseende. Men hans Løfte har jeg, kære Juta! og den brave Kardinal Cornelio har staaet mig bi som en ærlig Mand. Men han vil endelig se dig; du kan ikke undlade, mit kære Barn! at hilse paa ham."

Henrik tog Svaret: „I Eftermiddag skal jeg ledsage eders Frænke did!"

Dermed var Eskild tilfreds, og man satte sig til Bords, spiste og talte om det kære Fødeland og de Uroligheder, Misfornøjelse med Kongen og hans Søn vakte, om Sachsen og dets Rigdomskilder, om Grevens og Jutas Familie m. m.

„Har I," sagde Eskild og vendte sig til Greven, „det ikke bedre i eders Hjem end i vort, da er I at beklage. I Danmark høres fast intet uden Krig og Rygte om Krig, snart med udenlandske, snart med indenlandske Fjender. Fædrene rives fra deres Arne for at bløde paa Valpladsen. Sønnerne, Familiernes Haab, drager ud med Stridsøksen og vender aldrig mere tilbage, og Enden er ikke endda. Sker det endog iblandt, at vi har et Øjebliks Frist og en Konge, under hvem vi aander friere, saa faar han Rejsenykker. Der var nu Erik Ejegod, den bedste Mand, der kunde sidde paa en Trone; men han havde ingen Ro paa sig; først drog han til Rom; dette lader jeg passere; derved skaffede han Landet den Ærkebispestol, vi nu har i Lund; men saa vilde han til det hellige Land, uagtet Jyderne tilbød ham tredie Delen af deres Formue for at blive hjemme. Jeg burde vel ikke dadle det; det var en hellig Rejse; men den kostede det medtagne Land uhyre meget og skilte os ved en god Konge. Nu har vi Niels og alle vore Ulykker paa ny. — Men du græder, Juta! Rører min Tale dig saa meget?"

„Ak, kære Herre!" svarede Pigen, „jeg tænker paa min Fader og mine Brødre. De er allerede draget til den Hær, Kongen samler. Gud ved, om mine Øjne faar dem mere at se i dette Liv!"

Eskild og Greven trøstede den i Vemodighed hensjunkne Mø, og den sidste fattede den Beslutning at være hende baade Fader og Broder. Efter Bordet indbød Eskild dem een Gang for alle at spise hos sig, saa længe de var i Rom; tillige lovede han at gemme

Smykkerne for Juta, hvorpaa de tog Afsked for at begive sig til Kardinal Cornelio.

Paa Vejen behøvede Henrik al sin Kunst for at berolige sin kære Ledsagerinde. De Vink, Famulus'en havde givet Juta, og som Grevens Ord havde gjort tydeligere, svævede for hendes Sjæl; hun ængstede sig over, at Kardinalen skulde fordre Klosterløfte af hende, og at hendes Afslag skulde fordærve den hele Sag, for hvis Skyld hun havde gjort Valfarten.

Hun ytrede sin Bekymring for sin unge Ven, og han forsikrede, idet de just kørte forbi et Nonnekloster: „Frygt ikke; I skal aldrig komme inden disse Mure, og kom I der, min Haand skulde drage eder ud, kostede det endog Hernhausen selv. Jeg har engang antaget mig eder, og jeg sværger eder til ved Maria og alle Helgene, at jeg ej forlader jer, førend jeg har ført eder lykkeligt til Pavestatens Grænse!"

I samme Øjeblik holdt Vognen for Kardinalens Port. De steg ud og blev straks indladt. Da Henrik saa de graadige Blik, Kardinalen kastede paa den blonde Mø, hvis Kinders friske Rosenskær stak saa meget af imod Romerindernes mindre levende Ansigtsfarve, tog han en hurtig Beslutning og sagde paa Italiensk: „Her har jeg den Ære at forestille eders Eminence den jyske Præsts Søster og min forlovede Brud!"

Ved disse Ord trak den gejstlige Herres Aasyn sig i andre Folder, og ihvorvel Ilden en Stund vedblev at brænde i hans Øjekast, blev den dog intet uden en velgørende Lue, der efterhaanden tabte sig i den Jomfruens Daad tilkommende Ros og i Forsikringer om en ubegrænset Højagtelse. Henrik tog sig den Frihed at anbefale Kardinalen hendes Sag til den hastigste Afgørelse muligt, da hun længtes efter at komme hjem og trøste sine Søskende. Han lovede, at Bevillingen allerede den næste Morgen skulde være i Eskilds Hænder. Saaledes endtes denne Audiens, og Ynglingen maatte paa Tilbagevejen fortælle den glade og taknemmelige Pige, hvad Cornelio havde sagt. Men hvad han selv ved Indtrædelsen havde sagt Cornelio, det tav han med. Sligt var at saare Ungmøens jomfruelige Følelse.

Den følgende Dags Formiddag indfandt Henrik sig hos Eskild, hvilken allerede havde ladet Juta hente. Den pavelige Bevilling laa paa hans Bord; men en af Biskoppen verificeret Afskrift laa ved Siden af samme, skrevet paa dansk Maal; denne fik Juta at læse. Førend jeg anfører dens Indhold, maa jeg, skønt det er vel sildigt, anmærke, at Calixtus, medens Pigen var undervejs,

havde aflagt den tredobbelte Krone, og at Honorius den Anden var traadt i hans Sted.

Bevillingen lød, som følger: „Vi Honorius II., af Guds Naade o. s. v. giver ved dette vort aabne Brev vor Søn i Kristo, Ivar Sparre, Sognepræst for Gjødvad og Balle Menigheder i Jyllands Aarhus Stift, Bevilling til at henleve i Ægteskab med hans nuværende Hustru, Else Nielsdatter Ulf, indtil hun ved Døden maatte afgaa, i hvilket Tilfælde han for sit øvrige Liv paa det strengeste tilholdes at forblive ugift. Derimod forpligter vi fornævnte vor Søn Ivar Sparres trende Søstre, Juta, Inger og Thyra Sparre fra Gaarden Kielstrup, Balle Sogn, til for denne Bevilling at forære tre Klokker til Balle, Kragelund og Sejling Kirker. Og har I Os elskelige Søn, Biskop Eskild, til ydermere Bekræftelse paa denne Forpligtelse at modtage den i vor Residens værende Jomfru Juta Sparres Ed paa det hellige Evangelium; ligesom det samme vorder at iagttage af vor elskelige Søn Biskop Peter paa Silkeborg med Hensyn til hendes 2 Søstre, Inger og Thyra Sparre i Fædreboligen. Eden sendes Os beskreven. Alt under Straf af Ekskommunikation. Befalende eder Gud etc."

Juta havde ikke endt Læsningen, da Eskilds Skriver trinede ind med en Pakke Breve til sin Herre. Denne oversaa flygtigt de to første, men desto opmærksommere blev han ved det tredie. Man kunde se, han havde noget, han vilde sige; imidlertid tav han, til Juta var blevet færdig.

„Et Held er det for din Broder og dig, min Datter!" tog han nu til Orde, „at du kom før denne Skrivelse; uden dette vilde formodentlig det hele Foretagende have strandet. Skrivelsen er fra eders Biskop; han har faaet Nys om din Rejse og gør nu alt for at lægge jer Hindringer i Vejen. Han skildrer din Broder i dette Brev som en stiv, mod Kirken opsætsig Mand, der længe efter at hans Helligheds Bulle var ankommet til Danmark, har vedblevet at leve i Forbindelse med sin Kone, og som næppe ved Trussel af Band kunde lade sig bevæge til at sende hende fra sig. Jeg har tillige en Skrivelse fra ham til Paven, hvilken jeg kan tænke ikke er mildere!"

„Men denne Skrivelse, højærværdige Herre! kan den ikke undertrykkes?" spurgte Henrik.

„Kære Greve!" var det med Skuldertræk ledsagede Svar. „Hvad tænker I paa? Det er en Embedssag og kunde medføre stor Ulempe!"

„Da beder jeg eder," vedblev Greven, „i det mindste saa længe at opsætte dens Udlevering, til eders Frænke har forladt Rom!"

„Naar agter du at drage bort, Juta?" spurgte Eskild.

„Det Øjeblik min Broders Sag er afgjort; endog i denne Eftermiddag!"

„Ja, saa længe tør jeg nok tøve!"

„Men jeg har ogsaa den Tillid til min Moders Frænde og til en Mand, hvem jeg, næst Gud, kan takke for Ivars Lykke, at I ved eders gode Mægling forebygger de skadelige Følger, den silkeborgske Bispes Skrivelse mulig kunde have!"

„Din Tillid, mit Barn! skal ikke blive beskæmmet. Men sig mig, har din Broder ingen Udstand med Biskop Peter? thi den hele Tone, som hersker i Brevet, røber, at denne er Ivar gram."

Juta fortalte ham om den Misforstaaelse, der fandt Sted imellem Bispen og hendes Fader angaaende Fiskeriet i Silkeborg Sø, hvilket hans Højærværdighed ene vilde tilegne sig. Eskild rystede paa Hovedet ved denne Beretning. Efter at have gjort sin Ed og modtaget Bevillingen med dens Kopi udbad Jomfruen sig den Godhed, at hendes og Søstrenes Prydelser maatte forblive i Eskilds Vold, indtil de ved sikker Lejlighed kunde sendes til Fædrelandet, saasom Frygt for at miste dem havde paa hendes lange Vandring gjort hende mest bekymret. Eskild bød hende at være ved frit Mod, lovede, at det Brev, der blev sendt til Biskop Peter, skulde tilintetgøre enhver Forfølgelse fra hans Side, og medgav hende sin Velsignelse samt Hilsen til hendes Søskende.

Endnu samme Dag tager hun med sin Beskytter til Civita Vecchia, hvor han efter at have besørget hende med et Skib til Genua forlod hende for at vende tilbage til Rom og tilendebringe det Arbejde, han med den justinianske Lovbog havde begyndt paa. Det var det overordentlige i Jutas Beslutning, forenet med den nordiske Møs Tækkelighed og sand Menneskekærlighed, der fra Begyndelsen af havde bevæget Ynglingen til at tage sig af Pigen. Jo længere han rejste med hende, desto højere steg hans Beundring for hendes Dyder, indtil den i Rom ved den uskyldige Fortrolighed, hun viste ham, forvandlede sig til Kærlighed.

Imidlertid stræbte han at undertrykke, eller i det mindste at skjule, hvad hans Hjerte følte, da han ej kendte hendes tidligere Forhold og tænkte for ædelt til at ville gøre sig nogen Fortjeneste hos hende af sin Beskyttelse til Skade for en lykkeligere Medbejler. Men da han paa Skibsbroen i Civita Vecchia tog Afsked med hende, og hun med Taareperler i Øjnene gav ham Haanden og sagde: „Tak, dyrebare Mand! for al den Hjælp, I har ydet mig ukendte. Nu ser jeg eder aldrig mere!" trykkede han den givne Haand, tilstod hende sin Tilbøjelighed, og Baandet var sluttet.

Inden Sommerens Ende skulde hun se ham. Læserne indser lettelig, at denne højtidelige Akt varede noget længere, end jeg her fortæller; men den var dog kort nok, alt for kort; thi den genuesiske Skipper raabte fra Dækket: „Stop Passiaren, Pilegrim! og kom om Bord, ellers slaar vi, ved den hellige Antonio, los!" Glutten maatte af Sted.

Overvættes lykkelig pløjede hun det toskanske Havs Bølger og ankom efter at have udstaaet en alvorlig Storm til Genua. Derfra drog hun i sin Pilegrimsdragt ad den Vej, hun var kommet. Stundom forvildede hun sig; men Kirkerne, hvis Altere hun vidste vendte mod den Verdens Kant, hvorfra vor Frelse er udrundet, bragte hende igen paa Spor. De kostbare Brevskaber havde hun indsyet i sine Klæder tillige med de Penge, hun havde tilovers fra Rejsen. I Innsbruck opfyldte hun det Løfte, hun havde gjort den fattige Blytækkerenke, og tog dennes næstældste Datter, en Pige paa ti Aar, med sig. Da hun betraadte Sachsens Grund, hændte det sig, som hun imod Aften gik igennem en Lindeallé, der førte til en Herregaard, at hun traf en aldrende Mand i Jægerdragt til Hest. „Højlovet være han, som fødtes til vor Baade!" hilsede hun og nejede.

„I Evighed!" var Mandens Svar.

„Kan en Pilegrim med sin lille Ledsagerske overnatte paa hint Slot?"

„Det staar aabent for enhver from Vandrer!"

„Er I maaske dets Herre?"

„Til den rette Herre kommer. Men hvo er I? Eders Maal synes at røbe en Udlænding."

„En dansk Pige fra Jylland!"

„Og har saa ung gjort Valfart?"

„For en Broder og hans Viv!"

Manden standsede Hesten og saa paa Juta: „Jeg forstaar jer ikke!"

„Min Broder, som er Præst, truede Hillebrands Bulle med at skille fra en elskelig Hustru. Jeg har været i Rom for at udvirke Tilladelse for ham til at beholde hende!"

„Og har faaet den?"

„Eders Mine indgyder Tiltro, Herre: Ja!"

„Ved den hellige Moder! Dette er noget overordentligt; men jeg maa høre Historien omstændeligere, vakre Pilegrim! Vederkvæg jer imidlertid paa Slottet efter eders Vandring; drag med Gud igennem Porten. En saadan Mø bringer Velsignelse i et Hus!"

Med disse Ord sporede han sin Hest og jog foran til Herregaarden. Med sin lille Plejedatter Elisabeth ved Haanden nærmede Juta sig Slotsbroen. Her kom en stadselig Kone og en yngre Dame hende i Møde, bød hende venligt Velkommen og førte hende ind i et med grønt Vadmel betrukket Værelse.

„I har haft en mødig Gang, fromme Pilegrim!" sagde Konen; „hvil eder her; gør jer magelig; aftag den tunge Valfartsdragt og anse eder som hjemme. Ildegertha!" vendte hun sig til det unge Fruentimmer, „hjælp vor Gæst til Rette, medens jeg ordner det nødvendige til hendes og den lilles Vederkvægelse!" Hun gik, og den vævre Jomfru sysselsatte sig nu med at skaffe de fremmede al mulig Bekvemmelighed.

„Er I," spurgte Juta, „maaske en Datter af Slotsherren?"

„Ja!" svarede Ildegertha skælmsk, „og hans Søster tillige!"

„I taler i Runer, kære Jomfru."

„Men jeg skal straks raade dem: Min Fader er Bestyrer af Godset, til min Broder, dets egentlige Herre, kommer hjem fra sin Flankeren udenlands!"

„I synes at røbe Fortrydelse over denne Broders Fraværelse?"

„Kan jeg andet? I fire Aar har jeg ikke set den slemme Henrik; jeg glædede mig saa inderligt til hans Komme i Foraaret; thi han var allerede paa Hjemvejen; med eet faar han det Indfald at tage tilbage til Rom. Gud maa vide, naar jeg nu faar ham at se!"

Juta blev underlig til Mode ved Pigens Ord. „I kaldte den kære Broder Henrik; det er dog aldrig Henrik Grell?" spurgte hun.

„I kender ham?" raabte Ildegertha og slog de himmelblaa Øjne op paa den fremmede.

„Den ædle," svarede Juta, „har været min beskyttende Engel, saavel paa min Rejse til Rom som i denne farlige By!"

Vips var Henriks Søster ude af Kammeret og hos Moderen, hvilken nogle Minutter efter traadte ind, ledsaget af Hr. Grell og hendes Datter. Her blev nu, som enhver kan tænke, Spørgsmaal i Hobetal givet og besvaret. Den ømme Moder var ved at høre Sønnens brave Opførsel saa rørt, at hun ej kunde tale; men Faderen sagde: „Han er os værdig, min Emma! Saaledes ventede jeg vor Henrik vilde handle!" Den nye Gæst blev dem fra dette Øjeblik af dobbelt kær, og Fru Emma og Ildegertha overhængte Juta om at forblive nogle Uger paa Hernhausen.

Men hun var ingenlunde at overtale. „Jeg maa ile," sagde hun, „for at trøste min stakkels Broder og hans Hustru. Med

eders Tilladelse vil jeg derfor i Morgen tidlig atter begive mig paa Rejsen; thi ethvert Minut er kostbart. Hvo ved, hvad der allerede kan være sket!"

„I har Ret!" svarede Grell, „det skønne Værk maa fuldendes, og vi bør ikke opholde eder, saa behagelig endog eders Nærværelse vilde blive os!"

„Men, Fader!" anmærkede den sachsiske Grevedatter, „vort Land er jo ikke saa langt fra Jomfruens Hjem; I kan da affærdige et Bud til Præstemanden, og vi beholder vor kære Pilegrim!"

„Mit Ærinde, ædle Jomfru!" genmælede Juta med en taknemmelig Bøjning, „er for vigtigt til at kunne betros nogen; jeg maa af den Aarsag selv forrette det. Men aldrig skal eders vennehulde Modtagelse forsvinde af mit Hjerte!"

Hun vilde have sagt mere; men Ildegertha afbrød hende: „Saa giv os i det ringeste det Løfte at besøge os til Høsten!"

Hun omfavnede den væne Mø, kyssede hende og sagde: „Min og mine Søstres Forpligtelse til Paven vil gøre et saa kært Besøg umuligt. Jeg maa nøjes med den Glæde, Erindringen om en saa dyrebar Familie skænker mig!"

Moderen havde imidlertid besørget Bordet. Under Maaltidet maatte Juta fortælle alt, hvad der angik Broderen og hendes Rejse, og Greven glemte, at det var langt over hans Sengetid for at høre paa hende. De søde Følelser, hvormed Pigen sov den Nat, de rosenfarvede Drømmebilleder, som omsvævede hende, har Sagnet affærdiget med de faa Ord: Hun var i Paradis. Om Morgenen satte hun sig efter forrettet Bøn og Afsked med Hr. Grell og hans Frue paa den Vogn, hendes gæstfri Vært havde foranstaltet til hende, og som skulde befordre hende til de sachsiske Grænser. Ildegertha ledsagede hende, og et Venskab stiftedes imellem Jomfruerne, hvilket vedvarede til deres Død. Ved sin Ankomst til Lybæk bestilte Juta de tre Klokker og ilede videre.

Vi forlod Ivar ved Skilsmissen fra hans Sjæls elskelige. Saa vidt havde den myndige Biskop paa Silkeborg bragt ham, at han havde ladet Elselil drage fra sig til Kielstrup; men formelig at fraskrive sig hende var noget, Prælaten med alle sine Trusler ej kunde bevæge ham til. Jo længere han troede Juta var kommet frem paa Vejen til Rom, desto mere syntes hans Mod at vokse, og han indskød sig for at forlænge Tiden under Kong Niels og Ærkebiskop Ascer i Lund. Bispernes Magt var rigtignok allerede dengang meget betydelig; men saa stor, som den siden blev, var den dog ikke. Landets Drot havde endnu en afgørende Stemme,

og da Ivar havde medgivet sin Svigerfader, Niels Ulf, der et Par Ugers Tid efter gik til Sjælland, en Ansøgning til Kong Niels, hvori han udbad sig Tilladelse til at lade det bero ved den midlertidige Skilsmisse, indtil Pavens forventede Dispensation kunde erholdes, og denne Ansøgning var blevet bevilliget, maatte hans Højærværdighed paa Silkeborg tie og harme sig.

Imidlertid gjorde han dog, hvad han kunde, for at gyde Malurt i Parrets Bæger. Else var sin forrige Mand alt for nær; det kunde give Forargelse, og Hr. Peter udvirkede, at hun blev skikket til Aarhus, hvor han ved sin fortrolige, den ugudelige Skalk Pater Mikkel, anvendte alle de Kunster, Munkelist har opfundet, for at rokke hendes Dyd og Troskab. Dernæst sendte han, som vi allerede har hørt, et Ilbud med Breve til Eskild og den romerske Biskop for at stemme dem begge imod Ivar og Juta, hvis Ærinde og Rejse Præsten, da han formente, Søsteren nærmede sig Rom, havde gjort ham bekendt med. Den stakkels Mand led meget, og hans gode Menighed i Balle, hvilken stedse har udmærket sig ved Kærlighed til sine Præster, led med ham og kaldte Gregors Bulle Fandens Hovedpude og Bispen en arrig Kumpen.

En Dag sidder Ivar uden for Præstegaarden med sin lille Søn paa Skødet og ser en pyntelig Pige med Hvivklæde paa at aabne Leddet til Gjødvad. Ved at faa Øje paa Præsten fordobler hun sine Skridt; nu staar hun for ham. Det var Juta; hun havde i Landsbyen Skifholme ombyttet sin Pilegrimsdragt med en net Bondemøs, og hendes nydelige Ansigt forstak sig paa en indtagende Maade under den hyggelige Hovedbedækning. Den pavelige Bevilling hvilede ved hendes Bryst; at tage den frem, levere Broderen den og kaste sig i hans Arme, det var eet. Har Gud forundt os syndige Mennesker et Glimt af Himmelens Salighed i dette Muldliv, saa maa det være saadanne, som fandt Sted ved Jutas Genforening, først med den gladstumme Ivar, siden med Søstrene i Kielstrup og to Dage efter med Elselil i Aarhus. Mange glædelige Dage har skinnet ned gennem Herregaardens Vinduer; men det tør jeg nok sige, faa har overgaaet den, da Præsten i Gjødvad med Søster Juta ved den ene Haand og Pavens Bevilling i den anden traadte ind i den med kunstig Spaanfletning tapetserede Dagligstue. Imidlertid er der gerne noget, som i slige Henrykkelsesstunder skal minde os om, at vi vandrer i Ufuldkommenhedens Land; midt under Frydens Tummel raabte den blide Thyra: „Ak, havde vor gode Fader nu været til Stede!

Havde vore Brødre kunnet tage Del i vor Glæde!" og Vemod blandede sig i Fryden.

Ivar tøvede ikke med at tage til Silkeborg. Ledsaget af to Embedsbrødre, saavel som af de to hjemmeblevne Søstre, fremstillede han sig for Biskop Peter og foreviste ham den pavelige Bevilling med Begæring, at han vilde paategne samme sit *Vidisse* og modtage den Ed, hans Hellighed fordrede af Inger og Thyra. Bispen maatte bide i det sure Æble. *Vidi* blev skrevet, Eden blev modtaget, og tre Dage derefter kørte Else med sine Børn i Triumf ind ad Præstegaardens Port. Parret levede længe og lykkeligt. Det Brev, Eskild sendte Hr. Peter, standsede dennes videre Forfølgelse, indtil han med flere Bisper tilsatte Livet i Slaget ved Fodvig i Skaane. I samme Slag mistede det søsterlige Kløverblad paa Kielstrup trende Brødre; men Esbern kom uskadt hjem og glædede sig endnu i mange Aar ved sine Børns Fromhed og Lykke.

Grev Henrik havde faaet de tørre Haandskrifter i Rom afkopieret, og intet bandt ham længere til denne By. Over Triest tog han Vejen til sit Fædreland. Hvor frydedes hans Hjerte, da han hørte sine Forældres Lovtaler over Juta! Han tilstod dem sin Kærlighed til Pigen; og hendes Fattigdom, der opvejedes af Dyder, var saa langt fra at lægge nogen Hindring i Vejen for hans Ønsker, at hans Fader endog erklærede: „Havde du overladt mig at vælge en Brud til dig, min Søn! jeg kunde aldrig have valgt en bedre!" Som han havde lovet, saa Juta ham endnu inden Sommerens Ende, tillige med Ildegertha. Ivar, som vidste at udlokke sin Søsters Hjerteanliggende, havde allerede givet sin Fader et Vink om hendes Forbindelse. Da derfor Greven i et Brev fra Kielstrup udbad sig hans faderlige Samtykke og Velsignelse, stod begge Dele paa rede Haand til den brave Ungersvend, og han drog tilbage til Sachsen som Jutas forlovede Brudgom. Aaret efter hentede han sin Brud.

Samme Aar ankom de bestilte Klokker. De medtog Jomfruernes Mødrenearv; men Smykkerne blev i Behold. Efter Henriks Ønske afstod Juta sin Del af disse Smykker til lige Deling iblandt Søstrene; kun Ringen, Greven havde indfriet, vilde hun beholde, og hendes Mand erstattede Inger og Thyra igen dens fulde Værdi. De til Balle og Kragelund Kirker bestemte Klokker blev straks ophængt; men da den tredie om Vinteren skulde føres til Sejling over den neden for Balle Kirke beliggende Gud Sø, brast Isen sønder, og Klokken gik til Bunds. Der ligger den, den Dag i Dag er. Gamle Niels Petersen i Balle, hvem jeg skylder

Fortællingen, har sagt mig, at Folk vil have til, den ringer i Dybet, hver Gang det stunder til Julehøjtid. Men han føjede tillige til: „Der skal en stærk Tro til at tage efter sligt!" — Saaledes lyder Sagnet om de tre Klokker eller, som Egnens Beboere ogsaa udtrykker sig, om de tre Jomfruer.

Og nu tager jeg Afsked med mine Læsere og Læserinder og takker dem for deres Taalmodighed. Men jeg er kommet saaledes i med at fortælle, at jeg til Slutning ej kan undlade at anføre følgende lille bitte Sagn om Biskop Peter, hvilket ogsaa henhører til min Aksesamling fra Gudenaas sivbekransede Bredder. Fornævnte Biskop havde egentlig sin Residens i Aarhus; men da denne Købstad i de Tider var en saare ringe By, fandt hans Højærværdighed det behageligere at bo omkring paa de forskellige Gaarde, han havde i Stiftet. Især behagede Aagaard — nogle mener, det var Aalgaard — ham for den rige Jagts, de fiskerige Søers og den herlige Aals Skyld, og han opholdt sig gerne paa denne Gaard, uagtet dens Bygninger var simplere end de øvrige Gaardes. En Sommerdag sejlede han med nogle Kanniker paa Langsø. Man kom paa Tale om, hvor herligt et Slot vilde give sig ud paa den i Nærheden liggende Landtunge. Med eet tager Hr. Peter sin Silkekalot af, sætter den i Vandet med de Ord: „Hvor min Hue lander, bygger jeg mig en Borg!" og lader Baaden styre saa sagte efter den. Kalotten drev i Land paa det Sted, hvor Levningerne af det gamle Slot endnu saas, da jeg for halvtredie Aarti siden besøgte Stedet. Om jeg mindes ret, skal den af Biskoppen opførte Bygning to Gange være flyttet; men Navnet, Hr. Peter gav Borgen efter sin Silkehue, har den beholdt.

---

[1] Trykt 1829 i „Nordlyset", XI. B.

[2] Se Note 2 under Novellen „Ebbe"!

[3] I den nærmeste Tid før denne Novelles Fremkomst var B.s ægteskabelige Forhold meget daarlige; hans Breve er fulde af Klynkerier derover.

HIMMELBJERGET[1]

Danmarks højeste Bjerg[2] havde jeg ofte set, men hidtil endnu ikke besteget. Nogle Gange førte min Vej mig i dets Nærhed, men mine Rejsers Med tillod intet Sidespring, og jeg maatte lade mig nøje med i en halv Mils Afstand at betragte det danske Schwarzwald og i Forbifarten at kaste et hurtigt Blik ned gennem Dalene til den yndige Sø, der bugter sig mellem græs- og løvklædte Øer og dybt indskaarne Landtunger. Omsider fik jeg mig løsrevet fra alle Hindringer og besluttede at gøre Himmelbjerget til det eneste Maal for en todags Lystrejse. Min Fætter Ludvig, som nylig var kommet fra Hovedstaden herover, ledsagede mig.

Formiddagen var klar og varm og lovede os en smuk Aften, men hen paa Eftermiddagen dannede sig lidt efter lidt i Sydvest en Række af hvidlige Skyer med ildfarvede Kanter.

Fætter ænsede dem ikke; men jeg, som kyndigere Vejrspaamand, kendte disse Tordenens Værksteder og bebudede ham, „at Aften ej vilde blive Morgen lig."

Vi red just i den Retning, at vi havde dem lige imod os, og kunde derfor stadig bemærke, hvorledes de stedse hævede sig højere og højere, mørknedes ved Roden og taarnede sig som Snefjelde op over Himmelbjerget. Vor Fantasi viste os dem som Schweizeralper, og vi søgte at indbilde os selv, at vi befandt os i hint stolte Klippeland: vi saa Schreckhorn og Wetterhorn og den aldrig berørte Jomfru; i Skyernes Dale erkendte vi Isbræerne, og naar en fremstaaende Knop bøjede sig, sank og sammensmeltede med den øvrige Bjergkæde, var det en Lavine, som begrov Huse og Byer i evig Sne.

Endnu videre udmalede vi med ret barnlig Lyst denne majestætiske Alpescene og forlystede os saa længe med dette Selvbedrag, til det løsbrydende Uvejr vækkede os af vore Drømmerier. Tordenen buldrede hørligere, heftigere, saa vor Indbildningskraft forgæves anstrengte sig for i denne Dundren at høre Sneskred og Bjergfossers Larmen. Allerede strakte den øverste udtyndede Skyrand sig ud over vore Hoveder, og Skovstrækningen foran os indhylledes som i en Taage af den nedstyrtende Regn. For silde red vi stærkt til for at naa den nærmeste By — gennemblødte kom vi til Alling[3] og søgte Ly i en aaben Port.

Gaardens Ejer, en aldrende Bonde, der var for os ganske vildfremmed, tog imod os med gammeldansk Gæstfrihed: lod vore Heste føre i Stalden og indbød os selv i sin lune Stue. Straks, saa snart han saa vor vaade Tilstand, tilbød han os sine to Sønners Klæder at drage paa, medens vore egne tørredes for den blussende Arne. Begærlig tog vi mod dette gode Tilbud; og i hans Overstue — saa kaldtes Bedstestuen — gjorde vi snart dette forfriskende Skifte under Spøg og Latter over vor uventede Travestering. Som Bønderkarle i Søndagsstads traadte vi atter ind til Familien.

Værten gottede sig hjertelig over den skete Forandring og roste vor Gemenhed; hans tvende Døtre smilte, alt som de skottede til os:

„Valkyrierne rødmed,
de vendte sig og lo."

Kaffekedlen stod allerede paa Skiven, omgivet af kinesiske Kopper. Den oplivende Drik, rigelig forsynet med brunt Sukker og uforfalsket Fløde, skænket og ombudt af den ene vakre Datter, bragte atter vort afkølede Blod i det raskeste Omløb; og da først spurgte Faderen om sine Gæsters Navne, Vilkaar og Hjemstavn.

Imidlertid var Tordenbygen drevet over. Solen smilede igen fra det skyfri Vesten. Fjernt i Østen suste og buldrede det; men her var det mildt og stille: Stormens Aander havde sammenfoldet deres vaade Vinger, og Regndiamanterne tindredē paa Løv og Straa — Aftenen turde endnu vorde Morgenen lig.

„Op paa Bjerget!" raabte vi til hverandre.

„Men Deres Klæder?" faldt Bonden ind.

Vi gik frem i Yderstuen, hvor den anden Datter var beskæftiget med at tørre dem; men ak! endnu dampede de, og før en god Time kunde hun ikke love os dem i brugelig Stand; dog, da vilde det maaske være for silde at nyde Udsigten fra „Kollen"[4], saasom Opstigningen herfra vilde medtage næsten lige saa lang en Tid.

Hvad var her at gøre?

Den flinke Bondemand hjalp os ud af Forlegenheden. „Dersom De ikke undser Dem ved Drengenes Klæder," sagde han, „kunde De jo beholde dem paa."

„Det er et godt Tilbud!" svarede vi begge, takkede ham med hjerteligt Haandslag og udbad os en Vejviser.

„Den skal jeg selv være!" sagde han og fremtog af Krogen en Enebærstok til os hver.

Vi tiltraadte øjeblikkelig vor Vandring, og det endnu muntrere stemte ved vor Maskerade, især Fætter, der virkelig tyktes godt om sig selv i den blaa Kofte, der var vel bespækket med store Sølvknapper, de lange Rytterstøvler paa Benene og den højpuldede Hat paa Hovedet.

„Jeg vilde ret ønske," sagde han, „at vi maatte træffe paa andre rejsende deroppe! det kunde give kostelige Løjer."

Føreren lo og indvendte, at han vel næppe kunde tale „Bøndermaal".

„J o d e k a h a n t r o u," svarede Fætter, og nu vedblev han at tale Jysk til den gode Peder Andersens inderlige Moro. Denne fandt alligevel en væsentlig Mangel ved den fuldkomne Bonde: de fine og hvide Hænder vilde røbe ham.

„A k a p u t e m i e L o m m," raabte Fætter, der i sit overgivne Lune vidste Raad for alting.

Imidlertid naaede vi Aaen — Gudenaa — der her allerede er temmelig bred og har et næsten umærkeligt Løb, da den egentlig er kun et Stræde, som forbinder tvende Søer. — I et Knubskib satte vi over og var nu i en ganske anden Egn: her begynder Lyngen, hvis mørke Farve danner en fuldkommen Modsætning til det muntre grønne Øster for Aaen.

Endnu havde vi en god Fjerdingmil at vandre; og da Lyngen, som næsten rakte os til Knæene, var vaad af Regnen, fik vi Aarsag til at prise vore lange Støvler.

Vi naaede Skoven — den stolte Bøgeskov, som her syntes mig dobbelt skøn, fordi den staar paa saa mørk en Grund. Gennem skraa Dale bugtede Stien sig stedse opad; men det tætte Løv betog os Udsigten. Omsider traadte vi atter ud af Skoven og stod nu paa Himmelbjerget.

Naar jeg hører en skøn Musik eller ser et indtagende Skuespil, maa jeg altid nyde i Tavshed. Intet virker ubehageligere, mere forstyrrende paa min Følelse, end naar nogen da vil gøre mig opmærksom paa dette eller hint. Saa snart man siger til mig: „Hvor det er skønt!" saa bliver det for mig straks mindre skønt.

Disse lydelige Udbrud af Beundringen er for mig som Overøsninger med koldt Vand — de afkøler min indvortes Varme. Siden, naar jeg uformærket er blevet koldere, da bytter jeg gerne Tanker og Følelser med en Ven — med flere — finder endogsaa Trang til at udlade dem — om jeg saa maa sige — fra det overlæssede Sind.

Og saaledes er det vel, at Digteren kommer til at synge højt: i Undfangelsens søde Øjeblikke brænder han, men tier; derefter maa han udtømme sig; Tungen eller Pennen maa give det fulde Hjerte Luft. Han er som en Sky, der i Stilhed samler Himmelens Kræfter og, naar dens Tid er kommet, udøser sit svulmende Forraad, tordner og lyner og overstrømmer de forbavsede Marker.

Uheldig anbragt paa mig var altsaa vor Førers Tjenstvillighed, der straks begyndte med en Cicerones Rundtalenhed at udpege og benævne alle de Kirker, som fra dette Standpunkt kan ses, raabende ved enhver: „Der ser De!"

Jeg overgav da Fætteren til hans Undervisning og satte mig afsides for at se uden at være nødt til at høre.

Naar Stolberg allerbedst har fortysket sin Homer, slænger han Pennen og raaber mismodig: „Læser! lær Græsk, og brænd min Oversættelse!" Hvad er en Naturbeskrivelse andet end en Oversættelse? Endogsaa den mest vellykkede staar lige saa langt under Originalen som Himmelbjerget i Jylland under Himmelbjerget i Thibet. Derfor, gunstige Læser! hav mig undskyldt, naar jeg ikke fortæller dig alt, hvad jeg her saa. Hvad jeg saa, kunde jeg maaske sige dig; men hvorledes jeg saa det? Næppe! — Enkelthederne kunde jeg fremstille dig en efter en anden, men Helheden — alt paa een Gang? — dertil —

„om du endog har Øre,
har Tungen ikke Ord."

Min Pen er ingen Pensel. Rejs! rejs selv til Himmelbjerget, og se!

Men du, som maaske har staaet paa Toppen af Brocken eller Dôle eller St. Bernhard, smil ikke, fordi jeg gør saa stort Væsen af vort stakkels lille Himmelbjerg; det er dog det største, som jeg og de fleste af mine Læsere har set — hvad for dig er smaat, er stort for os.

— — — Jeg fornam et Klap paa min Skulder — det var Fætter, der stod bag ved mig. Han fortalte, at Føreren var gaaet hjem for en halv Time siden, og at jeg havde siddet en hel uden Be-

vægelse og uden Livstegn paa det nær, at jeg nogle Gange havde blinket med Øjnene. Han betroede mig endvidere, at han begyndte halvvejs at kede sig, og at jeg derfor endelig maatte bryde min dybe Tavshed.

„Og hvad har du saa egentlig set?" lagde han til.

„Det samme som du," svarede jeg, „Luft og Jord og Vand."

„Men nu," vedblev han, „stirrer du ganske mekanisk paa den Vildand hist nede i Søen. Du var vist med dine vidtløftige Tanker paa Dover Klint hos den gamle Gloster?"

„Ganske rigtigt," sagde jeg; „denne Fisker i sin Baad lader virkelig ikke større —"

„Lad ham nu sidde!" faldt han ind, idet han rakte mig sin Kikkert, „og stil den paa hin Bred! Vil du tro, vi faar fremmede?"

Jeg kigede derover og saa nu en Baad lidt ude fra Landet, der syntes at stævne lige herover; den var fuld af Mennesker, og tre gule Hatte lod formode, at der var Fruentimmer iblandt.

Fætter foreslog, at vi skulde oppebie deres Ankomst, skønt det vilde blive silde, inden vi kunde naa vort Natteherberg i Alling. Det dejlige Vejr aflokkede mig let mit Samtykke.

Skønnere kunde vi heller aldrig have ønsket os det; Solen var nær ved sin Nedgang, men syntes os at synke langsommere end sædvanlig — ret som den tøvede for end længere at beskue Jordens Yndighed, et Værk af dens almægtige Straaler. Alle Vinde var til Hvile; intet Blad, intet Straa bevægede sig. Søen var et Spejl, hvori den modliggende Egn fordoblede sine Marker, Lunde og Huse. I Dalene mod Vesten opsteg enkelte Røgstøtter fra de mellem Træerne skjulte Kulmiler og Vaaninger. Men saa stille det var i Luften, saa liveligt var det paa Jorden: Fuglesang i Skoven bag os, og foran os Hedelærkernes vekslende Elskovstoner, der svarede hinanden fra Enebærbuskene; fra den sivgroede Søbred hørtes Vildændernes Skræppen, Lommens og Vandhønens Kluk, og længere borte den hjemvendende Fiskers Aareslag og hans Aftensalme. Selv fra Markerne hinsides hørtes Kvægets Brølen, Gaardhundenes Gøen, Møllebækkens Susen og Værkets Klapren.

Nu var Solen dalet, og Bedeklokkernes Klang fra mange Kirker kaldte den trætte Landmand til Søvn og Hvile. Aftenduggen hævede sig allerede fra alle Enge og Vande, og snart skjulte den hele Søen. De fjerne Bakker og Skovenes Toppe svømmede paa Taagen. Men op igennem den lød en munter og sødt sammensmeltende Musik af blæsende Instrumenter. Den nærmede sig mere og mere og maatte ufejlbarlig komme fra Baaden, vi havde set udsejle fra hint Land.

Da Musikken tav, hørtes tydeligt de ankommendes Samtale og snart derefter den stærke Larm ved deres Landsættelse. Vi ventede om faa Minutter at se dem komme op ad Bjerget, men mærkede derimod, at de fjernede sig, thi svagere og svagere lød deres Stemmer og tabte sig omsider ganske i Skoven mod Vesten. Naar det ikke havde været for den nymodens Musik, gerne skulde vi taget det hele for et Feeventyr eller for et Tog af Skovens Alfer — et Ellekongebryllup.

Natten faldt paa. Enkelte Stjerner glimtede mat paa den blegblaa Himmel. I Nordvest viste et rødt Segment over Horisonten, hvor Dagens Konge vandrede underneden og nærmede sig Polen. Trindt om var tyst; kun fjernt ude i Heden lød Hjejlens tungsindige Fløjten, og under os over Søen hvinede de forbitrækkende Vandfugles Vingeslag.

„Hjem!" raabte Fætter.

„Hjem!" gentog jeg; men næppe havde vi taget nogle faa Skridt, før vi paa een Gang standsede begge med et „Tys!"

Syden for os paa den Kant af Skoven, hvorigennem vi var kommet, lød pludselig en tostemmig Tyrolervise. Der er noget ubeskriveligt i disse Dobbelttoner, der hæver Hjertet let og blideligt og frembringer en Fornemmelse eller Tilstand, hartad lig den, man tror at befinde sig i, naar man flyver i Drømme. Allerlifligst lyder den i det fri og i Bjergegne — disse søde Toners Hjem — og nu i den stille Aftenstund, hvor det lod, som om alle de omliggende Bakker blev vakt af den nysbegyndte Slum og glade efterlullede Sangen — her var den mod alt andet menneskeligt Kvad, hvad Nattergalens er mod de øvrige Dagsangere i Skoven.

Fætteren greb min Haand og krystede den, som om han vilde bede mig ikke ved noget Udraab at forstyrre hans Ørenslyst. Da Sangen var til Ende, sukkede han dybt. Forundret saa jeg paa den ellers altid muntre Fyr: der stod Taarer i hans Øjne. Jeg tilskrev dem Musikkens Magt til at blødgøre og bevæge endog det letteste og kækkeste Hjerte, og jeg sagde ham det.

„Ja vel!" svarede han, „det menneskelige Bryst er en Sangbund, der, skønt uberørt, dog giver Genklang, naar visse Toner anslaas."

„Rigtig!" gentog jeg, „hvo der ved at angive den rette, er ogsaa vis paa at faa Svar; denne Mening antydes jo aabenbart i Sagnet om Taranteldansen."

Han sukkede atter og vedblev: „Men saadanne Toner maa da staa i Sammenhæng med visse Begivenheder, maa vække visse

Erindringer — ja —" her tog han igen min Haand og drog mig med sig ned paa en Vindfælde — „ja, min Ven! denne Sang tilbagekalder et Minde, som jeg forgæves stræber at udslette — vil du høre?"

„Fortæl kun!" svarede jeg, „allerede aner jeg Emnet af din Historie."

„Det var en Aften som denne," begyndte han, „netop for to Aar siden, at jeg med en af mine Venner befandt mig paa en Lysttur ved Esrom Sø. Vi blev siddende til silde paa en Skovpynt, før vi kunde beslutte os til Hjemrejsen, saa længe fængsledes vi af Stedets og Aftenens Yndighed. Vi havde endnu ikke forladt vore Sæder, da en Tyrolersang — just den selv samme, vi nu hørte — højst behageligt tildrog sig vor Opmærksomhed. Den kom fra den anden Side af Søen, men nærmede sig lidt efter lidt. Snart hørte vi Aarernes Plasken, der ordentlig slog Takt til Musikken, og kort derefter fik vi Øje paa Baaden, der stævnede ind imod os. Da Sangen holdt op, begyndte de derude en svær Kommers, og den blev stedse vildere og vildere, jo nærmere de kom Landet. Nu kunde vi tydelig se det lille Fartøj og dets lystige Besætning.

„Læg Aarerne ind!" raabte en, „jeg skal vrikke i Land."

Det skete.

„Jeg ved en nemmere Maade at faa jer alle sammen i Land," raabte en anden, idet han sprang op og skrævende fra Ræling til Ræling satte Baaden i gyngende Bevægelse.

„Lad være! lad være!" skreg en, „dit gale Asen, du kæntrer jo Skibet."

„I skal ha' Støvet skyllet af jer," svarede Galningen og blev ved at vippe.

Man lo, man bandede; men midt i Larmen lød pludselig en stærkere Røst: „Hold op! hold op! Frits kan ikke svømme."

Det var allerede for silde: Baaden var fyldt med Vand og kæntrede. Dette skete kun nogle faa Favne fra Strandbredden. Da tav paa een Gang alle Mand; vi hørte blot de svømmendes Plasken og Pusten; de var seks.

Men nu skreg en: „Frits! kom her! tag om min Hals."

En anden: „Frits! kom til mig!" og flere paa een Gang: „Frits! Frits! hvor er du?"

Imidlertid kom et Par op paa Land og vendte sig for at se efter dem, der endnu svømmede derude.

Den ene talte højt „tre — fire" og med det heftige Udraab: „Der mangler een!" sprang han atter ud; den anden fulgte ham.

Nu kunde ej heller min Ven og jeg blive længer ørkesløse Tilskuere: vi kastede Kjolerne og var i en Hast mellem de søgende. At den søgte maatte være under Baaden, var troligt; vi omringede den derfor alle, hvor den laa med Kølen i Vejret; de bedste Svømmere dykkede. Forgæves! han var ikke der. Men længere borte imellem Rørene fik en omsider Øje paa noget mørkt — det var ham! Han førtes i Land — han var livløs. Ivrigt — ængsteligt prøvede man de brugelige Midler; de slog stedse fejl. Der besluttedes nu at bære ham til nærmeste Hus; man lagde ham paa tvende af de fra Baaden løsrevne Tofter og satte sig i Gang. Mekanisk fulgte vi to efter. Hvilken sørgelig Forskel paa hin nylige Lystighed og den nu paafulgte skumle Tavshed! Før Sang og Latter, højrøstet Ungdomsmunterhed — nu kun Lyden af Ligbærernes hurtige Fjed!

Toget var ikke kommet ret langt fra Stedet, da en af de forreste drejede Ansigtet om og sagde: „Hvor er nu Lund?"

Vi saa os alle tilbage, den ulykkelige Fusentast — thi det var ham — stod derhenne halvt skjult af en Busk og samlede Stene i Lommerne.

„Han vil drukne sig," lød det, „vi maa have ham med."

Der gjordes Holdt. Min Ven og jeg tilbød os at bære, medens tvende ilede hen til den fortvivlede. Det skete. Vi seks gik videre. Vejen til Huset, hvorhen den druknede skulde bringes, løb igennem Skoven. Her var det allerede saa dunkelt, at de to forreste Bærere først i en Afstand af en halv Snes Skridt bemærkede tvende hvidklædte Fruentimmer.

„Gud!" sagde han sagte, „om det var Fritses Kæreste? han talte om, at hun vilde komme os i Møde."

Det var hende. Jeg vil ikke være vidtløftig, du kan selv forestille dig dette hjerterystende Optrin: Først hendes Forfærdelse ved at træffe os med et druknet Menneske, og derefter da hun fik at vide, at denne ulykkelige var hendes dyrebareste i Verden — thi det kunde intet Øjeblik fordølges, da hun ventede ham tillige med de øvrige, som hun alle kendte — hun besvimede. Hendes Ledsagerinde optog hende i Faldet. Hvad var her at gøre? Min Ven og jeg slap Liget for at komme begge Damerne til Hjælp, medens de fire andre fortsatte deres Vej til Huset, der ikke var ret langt borte. Jeg for ned til Søen at hente Vand i Hatten. Vi bestænkede hendes Ansigt — hun kom til sig selv igen. Den ulyksalige!

„Hvor er han?" skreg hun, „hvor er han? han er ikke død —

jeg vil til ham, jeg vil —" hun arbejdede af alle Kræfter for at komme løs.

„Slip hende, mine Herrer," sagde Ledsagerinden, idet hun selv med den ene Arm omslyngede hende og med den anden pressede hendes Haand ind til sit Bryst; vi slap.

„Tak — Tak for Deres Bistand!" raabte hun, „ulejlige Dem ikke! jeg ved Vejen."

Begge ilede af Sted. Vi blev staaende og hørte endnu længe den enes heftige Smertesudbrud og den andens ømme Tiltale.

Vi havde ingen Anledning, heller ingen Drift til at følge efter. Vi gik da tilbage til den ventende Vogn, samtalende om den jammerfulde Begivenhed, til hvilken vi saa uformodet var blevet Vidner.

Ingen af dem alle kendte vi, erfarede ej heller, hvad der siden var blevet af; og skønt vi i nogen Tid nøjagtigt eftersaa alle Dødsanmeldelser i Avisen, fandtes dog ikke nogen saadan ulykkelig Hændelse bekendtgjort og lige saa lidet omtalt i nogen af vore Omgangskrese. Til sidst gad vi gerne antaget det hele for en Spøgelsescene, hvis vi ikke selv havde spillet vore Roller i samme.

Dog, for mig var det ikke hermed forbi. Du vil finde det underligt — latterligt maaske — at jeg virkelig paa en Maade blev forelsket; thi Kærlighed har jo ellers kun een Tilvej til Hjertet — Øjnene; til mit sneg den sig ad en Bivej — Ørerne. Det var nemlig saa mørkt, at jeg ikke saa den skønnes Ansigt, men hørte blot hendes Stemme — ah! en Stemme saa — sød? det siger ingenting — melodisk? ikke heller. Kort sagt: jeg kan ikke beskrive den anderledes, end at den klang som en Tone fra højere Regioner eller som en længe savnet, en henfaren Vens Røst eller som en Engels i Drømme.

Ogsaa hendes Skikkelse var lig dem, der foregøgles den slumrendes indvortes Syn, utydelig, uden bestemte Træk og Omrids, og dog i Stand til at sætte Hjertet i den sødeste Bevægelse. Er du nogen Sinde blevet forelsket i Søvne, saa vil du omtrent kunne sætte dig ind i min Tilstand. Jeg saa og ikke saa hende: den ranke, i hvidt indhyllede Skabning havde netop ved sin Dunkelhed noget aandeagtigt; og Ansigtet, der hurtigt og matglimtende viste sig og forsvandt under Straahattens Skygge, var at ligne ved Nymaanens Skær bag blege Skyer, naar det er saa svagt, at Vandreren ikke ved, om han „ser eller blot tror at se det."

Ja i Sandhed! hendes hele Engleskikkelse kom mig for som Didos, da hun i Elysium svævede forbi den endnu i Kødet vandrende Æneas —"

„Om hvem taler du?" afbrød jeg ham.

„Om Veninden — naturligvis," svarede han, „og ikke om den ulykkelige Enkepige — hvis jeg saa tør kalde hende."

„Hvad du her fortæller mig," sagde jeg, „finder jeg aldeles ikke urimeligt: det halvdunkle vækker større Nysgerrighed, heftigere Attraa end det helt klare; de Yndigheder, der skimtes gennem Sløret — og du kigede jo gennem Nattens — udmales idealiseret af Fantasien, der just i Mørke har allertravlest. Og nu tilmed din Stemning, den pludselige Omveksling af milde Glæders Havblik med Forskrækkelsens Storme og Sorgens dybe Bølgegang — i Sorg som i Glæde er Hjertet svagest og slettest bevogtet mod hemmelig Overrumpling af Elskovs listige Gud. Dit Drama er da til Ende?"

„Den første Akt kun," svarede han, „nu kommer den anden."

Sommeren gik. Vinteren kom og var næsten forbi, da jeg bivaanede en Maskerade i en af Klubberne. En Times Tid havde jeg tumlet mig mellem disse Karikaturer og moret mig ret godt — ikke just over ret manges gode Spil; thi kun enkelte havde Vid til at gaa ind i den paatagne Rolle — men ved en Ide, der straks var faldet mig ind, og som jeg anvendte paa alle de forekommende Karaktermasker.

Jeg forestillede mig nemlig, at Maskeraden var virkelig Sandhed og det virkelige Liv derimod en Maskerade. Menneskets naturlige Ansigt forekom mig som en Maske, der ofte ligner og ofte skjuler den sande Karakter; de almindelige Dragter syntes mig at være falske Kostumer, Tale og Væsen et scenisk Spil. Men her, paa den saakaldte Maskerade, viser Mennesket sig, som det er: Narren fremstiller sig ærligt i hele sin Narreklædning, skvadronerer aabenlyst med sin Briks og klinger lystigt med Bjælderne; den træske, dovne, graadige hænger Munkekappen over; den stolte triner gravitetisk frem som en Grand d'Espagne; den forfængelige prunker med Baand og Stjerner, selvopfundne, selvpaahængte, men netop derfor desto ægtere Tegn paa selvfølt Værd; den vellystige Kvinde, som paa Livets store Maskerade tilhyller sig tugtigt i Uskylds Klædebon og ser bly ud, undselig, hellig som en Cæcilia, hun optræder paa den lille med et dristigt Væsen og drapperet som Kleopatra; Xantippen farer offentlig omkring med det Ris, der ellers kun snærter inden hendes egne lukkede Døre, og morer det store Publikum med sine Sparlagensprækener. Ja, Oprigtigheden, Sandhedens uforbeholdne Erkendelse, gaar endog saa vidt, at ej engang det dyriske hos Mennesket fordølges: Grobianen fremviser sig som en virkelig

Bjørn, den hoffærdige, af tomme Vinde opblæste, spanker omkring som en kalkunsk Hane; den dumstolte Dame vralter af Sted som en naturlig Gaas; og hun, paa hvem Munden løber fra Morgen til Aften som en Peberkværn, ses her som en uhyre Papegøje.

Denne Forestilling blev saa levende, at jeg til sidst indbildte mig, jeg befandt mig i et Menageri, og at alle de tobenede Væsner, der hoppede omkring mig, var Aber, Hunde og andre Slags Dyr, som man havde trukket i Klæder og lært at gaa paa Bagbenene.

Da blev jeg paa en saare behagelig Maade udrevet af en ikke saa synderlig morsom Illusion: Ind tren nemlig Haand i Haand tolv languedocske Hyrder med deres Hyrdinder i deres muntre Fødelands smukke Dragt. Orkestret spillede op med en Française, og denne yndige og dog saa sædelige Nationaldans blev af de tre Kvadriller udført med en saa fuldkommen Lethed og Bestemthed, at alle de andre Masker i Salen med stiltiende Beundring sluttede en tæt Kres om den skønne Gruppe.

Da Dansen var forbi, aabnedes Kresen, og Hyrder og Hyrdinder blandede sig mellem de øvrige. En af de sidste, hvis nydelige Figur og yndefulde Bevægelser især havde tildraget sig min Opmærksomhed, drog mig nu med uforklarlig Magt efter sig rundt omkring i Salen, indtil jeg endelig kom hende saa nær, at jeg kunde tiltale hende.

„Skønne Hyrdinde!" sagde jeg paa Fransk, „hvorledes er vort Norden blevet saa lykkelig at faa et Besøg af Dem og Deres smukke Søstre?"

Hun vendte sig rask lige om imod mig og tav et Par Sekunder, i hvilke et Par mørke Øjne stod stift hæftede paa mine.

„Min Herre!" svarede hun da ligeledes paa Fransk, „vi havde spurgt, at Troskab havde sit rette Hjem i dette Norden."

„Men De fører jo hver sin Elsker med —" sagde jeg.

„Fordi," var Svaret, „vi haabede, at Klimaet skulde have gavnlig Indflydelse paa deres Bestandighed."

„Dejlige Blomst fra Garonnes Bredder!" vedblev jeg. „Hvo kunde være ubestandig mod Dem?"

„Den vistnok," genmælede hun, „der smigrer mig uden at kende mig. De kalder mig smuk og har dog ikke set mit Ansigt, det maa være Masken, De mener."

„Deres egne Øjne siger det," gentog jeg, „de maa bære Skylden, hvis jeg skulde fare med Usandhed —"

Her afbrødes jeg ved den begyndende Dans. Jeg opbød Hyrdinden; med et Nik rakte hun mig sin Haand; vi stillede os i Rækken. Nu var det først, jeg ret besindede mig paa, hvor jeg

tilforn havde hørt denne søde Stemme, der, skønt lidt utydelig under Masken, dog lød mig saa bekendt: det var — det kunde ikke være nogen anden end hende, min Alf fra Esrom Skov. Dog, herom maatte jeg have Vished. Det faldt mig tungt at bie, til Dansen var forbi; ingen Dans har enten før eller siden været mig saa behagelig og dog saa lang.

Saaledes føres vi undertiden i Drømme vidt omkring fra en Scene til en anden, hører Samtaler, oplever hele Historier, vidtomfattende, om endog rapsodiske; og naar vi da vaagner og regner efter, har den ganske Drøm kun varet et Par Minutter."

„En saadan Tid," faldt jeg ind, „vilde jeg hellere kalde drøj end lang; men bliv ved; din Historie er mig endnu ikke for lang."

Han vedblev: „Efter Dansen førte jeg hende til Sæde og nedlod mig ved hendes Side.

„Det kommer mig for," sagde jeg paa Dansk, „at jeg engang tilforn har hørt Deres Stemme, ikke ved Garonnes Bredder —"

„— Men," snappede hun hurtigt Ordet og vendte sig om imod mig, „ved Bredden af Esrom Sø maaske?"

En sød Fornemmelse udvidede og sammenpressede tillige mit Bryst; det var hende, den usynlige! hun havde dengang ogsaa lagt Mærke til m i n Røst, bevaret den i tro Erindring.

„Anden Gang altsaa," sukkede jeg, „at vi mødes, vedtales uden at se hverandre; dette ligner virkelig et morgenlandsk Eventyr, men desto heftigere længes jeg efter det Øjeblik, da De ikke længer vil skjule Deres Aasyn —"

Hun smaalo — pænt, gratiøst, som Pigen hos Skælmen Flaccus,

„Naar hun i Blindebuklegen knistrer dybt inde i Krogen"

— gennem Maskens Mundaabning saa jeg Tændernes skinnende Perlerader, jeg tænkte mig Korallæberne omkring dem, Smilehullerne i de blegrøde Kinder — jeg glemte rent, hvad jeg vilde sige.

Hun tog Ordet: „Hvorfor skulde jeg forstyrre Deres Illusion? Lad vort Eventyr — som De kalder det — blive, hvad det er! Naar en Gaade er løst, interesserer den ikke mer. Saa snart Masken er borte, ser De et ganske almindeligt Pigeansigt! nu derimod er Deres Indbildningskraft saa galant at gøre mig til en Fe fra Kaukasus eller Ginistan; lad mig blive det, i det mindste til Vægteren raaber tolv og vækker Dem af Drømmen."

„Ikke alle Drømme er Bedrag," svarede jeg, „de indeholder ofte sandfærdige Spaadomme."

„*Souvent,*" sagde hun — som det syntes mig — ligegyldigt og kigede hen mellem Maskerne, som om hun savnede nogen.

Jeg følte mig en Smule stødt og bemærkede, at mange Sandheder rigtignok var af den Beskaffenhed, at vi maatte ønske, de var Drømme, og at dette netop var Tilfældet med den ulykkelige Tildragelse, der gav Anledning til vort første Møde.

Hun saa igen om paa mig og sagde: „Ulykkelig? — ah! det er sandt, De ved formodentlig ikke —"

Her kom en af Hyrderne farende og rev hende med sig hen i Kvadrillen, der paa ny begyndte at opstilles.

Jeg fulgte Parret med Øjnene og mærkede ikke, at min Søster stod hos mig, før hun gav mig et Smæk med Viften og lod mig vide, at hun ikke var engageret. Jeg gik mekanisk med hende hen til Rækken; vi kom til at staa nederst. Mekanisk rykkede jeg op, mekanisk figurerede jeg; mine Sanser, mine Tanker var fængslet til det gaadefulde Væsen, der stedse kom nærmere og nærmere. Nu faldt det mig til at give hende Haand i Kæden; jeg trykkede hendes — jeg fik intet Svar.

Skamfuld eller harmfuld besluttede jeg ikke mere at kige efter hende; jeg saa stadig opad i Kvadrillen. Endelig begyndte jeg at danse med min Dame; et Par efter det andet takkede af, ligesom vi kom dem forbi, Hyrdinden var med sin Danser et af de første. Da Ecossaisen var ude, kunde jeg ikke bare mig for at skotte omkring efter hende. Hun var ikke mere i Salen — alle Hyrder og Hyrdinder var og — blev borte. Enten de nu havde forladt Ballet eller og — som rimeligere var — havde omklædt sig: jeg saa dem ikke mere.

Forgæves lod jeg ved Bordet mine Øjne løbe omkring paa alle Damer for om muligt at gætte, hvo af dem der var den rette. Til Ingen Nytte: der var mange smukke sorte Øjne, og hvide Tænder i Mængde; men hvilke tilhørte hende? Kun Stemmen vilde lede til den heftigt forønskede Opdagelse; men jeg kunde dog ikke gaa fra den ene til den anden og bede dem snakke for mig. Kort sagt: den anden Akt af mit Drama var til Ende —"

„Og nu den tredie?" spurgte jeg nysgerrig.

„Paa dens Begyndelse," svarede han, „har jeg selv ventet forgæves over Aar og Dag."

„Men," spurgte jeg videre, „ved du ikke hendes Navn?"

„Nej" —

„Kendte heller ingen af de øvrige mange Hyrder eller Hyrdinder?"

„Jo vel," sagde han, „kom jeg siden efter et Par af de første;

men hvad kunde det nytte mig? jeg var dog ikke i Stand til at betegne min Hyrdinde saaledes, at de kunde skelne hende fra de andre; de opremsede mig tolv ubekendte Navne at vælge imellem — derved kom jeg lige vidt; for mig er hun baade unævnelig og usynlig."

Jeg maatte smile over min ellers saa lystige Fætters ynkelige Ansigt.

„Du ler ad mig," siger han; „det vidste jeg godt i Forvejen. At forelske sig i en Pige, som man ikke har set, er ogsaa temmelig naragtigt; men ser du, ret heftigt har jeg det ikke heller; at jeg skulde dø af Kærlighed eller selv forkorte mine Dage, behøver du ikke at frygte for: jeg føler alene en vis sød Længsel, lig den, der blidelig gennembæver Hjertet ved Erindringen om svundne Glæder."

Tyrolerne var nu kommet saa nær, at vi hørte dem smaasnakke. Efter et Par Sekunders Lytten hviskede Fætteren til mig, at han kendte en af dem paa Røsten samt paa hans hyppigt gentagne Livprædikat „u h y r e", og at det var en Officer fra København. Straks derpaa traadte de ud af Skoven, tre i Tallet, alle civilklædte; dog forraadte den enes Mundskæg hans militære Stand.

Fætter stødte mig paa Armen og hviskede igen: „Det er rigtig ham — lad os se, om han kan kende mig!"

Vi rejste os op og stod stift med vore Hatte i Hænderne.

De hilste igen, og Officeren lagde høfligt til: „Sæt paa Hovedet, Børn! — tjener I Kongen?"

„Aa ja!" svarede Fætter.

„Vil I tjene en Drikkeskilling?" gentog hin, „og hjælpe til at rejse vort Telt?"

„Som Løjtnanten befaler," lød Svaret.

Nu kom de to Karle hidbærende med Telt og Stænger, og paa Officerens Begæring fulgte vi tilbage med dem for at hente det øvrige Tilbehør, samt Kapper, Hynder, Madkurv og Flaskefoder; thi Vognen, hvorpaa de kørte fra Ry, var blevet staaende paa den aabne Banke Sønden for Skoven.

Teltet blev oprejst med Indgangen mod Østen og efter Omstændighederne ret godt indrettet: en Kævle blev rullet derind og tjente, belagt med Hynder, til Bænk; en anden blev sat foran paa Enden som Bord. De rejsende behøvede os nu ikke længere. Den ene betalte Bønderkarlene; Løjtnanten rakte mig en Sølvrigsort, som jeg dog naturligvis ikke vilde modtage. Han bød min Kammerat den, og da denne var lige saa ædelmodig, bandede

han højt og dyrt paa, at vi skulde smage hans Flaskefoder. Han skænkede; Fætter greb Tumlingen med et Smil.

„Hvad griner du af?" spurgte Officeren.

Men Fætter sagde, idet han satte for Munden: „Din Skaal, Vilhelm!"

Den tildrukne traadte eller snarere tumlede et Par Skridt tilbage, hans to medrejsende et Par frem imod os.

Fætter drak og brast i Latter, og Løjtnanten, som nu endelig kendte ham, raabte i glad Overraskelse:

„Ludvig! plager den onde dig? hvad den slemme Syge bestiller du her i den Forklædning?"

Det kom nu til en fuldstændig Forklaring. Løjtnanten erklærede vort Indfald for uhyre skønt, og han tillige med hans Rejsefæller trængte saa hjertelig paa, at vi skulde blive hos dem Natten over, at vi ikke kunde afslaa det.

Den ene af Løjtnantens Kammerater var en ung, vakker og meget dannet Mand og tillige uhyre rig, hvorfor han bestandig kaldtes Grossereren, og anderledes vil ikke heller jeg benævne ham. Den anden forestillede sig selv for os med disse Ord:

„Mine Herrer af den agtbare Bondestand! mit Navn her i Jylland er Farniente, og jeg har den Lykke at være ingenting i Verden, undtagen altid uhyre fornøjet, hvilket denne Verdens vise kalder Daarlighed. Tillad mig nu at forestille Dem mine Rejsevenner under deres virkelige Karakter! Denne her er en meget elskværdig og i alle Henseender fuldkommen Kavaler. Han er Herre af forskellige Tønder Guld, for hvilken Fortjeneste han af mig er ophøjet til Kommandør af den gyldne Vlies. Det eneste, der kunde være at udsætte paa ham, er dette, at han ikke er saa ganske rigtig i Hovedet, thi han har den fikse Ide, at han absolut vil ind i den Daarekiste, jeg talte om. — Den anden Herre der er et Medlem af de røde Munkes Orden. Han er den galeste af os tre; thi han bilder sig fast og bestemt ind, at han er en Krigsmand og en stor Helt, og kalder sig selv Løjtnant. Han kan ellers snart vente at blive Prior i et af Klostrene i Sølvgaden, hvilket han i sit Sprog kalder at faa Kompagni."

Her for den præsenterede med sin højre Haand om til den venstre Hofte og sagde saa barsk som muligt — dog uden at kunne tvinge sine Lattermuskler —:

„Hr. von Farniente! ved De vel, at De har uhyre fornærmet mig? Hvor og naar behager De?"

„Her," svarede den udfordrede, pegende paa Flaskefoderet, „og paa Øjeblikket."

Nu traadte Fætter frem og sagde: „Mine Herrer! førend De skrider til det blodige Værk, saa lad mig ogsaa forestille mig selv og min Kammerat, som meget udbeder os den Ære at være deres Sekundanter. De, Hr. Farniente! er ingenting; her" — han pegede paa mig — „ser De en Mand, som er alting, ligeledes, det forstaar sig, i egen Indbildning. Han tror nemlig om sig selv, at han er en Poet, og saadanne Folk, ved De, har jo deres Næse alle Vegne. Han har læst en Hob baade gammelt og nyt og gjort et Par Rejser med Smakken og Dampskibet mellem dette og København, og derfor er han nu fast overbevist om, at han kender Verden, skønt han ej engang kender sig selv, og enhver Dosmer kan ride ham til Vands, naar han blot ved at stikke ham hans egen Kæphest mellem Benene. For Resten gør han intet ondt, naar man blot lader ham snakke og tier og ikke forstyrrer ham i hans Drømmerier. Hans Navn er ellers Per Spillemand. — Hvad min egen ringe Person angaar" —

„Stop lidt!" afbrød jeg, „nu falder det mig til at præsentere dig, Fætter! thi din Beskedenhed vil vist lægge Skjul paa dine egne Fuldkommenheder. Hr. Prokurator Ludvig ***! en af den blinde Justitias blinde Tjenere! Som saadan agter han at lede Retfærdighedens Gang ved alle Underretter i Jylland. Han nærer to fikse Ideer: den ene, at han ikke vil foretage sig andre end retfærdige Sager; den anden, at alle retfærdige Sager maa vindes. De indser følgelig: *pro primo*, at han ikke stikker dybt i Jura, *pro secundo*, at han kender lige saa lidet til Verden som jeg, og *pro tertio*, at hans Praksis ikke vil vorde betydelig. Af den Løn, hans naadige Frue giver ham, skal han altsaa ikke blive fed; og dersom han ikke havde privat Formue, kunde han vente at vorde underholdt paa offentlig Bekostning."

„Prægtigt, mine Herrer!" raabte Løjtnanten, „jeg ser, at vi her er fem Alen af eet Stykke, og at vi slutter uhyre godt; lad os ogsaa nu holde Trit ved Flasken. — Giv Agt! der skal opmarcheres! Een — to! Een — to!"

Og saaledes stampede han med korte, hurtige Skridt ind i Teltet; vi andre i samme Tempo bagefter.

Hvad vi her bestilte, behøver ingen vidtløftig Forklaring: vi aad og drak og var glade; vi sladrede, og vi sang til Afveksling. Vi brød os hverken om *Præteritum* eller *Futurum*, men holdt os alene til det lykkelige *Præsens* efter vor Præceptor, den gale Horatses Lære og Eksempel.

Grossereren var den første, som henimod Midnat mindede om,

at en lille Lur vilde gøre godt og bevirke, at vi med des større Munterhed kunde hilse den opgaaende Sol.

Dette fandt almindeligt Samtykke. Af Hynder og Kapper redtes snart en Søsterseng, paa hvilken vi fem fidele Brødre udstrakte os. De fire indsov snart, en efter en anden; kun jeg blev vaagen; og da jeg fornam, at Søvnen ikke vilde indfinde sig, rejste jeg mig saa sagte som muligt og gik uden for Teltet.

Der var trindtom tyst. Himmelen var skyfri, men af dens Millioner Øjne var kun enkelte aabne, og selv disse blinkede langsomt og mat, som de stred mod Søvnen; thi hint straalende Kongelys, der snart skulde helt udslukke deres svage Glimt, klarede allerede for sig i Norden.

Det er ikke Mørket, end mindre Storm eller Uvejr, der gør Natten saa højtidelig rædsom; det er dens dybe Ro, denne Dødsstilhed i hele Naturen; dette at vide sig selvene vaagen midt i en sovende Verden, ene levende i den uhyre Gravhvælving, ene med sine bange, svimlende Tanker om Død og Evighed.

Hvor kær er da enhver Lyd, der afbryder den uhyggelige Ensomhed og minder om Skabningens Genopvaagnen, dens daglige Opstandelse til Liv og Syssel og Glæde — ja, ogsaa til Uro og Møje! Hvor begærligt opfangede mit Øre ethvert stærkere Aandedræt af de slumrende i Teltet! den næppe hørlige Susen af den fjerne Skovbæk! Hvor venlig, fortrolig klang mig Hanens Midnatsgal fra nærmeste Hytte, der snart besvaredes stærkere og svagere her og der.

Men ogsaa disse Venner forstummede, der blev atter Tavshed. Dog ikke længe: fjernt bagude i Skoven lød andre og sødere Toner. Jeg lyttede og lyttede; det var Musik — den blev stedse hørligere — kom nærmere — det var blæsende Instrumenter — Hornene fra i Aftes. Som en mild Regn, der opliver og hæver det synkende, hendøende Blad, saaledes drysser de liflige Toner opmuntrende, styrkende ned i det af Sorg og Bekymringer sammenpressede Bryst. Herlige Triumf for Menneskets uafladelig virksomme Aand.

At indaande Liv i den døde Materie, gennem Træ og Metaller at tale Hjertets ædleste Sprog og gøre det haarde Malm til Organ for Tanker og Følelser, dem Læben ej engang med Ord mægter at udtrykke! Velfortjent er Musikken kaldt „Sjælens Vin", men hvorfor ikke ogsaa „Hjertets Lys?" For mit er den det samme som Morgenlyset for den natlige Vandrer eller et Solglimt gennem Vinterens Sky. Og velsignet være du, salige Weber! for de Strømme af liflige Toner, der udrandt fra dit Bryst som evigt

uudtørrelige Kilder fra Jordens Barm til at fryde Menneskets Børn. Hellere vilde jeg være Forfatter af blot denne din sjæleglade March end af alle Byrons sjælefortørrende Digte.

Stykket var for længst ude; og da jeg ikke hørte videre til nogen, sad jeg og grundede paa, om det alligevel ikke kunde have været aandelig Musik af Skovens eller Bjergets usynlige Beboere, og i dette Fald, om da de Smaaalfer havde lært den af Weber eller han af dem.

Da blev jeg Lys var langt henne paa samme Kant, men som flyttede sig, forsvandt, kom igen og blev atter borte. Jeg gik nu ind i Teltet, hvor de i dybere Søvn hensunkne gennem Næse og Gane gjorde en anden og mindre behagelig Musik.

Jeg kaldte: „Mine Herrer! — Mine Herrer! vi kan snart vente fremmede."

Fætter vaagnede først, satte sig over Ende og spurgte: „Hvad er der?"

„Koret fra i Aftes," svarede jeg, „og et formeligt Fakkeltog."

Han sprang op og traadte udenfor. Løjtnanten vaagnede; jeg fortalte ham det samme.

Han ruskede i de andre to og raabte: „Munter! munter! nu har vi Damerne."

„Det kan jeg lide," sagde Grossereren, „de kommer, før de har lovet — Farniente! herop!"

„Farniente," svarede den anraabte, „la'er formelde Damerne sin Hilsen og be'er jer andre gaa Fanden i Vold! Lad mig sove, I Natteravne!"

„Det gaar ikke an," sagde hin, „for de skal ind i Teltet."

Løjtnanten tren atter ind: „Staa nu kønt op, du Syvsover," sagde han, „paa Øjeblikket har vi de kære Pigebørn; de kommer med Fakler og blæsende Instrumenter."

„Jeg blæser selv ad de kære Pigebørn," snærrede Farniente. „lad dem bie, til jeg faar Lejlighed — eller kog jeres Kaffe og hold jeres Sladderads her udenfor — det smager bedst i fri Luft. — Godnat igen!"

Hermed kastede han sig omkring. Vi forlod ham for at gaa Toget i Møde, Fætter og jeg bag efter de andre, da vi for de nyankomne vilde endnu lidt bevare vort Inkognito.

Et Par Hundrede Skridt fra Bjerget inde i Skoven traf vi sammen med dem. De var syv i Tallet, to Fakkelbærere, to Hornblæsere og tre Fruentimmer. Af de sidste var de to unge og den tredie noget ældre. Hornisterne var næppe fuldvoksne Knøse, som hørte til det hele københavnske Rejseselskab, og

Fakkelbærerne var Sønner af den Præst, hvor det havde sit Hovedkvarter.

Den ene af de unge Piger faldt Grossereren saa kærligt om Halsen, at ingen kunde være i Tvivl om deres Forhold til hverandre. Den anden hilsede mildt, men tilbageholdende og holdt bestandig den tredie ældre, med hvem hun talte sagte og næsten hviskende, under Armen. Løjtnanten blandede sig af og til i Samtalen, der angik fremmede, os ubekendte Ting.

Spillemændene satte sig først igen i Gang og mindede de øvrige ved et muntert Stykke paa Hornene. Medens de marcherede forbi, blev Fætter og jeg staaende og gjorde Front imod dem, hver paa sin Side af Vejen. Da vi igen sluttede os sammen, bemærkede jeg, at den ene af de unge Damer — ikke Grossererens Kæreste — saa sig om efter os, og at den anden spurgte Løjtnanten, hvem vi var?

„To Landsoldater af mit Kompagni," svarede han, „de er her fra nærmeste By og har gaaet os til Haande med Teltets Oprejsning.

„Karle!" sagde han til os i en bydende Tone, „kan I hente os Vand fra nærmeste Bæk og Brænde til at koge vor Kaffe? Jeg skal selv følge med jer."

„Det var en Skam, Hr. Løjtnant!" svarede Fætter paa Jysk, „vi skal nok besørge det alene."

Saa snart vi var ankommet til Teltet, fik han Kaffekedlen og løb med den hen til en Kilde; jeg gav mig til at plukke Lyng paa den nordlige Side af Bjerget, og Løjtnanten bar det did, hvor Kaffen skulde koges. Under denne Bestilling fortalte han mig, hvo de nysankomne var; og lærte jeg da heraf, at den ældre Dame og den yngre, som gik med hende, var begge to hans Søstre. Han vilde endnu sagt mere, men blev heri forhindret, da de just kom hen til os for at se paa vort Arbejde, hvis Hensigt de ikke straks kunde fatte: det var nemlig første Gang i deres Liv, at de skulde drikke Kaffe, kogt ved Lyng.

Det var imidlertid allerede blevet saa lyst, at Begfaklernes Skin syntes os overflødigt, og at vi godt kunde se at drikke vor Kaffe ved Dagskæret. Teltets Ameublement maatte da flyttes udenfor, og Farniente kunde følgelig ikke længer nyde den kære Søvn, naar Sengen blev trukket bort under ham. Ved denne Forstyrrelse ytrede han vel straks sit Mishag paa den utvetydigste Maade, det vil sige: med adskillige Eder; men saa snart han var kommet paa Benene og havde gnedet Øjnene, blev han igen den samme lystige Fugl som tilforn. Han for ud mellem

Damerne, reciterende med flydende Tunge det bekendte Distikon:

„Qvando conveniant Catharina Margreta Sibylla,
Colloqvium faciunt et ab hoc et ab hac et ab illa.“

„Det er paa Dansk,“ tilføjede han, „saa meget som: God Morgen, mine tre Gratier! det glæder mig at se Deres dejlige Ansigter og høre Deres liflige Stemmer.“

„Det er alt for frit oversat, min Herre!“ sagde den ældste af dem; „det hedder egentlig: Gid Pokker havde jer, I tre Sangklokker! naar I kommer sammen, kan man ikke høre Ørelyd for jeres Sliddersladder. — Lagde I ikke Mærke til,“ sagde hun til de to andre, „at han nævnede os endog ved Navn?“

„Jeg hørte din Søsters og mit, men dit ikke,“ svarede Grossererens Kæreste.

„Ah!“ gentog hin, „Sibylle! det er mig — det er et Æresnavn, han giver mig.“

Farniente lo, greb hendes Hænder og sagde: „Min kloge Sibylle! min lærde Sibylle! for dette Indfald skal De have Dem en lille Svingom i fri Luft.“

Hermed begyndte han at valse og Hornisterne at blæse, Grosreren og Løjtnanten fulgte Eksemplet: hin tog sin Kæreste, denne sin Søster. Inden jeg tænkte derpaa, havde Fætter mig om Livet; og da han har Bjørnekræfter, rev han mig uagtet al min Modstræben med sig. Nogle Omgange gik det saa som saa; men da holstensk Galopvals ikke er min Sag, kom vi omsider fra den jævne Bjergflade ud i Lyngen, og bous! der rullede vi begge to.

Spillemændene, som først blev det var, kunde ikke blæse længere for Latter, og nu holdt ogsaa de andre op at danse, hjerteligt leende ad vort Uheld.

Idet vi igen klavrede op, hørte jeg Sibylle — som jeg nu vil kalde hende — gøre den Bemærkning, at for Bønderkarle var vi temmelig raske og slet ikke undselige.

„Det er Musikkens Almagt,“ raabte Farniente; „men lad os nu faa vor Kaffe!“

Alle satte sig i en Kres paa Hynderne og Kapperne omkring Træstubben, der under Dansen af Præstesønnerne var dækket til Kaffebord.

„Sæt jer ogsaa ned, Børn!“ sagde Løjtnanten til Fætter og mig; „I kan nok være trætte af Dansen.“

Vi satte os tavse i nogen Afstand fra Cirklen. Sibylle skænkede; men baade hun og de to andre Damer skottede imellem hen til os, som det forekom mig, næsten lidt mistroisk; men

ingen oftere end Løjtnantens yngste Søster. Fætter hviskede et Par Gange til mig, at hun var uhyre smuk.

Da Herrerne havde drukket en Kop hver, vinkede Farniente naadig ad os, sigende: „Kom, Folkens, og faa jer en Taar!"

Vi rejste og nærmede os langsomt. Sibylle rakte Fætter først Koppen. Han tog Hatten i den ene Haand og udstrakte den anden efter Koppen.

Da han havde taget den og trukket sig et Par Skridt tilbage, sagde Sibylle med en Mine halv skælmsk og halv spotsk: „Dieser Bauer hat sehr zarte Hände; er hat gewiss den Dreschflegel nicht gar zu lange gehandhabt."

„Es scheint so," sagde hendes Søster, kendeligt rødmende.

Her tabte Fætter Koppen og blev staaende ubevægelig som et af Skovens Træer med Øjnene ligesom fasttryllede til hende, der sidst talte; og jo længere han stirrede paa hende, jo stærkere rødmede hun, og jo mere forlegen og forvirret blev hun. Alle vi andre faldt i tavs Forundring; men næppe nogen anden end jeg anede den rette Sammenhæng.

Farniente brød først løs, sigende til Fætter: „Min Herre! det er nok paa Tiden, at De aflægger Deres Inkognito; thi det lader til, at De og denne Dame har set hverandre før."

Fætter fik nu sit Mæle igen, traadte hen til hende og sagde: „Vel har jeg første Gang i Dag nydt den Lykke at se de Læber, hvis Stemme to Gange har lydt saa behageligt for mit Øre. Men af den kan jeg ikke tage fejl, saa dybt er den bevaret i min Erindring — tør jeg smigre mig med, at ikke heller min Røst er ganske glemt af Dem?"

Catharina — saa hed hun — svarede med et Smil, hvori der virkelig laa mere end i hendes Ord: „Hverken Deres Stemme eller Deres Ansigt, skønt De var en Grand d'Espagne den sidste Gang. De maa nemlig vide, at hele Hyrdeskaren klædte sig om før Demaskeringen."

„Det var som Fanden!" raabte Løjtnanten, „gamle Bekendtskaber! Ny Maskerade!"

„Og nu et virkeligt Hyrdeliv!" faldt Farniente ind. „Kommer, I Naturens Sønner! og slutter eder til vor blide Vennekres!"

Vi tog efter Indbydelsen Sæde, og efter at vi havde sagt vore Navne, ledte Fætter Samtalen hen paa Begivenhederne ved Esrom Sø og spurgte Catharina: „Hvorledes gik det Deres stakkels Veninde? Hvordan fandt hun sig i sin Skæbne?"

„Ret godt — der sidder hun!" svarede hun smilende og pegede paa Grossererens Kæreste.

Fætter studsede og sagde noget forlegen: „Det var en sørgelig Ulykke, men —"

„— ikke saa meget sørgelig," faldt Grossereren ind, „for den druknede kom dog til Live, og det var saamænd mig!"

„Ih!" raabte Fætter glad overrasket, „Gud ske Lov! det var mer, end vi dengang haabede — men den stakkels Fusentast, som væltede Baaden og vilde have druknet sig selv bagefter?"

„Det var saamænd mig!" raabte Farniente: „og da jeg dengang kom i Tanker om, at jeg kunde trænge til en Hovmester, saa giftede jeg mig; og der" — pegende paa Sibylle — „sidder hun, som nu styrer min Baad over Livets farlige Sø."

Det var blevet Dag. Langsomt oprulledes i Nordosten Nattens dunkle Forhæng. Lysere og lysere blev Himlens Blaa. Lærkerne sang deres tusindstemmige Morgenkor. Skovens Fugle begyndte med enkelte korte Fløjtetoner at stemme deres Struber. Gennem Dalene nedrullede de blege Taagebølger og lagde sig som et Tæppe paa Søen.

Jeg saa hen over den mod Østen med en Følelse — forestiller jeg mig — lig Oldingens, naar han skuer ud over Livets Møje og Bekymring mod Evighedens Dagskær.

Solen stod op. — Ingen Skildring her! Se! og tilbed i din Sjæls Glæde! Saadan Glæde er Tilbedelse.

Kun dette til en Beslutning: Aldrig har vel det store Dagens Lys ved sin Opgang skuet en Kres af gladere Mennesker paa Himmelbjergets Top; og af alle dem endnu ingen lyksaligere end Ludvig og hans genfundne Hyrdinde, hvis Ansigter straalede i Kærligheds Morgenglans. — Nu, et halvt Aar derefter, er de forenet for dette Liv og for det, som vi venter.

---

[1] Trykt første Gang i „Samlede Noveller", 1833, I D.

[2] Hvor højt Himmelbjerget er, vidste paa det Tidspunkt hverken B. eller nogen anden ret Besked om. Endnu 1839 nævner han i „Viborg Amt", S. 3, Lyshøj i Lysgaard Herred „som det højeste Punkt i Amtet og maaske i hele Jylland — Himmelbjerget end ikke undtaget."

Ed. Erslev, der i sin Bog „Jylland", 1886, udførligt har meddelt Himmelbjergets Historie indtil Blicherfesternes Tid, gør opmærksom paa, at det nævnes paa Tryk første Gang af Pontoppidan i „Danske Atlas", Tome IV,

1768, S. 182. „Her siges saa morsomt for enhver, der har været paa Stedet: „Himmelbjerget, som paa den østre Side formedelst dets Stejlhed ej er at bestige, skal være nogle 1000 Favne højt. Paa vestre Side har man næsten at gaa en halv Time, førend man kan komme derop." I Trykfejlslisten i samme Bind ser man dog, at „nogle 1000" skal være „nogle 100" Favne ... Hos N. Jonge (1777) er Højden imidlertid blevet „over tre Tusinde Favne", altsaa i det mindste 18,000 Fod eller flere Tusinde Fod højere end Mont Blanc."

Paa Charlottenborg udstilledes første Gang 1839 et Billede af Himmelbjerget. „1840 rejste Kristian den Ottende og hans Dronning dertil, og her forefaldt da den morsomme Hændelse, som omtales af J. P. Trap (Danske Billeder fra Land og Sø. Nr. 34). Dronningen henvendte sig nemlig til en gammel Bondekone med de Ord: „I bor i en dejlig Egn, Moer!" Den gamle Bondekone, der ligesom Almuesfolk i Almindelighed ikke havde nogen Forestilling om, hvad Naturskønhed er, saa undrende paa Dronningen og svarede endelig: „Ja, men hu ka missel trou, den er baar!"" (Erslev: „Jylland", S. 245).

[3] En Landsby kort fra Himmelbjerget.

[4] „Kollen" var dengang Befolkningens eneste Betegnelse for Himmelbjerget, som det fremgaar af Erslevs ovennævnte Bog S. 244. „Mine afdøde Venner, Kammerherre Dahl til Moesgaard og Jernstøber Meulengracht i Aarhus drog 1822 eller 23 som Elever i Aarhus Latinskole af Sted for at se Himmelbjerget, og de var rimeligvis de første lystrejsende, som kom did. Hverken Kromanden i Ry eller andre, som de udspurgte, vidste nemlig, hvad Himmelbjerget var for noget, og man kom først langt om længe paa det rene dermed, da en Mand udbrød: „De mo vel sajt vær Kollen, de gue Folk mener!""

JULEFERIERNE[1]

(Af en gammel Skolemands Erindringer)

1.

SNEFOG

Tredive Aar gammel fik jeg Rektoratet i en jysk Købstad. Jeg tiltraadte mit Embede ved Paasketid, og dog var jeg til Julen endnu ikke gift — ej engang forlovet.

Det kunde være mig vanskeligt nok at forklare et saadant Underværk, der var saa meget større, som jeg ej alene dyrkede de alvorlige Muser, men tillige var en nidkær Offerpræst i deres muntre Søstre Thalias, Terpsikores og Euterpes Templer. Uden Mytologi: jeg var første Violin i alle Koncerter, første Elsker paa vort Privatteater, og det var en almindelig Mening blandt alle Stadens unge Damer, at det aldrig havde den rigtige Art med Figaro og Molinasco, naar Rektoren ikke førte dem op.

Julen var for Haanden. Jeg havde roet[2] mig til et Par Ugers *otium*, da jeg i dette Tidsløb tænkte at fuldende min Doktordisputats „om de gamles selskabelige Forlystelser".

Men uventet indbødes jeg til at deltage i de nyeres.

Kammerraad Hansen (jeg giver ham dette Navn, fordi saa mange bærer det, og jeg er en Hader af de mystiske **, der saa ubehageligt standser Læsningen) fra Ulvedal, som havde en Søn i Skolen, kom for at hente denne hjem og trængte med saa godmodig Heftighed ind paa mig om at gøre Følgeskab, at jeg omsider indvilligede paa det Vilkaar at vorde befordret hjem, saa snart jeg ønskede det.

Mod det mulige Tilfælde, at Tiden stundom kunde vorde mig lang, forsynede jeg mig med en Duodezudgave af gamle Gellert.

Saa snart jeg havde indvilliget, sagde Kammerraaden:

„Monstro vi ikke kunde faa Konrektoren lokket med?"

„Og alle Hørerne, Fader!" lagde Sønnen til.

Dette Indfald blev straks sat i Værk; og da jeg, efter Begæring, anvendte mine *bona officia,* fik vi Ja hos dem alle undtagen hos Tredie-Lektiehøreren, der ikke befandt sig vel.

Men førend jeg begynder paa Fortællingen om vor Udflugt til Ulvedal, tror jeg at burde give et Skyggerids af disse mine Medlærere, der alle var ugifte som jeg selv, men for Resten ikke lignede hinanden i nogenting.

Konrektoren havde været gift; men nu i mange Aar Enkemand og barnløs, levede han temmelig stille med en gammel Søster, som bestyrede hans lille Husholdning. Han var en Mand af sunde og gode Grundsætninger, bestemt Karakter og fast Villie, alvorlig og dog blid i sit Væsen, en fortrinlig Skolemand baade som Lærer og Opdrager og fuldkommen grundig i de Videnskaber, han over et Kvartsekulum havde foredraget, nemlig Latin og Græsk.

Disse Sprogs klassiske Forfattere var hans kæreste Omgangsvenner, frem for alle Horats, hvem han kunde udenad og citerede ved alle Lejligheder.

I hans ensformige Liv fandt kun den ene Afveksling Sted, at han hver Søndag Aften spillede Toccategli med Femte-Lektiehøreren. Ogsaa her brugte han sin egen antike Terminologi. Hukken for Eksempel kaldte han bestandig *Principilus,* Marschen hed *hiberna,* og naar han g i k o v e r, glemte han aldrig at sige: *„jacta est alea,* jeg gaar over Rubikon."

Hans nu nævnte Modstander ved Brætspillet, hvem vi herefter vil kalde Qvintus[3], var, da jeg lærte at kende ham, paa Alder med Konrektoren — en Mand paa tresindstyve, stor, firskaaren og begavet med en Jernkonstitution.

Hans Ansigt var i Forhold til Kroppen stort, farveløst og barskt, uden mindste Udtryk af nogen som helst Sindsbevægelse — ej engang Vrede. Der er et Ordsprog: „at man ikke kan se Folk længere end til Tænderne"; men ham kunde man ej engang se saa langt; thi den store Overlæbe hang altid ned over Underlæben — endog naar han spiste — og ingen havde nogen Sinde set ham smile. Naar han lo, da hørtes blot enkelte hule Stød eller Drøn, der ikke gjorde mindste Forandring i hans alvorlige Aasyn.

Han beherskedes kun af een — jeg kan ikke sige Lidenskab — men Tilbøjelighed, den at samle Penge; hvorfor han ej heller

nænnede at spise sig mæt, undtagen ved andres Bord, hvor han da rigtignok tog dygtigt til sig. Men brugte han Munden flittigt ved Bordet, da lod han den og hvile paa alle andre Tider. Aldrig tiltalte han nogen først; han holdt sig blot til Svar, og disse aldeles i Lakonernes Smag. Kun paa Skolen anvendte han sine overordentlig kraftfulde Taleorganer.

Han var ingen daarlig Lærer; kun havde han en egen Maner, den han fulgte saa nøje som et Ritual. Til de Bøger, han tydede, havde han nemlig en dobbelt Oversættelse, en b u n d e n og en f r i[4], og kan jeg ikke nægte, at jo den sidste ofte steg til Tøjlesløshed.

Saaledes erindrer jeg blandt andet en af de første Dage, jeg var paa Skolen, at have hørt ham gennemgaa en Scene hos Terents, hvor der forekommer den Sats:

„Ira amantium amoris est integratio."

Da Disciplen havde oversat ligefrem:

„De elskendes Vrede er Kærligheds Fornyelse," raabte han: „F r i t!"

Disciplen begyndte: „Naar Kærester skændes —"

„De æ Løun, din Slubbert!" tordnede han (hans frie Oversættelse var gerne ren jysk) „det hedder: Naar Katteren ryues etc."

De skælmske Drenge lod ofte, som om de ikke huskede hans Travestering, for at faa ham selv til at komme frem med den. Naar hele Klassen da gav sig til at le, blev han slet ikke vred, men sekunderede vel endog med et hult „hø, hø, hø!"

Han skulde virkelig ikke været ilde lidt af dem, naar han blot havde været mindre gerrig og tillige, hvad man her i Provinsen kalder mindre n æ r i g. Naar Qvintanerne[5] kom fra deres Hjem efter Ferierne, maatte de derfor stedse melde sig hos ham; men den, der kom tomhændet, blev ikke vel modtaget.

„Har du ellers intet Bud til mig fra din Mo'er?" spurgte han, naar Disciplen ikke mindede sig selv.

„Nej!"

„Har hun slet intet Smør flyet dig med?"

„Nej!"

„Ingen Ost?"

„Nej!"

„Heller ingen Kyllinger?"

„Nej!"

„Go din Vej, din douen Slog!" brummede han da. „Jeg gider ikke set dæ for miin' Øun"[6].

Denne hans Nærighed var saa meget lumpnere, som han gerne solgte de Naturalier, der blev ham foræret, og kun fortærede det, der var i lav Torvepris.

Hans Klædedragt svarede til hans Levemaade: den daglige bestod af en brungul Enspænderfrakke, dito Knæbukser og lange stive Støvler — af hans Vest saa man lige saa lidt som af hans Tænder. Hans sorte Halsklæde faldt lidt i det brunrøde og hans Piskeparyk i det rødgule; thi den fik kun Pudder til de trende Højtider, samt de to Gange han aarlig kommunicerede; ved hvilke Lejligheder ogsaa hans ældgamle sorte Klæder kom for en Dag.

Qvartus var næsten i alle Henseender det modsatte af Qvintus.

Lille, spinkel og væver, havde han endnu i sit fyrretyvende Aar meget tilbage af vore yngre Dages Pænhed og Bestræbelse for at behage Damerne, hvorvel han i denne sidste bestandig synes at have været uheldig; i det mindste var han aldrig med nogen Pigelil kommet saa langt som til Brudeskammelen.

Da Venus var ham saa ugunstig, havde han begivet sig i Tjeneste hos den Gud, der trøster saa mangen ulykkelig Elsker og Ægtemand. Dog var han, paa den Tid jeg lærte at kende ham, endnu ikke rent forfalden, men pimpede kun saa smaat.

Disciplene, som snarere end alle andre opdager en Lærers Fejl og Svagheder, var og her de første, som mærkede den gode Qvartus' jævnlige Libationer til Fader Evan, idet han under Læretimerne flere Gange gjorde sig Ærinder ind paa sit Værelse, snart efter et Lommeklæde, snart efter en Bog og saadant mere.

En anden Skrøbelighed, af hvilken mange benyttede sig for at have Smaaløjer med ham, var denne, at han gerne pralede af sin fordums, endnu ej ganske opgivne Lykke hos Damerne, hvorfor han og skar hele Kønnet over een Kam. Da denne hans Grille ikke var nogen Hemmelighed, kan man nok forestille sig, at han ej alene blandt Mandfolk, men og i Dameselskab ofte maatte holde Lyset. De skælmske Piger stræbte da, ved et under saadanne Omstændigheder ganske uskyldigt Koketteri, at bestyrke ham end mere i Indbildningen om hans egen Uimodstaaelighed.

Om Tertius kan jeg fatte mig kort.

Han var et af disse Dusinmennesker, som mangler Selvstændighed eller selvegen Karakter og antager derfor, ligesom visse Dyr, Farven af de dem nærmest omgivende.

Han var — efter Verdens Dom — „et godt Menneske",

fordi han gjorde intet ondt (i aktivisk Bemærkelse), fordi han saa vidt muligt føjede sig efter alle, fordi han aldrig modsagde nogen, og fordi han gjorde alting med, og alting middelmaadigt — eller i det højeste kun temmelig godt. Han var en temmelig god Lærer, en middelmaadig Musikus, dansede temmelig godt og spillede middelmaadigt L'hombre. Han var paa Alder med mig, skønt hans jævne, aldeles ulidenskabelige Væsen lod mange antage ham for ældre, hvilken Formodning desuden bestyrkedes af hans mørke Haar og stærke Skæg.

Saaledes kender vel Læseren nu temmelig godt det lærde Selskab, der havde besluttet at tilbringe Julen paa Ulvedal: Jeg, fordi jeg ikke kunde modstaa en gæstfri Mands hjertelig mente Overtalelser, Konrektoren, fordi han ikke kunde imodstaa mine, Qvintus, fordi han ventede at leve godt paa en andens Bekostning, Qvartus, fordi han ventede gode Drikkevarer og Dameselskab, og Tertius, fordi — alle vi andre vilde derud.

Det blev henimod Aften, inden vi kom af Sted. I Kammerraadens Kane, som rummede kun to Personer, sad han og jeg; han selv var Kusk, hans Søn sad bagpaa. Slæden, som fulgte os, førte de fire andre Lærere.

Det havde hele Dagen været stille, graat Vejr; men ved vor Udkørsel af Byen begyndte en Sydostvind at rejse sig og oprøre den løse Sne, der syntes at dampe som en fin Røg hen ad Digekammen paa den indgrøftede Vej; dog haabede Kammerraaden at lange de to Mile til Ulvedal uden Hindringer, da Hestene var raske og Vejen ham velbekendt.

Vi smurte dygtig paa, som det hedder her i Provinsen, men snart begyndte det ogsaa at sne ovenfra under stedse tiltagende Blæst; og næppe var vi kommet en halv Mil frem, førend Himmel og Jord stod i eet — alt var hvidt baade foroven og forneden.

Det var første Gang i mit Liv, at jeg befandt mig til vild Mark i et ret alvorligt Snefog. Ubevant altsaa baade med Besværlighederne og med Faren forlystede jeg mig over Uvejret, som Barnet over en Ildebrand, som Ossians Carthon, der han fortæller om sin Fædreborgs Ødelæggelse.

„Røghvirvlerne," siger han, „frydede mine Øjne; jeg vidste ikke, hvi Kvinderne græd."

Ogsaa mig frydede disse Snehvirvler, der indhyllede os som i en tæt Sky; heller ikke vidste jeg en Tid lang, hvi den muntre Kammerraad blev saa alvorlig og ordknap.

Endog længere hen paa Aftenen, da vor Forfatning virkelig

ikke var til at skæmte med, følte jeg selv i min Frygt en vis lønlig — maaske jeg tør kalde den romantisk — Lyst, som ofte udspringer af Faren, naar denne just ikke truer med uundgaaelig Undergang. Jeg forestillede mig, at jeg var paa Havet i en forrygende Storm.

Kørselen lignede temmelig en Sejlads; Kanen slingrede, dukkede op og ned som et Skib mellem oprørte Bølger, og dens Spor udslettedes lige saa snart. Her, tænkte jeg, har vi da en femte „usporlig Vej", som billigen kan føjes til „Ørnens Vej i Luften — Slangens Vej i Bjergene — Skibets Vej i Havet — og en Mands Vej til en Kvinde". Men hvorledes skulde Salomon falde paa „Kanens Vej i Snefog"?

Vi kunde nu vel have været undervejs en halvanden Time og burde altsaa med den hurtige Kørsel snart været ved Maalet, da Kammerraaden holdt for at raadføre sig med sin Kusk om Vejen; paa Herrens Tilraab kørte denne tæt hen til Siden af os og bejaede Herrens Ytring, om det ikke var fejl.

Til den derpaa følgende Bebrejdelse svarede han, at han havde stolet paa sin Husbond.

Der, hvor vi standsede, var Læ, og foran os kunde vi gennem Snedampen skimte noget mørkt som en Bakke eller et Hus. Kusken blev skikket hen for at undersøge denne Genstand.

Vi Passagerer tog os denne Hændelse endnu temmelig let.

Konrektoren var den første, som aabnede Samtalen med at deklamere et Par latinske Vers af Ovid, der beskriver Vinteren ved det sorte Hav, hvortil Qvartus bemærkede, at Digteren næppe havde følt Kulden bedre end han, og at en Kakkelovn eller noget andet varmt var en ønskelig Ting.

Disciplen forstod straks hans Mening, sprang hen til Slæden og fremtog da en Flaske med Spiritus i, af hvilken vi alle, paa Konrektoren nær, fik os en Slurk.

Imidlertid kom Kusken tilbage og berettede, at vi befandt os ved Kanten af en Skov — hvis Navn jeg ikke mindes — en Fjerdingmil fra Ulvedal, og at han snart skulde finde hjem. Han kørte nu foran med Slæden.

Det ophørte lidt efter lidt at sne ovenfra. Blæsten lod til at have sagtnet sig; vi hørte kun en dump Susen i den formentlige Skov. Og da vi dertil havde fuldkommen Ly af den, var vi vel til Mode i Haabet om snart at komme under gæstfrit Tag.

Dette Haab skulde ikke saa meget snart opfyldes: vi kørte og kørte, men der kom ingen Ulvedal. Efter en god halv Times

Fart over en temmelig ujævn Bund, hvor vi tidt var nær ved at vælte, standsede Kusken med den trøstelige Erklæring, at han ikke vidste, hvor han var.

Eventyret, som hidtil for sin Nyheds Skyld havde moret mig, begyndte nu at vorde lidt betænkeligt. Kammerraaden bandede sin Kusk, Kusken sine Heste; men min Konrektor trøstede os med et:

„*Sodales! et hæc olim meminisse juvabit*"[7].

og den stakkels Qvartus trøstede sig selv med nok en Taar af Flasken.

I det samme opdagede Kusken Sporet af en Slæde foran os. Vi besluttede at følge det, i sikker Forventning inden kort Tid at naa en eller anden menneskelig Vaaning. — Vi kørte og kørte, og se! jo længere, jo mere banet blev Vejen. Vi kørte atter i glad Forundring over det stærke Slag; men — endnu saa vi hverken Hus eller By; det var ubegribeligt.

Omsider øjnede vi noget sort tæt forud. Kusken gaar derhen og ser, at det er et af hans egne Hestedækkener. Det fandt sig da, at vi over en Time havde kørt rundt i vort eget Spor, og at vi netop var der, hvor vi første Gang havde gjort Holdt.

Det var ingen Spøg mer, Kammerraaden tog til at skænde paa sig selv, beklage os og gøre Undskyldninger, medens Kusken atter rekognoscerede. Han kom snart tilbage og glædede os nu med den visse Underretning, at vi var ikke langt fra Hus, da han havde opdaget et Lys, som han ganske bestemt forsikrede ikke var nogen Lygtemand. Han satte sig op og drejede derhen; Kanen bagefter.

Vi gled nu hen ad en bred og lige Vej mod Lyset, der snart delte sig og saas at skinne fra tvende Vinduer. Herren og Kusken udtømte sig i Gisninger over, hvilket Sted det vel monne være, da der syntes at staa levende Gærde paa begge Sider af Vejen.

Nu standsede Hestene lige tæt ved Huset; Lyset bevægedes hurtigt derinde og forsvandt; men næsten i samme Øjeblik aabnedes en Dør med stor Alarm, og fra den lød et barskt:

„Hvem der?"

„Vildfarende Folk," svarede Kammerraaden, „vær saa god at sige os, hvor vi er."

„Gud bevar' os, Hr. Kammerraad!" lød det igen, „hvorfor kommer De igennem Haven?"

„Hvad for en Have?" spurgte denne.

„Ih! Haven, Deres egen Have!" lød Svaret.

Og saaledes fandt det sig da, at vi paa en Snedrive var kommet over Havediget ned ad en bred Gang, der var indesluttet af Avnbøghækker, og holdt nu uden for Havestuedøren.

Under Spøg og Latter ilede vi ind i Huset, hvor vi modtoges af Forvalteren — som der først raabte os an — af Fruen og hendes tvende Døtre, der ventede paa os med en dygtig Natter[8]. Og visselig! vi behøvede ikke at nødes: en Gaas og en Hare beholdt ikke andet end Skrogene tilbage; især blev Gaasebrystet under Qvintus' Hænder og Tænder saa godt skeletteret, at Husets yngste Søn erklærede det uden videre Behandling tjenligt til en Springgaas.

Da Værtinden ikke havde belavet sig paa saa mange Gæster og slet ikke paa nogen saa graadig som Qvintus, maatte koldt Køkken erstatte det manglende. Da alles Madlyst omsider var stillet, begyndte hun først at spørge om Aarsagen til vor lange Udeblivelse og underlige Ankomst gennem Haven; men Søvnen indfandt sig saa hastig ovenpaa Maaltidet, at ingen svarede uden Konrektor, der i en snøvlende og slæbende Tone sagde: „*Infandum, regina, jubes renovare dolorem*"[9].

Fru Hansen gjorde store Øjne til dette latinske Vers, men hendes Mand, der var studeret, sagde leende:

„Det er saa meget paa Dansk som: vi længes alle sammen efter Sengen, i Morgen skal vi fortælle dig det hele."

Qvintus udstødte nogle hule Lattertoner og erklærede dette for en fri, men heldig Oversættelse, hvorpaa han rejste sig, vi andre ligesaa. —

Et Kvarter derefter laa jeg begravet i Søvn og Edderdun.

2.

KLAPJAGT

Da jeg næste Morgen aabnede mine Øjne, faldt de lige paa vor muntre Vært, der stod foran min Seng iført en grøn Frakke, kantet med Pelsværk, en laadden Hue paa Hovedet og med Vandstøvler op over Knæene.

„Min Søn har fortalt mig," sagde han, „at De er Jæger; jeg har derfor gjort Anstalt til en ordentlig Klapjagt. Vejret kan ikke være bedre, men Dagen er kort, derfor maa De undskylde, at jeg purrer Dem."

„Av! jeg er bange, jeg vækker den gamle Mand," vedblev

han med dæmpet Røst og vendte sig om til den anden Seng, hvori Konrektoren laa.

Men denne var allerede vaagen; han slog Omhænget til Side og sagde:

„*Leporem venator ut alta sectetur in nive — mane surgit*"[10].

Kammerraaden lo, og efter at have paamindet mig endnu engang om Vigtigheden af Tidens Iagttagelse gjorde han Plads for Tjeneren, der kom med Te og Kaffe.

Det varede ikke længe, inden jeg fuldt paaklædt til Jagten forenede mig med det øvrige Selskab ved Frokostbordet, hvor jeg af mine Medlærere kun forefandt Tredie-Lektiehøreren[11] — som gjorde alting med. Alle de andre var mig ubekendte; men jeg erfarede snart, at her gaves Officerer og Præster, Herremænd og Bønder, ja saagar en Degn, der tillige viste sig som Lyseholder for Samfundet, hvorvel han s v e d adskillige ved sine ofte bidende Svar.

Min Sidemand, en velfodret Pranger og Selvejer, sagde[12] med et Blik til Krudtmaalet i mit Knaphul: „a tænkt ikki, te di lærde" — (det var denne velfornemme Mands Talebrug, at han næsten aldrig fuldendte nogen Periode).

Degnen, der herved fandt sig fornærmet, svarede for mig:

„Jeg har ogsaa lært Latin og tænker dog, jeg kan se lige ud ad en Bøssepibe, Han ved."

„Hm!" sagde Prangeren med et spodsk Smil, „naar en Hare bliver saa stor som en Stud, som saa —"

Degnen, der bedre end jeg kendte Betydningen af denne Figur, svarede lige saa spodsk:

„Han har vel aldrig haft sig en N e v e r k u k?[13]. Kan Han huske, da Han faldt i Søvn ved den hule Eg, og Mikkel lettede Bagbenet over Hans Støvle — Han ved?"

Her brast hele Bordet i Latter; den snærtede holdt gode Miner og lo selv med. —

I saadan Tone løb Samtalen fort, indtil Jagtherren kom ind og forkyndte os, at Klapperne var samlet.

Idet vi rejste os, kom Qvintus og Qvartus og satte sig ved det ledige Bord. Konrektor kom ogsaa, men ikke for at spise; han havde sin Rejsekavaj paa, en Nathue under Hatten og Stok i Haanden.

„Gud bevare os!" raabte vi flere med een Mund, „hvor vil De hen?"

„Paa Jagt!" svarede han og stødte Stokken mod Jorden med en Mine, som naar han paa Skolen raabte *pax!*[14] til Disciplene,

„det er første Gang i mit Liv, det vorder vel og den sidste. *Domine confrater*!" sagde han til mig, „jeg vil følge Dem, se Deres underlige Gerninger og opflamme Dem med min Tale."

Dette vakte en almindelig Latter; men Kammerraaden sagde dog:

„Tal kun ikke saa højt, at Fjenden hører det!"

Og derpaa steg vi i de forspændte Slæder og gled fejende af Sted hen til den Skov, hvor Jagten skulde begynde.

Det var en af de Vinterdage, der, hvorvel i fuldkommen Modsætning til den smilende Sommers, i mine Øjne har en højtidelig, en — om jeg saaledes udtrykker mig ret — en hjertestyrkende Skønhed; et stille Snefald havde senere paa Natten klædt Jorden, Skov som Mark, i pureste hvidt. Enkelte Træstammer, Væggene i et Par fjerne Bondehuse var de eneste mørke Pletter i det uendelige Snehav, der trindt om smeltede sammen med Himmelen.

Himmelen var klar og aldeles skyfri, men Farver, glinsende, levende, som ingen jordisk efterligner, sølverhvidt, blegrødt, rødgult, rødblaat, purpurrødt — eller hvorledes vi i det fattige Tungemaal søger at beskrive dem — sammensmeltede, vekslede, dreves uafladeligt og dog umærkeligt, alt som Daglyset stod i Sydosten. I Vesten højt sad Maanen med et lidet Indskaar i sin blege Skive: den syntes tøvende at ville kæmpe med Solen om Lysets Herredømme.

Nærved blinkede endnu den Stjerne, som stedse ledsager Nattens Dronning og er den sidste, der viger for Dagens. Men da denne opsteg i sin blændende Skønhed, flammende, funklende, af det hvide Vinterhav, jagende foran sig Morgenglansen vidt ud over, højt op ad Himmelbuen; da dens Lueblik faldt som et oplivende Smil paa den kolde og blege Jord, der nu rødmede lig en Brud ved Brudgommens Nærmelse; da Træernes Sølvergrene glimrede i Morgenlyset, Rimfunkerne gnistrede i den klare Luft og tindrede som Diamanter paa de snedækkede Marker — men hvor fandtes vel den dødelige, der ejer Ord for den sødeste, reneste af alle Glæder? Vi har jo kun eet Organ baade for Glæden og Sorgen — Taaren.

Slæderne holdt ved Kanten af Skoven. I største Stilhed steg vi ud.

Kammerraaden, der selv satte af, anviste med Hvisken og Fingerpeg vore Stader op igennem en lang og dyb Dal. Min Konrektor blev hos mig, men maatte finde sig i at tage Plads bag ved det Træ, foran hvilket jeg stillede mig.

Jeg formanede ham endnu engang at holde sig rolig ved Synet af fremkommende Vildt og ventede med Bøssen ved Hoften paa Signalet til Jagtens Begyndelse.

Efter et halvt Kvarters Forløb lød kort forud til højre et Knald, saa et til venstre og det tredie i Midten, og derpaa Klappen og Banken paa Træstammerne, tillige med den anførende Skyttes og de næstkommanderende Skovfogeders Raab. —

Snart viste sig en statelig Kronhjort øverst oppe paa den modstaaende Banke. Han standsede nogle Øjeblikke, saa sig tilbage og klippede med Ørerne, og derpaa sprang han i kort Galop lige hen imod mig. Paa ti Skridts Afstand stod han atter stille og drejede Hovedet. Jeg holdt ham paa Halsen og trykkede til — han faldt.

Konrektor stak Hovedet om til mig og spurgte, hvad det var. Jeg pegede paa Hjorten, som laa i de sidste Trækninger.

„*Macte virtute esto!*"[15] raabte min Sekundant triumferende.

Jeg bad ham indstændigt om at dæmpe sin Glæde og sin Stemme og ladede igen.

Bakken foran var jævnt opskydende og temmelig bar for Træer, saa at jeg kunde overse den hele Skydeplads lige til baade øverste og nederste Ende af Dalen.

Det var et yndigt Syn for en Jæger, hvorledes Vildtet, alt som Klapperne drog frem, kom springende, humpende eller luskende hid, Raadyr, Harer og Ræve; de sidste forsigtigt spejdende efter en sikker Gennemgang og hine firmende planløst hid og did, snart farende tilbage og snart i deres blinde Frygt hurlende tæt forbi Skytterne, alt under livlig Skyden — mine Træffer, mine Bommer.

Konrektor kunde ikke bare sig for at hviske til mig, naar han saa noget:

„*Ecce! ecce!*"[16]

Hvortil jeg igen hviskede med halv Mund:

„*Tace! tace!*"[17]

Endnu var intet kommet mig i passende Skudvidde.

En Ræv havde længe gaaet frem og tilbage hen ad Bakkens øverste Kam. Omsider forsvandt han paa den anden Side. Straks efter forkyndte de vilde Skrig fra Klapperne, at han søgte at snige sig igennem dem; men kort derpaa pilede han ned imod min anden Sidemand til højre.

Denne traadte ubesindigt et Par Skridt frem og lagde an. Rævен snoede sig som en Vind — Bøssen knaldede — forbi! Nu

blev han ved i Farten sidelængs hen forbi min næste Sidemand — han skød — ogsaa forbi!

Med lønlig Glæde over disse Fejlskud ventede jeg nu, at Raden skulde komme til mig, men ak! alt for tidlig ytrede min Bagmand samme Forventning i et altfor lydeligt:

„*Jam ad triarios venit res*"[18].

Vips! gjorde Mikkel atter en Vending og frelste sig bagud mellem mine to Sidemænd, der, ærgerlige paa sig selv, gjorde lange Halse efter Skælmen. Jeg selv kunde ikke undertrykke et harmfuldt:

„Aa, fy da!"

Men jeg maatte dog til sidst le ved min Kollegas Undskyldning:

„Jeg troede profekto ikke, at han forstod Latin"[19].

Nu raabtes af.

Skytterne samledes om den fældede Skovens Konge; og med Stolthed delte jeg deres Glæde over dette lykkelige Skud; thi et stort Dyr var paa Ulvedals Jagt en stor Sjældenhed. Herover glemtes mine Sidemænds Pudler og den stakkels Konrektors Flovse; ja, det øvrige skudte Smaavildt ænsedes næppe.

Den anden Saat var mager; men i den tredie var jeg saa heldig at skyde tre Ræve, hvorover jeg indhøstede hele Selskabets beundrende Lykønskninger; men mest smigrende var mig dog Herregaard-Skyttens Ytring til nogle af de andre:

„Det er en allerhelvedes Rektor; han kunde tjene for Skytte, hvor det skulde være."

Den første Skov var afdrevet, og som vi vilde begive os paa Vej til den næste, kom Kammerraadens store Familie os i Møde.

Der var begge Jomfru Hansener; der var Qvartus og der var Qvintus; og — som i en meget naturlig Forbindelse — Flaskefoder og Madkurv. De skælmske Piger, som af Broderen var blevet underrettet om hans Læreres Skødesynder, lod ham igen give dem et Vink om, at det var en ufravigelig Skik paa Ulvedal aldrig at nyde noget, naar der var Jagt, før om Aftenen efter Jægernes Hjemkomst.

Saaledes trak Madkurven den ene, Flaskerne saavel som Pigerne den anden. Denne gjorde sin Bestilling som Udskænker Ære, men sad ej heller selv med tør Mund; thi Kammerraaden mindede ham jævnlig om, at han ikke maatte glemme sig selv.

„Drak jeg virkelig ikke selv?" spurgte han hver Gang ganske forundret og tømte med et resolveret „Naa da!" Sølvtumlingen.

Qvintus aad for dem begge to.

I, som læser denne min første og sidste Kærlighedshistorie, tilgiver mig den Snaksomhed, hvormed jeg opholder mig ved saa mange Smaatræk i disse mine lykkelige Ungdomsdage. Ethvert af dem har Rosomhed for mig; endog de ubetydeligste vilde jeg nødig savne paa dette landlige Vinterstykke, der endnu saa ofte fremstiller sig i Fortidens fjerne Baggrund, tiltrækker og fængsler min Erindring, opliver og forynger mit gamle, af tunge Sorger derefter saa haardt prøvede Hjerte.

Gode Læser! jeg har ingen anden, til hvem jeg kan sige: „Kan du huske det? og kan du huske det?"

De er borte — alle de, som dengang med mig delte den glade Jul. Jeg er ene blandt en yngre Slægt, og derfor dvæler mine Tanker saa tidt og saa længe ved den henfarne.

Efter at have tildelt os denne Forfriskning vendte vore smukke Marketendersker tilbage med en let Madkurv og tomme Flasker. Konrektoren, som nu havde faaet nok af Jagten, fulgte dem; vi andre kom først efter, da Solen havde fuldendt sin korte og lave Bane, og de større Stjerner pippede frem paa Himmelens mangefarvede Hvælving.

„*Otium est pulvinar amoris*"[20], sagde Konrektor advarende til Disciplene, naar han tydede et Sted i Æneidens fjerde Bog, hvor den fromme Skælm Æneas mødes med Dido i Grotten, og forklarede han altid *otium* ved: „gode Dage og Mangel paa bestemt, stadigt Arbejde."

Her befandt jeg Rigtigheden af hans Maksime. Tilforn havde jeg virkelig aldrig haft Tid eller Mag til at forelske mig. De smukke Pigeansigter var gledet mig forbi som Billeder i den magiske Lygte. Havde jeg endog en enkelt Gang givet mig Stunder til at fastne mit Blik ved en udmærket Genstand i Hovedstadens glimrende Panorama, de alvorlige Muser havde dog stedse henvist deres lydige Søn til Kollegier og Biblioteker, Lukubrationer og Timeinformationer.

Der skal *otium* til at elske; og den manglede jeg nu ikke paa Ulvedal; ogsaa var der Piger nok; men den ene gik mig i Vejen for den anden. Det gik mig ligesom den beskænkede, der stod midt paa Torvet med Gadedørsnøglen i Haanden og stak efter de uafladeligt rundtsejlende Huse.

De smukkeste af alle dem, jeg saa, var unægtelig Kammerraadens egne to Døtre; men de var begge to lige smukke, saa at jeg aldrig vidste, hvem jeg skulde give Fortrinnet, naar de stod

ved Siden af hverandre; og var de adskilte, syntes mig den tilstedeværende altid at have det.

Enten det nu kom af denne Ligevægt i min delte Tilbøjelighed, eller deraf, at de unge Piger i Grunden var hverken mer eller mindre end Hverdags-Fruentimre med glat Overflade, men uden dyb Grund — nok er det, jeg kunde af den ene modtage Kaffekoppen uden noget elektrisk Stød i Fingrene og ved L'hombrebordet spøge med den anden uden at forspille mig. Selv de Kys, der under Julelegene saa rigeligt faldt i min Lod, frembragte ikke i mit Hjerte hin søde Beklemmelse, Digterne saa ofte omtaler. — Ingen vil da tvivle paa, at jeg efter Dagens Udmattelse og Aftenens Lystighed sov saa haardt, som om der aldrig var Kærlighed til.

3.

UROLIG NAT

Gerne havde jeg sovet til den lyse Dag; men der blev intet af: højst kun i tre Timer var jeg borte. Da vækkedes jeg af et stærkt Rabalder paa vor Kammerdør, og derpaa fulgte en drøj Ed, en flerstemmig Latter og derimellem Hyssen og Kalden til Orden og Rolighed.

Endelig gik Døren ordentlig op, og en Pige kom ind med Lys i Haanden og Rejsekapper paa Armen. Efter hende kom fire Mandfolk — tre unge og et gammelagtigt — belæssede med Pelse, Pudehynder, Sofapuder og dito Pølser, hvoraf jeg sluttede, at en Søsterseng skulde opredes til disse lystige Brødre, der nylig maatte være ankommet og ikke vilde gøre ,,dem selv" Uro.

,,Hvem ligger her?" hviskede en til Pigen, medens de alle paa Tæerne fulgte hende.

,,Det er de to fornemste af Hørerne," svarede hun, idet hun aabnede en Dør i Tapetet.

,,Det kunde jeg mærke," sagde en anden, ,,her lugtede saa latinsk."

Og dermed gik hele Flokken ind i det aabnede Bagværelse. Pigen kom straks tilbage og overlod Herrerne til sig selv.

Nu vilde jeg igen overgive mig til Søvnen, men forgæves! Først gjorde de derinde en uendelig Støj med at trække hverandre af Støvlerne, hvorved snart en, snart en anden dumpede

i Gulvet, hvilket heller ikke gik af uden Latter. Og da de endelig var kommet til Leje, begyndte Kommersen paa ny — som jeg kunde høre — med at trækkes om Kapper og Hynder, hvilket omsider foranledigede et almindeligt Bombardement med Sofapølserne, der gav et Bump efter det andet paa Brædevæggen. Endelig sluttedes Stilstand.

Jeg var allerede nær ved at sove ind igen, da et skingrende Hanegal lød ude i den lange Gang. En Fnisen i Bagværelset lod mig formode, hvo der havde bragt den levende Vækker i vor Nærhed.

Det blev ikke derved: Hanen havde begyndt sin Fanfare anden Gang, da han blev afbrudt ved en Larm af ganske anden Beskaffenhed, og som sandsynligvis forskrækkede ham endnu stærkere end mig, thi han udstødte et skærende Skrig. Det lød nemlig, som om flere velbeskoede Heste kom galopperende op ad Trappen, der førte til Korridoren, og frem og tilbage i samme.

Det var for galt. Min Genbo, der hidtil havde sovet sødelig oven paa Dagens uvante Anstrengelse, vaagnede endelig, satte sig over Ende, lyttede og mumlede for sig selv:

„*Lemures nocturnaqve spectra!*"[21]

Jeg svarede intet, fordi jeg ventede paa, hvad dette vilde blive til. Men Spektaklet ophørte; der paafulgte en dyb Stilhed, som dog snart afbrødes, idet den ene af Galningerne med hul og skælvende Stemme deklamerede:

„Und immer weiter, hop hop hop,
Geht's fort im donnernden Galop —"[22]

videre kom han ikke; thi ved et dundrende Stød sprang Døren op paa vid Væg, og midt i Aabningen viste sig — en Dværg med et langt hvidt Skæg.

Jeg blev ikke ganske vel til Mode, Konrektoren lige saa lidt:

„Sover De?" hviskede han.

Jeg svarede nej, men i det samme løstes Gaaden: Mandslingen brægede: det var — en Gedebuk.

Som jeg siden efter hørte, gik Personen frit omkring, hvor han behagede, og maatte denne Nat være sluppet ind i Korridoren med de fremmede, der virkelig var ganske uskyldige heri.

Frygten gaar gerne, naar dens naturlige Aarsag opdages, over til Arrighed. Saaledes gik det ogsaa mig. Jeg sprang op og greb Mads om det ene Horn; og da jeg endnu troede, at dette ogsaa var et Puds af de fire Spektakelmagere, trak jeg ham hen til deres Dør, aabnede den og stødte ham derind, hvorpaa jeg atter lukkede. Derpaa gik jeg hen til Konrektoren, fortalte ham

ganske sagte alt, hvad der var foregaaet, imens han sov, og lagde mig igen.

Jeg havde kun gjort ondt værre; thi i Stedet for at Fyrene før havde slaaedes med bløde Sager, tog de nu fat paa Bukken og skød ham over paa hverandre fra en Side af Kammeret til en anden, til uendelig Morskab for dem selv, men mindre for den ærværdige Hr. Mads, der, halvt af Angst, halvt af Arrighed, gav sin bedste Stemme med i Latterkoret.

Men man kedes ved alt i Længden. En af dem foreslog omsider, at man skulde slænge en Kappe til Bukken og der indbyde ham til Hvile. Da alt derefter blev fuldkommen roligt, maatte jeg tro, at han havde taget mod Tilbudet.

„*Tandem!*"[23] sukkede jeg og lagde mig i Lave; men det var forbi med min Søvn; jeg var nu engang blevet alt for aarvaagen.

Vel en halv Time laa jeg og ventede forgæves: da lød et langt og dybt Suk fra den anden Seng. Jeg keg derover, og da Maanen nu var kommet saa højt op paa Himmelen, at den temmelig oplyste Værelset, saa jeg min Genbo halvt oprejst i Sengen, med den ene Haand holdende i Sengebaandet og med Hovedet hvilende paa den anden.

„Er De ikke vel?" spurgte jeg.

„Aa jo!" svarede han atter sukkende, „det er blot gamle Reminiscenser."

Efter et Ophold sagde han paa Latin — hvilket Sprog han talte fuldt saa færdig og gerne som Dansk —:

„Kære Ven! De ved nok, jeg er Enkemand og barnløs; men har De hørt, hvorledes jeg blev det?" —

„Nej!" —

„Vil De høre det?" —

„Ja! — naar," lagde jeg til, „det kun ikke er at oprive Deres Hjertesaar?"

„Ak!" sagde han, „mine Hjertesaar lukker sig alligevel ikke her i Verden — de kan ikke og skal ikke — de er for mig Guds aabne Breve paa en glædelig Genforening med dem, efter hvem jeg sukker. — Da jeg havde taget store Filologikum, gjorde jeg en Rejse til de nordtyske Universiteter. I Kiel saa jeg min salig Kone. Vi kom til at elske hverandre; og da jeg Aaret derefter havde faaet mit nærværende Embede, rejste jeg derud og holdt Bryllup."

Her tav han, trykkede sine Øjne med Lagenet og vedblev:

„Fem Aar levede vi tilsammen — min Ven! der var ikke et ondt Ord imellem os i disse fem Aar — husker De det sidste

Kapitel af Salomons Ordsprog? der har de hendes Beskrivelse. Ja! hun gjorde mig godt og intet ondt alle hendes Livs Dage"[24].

Her sank han tilbage paa Puden og græd, men ikke længe; atter hævede han sig og sagde:

„Min Svigerfader var Købmand — en inderlig god Mand; han var skrøbelig af Helbred, brystsvag. Efter de fem lyksalige Aars Forløb kom der Brev fra hans Kone, at hans Dage var talt, at han endnu kun havde det Ønske før sin Død at se sin eneste Datter — de havde en Søn til, men som døde kort før Faderen. — Hun vilde af Sted — hun burde vel og; men det var mig ikke muligt at ledsage hende længere end til Kolding. Der skiltes vi. Der saa jeg hende sidste Gang, men ikke hende alene. Vort eneste Barn, en velsignet Glut, fire Aar gammel, havde vi taget med dertil, dog uden at tænke paa, at hun skulde videre. Men da hun nu skulde tage Afsked med Moderen, da blev der Klage og Jammersang, og den ene kunde ikke komme fra den anden, og Enden blev, at de to fulgtes ad, og jeg rejste alene til mit Hjem. —

Gode Mand! ved De, hvad det er at vente? ellers ved De ikke, hvor langsommelig Tiden kan være. Dagen efter min Hjemkomst løb jeg selv paa Posthuset, for jeg beregnede, at hun kunde skrevet mig til fra Flensborg. Der var intet Brev. Dog slog jeg mig til Ro; thi næste Postdag tvivlede jeg aldrig om at erholde et. Det kom heller ikke. Jeg var fløjet derhen, men jeg krøb tilbage. Nu begyndte Dagene at længes, Nætterne ligesaa. Jeg vaklede mellem Haab og Frygt, mellem Tro og Tvivl; jeg antog og forkastede en Mulighed efter den anden. Følgende Postdag heller intet.

Nu blev Minutterne til Timer, Timerne til Dage. Jeg havde hverken Rist eller Ro. Jeg gik op og ned i mit øde Kammer. Jeg gik fra Værelse til Værelse i hele Huset som en, der leder og ikke ved hvorefter. Jeg saa paa Solen: den stod stille; jeg saa til Klokken — havde det ikke været for Pendulens Slag, jeg vilde ogsaa troet, at den var gaaet i Staa. Snart kastede jeg mig paa Lejet, snart gik jeg med hurtige Skridt hid og did, som om jeg derved kunde fremskynde den blytunge Tid.

En Maaned havde slæbt sig af Sted; det forekom mig, at det var et Aar siden jeg skiltes fra Kone og Barn. Jeg kunde ikke holde det længer ud. Jeg rejste — Dag og Nat. Jeg kom til Kolding og vidste ikke, hvordan jeg var kommet der. Jeg kom til Haderslev. Gæstgiveren, som kendte mig fra mine forrige

Rejser, spurgte mig, om jeg nu vilde ud og hente min Kone, og fortalte, at da hun for en Maaned siden var der med sin Datter, laa just et Skib sejlfærdigt til Kiel; paa dette gik hun om Bord for at spare Vognleje; og da Vinden var god, haabede hun at naa Rejsens Maal saa meget snarere.

Ved denne Efterretning løb en kold Gysen over mit hele Legeme; jeg var næppe i Stand til at bestille Vognen. Jeg kom til Kiel — ind i min Svigerfaders Hus — han laa Lig — hans Kone laa for Døden, og min — vidste ingen af at sige."

Han tav, men et dybt Suk sagde mig Resten.

„Herre Gud!" sagde jeg, „Skibet maa være forgaaet."

„Uden mindste Tvivl," svarede han i en rolig og hengiven Tone; „Skipperen havde hjemme i Kiel; Værten i Haderslev havde nævnet hans Navn, som jeg mindedes — jeg forhørte mig der — hans Enke bar allerede Sorg for ham. En anden Skipper havde bragt den Efterretning, at han i en Byge var kæntret og sunket med Mand og Mus."

Her lagde Oldingen sig igen tilbage og foldede Hænderne over sit Bryst.

Denne sørgelige Historie gjorde saa dybt et Indtryk paa mit Sind, at min Indbildningskraft lod mig ingen Ro, men førte mig fra en Jammerscene til den anden, fra Enkemandens tomme Bolig til Ligstuen i Kiel, til den ulykkelige Kvinde paa det synkende Vrag, hvorledes hun fortvivlet knuger Barnet i sin Favn og raaber til Himlen om Frelse, indtil Bølgen kvæler hendes Stemme og lukker sig over begge — jeg blev til sidst saa benouet, at jeg gerne kunde have rejst mig af Sengen for at vorde denne rædsomme Forestilling kvit.

Jeg satte mig virkelig over Ende og saa over til den ynkværdige Mand — han sov!

„Gud være lovet!" sukkede jeg med lettere Hjerte, „som skænker os Lindring og Lise for endogsaa de tungeste Sorger. Han lader den lægende Tid henglide over dem alle; den jævner, udsletter og dækker over, som Havet over dem, det tager ned i sit dybe Skød." —

Nu nød jeg omsider en Times Slummer. Da jeg vaagnede, randt vel Fortællingen mig straks i Tanker; men det forekom mig nu, som om Begivenheden var blevet meget ældre, som om det allerede var længere Tid, siden jeg hørte den, og sjælekarsk stod jeg op for at nedskrive et Par Bemærkninger om de gamle Romeres Jagtforlystelser.

Medens jeg slumrede, var der lagt Ild i Kakkelovnen og Kam-

meret allerede lunt. Jeg tændte Lys, satte mig og skrev og var netop blevet færdig, da Tjeneren kom og meldte, at Tevandet var inde i Stuen. Klokken slog syv.

Jeg gik ned og fandt hele Familien oppe; og nu kom Gæsterne til en efter den anden, til sidst min Konrektor. —

Blandt de første Spørgsmaal var som sædvanlig: hvorledes vi havde sovet. Uden Omsvøb fortalte jeg Nattens Begivenheder og spurgte naturligvis om, hvem mine muntre Naboer monne være. Ingen vidste det bestemt; man gættede paa den og den; thi Skælmerne havde sagt Pigen nogle ravgale Navne, som hun ikke kunde huske.

Som vi snakkede herom, kom de tre af dem — de unge nemlig.

Da den forreste tren ind ad Døren, raabte Kammerraaden med en dygtig Trumf: „Jeg tænkte det nok!" og sprang ham i Møde.

Men han og alle vi andre brast med det samme i en krampagtig Latter; thi hvem havde han ved sin Side? Gedebukken! med Degnens Paryk og snollede Hat paa Hovedet; dens ene Forben laa paa Spøgefuglens Arm, og saaledes trippede den nok saa pænt frem paa Bagbenene.

„Her," sagde han, „forestiller jeg Dem min Kontubernal, velærværdige Hr. Mads Buk, privilegeret Søvnforstyrrer paa Ulvedal, samt Vicegartner sammesteds, som og adjungeret *cum spe successus*[25] hos Degnen i Ulstrup."

Hvad det dog er for en velsignet Gave, denne snaksomme Munterhed, der som et elektrisk Stød meddeler sig alle og tvinger selv den bedrøvede til at le med Taarer i Øjnene! at kunne vende den lyse Side op paa alle Ting, gribe enhver Glæde i Flugten, spøge med Vid og skæmte uden at fornærme!

Herredsfogden — uagtet hans ungdommelige Udseende var han en Mand ind i de fyrretyve — besad i høj Grad dette lyksalige Talent og ansaas derfor med Rette som Sjælen i alle Selskaber. Vort fik nu først ved hans Ankomst rigtigt Liv; og det forekom mig virkelig, som vi hidtil havde savnet ham.

De to andre var vakre Ynglinge, begavede med en Del af hans Lune og hele hans Godmodighed.

Da der endelig opstod en Pavse i Latteren, erindrede vi den fjerde medrejsende.

Ingen af de tre kendte videre til ham, end at han var Købmand og hed Andersen. Han var stødt paa dem i Gæstgivergaarden i Vejle; og da han straks viste sig som en dannet og meget behagelig Mand, havde de ikke taget i Betænkning at til-

byde ham en Plads paa deres Vogn, saasom han netop skulde den Vej.

I det samme traadte han ind; og efter at være paa Anmodning forestillet Vært og Værtinde sagde han med en Verdensmands Belevenhed:

„Dersom Undskyldninger kunde forsvare min Paatrængenhed, eller om jeg troede, at de forlangtes, vilde jeg gerne frembære dem; men disse Genier har lovet at tale min Sag" —

Her afbrødes han ved det elskværdige Ægtepars hjertelige Velkommen! og endnu inden at være gjort bekendt med os andre vedblev han:

„Jeg er Købmand — i yngre Dage Sømand — og kommer fra Kap for at besøge mit Fødeland, som jeg ikke har set i to og tyve Aar; men mest for at se min eneste Broder, som jeg i al den Tid slet ikke har hørt noget til. Han bor her i nærmeste Købstad og er Konrektor —"

Her vendtes alles Øjne til denne: han sad bleg og skælvende og formaaede ikke at rejse sig, næppe nok at frembringe de Ord:

„Christian! er det dig?"

Brødrene sank i hinandens Arme.

Min ædle Vens Overraskelse var saa meget større og frydeligere, som han allerede i mange Aar havde troet Broderen død, da der siden hans første Udrejse til Kina ikke var indløbet anden Efterretning fra ham, end at han var forblevet i det usunde Batavia. Hans bestandige Tavshed havde sin Grund, først i Ungdoms Letsind og siden i den Beslutning ej at ville lade høre fra sig, med mindre han kunde vende tilbage som rig Mand, hvilket nu var Tilfældet.

4.

KOMTESSEN

Herredsfogden spillede en særdeles god Violin og havde paa maa og faa medbragt et Skrin pakfuldt af Musikalier. Seks andre behandlede forskellige Instrumenter; men der var desværre ingen paa Ulvedal, naar undtages en gammel Fløjte af Kammerraadens. Dog herfor blev snart kendt Raad: en Vogn kørte til Byen at hente Stadsmusikanten med hele hans Forraad.

Imidlertid led vi slet intet af Kedsomhed. Efter en tæt Frokost, ved hvilken Degnen og hans hornede Substitut gav rigelig

Stof til Skæmt og Løjer, tog Herredsfogden fat paa sit Instrument og strøg en Vals, der snart rev de fleste med sig; og da der ikke var Damer nok, maatte ogsaa Mandfolk danse med hinanden.

De genfundne Brødre sad smilende sammen og saa til. De slap næsten aldrig hverandres Hænder, og den ældre — jeg mener Konrektoren, havde femten eller seksten Aar forud — passede især paa den yngre med en Ængstelighed, som om han var bange for at miste ham igen — som en nygift Mand, sagde Herredsfogden, paa sin unge Kone. Kom Købmanden ham et Øjeblik af Sigte, spurgte han urolig: „Hvor blev Christian? saa I ikke Christian?" og søgte, til han fandt ham.

En Morskab afløste den anden; den lystige Jurist var Sjælen i dem. Han gjorde endog et Par Gange det vidunderlige Kunststykke, at han fik Qvintus til at le saa heftigt, at man saa hans Tænder.

Dagen var borte, inden vi mærkede det, Aftenen ligesaa. Endog Damerne havde saaledes ladet sig henrive i denne Munterheds Hvirvel, at da det blev Sengetid, kom de først i Tanker om, at der manglede Leje til en. Vel skete Tilbud nok om at ville ligge paa Stole, men saadanne blev ikke antaget.

Den ene Datter hviskede noget til Moderen, men denne rystede paa Hovedet og svarede sagte, hvorved jeg blot nam de Ord:

— „Gøre hende Uro saa silde —"

„Det behøves jo ikke heller," sagde nu Kammerraaden; „der staar jo en Seng i den sorte Stue; Hovednøglen lukker op — i Morgen kan vi gøre Undskyldning."

„Den sorte Stue?" spurgte begge Pigerne med store Øjne; „hvem vil Fa'er ha'e til at ligge der?"

„Ih —" svarede han smilende — „Degnen for Eksempel."

„Nej Katten ryuv mæ, om a gjør!" raabte denne bestemt, „saa skal a fahr go hjem."

Nu blev jeg nysgerrig, saa vel som alle de, der ikke havde været paa Gaarden før.

„Hvad er der med den sorte Stue?" lød paa een Gang flere Stemmer.

„Intet andet," sagde Kammerraaden lidt haanligt, „end at det spøger der. Man siger, at en stakkels Frøken, der var kommet for Skade, i gamle Dage er levende indmuret deroppe — naa, een Vej skal vi ud — vil De trække Lod, mine Herrer! eller — tør ingen ligge ene — kan De jo blive to — jeg er ogsaa villig —"

„Ingenlunde!" raabte vi, „De maa ikke jages ud af Deres egen Seng!"

„Saa trækker vi," sagde Herredsfogden; „men den, der faar Lodden, skal bestemt ligge alene hos Frøkenen."

Vi trak, jeg blev den udvalgte og modtog Forsamlingens Lykønskninger; men Degnen satte ordentlig et glubsk Ansigt op og sagde:

„A vil, Katten ryuv mæ, ett bytt mæ ham, om a saa ku vinn hiele Ulvedaahl."

Det berygtede Værelse laa langt borte i en anden Fløj af Borggaarden, og for at naa derhen maatte jeg gennem adskillige andre, tillige med en lang stenlagt Gang, Trappe ned og Trappe op igen. Tjeneren aabnede, tændte et medbragt Lys og fjernede sig med Gaardlygten efter at have kastet et hurtigt og sky Blik hen til et vist Hjørne i Stuen.

Denne førte med god Skel sit varslende Tilnavn: Loft og Vægge var malede, men med saa mørkeFarver, at det hele udgjorde et sandt Natstykke. Selve Omhænget paa den uhyre Himmelseng var af et Slags sortbrunt gammeldags Silketøj eller Damask. —

Inden jeg krøb inden for dette, gjorde jeg med Lyset i Haanden en Rundar. Da jeg kom til det Hjørne, hvorhen Tjenerens Øjne saa mistænkeligt skelede, opdagede jeg straks et Billede, der alt for levende erindrede mig om før berørte Sagn. Det forestillede en ung Kvinde med et skønt, men dødblegt Ansigt og nedslagne Øjne. Hendes Legeme var indhyllet i en Nonnedragt, og i de foldede Hænder holdt hun Krucifiks og Rosenkrans.

Dette Maleri befandt sig tæt op til Hjørnet; og paa den anden Side deraf stod en Mand, som med Rette bar Navnet af den røde; thi alt paa ham var rødt, lige fra Haaret og Skægget til de snævre Benklæder og lange Snabelsko. Hans skumle, blodtørstige Blik var stift fæstet paa Damen skraas over for ham.

Jeg hørte siden, at dette skulde være Faderen til den af ham selv fordømte, indmurede Pige.

Det var mig lige indtil denne Nat uforklarligt, hvorlunde den, som ikke tror paa Spøgelser, alligevel kan frygte for dem. Men da, ved pludselig at gribe mig selv i en vis Banghed, ledtes jeg til den Overbevisning, at en saadan Frygt er grundet i vor lige saa ubegribelige aandige Natur, er et af de Rifter i Dødens Forhæng, gennem hvilke Sjælen skimter Udødeligheden. Og lige siden har Spøgelsefrygten aldrig været mig en Genstand for

Skæmt — end mindre for Spot; meget mere har jeg betragtet den som en hellig, skønt dunkel Aabenbarelse fra Aandernes Verden.

Jeg kunde ikke sove. Mine Øjne faldt ofte sammen, men aabnedes atter for at skotte hen til den skumle Krog, hvor Maanen belyste det ligblege Ansigt.

Til sidst tyktes mig, jeg hørte en svag Lyd derhenne, som af et musikalsk Instrument.

Jeg holdt min Aande — hørte intet. Lidt efter kom Lyden igen.

Nu lettede jeg Hovedet fra Puden — det var intet Selvbedrag; men Tonerne saa fine og fjerne, at det ikke var muligt at skelne, om de kom fra et Instrument eller fra et menneskeligt Bryst. En let Gysen udbredte sig fra min Isse og ned over hele Legemet. Var det Aandesang fra Murenes Indre? Den ulyksaliges Dødssalme? — Det blev ved.

Mine Nerver dirrede med en sælsom Krillen, og Benouelse indklemte mit Bryst. Jeg rejste mig helt over Ende og stirrede stift paa Billedet, ventende med stille Forfærdelse hvert Øjeblik at se noget.

Ansigtet bevægede sig — hævede sig — sank — forstørredes — formindskedes — Angsten steg. Dog havde Fornuften ikke saa aldeles tabt sin Virkeevne, at den jo endnu kunde berolige mig med den Forklaring, at disse tilsyneladende Bevægelser maatte tilskrives Maanen, alt eftersom den gik bag en Sky eller atter fremtraadte.

— En ny Stilhed.

Jeg begyndte at aande friere, tænke roligere, overlægge. Jeg fattede en rask Beslutning: stod op og kastede mig i Klæderne, gik hen til et Vindue, og det forekom mig virkelig, som om jeg hos den klare, venlige Maane hentede mig nogen Trøst og Opmuntring. Jeg delte mit Blik mellem den og det frygtelige Hjørne.

Men hvad nu videre? Skulde jeg her blive staaende til Dag? — eller — jeg keg ud: der var dybt ned; jeg maatte befinde mig i andet eller tredie Stokværk. Skulde jeg flygte tilbage? den lange, mørke Vej, jeg var kommet? vække hele Huset? give mig selv til Pris for Latter, Spot, Foragt?

Af denne Uvished udreves jeg igen ved Klangen af de gaadefulde Toner, der ikke kom fra hin Krog, som det forhen tyktes mig, men fra den modstaaende Side. Jeg vovede at gaa derhen,

at lægge mit Øre til Væggen — det var Sang, jeg hørte — en blød kvindelig Stemme.

Besindelsen vendte tilbage; men Forundringen tiltog: hvo kunde synge her? saa silde? — Jeg lod mit Ur repetere — Klokken var halv eet — midt i den allerfarligste Aandetime! — Jeg hældede mig til Væggen — den gav efter — en Tapetdør gik langsomt op og ind til en meget stor Sal. I den anden Ende af denne viste sig en Lysstrime, der kastede et Skær langt ud paa Gulvet.

Der indenfra kom Tonerne. — Nu tav de; men straks derpaa var der en, som talte, og en anden, som svarede — Nysgerrigheden drog mig — paa Kattefødder skred jeg derhen for at se, hvo af Damerne der var kommet saa uformodet i min Nærhed for at kvinkelere Natten ud.

Jeg keg ind ad Nøglehullet — nær kunde jeg segnet om af Forfærdelse; thi der sad hun selv, den indmurede, i sin sorte Dragt og med det skønne, blege Aasyn. Hun vendte Siden til og havde et Papir liggende for sig, hvorpaa hun syntes at tegne. Ved samme Bord sad med Ryggen til mig endnu et Fruentimmer, af hvem jeg blot kunde se Hovedets og Overkroppens smukke Omrids, da hun selv dækkede det foran staaende Lys. Jeg var naglet til min Post. —

Nu bøjede den sidste Hovedet hen for at betragte Tegningen.

„Denne Blomst," sagde hun paa Fransk og med den reneste Udtale, „lykkes dig overordentlig."

„Du mener Tusindfryden," svarede hin i samme Sprog; „det er en af mine kæreste Blomster, Alice!"

Hun drog et dybt Suk, saa med et ømt Smil paa Tegningen og lod Penselen hvile.

Hun med Ryggen til mig sukkede ligeledes, drog Hovedet tilbage og gav sig til at sy, som hendes Armbevægelser viste mig. — Efter et Ophold, i hvilket hun atter gjorde nogle Strøg, sagde Malersken langsomt og vemodigt:

„Den er Aarets sidste Blomst."

Og med Blikket — jeg kunde sige — medlidende hæftet paa Blomsten sang hun med hin bløde, smeltende Stemme, der før saa heftigt forskrækkede mig, følgende franske Elegi, som jeg her har stræbt at gengive paa vort eget Maal:

Hvorfor tøver du saa længe?
Somren er jo alt forbi.
Ene du i visne Enge
Smiler paa min Sti.

Vil du minde mig om Vaaren,
Som med dine Søstre svandt?
Atter vække Længselstaaren,
Som forgæves randt?

Vække Minder, som bespænde
Hjertet med Tungsindighed?
At min Sommer er til Ende,
Tror du ej jeg ved?

Her tav hun, lænede sig tilbage mod Stoleryggen og foldede Hænderne i Skødet; en stor Taare rullede ned over hendes lilliehvide Kind.

Da skød hendes Selskaberinde Sytøjet fra sig, greb hendes ene Haand, trykkede den mellem begge sine til Barmen og sang i højere, kraftigere Tone og hurtigere Tempo:

Ej om Vaaren vil jeg minde,
Ej om svunden Sommer, nej!
Men dig lære end at finde
Glæden paa din Vej.

Sørg dog ej for Vaarens Glæder!
Sine Blomster har din Høst;
Selv den Taare, som du græder,
Er ej uden Lyst.

Hendes egen Stemme hensmeltede ved de sidste Ord i stille Graad. Hun rejste sig, sank paa Knæ for den siddende, omfavnede hende og lagde sin Kind paa hendes Arm. Denne lagde signende sin anden Haand paa Trøsterindens Tinding.

Jeg ved ikke, hvilken vemodig Medfølelse der saa uvilkaarlig gennemtrængte mit hele Væsen, at mine Øjne stod i Taarer, skønt disse sørgende var mig lige saa ukendte som Aarsagen til deres dybe Kummer.

Det gav et Smæk i Panelet tæt ved mig. Den siddende saa sig om efter det. Jeg var bange, de skulde faa i Sinde at kigge ud i Salen; derfor gik jeg med lange Skridt og hurtigere, end jeg var kommet, paa Hosesokkerne tilbage til min sorte Stue; her søgte jeg nu atter Sengen; men den uroligste Nysgerrighed virkede, ligesom Frygten før, mod Søvnen.

Hvem i al Verden kunde de dog være, disse mærkværdige Mennesker — fremmede for Husets Folk! — Og ingen havde omtalt dem endog kun med et Ord! —

Jeg blev til sidst saa forvirret, hartad fortumlet, af denne forgæves Fritten og Gætten, at jeg var nær ved at indbilde mig,

at jeg havde været Tilskuer ved en Aandescene, og at de tvende uforklarlige Væsner tilhørte et af de henrundne Aarhundreder. Den enes Lighed med Billedet — dennes ualmindelige Dragt — dette fremmede, fordum blandt Adelen brugelige Tungemaal — alt stemmede med Sagnet.

Endelig sov jeg ind og sov lige til det første Dagskær.

Utaalmodig klædte jeg mig paa og ilede ned i den almindelige Samlingsstue.

„Hvordan har De sovet? Mærkede De noget? Hørte De noget? Saa De noget?"

Saaledes lød det fra alle Kanter; og det varede længe, inden jeg ogsaa kunde komme til at spørge:

„Ligger der nogen i den Fløj? Hvem bor der? Hvad er det for Damer?"

Kammerraaden lo: „Har De besøgt Damerne, eller Damerne Dem?"

Nu fortalte jeg hele Eventyret.

De fleste af dem stak i at le, og Værten raabte:

„Vor Rektor har min S.... rigtig villet liste sig ind til Komtessen —"

— „Hvad for en Komtesse?" faldt jeg forundret ind.

„Ih! Komtesse R..., som har lejet Værelserne derovre. Hendes Forfædre har ejet Gaarden her — Gud ved hvor længe; men Faderen solgte baade den og Godset."

„Men hvem er saa Alice?" spurgte jeg videre.

„Hm! det er ikke godt at sige," lød Svaret; „det er Alice eller Else, som de andre her kalder hende. Hun skal vel være et Slags Française for Komtessen. Hun er da kommet med hende herind udenlands fra."

Nu vidste jeg saa meget, men det var kun til endnu mere at pirre min Nysgerrighed. En Komtesse og en Française er uden videre ingen Genstande for denne; men d i s s e! saa højst dannede, — som de jo tydelig viste sig for mig i hine Øjeblikke — rige paa Kundskaber, paa Følelse — og dog levende i slig Afsondring med deres sikkert store og interessante Hemmeligheder!

Jeg blev ved at spørge og fik stykkevis efterstaaende lidet tilfredsstillende Oplysninger, som endda gaves mig med samme Ligegyldighed, hvormed Folk, der bestandig har boet i en smuk Egn, besvarer en fremmeds Spørgsmaal om de forskellige Punkter, der i Udsigten tiltrækker hans Blik.

Komtessen kunde være midt imellem de tredive og de fyrretyve, havde tilbragt den længste Tid hos Slægtninge i det syd-

lige Frankrig og kun boet paa Ulvedal noget over fire Aar. Hun levede meget stille, saa ingen fremmede hos sig og kom ej heller ud, undtagen til Kirke een Gang om Maaneden.

Kammerraadens besøgte hun og Mammesellen, efter forudgaaet Melding, regelmæssigt den første Søndag i hvert Fjerdingaar til Te og indbød dem til sig den følgende. Men alt uden synderlig Morskab for nogen af Parterne, da hun talte det Danske med nogen Vanskelighed. Hun gjorde meget godt i Stilhed, opklædte hvert Nytaar to fattige Børn, uddelte til Julen Fødevarer med mere; og Degnen roste hende, fordi hun til Højtiderne ved sin Tjener ofrede ham en Specie. Med Mammesellen var han endnu fuldkomnere fornøjet, da hun bar mange Børn — dog kun de fattiges — i Kirke, hvorved hun betænkte ham med en Rigsdaler. For Resten var begges Væsen noget stift, afmaalt og fornemt, hvilket Kammerraaden dog godmodig skrev mest paa Sprogets Regning.

Jeg bad nu Kammerraaden om at vorde meldt hos Komtessen for personlig at aflægge min Taksigelse for Natteherberget. Han lod straks Tjeneren gaa over, men forsikrede mig tillige, at hun ikke modtog mit Besøg.

Denne kom snart igen og bragte virkelig den Besked, at Komtessen bad sig undskyldt, fordi hun ikke kunde se Hr. Rektoren, eftersom hun befandt sig upasselig; men det skulde i øvrigt være hende kært, om han fremdeles vilde afbenytte hendes Værelse.

„Der laa vi den Nat og havde ingen Dyne paa os," raabte min lattermilde Vært og slog en hjertelig Skogger op; „lad os faa L'hombrebordet frem.

5.

ALICE

Jeg har oftere bemærket, saavel hos mig selv som hos andre, at en enkelt Begivenhed, den være stor, vigtig, bedrøvelig, ja frygtelig, ikke nær saa let bringer os ud af Fatning — end ej af Stemning — som flere forskellige, skønt disse er hver for sig ganske ubetydelige og tilsammentagne af langt ringere Vægt end hin. Man kan modstaa et eneste tungt Slag, men bukker under for flere lette.

Saaledes gik det mig her: først fortrød det mig, at Nattens

Gaader havde faaet saa hastig og klar Opløsning, dernæst ærgrede jeg mig over, at de erholdte Oplysninger om de tvende interessante Figurer i dette Natstykke gjorde dem endnu gaadefuldere end før; og endelig harmede jeg mig over den Ligegyldighed, hvormed de af Husets Folk omtaltes. Disse sank i mit Omdømme ned til ubetydelige Hverdagsmennesker; deres Munterhed forekom mig flov, deres Skæmt fad og deres Forlystelser platte.

Jeg blev rent forstemt og spillede min L'hombre i et Lune, omtrent som naar jeg retter en Stil, der vrimler af grammatikalske Bommerter. Stadsmusikantens Ankomst virkede derfor paa mig som et pirrende Middel paa den asteniske, men det var lige saa meget ham selv som hans Musik; begge stod i fuldkommen Opposition til hinanden.

Jeg skal forklare mig tydeligere.

Han var en Mand med et grimt, barskt Ansigt, et ru og skarpkantet Væsen, smaatalende, knurvorn i hele sin Omgang. Og dog var den lifligste af alle Kunster ham alt, og alt andet — intet.

Musik var hans Stolthed — jeg tør ikke sige Glæde; thi aldrig saa han mørkere ud end netop under Udførelsen af de allerskønneste Stykker. Han elskede Kunsten (som en Tyran sin Kone, sagde Herredsfogden), men intet Menneske under Solen; enhver, som ikke forstod Musikken, foragtede han.

Hvo der nu kendte ham og tog ham, som han var, den morede han paa en dobbelt Maade: først ved sin Kunstfærdighed, dernæst ved sin Gnavenhed. Herredsfogden kendte ham: staaende paa Trappen med Violinen til Kinden modtog han Apollos Præst — ikke med Buk eller mundtlig Hilsen — men ved at spille og variere Musikken til de Ord: „Vær velkommen!" i Heibergs „Indtoget".

Dette sindrige Galanteri blev straks forstaaet og optaget; Musikanten nikkede og sagde:

„Det er den rette Maade at tale paa."

„Ja, visselig!" svarede Skælmen med alvorlig Patos, „Kunsten kulminerer ikke, før den fuldkommen erstatter Mundens Taleorganer."

„Slaa nu Beterne i Hartkorn!" raabte Kammerraaaden, da vor Kapelmester — som Herredsfogden kaldte ham — traadte ind.

Den sindige Tertius paatog sig dette Arbejde. Og nu gik det løs over den guddommelige Kunst: Instrumenter udpakkedes,

prøvedes, stemtes; Nodestole oprejstes, Noder fremlagdes; og alt med en Iver, en Travlhed og Alvor, som om der arbejdedes paa Verdens Vel.

Værtinden viste sig to Gange i Døren til Koncertsalen og spurgte, om Herrerne ikke kunde faa Tid til at spise, men erholdt kun korte og ubestemte Svar.

Omsider kom Manden med en Jagtpisk i Haanden og drev os til Bords.

Det var yderst morsomt at se paa Fiedler (Kapelmesteren) og Herredsfogden, medens de mønstrede hverandres musikalske Skatte: Hænder og Øjne i idelig Bevægelse, afbrudte Udraab som „godt, prægtig! det skal vi ha'! nydelig! ekstra!" og saa videre.

Men til sidst fremkom Fiedler med en splinterny Komposition, som han ordentlig med et glubsk Gefjæs holdt Herredsfogden lige op under Næsen, og som afpressede denne et A.....h! der gik igennem flere Takter og endte *smorzando*.

„Den smager ham!" raabte Kammerraaden.

„Det tror jeg nok," sagde Fiedler, „det er en ny Kvartet for fire Violiner."

„Hvordan skal vi faa den?" spurgte hin i sørgelig og næsten grædende Tone.

„Vel skal vi det," svarede den anden; „De og jeg og Assessoren og — Hr. Rektoren: han kan, det ved jeg."

„Bravo!" skreg Herredsfogden og bukkede sødt smilende for mig — „men hvad er det, der ligger?"

„Hm!" svarede Fiedler; „det er noget, som vi ikke kan bruge; man har sendt mig det med det øvrige — en stor italiensk Arie med Akkompagnement af Violin, Violoncel, Fagot og Hobo. Instrumenterne har vi, men hvor er Soloen?"

„Det var muligt, Alice kunde," tog den ene Jomfru Hansen Ordet; „hun synger flere saadanne græsselig lange Tingester — jeg vil gerne vise hende den —"

„Gør det, bedste Jomfru!" raabte Herredsfogden.

Men Fiedler sagde med foragtelig Mine: „Pyt! — skal vi prøve Kvartetten?"

Den gik, dog ikke uden adskillige Smaafejl, ved hvilke Stadsmusikanten snærrede eller stampede i Gulvet.

Saa mange af Selskabet, som ikke forstod eller ikke yndede Musik, listede sig efterhaanden bort og tog fat paa anden Slags Spil — jeg mener Kort og Tærninger. Og saaledes blev vi Kun-

stens Dyrkere med nogle faa Tilhørere og Tilhørerinder overladt til os selv og vor Ørenslyst.

Det var blevet Aften. Vi var i Færd med en Symfoni, da jeg under en Pavse ser et Fruentimmer, som jeg ikke før havde bemærket.

Hun stod ved Siden af Jomfru Hansen lige nede ved Døren, og hørte til med nedslagne Øjne. I Haanden holdt hun en Rulle Papir — det maatte være hende — Alice! men uagtet min højt spændte Nysgerrighed kunde jeg kun skænke hende et flygtigt Blik; thi Musikken rev mig med sig. —

Symfonien var ude. Hun traadte frem, langsom beskeden, men ikke bly.

„Pyt!" sagde jeg i mine egne Tanker, da jeg nu nærmere betragtede hende — „smuk Figur, men intet udmærket Ansigt — saa koldt, saa livløst!"

Hendes Øjne saa jeg endnu ikke, og først længe derefter; thi de bedækkedes næsten halvt af Øjenhaarene, og hun fæstede dem ikke paa nogen, de for kun ganske flygtigt over dem, hun talte med.

Hun traadte hen til os, udfoldede Rullen og sagde med en tvungen Udtale, der tilkendegav hendes franske Herkomst:

„Jeg kender den Soprano, og ar den synget før; med Assistance af di, min Ærrer! —"

Hvo der nu gjorde store Øjne, det var alle vi Ærrer; men ingen større end vor Kapelmester; hans Ansigt blev en halv Gang saa langt som ellers; han gloede paa hende, som om han ikke rigtig havde fattet, hvad hun sagde.

„Hvem før' an?" spurgte hun med et flygtigt Øjekast omkring i Kresen. —

„Jeg — jeg!" svarede han hurtigt, anviste hende bukkende Plads foran sin egen Nodestol, fremtog og fordelte de ledsagende Stemmer med ualmindelig Væverhed.

Jeg fik ingen — hvormed jeg var vel tilfreds — og stillede mig mellem de faa Tilhørere.

Hun saa sig tilbage, Fiedler nikkede til sine medspillende og pegede med Buespidsen paa Noderne; hun tog sine i begge Hænder — de var i Sandhed smukke — satte den højre Fod frem, den var nydelig, klappede tre Gange med Taaen, og —

Da jeg forgangen Aar første Gang saa Roat[26] gaa op, da han stod der med Balancestokken — en hel Skibsraa — i Hænderne, vuggede sig frem og tilbage med Ryggen til Støtten, traadte rask ud paa Tovet og snappede Foden tilbage, som om han tvivlede

paa dets Styrke — da følte jeg en Beklemmelse, en ængstelig Uro: „Vil han? tør han? kan han? Om han selv bliver bange, svimler — om Tovet brister —"

Men da Musikken saa stemmede an, da han med Kraft og Sikkerhed vendte ind paa denne smalle Bro mellem Liv og Død — da lettedes mit Bryst, da følte jeg, at med h a m havde det ingen Fare.

Saaledes følte jeg her en vis Benouelse, da jeg saa den unge Pige med saa yderst vanskelig en Opgave for sig blandt saa mange skarpe Kendere. Men saa snart hun intonerede, og det med en Virtuosas Sikkerhed, Kraft og Fylde, da hendes Sølverstemme gennemfor mig som et elektrisk Stød, da følte jeg og med en Slags sød Forskrækkelse, hvor vis hun var i sin Sag.

Nu først vovede jeg ret at betragte den Mund, der udsendte saa herlige Toner. Men saaledes var den ikke smuk — man burde heller aldrig se paa en Sangerinde, eller og skulde hun være maskeret; hvad har Øjnene hos hende at bestille? mine vendte jeg ogsaa bort og nød nu en Henrykkelse, som ikke blev afbrudt før Sangen; Instrumenterne havde jeg slet ikke hørt.

Med en let Bøjning leverede hun sit Blad til den forbavsede Koncertmester; med nedslagne Øjne og et svagt Smil modtog hun de fra alle Kanter indstrømmende Taksigelser og gik derpaa hen til Husets Moder, hos hvem hun satte sig, ventende som Tilhørerinde paa et nyt Nummer —

Da dette var forbi, blev hun anmodet om atter at glæde Selskabet med sit fortrinlige Talent, hvortil hun uden mindste Snerperi viste sig villig; men uheldigvis havde hverken hun eller vi noget Akkompagnement, undtagen af Pianoforte.

Jeg vovede at foreslaa et *da Capo* af Arien, men derfor bad hun sig forskaanet:

„Jeg ikke elske *da Capo*," svarede hun, „anden Gang man ikke gør saa vel — men — jeg mig ikke udtryk i Dansk —"

„— Behag at tale Fransk, Mademoiselle!" tog jeg Ordet paa dette Sprog; „jeg tror næsten at kunne gætte Deres Tanker."

Nu ophørte hendes Forlegenhed og det tvungne i hendes Væsen, der vistnok alene havde sin Grund i den Tvang, Sproget paalagde hende; med fransk Livlighed sagde hun:

„Man skulde aldrig forlange Gentagelse hverken af Musikstykker, scenisk Spil eller Deklamation. Saa straks derefter lykkes det ikke saa godt som første Gang; kan aldrig gives, ej heller modtages med den første Varme, og baade Kunstner og Tilhører taber begge."

„Jeg kan ikke andet end give Dem Ret — skønt det nu strider mod min egen Fordel —" svarede jeg, „men dog med Indskrænkning. Vel kunde Deres Paastand endogsaa logisk bevises; thi lad os blot forestille os seksten *encores* i Rad, da vil jo det fuldkomneste Mesterstykke tabe — i det mindste sin Friskhed; og taber det sekstende Gang, taber det og den femtende, og saa videre lige op til den anden. Men gives der ikke alligevel Undtagelser? Kompositioner, som aldrig taber sig? som i høj og stedse højere Alder beholder den ungdommelige Friskhed?"

„Beholder?" gentog hun, „jeg vilde hellere sige: fornyer, og denne Evne til at kunne fornyes er netop Kendemærke paa de Frugter, der taaler at gemmes. Men min Mening er jo og kun denne, at de maa nydes i Mellemrum. Et slikvornt Barn, som ikke kan styre sin Begærlighed, forspiser sig let i det søde og spiser sig ked deraf; derfor holder forstandige Forældre det tilbage, at det maa nyde lidt og længe."

Det sidste sagde hun med et muntert Smil, der — dog kun for et Øjeblik — forandrede hendes Ansigt og viste et Glimt af indvortes Liv, som det ellers savnede. —

Jeg blev afbrudt i denne Samtale, da man kaldte mig hen i Orkestret, og da Nummeret var forbi, og jeg atter vilde knytte den, savnede jeg Alice.

Hun var pludselig blevet afhentet til sin Komtesse.

Som unge Herrer gerne plejer, saa begyndte vi nu at recensere den bortgangne; og havde hun ikke bedre Skæbne end et nyt Digt imellem æstetiske Kunstdommere: alle finder de Fejl, men ikke alle de samme; hvad en roser, laster en anden, og vilde Forfatteren i en ny Udgave tage enhver Rettelse og Udsættelse til Følge, skulde det gaa ham med hans Bog, som det efter Fabelen gik hin aldrende Mand med hans Hoved, af hvilket en ung Elskerinde udrykkede de graa Haar og en ældre de sorte, saa den føjelige Stakkel til sidst beholdt slet ingen tilbage, men sad der aldeles skallet imellem dem.

Men mange skarpe Domme er ikke altid et ondt Tegn; det viser, at man l e d e r e f t e r F e j l. Om tvende Punkter var dog alle enige: at hun sang guddommeligt, og at hun havde — en s t o r M u n d!

Dette sidste maatte jeg selv, skønt ugerne, indrømme. Men sandelig! Ingen af os havde endnu s e t hende.

Midt under Aftensmaaltidet kom hun igen.

Den opmærksomme Værtinde overlod hende sin Stol ved

Siden af mig med den Ytring, at de to Franske bedst vilde underholde hinanden.

Det traf ind; thi aldrig før havde jeg hos noget Fruentimmer fundet saa fin en Belevenhed forenet med saa dyb en Følelse; og dog skiftede hun med ejendommelig Lethed Emnet, saa ofte jeg bragte et nyt paa Bane. Hvor gerne havde jeg gjort hende selv til et! men paa den lige Vej gik dette jo ikke an, og Omveje ledte ej heller til Maalet, eftersom hun bestandig bøjede af eller vel endog med et kunstigt Spring vendte helt tilbage. —

Skade — tænkte jeg tit — at den Mund, der taler saa smukt, ikke selv er det!

Jeg erfarede ikke mer, end hvad jeg allerede forud havde formodet: at Komtessen var hendes Velgørerinde og eneste Veninde.

6.

JULEBAL

Man vil finde det naturligt, at jeg beholdt mit sidste Natteleje, og ligesaa, at jeg en hel Time lyttede ved Tapetdøren. Men forgæves; jeg hørte ikke det allermindste til de uforklarlige.

Omsider jog Søvn og Kulde mig fra min Lurepost i Seng.

Efter en uafbrudt og kvægende Hvile vaagnede jeg først i Dagbrækningen. Jeg klædte mig paa og gik hen til Vinduet. — Det var Tøvejr. Graa Regnskyer drev ilende og lavt hen over Skoven — den mørke Skov, der nylig stod smykket til Julen i Vinterens prægtigste Sølvmor.

Saaledes — tænkte jeg — aflægger den unge Hustru sin Brudestads og brammende Hovedpynt og nøjes beskeden med dagligdags Klæder og eget Haar. Sydvestvinden hylede i de gistne Vindueskarme og svingede Rørtaget i Borggraven med uophørlig Susen og Skraslen.

Jeg blev vemodig stemt; det var, som de lavthængende Skyer nedtrykte mit Sind og indsnævrede mit Bryst. Jeg tænkte med Tungsind paa min ædle Naboerske, det sidste henvisnende Skud af en fordum mægtig og blomstrende Stamme. Snart er ogsaa hun forsvundet af sine Forfædres Haller, der allerede bebos af en fremmed og frodig fremblomstrende Slægt.

Uvilkaarlig sukkede jeg med Hellenernes blinde Sanger:

„Menneskets Æt er som Løvet,
Vinden nedhvirvler i Støvet;
Disse Skovene taber,
Andre Foraaret skaber."

Det var mig dengang aldeles uforklarligt, hvorfor mit „Tøvejrhumør", som Herredsfogden kaldte det, ikke vilde lade sig fordrive den hele udslagne Dag. Jeg tog Del i alt, men kun halv Del, og det hændtes mig flere Gange, naar nogen af Selskabet eller jeg selv kom til at savne mine Tanker, at jeg fandt dem oppe hos Komtessen eller i hendes Værelser.

Vi havde mange Ting for: vi musicerede, spillede Billard, Kort, Fjerbold; og til sidst sloges vi med Snebolde. Kort sagt: man slog sig løs paa alle mulige Maader; men jeg var og blev bundet, — jeg vidste ikke hvoraf.

Al denne Galskab skulde endes med Dans.

Nogle flere Damer — paa hvilke der var Mangel — blev hentet. Kort før Ballet skulde tage sin Begyndelse, kom en af Herrerne i Tanker om Alice.

„Hun er mageløs i Sang," sagde han, „og dersom hun kun danser halvt saa godt —"

„— Hun danser slet ikke," faldt den ældste Jomfru Hansen ind, „i det mindste har vi aldrig set hende danse; indbudt har hun været to, tre Gange, men altid undskyldt sig."

„Skal vi ikke forsøge det engang endnu?" sagde Herredsfogden, „hvem kan vide — om — Rektoren for Eksempel indbød hende? han konverserede hende i Aftes saa yderst behageligt, og det lod til, som de ikke fik Materien udtømt — skriv hende en Billet!"

Det gjorde jeg.

Svaret kom mundtlig og straks: Hun skulde have den Ære.

Jeg stod just i en venskabelig Strid med et Par andre Dansere om, hvem der skulde føre den første Dans op, da Alice traadte ind.

Amor og alle Gratier! det var hende, og det var ikke hende; jeg saa, og jeg saa: det var ikke hin mørkklædte, mørkladne, kolde, hartad stive Française; det var Terpsikore selv, let som en Zefyr og mild som Morgenstjernen. En snehvid Balkjole sluttede i tætte Folder om den yndigste Krop, og naaende kun til Anklerne lod den fri til Beskuelse de nydeligste Fødder, omvundne paa gammelgræsk med rosenrøde Silkebaand. Et himmelblaat Flor tilhyllede Barmen, og en eneste Lillie — et

Værk af Kunsten — prydede den mørkebrune Haarfletning paa hendes Isse.

Men Ansigtet fremfor alt! hvilken sælsom Forvandling var det undergaaet! Hvor var den store Mund blevet af?

Som hun med et Par takkende Ord smilte mig i Møde, da jeg traadte til for at hilse og opbyde hende, kunde jeg gerne ønsket den endnu større for at se des flere af de skønneste Tænder, der nogen Sinde fremskinnede mellem tvende Purpurlæber. Og Øjnene! ogsaa disse aabnede mig nu for første Gang deres mørkeblaa Himmel og viste mig i et Glimt, hvilken Aand der boede forinden. Hvad er Skønhed andet end Gennemskinnet af en skøn Sjæl? Hver enkelt Del af Ansigtet kan være smuk, det hele regelmæssigt; men fattes det Aandens Glans, har det ikke større Værd end Pygmalions Galatea, førend Guderne hørte hans Bønner og skænkede hende en; det vækker Beundring, men ikke Kærlighed[27].

Vel var det, at Musikken i det samme begyndte; thi min Overraskelse var saa heftig, tillige saa sød, at jeg skulde have glemt Dansen, mig selv og alt andet omkring mig. —

Unge Læser! smukke Læserinde! nu ved I allerede, hvad jeg dengang ikke endda mærkede: at Kærlighedens Gud havde ramt mig med sin sikreste Pil.

Hvorledes kunde jeg ogsaa tænke, at den, der ved første Sammenkomst var mig saa ligegyldig, derefter pludselig skulde vorde mig saa dyrebar? Jeg havde stedse forestillet mig, at Kærlighed nødvendig maatte begynde ved det allerførste Syn. Eller var den der virkelig straks? Laa den hidtil i Dvale og vækkedes blot, som naar vi drømmer og først ved vor Opvaagnen ved, at vi har drømt?

Jeg fornam ikke, hvorledes jeg var faren, før Alice var borte.

Henimod Midnat forlod hun Ballet for at begive sig til sin ensomme Veninde. Da var det for mig, som om Lysene brændte søvnigt, Musikken lød mattere og Dansen gik tungere, som om hun havde taget det halve Liv, Lys og Glæde bort med sig. Jeg kunde ikke længere skuffe mig selv over mit Hjertes Tilstand. —

Denne vigtige Opdagelse skulde fordrevet mig fra Selskabet hen i Ensomhed, havde jeg ikke frygtet derved at røbe mig selv — jeg, der, saa længe hun bivaanede Ballet, ikke havde været fra Gulvet.

Men endnu mindes jeg grant, hvad Tvangen kostede mig: i Stedet for at jeg før havde danset *med* Liv, saa dansede jeg

derefter paa Livet; min forrige selvbudne Munterhed veg for en besværlig og ofte uheldig Vittighedsjagt.

I Pusterummene gik jeg fra Værelse til Værelse, saa paa de spillende uden at vide, hvad de spillede, blandede mig i Samtaler uden at vide, hvad de angik. Uden videre Beskrivelse: jeg bar mig ad som en forelsket.

Saa længe der dansedes, gik det saa som saa. Men da der var færre Damer end Chapeauer og blandt de første nogle daarlige Danserinder, med hvilke der maatte gøres, hvad i Landsbysproget kaldes Hoveri, foreslog de sidste til en Forandring — Julelege.

Nu blev jeg værre faren. Jeg maatte give Pant paa Pant; snart var alle mine Lommer tømt. Og da saa Panterne skulde indløses! Hvor dyb var ikke Brønden! hvor haard den brede Sten! hvor tung den polske Kirkegang! jeg hang, jeg skriftede i Sandhed som en Synder, og alle de Kys, jeg fik og gav, smagte dels som Eddike og dels som Vand.

Men paa Forundringsstolen ventede mig dog den haardeste Prøvelse.

Det var stakkels Tertius, som skulde forkynde mig Selskabets Anmærkninger, hvilket han ogsaa gjorde med samvittighedsfuld Nøjagtighed og største Alvorlighed. Jeg frygtede og sad som paa Naale.

Adskillige dunkle Hentydninger havde jeg med kunstlet Rolighed nedslugt; men en forstyrrede den ganske:

„Og somme —" endte han — „forundrer sig over, at Hr. Rektoren er blevet saa forunderlig, siden hans Dame gik bort."

„Den skal sidde," raabte jeg og sprang op fra Stolen.

Mandfolkene lo, Fruentimmerne fnisede. —

Den skyldige var ikke at udfinde. Tertius angav den yngste Jomfru Hansen; men hun fralagde sig rent ud Beskyldningen.

„Var det ikke Dem, saa var det Deres Søster!" sagde han.

Hun nægtede lige saa haardnakket. Enden blev, at han selv maatte sidde, og jeg fik ingen Hævn.

Legen havde tabt sin Morsomhed — man gabede — man snakkede om Sengen. Jeg længtes efter den for uforstyrret at kunne tænke paa hende, der paa saa underfuld en Maade havde overrumplet mit Hjertes hidtil uindtagelige Fæstning.

Jeg gennemgik den hele Aften fra hendes glimrende Fremtrædelse til den sidste yndige Hilsen, med hvilken hun forsvandt. Jeg gentog ethvert af hendes Ord. Jeg dansede alle vore Danse om igen; og nu først begreb jeg, hvori hendes Mester-

skab ogsaa i denne Færdighed bestod; ej alene i Skønheden, men og i Letheden af alle hendes Bevægelser. Uden allermindste Anstrengelse udførte hun de dengang endnu brugelige Armture; Arme og Fødder rørte sig ligesom ved et skjult Maskineri i uforstyrrelig Takt, medens det dejlige Legeme svævede mellem de andre dansende, ligervis som Svanen sejler rank og rolig mellem tumlende Bølger.

Jeg lod min Indbildningskraft paa ny afpræge mig hendes Miner, Smil og Øjekast, naar vi mødte hinanden, naar vi talte sammen, om de ikke indeholdt noget mer end blot Artighed: det syntes saa — men — her greb mig pludselig den Tanke: hvorledes var hun mod de andre unge Mandfolk: — hm! det vidste jeg ikke.

Kun det havde jeg dog bemærket, at Konrektorens Broder nogle Gange betragtede hende, dog med en vis Alvorlighed, og at hun ligesaadan havde skottet til ham fra Siden. Han var rigtignok en Mand henad Aarene, men af et yngre, endnu mandigt og kraftfuldt Udseende. Hans Haar og Kindskæg faldt mere i det graa end i det sorte, men vanhældede dog ikke Smukheden af hans solbrændte Ansigt, der oplivedes af et Par muntre, lyseblaa Øjne. Hans Skabning var atletisk, og hans Holdning som en Krigers. —

Dog herover beroligede jeg mig snart, saa meget lettere som jeg hørte ham snorke af Hjertens Grund. Han og Broderen — de uadskillelige! — var nemlig flyttet op i min forrige Seng, og jeg havde faaet en anden i samme sorte Stue, eftersom de sidst tilkomne Damer indkneb Husrummet til det yderste.

Jeg vaagnede først temmelig højt op paa den korte Vinterdag. Jeg keg over til den anden Seng — den var tom. Jeg drejede mig om til Vinduet: Solen skinnede derind. Jeg stod op.

Som jeg var paaklædt til at gaa ned og allerede udstrakte Haanden efter Trykkeren, lød der en taktmæssig Knirken inde fra den store Sal — mon det er hende? tænkte jeg, listede mig hen til den velbekendte Dør og lurede saa sagtelig ved den, at jeg kunde med det ene Øje titte derind.

Det var hende! Hun var i Morgendragt; men et Kastetørklæde tildækkede Hals og Barm — ej engang Dagen maatte se dem.

Hun var i Færd med i en Kommode at gemme sin pænt sammenlagte Balstads, og da hun blev færdig dermed, trak hun en anden Skuffe ud, tog noget i Haanden, som jeg ikke kunde se, men hvorfra nedhængte en sort Lidse af Silke eller Haar. Længe betragtede hun det med dyb Vemodighed, sukkede, trykkede det

med begge Hænder til Brystet, kyssede det og vendte de graadfulde Øjne didop, hvor de dødelige søger Trøst for Smerten hernede. Derpaa gemte hun atter det fremtagne, tørrede sine Øjne og forlod Salen med et roligt Aasyn og lette Fjed.

Hvad kunde det være? et Billede! formodentlig; men hvis? en Elskers? — det faldt mig tungt paa Hjertet — maaske en Moders? — det lettedes igen.

Men hvo var hun da selv? en Emigrantinde? af høj Stand — alt for høj! det forraadte jo hendes fuldkomne Dannelse. —

„Vished!" sagde jeg fast besluttet til mig selv og ombyttede min Ensomhed med Selskabets muntre Larm.

7.

LINEDANSERINDEN

Dagen henløb, uden at jeg var kommet i det rene med mig selv, paa hvilken Maade jeg vilde erklære mig for Alice, men da jeg nu engang havde bestemt, at jeg v i l d e, kunde jeg og uden mærkelig Adspredelse deltage i Forsamlingens adskillige Morskaber, som dog fra nu af havde saa lidet tiltrækkende for mig, at jeg ikke er i Stand til at mindes, mindre at beskrive dem.

Det var Juleaften. — Følgende Helligdag tog jeg i Kirke, ledsaget af nogle faa, hvoriblandt de tvende Brødre, Alice var der — det vidste jeg — men Komtessen ikke, saasom hun ikke befandt sig vel. —

Under hele Tjenesten saa den andægtige Pige kun paa Præsten og sin Bog: det glædede mig.

Først da vi begge paa engang traadte ud af Stolen, mødtes vore Øjne. Hun rødmede og hilsede venligt; men tale sammen gjorde vi ikke — jeg manglede Mod dertil.

— „I Morgen!" tænkte jeg.

Det blev Morgen igen. — Brødrene havde, som de forrige Dage, forladt Værelset.

Jeg stod op — jeg stod en hel Time, lyttede, keg ind i Salen — nej! hun var der ikke. Flere Gange gik jeg til Kammerdøren og vendte atter tilbage. Min Beslutning vaklede, mit Mod sank. —

Da lød omsider den velkendte Knirken.

„Nu eller aldrig!" sagde jeg halvhøjt og gik derind.

Hun syslede ved Kommoden, men da hun fornam nogen, vendte hun sig hastig imod mig; jeg saa, at hun forskrækkedes — skiftede Farve, og derved steg mit Mod paa ny: det første Skridt var overstaaet.

Jeg blev staaende i ærbødig Afstand og sagde:

„Mademoiselle!" —

Men mere sagde jeg ikke, fordi jeg ikke rigtig vidste, hvad jeg vilde sige. —

„Monsieur!" svarede hun, men heller ikke mere. —

Jeg blev forknyt, benouet, indviklet i min egen raadvilde Ængstelighed. Da øjnede jeg pludselig en Udgang.

„Jeg har hørt," sagde jeg hurtigt, „at Komtessen ikke befinder sig vel."

„I Dag er hun noget bedre."

„Det glæder mig."

— Atter en Pavse.

Min pinlige Forlegenhed steg med hvert et Pulsslag — den var ikke til at udholde.

Som en svulmende Strøm gennembryder Dæmningen, saaledes udvældede mine trangt indespærrede Følelser i en Strøm af Ord — hvilke? — det ved jeg ikke; men saa meget erindrer jeg, at Farven forlod Alices Kinder og Glansen hendes Øjne, og at hun støttede sig med den ene Haand til Kommoden.

Jorden brændte under mine Fødder.

„Min Herre!" begyndte hun med klar og fast Stemme; men det forekom mig, at denne Fasthed var fremkunstlet, „min Herre! Deres ærefulde Andragende er af den Beskaffenhed, at det forpligter mig til den oprigtige Tilstaaelse —" (det er ægte fransk Stil! tænkte jeg) — „at jeg er bundet til Komtesse R.... ved saadanne Baand, som intet i Verden kan eller maa løse. Hun er mit alt — og jeg — hendes sidste Trøst — den sidste Traad, der knytter hende til Livet."

— „De ser —" lagde hun ilende til — „at jeg skatterer Deres meget hædrende Tillid, idet jeg berører et Forhold, som ellers ikke fremstiller sig for Verdens Blik."

Mit havde jeg, medens hun talte, nedslaaet som en Synder for Dommeren.

Nu hævede jeg det atter, og med det samme sank hendes; men to store Taarer vældede ud under de lange Øjenhaar. Jeg kom igen til Mod og Mæle.

„Det Forhold," sagde jeg, „hvori De befinder Dem til Komtessen — jeg ærer det — hvor lidet jeg end kender dertil — men

— tillad mig blot dette ene Spørgsmaal: — om dette Forhold nu ikke var? —

Her kastede hun et Lynblik til mig, trak i sine Handsker og svarede med tilsyneladende Kulde:

„Det er — og —"

Hun saa sig omkring som en, der søger en Lejlighed til at slippe bort.

„Alice," sagde jeg med tiltagende Dristighed, „jeg kender Dem kun under dette Navn, og med dette tiltaler jeg Dem, hvis De saa vil, for sidste Gang. Jeg er ingen letsindig Yngling; som Mand, som ærlig Mand og efter alvorlig Prøvelse af mit Hjerte siger jeg frit og aabent: det tilhører Dem — rent og udelt. Men — hvis ingen Følelse i Deres skulde tale for mig —"

Hun saa paa mig med et smerteligt Blik, i hvilket jeg troede at skimte et Glimt af Ømhed.

Jeg greb hendes Haand, som hun ikke unddrog mig.

„Alice!" vedblev jeg, „hvis jeg ikke var Dem ganske ligegyldig — kun et Ord, et eneste husvalende Ord! Jeg kan vente, vil vente taalmodig, indtil det Forhold, de nys betegnede, maaske kunde forandres, uden at løses."

Hun trak sin Haand blidelig tilbage, holdt den anden et Par Sekunder for Øjnene, sammenpressede Læberne, som for at dæmpe frembrydende Graad, og viste saa til en Stol ved Siden af mig.

Mekanisk satte jeg mig; hun sank, eller mere segnede ned paa en anden. —

Nogle Øjeblikke sad hun bestedt i indvortes Kamp; hurtig bølgede Barmen, Øjenlaagene klippede; omsider frembrød hendes Ord med et skælvende Suk.

„Førend De anden Gang ønsker mit Svar paa det vigtige Spørgsmaal, De har behaget at gøre mig," — sagde hun med Fatning — „bør De kende mere til mig, min Skæbne og min Stilling end det lidet, De hidtil vidste. Men først, saafremt De har — som jeg — jeg — nærer en oprigtig Højagtelse for Dem — udbeder jeg mig Deres Løfte, at De, naar min Historie er til Ende, bier, indtil jeg selv uopfordret svarer paa Deres alt for artige Ytring."

Jeg lovede det.

„Hvad min Fødsel og Herkomst angaar," sagde hun, „da er jeg mig selv lige saa ubekendt som Dem. Jeg ved hverken af Fader eller Moder; ene, uden Frænde eller Ven, er jeg udstødt paa Livets Skueplads. — Og til en virkelig Skueplads hæfter

sig mine tidligste Erfaringer; ja, min Herre! jeg har henlevet min Barndom med Linedansere, Springere og Kunstryttere —"

Jeg følte, at der gennemfor mig ligesom en kold Gysen; og jeg bemærkede, at hun kastede et Sideblik til mig. —

„Min Smule Færdighed i Dans — har jeg erhvervet under Graad og Piskesnært. Ofte ønskede jeg — ak! jeg kunde ikke bede til Gud, thi jeg kendte ham ikke — jeg ønskede, at Tovet maatte briste og jeg ved et sønderknusende Fald faa en Ende paa mine Lidelser. Selv turde jeg ikke kaste mig ned, thi jeg frygtede Svøben mer end Døden. Ofte naar Klap og Bravoraab regnede ned over mig, og jeg med Armene korsvis over Brystet bøjede mig for det jublende Publikum, trillede de bitreste Taarer ned over mine magre, sminkede Kinder.

Jeg skulde upaatvivleligt engang alligevel fundet Lejlighed til at gøre sikker Ende paa min usle Tilværelse, hvis ikke den for mig saa heldige Forandring var indtruffet, at nogle rejsende Musici etsteds havde sluttet sig til vor Bande. En af disse, en Romer af Fødsel, opdagede min Syngegave og paatog sig at uddanne den. Da jeg herved paa dobbelt Maade kunde bidrage til at fylde Direktørens Kasse, tillod han mig gerne at nyde Romerens Undervisning, og jeg nød den med dobbelt Lyst; thi for det første elskede jeg Sang — Glædens og Sorgens Tolk i Menneskets Bryst —; for det andet var jeg saa længe befriet for Direktørens og hans Kones Mishandlinger, og for det tredie kunde jeg hos min godhjertige Lærer spise mig mæt i Macaroni.

Jeg gjorde god Fremgang, men til min egen Skade; thi forhen havde jeg sluppet med at voltigere og danse, nu maatte jeg ogsaa synge offentligt. Og da jeg gjorde dette med Tvang og Frygt, var jeg ikke stedse saa heldig at indhøste Tilhørernes Bifald: og da fik jeg arme Stakkel Hug til min Aftensmad."

Her sukkede hun smerteligt og aftørrede et Par nedrullende Taarer; ogsaa mine randt ved Forestillingen om denne Engels grusomme Behandling.

Jeg følte mig saa beklemt, at jeg ikke kunde fremføre et Ord.

„Men," vedblev hun, „Gud forbarmede sig over den forældreløse Skabning og frelste mig af disse Barbarers Hænder. Vi befandt os just i Livorno for derfra at indskibe os til England. Under den sidste Forestilling havde jeg gjort mine Sager saa slet, at jeg havde den haardeste Straf at vente. I min store Angest besluttede jeg nu at udføre det Forsæt, hvori jeg hidtil var blevet hindret. Endnu inden Forestillingen var forbi, sneg jeg mig

bort og løb af alle Kræfter ned til Havnen og styrtede mig i Vandet.

Det var i Aftenskumringen; men nogle Sømænd, ved hvis Skib jeg sprang ud, havde set mig. Øjeblikkelig kastede en sig ned, greb mig og bragte mig uskadt op paa Dækket. Aldrig saa snart var dette sket, før min Tyran med en anden af Banden, som straks maa have mærket min Flugt, kom farende til og fordrede mig udleveret. Jeg skreg og kastede mig ned for min Redningsmand. Jeg omsnoede hans Ben. „Frels mig! behold mig! dræb mig!" raabte jeg med min sidste hendøende Kraft — Bevidstheden forlod mig.

— Da jeg opvaagnede, befandt jeg mig liggende afklædt i en Seng og i et smukt Værelse, som havde et for mig aldeles fremmed Udseende. En venlig Mand i blaa Klæder sad hos mig, og da han saa, at jeg slog Øjnene op, klappede han mine Kinder og talte saa kærligt til mig, at jeg greb hans Hænder og bedækkede dem med Kys. „Bliver jeg hos dig? Er Roletti borte? Vil du hytte mig for ham? Vil du beholde mig?" saaledes raabte jeg og strakte mine skælvende Hænder ud imod ham. Han kyssede min Pande og gav mig de trøstefulde Forsikringer, at jeg var i fuldkommen Behold; han havde løskøbt mig, og jeg havde ikke mer at frygte af den slemme Roletti."

Alices Øjne tindrede, hun udstrakte sine Hænder, som om han endnu stod for hende, og sagde:

„Gud glæde dig, min Sjæls Frelser, ihvor du er! i denne Verden eller i en bedre! — der! —"

Med en Madonnas Aasyn vendte hun sine Øjne didop, hvor hun engang skulde takke ham. Hendes Hænder foldede sig og sank i Skødet.

Jeg troede, hun havde glemt min Nærværelse.

Dog ikke længe; hun tog atter ved:

„Det var den samme, som drog mig op af Vandet. Han førte et Handelsskib, men endnu i dette Øjeblik ved jeg ikke, om han var en Englænder eller af et andet nordligt Folk; thi hans Modersmaal forstod jeg ikke. Men hans sidste Velgerning imod mig var lige saa stor som den første.

Straks den næste Dag købte han mig ordentlige Klæder, tog mig med sig til en Villa i Nærheden af Livorno og forestillede mig for nogle der boende Damer, blandt hvilke den yngste modtog mig med særdeles Godhed; og da jeg havde fortalt hende det sørgelige Brudstykke af mit korte Levnetsløb, spurgte hun, om jeg vilde blive hos hende. De kan vist forestille Dem, at jeg i

Førstningen vægrede mig og ikke vilde skilles fra Kaptajnen. Dog snart overbeviste begge mig om, at dette ingenlunde gik an. Jeg blev. Han rejste. Jeg saa ham aldrig mere.

Denne Dame er min Opdragerinde. Jeg kunde dengang være ti eller elleve Aar, men havde hverken lært at læse eller skrive; Religionen var mig aldeles fremmed. Hun underviste mig selv i alt, og saaledes indhentede jeg snart det forsømte, lige saa meget af Kærlighed til hende som af egen Lærelyst. Ja, min Herre! Gud beskikkede hende til Moder for den forældreløse. O, denne min anden Moder er — De gætter det allerede — Komtessen her — og —"

Her rejste hun sig — „nu kender De, Hr. Rektor! Styrken og Helligheden af et Baand, som De vist er for ædel til at ville opløse."

Ogsaa jeg rejste mig, kyssede med tavs Ærbødighed hendes Haand, hvilket hun ikke forholdt mig, og vendte tilbage til mit Værelse.

Jeg følte nu alt for vel, at jeg maatte frasige mig den skønne Alice og bekæmpe min Lidenskab, og at det første Skridt hertil var en snarlig Hjemrejse. Alligevel vilde en alt for pludselig gøre Opsigt og røbe mit Hjertes Hemmelighed, hvilken de omværende allerede havde begyndt at ane. Tilmed var den halve Tid af Ferierne endnu tilbage.

Jeg maatte altsaa ophitte et rimeligt Paaskud for ej at synes uskønsom mod de vakre Ulvedalers mange Artigheder og hjertelige Gæstfrihed. Dette fandt jeg let og berammede da Afrejsen til anden Dagen derefter.

Vore bedste Handlinger fattes dog stedse Helhed. De udspringer alle af flere Bevæggrunde, hvoraf nogle igen ikke er aldeles rene. Saaledes avledes denne min Beslutning ikke ene af Agtelse for de tvende Damers indbyrdes Forhold, men lige saa meget af en Slags Klogskab — en vis Hjertets Politik, som tilhviskede mig, at jeg herved vilde befæste mig i Alices Gunst. Maaske endog, at herunder stak lidt mandlig Stolthed, og den igen blandet med en Smule Tilsats af, hvad Franskmændene kalder *dépit amoureux*.

Og over alt dette tør jeg vel bestemt paastaa, at ikke et svagt Haab om Muligheden af Alices Besiddelse endnu ulmede i mit Hjertes inderste Lønkammer?

8.

SØKAPTAJNEN

Den paafølgende Nat vaagnede jeg hændelsesvis midt i min Søvn og blev uforsætlig Tilhører ved en Samtale, hvis Indhold griber alt for meget ind i denne hele Historie, til at jeg ikke skulde gøre mine Læsere bekendte dermed.

Brødrene, som vistnok troede, at jeg bestandig sov, gennemgik deres vigtigste Livsbegivenheder. Den ældre maa ved min Opvaagnen have endt sin Beretning; thi jeg hørte da, at han sagde:

„Saaledes var det uransagelige Forsyns Førelse med mig, kære Broder! Fortæl du nu mig oprigtigt, hvorledes det er gaaet til, at du med saa stor en Guds Velsignelse aldrig har faaet i Sinde at gifte dig!"

„Det er snart sagt," svarede den yngre, „fordi jeg ikke har haft Lyst til nogen, undtagen een, og hende kunde jeg ikke faa."

„Men denne ene!" sagde Konrektoren, „hvem var hun? hvorfor fik I ikke hverandre? Lad mig høre det saadan i Sammenhæng!"

„Ja vel, siden du ønsker det," svarede Broderen. „Jeg var kommet tilbage fra et Krydstogt under Kurilerne og laa ved Peter Povls Havn paa Kamschatka, da der indløb Ordre fra Admiralitetet, at jeg ufortøvet skulde gaa over til Nordvestkysten af Amerika, der foretage nogle Opmaalinger og siden den nærmeste Vej — om Cap Horn nemlig og gennem Middelhavet — til en Havn i det sorte Hav for at afgive mine Beretninger. Paa denne Tur maatte jeg for Haveri anløbe en Havn i Middelhavet, og det traf sig just, at det blev —"

— „Glem ikke, hvad du vilde sige!" faldt Konrektoren ind, „hvornaar var det? Hvor længe er det siden?"

„Lad mig se!" svarede Sømanden, „det er en tolv Aar siden. — Nu, ser du, traf det sig saa, at der paa denne Plads var nogle fornemme rejsende Russere; og de kom om Bord til mig, og jeg kom til dem igen, og det gik lystigt til med Baller og Basseraller i en Fandens Tid. — Paa saadant et Pikkenik blev jeg paasejlet af den Fregat, jeg mener, og fik en Skamfiling i Hjertet, som jeg ikke i mange Tider forvandt."

„Aha!" brød Skolemanden af, „du blev forelsket — ikke sandt?"

„Vist gjorde jeg," svarede Broderen, „og det var ikke saa sært, for det var den skønneste Sejler — skal du vide — jeg i

mine Dage har set. Jeg gjorde Signaler; men dem besvarede hun ikke; eller hun forstod dem ikke. Saa løb jeg hende klos op paa Siden og prajede hende — i al Høflighed. Og saa passiarede vi, og saa dansede vi, og —"

„Var det et italiensk Fruentimmer?" faldt den ældre atter ind, „og hvad hed hun?"

„Hun var ingen Italienerinde," svarede den yngre, „men barnefødt i Frankrig og hed Roseau. Men Navnet gør nu ikke noget til Sagen. — Kort at fortælle: vi kom sammen een Gang og to Gange og flere Gange; og til sidst kom det mig saa i Munden, at jeg sagde rent ud paa godt Dansk: „*Mademoiselle! Je vous aime.*"[28]

„Godt!" sagde Konrektoren, „og hun? —"

„Hun sagde ingenting," vedblev den anden, „for hun hang i mine Arme og saa ud, som hun vilde til at himle. Og saa gav jeg hende et Kys, og hun gav mig et igen, og det blev til mange Kys og havde nær aldrig faaet Ende. Og Meningen blev, at vi bandte højt og dyrt —"

„Hvad? bandte hun?" spurgte min Konrektor.

„Naa ja! jeg mener blot, at vi tilsvor eller lovede hverandre med Haand og Mund, at vi vilde holde af hverandre, saa længe Livets Vind pustede i vore Sejl."

„Det var et smukt Løfte," sagde Skolemanden, „hvorfor monstro blev det ikke opfyldt?"

„Det kom saaledes!" svarede Sømanden. „Blandt Russerne der paa Pladsen var der en Greve, som og syntes godt om Marie, og da han mærkede, at jeg havde taget Luven fra ham, satte han alle Kludene til for at hale mig. Og da det ikke hjalp —"

„Holdt lidt!" faldt hin atter ind, „hvad vil du sige med „Kludene" og det?"

„Jeg mener kun," svarede denne, „at han vilde stikke mig ud med Komplimenter og Guldstads, Diamanter og Perler og saadant Rageri. Men da han nu alligevel maatte sakke agter ud, blev han grov, og vi ragede uklar, og saa kom vi til at duellere —"

„Aa fy, Bro'er Christian!" brummede Konrektoren, „har du duelleret? det er en barbarisk Skik."

„Det kan gerne være," sagde Søgutten; „men det er nu engang Skik, og den maa man følge. Det gik da godt nok, men ikke alt for godt; han fik en Kugle i Skroget og maatte lægge op et Fjerdingaarstid for at lade sig kalfatre —"

„Han døde ikke?"

„Nej! Men han var af en stor Familie og havde mægtige Venner, og jeg blev drillet og chicaneret, saa længe til jeg maatte tage min Afsked. Og det var min Lykke, du ved."

„Men Pigen?"

„Pigen! — Ja, ser du! da han ikke selv kunde faa hende, saa fik han nogle af sine gode Venner til at bagvadske mig hos hende og hos Familien, som om jeg var en liderlig Hund, der havde mig en Kæreste paa hver Plads, jeg kom til. Nu skulde det netop træffe sig saa, at jeg i samme god Lag havde skænket hende et levende Bevis paa min Kærlighed —"

„Hvad!" for den gamle heftig op, „Christian! var det kommet saa vidt? Gud forlade dig! Havde du besvangret hende?"

Broderen lo.

„Du ta'er fejl, det var ikke saadan ment — det skal jeg nu fortælle dig bagefter. Nok er det: hun troede Sladderen — skrev til mig, „at saadan og saadan", og derfor vilde hun nu dreje af, og jeg kunde styre min Kurs, hvorhen jeg selv lystede. Jeg løb straks for at klare Tingen; men hun havde allerede lettet, tillige med hele hendes Eskadre. Jeg har ikke set hende siden."

„Hvorfor skrev du ikke til hende? søgte hende op?" spurgte hin.

„Ja hvor?" sagde Sømanden. „Jeg vidste ikke engang Navnet paa hendes Hjemstavn. — Det var forbi, og derved var intet videre at gøre."

Her opstod en kort Tavshed, efter hvilken Konrektoren først tog ved:

„Det er sandt, den Omstændighed, du berørte, der gjorde hende Hovedet saa kruset —"

„Rigtig! Det gik saaledes til. En Aften, som jeg —"

Her paakom mig uheldigvis en Nysen, som ganske afbrød Samtalen. Konrektoren sagde „Prosit!", og Broderen mumlede til ham: „En anden Gang."

9.

SLUTNING

„Ingen ved — naar Solen staar op — hvordan den vil gaa ned," er et af Degnens Ordsprog i Ulstrup, hvorved han næsten har erhvervet sig Anseelse af en Sandsiger; og

det temmelig nemt, thi i Grunden er det ikke andet end en Spaadom, der langt oftere træffer end slaar fejl.

Dette Tankesprog, som Herredsfogden ophøjede i Orden med de syv vises i Grækenland, den avisbelæste Pranger satte oven for Etatsraad Syrachs:

„Es kann nicht so bleiben!"

og Degnen selv lidt neden for den vise Syrachs: „Pris ingen lykkelig, før hans Endeligt kommer" — dette Tankesprog, som han ogsaa anbragte paa den til Afrejse bestemte Dag, da en tyk, sortgraa Tøtaage skjulte Himmelen og indhyllede Jorden, har uudslettelig indpræget sig i min Hukommelse, idet nemlig den fysiske Betydning, i hvilket Oraklet gaves, fik en moralsk, uventet og glædelig Opløsning — alt som i nærværende Kapitel nøjere skal oplyses.

Endnu medens vi alle tre laa i Sengen om Morgenen og snakkede, foreslog Kaptajnen, at vi skulde takke Komtessen personlig for Brugen af hendes Værelse.

Jeg fortalte ham, hvorledes jeg var blevet høfligt afvist, men bifaldt dog, at vi bad om Audiens hos hendes Naade. —

Det gjorde vi, og imod al Forventning blev den os tilstedt.

Jeg ved ikke, hvorledes det kom sig, at jeg gik først og alene — dreves jeg maaske uvilkaarligt af et vist lønligt Haab? Amor er en Sofist; og hvad værre er: han leger med sine Fanger som Katten med Musen.

Alice var ikke til Stede; men at hun alligevel maa have talt gunstigt om mig til Komtessen, kunde jeg skønne af den særdeles artige Modtagelse, jeg fandt hos denne vakre Dame.

Hun var af en fin, men indtagende Skabning, og hendes Ansigt ejede endnu meget af det, der nogle Aar tilbage maa have gjort hende til en udmærket Skønhed. Hendes Tale var, som det kan formodes, aandfuld og livlig; og uden Tilbageholdenhed indlod hun sig i en højst rosom Samtale om de skønne Kunster og deres Skatte i *la bella Italia*. Den trak sig temmelig langt ud, og jeg fandt, at det var paa Tide at afbryde.

Jeg havde allerede rejst mig for at tage Afsked, da Tjeneren meldte Kaptajnen, og denne blev indladt. Han bar til min Forundring hollandsk Søofficers-Uniform, og en russisk Orden paa Brystet.

Langt højere steg min Forundring, da han blev staaende stiv som en Ordonnans tæt inden for Døren eller paa selve Tærskelen, med et Ansigt, hvori noget højst sælsomt afspejlede sig, hvilket og uvilkaarligt førte mine Øjne fra ham til Genstanden.

Der stod Komtessen — et lignende Spejl — men hendes Forbavselse syntes blandet med Glædesglimt; ogsaa kom hun først til Ords:

„Hvis jeg ikke fejler," stammede hun svagt og med arbejdende Bryst — „har jeg engang tilforn —"

Med et dybt Buk udførte og bekræftede han Spørgsmaalet.

„Det er mange Aar siden!" vedblev hun, og hendes Øjne sank til Jorden.

„Elleve!" svarede han og saa ligeledes ned for sig.

En Stund tav nu begge. Da trængte Taarer sig frem under hendes Øjenlaag; hun saa atter i Vejret, lagde den ene Haand under Barmen — udstrakte den anden og kastede et forvirret, uroligt Blik til mig. — Jeg følte straks, at tredie Mand her var tilovers.

Med et tavs Buk drog jeg mig tilbage og listede mig bag om Kaptajnen ud af Værelset.

Jeg ilede at opsøge Konrektoren for at meddele ham den ikke mere tvivlsomme Opløsning af hin Hemmelighed, i hvilken jeg om Natten var blevet Medvider.

Jeg for — ubegribeligt for alle dem, jeg mødte — fra Stue til Stue, Trappe op og Trappe ned. Omsider fandt jeg ham i vort fælles Soveværelse.

Næsten aandeløs udstødte jeg: „Han har hende — hun er her — det er hende — kan ikke være andet —"

„— Hvem dog, *humanissime?*" sagde han forundret.

„Hvem anden —" svarede jeg — „end hende i Livorno — hende De ved —" jeg havde glemt Navnet.

„Hjælpe mig Gud!" sukkede han med foldede Hænder, „kæreste Hr. Kollega, hvorledes er det fat? *insanis aut versus facis?*"[29].

„Aa nej, nej!" raabte jeg, „det er, som jeg siger Dem, kom! kom! —" jeg greb hans Haand — „De skal selv se — det er hende — Komtessen —"

Jeg drog ham med mig ind i Salen; men her holdt han mig tilbage, standsede og sagde:

„Bi kære! jeg maa summe mig lidt — hende — i Livorno — han i Nat fortalte om — hørte De det?"

„Noget af det," svarede jeg; „jeg vaagnede hændelsesvis mod Enden af Historien."

„Men hvad siger De?" udraabte han og slog Armene over hinanden, idet han med store Øjne stirrede paa mig, „denne

franske Pige — hm; Rüseau — Rousseau — eller hvad det var hun hed — og Komtessen? —"

— „Er en og samme Person!" forsikrede jeg. „Nu skal De se — hun gør ham sikkerlig Afbigt for hendes ubegrundede Mistanke — kom!"

Endnu vilde han ikke af Sted; Tvivlen fik atter Overhaand, han satte Næverne i Siden og saa paa mig med et Smil, der omtrent skulde sige saa meget som: „Det er et eller andet Skælmeri, du har for." —

I dette Øjeblik hørte vi Komtessen sige: „Naar De ret vil betragte min gode Alice, vil De selv let opdage den store Lighed i Deres Ansigtstræk, som gav Bagtalelsen Vægt. Jeg var allerede to Dagsrejser fra Livorno, da hun bragte mig ud af Vildfarelsen; og da jeg ankom der igen, var De borte."

„*Per deum optimum maximum!*" raabte Konrektoren, „*ita se habet res.*"[30]

Og dermed sprang han foran mig ind til de lykkelige.

Nu først blev blev jeg mig det søde Haab om Alices Besiddelse fuldkommen bevidst, og med bankende Hjerte gik ogsaa jeg derind. —

Forsoningen mellem de genfundne var fuldbragt. Alle tre stod Haand i Haand, og en Glæde, som vi tænker os de saliges, straalede i deres Aasyn.

„Broder!" raabte Kaptajnen og faldt med frembristende Taarer om Broderens Hals.

Jeg nærmede mig til Alice. Hun rødmede i yndig Forvirring.

Førend jeg nu anden Gang bejlede, læste jeg hendes Svar, og dette hævede mit Mod.

„Ædle Alice!" sagde jeg, „er Hindringen nu bortryddet? og tør jeg haabe?"

Med et engleligt Smil svarede hun: „Der er mine Forældre!" —

Begge havde hørt mit Andrag, og Komtessen tog Ordet, tillige med Alices Haand:

„Hun elsker Dem, Hr. Rektor! og hun er Dem værd. Allerede for to Dage siden mærkede jeg noget, men ser nu først, hvad det betød —" hun lagde hendes Haand i min, „tag hende! og elsk hende, som hun fortjener."

Gud ved, hvor Tiden blev af; men det var Middag, inden Kammerraadens og alle de øvrige erfarede, hvad der imidlertid var foregaaet. —

Der blev en almindelig Glæde, og den Dag tænktes ikke mere paa Rejsen.

Ved Bordet blev den dobbelte Forbindelse højtideligt fejret med behørige Skaaler, Trompetstød og Sange, blandt hvilke udmærkede sig en, digtet paa staaende Fod af den løjerlige Degn, ved sit gammeldags Tilsnit og sine uforblommede Hentydninger paa det forventede Offer. —

Enhver var lystig paa sin Vis; men ingen mer end den gamle Konrektor. Han kunde ej engang sidde rolig paa sin Stol, men gik om saa til en og saa til en anden og deklamerede latinske Vers baade til lærde og ulærde. Det gik endog saa vidt, at han istemmede:

„*Gaudeamus igitur*"[31].

Da den var udsunget, sagde han til Broderen:

„Christian! denne Dag er den skønneste i mit Liv; der er intet i Verden, som kunde gøre mig gladere, end jeg nu er." —

„Det skal du ikke bande paa!" svarede Kaptajnen med en ganske sælsom Mine og hviskede derpaa noget til sin Kæreste.

Begge stod op og fulgtes ud efter Kaptajnens Tjener, som Dagen i Forvejen var ankommet med sin Herres Tøj, havde hjulpet til med at varte op ved Bordet og nylig sagt noget til ham, der med eet gjorde ham ganske alvorlig.

De kom ikke igjen; og nu blev jeg kaldt ud. —

Da jeg traadte ind i det Værelse, hvor de tre befandt sig, vendte Kaptajnen sig imod mig, holdende et stort Silkeklæde i den ene Haand og et Stykke beskrevet Papir i den anden.

„Der synes at opgaa et Lys," sagde han med dybsindig Mine; „men hvad det lader os skimte, forekommer mig saa sælsomt, at jeg frygter, det kunde være en Lygtemand. Ser De! min Tjener her — De kan ikke tvivle paa hans Sanddruhed, han har været hos mig i flere Aar — De ved dog Alices Historie, saa vidt nemlig hun selv og vi to (han pegede paa Komtessen) kender den?"

Jeg bejaede det. —

„Vel!" vedblev han, „min Tjener paastaar ogsaa at kende hende, ja, at han har kendt hende længere end vi andre, og at han kan følge hendes Tilbagespor lige op til Østersøens Bredder. — Som en fattig og frændeløs Dreng lod han sig hverve til Rolettis Trup som Oppasser, og da han blev større, som Maskinkarl. Han fortæller, at da de for noget over tyve Aar siden gav Forestillinger i Rostock, var han og en af Springerne en Dag gaaet ud fra Byen og langs med Havet for at skyde Strand-

fugle. Da ser de noget mørkt komme drivende til Land. De gaar hen for at tage imod det og opdager, at det er Ruffet af et Skib. Saa snart de havde faaet det slæbt helt op paa Strandbredden, undersøgte de det og fandt derinde et voksent Fruentimmer og et lille Pigebarn sammenbundne med et Klæde — just dette, jeg her har. Den første var død og blev død og begravedes paa nærmeste Landsbykirkegaard. Men i Barnet var der endnu Liv, og det beholdt Livet. De tog det med sig, og Roletti, som saa, at det var smukt og velskabt, tilegnede sig det for at afrette det til ækvilibristiske Kunster. Og det er just vor kære Alice."

„Derpaa vil jeg gøre min Ed," faldt Tjeneren ind. „Jeg var endnu hos Manden, da hun sprang i Vandet i Livorno, og kendte hende straks igen, det første jeg saa hende her."

„Alt det ved jeg ogsaa," vedblev Kaptajnen, „men nu videre!"

„Her er Klædet, der bandt dem til hverandre," sagde Tjeneren; „det tog jeg til mig og har gemt det lige siden; og dette Brev sad paa den dødes Bryst; jeg tørrede det ligeledes i den Tanke, at det maaske engang kunde komme til Nytte."

Brevet var ufuldendt og lød saaledes:

„Min elskede Mand! Vi er i Havsnød, Skipperen frygter, at vi ikke kan frelses. Er det da Himmelens Villie, at jeg og vort Barn saa langt fra dig, min dyrebareste! skal —"

Mer stod der ikke. Sandsynligvis er Skibet i dette Øjeblik adsplittet og sunket.

„Hvoraf vidste I, at Barnet hed Alice?" spurgte nu Komtessen.

„Saa meget kunde det selv sige," svarede Tjeneren; „rigtignok synes mig, at det var E l s e og ikke A l i c e; men saaledes kaldte Roletti og de andre hende."

„Var der da ingen, som spurgte hende," vedblev Komtessen, „hvem hendes Forældre var, hvor hun var fra og saadant?"

„Aajo!" svarede han, „men hun kunde ingen Forklaring give; hendes Fader hed Fa'er og hendes Moder Mo'er, og til Stedet, hvor de boede, vidste hun intet andet Navn end „H j e m".

Hidtil havde jeg lyttet med stedse stigende Opmærksomhed; men nu syntes mig Tvivlen at maatte vige for frydefuld Vished.

„Hr. Kaptajn!" raabte jeg, „det kan ikke være andet: min elskede Alice maa være Deres Broderdatter."

„Jeg er meget nær ved at tro det," svarede han, „men ganske afgjort er det ikke — ved De ogsaa, hvorledes han mistede Kone og Barn?"

„Han har her paa Ulvedal fortalt mig det — ogsaa Tiden stemmer —"

„— Men," afbrød Kaptajnen, „det er dog besynderligt, om Alice ikke selv kunde huske noget mer af sin Barndom, hun var vel dog en fire Aar eller saa —"

„— Det var alt kun som Drømme for hende," sagde Komtessen, „og Præget af denne dunkle Skrift udslettedes efterhaanden. Hun mindedes sine Forældre, men ikke hvordan de saa ud; hun kunde huske, at de boede i en stor By med mange røde Huse, men ikke, hvad den hed; at hun sejlede paa et stort Vand, men ikke hvorfra Skibet kom. Og sit Modersmaal maa hun blandt Gøglerne aldeles have glemt; thi af Dansk forstod hun ikke et Ord."

„Findes der ingen Bogstaver paa Sjalet?" sagde Kaptajnen.

„To," svarede Tjeneren; og virkelig saa vi i det ene Hjørne et A og et E. —

„Hvad hed Deres Broderkone?" spurgte jeg ivrig.

„Det sagde han mig ikke," svarede han; „men her er tilforladelig Nøglen."

Imidlertid var man staaet op fra Bordet uden at bie længere efter os. Konrektoren søgte sin Broder, Alice mig; han kom først og netop, som Broderen holdt Tørklædet frem med de anførte Ord.

„Hvad Pokker stikker jer, I unge Mennesker?" raabte han; „hvilke Raad oplægger I her?"

Jeg var ubetænksom nok til at ville fortælle ham uforberedt det hele; men den sindige Søkriger greb min Haand og sagde:

„Ikke hidsig, min Ven! lad mig alene staa til Rors!"

Han traadte nu tæt hen til Broderen og tiltalte ham saaledes:

„Det er en Nødvendighed — jeg beder dig, læg Mærke hertil! — at jeg gør et Skaar i din Munterhed og vækker alvorlige Erindringer — hvad hed din salig Kone?"

Konrektoren gjorde store Øjne og sagde:

„Min Gud! hvorfor spørger du mig derom nu? — hun hed Adolphine Ewers."

I det samme faldt hans Blik paa Tørklædet, og det lod, som om han begyndte at genkende det; og i selvsamme Øjeblik traadte Alice til. Jeg faldt om hendes Hals, Kaptajnen om Broderens, men Komtessen raabte: „Sagte dog! og dræb dem ikke!"

Jeg var beruset af Glæde; intet formaaede at standse den: faa Øjeblikke derefter laa Fader og Datter i hinandens Arme.

[1] Trykt 1834 i „Samlede Noveller", IV. D. — Ordet „Ferie" brugtes dengang mest i Flertalsformen — her er jo kun Tale om een Ferie. — Undertitelen (Af en gammel Skolemands Erindringer) er tilføjet af P. L. Møller.

[2] glædet.

[3] Modellen er Arendahl, Hører ved Aarhus Latinskole. Af ham giver Rektor Blache, der havde været hans Elev, en udførlig Skildring i Hist. Tidsskrift, 4. R. III. B. „I 38 Aar var han Lærer i 4. Klasse og ønskede aldrig at stige højere ... Han er Autor til hin mærkværdige Oversættelse af Terentses „Ira amantium amoris est integratio", der af St. St. Blicher er anvendt i hans Fortælling „Juleferierne" og lød saaledes: Naar Kattene rives, gør de Killinger. ... Hans Tale var til daglig Brug, hvad man kalder ramjysk (pærejysk) og nærmede sig meget Bondesproget. Han brugte Pronomen A i Stedet for Jeg, sagde I til sine Disciple og Han til Honoratiores. Han havde et stort Forraad af Ukvemsord (Hundesjæl, Hundetunge, Skejsunge m. m. fl.) og forstod at variere sine Irettesættelser efter Omstændighederne. Til en Skomagers Søn hed det: „Gaa hjem til jer Faar og lær at sy Skou." ... For øvrigt førte han en tarvelig og ædruelig Levemaade; men han var paaholdende og yderst pengegerrig, hvorfor han ogsaa ved sin Død (1808) skal have efterladt sig en betydelig Sum i Specier, Kroner og gamle Rigsdalersedler." — Arendahl var Lærer for Steen B.s Broder Jens, og denne, som gerne fortalte baade muntre Skolehistorier og andre Krøniker, har nok været Digterens Hjemmelsmand.

[4] I saa Henseende minder Qvintus om B.s egen Konrektor, Lund, ved Randers Skole. Han gengiver Homers *βοὴν ἀγαθὸς Μενελάος* (Menelaos, den gode Raaber) ved: „Menelaos, der kunde brøle som en Tyr." (Se Novellen „Maskeraden"!)

[5] Femte Klasses Disciple.

[6] Jvnfr. „Jyllandsrejse", 4. Døgn:

Hr. Rektoren fik et Par fede Beder,
De trak mig over de sværeste Steder;
En saadan lille Erkendtlighed,
Imellem os sagt, gør ingen Mand vred.

Latinskolemisèren i hele dens Udstrækning havde B. set som Discipel i Randers. Tredie-Lektie-Høreren, *cand. theol.* Søren Bagge, der lige havde forladt Skolen, som B. blev indmeldt, havde i 12 Aar levet i saadan Elendighed, at han kun havde haft Raad til at have eet Værelse. Da han var Familiefader, var dette blevet benyttet som Opholdsstue, Soveværelse, Barnestue og som Læseværelse for Skolediciplene. (Hundrup: Efterretninger om Lærerstanden ved Randers lærde Skole.)

Dusørsystemet var det vanskeligt at faa afskaffet. Guldbergs Anordning (1775) tillader Hørerne at modtage Dusører af velhavende Forældre ved festlige Lejligheder, f. Eks. ved Disciplenes Indmeldelse eller til Nytaar; først Anordningen af 1809 forbyder Dusører af enhver Art.

[7] Kammerater! At mindes dette vil siden fornøje os. Virgil. (B.s Note.)

[8] Aftensmad.

[9] „Du byder, O, Dronning! at gentage vor usigelige Elendighed.' Æneas's Ord til Dido. (B.s Note.)

[10] At Jægeren kan spore Haren i den dybe Sne, staar han tidlig op. (B.s Note.)

[11] Originalen kalder ham her „Første-Lektiehøreren"; ved en lignende Fejltagelse benævnes han senere nogle Gange „Primus". Rettelsen skyldes P. Hansen.

[12] Originalen har herefter: „da jeg undslog mig." Rettelsen skyldes P. L. Møller.

[13] En Rus. (B.s Note.)

[14] Stille!

[15] „Til Lykke med din Tapperhed!" (B.s Note.)

[16] „Se! Se!" (B.s Note.)

[17] „Ti! Ti!" (B.s Note.)

[18] „Nu falder det til Kærnetropperne." (B.s Note.)

[19] I „Litteratur og Historie", II. Samling, S. 165, viser E. Gigas, at B. har hentet Anekdoten, der allerede anføres i *Tales and quick answers*, London 1567, fra Pitaval, *Bibliothèque de Cour, de Ville* etc., 2. Udg. 1746, S. 147 (om „den for sin Enfoldighed bekendte Baron de Ripermont"):

„Man havde anvist ham Stade i en Skov, hvor der holdtes Jagt paa Kaniner, og man havde anbefalet ham at være tavs. Da han saa dem komme ud af deres Hul, udbrød han: *Ecce cuniculi*, hvorpaa de smuttede ind igen. Til Svar paa de Bebrejdelser, man gjorde ham, fordi han havde talt i dette Øjeblik, sagde han: Jeg talte jo bare Latin; jeg troede ikke, at Kaninerne forstod det."

[20] „Lediggang er Elskovs Hovedpude." (B.s Note.)

[21] „Gengangere og natlige Spøgelser." (B.s Note.)

[22] Af Bürgers Ballade „Lenore".

[23] „Endelig!" (B.s Note.)

[24] Dette Ord benyttede B. med Forkærlighed, naar han priste Kvindetroskab. Se ogsaa en Vielsestale af B., offentliggjort i „Dansk Tidsskrift", 1902, S. 425!

[25] Med Haab om at arve hans Embede.

[26] 1827 optraadte Ækvilibristen Roat for Københavnerne. Han spændte sit Tov fra det ene Kirketaarn til det andet og balancerede højt over Gader og Tagrygge. (B. ligestiller hans Kunst med Vaudevillen, og i „Nordlyset", I. B. S. 348 findes en vidtløftig Sammenligning mellem J. L. Heiberg og Roat).

[27] „Hvad er Skønhed ..... men ikke Kærlighed", der i Originalen staar som Fodnote, er af P. L. Møller føjet ind i Teksten.

[28] Jeg elsker Dem.

[29] Er du gal, eller gør du Vers?

[30] Ved den store og gode Gud. — Alt forholder sig saa.

[31] Lad os nu være glade.

ENEBOEREN PAA BOLBJERG[1]

Naar den, der rejser fra Viborg til Randers, er kommet om forbi Nordenden af den lange Sø, som bærer Byens Navn, og op ad den første stejle Lyngbakke, udbreder sig for hans Øjne den store Tap Hede — et Navn, hvortil der knytter sig Erindringer, mørke, bedrøvelige som Egnen selv.

To eller tre Smaahytter, omgivne hver af et lidet Stykke opdyrket Jordsmon, yder den eneste Afveksling paa den to Mile lange Vej indtil Landsbyen Ørum. Herfra gaar det skiftevis over eller om ved Hede og Agermark. Byer og Kirker viser sig stedse tættere og tættere ved hverandre, og den vide Synskres oplives ved fjerne Skove: man mærker, at man nærmer sig Halvøens frugtbare og velbebyggede Østerland.

Ved Byen Lejsten siger man Lyngen Farvel og glemmer den øjeblikkelig over det yndige Landskabsstykke, der pludselig ligesom fremmanes af den sidste mørkbrune Banke og udstilles Vandreren til forlystende Skue.

Neden under ham udbreder sig et af Landets største Kær, halvtbevoket af Ælle og Vidier, og derfra hæver sig høje, bølgeformige, skovgroede Bakker, der indeslutter en dyb og snæver Dal, i hvis Baggrund Herreborgen Ny Fussingø med sine hvide Mure og lysrøde Tag blinker venligt frem mellem hundredaarige Bøge. Bomhuset til højre, til venstre Møllen med Dammen — nu næsten skjult bag Træer — smykker Dalens Forgrund.

Og skulde en Kunstner nogen Sinde komme til at optage denne smukke, ægte danske Udsigt, vil han finde de store Enge oplivede af tamme og vilde Dyr og saaledes kunne give sit Maleri et sandt Udseende af paradisisk Fred og Ro.

Fyrretyve Aar tilbage stod her i Stedet for det nuværende nymodens Slot, end dybere inde i Dalen, den gamle, ærværdige Ridderborg med sine trende spidse Gavle eller Taarne, og hvo der har set denne, ønsker vist, at den stod der endnu og ikke var blevet ombyttet med en Bygning, som ukendte rejsende snarest vilde antage for en pæn Kro.

Jeg for min Del savner Skjelernes Herresæde; maaske fordi det er iblandt mine Barndomsminder, maaske fordi min Smag i Bygningskunsten er fuldt saa gotisk som græsk. Denne være ren, simpel og ædel! mig tykkes den tillige kold, streng og ensformig og forholder sig i mine Øjne til hin som en fransk Tragedie til en shakespearsk.

Jeg elsker dette regelløse, altid afvekslende i vore nordiske Kæmpeborge, dette dristige, opadstræbende i vore Templers Hvælvinger, spidse Buer og skyhøje Spir. Jeg hænger end ydermere ved det lønlige, ofte labyrintiske i det indvendige af vore gammeldags Herregaarde med samme Forkærlighed, der i unge Dage bragte mig til at foretrække et fantastisk Eventyr for en sand Historie, og med hvilken jeg endnu hellere følger Abbotsfords Digter i Bjerghuler, Fængsler og Røverkuler end en Madame Genlis til Bourbonnernes stive Hof.

Behageligt overraskes en fremmed, naar han er kommet ind i Dalen, mærker, at den ikke, som den ser ud til fra hinsides Kæret, er lukket, og nu med eet har en vidtstrakt Bjergsø, hvis Ende han ej engang øjner, foran sig. Men hans Blik drages dog snart hen til en i Søen udspringende Halvø, der er helt bevokset med majestætiske Linde.

Mod Vesten, tæt op til denne Lund — fordum en Have — stod det gamle Fussing. Foran forbandt en bred Grav begge Søens Arme og adskilte Borgen fra det faste Land.

Og hvorfor staar den endnu ikke der paa den yndigste Plet i hele Dalen? En gammel Spaadom truede den med Undergang: en Julenat skulde den tillige med Halvøen synke i Afgrunden! — En frygtsom Beboer nedrev og flyttede den. —

Gammelfussing er ikke mer; men lad da efterfølgende Sagn, som overlevede den, opskyde som en Mindeblomst mellem Torne og Nælder paa dens Tomte! og Vandreren skal ofte se sig tilbage og tænke: der var det.

I Bjerregrav, til hvis Pastorat Herregaarden hører, døde for et halvt Sekulum siden Præsten Laurits Blicher, min Bedstefaders Broder. Min Fader levede som Student i nogle Aar i hans Hus[2], og af ham har jeg den Begivenhed[3], som nu skal fortælles.

Det var i Aaret 1738, en Sommeraften i Skumringen, at en med tvende Heste forspændt Karet kom rullende op for Gangdøren af Præstegaarden i Kousted.

Hr. Mogens kom skyndsomst ud i sin grønne, storblommede Damaskes Slaabrok og med den røde Nathue paa det velærværdige Hoved.

Da se! fra den aabne Karetdør nedsprang en Kavaler med Kaarde ved Siden og — Maske for Ansigtet.

„I er vel Præsten her?" spurgte han, og uden at oppebie Svaret lagde han til: „Kan I døbe et Barn?"

„Det var ikke godt andet," sagde den forundrede Præst, „hvad har den gode Herre ellers at befale?"

I Stedet for at svare traadte Herren til Kareten, udtog en lille sort Kasse, gik med denne under Armen hen mod Døren og gjorde med den anden Haand Tegn til Præsten, at han skulde gaa foran og vise Vejen.

Men denne blev staaende, pegede paa Kassen og sagde:

„Med eders gunstige Tilladelse, skulde dette være —"

„— Et Barn, som I hører," tog Kavaleren Ordet — thi i det samme hørtes Lyden af et saadant — „vil I behage!" —

„*Cujum Cujas?*" sagde Præsten, uden at røre sig af Stedet, „hvis er Barnet?"

„Det kan være jer det samme!" lød Svaret, „I skal blot døbe det!"

„Jeg beder ydmygst om Forladelse!" genmælede Hr. Mogens, „jeg kan ikke døbe Barnet, førend jeg ved, hvem det tilhører." —

„Hvorfor ikke?" sagde den fremmede og holdt en strikket Silkepung hen for ham; „her er Offer."

Hans Velærværdighed virrede med Hovedet. „Kan ikke gøre det; jeg maa først vide Barnets Forældre."

„Behøves ikke, behøves ikke," sagde Herren hastig; „Barnet har kristelige Forældre, det kan jo være nok for eder — naa! vil I?"

„Hverken jeg vil eller jeg kan," lød Svaret.

„I vil ikke?" gentog hin med dæmpet Stemme, „betænk jer vel!"

Med disse Ord stak han Haanden i Vestelommen, trak en lille Pistol frem, spændte den og sagde:

„Vær fornuftig, velærværdige Herre! I har at vælge mellem Guld og Bly — hvilket vil I have?" —

„Ingen af Delene," svarede den uforskrækkede Præst, „om jeg ellers maa raade mig selv. Er det eder virkelig om dette umyndige Barns evige Salighed at gøre — som det lader til — saa vil I sagtens ikke heller betynge eders Samvittighed med Drabet af en uskyldig Mand."

Masken lo spottende og sagde:

„I er døbt og kunde aldrig faa en saligere Død — endnu engang — hvilket vil I?"

Efter nogle Øjeblikkes Betænkning sagde Præsten:

„Vil I ikke hellere betro mig, hvem Barnet tilhører; for min Tavshed betrygger eder min hellige Embedsed."

„Det staar ikke i min Magt, og — for sidste Gang" — her hævede han Pistolen, dog sigtede han ikke paa Præsten, men berørte med Piben Pungen, der laa paa Kistelaaget.

Da fik Hr. Mogens pludselig en Tanke. Ved Besættelsen af Vorning Præstekald havde Patronen Grev Skjel forbigaaet ham og valgt hans Skolekammerat Hr. Jens, hvorfor hin bestandig havde haft et Horn i Siden paa denne.

Her var en Lejlighed til at spille Kollegaen et Puds.

„Hør engang!" sagde han. „Jeg vil sige jer rent ud, og I skal ingenlunde tvivle derpaa! hos mig kommer I ikke et Haarsbred videre, hverken med Løfter eller med Trusler. Men jeg vil give jer Anvisning paa en Mand, der ingen Omstændigheder gør og straks døber eders Barn. Ved I, hvor Vorning ligger?"

Masken nikkede.

„Godt!" vedblev Præsten. „Hr. Jens der — min Broder i Kristo — holder mere af Guld end af Bly — kør I kun til ham i Herrens Navn."

Med disse Ord bukkede han dybt og traadte baglængs ind ad sin Dør.

Den fremmede saa tavs efter ham uden at besvare hans Afskedshilsen, stak Pistol og Pung i Lommen, steg saa med Kisten igen ind i Kareten, idet han raabte til Kusken: „*Allons donc!*"

„*Oui Monsieur!*" svarede denne, og nu gik det i fuldt Trav ud af Byen.

Hr. Jens var allerede gaaet til Sengs, og hans Hustru stod i Begreb med at følge ham, da bemeldte Karet raslede ind i Vorning Præstegaard. Hurtig kastede hun en Kaabe om sig og ilede ud for at modtage det sildige Besøg.

Saa snart hun havde erfaret Hensigten af dette, forsikrede hun, at hendes Mand straks skulde døbe Barnet. Imidlertid bad hun Herren træde indenfor i Dagligstuen, indtil Hr. Jens blev færdig med sin Paaklædning, hvilket ikke vilde vare længe. At hun dog spurgte om den fremmedes Navn, kan man nok vide; og ligesaa, at hun ej fik andet Svar end det, Guldpengene i Silkepungen gav.

Veltilfreds med dette ilede hun ind til sin snorkende Ægtemage, ruskede ham vaagen og sagde:

„Rejs dig, bitte Jens, her er et Barn, som vil døbes." —

Bitte Jens var ikke en Mand at løbe med, allermindst fra Sengen af. Der laa han altsaa endnu, da hans Kone kom tilbage fra den fremmede, hvem hun imidlertid forgæves havde prøvet at udfritte.

Nu fik han Utak, hvilket han tog imod med et flegmatisk:

„Naah, naah! det jager vel ikke — hvis er Barnet?"

„Det kan være dig det samme," svarede hun ivrig; „men det tilhører ganske vist store Folk, for det er kommet i en Karet hertil, og en fornemme Kavaler er fulgt med og giver dig fem Dukater — hører du? — fem hollandske Dukater for din Umage."

Ved disse rørende Ord rejste Præsten sig over Ende, skød Dynen lidt ned og satte sin Nathue oven paa den; han havde sikkerlig inden faa Øjeblikke været ude af Sengen, hvis ikke Konen uheldigvis havde lagt til:

„Den Nar i Kousted; han kunde haft Dukaterne — for der har de først været med Barnet — men i det Sted viser han dem herover."

Da Præsten hørte dette, saa han et Par Sekunder stift paa sin Kone, sank derpaa atter blidelig ned i Puderne, trak Dynen over sig og sagde:

„Blæser hun fra den Kant? Saa er der Fiddi ved — Nej Tak! tør Hr. Mogens ikke døbe det, skal Hr. Jens ikke heller — ser vi det! — jo vist! — sig ham rent ud, at jeg skal nødvendig vide, hvem Forældrene er!"

Alle Madamens Forestillinger frugtede intet, lige saa lidet hendes Skænden: Manden var ubevægelig.

Nu kom Tjenestepigen ind, ganske bleg af Skræk, og forsikrede aandeløs og skælvende, at det ikke var rigtig fat med de fremmede Krabater; hun havde nemlig været ude hos Kusken og spurgt ham, hvorfra de var, hvortil han med hul og gyselig Røst havde svaret: „Fra Helvede!"

Da hun havde optaget dette som Spøg og videre spurgt ham, om han ikke skulde have en Dram og en Bid Brød, havde han i en endnu fælere Tone svaret:

„Jeg æder kogende Beg og drikker smeltet Svovl — vil du have noget af det, saa sæt dig op og følg med!"

I det samme var Lyset i Stuen faldet paa hans Ansigt, og det var kullende sort.

„Din Gaas," sagde Præstekonen, „det er ikke andet end en Maske, som Herren derinde ogsaa bærer."

Men Præsten sagde: „Ser vi det! — stræb at blive skilt ved dem, jeg vil ikke have med det at bestille, om han ogsaa kunde veje Barnet op med Guld."

Med disse Ord satte han Nathuen paa, vendte sig til Væggen, og Søvnens Gud sejrede over Guldets.

Men den gode Madame Jenses havde en anden Smag. Hun bed sig i Læben[4], grundede nogle Øjeblikke og hviskede saa til Pigen, hvad hun havde at gøre. Hvorpaa hun gik til den fremmede og sagde, at nu var alt straks færdigt til Daaben. — Pigen skulde komme og lyse ham.

Derefter ilede hun ned i Studerekammeret — det laa afsides i den venstre Fløj og ligger der endnu — iførte sig Præstekjole, bandt Pibekraven om Halsen og trykkede Parykken dybt ned paa Hovedet; lidt Lysetane over Munden og paa Hagen gjorde Forvandlingen fuldstændig.

Den fremmede Herre lod sig let skuffe: Kammeret var i sig selv snævert og dunkelt og oplystes kun sparsomt af en søvnig Praas. Dertil forvendte Præstinden sit Mæle med en kunstig Blanding af Hæshed og Hulhed saa heldigt, at endog en bekendt af hende næppe vilde fattet Mistanke.

Kort at fortælle: Barnet blev døbt, og Madamen fik sine fem Dukater; Pigen gav hun en Ulfeldts Tomark for at holde ren Mund. Men den var spildt, som man snart vil erfare.

Da Præsten om Søndagen kom til sit ene Anneks, Kvorning, fortalte Degnen ham, at der hin Nat var kommet et Menneske, der saa ud som en Morian, ind til ham og havde forlangt Kirkenøglen. Da Degnen bemærkede, at der stak en Pistol ud af hans ene Vestelomme, turde han ikke afslaa hans Begæring, men endnu mindre følge efter ham, hvorvel han gerne gad vidst, hvad den sorte foretog sig i Kirken.

Et Kvarterstid derefter kom han igen og gav ham Kirkenøglen, og kort derpaa rullede en Vogn ud af Byen — saa vidt han kunde skønne, hen ad Hammerhøj til. Saa snart det blev Dag,

gik han op i Kirken, men kunde ikke opdage det allerringeste.

Nu ilede begge derhen. De ledte forgæves, især oppe i Koret, indtil Menigheden omsider var blevet samlet, og Tjenesten begyndte.

Medens Hr. Jens stod paa Prædikestolen, bemærkede han, at nogle Fruentimmer langt nede i Kirken imellem stak Hovederne sammen, hviskede og kiggede ned under Stolen foran dem.

Da Tjenesten var ude, gik han ned og spurgte dem om Aarsagen til deres Urolighed.

De viste ham nu en lille sort Kasse, som ingen tilforn havde set der.

Paa Præstens Befaling blev den fremtaget og aabnet, og til alles store Forskrækkelse fandtes deri — et dødt Barn, indsvøbt i fint Linned. Det var kendeligt, at det maatte være nylig født, og ligesaa, at det var nylig død; thi endnu var det ikke begyndt at gaa i Forraadnelse. Han lod Laaget sømme til og det lille Lig hensætte der, hvor det var fundet.

Kassen, som er af tykt og stærkt Egetræ, staar der endnu den Dag i Dag under en Fruentimmerstol lige for Kirkedøren, men Sømmene er bortrustede, og Laaget løst. Det eneste, som findes deri er Støv og Smul, tillige med nogle smaa Benstumper.

Hvo af de ærede Læsere, som maatte passere Alvejen mellem Viborg og Randers, vil uden stor Tidsspilde kunne overbevise sig om Virkeligheden heraf, da Kirken ligger kun et kort Bøsseskud Syden for Byen.

Et andet endnu tilværende Bevis for Tildragelsens Rigtighed er dette, at i Vorning Kirkebog findes for hint Aar — men siden indskudt og tilskrevet: „døbt et lidet Barn nafnlig Christian." --

Det er rimeligt, at Pigen ikke har kunnet holde tæt, og at Præsten ogsaa har erfaret sin Kones raske Daad, den han næppe har misbilliget, saasom det uskyldige Barn upaatvivlelig var dræbt og nu dog før sin Død havde annammet den hellige Daab, skønt forrettet af en Kvinde.

Endelig har mange endnu levende kendt den omtalte Tjenestepige, der som gammel Kone døde først for en fyrretyve Aar siden i Vorning Pastorat, hvor min Farbroder var Præst fra 1783 til 1825.

Saa vidt og ikke videre gaar Sporet og syntes nu efter saa langt et Tidsrum at være tabt for stedse. Det Mørke, som tildækker den hele skumle Begivenhed, vil aldrig opklares, før alle Mørkets Gerninger engang kommer for Lyset. —

Efterstaaende Sagn er kun et svagt Stjerneglimt i en maanelys og taagefuld Nat.

I Aarene nogle og firs døde Nord oppe i Vester Hanherred[5] et ganske synderligt Menneske, som ingen egentlig kendte, endskønt han skal have haft sit Tilhold der længere end fra Midten af forrige Aarhundrede.

Hans Klædedragt var, som Havgassernes plejer at være til daglig Brug: tykt og groft Vadmel, vævet af sammenblandet hvid og sort Uld; men da det sidste, ufarvet, antager med Tid og Slid et rødbrunt, rustagtigt Skær, har Tøjet selv et lignende Udseende, som dog falder mere i det graa og svarer temmelig til Vesterhavets Taage, naar denne svagt belyses af den dalende Sols mørkrøde Skin. — Hans Sprog var dansk, men saaledes som en Jyde over Bondestanden udtaler det. —

Hans Levemaade og Næringskilder var de samme som alle de andre Klitboeres: Fiskeri og Strandinger, hvorhos han ligeledes holdt en Ko og nogle Faar, der med Naboernes delte fredeligt det tynde Græs i den uoverskuelige Sandørken. — Han skal have været stor, velvoksen, og haft et smukt, men tungsindigt Ansigt, hvilket sidste Almuen anser som Tegn paa lønlig Brøde; „thi uforskyldt Sorg" — mener den — „kan, som Guds Tilskikkelse, ikke knæle[6] en Mand."

Ingen deroppe vilde nogen Sinde have set ham le; ej heller var dette at undre over, eftersom han aldrig saas i disse Menneskers Gildeslag eller andre deres Forsamlinger, men alene ved deres strenge og farlige Dont paa den stormfulde Strand.

Han kaldte sig slet og ret Christian, hvortil Egnens Folk øgede Navnet Bolbjerg efter det Sted, hvor han havde opslaget sin ensomme Bolig.

Den nordligste Arm af Limfjorden strækker sig Havet paa en halv Mil nær og indeslutter tillige med en vestligere mindre den bakkede Jordtunge, som Indbyggerne kalder Hannesland, hvoraf siden opstod Benævnelsen: Hanherred. Dens sydlige Del har skønne Kornmarker, og frodige Enge omfatter de lavvandede, af Stormen aldrig voldsomt oprørte Indvige. Velbyggede Bøndergaarde ligger spredte omkring ved Kysterne, og deres Beboere tager uden Anstrengelse og uden Fare rundelig Livsnæring af

den villige Jord og de rolige Vande; i Tryghed hører de det hule Drøn af det vilde Hav bag Sandbjergene.

Gaar du ind iblandt disse, da finder du en hel anden Natur. Det er, som om du vandrede paa en uhyre Kirkegaard blandt talløse Kæmpegrave eller paa Tomterne af en ødelagt Forverden. Derinde er Tavshed og Ro, men alle Vegne Spor af Uro, Forvirring og Elementernes Oprør: denne Sandregion er selv et Hav, hvis vældige Bølger synes grebne af Almagten midt i deres vildeste Tumlen og tryllede til evig Stilhed, deres Sider bestrøede med Klittag, hvis skarpe, bleggule Takker altid ser ud som visnede og, naar Vinden blæser, hvisler med ensformig vedholdende Klagelyd, og paa hvis Toppe ryger, som paa Snedriver, den fine Flyvesand.

Men vandrer du videre omkring, overraskes du ved det uventede Syn af tamme Dyr, dem, som klæder, og dem, som føder Mennesket; selv dettes Boliger opdager du nu og da, lønligt beliggende og trindt omgivne af de skallede Banker. Du opmuntres ved at finde dem ikke som Armods faldefærdige Hytter, men som landlig Velstands nette, hyggelige Vaaninger, ikke sjælden hvidtede og afstolpede med smukke Farver og sirede med Udskur, der ligner — og stundom er virkelige — Skibsruffe og Dækskahytter, Skænk fra det baade graadige og gavmilde Hav.

Ydermere oplivet skal du føle dig ved Synet af friskgrønne Græspletter ved disse Klithuse og kraftfulde Kornstrimler — en Erobring fra det karrige Sandhav.

Herinde, ret Norden for den foromtalte Bugt, begynder en bred Bakke at hæve sig over de mindre Sandknuder og strækker sig i jævntstigende Højde lige ud til Havet. Før du endnu er kommet saa højt op, at du ser dette, da vend dig engang omkring og betragt den sydlige Halvdel af Panoramaet! lad dit Øjesyn med Velbehag svæve ned over Marker og Enge, Huse og Byer, og hen over Fjorden med dens mange Vige, til Landstrimlerne paa hin Side Bredningen, der skiller mellem Vandet og Luften, hvor Vejrmøller og Kirker — mørke Smaaprikker og lyse — fremhæver sig som Tegn paa det store Landkort.

Fra dette smilende Landskab vend dig atter! træd op paa Klippens yderste Rand! To Hundrede Fod stejlt neden under dig har du Havet — det vilde, det grænseløse Hav; overalt, saa vidt du øjner, uden Afveksling, uden Hvilepunkt for dit ustadige Blik, til hist i det fjerne, hvor det sammensmelter dunkelt med Himmelen som Tiden med Evigheden. Smaa synes dig herfra dets

Bølger og langsom deres Rullen mod Landet, og selve Bulderet deraf lyder dæmpet deroppe i Højheden.

Er du svimmel, da kom ikke Yderkanten for nær! det er en Klippe, hvorpaa du staar; og brat luder den ud over den smalle, stenige Bred. — Men kuler Nordvesten, da stig ned ved Siden og stil dig paa Havstokken; der ser du Havet i dets Vælde, hvorledes de tunge Bølger bryder sig fraadende paa Revlerne — de trende Revler, der i Mellemrum strækker sig helt hen om Halvøens vestlige Kyst, til Landets Beskærmelse, men til Fordærvelse for de Sømænd, der kommer denne farlige Strandbred for nær.

Men vogt dig, at du ikke selv træder den for nær! en tilbagerullende Vove kunde suge dig til sig ned i Dybet, og den næstfølgende knuse dit Legeme imod Kanten; inden Stormen har lagt sig, vil de grusomme Vover ikke slippe dit mishandlede Lig.

Et Stenkast ude fra Bredden knejser en Klippe, stejl, ru, uformet, lig en Oldtidens Borgruin. I Aarhundreder har Havet forgæves bestormet dens faste Mur; dets uhyre Bølger tørner derind, men brydes mod det haarde Fjeld, opløser sig i Skum og synker afmægtige tilbage.

Er omsider dit Øje mættet, er dit Øre døvet af den uophørlige Torden, da gak atter did op, hvorfra du nedsteg! Giv dine Sanser, dine Tanker Hvile, og stræk dine udmattede Lemmer paa den bløde Grønsvær i Fordybningen, som du finder tæt inden for den højeste Skrænt! — her stod engang Eneboerens Hus; og Klippen, hvorpaa du ligger, er Bolbjerg — Jyllands eneste Fjeld, de søfarendes Skræk[7].

Paa dette frygtelige, øde Sted havde den ommeldte fremmede Mand oprejst sin Hytte. Dens Vægge murede han af Kalksten, som han savede af Klippen; og Overdelen beklædte han med Tang, der snart blegedes af Regn og Sol og gav den lille Vaaning et sørgeligt Udseende af Ælde og Affældighed. I stille Vejr hang det lig hvide Oldingslokker langs ned ad Væggen, bedækkede det eneste Vindue og den øverste Halvdør; men i Storm fløj det vildt og hvinede til Bølgernes Brumlen i Dybet.

Henved fyrretyve Aar havde han levet her, var blevet gammel; hans Haar bar Tagets Farve. Men endnu besøgte han den langt borte liggende Kirke hver en Helligdag og var altid en vis Mand ved alle Strandinger deromkring, baade til at bjærge, end mere til at redde: flere skibbrudne takkede ham for deres Liv. I Paalandsstorme, naar saadanne Ulykker kunde ventes, saas han altid staaende paa Udkig oven for sin Hytte ved Bjergets yderste Brink.

Engang savnedes han. Et Uvejr kaldte de andre Klitboere

ned til Stranden. De nærmeste keg som sædvanlig op til Bolbjerg og spurgte forundrede: „Hvor mon Christian være."

Christian kom ikke.

Da gik nogle derop og fandt ham død paa hans Leje med en opslagen Salmebog paa Brystet. En gammel Havgasse lukkede hans Øjne og hans Mund og stak ham Bogen under Hagen.

Saaledes blev han fundet af Herredsfogden, hvem disse Efterretninger skyldes, saavel som en Slags Dagbog, den afdøde havde efterladt sig. Den bestod egentlig af løse Papirstykker, som Samleren siden, efter rimelig Gisning, har ordnet og nu overgiver til den læsende Verden.

Begivenhederne er faa, usammenhængende og dunkle, hvorfor ogsaa den, der overlod Fortælleren dette Haandskrift, kaldte det „noget synderligt og forvirret Tøj, hvoraf kun saa meget lod sig udlede, at Manden maatte være kommet af skikkelige Folk, men haft et forskruet Hoved."

Læseren — haaber jeg — vil finde endnu noget mere.

Her er Optegnelserne, som Papir, Skrift, Blækkets Farve og Indholdet selv tydelig viser at være blevet til i saare forskjellige Tidspunkter.

Hvad lærer jeg nu af alle disse Bøger? At blive misfornøjet med mig selv og mit Standpunkt i Livet? — Men har jeg da lært andet af mine Rejser? — Jo, Gud ske Lov! jeg har lært, at al Menneskets Uro er kun en Stræben efter Ro. Og den kan jeg finde her, naar jeg bevarer en god Samvittighed og et nøjsomt Sind — en god Samvittighed? — har jeg den?

Min gode Junker! det er altsammen spildt Umage. Immer vil han have mig højere op, siger, at hans Hr. Faders Plan, da han tog mig ud af min ringe Stand (der burde jeg have blevet) og lod mig oplære med sin Søn, var, at jeg i det ringeste skulde blive Birkedommer paa Godset.

Der fortælles jo om en Kejser, at han ikke vilde bytte en Kaalhave bort imod det hele romerske Rige. Og jeg skulde foretrække Birketjenesten paa Fussing for min Frihed? *à propos!* hvorledes staaer det sig egentlig med Friheden?

Jeg har tænkt alvorligt over den Ting. Det maa og det skal blive anderledes. Det er sandt: jeg har aldrig forført, aldrig med Forsæt lagt an paa nogen. De kommer jo af sig selv — jeg kan ikke være i Ro. Og jeg er jo dog ikke mer end et Menneske!

Ak! hvis jeg kunde finde Kærlighed i Stedet for Vellyst! en trofast Veninde for alle disse ustadige! Min Faders Fiskerhytte skulde være mig kærere end Skjelernes Slot. — Ja! det er en Sandhed: D e n h a r l e v e t v e l, s o m l e v e d e v e l i L ø n d o m.

Mennesket og al dets Idræt er idel Forfængelighed. — Ingen ved ret, hvad den selv vil; og naar vi faar, hvad vi vil, er vi dog ikke fornøjede.

Jeg higede efter Verdens Glæder! jeg greb dem, men de blev til Bobler i min Haand. Hvilke har jeg tilbage? Alle de Frugter, jeg hidtil plukkede, var ormstukne. Intet er vist, intet er varigt — undtagen Døden.

Naar den gamle Birkedommer dør, skal jeg have hans Tjeneste. Jeg ved ikke, om jeg duer til den; men jeg kunde ikke undgaa Herren. Kun har jeg betinget mig, at jeg vil blive boende i min Fødehytte.

Hvor yndigt ligger denne! bag mig og over mig de tætte Linde, foran mig den blanke Sø mellem skovklædte Bakker. En kærlig Hustru vilde gøre denne Plet til et Paradis — — men fortjener jeg et Paradis? ak! hellige Uskyld!

Gid jeg var Barn igen!

Den høje Dame er kommet. Nu bliver der et Spektakel: der skal koges og brases og danses og rumsteres og være Fyrværkeri i Tørvekrogen. Det gaar lige til Ækelhed. — Og hvad er hun saa andet end en Kurtisane? —

Gid jeg havde været Fisker, som min Fader før mig; ikke kendt mer af Verden end Søen her!

Savn gør ikke fattig; men at man føler det. — *Nil admirari*[8] — ja, du snakker godt, min kære Flaccus! men — det var ikke sært! nu skal jeg atter frem med min *Viol de Gambe*[9] — det evige Gnideri — raab ikke saa højt! nu kommer jeg.

Hun er smuk. Men hvad kommer det mig ved? jeg har kendt dem lige saa smukke og lige saa — svage. — — Jeg kunde næsten tro, at jeg havde fundet Naade for hendes Øjne — jeg kender disse Blik — Kornmodn paa Elskovs Himmel. Hvad er de vel mod ægte Kærligheds milde Stjerneglimt! Skal jeg nogen Sinde skue dem? Desværre! mit Livs Himmel er forlængst indhyllet i Lystens Taagedunst.

Hvoraf kommer dette? Jeg er ikke tredive Aar, og dog tykkes mig, at jeg har levet i hundrede. Kan man tage op af Tiden som af en Arvepart — og forøde den, inden den falder?

Hun er overordentlig smuk — og vittig som en Pariserinde. Men *laissons cela!* hun staar mig baade for højt og for lavt. — Ja, havde hun været min Lige og hendes Hjerte rent. I Morgen rejser hun. Adieu! Deres Højhed!

Aftenvinden suser i Sivet og Løvet; og histoppe klinger Violer og Fløjter. Menneskets Musik blander sig med Naturens. Men ak — ve for Harmonien! Hjertets *Moll* og Skæbnens *Dur* — det skurrer.

Hvor fristende at stirre ned i det kølige, dunkle Dyb! d e r opløser sig alle Disharmonier; Længselens Adagio og Nydelsens stormende Allegro hensmelter i et sødt Smorzando. Der kommer en Pavse — hvor lang bliver den?

Hvad er det. Hun har forlangt mig til at gennemse sin utro Forvalters Regnskaber. Velan. Jeg gaar; skønt en vis Anelse holder mig tilbage. Det pikker herindenfor som et Dødningur.

Dumheder!

Skal jeg, eller skal jeg ikke? — En Draabe mer eller mindre af denne jordiske Nektar — men hvad om det nu var *aqva toffana?*

Lige meget! Jeg har allerede faaet for meget af saadan Gift. Mine Pulsslag er talte. Jeg subtraherer maaske blot et Par Cifre fra Hovedsummen. — Aabn din Favn, min Havfrue! jeg synker! lad Bølgen lukke sig over os!

Det bliver mig lidt for alvorligt. — Hemmeligt Ægteskab! Et smukt Parti! En Fiskersøn og en Grevedatter! Du stakkels Samvittighed! man kan stundom fornøje dig med lidt — hvor hun sukkede, hvor hun græd! men naar jeg blot vilde lade mig vie til hende — *NB* under evig Tavsheds Løfte, saa var hun rolig.

Er det Forstillelse, saa spiller hun sin Rolle fortræffeligt. — Dog — hvo kan ransage et Menneskes Hjerte? Hvo kender sit eget? Og er vi ikke alle Hyklere for os selv — uden at vide det?

Det maa i det mindste overregnes.

Indtægt.	Udgift.
1. En dejlig Kone.	1. Frihed.
2. En stor Formue.	2. Rolighed.
3. Et lystigt Liv.	3. Selvstændighed.

Balance.

Har Mennesket virkelig fri Villie? Det kunde være et Spørgsmaal. Førend vi foretager os en Gerning, mener vi saa, men bagefter ser det ud, som om den alligevel skulde være sket, enten vi havde villet eller ej. — Du tror at gaa din egen selvvalgte Vej, men det er Skæbnen, som har afstukket den.

Var det ikke min Villie at nøjes med en Fiskerhytte? Men Skæbnen vil, at jeg skal eje en Herregaard. — Christian! vær dog ingen Nar.

Jeg forbavses. Et *matrimonium ad morganaticam!* — Er jeg da en Konge? — Men hun — — — Den venstre Haand — kender allerede Vejen — — Saamænd! Samvittigheden faar sit Salarium — hvad vil den saa mere?

Den venstre Haand er den ikke lige saa hvid og blød og sød som den højre? — Kom med den!

Tænkte jeg det ikke nok? En Ægtemands Rettigheder og en Tjeners Forpligtelser! — Dette Slaveri bliver til sidst utaaleligt.

Naar det endda ikke var med hendes græsselige Jalousi! Jeg maa ikke tale med noget ungt Fruentimmer — ej engang se paa andre; jeg maa gøre hende Regnskab for hver Time paa Dagen, hvor jeg har været, hvad jeg har bestilt — det er ikke til at udholde.

Hjælp, Himmel! hvilke Basiliskøjne jeg fik i Dag, blot fordi jeg snakkede mildt med den Bondekone fra Voldum! og i Aften

kommer Skraldet nok efter Lynet, og saa har vi Regnen. Det er det allerkedsommeligste! Naar hun endda vilde forskaane mig for disse vamlende Forsoningsscener!

I Sandhed! hun er Katten, og jeg er Musen: først piner hun mig, og siden æder hun mig op. Det er en synderlig Façon at elske paa; dog tror jeg, hun gør det; men — Tys! der hører jeg allerede Signalet — o ve mig arme Synder!

Hvor længe skal dette vare? Og kan hun dog aldrig blive ked af mig? — Men i dette Fald, tror jeg, vilde hun putte mig ind i Dukkeskabet og gemme mig der blandt andre Rariteter; hun slipper mig ikke.

Nu ved jeg hverken ud eller ind. Det hjælper ikke det gode og ikke det onde. Sleger jeg for hende, beskylder hun mig for Falskhed; og vender jeg den laadne Side ud, saa daaner hun. Jeg maa til sidst desertere fra Herregaard og alting.

Bodil! hvilken yndig Klang har dette Ord! Bodil! det smukkeste af alle Navne!

Hver Gang jeg hører det, tager mit Hjerte til saa sødelig at banke, og en Længsel bespænder mig — men ømt og blidt; ikke som hidtil nedhvirvles jeg i Sanselighedens vilde, brusende Fos; jeg glider sagteligt hen ad den ædlere Kærligheds rolige, klare Sø.

Skal jeg naa dens Havn?

Hendes Mund tier, men hendes Øjne hvisker: „Christian! jeg elsker dig!" — O Bodil!

Den afgørende Time nærmer sig. Jeg kan tælle Minutterne; men nu skælver jeg — hvorfor? For hvem? For min — ja hvad for en min? Kone? Nej! hvad betyder vel dette Venstrehaandsgiftermaal! — Spilfægteri! — Min — Mætresse da? — Desværre! hun er min Beherskerinde, en kvindelig Tyran, hvem jeg nu hader — og frygter.

Himmel! vidste hun noget, anede hun blot: jeg ved det, hun kunde myrde hende. Gud naade mig ulykkelige Menneske!

Hun er en Engel. — Men hvad er jeg? — —

Dette er Kærlighed. Min Gud! tilgiv du mig naadelig, at jeg har misbrugt din himmelske Gave! — Jeg kendte den ikke. — O jeg Daare! som troede, at det var Honningen, jeg nød; det var Giften, jeg udsugede.

Ja! jeg er blevet et andet Menneske — og — et bedre? Ja! priset være du, min Skaber! Du har omvendt mig ved Kærlighed.

Ingen Attraa, ingen Uro, ingen Storm i mit Indre; men Fred og Haab og stille Glæde. — Nattens skumle Taage er forsvundet; og en ny Morgenrøde straaler i uplettet Glans.

Gud hjælpe mig! Hun har mærket noget; og hvor kunde hun andet? — jeg maatte jo rive mig løs af Syndens Lænker. — I otte Dage saa jeg ikke Skøgen. Men hun tvivlede paa min foregivne Upasselighed.

Derfor sendte hun sin fortrolige, denne skumle, forhærdede Skurk, hvis hvide Haar er en Skændselskrone. — Jeg maa flygte.

Er hun paa Spor? Hvad vilde hun paa Tustrup? Hvorfor talte hun saa meget med Bodil — saa nedladende, saa slesk? Jeg skælver for os begge.

Saaledes skal det være! Alt giver jeg hende tilbage: Herregaard og Guld, lige til denne forbandede Ring. Og saa didhen, o min elskede! hvor Kærligheds Tempel vil optage og skjule os.

Nu er det sket! Men hvilken skrækkelig Scene! — Himmel! beskærm du os! — Der lurede en Djævel i hver af hendes Øjenkroge, da hun kastede sit Blik efter mig i Døren. Opdagede hun, at jeg elsker en anden — men det tror hun da ganske vist — men fik hun at vide, hvem det var: hun skulde være i Stand til alt. — Forsigtighed!

Jeg har det. Hemmelig skal min uskyldige Kærlighed være; hemmelig som den syndige! — Min kære Junker og saa Præsten skal være vore eneste Medvidere. Bodil fæster sig til Viskum; jeg bliver paa Fussing.

Og naar saa hun derovre har glemt det forbigangne eller faaet sig en ny Elsker, hvilket jeg haaber: saa, o min inderligt

elskede! saa bliver du min Hustru for Gud og mine to eneste Venner paa Jorden.

Stormene har udraset, og jeg er i Havnen. Aldrig mere forlader jeg den. Blæs op derude! oprør dig, du Verdens urolige Hav! mig naar ej engang Genlyden af din fjerne Dumren. Jeg hører kun min lille Engels glade Skvaldren og Moderens Vuggesang. Jeg er et lyksaligt Menneske.

Se! Solen opstaar fra Bjerget — den sender sine Straaler hid over den tindrende Sø at lykønske mig til denne min jordiske Salighed. Fiskene spiller af Glæde paa de klare Vande, og alle Smaafugle fryder sig med mig.

Soli deo gloria in æternum[10].

Min søde Bodil vil endelig, Drengen skal hedde Christian. Nu! hun faar at raade i alle Ting. Hun elsker mig over al Maal og Maade. Naar jeg kommer ned fra en stakket Fraværelse paa Slottet eller i Præstegaarden, da er det, som hun ikke havde set mig i hele Aar. — Og naar jeg selv hist ovre fra Bakkerne skimter mit Huses hvide Væg hernede paa Pynten, er det da ikke, som om en Lysstraale pludselig ramte mit Øje og trængte mig lige ned i Hjertet?

Skulde hun endnu have noget i Sinde? Junkeren paastaar, at han har set den frygtelige gamle derude i Venning Eller; men han forstak sig i Buskene. Hvad vil han her?

I Morgen skal jeg til Randers, at indkøbe til Barselet. Jeg vil da forskaffe mig et Par Pistoler. Man kan aldrig vide, hvad der kunde indtræffe.

Herren holde sin Haand over mine elskelige!

(Mellem ovenstaaende og næstfølgende maa aabenbart være forløbet et Tidsrum af flere Aar.)

Gud er retfærdig. — Ved mit syndige Levnet havde jeg selv gjort mig uværdig til lykkeligt Ægteskab. Min Samvittighed var faldet i Søvn; derfor maatte den vækkes med Forskrækkelse.

Og det er Naade af den Alvise, at han tillader mig at afsone mine Overtrædelser med langvarig Anger og strengt Arbejde. Han lønne ogsaa min kære Junker, som forhindrede mig i Selvmord og siden plejede mig i min langvarige Afsindighed! —

Uden ham havde jeg været evigt fortabt og skulde aldrig genset min Hustru og vort salige Barn.

O du Helvedes Furie! — Hvad havde den uskyldige gjort dig?

Men Frelseren vil, at vi skal tilgive vore Fjender. Saa vil og jeg, idet jeg sukkende og bedende underkaster mig de tunge Prøvelser. Taalmodig vil jeg lide, paa det jeg maa samles engang med mine dyrebare i hans glade Himmerige.

Herre! hvor længe? — Nej, jeg tør ikke spørge. Gud vil det — hans Tøven er Kærlighed.

Stormen tuder, og Havet brøler, Sandet fyger og hvisler om min Hytte. Men snart skal jeg ikke mere høre disse sørgelige Toner. Sandet i mit Timeglas er nær udrundet. Jeg føler, at det lakker ad Aften. Min Levekraft aftager mærkeligt. O Herre! forbarme dig snart!

Naaderige Gud og Frelser! Var dette et Budskab fra dig? En kærere Engel kunde du ikke sende.

Var det en Drøm eller et Syn? Hun stod ved mit Leje med Barnet paa Armen, smilende saligt som Herrens egen Moder! og den lille Engel rakte efter mig. — Jeg kommer.

Dette afbrudte Stykke maa være det sidste, Eneboeren har efterladt sig, og skrevet i den Sygdom, som endte hans langvarige Sjælslidelser.

Det overlades til Læserens egen Fantasi at udfylde de store Huller i denne mørke og sørgelige Historie, saavel som at gætte Grunden til den Beslutning at tilbringe Livet — et Liv af over tredive Aar — i hin vilde og glædeløse Ørken.

---

[1] Trykt første Gang i „Samlede Noveller", IV. D., 1834.

[2] I sin Beskrivelse af Vium Sognekald, S. 284—85 fortæller Niels Blicher, hvorledes han kom til Bjerregrav og derved førtes ind paa hele sit Livs Skæbnevej.

[3] Se Noten under „Nøddaaben"! (Nærv. Udg. I. B. S. 77—78).

[4] Originalen har „Lippen". Jvnfr. Note 7 under „Præsten i Vejlby".

[5] Vester Hanherred er det østligste i Thisted Amt; det danner sammen med Øster Hanherred Forbindelsen mellem Vendsyssel og Thyland.

[6] Sætte i Knæerne, o: nedtrykke. (B.s Note.)

[7] Som det er B., der har „opdaget" Bolbjerg, er hans Navn ogsaa paa anden Maade knyttet til det. Paa Bolbjerg samledes i 1840 300 Mennesker til en Sommerfest, der — som ogsaa nævnt i B.s Erindringer — havde hans Himmelbjergfester til Forbillede.

Da B. paa sine store Ture havde undersøgt Vestkysten nøjere, ofrede han det i „Vestlig Profil af den cimbriske Halvø", 1839, følgende Kapitel:

BOLBJERG

Jyllands eneste Klippe, eneste faste Bolværk mod Havet, hvid som Møens Bastioner, stejl som Dover Klint. Var det ikke for dette Udenværk, forlængst skulde Oceanet her, som ved Agger, formælet sig med Fjorden.

Kom her ikke, naar de rasende Bølger løber Storm; du hører kun et Brechebatteris bedøvende Torden. Du ser kun Røgen af de uophørlige Salver. Men naar Stilstand er sluttet, da sving dig op paa Brystværnet! kig ned i Dybet! om du tør — eller ud over Dybet! op mod det rigtige Klippeland! skuf dig selv med den Indbildning, at hint fjerne, mørke Punkt er Lindesnæs! —

Vend saa Ryggen til Havet! og lad dit Blik overfare Limfjorden med dens Bugter og alle de Landskaber, den adskiller!

Er dine Øjne her blevet mættet, saa kravl ad Klippestien ned til Havbredden og betragt den kolossale Klippevæg! Se lidt nøjere til! Saa vil du finde her et uhyre Stambogsblad, et ret egentligt „Album", men i overnaturlig Størrelse. Kender du intet af disse mange Navne, der er indgravet i Kalkstensmuren? Er der ingen Frænde, ingen Ven, ingen Veninde blandt alle disse? Men maaske har Nordsøens Bølger udvadsket dem, du kendte, ligesom Tiden udsletter det ene efter det andet paa Erindringens Tavle. —

Endnu engang: Omkring! — Der knejser, omskyllet af Bølgerne, hin taarnhøje Klippekugle, hin Danmarks J o m f r u, som endnu aldrig var berørt af nogen dødelig Fod. Bølgerne alene kysser hendes Fod eller omskyller hendes Sider eller overfraader hendes glinsende Isse. Hvilket sælsomt Naturværk! Og hvorlunde kommer det her? — Vandrer! Hold inde med Spørgsmaal! Klippen kaster dig dem tilbage i hendøende Genlyd.

[8] Aldrig undres over noget.

[9] Et Instrument.

[10] Gud alene Æren i Evighed!

MARIE[1]

EN ERINDRING FRA VESTERHAVET

Hin smalle Landstrimmel, som den danske Halvø skyder op i Nordsøen, er næsten helt overhyllet med Flyvesand, opkastet af Vesterhavet og videre henført af dets bundsforvandte Stormen, ret som om hint frygtelige Element med denne golde Gave vilde spotte Jorden over Tabet, det tilføjer den ved at undergrave dens Grundvold og røve dens frugtbare Dele.

Men endnu har Fjenden ikke mægtet at fordrive Landtungens standhaftige Beboere. Fra den selv tager de Erstatning for det lidte Tab, og Sandets Magt bekæmper de ved Hjælp af en Græsart, som aldrig lader sig kvæle, men stedse vil være øverst. Herved dannes helt hen mod Vestkysten Høje og Dale i afvekslende Mangfoldighed. Sete langt fra, naar Solen er bag dem, skuffer de Vandreren med falske Billeder af skovklædte Bakker. Men længere inde er endnu nøgne, vidtstrakte Sandbjerge, der i en Afstand ligner snetakte Fjelde og Aar for Aar bemægtiger sig Strækninger af de dyrkelige Sletter, dem Flid og Møje aftvinger en sparsom Grøde. — Herfra og helt ned ad Kysten bærer Landet det samme Præg.

I en af disse øde Egne besteg Fortælleren i sin Ungdom[2] en med Klittag bevokset Sandhøj for første Gang at beskue det store Verdenshav. —

Solen var i sin Nedgang. Havet var flydende Ild; Sandbjergene var glødende Emmer. Vindene slumrede, kun Dønningens dæmpede Susen paa Strandbredden mindede om deres sidste Kamp med Bølgerne. Et sørgeligere Minde om Vælden af Stormens og Storhavets forenede Kræfter, et Vrag, stod paa den nærmeste Revle og strakte de sorte Planker op gennem Sandet. —

Solen skulde have dalet over min stumme Henrykkelse og først Mørket have vakt mig af mine uudsigelige Drømme, hvis ikke en Skare af Havgasser, bærende deres Aarer og Fiskesnører, var ankommet i Nærheden af det Sted, hvor jeg befandt mig. Endnu før jeg saa dem, hørte jeg deres Fodtrins Knirken i Sandet, idet de tavse snoede sig ned gennem de snævre Dale.

Da Redskaberne var lagt i Baaden, som laa i en Aabning i Klinten, fordelte de sig til begge Sider, satte Ryggene til og skød den ned til Vandet efter Takten af en kæmpebygget Fiskers hule Opsang, hvis Omkvæd lød helt lystigt: „Jeg hejser og du haler" — „Hurra hurra hurra!" faldt Koret ind — „Jeg drikker, du betaler" — „Hurra hurra hurra!"

De muntre Ord stod i synderlig Modsætning til den dybe Tone og den mørke Alvorlighed, med hvilken de blev udsunget — med hvilken de alle paa een Gang gjorde omkring, tog Hattene af, knælede og satte Panderne mod Rælingen. Nogle Øjeblikke dvælede de i denne Stilling; men ikke en Lyd hørtes fra deres Læber — i al Stilhed bad de til Vindenes og Bølgernes Herre. I Stilhed rejste de sig, skød Baaden helt ud i Vandet, sprang ind og greb Aarerne. Under lige Drag gled det lille Fartøj hen ad Havfladen. Jeg fulgte det med Øjnene, til det forsvandt i det dunkle fjerne.

En Mand blev tilbage. Det var en Olding; men endnu havde Alderen ikke bleget de rødbrune Lokker, der beskyggede hans rynkede Ansigt, hvorvel den noget havde bøjet hans brede Ryg. Da han længe, ubevægelig, med Hænderne i Sidelommen, havde set efter de udsejlende, vendte han sig, gik langsomt hen imod mig og bød mig et oprigtigt „Gudsaften!" —

Jeg benyttede Lejligheden til at erholde nøjere Kundskab om disse Menneskers møjefulde Haandtering[3], saavel som om de paa denne farlige Kyst saa ofte indtræffende Strandinger. Dette gjorde han ret tilfredsstillende; især beskrev han mig det sidste Skibbrud — hvis Levninger stod der tæt ved os — saa klart og levende, at jeg i Ungdoms Letsind ønskede at vorde Vidne til et saa frygteligt Sørgespil.

Jeg fulgte ham til Hjemmet — et smukt og indvendigt tillige vel forsynet Hus lidt oppe i Landet og ikke ret langt fra en af de største Sandmiler[4]. Kort før vi naaede dette, standsede han, saa sig tilbage og rundt om paa Himmelen og sagde, idet vi gik ned ad den sidste Bakke, med betænkelig Mine: „Der er Lurk[5] i Vejret."

„Hvad vil det sige?" spurgte jeg.

„Ikke andet," lød Svaret, „end at vi snart faar Forandring."

Herpaa indbød han mig til Aftensmad og Natteherberge. Jeg tog imod det velmente Tilbud og blev virkelig af ham og hans ligealdrende Hustru beværtet med en Gæstfrihed, der ej findes hjerteligere under Beduinernes Telte. Under den søde Følelse af Ro og Tryghed i Modsætning til de bortsejlede Fiskeres møjsomme og farefulde Nattefærd paa det troløse Hav indsov jeg paa Strandboerens bløde Bolster.

Endnu før Dag vaktes jeg af en blandet Støj i Dagligstuen ved Siden af mit Soveværelse: Snakken af grove og fine Stemmer, Klampren af Træsko, Klirren og Knirken af op- og igaaende Døre. Jeg satte mig over Ende og lyttede. I stillere Mellemrum forekom det mig, at der udenfor lød som en hul Susen eller et hult Drøn. Jeg sprang op, klædte mig hurtigt paa og gik derind.

Hele Familien var paa Benene og i travl Bevægelse: Manden i Huset sammenrinkede et Tov, Husmoderen syslede ved Arnen, ragede Ilden sammen og satte Gryden til; to unge Kvinder — den ene Datteren, den anden Sønnekonen — var fuldt paaklædte i Færd med at binde store Tørklæder om Hovedet, som om det gjaldt en længere Rejse.

Min Morgenhilsen blev kortelig gengældt, og paa mit Spørgsmaal, hvad det var for en Dundren, jeg havde hørt, svarede den gamle lige saa kort og hurtigt: „Havet."

„Hvor vil I hen, min kære Mand?" spurgte jeg videre.

„Ud at se efter vore Folk," svarede han; „vi faar strengt Vejr."

Disse Ord virkede elektrisk paa mig, og jeg besluttede i samme Øjeblik at følge dem hen til den frygtelige Nabo. Inden faa Minutter var vi rejsefærdige og forlod Huset.

Solen var i sin Opgang. Dens mørkrøde Skive brændte dunkelt bag strimede Skyer. Ingen Vind var at mærke; men højere lød Havets uafladelige Dundren. Tavse gik vi det i Møde; jeg i urolig og spændt Forventning.

Jeg besteg den yderste Klint. Til min store Forundring viste Havet sig ikke i mærkelig Bevægelse; kun tæt ved Bredden gik en dybere Undersø, den brød sig mod Havstokken og rullede dumrende langs hen med denne. Endnu var Luften i Rolighed, men min gamle Vejrspaamand forsikrede, at det ikke vilde vare længe, inden jeg skulde fornemme Vestvinden.

Han havde Ret. Denne Nordsøens grumme Behersker kom snart anstigende, indsvøbt i skumle Taager. Nu begyndte Havet langt ude at røre sig; det fremviste allerede smaa hvide Prikker,

der stedse blev flere og flere og større og større og nærmede sig, som det syntes, med Vindens Hastighed. Men Vinden løb dem forbi.

Paa een Gang kom den med uheldvarslende Suk og hin skarpe Hvinen i Marehalmens hvide Totter. Ingen Baad var endnu til Syne. Men helt hen paa Klitbakkerne viste sig en af Strandboerne efter den anden, mest Kvinder og halvvoksne Drenge. De kom, ligesom vi, til Udkig efter de tøvende Fiskere, forsvandt, stak atter frem; eller og det var andre, der traadte i deres Sted.

Vindens Heftighed tiltog, Bølgernes Tumlen ligesaa: Strandbredden stod i Skum. Jeg skjalv for de arme Stakler derude og opgav dem allerede i mine egne sørgelige Tanker.

Da raabte Oldingen med Haanden over Øjnene: „Der har vi dem!" og samme Raab gentoges langs hen med Kysten. Men jeg saa endnu intet, og min Frygt voksede. Omsider henledte de andres Fingerpeg mine Øjne til et mørkere Punkt i det fjerne, som ofte forsvandt, men stedse kom igen, og stedse større og nærmere. —

Stærkere oprørtes Havet. De hvide Pletter blev flere og bredere. De trende Sandrevler, der med korte Mellemrum strækker sig jævnsides Landet, betegnedes alt ved lige saa mange sammenhængende Skumstriber, der baade til Syd og Nord rakte sig, saa langt som Øjet naaede — disse Rif, der er de søfarendes Fordærvelse, men et tredobbelt Værn for Kysten, da de bryder de uhyre Vover, der, ofte højere end selve Klinten, uden saadan Modstand snart skulde nedrive de svage Volde og oversvømme det lavere Vestland.

Baaden skyndte sig. Alt saas Folkenes Hoveder, naar den red paa Bølgernes Rygge. Men naar den da løb ned som ad en Bakke og derpaa blev borte i Bølgedalen, da tænkte jeg med Bævelse: Mon de kommer op igen? Et Angstraab undslap mig; men den gamle Mand, som stod hos med sammenslyngede Arme, sagde but: „Hvad er der? De har ingen Nød endnu."

De havde naaet den yderste Revle. Her standsede de; ja roede endog af alle Kræfter baglængs udad og kløvede lykkeligt flere vældige Vover. Da disse var knust i Brændingen, og der blev en Strækning smult Vand, benyttede de dette Mellemrum og skred med Fuglens Hurtighed indefter. Paa samme Maade overvandt de den mellemste Revle. — Men nu var den egentlige Livsfare for Haanden.

Alle Tilskuerne sprang ned paa Havstokken, og som paa et

Befalingsord faldt alle paa Knæ og strakte de sammenknugede Hænder mod Himlen. Derpaa sprang de lige saa hurtigt op og greb hverandre i Hænderne. Jeg indsaa ikke straks, hvad denne Kæde havde at betyde; snart skulde jeg erfare det.

Baaden var ved den inderste Revle, ikke et Stenkast fra Land. Den for ind i Brændingen, forfulgt af en Styrtesø, der krummede sin hvide Kam højt over — den indhentedes — drejede Siden til — overvældedes — kæntrede. Et Skrig, hvinende, hjerteskærende, udstødtes af Kvinder og Børn. Det gjaldt Liv eller Død. —

Med Bølgen skylledes de skibbrudne til Land. Nogle kom helt op og fik straks Fodfæste; men andre kom ikke saa højt — da brødes Kæden paa flere Steder — den nærmeste greb med den ene Haand fast paa den mod Brændingen kæmpende — Resten af Kæden drog af al Magt for at frarive Havet dets Bytte; thi samme Bølge, som slyngede dem op, vilde i sit Tilbageløb have trukket dem ud igen, og da var ingen Redning mere. —

Rædselfulde Øjeblikke! men de for saa hastigt forbi, at jeg næsten ikke saa, hvorledes det gik til, før alle var frelst. — Lige saa hurtigt bjergedes Baaden — den stærke Bærer over Afgrunden, den trofaste Frelser i saa mangen en Nød. Først da den med hele sin rige Nattefangst var halet op paa Landet i fuld Sikkerhed — først da hilstes og genhilstes med djærve Haandslag; og en og anden af de vanddrivende Søgutter omslyngedes af kærlige Arme.

Og nu kom de hidtil hjemmeværende Mødre, Hustruer og Døtre hidilende med Kruse fulde af varmende Drikke. Hver af de hjemkomne greb sit med begge Hænder og slap det ikke, før Bunden vendte mod Himmelen[6]. Derefter deltes Udbyttet. Hver drog til sit, jeg med min Vært og hans Familie.

Et velsmagende Maaltid af Havets Gaver blev hastigt beredt; men endnu før det var til Ende, stak en Mand Hovedet ind ad den halvaabnede Dør og raabte: „En Stranding!"

Alle sprang op og spurgte paa een Gang: „Hvor?" — „Her," svarede Manden hurtigt og trak Hovedet til sig for at bringe dette vigtige Budskab videre omkring. —

Min Vært, hans Søn og to andre unge Karle, som ogsaa havde været med paa den natlige Fiskefangst, for ud — jeg bagefter.

Blæsten var steget til Storm. Havet brølede i sin grummeste Vrede. Sandet fra Klitbjergene piskede os i Ansigtet, og Skum fløj som Sneflager hen over vore Hoveder. Med vidtopspilede Øjne for jeg ud paa Havklinten, der syntes at ryste under mine

Fødder. De mørke Vande var forvandlet til Fraade; en Støvregn af Skum fordunklede Udsigten, og Bølgernes Torden døvede mine Ører.

„Hvor?" raabte jeg til min Sidemand.

Han udstrakte Armen; nu saa jeg det ulykkelige Skib næppe et Kugleskud borte.

„Kan han ikke endnu bjerge sig?" spurgte jeg.

„Ikke om han saa var den eneste Sejler paa Havet," lød Svaret, „han kan ikke længere klare sig af Landet — han s k a l strande."

Ravende, tumlende kom Skibet nærmere.

„Nu!" skreg alle paa een Gang, „nu er han ved den første Revle.

„Han støder!" raabte en.

„„Nej!" raabte en anden; „der kommer en Sø, den skal hjælpe ham." —

Den kom — Skibet hævedes af den vældige Bølge — dalede. —

„Han er ovre!" lød det; der faldt en Sten fra mit Hjerte; men jeg kendte ikke den jyske Kyst.

Faa Sekunder efter hed det: „Der staar han!" Det var paa den mellemste Revle. Mig forekom det, som om han endnu sejlede; men det var kun Skibets Slingring og Huggen paa Grunden.

Blot et Bøsseskud fra Land standsede det; jeg haabede derfor, at Folkene skulde bjerges. De firede ogsaa en Baad ned; to Mand sprang efter: da kom en Styrtesø og rev den med sig. I Stumper og Stykker kastedes den ind til Bredden; men Folkene kom aldrig til Syne. Besætningens Skrig, da den forsvandt, gennemtrængte Stormens Hvinen og Brændingens Torden.

Nu kom derudefra indvæltende en Række af Bølger, højere, sværere end nogen tilforn — ni, siger Kystboerne, følger efter hverandre, den sidste den største af dem alle. Da den første ramte Skibet, gav dette et Ryk til Siden — et Skrig, stærkere, vildere end det første, lød fra det ængstede Mandskab. Den næste Bølge drejede Skibet endnu mere og overskyllede det forreste halve Dæk. Matroserne klatrede op i Vanterne og surrede sig fast. — Ved enhver nu paafølgende Søstyrtning svajede Skibet mere og mere, indtil det omsider vendte hele Siden mod Landet. Tovværket løsreves og slyngedes hid og did; Masterne dinglede.

— Efter dette heftige Pust blev et Ophold, i hvilket Havet syntes at ville samle Kræfter til et nyt og voldsomt Anfald. De ængstede Sømænd udstrakte deres Hænder, snart mod den mørke

Himmel, snart mod Landet — det Land, der var dem saa nær, og som de dog aldrig levende skulde naa.

Deres Skrig var som Knivstik i mit unge Bryst. Men der var ingen Mulighed for at komme dem til Hjælp; og forgæves raabte Havboerne, at de skulde fæste Tov om Fade eller Tønder og kaste dem over Bord. De hørte det ikke, eller de forstod det ikke. —

Da viste sig et nyt og rørende Syn. En Mand sprang ud af Ruffet, en Kvinde efter ham. Han kastede sine Øjne til Havet, til Landet, og derpaa omfavnede de hverandre. Det maa sikkert have været Kaptajnen og hans Kone. Pludselig rev de sig løs, for ind i Ruffet og kom straks tilbage med en stor Pakke imellem sig; ved et Tov firede de den ned i Vandet. Derpaa knælede begge og udstrakte deres Arme bedende imod os. —

Pakken holdt sig godt ovenpaa, skønt tumlet af Brændingen op og ned. Snart kastedes den helt paa Land: en Mand greb den, bar den højere op og løste Tovet. Nu først sprang hine to op og udstødte et Skrig, der klang som Glæde. Hurtig bandt han hende med s i n Ende af Tovet fast til et Bræt — for silde! En ny Bølgegang naaede Vraget. Den første væltede sig brølende og fraadende helt hen over det. Den ene Mast gik over Bord med alle dem, der hang i dens Tovværk: Kaptajnen og hans Kone var forsvundet. Paa Landet haledes af alle Kræfter i Tovet — hun blev draget op, men med knust Hoved. —

De følgende Bølger omstyrtede ogsaa den anden Mast; Skroget krængede sig om paa Siden. Den sidste steg som et Fjæld op af Afgrunden. Den gamle, som stod hos mig, raabte: „Taaler han den, taaler han mere."

Næppe var disse Ord udtalt, før Bølgen skød sin brede Ryg end højere op, krummede den og styrtede som en Lavine ned paa Vraget, og med en Bragen, som overdøvede Storm og Brænding — det var knust! dets søndersplittede Stumper dansede og drejede sig i det kogende Skum.

Kaptajnens Lig fandtes aldrig. Lige saa lidet stod det siden til at udfinde enten hans eller Skibets Navn og Hjemstavn.

Medens alle var i Færd med at bjerge det inddrivende, gik jeg hen for at bese den først ilandhalede Pakke. Den bestod af tæt sammensnørede Køjeklæder og var fastgjort paa en Kahytsdør. Jeg bøjede mig ned for at løse den, anende, jeg ved ikke selv hvad.

Da hørte jeg med glad Forbavselse en spæd Klynken — jeg sønderskar Strikkerne — rev Puderne til Side — et levende Barn laa for mine Øjne. Hastigt svøbte jeg det igen sammen og ilede

saa fort, jeg formaaede, til mit Herberge med dette kostbare Strandingsgods.

Der var ingen hjemme undtagen den gamle Husmoder og hendes Sønnesøn, en treaars Dreng. —

Jeg lagde mit Bytte paa Bordet. Barnet — en Pige, næppe halv Aar gammel — var vel befugtet af Søvandet, men gav ikke mindste Tegn til at have sunket noget af denne Dødens beske Drik. Det begyndte atter at klynke, vistnok af Trang til Næring.

Da Konen hørte dette, forlod hun sin Kaffekedel paa Arnestedet, og da hun blev Glutten var, slog hun de flade Hænder mod Laarene og raabte: „Herre Jesuslille! hvor har Han faaet det?"

„Fra Vorherre," svarede jeg og bad om tørre Klæder og noget af den varme Mælk, som stod paa Ilden. Dette drak den lille med stor Begærlighed og lod sig derpaa stiltiende føre af det vaade Svøb i tørt Linned.

Jeg tog det paa mine Arme, medens en Vugge blev redt. Snart sank dets Hoved til min Skulder, og det sov allerede tryggeligt, forinden det var kommet til Leje.

Rørt betragtede jeg det sødt slumrende Væsen: for en stakket Stund siden hos Fader og Moder; og nu i vildfremmed Land, bortrevet fra dem, som gav det Livet. — Naar du nu igen opslaar dine uskyldige Øjne, vil de lede, men ikke finde dem. Aldrig skal du udtale disse Navne — de første, vi lærer, og de dyrebareste — stakkels spæde Blomst! fra et langt bortliggende Land, fra det milde Syden maaske; og nu her henkastet for at omplantes i det kolde Nordens øde Sand! Men tidligt maaske skal du henvisne; og ingen skal savne dig; ingen Afskedstaare væde din blegnende Kind. Du skal være som en fremmed og en landflygtig, uelsket i Livet, forglemt i Døden. —

„Hvad græder Han for?" sagde Konen; „er det for dem, som Havet har taget? Er vi ikke alle Vorherre en Død skyldig? Min første Mand blev paa Havet, og min Fader blev paa Havet, og min Broder blev paa Havet, alle paa een Gang; den Gang græd jeg; men —"

„— Jeg sørger ikke over døde," afbrød jeg, „men for den levende; tykkes hun ikke, den der er at ynkes over?"

„Ja —ja!" svarede hun og blev ved at sysle med sin Bestilling, „Vorherre lever endnu." —

Der laa noget i disse Ord, som gjorde, at mine Øjne tørredes, og mit Bryst udvidedes. —

Jeg forlod Huset for at se til ved Strandingen.

Halvvejs mødte jeg nogle af Bjergerne, belæssede med Bytte. Da de fortalte mig, at der ved Havet intet videre var at bestille, gik jeg tilbage med Husets Beboere. Disse, som ikke vidste noget om mit Bjergegods, gjorde store Øjne ved at finde Barnet i Vuggen. Min Værts Sønnesøn — en treaars Purk — stod ved Siden og kiggede derind med glad Nysgerrighed. — Jeg forklarede Sammenhængen. —

„Det er alt sammen godt nok," sagde Husherren; „men hvor skal vi hen med den?"

„Den kan jo komme paa Sognet," sagde Sønnen.

„Det er bedst, vi straks bringer den til Præsten," sagde Svigersønnen; „saa kan han gøre ved den, hvad han selv vil." —

Medens de saaledes endvidere raadslog om den forældreløses Skæbne, havde den unge Kone stillet sig ved Fødderne af Vuggen og betragtede den sovende Glut med stive Blik og begge Hænderne paa Hofterne.

„Mo'er!" sagde den lille Dreng, „er det min Søster?"

I det samme slog Barnet Øjnene op, lod dem løbe omkring paa de omstaaende og til sidst hvile paa Drengen. Han rakte hende Haanden — hun greb den — han skreg af Glæde.

„Herre Gud!" udbrød den unge Kone, og Taarer tindrede i hendes Øjne — „ligner den ikke vor lille Marie?"

„Hvor?" spurgte jeg og saa mig omkring, „hvor er hun?" —

„I Guds Rige," svarede hun sukkende, „det er nu Fjerdingaar, siden hun døde."

Derpaa skottede hun til sin Mand og sagde: „Skal vi ikke beholde denne her i Stedet for?"

„Hm!" svarede han langtrukkent; „det raader vi ikke for."

Nu saa hun bønligt til Svigerforældrene og sagde: „Hvad siger vor Fa'er og vor Mo'er?" — den ser saa venlig til os, det lille Lam!"

„Hm!" svarede Oldingen. „Hvor ti æder, kan den ellevte æde med — tag den saa!"

Glutten smilte, som om den forstod det, og rakte de smaa Hænder op mod sin nye Moder. Denne slog hurtig Dynen til Side, tog Barnet paa sine Arme og kyssede det med moderlig Ømhed.

Den lille Knøs hoppede omkring, klappede i Hænderne og raabte: „Gud ha' Lov, for vi har faaet Marie igen!"

„Ja, hvad hedder den? hvad skal vi kalde den?" sagde den gamle Mand.

„Marie, Marie!" jublede den unge Kone; „det siger jo bitte Jørgen."

Alle bifaldt dette.

Men Husets Moder foldede Hænderne i Skødet og sagde med en Følelse, som jeg ikke havde tiltroet hende: „I Jesu Navn! det er et Guds Laan fra Havet."

Tredive Aar var henrundet siden mit første Besøg paa Jyllands vilde Vestkyst, da jeg forgangen Sommer anden Gang befandt mig her. Meget Vand var løbet til Havet — som man siger — i denne Mellemtid; og — mangt et Øje lukket p a a Havet — tænkte jeg, da det atter udbredte sig for mine Øjne. En Menneskealders Begivenheder — dens Storme — havde svækket Erindringen om den nysfortalte med alle dens frygtelige Virkninger, ligesom Stormen selv udsletter den vandrendes Fodspor i Klitternes Sand. Men Synet af Havet, af de Kyster, der i Aartusinder trodser dets Vælde, vakte paa ny det slumrende Minde. —

Fra Strandbredden, ad hvilken jeg vandrede, gik jeg op i Klitterne, besteg en af de største Sandhøje og saa mig omkring efter mit forrige Herberge. — Jeg var ikke i Stand til at opdage det nogensteds og troede derfor, at jeg ikke havde truffet den rette Kant, men — som let sker — var faret vild i denne ensformige Landstrækning, der saa ofte forandrer sin Skikkelse; thi her jævner Blæsten et Bjerg, hist sammenfejer den et andet; og selv de uhyre Miler flytter sig, skifter Overflade og Retning, ligervis som Snedriver under Vinterens vekslende Vinde.

Solen stod højt paa sin Bue; Luften var mild, og en let Østenvind pustede fra Landet og viftede sagteligt med Klittagets bleggrønne Blade; Strandlærkerne sang.

Jeg satte mig henvendt mod Havet. Det var roligt og bar den skyfri Himmels lyseblaa Farve — hvor uligt hint vilde Oprør, i hvilket jeg sidste Gang saa det! — Men er det ogsaa det samme Hav? — spurgte jeg mig selv. — Hvorfor ikke? Jeg kender en langt sørgeligere Forvandling: Barnets Aasyn er ogsaa engang Glædens, Uskyldighedens klare Spejl; dog kommer den Tid, da det fordunkles af Sorgens Skyer og Tungsinds Taage, da det oprøres og gennemfures af Lidenskabernes vilde Orkaner.

Jeg var i Begreb med at forlade mit ensomme Hvilested, da et uventet Syn holdt mig tilbage.

En hvidlokket, krumbøjet Olding kom langsomt stagrende frem. I sin højre holdt han en Stav, med hvilken han idelig følte sig for; ved den venstre blev han ledet af en lille Dreng paa

en fem eller seks Aar. I Sanddalen tæt Norden for mig standsede de.

„Er vi her nu, Terkil?" sagde Manden.

„Ja, Oldfa'r!" svarede den lille.

Ved dennes Hjælp satte den gamle sig ned med Ansigtet mod mig og Solen, tog Staven med begge Hænder og stillede den som en Stiver under sin skæggede Hage. Purken gav sig til at samle Smaasten og opstable dem i sammenhængende Firkanter.

Efter nogen Tavshed spurgte Oldingen: ‚Er du her? hvad bestiller du?"

„Bygger Huse, Oldfa'er!" svarede Drengen.

Byg! mit Barn! — tænkte jeg — vi gamle bygger ogsaa i Sand.

Lidt efter sagde den blinde: „Hvor er din Moder?"

„Nu kommer hun," svarede den unge.

Jeg slog mine Øjne til den Side, fra hvilken de var kommet. — En velklædt Bondekvinde med et smukt, men blegt Ansigt ilede i let og hurtig Gang hen imod de andre. Paa Skulderen bar hun en Spade. —

Saa snart hun blev mig var, stod hun stille, stak Spaden i Sandet og satte begge Baghænder paa Hofterne. Et sælsomt Smil spillede om hendes Mund; hun plirede med Øjnene, nikkede fortroligt til mig, som om vi var gamle bekendte, og begyndte derpaa at synge i lystig Tone og med en skingrende Stemme:

„De unge Karle de er saa falsk', ja falsk' udaf Hjertens Grund;
De love os Kærlighed med Haand og med Mund,
Men det kommer Fanden ik' af Hjertens Grund.
Hejomdik, Hejomdak, kom Faldera!" [7]

Ved Omkvædet gjorde hun et Hop og slog ud med Armene.

Den blinde sukkede og sagde vranten: „Herre Gud! den grimme Vise synger du altid. Jørgen narrede dig jo slet ikke; det ved du vel."

Ved disse Ord gik den unge Kvindes rædsomme Lystighed pludselig over til det dybeste Sørgmod; hendes Hænder faldt magtesløse ned med Kroppen; det skønne, blege Ansigt bøjede sig til Siden, og et tungt Suk hævede Barm og Skuldre.

„Ja, det er sandt, Oldefa'r!" klynkede hun; „nu vil jeg da se, om han er her."

Herpaa greb hun Spaden og begyndte ivrigt at grave i Sandet.

Men snart holdt hun igen op dermed, hvilede Hænderne paa

Grebet, rystede med Hovedet og sagde: „Han er her ikke — nej, nej! Mahanster[8] har nok snakket for ham og lokket ham med sig — jo! vi kender dem nok."

Her rettede hun sig rask i Vejret og sang i sin forrige Tone og med samme skælmske Mine:

„De unge Karle, dem elske vi højt, ja højt udaf Hjertens Grund.
Men hvad kan det hjælpe, vi elske dem?
Naar de rejse bort, de komme aldrig mer hjem.
Hejomdik, Hejomdak, kom Faldera!"

Den lille Knøs, som næppe endnu vidste, hvad Vanvid var, sang Omkvædet med, idet han med barnlig Overgivenhed sparkede sine Stenbygninger over Ende. Men Oldingen skjulte Ansigtet i Hænderne, og under dem dryppede hans Taarer i Sandet. Jeg sad som fængslet til mit Sted. Jeg havde ikke Hjerte til at spørge. Alligevel fik jeg snart en Oplysning, som jeg bagefter næsten fortrød at have søgt.

Den vanvittige slængte Spaden igen over Skulderen og gik bort syngende:

„Derfor bær saa mangen den blegeste Kind for sin allerkæreste Ven.
Men Skam sku' di faa! ja Skam sku' di faa,
Som lokker en anden sin Kæreste fraa,
Hejomdik, Hejomdak, kom Faldera!"

Da hun var borte, foldede den gamle Mand Hænderne over de skælvende Knæ og vendte Ansigtet op mod den Himmel, han ikke mere saa, men hvorfra selv den blinde henter Lys for sin Sjæl og Haab for sit kummerfulde Hjerte.

Efter at have fuldendt sin tavse Bøn sagde han: „Kom, Terkil! kom og kys din Oldfa'er!"

Drengen lagde begge sine smaa Hænder paa hans og kyssede ham. Denne rejste sig ved Barnets Hjælp, og begge vandrede langsomt bort, ligesom de var kommet.

Jeg vendte mig i dyb Bevægelse mod Havet. En aldrende Kone gik nede ved Havbredden med sin Vidiekurv paa Ryggen[9].

Jeg kaldte ad hende. Hun kom og hilste mig med et: „Gudsfred og Goddag!"

Jeg sagde hende, hvad jeg havde set. Hun satte Kurven fra sig, sig selv ved Siden og fortalte:

„Den blinde Mand, det er den gamle Terkil — han ved ikke selv, hvor gammel han er, men han er vist hen over de fem Snese. Gud se til os alle sammen! han har engang været en

god Mand og haft Penge paa Rente. Han boede der — derhenne i Kanten af hin store Mile har hans Hus ligget. Men Flyvesandet tog først hans Mark, og saa maatte han flytte længere ind og begynde forfra paa bar Bund. Ja, lille Fa'er! — hvor I ellers er fra — I Østboer ved kun lidt af, hvad vi her maa døje: vi trænges baade af Sandet og af Vandet — se hist ude, hvor nu Skibene gaar, der gik min Vugge." —

(Nu vidste jeg, at jeg dog ikke havde taget fejl af mit forrige Herberges Beliggenhed, og at min fordums gæstfri Vært endnu levede i blind og fattig Alderdom.)

„Men den vanvittige Pige — eller hvad hun er —" spurgte jeg videre — „er det hans Datter? eller —"

„Hun hører ham for den Sag slet ikke til, —" lød Svaret — „for mange Aar siden strandede her engang et Skib; alle Folkene druknede saa nær som et Svøbelsebarn, der sejlede i Land i sin Vugge. Se! det er justement gale Marri, som I saa her for lidt siden. Terkils tog hende til sig som deres eget, og hun trivedes godt og voksede op og blev til et knøv Folk. Terkils havde to Børn — skal I vide — en Datter, som var gift, men er nu død for mange Aar siden uden Arvinger, og en Søn, som ogsaa er død; men dengang var han levende og gift og havde en eneste Dreng og ingen flere Børn. Denne her Dreng og Marie, da de blev store, saa blev de Kærester. Forældrene syntes ikke noget om det, for hun havde jo ikke andet end de Vuggeklæder, hun kom sejlende i. Men hvordan det nu gik og ikke gik, saa kom de unge Folk hverandre for nær, og hun fik et Barn ved ham — det var den lille Pojk, I saa her. Saa vilde hans Forældre ikke længer have hende i Huset med hendes Unge, som ikke saa sært var. Gamle Terkil vilde endda beholdt dem; men han raadede ikke længer for Stedet; det havde han opgivet til Sønnen; og den gamle Kone var død dengang. — Som jeg nu skulde fortælle, saa fik Terkil og Jørgen — saadan hed Kæresten — vor Mand til at tage mod baade Moder og Barn. Men det fortrød jeg tidt, for der var hverken Nattero eller Dagro. Det er en Ulykkes Pine aldrig at være glad — siger de for et Mundheld — og stakkels Marie! hun sukkede og gav sig og flæbede tidlig og sildig; og Ungen peb med, for jeg skal svare jer til, Maries Øjne gav mere Vand, end hendes Bryster gav Mælk. Ja hun har mangen god Time ligget paa sine Knæ over Vuggen og rokket den og sunget og grædt paa een Gang. Naar Barnet saa var tysset, smed hun sig i Klæderne tværs over Sengen og bad saa almindeligt[10] til Vorherre, at han dog vilde løse op for dem

begge to. Jørgen kom rigtignok, saa tidt han kunde, og saa til hende og gav hende Penge og trøstede hende. Det kunde ikke hjælpe. „Jørgen!" — sagde hun tidt og mange Gange til ham — „Jørgen! du maa ikke komme her mere! hvorfor skal jeg sætte Splid mellem dig og dine Forældre?" Men Jørgen kom alligevel; han vilde ikke forlade hende paa nogen Maade. — Somme Tider sagde hun til mig: „Kirsten!" sagde hun, „Gud give, jeg havde druknet med mine Forældre! Jeg er en fremmed og en Udlænding i denne syndige Verden. Aa — var det ikke for den, der ligger" — Mere sagde hun ikke; men jeg vidste nok, hvad hun mente. — I det samme Godlav lagde Stig sig herhenne til at dø, og han havde Skillinger, og Enken var baade ung og snøg; og hun friede til Jørgen. Han sagde Nej. Hvad det ikke havde været galt før, saa blev det nu. Forældrene klemte stærkt paa ham; men han vilde hverken for lidt eller for meget. Det fik Marie at høre, og hun sagde til ham ikke een, men mange Gange: „Jørgen! tag Mahanster! det er bedst for os alle sammen." — Nej, han vilde ikke. Saa siger hun endelig til ham: „Dersom du ikke tager hende, saa gaar jeg hen, hvor jeg er kommet fra— — hun mente Havet. Saa stak han i at græde og løb væk som et galt Menneske. Da han var borte, fortrød hun det endda og græd og vred sine Hænder, saa jeg tænkte, Fingrene havde gaaet af Led. —

„Jørgen kom ikke igen, og han blev borte i to Dage, og i tre. Nu gik Ordet, at han vilde have Mahanster. Marie tav stille; men hun saa ud baade til det ene og til det andet. Og vor Mand og jeg, vi holdt Øje med hende, for vi frygtede. Men saa kommer han en Aften springende over til os og slaar Døren paa vid Væg og tager Marie om Halsen og river Barnet op af Vuggen og kysser og tumler det — Meningen var, at nu havde han endelig faaet Lov til, at de maatte faa hinanden. Da skulde I have set den sølle Marie! hun kunde ikke sige et eneste Ord. Ja, ja! det var og den sidste Glæde, de havde i Verden; men den var stakket. — Det blev Midnat, inden han kunde komme af Sted; han gik, og vi tænkte paa ingenting. —

„Om Morgenen kommer de fra Terkils og spørger efter ham. Ja, væk var han. — Vi ledte og vi ledte; langt om længe fandt Marie hans Hat — ret lige paa den Plet her neden for os, hvor I før saa hende og de andre. Kort at fortælle: nedenunder laa han selv og var kvalt i Kvægsandet. Det havde nemlig blæst stærkt om Dagen, og Vandet var skyllet herind. Og der maa han nu være gaaet fejl og kommet ud i den bløde Kvagger; og

saa er der ingen Redning: de bliver ved at synke og synke, til de skrider helt ned under lukt Laag. — Marie gik straks fra Forstanden og har aldrig faaet den siden, faar den vel heller ikke mere. — Se, nu er den Historie ikke længer; og nu ved I, hvad det er, hun gaar her og graver efter, og hvorfor den gamle Terkil, naar det er godt Vejr, sidder her og solbader sig og sukker og græder med de blinde Øjne, han har. Ak ja! Gud trøste alle dem, som sorrigfulde ere!"

Med disse Ord rejste hun sig, slængte Kurven paa Ryggen og gav mig et: „Gudsfred og Farvel!"

Hun steg atter ned til Havet og sagde i Bortgangen ligesom ved sig selv: „Aanej! vi finder ingen Ro i denne Verden, inden vi faar Spade og Skovl paa Kors oven over os."

[1] Trykt i „Samlede Noveller", V. D., 1836.

[2] Novellens første Episode er lagt tilbage til et Tidspunkt, paa hvilket Forfatteren slet ikke kendte Klitegnene. Endnu 1829 indrømmer B. under sin Strid med Bierregaard, at han aldrig har været derude. Først d. 8. Aug. 1833 skriver han til Ingemann: „I Aar har jeg selvtredje berejst en Strækning af Jyllands Vestkyst. Den Rejse glemmer jeg aldrig." (Breve til og fra Ingemann, S. 285.)

[3] Da B. paa sine Vandringer var blevet nærmere bekendt med Vestkystens Befolkning, indgik følgende Kapitel i „Vestlig Profil af den cimbriske Halvø", 1839:

KLITBOERNE

Det er et mærkeligt Folkefærd, disse Vestkystens Amfibier, der lever i Sandet og af Vandet. De er næsten i enhver Henseende mer eller mindre ulige deres Nabolandsmænd: Klædedragt, Legemsbygning, Aasyn er kendelig anderledes; selv Maalet, skønt vesterjysk (gammeljotisk), har sin særegne Betoning.

En Klitboers Aasyn har for mig noget, ikke mørkt, men mørkagtigt, noget, ikke haardt, men hærdet, noget, ikke koldt, men køligt, noget, ikke just stift, men lidet bevægeligt. Jeg kunde ligne hans Ansigt ved en Ager, som Havgusen har svedet og fortørret. Paa hans som paa hans Hustrus Kinder finder vi hverken Roser eller Liljer; endnu mindre finder vi Spor af heftige Lidenskaber: koldt Mod, rolig Hengivenhed, ubøjelig Standhaftighed — dette er Præget, hvormed idelig Møje og idelig Fare har stemplet Havgassens mandige Aasyn.

Jeg maa smile ved at mindes Østdanskernes skræksomme Forestillinger om disse brave Vesterboere: „De er halvvilde, de plyndrer de strandende — slaar dem ihjel efter Lejlighed". Ammestuehistorier! De redder, hvem der kan reddes; de plejer den reddede. Men de allerfleste strander jo i Storm med Paalandsvind, og da behøver man kun een Gang at have set „Vestervovvov" i rigtigt Oprør, set den trefoldige Række af Brændinger, der maler Linieskibe til Smul (Julenat 1811 kom af tvende store engelske Linieskibe kun nogle faa Stumper til Land, og af 1600 Mennesker kun 18 levende), set hvorledes Fiskerbaadene ved en svagKuling — som vi her Østerboere vil kalde Zefyr — har deres

haarde Nød med at l a n d e. — Den skulde nok lade være blot at forsøge at støde fra Land mod Brænsø i Blæst.

Vistnok: der falder af og til „e n P i n d" (alt, af hvad Navn nævnes kan, som findes paa Stranden) i K l i t b o e n s H æ n d e r, som egentlig ikke tilhører ham; men ofte tilhører den ej heller nogen anden, fordi Ejeren ikke kan udfindes. Nu ved vi jo vel, hvem i saa Fald en Stump af Pinden tilhører; men — selv en kongelig Embedsmand der ved Stranden kunde gerne føle noget skrøbeligt i sin Natur, naar saadan en Kasse fuld af smaa velsignede faderløse Champagnere kom ham i Møde med stille Bønner om Redning og Frihed.

Naar et Skib strander uden levende Medfølge og derhos sønderslaas, kan man derfor ikke undre sig over, om det ikke skulde gaa ganske snorret til. Men bjerges Mennesker, da har disse intet uden alt godt at vente. Undtagelserne herfra er saa store Sjældenheder, at en Mand — nu afdød — om hvem der blot var Formodning, at han havde dræbt og plyndret en strandet, blev stedse afskyet af alle de øvrige Klitboere som et Umenneske.

Eet, vist ikke vanhældende Træk i disse Strandboeres Karakter er deres — jeg kan ikke sige K y s k h e d, thi herved forudsættes Fristelse og Kamp, men — A f h o l d e n h e d; man kalde det nu Kulde, Flegma, eller hvad som helst andet! Vedligeholdelsen af vor Art er hos dem ikke saa meget Naturdrift som Pligt og Vedtægt. Jeg vil oplyse det med en Kendsgerning, der er mig berettet af agtværdige Præstemænd, som i lang Aarrække har lært disse deres Sognebørn fuldelig at kende. Jeg hører ikke til de lettroende, men jeg betvivler ingenlunde, hvad jeg nu her fordrister mig til at fremføre:

Fiskeriet udgør Beboernes fornemste Næringsmiddel. Det øves For- og Efteraar; og de mere velhavende Baadejere hyrer for hele Fisketiden af de mindre formuende saavel til Donten paa Havet som til den paa Landet. Den sidste overlades til Kvinderne og bestaar i at lave Mad til de fra Havet hjemkommende, at rense de fangede Fisk og at sætte Madingen („Ehsen") paa Krogene, af hvilken sidste Bestilling de benævnes „Ehspiger", hvad enten de er gifte eller ej. Saa mange Fiskere saa mange Ehspiger, og hver Fisker hyrer sin.

I en for Havet betrygget Sanddal staar nu et Baadselskabs interimistiske Trævaaning, „B o h j e n" (maaske „Boden"), hvor enhver Fisker deler Seng med sin Ehspige — hvad enten han eller hun er ugift eller i Æ g t e s k a b m e d e n a n d e n! — Forskrækkes ikke, du kyske! smil ikke, du ukyske! Overtrædelse af det sjette Bud betragtes her som et sjældent og foragteligt Særsyn. — Hvo der ikke kan se et fuldt Glas uden at drikke eller en smuk Kvinde uden at begære hende, han raabe længe nok her paa „Følesløshed!" — Jeg kalder det H a a r d f ø r h e d. Og er der noget urimeligt i, at disse stærke, afhærdede Naturer ikke lige saa vel skulde kunne beherske den ene Naturdrift som den anden? De, der uden at vride sig eller klynke udstaar Kuld, Væde, Slid og Søvnløshed paa det grumme Hav — stundom fra en Dag til en anden — ved Vand (ingen som helst anden Drik nyder de saa længe de er paa Havet, om det saa skal vare flere Døgn) og Brød — hvorfor skulde de være Vellystens Slaver?

[4] Saaledes kalder Beboerne de nys beskrevne store og nøgne Flyvesandsbjerge. (B.s Note.)

[5] Naar det er stille og godt Vejr, men der alligevel viser sig Kendetegn til snar Forandring. Heraf Englændernes „to lurk" ɔ: at lure lumskelig. (B.s. Note.)

[6] Disse haardføre Mennesker har nemlig for Skik aldrig at føre Levnets-

midler, hverken vaadt eller tørt, med sig paa Havet, hvorfor de stedse ved Landingen modtages med en Hjertestyrkning af varmt Øl. (B.s Note.)

[7] Jysk Bondevise. (B.s Note.)

[8] Maren Hansdatter. (B.s Note.) Denne Form er dog østjysk og høres aldrig i de her omtalte Egne. (Kristensen og Lund: B.s Liv og Gerning, S. 80.)

[9] I denne samler aldrende og fattige Rav, Træstykker og hvad andet det graadige Hav igen giver fra sig. (B.s Note.)

[10] Inderligt og indstændigt. (B.s Note i „De tre Helligaftener".)

FJORTEN DAGE I JYLLAND[1]

KLINTEKIRKEN

Paa Jyllands Vestkyst, kun faa Favne fra Havet, staar en Kirke.

I Aarhundreder har den trodset Bølgernes Magt, men enhver Storm nedriver et Stykke af dens Brystværn; og allerede beregner man Tiden, da den maa synke i Graven, som Søen langsomt, men uopholdeligt udhuler[2].

Naar Vinden blæser haardt fra Vesten, da vælter sig de tunge Vover mod Klinten med saadan Vælde, at Kirken ryster, dens Ruder klirrer, Altertavlen og Stolene dirrer. Men stiger Vejret til Storm, da hylles den i en Taage af Skum, der pisker som det tætteste Snefog langt ind over Kysten; og en Torden, som om Alverdens Kanoner her paa eet Sted løsnedes, drøner saaledes, at den hørende døves, og den døve hører.

Det var Dagen efter saadant et Uvejr, at jeg med min Vært, Præsten i Langebæk, til Fods nærmede mig Klinten for at se Vesterhavet. Luften var stille, Himlen klar; men Bølgernes Vrede var endnu ikke stillet: trende hvide Strimer, i lige Løb med Kysten, viste, hvorledes de brød sig paa Rifferne, skønt Bruset af de frygtelige Brændinger ikke kunde mærkes paa Landet for den nærmere Dundren i Havstokken. Thi ogsaa uden for Rifferne var Søen i voldsom Bevægelse, steg og sank i Høje og Dale og tumlede sig ind mod Strandbredden.

Næst efter en stjernefuld Himmel yder Havet det højtideligste Skue — det ses i rolig eller oprørt Tilstand. De Følelser — til Tanker er ingen Mag — de Følelser, dette ensformige og dog saa alvorsfulde Syn vækker, tumler sig, jager hverandre paa Bølgernes Vis, urolige som disse og uudgrundelige som Dybet selv. Men Sjælen udmattes snart af den uvante

stormende Bevægelse; man har en Fornemmelse, der ligner Svimmelhed; man længes efter Land, fast Grund og sikkert Fodfæste.

Da jeg omsider vendte mig fra det store Skuespil for at drage Aande og summe mig, fandt jeg min Ledsager siddende paa en Klittagstue, ridsende Figurer i Sandet med sin Stok. Af den ligegyldige Mine, med hvilken han rejste sig, mærkede jeg vel, at han blot af Høflighed havde ventet, til mine Øjne var mættede — selv urørt ved den majestætiske Scene, der paa mig havde gjort et saa rystende Indtryk. Men h a n havde den jo hver Dag for Øje, og n y t eller f o r n y e t maa det være, som kraftigt skal røre.

„Mennesket vænnes til alting," siger Ordsproget, ogsaa til at beskue de rædsomste Naturoptrin, saa vel som de yndigste — om ej med Ligegyldighed — saa dog med en vis Ligevægt i Sindets Bevægelser. Med en saadan spurgte Præsten mig — dog ikke uden en Smule Stolthed af denne hans Egns eneste Herlighed — „har De nu set Vestervovvov? er det ikke smukt?"

— Med samme Ligevægt siger og Virtuosen ved et Musikstykke, som henriver andre: „Er det ikke pænt?" og Ciceronen i et Billedgalleri om en Rafael: „Det er et Mesterstykke." Selv en Digtning, som fortryller „*decies repetita*"[3], kan dog omsider ved alt for hyppig og umaadelig Nydelse tabe eller synes at tabe af sin Saft og Kraft, smage som Hverdagskost og lyde som dagligdags Tale. Men Fejlen ligger ikke i Maleriet, i Melodien, i Digtet; den maa søges hos Tilbederen selv, som glemmer, at ethvert Glædesbæger har sin Bund, der aldrig maa vorde synlig, og at det gamle „hav mig lidt kær, hav mig længe kær," kan anvendes paa mer end Elskov.

— En kvægende Adspredelse var mig derfor Synet af den rolige Landjord, idet jeg med Ryggen til det vildtlarmende Hav nedlod mig tæt hos Præsten; thi skulde vi tale sammen, maatte der ikke hviskes. Dog den, som, naar han første Gang ser Vesterhavet, har meget at sige, burde aldrig ulejliget sig did.

Ikke heller jeg var stemt til Snaksomhed, hvilket vel min Sidemand mærkede, da han spurgte, om jeg vilde tøve her et Kvarters Tid, til han kom tilbage fra Sygebesøg. Jeg bejaede det gerne; jeg følte Trang til at være ene paa dette betydningsfulde Sted, hvor jeg paa den ene Side havde det ødelæggende Element og paa den anden de sørgelige Spor af dets Ødelæggelser.

Enhver Genstand paa denne øde Kyst bar Mærke af Fortidens

Storme, men især af Gaarsdagens: den lille, kullede Kirke var berøvet sin Afpudsning, dens Mur var revnet, dens Tag havde mistet en Del af sin Beklædning, Kirkegaarden var en skallet Sanddal, stribet eller flammet ligesom Strandbredden — et Mærke af Bølgernes Overskylning. Hist og her laa en Pjalt af et sønderspliттet Sejl og Stumper af knuste Planker. End ikke de døde havde hvilet i Rolighed: den lette Bedækning var bortskyllet fra flere end een Kiste; i Kanten af Havbakken stod Ender af dem frem; ja, Hovedskallen af en Gravens Indvaaner, hvis snævre Hus for længst maatte være hensmuldret, var atter kommet til Syne fra hint mørke Land, hvor ingen Sol siger: „stat op!" til den sovende.

Ved Synet af Tidens ødelæggende Virkninger paa den legemlige Verden og de karrige Levninger fra dens graadige Tand maa enten det aandelige i Mennesket synke dybt under det legemlige eller hæve sig højt over alt det, som fattes med udvortes Sanser, til Tanken om Evigheden og dens Herre. Men Sjælen svimler paa en Højde, for hvilken dens Vinger endnu ej er udvokset, og daler atter til Jorden, søgende et roligt Hvilepunkt. Stundom vorder det os for trangt i Hus: da iler vi ud i det umaalelige Frie; men der kommer ogsaa den Andagtstime, da Verden er os for stor, Himmelen for høj; da tyr vi ydmyge ind i det lave Gudshus, som vore svage Hænder oprejste, deri at tilbede den, „som alle Himles Himle ikke kunne fatte"[4].

Jeg rejste mig fra Knæfaldet foran Klintekirkens Alter, styrket, livsglad og lykkelig ved min „beskikkede Del" paa Jorden. — Kirkedøren knarkede — jeg vendte mig og tænkte, det var min Præst, men hørte i det samme en klangfuld kvindelig Stemme sige: „Hjælp mig, Mariane! jeg kan ikke ene faa den op."

Jeg ilede straks ned til de udenforstaaendes Bistand; men forinden jeg kunde yde dem samme, for den tunge Egedør op; og da de maa have anvendt for mange Kræfter dertil, busede de nogle Skridt fremad og den ene saa heftigt ind imod mig, at jeg opfangede hende i mine Arme. At et dobbelt Forbavselsesskrig ledsagede denne uventede Omfavnelse, var saare naturligt og ligesaa, at vi alle tre stod maalløse et Par Sekunder, inden jeg kunde frembringe en Undskyldning. Den hurtigt favnede og lige saa hurtigt slupne — Therese maa være hendes Navn — sagde med et muntert Smil: „Det tilkom vel egentlig mig at gøre Undskyldningen, da jeg for saa voldsomt imod Dem."

Jeg var ikke i Stemning til at sige Damer Artigheder; og havde jeg end været det, skulde jeg dog hverken haft Mod eller Fatning dertil, saa heftigt forbavsedes jeg over den ubekendtes store Skønhed. Hun var en af de lyseste Blondiner, jeg nogen Sinde saa: Øjne af klareste Himmelblaa, Hud af Lilliehvidt, paa Kinderne tingeret med bleg Hyacintrødme, smalle Læber af mørkere Rødt — den lille Mund beskyttet paa begge Sider af Smilehuller; hele det aabne, milde Engleansigt omflydt af Haarlokker, hvis Farve endnu ej har faaet Navn, som man hverken kan kalde gul, ej heller hvid, men snarere hvidgul eller gulhvid — en Farve omtrent som Morgentaagernes om Solen, just idet den staar op fra Havet. Med andre Ord: Thereses Haar, hendes Aasyn, hendes høje Skabning, hendes stolte Holdning var alt, som man tænker sig Frejas. Jeg ved ikke bedre at sammenligne de Følelser, Synet af en saa ægte nordisk Skønhed opvækker, end ved dem, man fornemmer paa en nordisk Vinterdag, naar Luften er stille, Himmelen ren, og natlig Rimfrost har forsølvet Mark og Skov, alt til den fineste Kvist — naar Træernes hvide, i Morgensolens Straaler mattindrende Toppe mod Æterens lyseste Blaa, Vinterens festlige Pragtsmykke, frembyder et Syn, for hvilket

„Støvet blot har Øje,
Men Tungen ikke Ord."

Eftersom jeg blot havde Øje for den ene af de i Kirken saa hovedkulds indbrydende unge Piger, skulde jeg ikke dengang været mægtig for at sige, hvorledes den anden saa ud; men da Læseren maaske ønsker at vide det her, vil jeg ikke skuffe hans Forventning.

Mariane — saaledes maa hun hedde — var, som man kalder det, just det modsatte af Therese. Et Ideal af hin sydeuropæiske Skønhed, som de italienske Malere tillægger deres Madonnaer: bleg af Ansigtsfarve, med Øjne af det dybeste Mørkblaa, og Haar, som vel bør kaldes brunt, men dog har et rødligt Skær. I hendes Aasyn laa Alvor og Dybsind, mildnet ved Ydmyghed og Fromhed, eller bedre, Andægtighed; og denne sidste Egenskab, der udgjorde Hovedtrækket i hendes Karakter, eller snarere Forbindelsen af alle de andre, var virkelig at læse i hendes Stillinger, Gang og hele Væsen, men udtalte sig dog allermest i hendes sagte, bløde, hartad bævende Stemme.

Jeg har nu kendt hende over tyve Aar, men aldrig set hende le; selv hendes Smil var sjeldne og at ligne ved korte, matte Sol-

glimt gennem Efteraarets Regnskyer. Hun var — om Jordens Børn tør laane de himmelske Navne — Sorgens Engel, ligesom Therese Glædens. —

— I Sandhed! dersom jeg var kommet sidst i Kirken, dersom jeg i Stedet for at modtage disse yndige Væsener i Døren havde ved min Indtrædelse set dem ved Alteret: jeg maatte have antaget dem for Engle, for levende Sindbilleder paa det gamle og det nye Testamente, paa Loven, den alvorlige Tugtemester, og Evangelium, den milde Vejleder, paa Frygtens Tjeneste og Kærlighedens. Selve Dragten var betegnende, den enes sort, den andens hvid.

Længer skulde jeg vel blevet staaende i min stumme Henrykkelse, dersom Præsten ikke var kommet i det Øjeblik, jeg forgæves ledte om Ord til at besvare Thereses Undskyldning.

— Foreløbig maa jeg forklare, at samme Mand havde den synderlige Vane, naar hans Sind kom ud af sædvanligt Blikstille, da at mumle sine Tanker saa lydeligt, at de nærstaaende tydeligt kunde forstaa ham, hvilket hans bekendte kaldte „at tænke højt," og som ofte gav komiske Scener, i hvilke han var ene Skuespiller imod sin Villie. —

Som han nu da traadte ind i Vaabenhusdøren, standsede han overrasket og sagde halvhøjt: „Ser vi det! — Stadsdamer! — rare Piger! — hjertelig velkomne! men det vil gaa ud over mine Nelliker — den hvide er en lille Vildkat!"

Her holdt han op: den hvide knistrede, den sorte smilte — thi de kendte hans Maner — og begge vendte sig og hilste.

„Ej ej! det glæder mig!" — sagde han nu helt højt — „er De spadserende til Kirken? eller holder Vognen herude?"

Dette sidste bejaedes. Derpaa forestillede han os for hverandre: den sorte Dame som Frøken Sonnenthal, en Datter af Generalen paa Solholm, og den hvide som Jomfru Dyber, en Købmands Datter i Viborg. At bese Kirken var egentlig Frøkenens Indfald; thi Vesterhavet havde de begge set saa ofte, at dette ikke mere kunde lokke dem saa langt bort fra den venlige Præstegaard.

Kirken havde kun lidt for Øjet: dens Indre var som dens Ydre i affældig Tilstand; Stolene var umalede og til Dels ormstukne; hist og her paa Sæderne laa Stumper af Salmebøger; Prækestolen fremviste nogle plumptudsirede Træfigurer og Munkebogstaver, som Præsten udtydede. Altertavlen var af de almindelige: Midten forestillede Maria med Barnet og begge Fløjene de tolv Apostle, og ovenover saas Engle, fra hvis op-

pustede Ansigter kun Smaastumper af de forlængst afbrukne Basuner stak frem.

Den overgivne Therese spurgte Præsten med paatagen Enfoldighed, om det var Amorer? Han var ikke den Mand, der havde Svar paa rede Haand; hendes alvorlige Veninde gav det for ham; med et ømt bebrejdende Blik sagde hun: „Ja, Therese! men af de himmelske."

„Hvorfor ikke Menneskebørn, som blæser Sæbebobler?" lød en Stemme bag ved os.

Vi drejede os alle om og saa et ungt, pænt klædt Menneske med Hænderne paa Ryggen — han hilste med et let, hartad fornemt Buk, og Præsten ham igen med et: „Velkommen fra Hovedstaden, Hr. Vang!" hvortil han i sin høje Tankegang føjede: „Hø! Paradoksmand! nymodens Visdom!"

Denne lod ikke til at bryde sig om hins uvitterlige Ytringer, skønt et hurtigt Øjekast viste, at han vel havde opfanget dem — han maatte længe have kendt Præstens Vane. Paa mig derimod gjorde denne — som enhver anden — Plumphed den sædvanlige Virkning: ej alene nemlig naar Samtalen i et Selskab pludselig gaar over til Skænderi, eller Ægtefolk for Trediemand giver en Sparlagensscene til Pris, men ogsaa naar en stødende Flovhed — Sottise — falder en Person af Munden, vækkes hos mig en vis urolig, næsten ængstelig Fornemmelse, saa det uvilkaarlig driver mig til at gribe ind og give Talen en anden Vending.

Saa optog jeg og her den fremmedes Ord og spurgte, hvad han forstod ved Sæbebobler.

„Luftkasteller," svarede han rask; „er Sæbebobler vel andet end glimrende opadstræbende Tingester, som alligevel er tomme, eller — om man saa vil — kun fulde af Luft — af Vind — Luftballoner, Vindæg? og er de menneskelige Foretagender andet?"

„Lidt mere, lidt mere!" svarede jeg.

„Lidt nok, lidt nok!" gentog han med et klogt Smil, „*vanitas vanitatum!* Alt under Solen er Forfængelighed, sagde Salomon, som dog havde bygget et Kastel, der vel mindst af alle saa ud som en Sæbeboble."

„Paradoksmand!" tænkte jeg ved mig selv, dog ikke saa højt som Præsten, og pirret ved den unge Herres Tone og Smil vilde jeg give ham en Nød at knække, da et Skrig bag Alteret bortdrog min Opmærksomhed fra Salomon den Anden; det var Therese, som med et „Herre Jesus!" kom ilende frem.

Uden at spørge for jeg derom og saa — hvad rigtignok kunde afpresse en ung Pige et Angestskrig: i Skriftestolen, en Niche

i Muren, sad nemlig en gammel graaskægget Mand, iført en pjaltet Præstekjole, om Halsen havde han en Slags Pibekrave af Siv og paa Hovedet et Taarn af seks eller flere Parykker — den ene oven paa den anden.

„En Flagermus?" spurgte den unge Diogenes, idet han trængte sig frem ved Siden af mig; men i samme Øjeblik blegnede han og rykkede sig tilbage.

„Her," sagde jeg, „har De straks et Bevis for Deres Paastand; den menneskelige Forstand i det mindste hører til de salomoniske Forfængeligheder."

Nu havde Præsten fra den anden Side faaet Øje paa den vanvittige og tiltalte ham med et: „Ej! se, Hr. Provst! hvad bestiller De her?"

„Skrifter Syndere," lød Svaret med gravitetisk Mine og i langsom Takt, „vil Hr. Broder med?"

„Nej, mange Tak!" sagde denne, bukkede dybt og gav os andre Tegn til at gøre ligesaa. Therese nejede, men Mariane foldede sine Hænder og saa medynksom i Vejret. —

Hr. Vang var allerede foran og halvt ude af Kirken.

Ved Udgangen spurgte jeg Præsten, om Staklen skulde blive ene tilbage. „O ja!" svarede han, „vi kender hâm saa godt her i Egnen. Han gør hverken sig selv eller andre Fortræd, skønt han er gal, som De ser."

Han fortalte os videre, at den ulykkelige i sin Ungdom havde studeret, med Nød og næppe havde faaet første og anden Eksamen, men var blevet rejiceret til Attestats, hvorpaa han et Sted i Landet — han vidste ikke hvor — i nogle Aar havde forestaaet et Degneembede, var siden gaaet rent fra Forstanden og indbildte sig nu at være Provst. Han var velbekendt i hartad hele Stiftets Gejstlighed, og ingen Degn vægrede sig ved at betro ham Kirkenøglen om Søgnedage — derfor havde jeg ogsaa fundet denne Kirke aaben —; thi det var hans største Lyksalighed, hele Timer at sidde i Skriftestolen, at staa for Alteret eller paa Prækestolen. Vel talte han ikke — alle hans Fremstillinger var blot mimiske — men hans Aasyn udviste klarlig den indvortes Virksomhed i en forvirret, men dog med gejstlig Stolthed opfyldt Hjerne. Den kæreste Foræring, man kunde gøre ham, var en Paryk; og da Præsteparykker just i denne Periode begyndte at vige for eget Haar, havde han snart samlet sig flere, end der vel kunde stilles paa Hovedet. Han hørte sig gerne af Almuen kaldes „Faar" (Fader) og af Præster „Hr. Broder! Kollega! og Provst!" Det Hus, hvor han engang blev modtaget med et simpelt „Degn!

— Batel (Bertel)" eller vel endog „Gal Batel!" det vendte han straks Ryggen, gjorde en Bevægelse med Fødderne, som om han afrystede Støvet, og kom der aldrig mere.

Da vi steg til Vogns for at køre tilbage til Præstegaarden, savnedes Vang; Kusken sagde, at han var gaaet forud ad Gangstien, og i det samme saa vi ham ogsaa dukke op af den nærmeste Sanddal med korte og raske Skridt.

„Naar man ser det Menneske bag paa," hviskede Præsten til mig — vi to sad paa det bageste Sæde — „kan man ikke tage fejl af ham."

„Man kan tage fejl af Ansigter," svarede jeg.

„Meget let," faldt han ind, „men ikke af Gangen; Ansigtet kan være en Maske, men Gangen er naturlig, den er ikke forstilt; og for ikke at lade mig skuffe af Ansigtet bedømmer jeg allersikrest et Menneske, naar han gaar fra mig. Kære! se dog ret paa Hovmesteren!" —

„Hovmester? hvor?" — afbrød jeg —

„Paa Solholm, for den lille Baron," svarede han, „se kun hans smaa, faste Skridt; ved ethvert af dem kaster han ud med Fodspidsen, hvormed han siger saa meget som: Jeg bryder mig kun lidt om andre Mennesker; han stiver Knæerne, hvilket betyder: jeg er mig selv nok, jeg er Mand for min egen Hat; og vil De nu bareste lægge Mærke til, hvor voldsomt det arme Kjoleskød slynges hid og hid. Pokker skulde være hans Tjener eller hans Kone! thi det vilde komme ud paa eet."

Skønt jeg ikke var uindviet i hans Velærværdigheds Pygoskopi — som han selv behagede at kalde den — saa overraskede mig dog nu hans haarde Dom over den unge Mand i den Grad, at jeg ikke kunde tilbageholde min Misbilligelse, men spurgte ham, om han havde andre og sikrere Data for Fyrens Karakter end hans Fodskifte og hans Kjoleskød, for hvilke vel egentlig Dansemesteren og Skræddermesteren kom til at være ansvarlige.

„Jeg disputerer aldrig," svarede han, „det ved De, men mit System holder Stik."

Derpaa begyndte han med Damerne en anden Samtale, i hvilken jeg med saa megen større Interesse deltog, som jeg hos den ene fandt en ren og dyb Følelse og hos den anden et hurtigt og klart Blik forenet med ukunstlet Vittighed. Let og umærket gled Tiden, skønt Vejen var sandig og tung; den Mil fra Kirken til Langebæk Præstegaard var mig ikke længere end ellers en Fjerdingvej.

LANGEBÆK PRÆSTEGAARD

Denne Bolig ligger som en Lærkerede i Lyngen, lunt og dybt og lønligt: man ser den ikke, før man er lige oven over den — at sige fra de trende Sider, hvor Kørevejene gaar. Ikke skulde man tænke, at her, vist over en Fjerdingmil fra Kirkebyen og endnu længere fra andre menneskelige Vaaninger og, som det lader til, midt i den vilde Hede, befandt sig en præstelig Arne, hvis den ikke stundom røbede sig ved sin Røg, der i nogen Afstand synes at opstige af Jorden.

Da jeg første Gang — Aaret i Forvejen — kom her, havde jeg taget Vejviser med fra en By, der laa en Mil Norden for.

„Hvor langt har vi til Langebæk?" — spurgte jeg.

„Et godt Stød," var Svaret.

Men det var et langt S t ø d, og længere end det burde været; thi de dybe Hjulspor snoede sig som tvende Slanger ud og ind i store Bugter.

„Hvor langt har vi nu?" spurgte jeg flere Gange.

„Et Stød endnu, et bitte Stød!" hed det bestandig.

Til sidst spurgte jeg ikke mere, men stræbte at forkorte den lange og slette Vej, der ingen J a g e n tillod, med at tælle Gravhøjene. Ej heller var dette noget let Arbejde; thi ej alene pippede de i stor Mængde frem, lig Bobler paa Lynghavet, men denne Luftens dirrende eller bølgende Bevægelse, som den jyske Almue kalder „L o k e s H a v r e s æ d", forvilder og blender Øjesynet, som ellers ved Vognens slingrende Bevægelse alene vorder usikkert nok.

Med eet aabnede sig forud en grøn Stribe i den mørkbrune Hede, og alt som vi kom nærmere, udvidede og forlængede den sig. En lille Græsplet i den jyske Ørken er allerede nok til at fængsle Øjet; hvor meget mere da et Kildevæld? Om end de Bredder, det befugter, er snævre, smiler dog det friske Grønne saa meget livligere, som det indfattes i Lyngens mørke Ramme; og dens Rislen er dobbelt liflig i den omgivende dybe Stilhed.

„Nu er Han her," sagde Vejviseren.

Jeg saa endnu intet, men faa Sekunder efter ligger Præstegaarden saa godt som lige under neden os. Da Kusken gjorde Holdt for at binde et Hjul — saa bruges ved Nedkørsel af meget bratte Skrænter — stod jeg af Vognen for ret at nyde dette sødtoverraskende Skue: under mine Fødder den ydmyge Præstebolig, lyngtakt, med blaalige Lervægge, paa Ildstedraden nær, der var

h e d e t[5] — som Jyden siger — med Kalk og Straatag; bag dette en net lille Have, omplantet med stormtrodsende Hyld og Syrener og vel besat med Kirsebærtræer og Abild; og derfra den smalle, lysgrønne Engdal, der strakte sig vel en halv Mil ned til en tværs forbiløbende Aa, hvis Vande blinkede i Middagssolens Straaler.

I Haven — thi saa høj er Banken, at jeg kunde overse det halve af denne og næsten hele Gaardsrummet — i Haven bevægede sig et temmelig talrigt og pynteligt Selskab, som nylig maatte have forladt et godt Bord, thi man var mere højrøstet, lo og sang lystigere, end om Formiddagen plejer at være Tilfældet; og straks derpaa kom ogsaa en ung Pige ud fra Huset med Kaffekande, en anden med Fløde, en tredie med Kopper, en fjerde og en femte med et Bord, hvilken Byrde saa mange unge Herrer kappedes om at skille dem ved, at slet ingen i Gerningen kom til at vise sin Belevenhed. Derefter kom halvvoksne Børn løbende med Stole, med Piber og Tilbehør; ja, omsider udbares Instrumenter: et Par Violiner, en Fløjte og en ærværdig Bas.

I Nærheden af København tiltrækker sig et saadant Optrin kun flygtig Opmærksomhed. Man lader i det højeste Øjet gennemløbe Grupperne for at se, om der findes en eller anden bekendt, og fortsætter uden at standse sin Vej; men her — langt ude i de jyske Heder, ret inde i Timiansegnen, som Beboerne skæmtevis kalder den — her elektriserer det. Og nu den Gæstfrihed — men det er ikke det rette Ord — den Hjertelighed, der modtog mig vildfremmede Mand! ordentligt som om det var mig, der gjorde hele Selskabet en særdeles Tjeneste. Der var Høstgilde i Præstegaarden, og foruden et Sæt liggende fremmede fra Hovedstaden var en temmelig vid Omegns Honoratiores efter Skik og Brug indbudt.

Jeg havde slet ingen anden Indførelse i Huset end Afgivning af nogle mig uvedkommende og i sig selv uvigtige Papirer, dem en Embedsmand i nærmeste Købstad havde bedt mig paa Gennemrejse at besørge, og dog var det næppe, jeg paa tredie Dagen fik Lov til at køre videre — vel at mærke, paa Præstens egen Vogn. Selv denne Mands Særheder, paa hvilke jeg straks efter den første Hilsen fik en Prøve, bidrog til end mere at oplive min glade Stemning: idet nemlig hans Kone begyndte at føre mig omkring og gøre mig bekendt med de tilstedeværende, brummede han efter mig: „Jo jo! en vakker ung Mand! — Ærligheden selv! — har ret en sjælden godmodig Gang!"

„Lad det ikke frappere Dem," hviskede hun hurtigt, „min

gode Mand har den Maade, undertiden at sige højt, hvad han tænker; men han tænker reelt[6] og har uden at vide det sagt Dem en velment Artighed."

Det første Indtryk af en livløs — lige saa fuldt som af en levende — Genstand bevarer sig længe, ja saa længe som Erindringen selv. Det Sted, vi første Gang saa med Glæde, genser vi herefter ligesaa; ej alene opvækker og opfrisker det Mindet om alt, hvad dengang foregik, men tryller endog Sjælen ind i samme Stemning.

At Tonen af en Sang eller andet Musikstykke kan bevirke dette, er ikke paafaldende, thi Musikken er jo virkelig et Sprog, Toner er Tanker, Takter Ord, og Noder Bogstaver; men endog Synet af en Blomst — ja blot Lugten — er nok for at tilbagekalde i Hukommelsen en hel Tildragelse tillige med den Sindsbeskaffenhed, i hvilken vi under samme befandt os. Duften af en Martsviol, for Eksempel, minder mig ej alene om Kirsebærgangen, fremstillende for mit indre Øje den foraarsgrønne Vold, de knoppede Træer, Voldgravene og øvrige Omgivelser, men sætter mig ogsaa helt tilbage i hin søde Sjælstilstand, da jeg som Dreng her første Gang hilste den unge Vaar.

Saaledes nu: Da jeg, efter et Aars Mellemrum, igen stod paa Præstebakken, saa ned paa det gæstfri Hus, paa den venlige Have, paa Syren-Løvhytten, hvor vi musicerede, og Lindealléen, hvor vi siden dansede, indtil den kolde Havguse jog os ind i Storstuen: da — jeg ved ikke at udtrykke mig tydeligere — tilsmilte mig det hyggelige Sted moderkærligt som et andet Hjem. Therese maa i mit Aasyn have læst mit Hjertes Bevægelser; thi et Par Taarer tindrede i hendes himmelblaa Øjne, og med ukunstlet Rørelse sagde hun: „De har Ret, her er godt at være."

Men derpaa, ligesom undseende sig for en fremmed over sin Følsomhed, begyndte hun at trippe ned ad Bakken, og det vel ilsomt. Hendes Veninde, der støttet ved Præstens Arm traadte sikrere, raabte, at hun skulde tage sig i Agt. For silde! hun var ikke mere i Stand til at standse Farten, men faldt, bultrede og trimlede lige ned til Foden af Skrænten. Det sidste af hendes Nedfart saa jeg ikke, thi det gik mig selv næsten lige saa godt, da jeg instinktmæssig vilde ile hende til Hjælp. Ingen af os fik mindste Skade; men den yndige Pige var blevet saa forvirret, fortumlet og skamfuld, at hun, sky som en opjaget Raa, for ind i Præstegaarden uden en eneste Gang at se sig tilbage.

Først en Time derefter blev hun atter synlig, da Veninden havde trøstet hende med den Forsikring, at jeg havde begyndt

at tumle lige saa tidlig som hun. Præsten, hvis Følelse ikke var den allerfineste, modtog hende med et ironisk Smil og mumlede dertil:

„*Teretes suras integer probo!*"[7]

Men Vang deklamerede med en for hans unge Alder prisværdig Alvorlighed: „*Hony soit qui mal y pense!*"[8]

Therese rødmede; thi skønt hun ikke forstod Ordene, anede hun dog, at de angik hende.

„Tal Dansk, de gode Herrer!" faldt Præstekonen hurtig ind, „os stakkels Fruentimmer kan De jo sagtens baade købe og sælge paa Latin."

„Meget gerne, lille Mama!" svarede han, „hvad Hr. Vang sagde, det er den Devise, som den ældste Ridderorden i England fører, og som har følgende Oprindelse: paa et Bal ved Edvard den Tredies Hof tabte en Dame —"

„— Aa, det er jo en gammel Historie," afbrød hun, „den kender vi godt — kom, Jomfru Dyber, og giv os et lille Stykke!"

Denne Vending behagede alle, endogsaa Ham selv — som hans Velærværdighed altid derhjemme benævnedes i tredje Person — thi han var en stor Elsker af Musik, og skønt ingen Nodesluger — som han kaldte de kunstfærdige — akkompagnerede han dog paa sin Violoncel ret harmonisk og smagfuldt. Therese satte sig villig til Klaveret, og uden Forspil istemte han straks en munter Sang, som Præsten ledsagede med dybe Syngetoner og hans Kone med taktmæssige Nik.

Da Sangen var ude, og Therese uden Ophold faldet ind i en fejende Vals, lød det bagved af en mig fremmed Røst:

„Amor er dog en Ærkegavtyv! —"

Det var Baron Sonnenthal: han var umærket kommet ind ad den aabenstaaende Havedør og havde formodentlig hørt det sidste Vers.

Baronen var et af de Mennesker, hvis glatte og smilende Ansigter altid viser paa smukt Vejr, om endog indenfor i Sindet er Regn og Blæst; han var, hvad man kalder en smuk Mand, eller bedre: han besad hin negative Skønhed, paa hvilken vel findes intet at udsætte, men egentlig heller intet at udmærke. Saaledes gives der Kvindeansigter, som ved første Øjekast synes saa englemæssig dejlige, at et ubevogtet Mandshjerte begynder at frygte for sin Rolighed, men ved nærmere Betragtning forsvinder Glorien: i Stedet for Engelen ser man blot et Menneske, som Folk er flest. —

„Hvad ondt har Amor gjort Dem, Hr. Baron?" spurgte Therese, idet hun efter en kort Hilsen atter satte sig til Klaveret, „hvorfor er han en Gavtyv?"

„Det skal jeg sige Dem, min rare Pige!" svarede han. „Skælmen lader sig ikke nøje med at gøre vore Øjne til Forrædere mod Hjertet, og det var paa min Ære dog mer end nok, men han lister sig og ind igennem Ørerne.

Therese smilte skælmsk, og uden at svare klimprede hun Melodien til: „Paa mit Hjertes Skorsten brænder" —

„En harpikset Elskovsbrand," sang Præsten med sin dybe Basstemme; men inden han endnu havde udbrummet den sidste Stavelse, begyndte hun paa Ouverturen til Don Juan.

Dette Mesterværk af Tonedigternes Shakespeare, som var aldeles nyt for Tilhørerne, paa mig nær, virkede med saadan Trolddomsmagt paa den musikalske Præstemand, at han snart sad hensunken i stum Forbavselse, snart for op som af en Drøm — nu smilte som henrykt i den tredie Himmel, nu skudrede som greben af en Febergysen; og da Tryllerinden holdt op, saa han først paa hende, saa paa os andre, en for en, uden længe at kunne frembringe en Lyd, til han omsider fik Luft i sin dyreste og kun i højeste Affekt brugelige Ed:

„M i n H i m m e r i g e s P a r t! Hvad var det?"

Saaledes — mindes jeg grant — blev ogsaa jeg til Mode, da Schiller første Gang faldt mig i Hænde. Tilforn vidste jeg virkelig ikke, hvad Poesi var, skønt jeg anede det; jeg havde læst Homer og Virgil, men jeg forstod dem vistnok ikke, thi kold var jeg og kold blev jeg. Ikke meget bedre gik det med de nyere: smukke Tanker, Klang og Rytmus, men ikke dette ubeskrivelige, der lige saa vel i Prosa som i Vers vækker de slumrende Følelser og udfolder Sjælens Vinger — da kom Schiller, kom som den første Kærlighed til Ynglingens Hjerte og genfødte mig til det højere Liv herneden.

Therese smilte og sagde: „Det er Ouverturen til Don Juan."

„Don Juan!" raabte Præsten og sprang op fra Stolen, „det er en Troldmand, denne Don Juan; det er en Halvgud!"

„Don Juan hedder Operaen," vedblev hun, „Komponistens Navn er Mozart!"

„Mozart?" gentog han, „og det er første Gang, jeg hører noget af denne Mirakelmand — nej! bliv siddende, allersødeste Jomfru! og lad os faa mere af den Tønde!" —

Hun gav os nu et Sangnummer efter det andet, og det med en Sandhed, som vist vilde fortryllet Mozart selv; men jeg følte

stedse dybere og dybere Sandheden af Baronens: „Var det ikke nok, at Amor gør vore Øjne til Forrædere mod Hjertet? skal han ogsaa liste sig ind igennem Ørerne?"

Kort sagt: jeg mærkede selv først, hvad ellers sjælden skal finde Sted, at jeg begyndte at vorde forelsket. Jeg sad fastkoglet til min Stol, og Fortryllelsen maatte uundgaaeligt vare lige saa længe som Musikken: den kunde ikke løses, før det behagede Therese; hvis hun da vilde have gennemgaaet hele Udtoget af Operaen, vilde den dalende Sol faaet os alle, mig og Præsten ganske sikkert, at se paa et og samme Sted. Men hun brød af paa Halvvejen, og det paa en Maade, der virkede, efter Ordsproget, som en Spand koldt Vand over Hovedet.

Hun havde ikke sunget mere end de to første Ord af Arien: „Kølige Druer", før hendes Englestemme tav og hendes Rosenfingre begyndte at udhamre en Bondedans, der efter nogle Takter forvandledes til et Charivari saa skurrende, som nogen uøvet Haand var i Stand til at frembringe, og derpaa sprang hun op — Præsten og jeg ligeledes.

„Hvad er det for noget?" brummede han, „Kapricer — Nykker!" men hun hviskede til ham, saa jeg ret godt kunde høre det: „Man kaster ikke Perler —"

En plump Skraben lød bagved, og et Blik paa den nyankomne syntes virkelig at retfærdiggøre vor Virtuosas synderlige Opførsel. Havde end ikke Præstens højttænkte „*Qvid novi ex Africa?*" vakt Ideen hos mig, jeg maatte alligevel snart have bemærket Ligheden mellem Fyren og en kalkunsk Hane; hans tykke, pludrende Mæle, hans kluntede, vrikkende Gang vilde alene have erhvervet ham dette Prædikat, om end ikke den violblaa Snabel mellem de røde, koparrede, laskede Kæber havde saa levende mindet om den stolteste, arrigste og naragtigste blandt Fuglene. Men allermest træffende fandt jeg dog Ligheden senere hen, da jeg saa ham i en Menuet: med begge Hænder i Bukselommerne udbredte han Albuerne som Vinger, brystede sig og slog med Nakken, og hver Gang han skred forbi sin Dame, udstødte han gennem Næsen et Prust, bestemt som den fjedrede Sultan giver fra sig, naar han i sin Selvfølelses Kulminationspunkt tripper et Par Trin fremad og slæber de struttende Vinger hen ad Jorden.

De andre hilste ham med et „Velkommen, Hr. Forvalter!" og Baronen med et familiært „Goddag, Husfoged!" —

Straks efter indtraadte en ung, moderne klædt og ligesom

Forvalteren besporet Mand, hvem man forestillede mig som Hr. Rumsøe, Nabopræsten i Skramlum.

Næppe havde denne hilst rundt, før Baronen spurgte ham: „Vi skal vel altsaa kigge lidt i de apokryfiske Bøger?" og ikke vel var Spørgsmaalet ude, før Forvalteren stiltiende satte et Spillebord frem midt i Stuen og bad derpaa højt om „Baronens Bibel".

Værten dækkede straks med L'hombrekort og indbød mig til at tage Plads; men da jeg forsikrede, jeg var en Begynder, spillede slet og ugerne, anviste han mig Damernes Selskab og satte sig selv tillige med de andre tre Herrer; og kunde jeg af den Hurtighed og Lyst, hvormed alt dette skete, let skønne, at alle fire udgjorde et sluttet Parti.

Jeg saa mig omkring efter Damerne; de var ikke inde, men rimeligvis i Haven. Jeg gik derud og mødte straks Hovmesteren, som spadserede alene med Hænderne paa Ryggen.

„De spiller ikke Kort?" spurgte han.

„Nødtvungen," svarede jeg.

„Det gaar mig ligesaadan," vedblev han; „og s k a l jeg spille, maa det være Hasardspil; det er rent Tøj, aabenbar Krig, ærlig Kamp. Deres saakaldte Kommercespil er dog kun et Slags høfligt, af Moden autoriseret Snyderi. Det skal lade, som om de spillede blot for Morskab — Hykleri! ellers maatte de jo spille om Slentringer. Hasardspil er Krig, Kommercespil er Kabinetsforhandlinger — diplomatiske Negotiationer; ved Krig søger man at erhverve ved Magt, paa den anden Maade ved List; Hasardspilleren er — om De saa vil — en Røver; den anden er en Tyv."

Der var noget saa frit, raskt og hensynsløst i disse hans Ytringer, at jeg, uagtet Paradoksjageriet stak lidt frem, ikke kunde nægte ham mit Bifald, hvorvel jeg ikke heller fordulgte, at Ideen med dens Indklædning lignede Johannes den Døber i Kamelhaarskjortelen.

„Det er mig kært," sagde han, „og det saa meget kærere, som jeg tror, det ikke var Deres Hensigt at sige mig nogen Kompliment — og Komplimenter," lagde han til, „maa jeg rent ud sige Dem, er mig langt modbydeligere end ærlige Grovheder; ikke engang mod et Fruentimmer, for hvem jeg nærer nogen Slags Agtelse, kan jeg tillade mig sligt."

„Det var vistnok skønt," svarede jeg, „om alle fulgte Deres Princip, om baade Tale og Handling simplificeredes saa meget muligt og Sandheden stedse traadte frem i sin uskyldige Nøgen-

hed, om man f. Eks. ikke tiltalte sit Medmenneske som en fraværende Person eller som et *nomen collectivum*, om man afskaffede al Titulatur, lod Gud alene være Herre og naadig — netop som Franskmændene, tilforn de største Komplimentmagere i Verden, der nu allesammen er dus og hedder blot Borgere og Borgerinder."

„Er det Alvor?" spurgte han heftigt.

„Det er Alvor," svarede jeg.

„Saa er du min Mand, Nordstjerne!" raabte han, rækkende mig sin Haand — jeg slog til, indtagen af Ynglingens ærlige Djærvhed, og Venskabspagten var sluttet. —

„Men," vedblev jeg, „skulde det ikke forholde sig noget anderledes med det, du kalder Kompliment? Vi maa være enige om Ordets Betydning; mig synes, det har en dobbelt. I den ene, som du tænker paa, er Kompliment vel det samme som Smiger; men i den anden og bedre er det jo hverken mere eller mindre end Høflighed —"

„— Høflighed kommer af Hof —" faldt han ind.

— „Lad det komme hvoraf det vil!" vedblev jeg, „Høflighed kan ogsaa være oprigtig ment. Hør, Vang! Er Sandhed ikke Sandhed, fordi den er indklædt?"

„Jo — saamænd!" svarede han langsomt.

„Det var vistnok naturligere, om alle Mennesker gik nøgne; men kan vi ikke være lige ærlige og sandhedskære, fordi vi indhyller os i Klæder? og er da en velment Kompliment andet end en indklædt Bifaldsytring? Hverken du eller jeg vil sige til en smuk Pige: Himmel! hvor du er dejlig! omendskønt det kan være i det mindste en ren objektiv Sandhed. Hvi skulde det da være Falskhed eller Fornærmelse, under en fin Indklædning at ytre vor Hjertensmening?"

„Naar du tager Ordet saaledes," sagde han, „kan jeg ikke have synderligt imod det; men skal vort hurtige Bekendtskab engang vorde Venskab, saa maa Sandheden stedse fremtræde mellem os uden mindste Beklædning, hvad enten der skal bifaldes eller dadles; — men der ser jeg Damerne — skal vi indlade os med dem, maa vel vor landflygtige Gudinde drapperes en Smule, om det saa kun var med ostindisk Musselin."

De to Veninder sad paa en Havebænk; Frøkenen havde en Bog for sig, men saa snart hun blev os var, lukkede hun den sammen og gemte den — det forekom mig, at hun havde grædt.

„Hvad skal vi vædde, det er Siegwart?" sagde Vang sagte til mig, og højt til Damerne:

„Skal vi ikke høre Hr. Nordstjernes Mening om den Bog, De ved nok?"

„Hvorfor ikke?" svarede Jfr. Dyber rask. „Jeg tror næppe, han vil være saa streng som De — det er Klosterhistorien Siegwart, Hr. Nordstjerne! som Bogcensuren paa Solholm har dømt til Baalet — De kender den?"

„Jo," svarede jeg, „og tilstaar — siden jeg opfordres — at denne Dom synes mig vel grusom. Efter min Følelse er den et Mesterstykke i sit Slags; skønt jeg heller ikke nægter, at den kan indeholde en sød Gift!"

„Gift!" sagde Frøkenen næsten forskrækket, og Vang tilføjede triumferende:

„Der har vi mine Ord."

„Og dog," sagde Therese, „befinder vi os jo alle fire ret vel efter Nydelsen af denne Gift."

„Det er ogsaa af de langsomme," svarede jeg, „og tilmed ingen af de absolute; den er kun farlig for enkelte — det kommer alene an paa Læserens særegne Sindsbeskaffenhed, om han har Modtagelighed for Giften."

„Gift!" gentog Mariane eftertænkende og som for sig selv, „hvorledes skulde den kunne findes forenet med saa dyb og inderlig Religiøsitet? med saa fromme, saa rene Følelser? — Jeg forstaar Dem ikke."

„Det glæder mig, Frøken!" svarede jeg, „men er ikke mere, end hvad jeg ventede; i Paradiset frygtede man ikke Slangen — dog, jeg er forpligtet til at forklare mig tydeligere: der gives flere Slags Gift; jeg mente ingen af dem, der angriber Religiøsitet og Dyd, men en saadan, som forstyrrer Hjertets Rolighed, idet den vækker Haab, som aldrig opfyldes — Længsler, som aldrig stilles, viser os Verden i et Rosenlys, der forsvinder med Ungdommens Morgendrømme, og navnlig Menneskene som Idealer, der da kun skylder Digternes Indbildningskraft deres korte Tilværelse —"

„— Det vil sige," faldt hun ind, „at De overhovedet bandlyser alle Romaner —"

„— Nej, min Frøken!" svarede jeg, „ikke andre end de falske."

„Er det dem," spurgte hun, „der fremstiller Verden, som den burde være?"

„Ja — ogsaa dem; — enhver, der afbilder den enten som et Paradis eller som et Helvede eller som en Blanding af begge."

„Hr. Nordstjerne," tog Vang Ordet, „ynder ikke Romaner, men Historier."

„Ganske rigtig!" raabte jeg, „jeg elsker virkelig Romanen, naar den er Historie, naar dens Begivenheder og Karakterskildringer er sande eller kan være det."

— Mariane sukkede: „Mon denne Sandhed, De her anpriser, ikke ogsaa har s i n e Gifter, der desværre er mere virkelige end Romanens?"

„Jo, desværre!" svarede jeg; „men Historien lærer os at kende og undfly dem — den anpriser dem ikke — det gør Romanen ved sine." —

Saa længe havde Therese forholdt sig som en opmærksom Tilhørerinde og af og til kastet hurtige og forskende Blikke paa de talende — her tog hun et Lindeblad, lagde det til Rette mellem Tommel- og Pegefingeren, som til Skrald, og sagde:

„Jeg har ladet mig sige, at den sande Historie indeholder meget, som er falsk —"

„— Det er ganske vist,' svarede jeg, — „skønt intet, som jo kunde være sandt; men derfor er ogsaa den sande Roman paalideligere end Historien; ved denne kommer det an paa, om det er saa, ved Romanen derimod blot, om det k a n være saa."

„Historien," vedblev hun, „kan en stakkels Pige ikke kritisk bedømme; og hvorfor Hr. von Nordstjerne! maa hun ej, til Trøst mod den virkelige Verdens bedrøvelige Sandheder, ty hen til en opdigtet og dele med Skjalden hans fromme Selvbedrag? Er ikke de skønneste Digtninger just de, som henflytter os fra den faldne Verdens Torne og Tidsler imellem Paradisets Blomster og Livsens Frugter? som opløfter os over Jorden og søger at bringe os dens Jammerligheder i Glemme? eller er Romanskriveren ikke ogsaa Digter? har han ikke samme Ret som den, der skriver Vers?"

— Mariane smilede glad og mildt til sin djærve Medhjælperske; og jeg gad gerne som overvunden have kastet mig for den skønne Sejrvinderindes Fødder.

„Jo!" svarede jeg, „naar vi blot ikke glemmer, at Romanen er Digtning, eller at staa paa vore Fødder, naar vi atter daler fra den svimlende Flugt."

— Therese rejste sig, idet hun slog Skrald med Lindebladet. —

„De skyder Viktoria," sagde Vang med Lune; „det er for tidligt; De har vel bragt den ene fjendtlige Fløj til Retirade, men den anden har endnu ikke været i Ilden. Hvad Siegwart især angaar, tror jeg at kunne overbevise Dem —"

„— Vi vil ikke overbevises, Hr. Vang!" faldt hun hurtig og bestemt ind. — „Naar De ser et Sørgespil, som indtager Dem, vilde De næppe være den Tak skyldig, der vækkede Dem af Illusionens Drøm og hviskede Dem i Øret: „Hvorfor græder De? bær Dem dog ikke saa barnagtigt ad! det er jo kun Digt og Fabel altsammen" — der ser jeg desuden Pigen komme for at kalde os til Bords."

— Hermed tog hun Mariane under Armen, gjorde et Kniks, og begge ilede foran, efterfulgt af os to Filosoffer.

Suppeterrinen stod paa det dækkede Bord, Værtinden ved sin Stol med Hænderne paa Bagslaget, biende efter Udfaldet af en *Solo couleur*. Denne var faldet i Baronens Lod, og det var øjensynligt et Spil af højeste Vigtighed, thi en saadan Alvor i hans Aasyn saas vist aldrig enten før eller siden — af mig i det mindste ikke; — men man bør ogsaa tage i Betragtning, at Solopullien var fuld af Sølvmønt og Beten derforuden saare stor.

„*Si fractus illabatur orbis, impavidum ferient ruinæ*"[9], sagde Vang saa højt, at Spillerne gerne kunde høre det, hvis ikke Ting af højere Vigtighed havde bemestret sig alle deres Sanser.

Lige saa lidt fandt Værtindens gentagne: „Maden bliver kold!" Vej til Spillernes Øren.

Endelig sprang Værten op fra Stolen — han havde siddet over og set de andres Kort — og raabte: „Min Himmeriges Part! nu vinder han den Solo!"

Baronens Ansigt straalede

„Som Solen fra sin delte Sky."

Han fremviste sine tre sidste Kort og sagde: „*gagné en quatre! divide et impera!*" Derpaa tog han Pullien, rejste sig og bød Værtinden sin Arm med en Mine, som om slet intet var forefaldet.

Pastor Rumsøe og Forvalter Hiarum blev endnu siddende en rum Tid og gav hverandre i temmelig bitre Udtryk Skyld for Tabet af dette vigtige Slag, ja denne Ordstrid endtes ikke ganske, før Stegen kom paa Bordet, og det endda kun paa den Maade, at et Væddemaal blev indgaaet og en fraværende Præst — der ansaas som en Professor i L'hombre — antaget til Voldgiftsmand. —

Endelig gik Samtalen over paa Dagens politiske Begivenheder: Forvalteren, en ivrig Tilhænger af Bjergpartiet, førte Ordet og priste dets kraftige Forholdsregler til Oprettelse af fuldkommen Frihed og Lighed; han syntes herved ganske at overse Principalens, en gammeladelig Barons, Nærværelse.

Denne, ganske ligegyldig ved sin Betjents maratiske Ytringer, jubilerede over Præsteskabets Udryddelse, og dette ikke uden lidt forblommet Spotteri over Religion i Almindelighed. Maaske de tvende Religionens Tjenere ej engang mærkede hans Sarkasmer; men vist er det, at ingen af dem besvarede samme.

Da Maaltidet var til Ende, gik Spillerne igen til deres L'hombre. Frøkenen, der foregav en Upasselighed, rejste med sin Veninde til Solholm; Vang og jeg tilbragte de øvrige Timer til Sengetid med Samtaler, i hvilke han røbede saavel Skarpsind og Frimodighed som Disputerelyst, Paastaaenhed og Hang til Heterodoksi. Dog var mine Tanker stedse delt mellem de afhandlede Emner og en fraværende Genstand, der havde gjort et Indtryk paa mit Hjerte, som jeg vel følte var noget mer end overfladisk.

GRAVHØJEN

Mit Soveværelse var et Kvistkammer, som vendte mod Syd, og hvorfra der var Udsigt over Haven ned igennem Engdalen. Da jeg ikke følte Trang til Søvn, rejste jeg mig ved Solens Opgang og satte mig for det aabnede Vindue.

Morgentaagen hang udspændt fra Bakke til Bakke som et Tæppe over Dalen, steg og sank og bølgede, sagtelig bevæget af milde Luftpust. Tæt uden for mig paa den højeste Abild sad et kvidrende Svalepar. Fjernt og nær lød Lærkernes skingrende Morgensang, og derimellem Vibens muntre og Rylens klagende Toner, Hjejlens Fløjten, Horsegøgens og Urhanens Skogren. Det var ikke hin mig saa velbekendte, saa kære Fuglekoncert, som Lundenes Sangere opfører paa min løvrige Fødeø, men lutter fremmede Stemmer — Hedens Beboere, der næsten alle tier om Dagen og kun ved Solens Komme og Bortgang hilser dette Verdens oplivende Lys.

Endnu livligere blev det derude, da tillige Husdyrenes Stemme lod sig høre ved Uddriften: Køernes Drønen, Faarehjordens „uendelige Brægen"[10] og Hyrdens Sang[11] i gammeldags tungsindig Kæmpevisestil, med sine langtrukne Moltoner og ideligt genkommende Omkvæd. Men lidt efter lidt hendøde en Stemme efter den anden; Taageforhænget over Dalen adskiltes,

steg og dannede sig i enkelte tynde Skyer, der alle snart hensmeltede i Glansen af den over Lyngbjerget nu helt oprundne Sol.

Hvor ofte klages ikke over de jordiske Glæders Kortvarighed; og dette gælder ej alene om dem, som hin vise Slave[12] satte „uden for vor Magt", men og om dem, som Sjælen selv fremkalder af sit eget uudgrundelige Dyb: Fantasiens Tryllebilleder — disse den indre Virksomheds yndige Skabninger — er lige saa lidt vor Ejendom, lige saa flygtige som enhver anden, der blot tilhører de udvortes Sanser. De henflyver, bortsmelter som hine Morgentaager. Vi stræber forgæves at holde dem tilbage; vi griber efter de vigende Skygger og vender tomhændede tilbage eller erholder noget, vi hverken har ventet eller ønsket. Saaledes genkalder vi stundom, efter flere Aars Mellemrum, en eller anden lykkelig Sindsstemning — stundom kommer den ukaldet — lønlig Glæde fylder vort hele Væsen, vi befinder os i en sød magnetisk Slummer eller i Teriakiens[13] første paradisiske Stadium, men som vi forgæves anstrenger os for at udtrække, — ak! det staar ikke i vor Magt — saa lidet som Clairvoyancen i den magnetiseredes. Engelen

„kysser os ømt og forsvinder";

den søde Rus er forbi. Virkeligheden jager Indbildningen paa Flugt, eller de skønne Forestillinger omskiftes pludselig, uvilkaarligt, ligesom en Drømmescene afløser den anden i vild Uorden, ligesom Billede følger paa Billede i den magiske Lygte. —

Jeg saa mig selv ved Thereses Side; hendes højre omslyngede min Hals, hendes venstre en smilende Glut. Jeg saa os som Kronhelm og hans Therese — som Adam og Eva i Miltons Paradis. Men straks derpaa fremstillede sig ukaldet Menneskets Forfører — højst sælsomt! — i Baronens Skikkelse. Med den alvorligste Villie stræbte jeg at bortmane ham — jeg mægtede det ikke. I Stedet for at vige nærmede han sig og fæstede sit koglende Slangeblik stift paa Therese; og hun, som umodstaaelig afstedslæbt ved magnetisk Kraft, for ind i den onde Fjendes aabnede Favn, han krystede hende — som Slangerne Laokoon — hun vred, hun vaandede sig. Jeg for til for at knuse hans Hoved, men Jorden aabnede sig, og under haanende Skogger rev han hende med sig ned i Afgrunden.

Jeg for op som af en Drøm; jeg græd som over et virkeligt tabt Paradis. —

„O du ærlige Epiktetes!" sukkede jeg, „hvad er da i vor Magt, naar ej engang Fantasien er det?" —

„Fantasiens Brug!" tyktes han mig at svare.

„Ja!" raabte jeg, „det var et Varsel, givet af en kærlig Aand — jeg vil frelse hende."

„Hvem?" raabtes der nede fra Haven.

Det var min Vært, som røg sin Morgenpibe. Paa hans forundrede „Hvem?" mærkede jeg først, at jeg havde snakket over mig; og forvirret som jeg var, kunde jeg ikke svare andet end: „Nu kommer jeg straks."

— Jeg skyndte mig derned. Han stod endnu paa samme Sted med Piben i Haanden og saa sig rundt om, søgende den, som skulde frelses. —

Jeg betog ham Vildfarelsen ved at forklare ham, hvorlunde Indbildningskraften havde haft mig en Smule til Bedste, dog naturligvis uden at nævne ham Personen. —

„De taler med Dem selv," sagde han smilende — „De bliver gammel — men Apropos, har De Lyst til at bese en Gravhøj, som jeg er ved at kuldkaste? der finder vi ogsaa Damerne fra Solholm og følger med dem til Gaarden — vi er inviteret til Middag."

Jeg samtykkede.

Under min Omklædning gav jeg mig til at gaa i Rette med mig selv, eller egentlig med min balstyrige Fantasi, fordi den havde laant den onde Aand Baronens Legeme.

„Hvorfor da," sagde jeg, „vil du endelig gøre ham til en samvittighedsløs, ugudelig Forfører? At han har kaldt Therese „min rare! min søde!" er vel i Grunden blotte, tilvante Talemaader, som en Mand paa hans Alder gerne uden Anstød kan bruge til en Pige, der kunde være hans Datter. Og i hans Øjekast til hende vil dog alene Skinsyge se noget mer end den Mildhed, han viser mod alle og enhver. Hvad beviser vel det, at den plumpe Forvalter engang sagde til hende: „Tag Dem i Agt for min Principal! han er en stor Skælm efter Pigerne!" Er han maaske ikke selv en af hendes Tilbedere?" Idet jeg saaledes straffede mig selv, mindedes jeg pludselig, at jeg om Natten havde haft en Forestilling i Søvne, som lignede meget den, der bares mig vaagen for; men hvor kom saa Drømmen fra?

Der stod jeg — kunde ikke komme videre end Plato og Kant.

Da vort første Bestemmelsessted ikke laa en halv Mil fra Præstegaarden, gik vi derud; thi saaledes foreslog min Vært. Jeg, skønt kun halv saa gammel som han, havde vel hellere aget, men undsaa mig ved at tilstaa det. Hvor nemlig intet seværdigt findes paa en Vej, der betjener jeg mig hellere af Hestenes Fødder end af mine egne; og fra Langebæk til Højen var kun Lyng og intet andet. —

Vi fandt tre fire Karle i Færd med Arbejdet og allerede saa vidt, at Indgangen til et Gravkammer just ved vor Ankomst viste sig. Da denne var ryddet, fik jeg Lyst til at være den første i det „snævre Hus", men saa lavt til Loftet var der, at jeg maatte saa godt som krybe derind.

Snart befandt jeg mig i det egentlige Sovekammer, som nu første Gang efter maaske mere end tusinde Aars Forløb modtog et levende Væsen og Morgensolens Straaler, der belyste en Lerurne, saa vidt jeg ved flygtigt Øjesyn opdagede — den eneste mærkelige Genstand, Hulen indeholdt. Med dette Udbytte vendte jeg tilbage og vilde straks været i Færd med at undersøge Indholdet, hvis Præsten ikke havde afholdt mig.

„Lad os bie med det!" sagde han, „se hist! der kommer saa sandelig en Mand, der gør mere af en sort Lerpotte med brændte Ben og andet Snavs end af en god Potte Suppe i en Sølvterrin: han skal tage Laaget af — De skal snart se, hvor graadig han farer i Potten."

I fejende Galop kom den omtalte i ligeste Linie over Heden og brød sig hverken om Vej eller Sti. Inden et halvt Minuts Forløb var han ved Foden af Højen. Han sprang af Hesten uden videre at bryde sig om denne, der ogsaa straks skulde have benyttet sin Frihed, hvis ikke en af Graverne havde grebet den i Tøjlen.

Den flyvende Rytter syntes at ville tiltale os; men da han i det samme fik Øje paa den aabnede Indgang, standsede han pludselig som forstenet, udstrakte Armene og frembragte ikke andet end et langt „Ah!" et saadant, som en Smarodser udaander ved Synet af et lækkert Bord eller en forlibt Tilskuer ved Fremtrædelsen af en dejlig Skuespillerinde. Da han havde staaet nogle Sekunder med et Aasyn, som om han saa Himmelen aaben, og ikke Jorden, fik Tungen atter sin tabte Brug.

„Pastor! kære Pastor!" udbrød han bebrejdende, dog uden Bitterhed, „og det kunde De gøre uden at lade mig det vide!"

„Jeg vilde overraske Dem," faldt Pastoren ind, „med en lille underjordisk Raritet, og her har De den," — han viste paa Urnen.

Nu først faldt Antikvarens Øjne paa Skatten; thi under hin Replik havde han dem endnu stift fæstede paa Hullet i Højen.

„Ved Odin Haugadrot og alle Aserne!" jublede han, „det er den skønneste, jeg til Dags Dato har set; en Form aldeles mageløs! — og Størrelsen — ypperlig konserveret! — med begge sine Hanke! — med Laag paa!" —

Under disse Forundrings- og Glædesudbrud nærmede han sig

langsomt Skridt for Skridt, satte sig paa det ene Knæ og lagde Hænderne sagtelig og klappende om Grydens Sider som en Fader, der kærtegner sit Barn.

„Har De haft den aaben?" spurgte han hurtigt.

Paa vor Benægtelse rev han et fint hvidt Klæde op af Lommen og udbredte det paa Jorden; men da han vel frygtede, at det ikke var stort nok til at rumme Indholdet, gjorde han det samme ved sit Halsklæde. Derpaa tog han med største Forsigtighed Laaget af og stirrede en Stund med Henrykkelsens Smil ned i den halvfyldte Urne.

„Lad Kammerraaden nu rode lidt omkring i denne Askemødding," sagde Præsten, „mens vi ryger en Pibe heroppe."

Jeg stødte ham paa Armen.

„Siger intet," sagde han igen lige saa lydt, „siger intet; i nærværende Øjeblikke kan han hverken høre eller se, hvad der foregaar omkring ham — det er med ham som med Urhanen i dens forlibte Ekstaser."

— „Det er dog ganske uskyldigt Liebhaveri," mente jeg, da vi havde lejret os paa Højens Top, „og jeg føler ret godt, hvorledes det kan blive til Lidenskab. For mig har ogsaa enhver Oldtidslevning noget tiltrækkende, noget stille ærværdigt. —"

„— Saamænd!" sagde Præsten bifaldende, medens han slog Ild til Piben; „men at gøre Oldsager til sit eneste Studium, deraf kommer dog aldrig noget stort ud."

„Det var alligevel tænkeligt," vedblev jeg, „at det med Tiden kunde give noget Udbytte for vor gamle Historie."

„Meget muligt," svarede han, „men at betragte det som det vigtigste af alt, er dog en Smule naragtigt."

„Hvad et Menneske finder Kald til," mente jeg, „bør han vel anse for det vigtigste, om han deri skal bringe det til noget. Den, som med Ligegyldighed betragter og driver sin Dont, vorder stedse en Fusker: en Fusker er den Snedker, den Skomager, som ikke sætter sit Haandværk over alle andre; og det samme gælder om Kunstneren og Skribenten."

„Godt nok!" svarede min Modstander og tog sig et langt Drag af Piben; „alt, hvad vi øver, Leg eller Alvor, maa ske med Lyst, ellers vorder det alvorlige Leg og Legen for alvorlig; men hvorfor skal Snedkeren foragte Skomageren og Skrædderen og Kunstneren den solide Videnskabsmand? Jeg har kendt en Dansemester, som paastod, at hans Kunst var Fundamentet til alle andre, ja til alle Videnskaber — Moralen med. Den samme Professor Springgaas tog aldrig Hatten af for et Menneske, som

gik indad med Fødderne, var han endog Kongens første Minister."

„Han var sikkert en Virtuos?" spurgte jeg.

„Derfor ansaas han," nikkede Præsten.

„Ja ser De, min Ven!" vedblev jeg, „uden denne Stolthed havde han aldrig bragt det til Virtuositet. Ensidighed maa man holde Mennesket til gode, da Alsidighed er uopnaaelig. En Virtuos i Tonekunsten maa gerne for mig anse en Violin for den vigtigste af alle menneskelige Opfindelser, naar han saa forstaar at traktere den, — og en Digter tro sig indblæst af Guddommen selv."

„Hm! hm!" mumlede Præsten, „der er noget i det, De siger; Herregaardsskytten for Eksempel, som kommer der henne, han sætter Jagten over alt andet i Verden og foragter i sit Hjerte enhver, som ikke kan skyde. Han ved ikke tydeligere at betegne den højeste Grad af Uvidenhed og Enfoldighed end ved den Talemaade: „Den Karl er saa dum, han kender ikke Bukken fra Raaen"; men selv skyder han rigtignok paa en Prik — jeg vil ellers foreløbig sige Dem, at han staar højt anskreven hos Baronen, der har ført ham med herind fra en Udenlandsrejse."

— Den omtalte Nimrod, en undersætsig, sortsmudset Person, med dybtliggende Øjne, red, ledsaget af en Hønsehund, lige hen imod os, lettede paa Hatten og bragte os paa Tysk Herskabets Hilsen, at samme nemlig kom straks efter for at tage Højen i Øjesyn. Derpaa sagde han for sig selv i en skæmtende Tone:

„Aperpo, Hr. Pastor! Hvem gifer Dem Lov til at kaste Ræfe ut i min Rivier?"

Præsten, som gerne tyskedes, svarede: „Ein guten Wort, min lieber Liefers! will er nicht trinken ein Schnaps?"

Hertil takkede Jægeren og stod af Hesten. En af Graverne blev opkaldt med Madkurven, og en Serviet udbredt imellem os, hvorpaa Frokosten udpakkedes. Kammerraaden indbødes til at deltage i Maaltidet, men han betakkede sig for det første, da han endnu ej var færdig med at undersøge den fundne Skat.

Da Skytten havde faaet den første Snaps, som han med opløftet Albue og langt tilbagebøjet Hoved hældte i Halsen, begyndte han oprømt:

„Akkeraat sodan sad jeg og min Løjtnant Ewald — han er nu Genneraal — i den nordmekaniske Krig, da den franske Genneraal Lafayette kom og jog os væk fra vores Maaltid; men den Puds betalte jeg ham; fra Busken skikkede jeg ham en Valet, so han glemte at sto op igen —"

„— Lafayette," rettede jeg, „lever jo endnu."

„Det mo være en Søn af min Lafayette," svarede han, „for den, jeg skød, rejser sig min Seel ikke før Domsdag."

Præsten blinkede til mig og fyldte atter Tumlingen til Lafayettes Banemand. Han stak ud og takkede med en ny Anekdote fra Krigen, endnu mere heroisk end den første.

Nu kendte jeg min Mand og gjorde ingen flere Bemærkninger ved hans nordmekaniske Krigshistorier, der for hver ny Snaps vandt baade i Omfang og digterisk Højhed. Hvad der egentlig gav dem Værd, var dog den Omstændighed, at Forfatteren selv troede sine Fiktioner; thi det er lige saa almindeligt som billigt, at Løgneren saa længe søger at narre andre, til han omsider vorder sin egen Nar.

Endelig kom da Herskabet. Skytten satte sig til Hest, red Vognen i Møde og eskorterede den til Højen Inden han begav sig bort til Dagens Forretning, maatte han, med synlig Ærgrelse, døje en grov Bommert mod den ædle „Waidkunst", som han kaldte den.

Hans Herre sagde nemlig til ham: „Se nu, min kære Johan! at du skaffer os nogle Snæpper til Aften!"

Øjeblikkelig standsede han Hesten, som om han vilde til at lægge an, satte et Ansigt op, hvori først Forbavselse og derefter Medynk blandet med Ringeagt ikke utydeligt afmalede sig.

„Snæpper? — Snæpper!" gentog han, „i Juny Monat? om Baronen so vilde forere mig Solholm op ok net, som den stoer, kunde jeg ikke skaffe Dem en Snæppe i Dag; po denne Aarsens Tid har vi her i Landet lige saa mange Elefanter som Snæpper." —

„Naa, naa!" sagde Baronen, „Snæpper eller Brokfugle, det kommer ud paa eet."

„Det gør Fanden," mumlede Dianas Yndling, idet han hurtig drejede Hesten og galoperede bort, maaske fordi han frygtede for, at han ikke længer vilde være i Stand til at hemme Udbrudet af sin billige Harme.

Lige som de kørende kom af Vognen, ilede de hen til Kammerraad Urold, der endnu sad paa Knæerne, ragede med en Sølvsøger og lagde de fundne Herligheder til Side paa sit Halsklæde. Han hilsede blot med hurtige Nik. Den skælmske Therese faldt ham straks i Flankerne.

„Men Gud bevar os vel," raabte han, „bruger De Deres rene, fine Lintøj til saadant Snavs!"

„Snavs?" gentog han, dog uden engang at se paa hende.

„Hvad tænker De Fruen vil sige?" vedblev hun og tog fat paa en Flip af Lommeklædet.

Men han, som mærkede hendes Hensigt, greb hendes Arm med en Musekats Raphed og sagde bestemt og truende: „De la'r det ligge!"

Therese rev Armen til sig; hun blev virkelig vred, men det klædte hende alligevel nydeligt og fremstillede blot en ny Variation af Skønheden. —

Kammerraaden tog ikke nogen Notice heraf, men hældte med stor Forsigtighed Smullet i Urnen, som han tog under den ene Arm; og med Relikvierne i den anden Haand rejste han sig nu, hilsede og sagde:

„Den Opdagelse, jeg her har gjort — det forstaar sig med Hr. Pastorens Bistand, hvorfor jeg er hans evige Skyldner — er af allerhøjeste Interesse og Vigtighed. Lad os tage Plads for Eksempel her oven paa denne samme klassiske Høj, og der vil jeg give mig den Ære, nogle Minutter at fængsle Selskabets Opmærksomhed."

Huldtsmilende som en ung Professor bukkede han for os, vendte sig og begyndte paa Opgangen; men da Højens Stejlhed gjorde ham denne vanskelig, tog Vang og jeg ham under Armene; thi vort Tilbud, at bære Helligdommen, vilde han ikke modtage — han havde dem alt for kær til at betro dem i andres Hænder.

I Højens Top var en rund Fordybning, paa hvis Kant vi satte os; i Midten stod Genstandene for vor Opmærksomhed og Antikvarens Forelæsninger.

„Mine Herrer og Damer!" tog han til Orde, „De ser her de jordiske Levninger af den danske Konge Hadding og hans Dronning Hartgrepe!"

Her gjorde han en Pavse, dragende Vejret dybt som en, der just har lettet sit Sind for en stor Hemmeligheds Byrde. Baronen smilte næsten umærkeligt; hans Datter saa paa Kammerraaden med store Øjne, som vidste hun ikke, enten det skulde være Spøg eller Alvor.

Therese paalagde sig ingen Tvang — som Vang og jeg, der bed os i Læberne — hun lo ret hjertelig; og Præsten mumlede sit „hæ! nu rider Fanden Konrektoren."

Oldgranskeren hørte det ikke eller lod saa; han vedblev som følger:

„Mine Herrer og Damer! denne Paastand er ikke grebet af Luften; jeg skal føre Dem Beviserne: denne Høj kalder Almuen L u s h ø j. Denne Benævnelse maa ingenlunde udledes af et vist

almindeligt Insekt, men af det gamle, ubrugelige Lius, det samme som Lys, der atter er blevet udtalt Lis — Englænderne, som nedstammer fra Jyderne, kan endnu ikke prononcere Vokalen y — Konsonanterne L og R forveksles lettelig, og saaledes faar vi Rishøj. Dette er en forkortet Udtale af Ripshøj; Ripshøj ligesaa af Gripshøj. Dette er kommet af Grepshøj; Grepshøj af Grepeshøj og Grepeshøj igen af Hartgrepeshøj. Nu kommer det af sig selv: Hartgrepeshøj — Grepeshøj — Grepshøj — Gripshøj — Ripshøj — Rishøj — Lishøj — Lyshøj — Liushøj — Lushøj — der har vi det!"

Med et trimferende Smil saa han sig rundt om i Kresen, som om han trodsede al videre Modsigelse; men heller ingen fandt Sted; thi enhver af os vilde hellere nyde noget mer af denne gamle Surdej. Efter en kort Pavse tog han atter ved:

„Sagnet beretter os, at denne Hartgrepe var meget troldkyndig, og at hun i levende Live førte sin Mand, Kongen, med sig til Underverdenen, hvilket betyder hverken mer eller mindre, end at de lod sig begrave i en og samme Høj — nu har vi dem altsaa her begge to. Og skal vi derpaa skride til Undersøgelsen af de tilstedeværende kostelige Levninger. Jeg sagde: vi har dem begge to; men egentlig har vi kun det halve af dem; thi det andet halve ligger paa Havets Bund —"

„— Og naar nu" — afbrød Baronen med et sarkastisk Sideblik til Præsten, — „naar nu Kammerraaden oven i Købet forblander den øvrige Halvdel af de salige Ben, kan det blive vanskeligt nok at faa dem samlet igen paa Dommedag!"

Den tiltalte mumlede: „Hæ! Spotter! Fritænker! bedst at lade, som man ikke hører."

Det skulde blevet vanskeligt at kvæle Latteren, hvis ikke Spotterens letsindige Ytring havde vakt Uvillie hos os andre. Men jeg bemærkede til min Skræk, at Therese smilte til ham — min Drøm randt mig i Tanker, og en Febergysen gennemfor mig. En lang Tirade af Urolds Forelæsninger gik nu mine Øren forbi, og jeg vaktes først af mine mørke Grublerier, da han rejste sig og overrakte Therese en Stump rustent Metal, der havde Skikkelse af en Kasketskygge.

„Betragt engang dette!" sagde han, „Herrerne vil glat væk erklære det for et Stykke af en Hjelm — intet mindre! det er et Pragtsmykke, Damestads! hvilket jeg straks vil gøre Dem begribeligt!"

Og nu beviste han, idet Tunge og Fingre manøvrerede med

lige Hurtighed, at Stumpen var en Del af et Diadem; men da han, for end mere at tydeliggøre sig og vise, hvorledes det havde siddet, tog fat paa Thereses Hoved, som om det havde været et *caput mortuum*, slog hun til hans Haand, sprang op og sagde:

„Mit Hoved frabeder sig den Ære at tjene Dem som Skabilken! brug Deres egen Parykblok, naar De vil opstikke Dronning Hartgretes Sæt!"

„Hart g r e p e!" rettede han koldsindig og lagde Diademet ned for at fremtage en anden Raritet. Men Therese og hendes Veninde forlod Auditoriet og trippede ned ad Højen. Vang fulgte deres Eksempel; og efterhaanden listede vi andre os ogsaa bort, saa at Professoren til sidst blev alene tilbage.

Uden at fornærmes raabte han efter os: „Gaar De ind i Gravkammeret, da vær for Himmelens Skyld forvarlige, om der skulde være flere Urner! jeg kommer straks."

Jeg bukkede mig for at gaa ind i Højen, men standsede, da jeg saa begge Pigerne i en Stilling, som tydede paa fortrolige Meddelelser: de holdt hinanden omfavnede, og Mariane støttede sin Pande mod Thereses Skulder. Jeg trak mig tilbage, og paa Baronens Indbydelse traadte jeg hen til Vognen for at tage min Andel i den medbragte Frokost.

Kammerraaden var endnu ivrigt beskæftiget med paa ny at gennemrage Benkullene, da vor Vært raabte op til ham:

„Kom nu, Hr. A n t i k v i t e t s r a a d! og faa lidt Vederlag! De har trakteret os med Suppe, kogt paa gamle Ben; men hvor kraftig den end var, tror jeg dog, vi kan trænge til Spise fra nyere Tider."

Den tiltalte, som saa, at der var anrettet med gode Sager og Flaskefoderet aabnet, forlod sit Liggendefæ og ilede ned til Vognen; man mærkede straks, at han var Ven af et godt Bord. —

Da vi Mandfolk var samlet om Dyreryggen, savnede Baronen først Damerne.

„Hvor er Jomfru Dyber og min Datter?" spurgte hun, „se de Fandens Tøser! hvad kan de bestille saa længe i Graven? Man skal se, de holder Sjælemesse for Lange Margrethe, eller hvad det er hun hedder — aa, vær saa god, Hr. Vang, og hent os dem!" —

Vang gik, men kom ikke igen. Efter et Indhug i Stegen og et Glas rundt sagde Baronen:

„Jeg tror, paa min Ære! at Kandidaten maa anticipere den

gejstlige Stands Forrettighed at absolvere smukke Synderinder — Hr. von Nordstjerne! vil De ikke kigge ind i Skriftestolen?"

Jeg fulgte Opfordringen. Da jeg var kommet ind til de trende i Højen, bemærkede jeg en synderlig Alvor i alles Ansigter. Ingen af dem talte, men stod med nedvendte Blikke og ubevægelige som Mærmorfigurer paa et Gravminde.

En Stund antog jeg samme Stilling, indtil Vang omsider brød Tavsheden, idet han ligesom opvaagnede af en Drøm, greb Thereses og min højre og, inden vi vidste, hvad han vilde, eller kunde forhindre det, lagde dem sammen med de Ord:

„Hvad Graven har sammenføjet, skal ingen paa Jorden adskille."

Therese rev hurtig sin Haand løs, og med det Udraab: „Komediantspiller!" ilede hun ud i det fri: Veninden fulgte hende noget langsomt.

Vang holdt endnu min Haand og spurgte med godmodigt Skælmeri: „Blev du ogsaa vred, Nordstjerne?"

Jeg tænkte paa, hvad jeg skulde svare ham, thi vred var jeg i Grunden ikke; men han tog atter Ordet:

„Ser du, *amicissime!* jeg har blot fremskyndet, hvad alligevel vilde ske. Allerede i Gaar indsaa jeg, at I to var bestemte for hverandre, og da jeg nu ubemærket af Pigerne kom herind, bekendte hun for sin fortrolige, at hun virkelig havde Godhed for dig. Da de blev mig var, frygtede de med Grund for, at jeg var blevet et ukaldet Vidne til denne Bekendelse, og heraf kom det, at du ved din Ankomst fandt os alle tre saa forlegne. Hvad skulde jeg gøre? Du var dog nærmere berettiget til at indvies i Hemmeligheden end jeg. Men hertil kommer endnu en højst vigtig Bevæggrund til mit raske Skridt: imellem os! Baronen er en stor Vellystning og farlig Forfører. Therese er nu hans nærmeste Maal; og for at naa dette søger han, efter gammel heldig Praksis, at nedrive Kyskhedens eneste og stærkeste Bolværk — jeg mener Religionen. Det andet, nemlig Æren, falder snart bagefter. For at frelse det vakre Barn fik jeg det Indfald at kaste hende i Armene paa dig, da jeg havde temmelig Vished for, at du ikke vilde støde hende bort."

Skinsyge og Frygt, Kærlighed og Glæde stred om Herredømmet i mit heftigt bevægede Sind.

Jeg trykkede den fremfusende Vens Haand og sagde: „Det synes, som om jeg, uden at søge, skal finde tvende af Livets yndigste Blomster — Venskab og Kærlighed. Dog hvad den sidste angaar — jeg er ikke uden Bekymring — sig mig: skulde Therese virkelig lægge Øre til Baronens Lærdomme?"

„Med hendes vittige Hoved og sorgløse Letsind kan det vel være at befrygte," svarede han, „dog staar allerede een frelsende Engel ved hendes Side — hans egen Datter. Hun er just det modsatte af Faderen, følelsesfuld, from, ja man kunde vel sige andægtig, sin ædle, ulykkelige Moders udtrykte Billede. Jeg ved, at hun af al Magt modvirker Faderens giftige Indskydelser; men Kærlighed vil alligevel udrette mere end Venskab. — Din Haand bæver? rolig, Nordstjerne! Med Fatning maa du igen træde ud til Selskabet — vi kan ikke tøve længere herinde." —

Med tvungen Rolighed fulgte jeg ham, og under en næsten almindelig Tavshed, som kun Baronen nu og da med et lystigt eller og et frivolt Indfald afbrød, kørte vi til Herregaarden.

SOLHOLM

Denne Gaard ligger, som de fleste gamle i Danmark, lavt og paa en sumpig Grund for ej at mangle Vand i de omgivende Grave. Den er anlagt midt i en Engdal, men Bakkerne paa østre og vestre Side er saa høje, at man endnu paa en Fjerdingmils Afstand ikke ser andet af Solholm end trende Taarnspir, hvoraf det midterste er lidt højere end de andre. De har en pyramidalsk Form, og Bønderne kalder dem, træffende nok, Solholms Tørveskruer. Set fra de vestlige Bakker tager Herresædet sig smukt ud; over den foranliggende lave Ladegaard hæver sig den stolte Borg med sine mørkrøde Mure og blytakte Spir. Bagved øjner man Trætoppene i Haven, og til begge Sider udstrækker sig et Ællekrat, hvorigennem en lille Bæk søger sin krumme Vej til Storaaen.

Slottet bestaar af fire sammenbyggede Fløje, der indeslutter en Borggaard, ikke større, end at en forspændt Vogn netop kan vende derinde. Udenom løber dobbelte Grave, der tilforn har været forsynet med Vindebroer; man kender endnu tydeligt disses Sted paa det nyere Murværk i Broernes midterste Buer. Den inderste Pille ved begge Enderne har engang tjent til Fængsel; et lille firkantet Hul med tykke, overkalkede Jernstænger viser hin første Bestemmelse. Nu er de aldeles overflødige — nu, da Lovene yder et sikrere Værn end Mure og Grave.

Det glæder derfor enhver Fredens og Frihedens Ven at se Bunden af den yderste Grav forvandlet til Eng og den inderste

hist og her bevokset med Siv og Rør. Vindens Susen derude forekom mig ofte som Sukke af henfarne Aander — deres, som vansmægtede i Smaadespoternes Fængsler, eller disses, der endnu sørger over gamle Dages forsvundne Herlighed og Vælde. Svanerne, der ikke længer formaar at udrydde den stedse skabende Naturs vegetabilske Frembringelser, syntes mig som Roligheds og huslig Lyksaligheds yndige Symboler, naar de med opløftede Vinger gled eller af sagte Luftninger omdreves paa de Vande, over hvilke fordum Kampens Pile hvinede og Stridstrompeten smældede.

Slottets Indre er for ukendte en ren Labyrint. Snævre Vindeltrapper fører fra et Stokværk i et andet; korte og lange, lyse og mørke Gange leder til saa mange smaa og næsten ligedannede Værelser, at der for ubevante krævedes Nummerering for at hitte Rede i dem, og først ved længere Ophold i Borgen kunde Benævnelserne „den røde Stue", „Generalens Kabinet", „Fru Elses Kammer", o. s. v. give sikker Anvisning til de betegnede Værelser. —

Blandt saa mange smaa fandt jeg kun tvende ret store Sale. Den ene var Riddersalen — saaledes kaldet vistnok, fordi den indeholdt en Samling af længst henfarne Ridderes, Baronens Forfædres, Billeder, tillige med deres velbyrdige Fruers. Da den nuværende Besidder her første Gang præsenterede mig sine Aner med deres mørke, skæggede Ansigter, nogle i Harnisk og guldbesporede vide Støvler, andre i de langskødede Trøjer med Halskraver og Pibekraver eller med Pludderbukser og brednæsede Sko — da forekom han mig, med hans muntre Væsen og moderne Dragt, som en fremmed iblandt dem og ikke som deres Descendent og Arving.

Den anden, som var meget skønt dekoreret i nyeste Smag, syntes jeg — vel af denne Grund — meget mindre om, da den passede i den gammeldags Borg som f. Eks. et firkantet Vindue i en gotisk Kirke. At vi spiste her, fandt jeg rigtignok mere passende; thi i den først omtalte vilde jeg bestandig troet, at de stolte Forfædre med Haan og Harme havde stirret ned paa det af adelige og borgerlige sammensatte Selskab, paa den Frihed og Lighed, der herskede mellem Herre og Forvalter, Frøken og Jomfru, hvor Drikkeviser, som „Druen vokser paa vor Klode", blev sjunget af ærbare Præstemænd.

Hvilke Forandringer blot i en Menneskealder! Ej engang tredive Aar tilbage maatte Præsterne lade deres Vogne blive

holdende nede i Ladegaarden, Forvalteren fik Audiens i Gangen, og Bonden vovede ikke at betræde den yderste Bro.

Anretningen var prægtig og gjorde Værtens Gæstfrihed Ære; dog smagte hans fine Vine mig, som om de var blandede med Eddike og Galde, thi Therese var hans Dame og lod til at finde Behag i hans Underholdning. Det var derimod øjensynligt, at hun skyede mit Blik, og mødte hendes Øjne mine, vendte hun dem hurtigt bort med aabenbar Kulde. Jeg underholdt mig da, saa godt jeg efter min Sindsstemning var i Stand til, med min Dame, Frøkenen, hvem jeg atter fandt rigelig Anledning til at agte og beundre.

Jeg savnede hendes Moder, hvis Ikke-Tilstedeværelse syntes at høre til Dagens Orden, da Baronen ej engang med et Ord havde anmærket den for Gæsterne. Maaske havde jeg ej heller savnet hende, hvis min nye Vens Ytringer i Gravhøjen ikke havde vakt Lyst hos mig til at kende en Kvinde, han omtalte med saa dyb en Agtelse.

„Er Deres Moder ikke vel?" spurgte jeg Datteren. Hendes Ansigt mørknedes.

Hun svarede med dæmpet Røst: „Min Moders Helbred er ikke med det bedste; men ønsker De at gøre hendes Bekendtskab, skal jeg efter Bordet føre Dem til hende."

Mere blev for Øjeblikket ikke talt herom, men saa snart Kaffen var gaaet omkring, erindrede jeg hende om det givne Løfte.

Aldrig saa jeg nogen Kvinde, der ved første Møde indgød en saadan Velvillie og Tillid og tillige paabød en saa uimodstaaelig Ærefrygt. Jeg havde forestillet mig en gammel, af Sorg og Sygdom nedbøjet Matrone og fandt en rank og fyldig Kone med meget mer end S p o r af Skønhed i det ædle Ansigt; men vel opdagede man snart Spor af Bekymringer — af beske Taarer, kunde jeg sige — paa de blege Kinder; og naar hun aabnede Læberne til Tale, viste sig et Træk i Mundvigene, som om hun med nogen Anstrengelse dæmpede en frembrydende Graad. Dog kunde man ingenlunde tydelig skælne, om denne Mine var medfødt eller et Minde fra søvnløse, hengrædte Nætter. Den dejlige Datter kyssede den endnu smukke Moders Haand, som hun med begge sine førte til Læberne, med en Inderlighed, der straks indtog mig for hende.

Vor Samtale angik mest min Familie, med hvilken hun i yngre Dage havde været bekendt, og ellers ligegyldige Genstande; men den førtes fra hendes Side paa en Maade, som røbede baade den fineste Verdenstone og tillige en højst uddannet

Aand. Der undslap hende end ikke den letteste Hentydning paa hendes Skæbne og Forhold til Baronen, der, om det ej havde været Verden bekendt, alligevel antydede sig ved hendes Afsondring fra ham og hans Selskaber.

Naar jeg i Samtalens Gang henvendte mig til Datteren, mærkede jeg, at hun, ligesom forskende, betragtede mig, og da jeg ved Afskeden fuld af Ærbødighed kyssede hendes Haand, tilsmilte hun mig med en ret moderlig Venlighed og sagde i en Tone, som viste, at hun mente det: „Det vil glæde mig at se Dem oftere."

Jeg bragte siden i Erfaring, at det var Skik paa Solholm, at Gæsterne efter Bordet aflagde Visit hos Baronessen — Baronen kaldte dette „Kur" — men nu første Gang undrede det mig, efterhaanden her at se mine Bordkammerater komme og gaa. Den første, der efter mig ved Kammerjomfruen lod sig melde, var Præsten i Langebæk, hvem Baronessen modtog høfligt, men koldt. Det var mig tydeligt, at hun over Mandens Særheder miskendte hans gode og agtværdige Egenskaber. Selv han følte dette, thi gengældende en Ubillighed med en anden, mumlede han i Bortgangen: „Rar Dame! men stolt — stolt!"

Hun hørte det og smilte næsten umærkeligt. —

Efter ham, nær ved at støde ham tilbage i Døren, kom Pastor Rumsøe, glødende af Baronens søde Vin. Hans Holdning var stiv som hans Konversation, thi han havde kun naaet den første Grad af Beruselse, i hvilken man endnu mærker sin Tilstand og, for at skjule den, antager en langt større Ærbarhed og stiver Knæerne mer, end fornødent gøres.

Hans Hensigt lykkedes ham virkelig hos den med Bacchi Mirakler saa ubekendte Dame. Hun troede, at han just var kommet ud fra en Ordstrid. Dette ytrede hun uden synderlig Tilbageholdenhed for Datteren. Hans Kollega derimod vidste bedre, hvorledes han var faren, thi da de karambolerede i Døren, brumlede han godmodigt: „*Evoe, Evan! quo me rapis?*" —

Therese udeblev ikke; men da hun, ligesom ved Bordet, syntes at sky mig, fornam jeg, at jeg nu vilde blive tilovers, og anbefalede mig.

Vang mødte mig udenfor. Han var den eneste af dem, der hørte til Gaarden, som gjorde Opvartning hos Baronessen. Baronen paalagde sig i denne Henseende ingen Tvang, den nye Forvalter ikke heller; men mest harmede det mig at se den unge Baron — en Knøs paa seksten Aar — følge Faderens Eksempel. Han var letsindig og vilter, men ikke ond, skønt jeg snart bragte

i Erfaring, at den gamle Baron gjorde alt for at fordærve ham og især for at fjerne ham fra Moderen. Mer hertil virkede dog hendes egen Strenghed; thi for at modarbejde sin Mand, havde hun taget det urigtige Greb at behandle Sønnen med Haardhed. Hun maatte overse den Sandhed, at K æ r l i g h e d (jeg mener den aktive kærlige Behandling) ikke f o r k æ l e r, men vel F o r e l s k e l s e. Ikke sært da, om Drengen skyede sin Moder, af hvem han idelig maatte høre Irettesættelser, og holdt sig til Faderen, hvem han alligevel ikke elskede, fordi han ikke agtede ham, da denne ej alene lod ham sin Frihed i alle Ting, men endog opmuntrede ham til Galskaber. Sørgeligst plejer da Udfaldet at vorde, naar den ene af Forældrene kæler, og den anden idelig revser; men hvorvel det unge Menneske befandt sig i et saadant Tilfælde, gjorde han dog en Undtagelse fra den opstillede Grundsætning. Han blev siden, da han havde udraset, en taalelig brav Mand, af dem, der just ikke gør meget godt, men heller intet ondt.

Jeg kunde fristes til at tro, at der gives Naturer, som ikke k a n fordærves, saavel som andre, der, endog med den omhyggeligste Opdragelse, ikke kan forædles. Hvo skulde have troet andet, end at den samvittighedsløse Fader maatte have opdraget et Afskum — en Lovelace? Stedse stræbte han at gøre Sønnen Dyd og Religion saa latterlig, som han med sin Vittighed virkelig var i Stand til, og greb hertil, ret med Lyst, enhver mulig Anledning og Lejlighed.

Endnu samme Dag, da jeg fra Baronessen gik tilbage til Selskabet, blev jeg Vidne til en saadan højst oprørende Scene. Jeg aabnede Døren til et Gennemgangsværelse, og i samme Øjeblik traadte Baronen og Forvalteren ind ad den modstaaende Dør, just som den unge Laps brødes derinde med Søsterens Kammerjomfru om et Kys.

„Nej, se til den Helvedes Knægt!" raabte Baronen, „nu kan jeg nok ikke længer have mine Piger i Ro for ham! han snapper Maden af Munden paa mig!" —

„Æblet falder ikke langt fra Stammen!" gryntede Forvalteren med sit sædvanlige Prust oppe i Næsen og sin modbydelige Latter.

Hans Herre smilte som en, man siger en stor Artighed, og Drengen, benyttende den faderlige Opmuntring, for ud efter den flygtende Pige.

Da jeg kom tilbage til Billardstuen, hvor der sædvanlig blev drukket Kaffe og røget Tobak, var denne allerede tom. En Tjener sagde mig, at Selskabet var i Haven, og tilbød sig at vise mig

derned. Men jeg vilde hellere blive her med den Beslutning, alvorligt at undersøge mit Hjertes Tilstand, og hvilke Kræfter jeg kunde opbyde for at bekæmpe en Lidenskab, der — det følte jeg vel — allerede havde vundet for meget i Styrke og som ugengældet let kunde vorde min Roligheds Grav. Selv i det Tilfælde, at den blev besvaret fra Thereses Side, mon den da ej kunde geraade mig til endnu større Fordærvelse, hvis hun for silde befandtes at være min Kærlighed uværdig? — Nøje, upartisk, men strengt foresatte jeg mig at drøfte hendes Opførsel — ak! Den forelskede i sin berusede Tilstand er kun slet skikket til Undersøgelser, der kræver den fuldkomneste indvortes Rolighed og Ligevægt. Hvor skulde vel en Dommers Koldblodighed findes hos den, hvis Hjerte gennemstrømmes af Ild? hvis Indbildningskraft fører ham fra en Yderlighed til en anden og aldrig tillader ham ret længe at holde Forstandigheds og Skønsomheds Middelvej? Snart forekom hun mig som en Engel, hvis himmelske Renhed noksom beskyttede hende mod en Vellystnings Angreb og tillige gjorde enhver Selvfristelse umulig.

Da straffede jeg mig selv for min barnagtige Skinsyge og følte, efter i Tankerne at have gjort den forurettede Afbigt, en vis munter Rolighed, som varede saa længe, som der kan være mellem et Suk og et andet. Thi snart hviskede en Stemme inden i mig: „Hun er jo dog hverken mer eller mindre end en Kvinde, en Skabning, „hvis Navn" — det er, hvis Natur — „er Skrøbelighed"; et „Lerkar" sammenæltet af Forfængelighed, Falskhed og Sanselighed. Og denne er dertil vild og letsindig frem for de fleste af hendes Søstre. Det er din Forelskelse, der gør dig blind for hendes Fejl eller rettere blænder dit Blik ved den Glorie, med hvilken den har omgivet hendes Ansigt: hun er i Grunden som de andre baade i Sind og i Skind."

Saa oprørtes min Stolthed, og intet syntes mig lettere end straks at afkaste et saa uværdigt Aag. Men saa hviskede straks den anden Stemme: „Hvad om hun elsker dig? om denne Kærlighed var det af Forsynet bestemte Middel til hendes Frelse? Hvad om hun ved din Side endog kunde vorde et Mønster for Koner og Mødre?" —

Herpaa smagte jeg lidt med lønligt Behag, indtil den søde Smag udslettedes ved den første Stemmes bitre Tilsætninger: hm — om? — dersom? — byg ikke paa Muligheder! — om hun elsker dig? deri stikker det. —

Og nu tog jeg mig for ene og alene for det første at holde mig til Undersøgelsen af dette Hovedpunkt; men jeg kom bestandig lige vidt: jeg kastedes som en Fjederbold frem og tilbage mellem

Nej og Ja. Nu syntes mig, at Symptomerne paa hendes Kærlighed var tydelige nok — og atter forekom hendes Kulde og Ligegyldighed mig lige saa indlysende. Det var virkelig, som om jeg havde været besat af tvende Prokuratorer, den ene hendes Aktor, den anden hendes Defensor. Selv var jeg den livagtige Herman von Bremerfeld som Dommer, der stedse gav den Ret, som talte sidst.

Temmelig lang Tid har vistnok Sagens Plædering medtaget; thi da jeg kom til mig selv igen, stod Vang foran mig med sammenslyngede Arme og sagde:

„Bravo! nu ser jeg, du elsker til Gavns, siden du sover med aabne Øjne. Den rigtig forelskede maa have Øjne og ikke se, Øren og ikke høre. Her har jeg staaet et halvt Kvarter foran dig uset og uhørt — det glæder mig — alt, hvad Mennesket foretager sig, bør det gøre til Gavns — Halvhed duer aldrig, allermindst i Kærlighed.

Lidt fortrædelig — enten det nu var over at forstyrres i mine Grublerier, eller fordi en saa ung bekendt, der endnu ej kunde gøre fuld Paastand paa Vennenavnet, saa ligefrem afslørede en Hemmelighed, han selv paa een Gang havde paanødt mig og indtrængt sig i — nok er det, jeg fik det Indfald, ganske hensigtsløst at spørge ham: „Jeg vil haabe, at du selv altsaa er enten kold eller varm?"

Han trak Brynene ned og svarede langsomt: „Det er ganske rigtigt! en af Delene er jeg — jeg er virkelig kold — desbedre! eller desværre! — Kom med ud i det frie!" sagde han derpaa hurtigt, „i Venskab er jeg ikke kold — jeg har ikke frarevet dig din Hemmelighed, nu maa du dele min!" —

Vi gik tavse gennem Haven ud i Ællekrattet og satte os paa en Græsbænk ved Bækken.

„Nordstjerne!" sagde han med dyb og alvorlig Stemme, „du er den eneste foruden mig, som nu ved, at Frøken Sonnenthal elsker mig; thi hun ved det vist ikke selv."

Forundret saa jeg paa ham: „Og du?" —

„Er kold," svarede han; „og er dette ikke bedst for os begge? Kløften mellem os er alt for uhyre, hun rig — jeg fattig, hun af gammel adelig Herkomst — jeg —"

Her holdt han pludselig inde, støttede Albuen mod Knæet og Panden mod Haanden. Efter nogle Sekunders Tavshed, den jeg ikke følte Kald til at bryde, lænede han sig tilbage mod en Træstamme, saa med sammenslyngede Arme lige ud for sig, og som

han havde talt til den forbirindende Bæk, vedblev han koldt og roligt, lig den, der fortæller Eventyr fra fjerne Tider eller Lande:

„Jeg er en Frugt af forbuden Elskov, falden i Mørke fra Stammen og i Mørke henslængt saa langt, at jeg næppe igen skal finde den.

Af Almuefolk kan jeg ikke være oprundet; thi enten var jeg da blevet kvalt i Fødselen, eller og havde min Moder vedkendt sig mig. En Prinsesse har hun heller ikke været; thi i dette Tilfælde maatte der være sørget lidt bedre for mig. Min Herkomst maa vel altsaa søges i Middelstanden. En Præst — gammel Enkemand, velhavende og barnløs, fandt mig en Morgen i sin Forstue. Han antog mig, opdrog og underviste mig til mit syttende Aar. Da han havde dimitteret mig til Universitetet og udstyret mig med Klæder og de nødvendige Penge, gik han derhen, hvor jeg haaber, han har fundet Lønnen for sin faderlige Kærlighed imod det faderløse Hittebarn. I fire Aar fuldendte jeg mit akademiske Kursus — ja! du var jo selv til Stede, da jeg tog Attestats. Siden har jeg været Hovmester her. Du indser nu selv, at om jeg endogsaa elskede Frøkenen, kunde jeg ikke tænke paa nogen Forbindelse med hende."

„Du har Ret, min Ven!" svarede jeg; „men eet maa jeg oprigtig sige dig: naar du vidste, at hun elskede dig, burde du saa ikke for hendes Roligheds Skyld have forladt Solholm?"

„Jeg har kun vidst det i tre Dage," svarede han. „Vel har det paa nogen Tid af og til forekommet mig saa; dog agtede jeg ikke stort paa disse tvivlsomme Symptomer: Suk, Farveskiften, etcetera etcetera, — og mente, at den os Mennesker medfødte Egenkærlighed let kunde forlede til at udtolke dem falskelig. Men uforvarende, ubemærket kom jeg til at høre hendes Bekendelse for den paatrængende Veninde. Det forstaar sig, Nordstjerne! nu rejser jeg; men hvorhen? og under hvilket Paaskud?"

Det glædede mig at kunne tilbyde den ædeltænkende Ven Lejlighed hos mig, til han enten fik en anden Kondition eller kom i Embedsvej. Baronen vilde ikke være vanskelig at tilfredsstille; thi flere Gange havde han stiklet paa sin Hovmesters alt for moralske Opdragelsessystem. Baronessen derimod agtede ham og mistede vistnok saare nødig en saadan Mentor for sin Søn. Og Frøkenen — dog, hvad kan ikke Fraværelse udrette med Tidens Hjælp?

Længe varede vor Samtale; thi ogsaa Therese var Genstand

for samme, hvorvel jeg endnu hverken naaede Overbevisning om hendes Karakter eller kom til nogen Beslutning for Fremtiden.

Men Velanstændighed bød mig vende tilbage til Selskabet og afbryde den venskabelige Ordveksling, der var mig saa behagelig, fordi den angik den fortryllende Therese, og fordi min Modstander saa tapperlig modsagde enhver af mig opkastet Tvivl om hendes Uskyldighed. Den muntre Larm i Haven mindede os om at bryde op.

Vi fandt de fleste forsamlede ved Fortunaspillet.

„Det er dog et sandt Ordsprog," raabte Baronen os i Møde, „at alting klæder de smukke godt. Vil De bare se paa Jomfru Dyber, hvor kejtet hun bærer sig ad!"

„Og dog er Potten nu min!" sagde hun smilende, idet hendes forvildede Kugle slumpede ind ad Nihullet.

„Det er virkelig et Lykkespil," sagde Præsten i Langebæk, der som blot Tilskuer sad paa en Bænk ved Siden, „og bærer med Rette den vægelsindede Gudindes Navn og Billede."

„Hvor mange andre Fejl hun end har," tog Baronen Ordet, „blind er hun ikke; det ser vi nu — hun favoriserer Ungdom og Skønhed."

„Maaske," svarede Præsten, „kommer den sidste Gave ogsaa fra Fortunas Haand — men se der igen! Var nu ikke den Kugle sigtet lige paa Mellemhullet, men bliver kastet tilbage i Sandet; er det ikke uretfærdigt?"

„Ingenlunde!" mente Baronen, „den var alt for stærk."

„Saa kommer jo mine Ord igen, at Duelighed, Kraft og Mod udretter intet uden Lykkens Bistand."

„Men hvad betyder da Ordsproget, Hr. Pastor!" spurgte Forvalteren, der slog den uheldige Kugle: „L y k k e n s t a a r d e n d j æ r v e b i?"

„Ordsproget er ikke saa uhjemlet," faldt Dommen, „naar man ved den oprindelige Betydning af d j æ r v, der er det samme som n æ s v i s, u f o r s k a m m e t, d u m d r i s t i g. Folk af saadan Karakter er som oftest Fru Fortunas Kæledægger. Derfor hedder det og: H v o s o m v o v e r, d e n v i n d e r, nemlig vover uden Ræson."

Forvalteren prustede, men blev Svaret skyldig. Baronen smilte, saa hen til mig og gjorde en Grimasse ad Forvalteren, som vendte Ryggen til, i Begreb med at kaste. Jeg antog Baronens Øjekast som en Opfordring til at deltage i Samtalen.

„Min Mening," sagde jeg, „er den, at Spillet har faaet en

urigtig Benævnelse og Skytsgudinde. Er det ikke ved et vist Maadehold her vindes? ved at passe en Middelvej mellem Svaghed, Langsomhed, Frygtagtighed paa den ene Side og paa den anden Forvovenhed og overdreven og utidig Kraftanspændelse? Dygtighed forenet med Sindighed naar jo sikrest Maalet. Det er ikke mer end billigt, at den, der løber Storm til Lykken, bliver tilbageslaaet, og at den svage og feje for silde eller aldeles ikke naar sit Med."

„*Rem acu tetigisti!*"[14] mumlede min Præst.

„Altsaa," sagde Baronen leende, „kommer jeg vel til at give Damen derhenne sin Afsked; men hvem sætter jeg i Stedet?"

„Middelmaadighedens Gudinde," sagde en Pige med et dristigt Aasyn, der nylig var kommet til.

„Middelmaadigheden, skønne Jomfru!" sagde Vang skødesløst, „har ingen Gudinde; den behøver ingen, den hjælper sig selv. For lidt og for meget fordærver alting. Verden — jeg mener de vældige i Verden — er bedst tjent med middelmaadige Redskaber, som kan udrette det, de skal, hverken mer eller mindre; deres Middelmaadighed er deres Fortuna."

Min Præst tog sin Pibe af Munden og sagde: „Jeg er temmelig sikker paa at gætte Deres Tekst: L y k k e n e r d e d a a r l i g e s F o r m y n d e r, ikke sandt?"

„Saa omtrent," svarede Vang; „kun i Stedet for d a a r l i g e bør man sige de v i l l i e l ø s e s, deres, jeg omtalte, der ingen fast og sikker Villie har selv, men virker som blinde Redskaber for andres. Da de ikke kan undvære Formynder, tykkes mig ej heller, man kan kalde dem daarlige, naar de giver sig under Lykkens Formynderskab."

Under denne Samtale havde jeg, saa hemmeligt jeg kunde, iagttaget begge Veninderne. Frøkenen spillede ikke med, men sad paa en Sidebænk, og Therese bestandig hos hende, undtagen naar hun maatte frem og kaste. Hun smilte uforbeholden ad Vangs Tale; Mariane derimod rødede — om ikke Mishag — saa dog en Slags Uvillie, blandet med Bekymring; men selv gennem denne Sky paa hendes ædle Aasyn skimtede jeg Blinket af Kærlighedens Lue. Vel troligt, at kun min Vens Meddelelse havde gjort mig saa skarpsynet. Endnu var jeg ikke selv saa forelsket, at jeg jo kunde føle ved fremmed Ulykke; og en beklagelig Ulykke var vist nok Frøkenens Kærlighed; thi rimeligvis vilde den i saa blødt og stille et Hjerte slaa dybe Rødder — og Moderen, hvem denne Datter alene bandt til Livet, naar hun engang opdagede

hendes haabløse Lidenskab — — her afbrødes jeg i min mørke Tankegang ved det Raab: „Havgusen!"

Det kom fra en af Gæsterne, som ej havde deltaget i Spillet og nu ilede fra Marken ind i Haven for at varsko Damerne; Spillet hævedes straks, og alle søgte den nærmeste Vej til Hus for bag tætte Vægge at skærme sig mod Havets skumle Aand, der, indhyllet i Taagen, farer hurtig og lumskelig frem, udslyngende sine frygtelige Pile: Febre, Gigt, Tandpine, Hoste og Snue.

Det er netop den skønneste Sommerdag, Havgusen kan ventes. Naar alle Vinde er til Hvile, naar ingen Sky pletter den lysblaa Æter, hvor Solen straaler i sin Enevældes Glans og kalder selv Naturen til Glæde, alle Fugle synger deres muntreste Sang, og alle Blomster rejser højest deres favre Hoveder, Græsgangene klæder sig i det lyseste grønt, og Kornmarkerne lover Sædemanden en frodig Høst — da viser sig i Kimingen mod Nordvest en mørkblaa Bænk, der snart udbreder sig til begge Sider. Den hæver sig ikke højt som Skyen, men sniger sig lavt hen med Jorden, lig Høgen, naar han har udspejdet et Bytte. Man skulde tænke, det var en Aftensky fjernt paa Havet; men næsten i et Nu er man midt inde i Taagen og — i Vinterens Kulde: da forstummer Fuglene, Blomsterne sænker deres Hoveder, og i de bølgende Vange suser det som Dødssuk. Næste Morgen ses Taagens sørgelige Spor; forsvundet er Markernes livliggrønne Farve, hele Naturen har faaet et gammelt og skrantent Udseende, Sommerens Skønhed er falmet, de gustne Vange minder om en tidlig og karrig Høst. Ulykkelig Kærlighed er Hjertets Havguse.

BONDEGILDET

Baronen havde med megen Artighed tvunget mig til at overnatte paa Gaarden; men vel muligt, at Thereses Nærhed virkede mere end hans Overtalelser.

Næste Dag beredte den muntre Vært sine Gæster en Adspredelse, som for mig var aldeles ny, og af hvilken jeg, sandt at sige, kun lovede mig lidet. Gaarsdagen havde der været Bryllup i nærmeste Landsby: en af Baronens mest formuende Fæstere giftede sin Datter med en ogsaa velhavende Nabos Søn. Om Søndagen stod det saakaldte Andendagsgilde, og didhen var det han

førte os, „for" — som han sagde til Herrerne — „at vise dem sine smukke Bønderpiger"[15].

Paa tvende Vogne rullede vi derhen, men steg af tæt uden for Byen for til Fods at begive os til Gildegaarden, der laa i den modsatte Ende. —

Et saadant Besøg var ingen Overraskelse for Godsets Almue, som ofte saa deres Husbond iblandt sig ved mindre højtidelige Anledninger, og som meget vel kendte den almindelige Hensigt af denne hans Nedladenhed. Da denne Stand desuden ikke tager det saa nøje med Elskovseventyr hos ugifte og disse ej heller var uden visse Fordele for vedkommende, tog Bønderne med Fornøjelse mod deres Sultan — dette var et Øgenavn, Forvalteren havde givet ham, og som de andre snart optog. —

Rygtet om vor Ankomst havde straks udbredt sig lige til Brudehuset, og da vi traadte ind i Gaarden, hilstes vi af tvende Klarinetblæsere, der havde opstillet sig uden for den store Dør, af hvilken Gæsterne sværmede ud som Bier af Kuben, for at se denne Tilvækst i deres lystige Samfund. —

Saa snart vi var kommet indenfor, bød Baronen Bruden op til en Dans. —

Bønderne kendte dengang ikke andre end den polske og en svag Efterligning af Menuetten. Den første, som almindelig kun danses af eet eller to Par ad Gangen, er voldsom og vild: trampende, springende drager eller snarere slæber Danseren sin Meddanserinde efter sig i hurtige og snævre Krese, slipper hende et Øjeblik, klasker i Hænderne, griber hende atter og snor hende omkring i stormende Hvirvler. Baronen, en fortrinlig Danser, gav ingen af Bønderkarlene efter i Raskhed, men overgik dem langt i Lethed og Ynde, saa jeg med største Fornøjelse skulde have beundret hans Færdighed i denne slaviske Nationaldans, hvis han havde holdt sig til den nygifte Kone eller nogen som helst anden Dame; men inden jeg tænkte derpaa, havde han grebet Therese.

Mit Hjerte bankede, og med beklemt Bryst vilde jeg drage mig bag ved Tilskuernes Kres, da hun efter et Par Rundaer smuttede fra ham og satte sig paa en Bænk i Nærheden af mig. Med lettet Sind nærmede jeg mig hende og ytrede min Modbydelighed for en saa lav og raa Forlystelse.

„Derfor deserterede jeg ogsaa," svarede hun med et Smil, der lig et Solglimt atter opvarmede min Barm. —

I dette Øjeblik kom Vang og drog mig med sig ind i en anden Stue.

„Almuen" — sagde han her — „har en Skik, som jeg virkelig lider: Dagen efter Brylluppet gaar Brudgommen, ledsaget af de unge Karle, ud af Brudehuset; en Spillemand følger dem. Noget derefter kommer alle de gifte Mænd, leder efter ham og søger med List eller Vold at tage ham fra hine. Ligesaa sker det med Bruden, som de unge Piger tager imellem sig og Konerne opsøger. Kan nu det unge Par samles, inden en af dem bliver grebet af Modpartiet, taber dette det udsatte Væddemaal; i modsat Fald hint — du mærker vel Betydningen af denne Spøg?"

„Jo vel!" svarede jeg; „men hvorfor trak du mig herind for at aabenbare mig noget, som aldeles ingen Hemmelighed er?" —

„Fordi, — sagde han, — „jeg vilde foreslaa dig, om vi to ikke skulde tage Gæsteroller i denne Farce. Det fine bestaar deri, at man kan bringe Opsøgerne paa Vildspor, og til den Ende plejer de unge — naar Lejlighed gives — at forklæde enten Brud eller Brudgom eller begge to. Ser du nu: jeg er af hendes Højde og iforer mig hendes Stads; du bytter Dragt med ham — saa er Travesteringen færdig. Mændene løber efter dig, Konerne efter mig, og imidlertid har Parret forenet sig."

Uden at oppebie min Indvilligelse tog han mig under Armen, og idet vi ilsomt forlod Gaarden, fortalte han mig, at alt var aftalt og forberedt med vedkommende. Midt nede i Byen smuttede vi ind i et lille Hus, hvor det ikke varede længe, inden Brudgommen og hans Følge forenede sig med os. I Hast byttede vi Klæder: han fik min fine Konventsfrakke, mit hvide Halsklæde og min høje, spidspuldede Hat — jeg hans lange, blaa Vadmelskjole, hans røde Kattunsklæde og brede Hat. Medens dette gik for sig, var Vang forsvundet, og jeg fulgte de unge Karle ud paa Gaden — Spillemanden i Spidsen. Og brugte denne uafladelig sin Bue; thi det er Vedtægt, at Jægerne stedse maa kunne vide, hvor Vildtet er.

Her saa vi nu først langt foran os min Brud med hendes Piger fare tværs over Gaden, og noget efter Konerne den samme Vej, men endnu intet til vore Forfølgere. Endelig blev vi dem var langt bag ved os, og nu gik det over Stok og Sten, gennem Gaarde, gennem Huse, over Haver og Tofter, som om en virkelig Fjende var os i Hælene. Omsider stødte vi i en snæver Gyde uformodentlig paa hverandre.

„Her faar vi en Russi," (det engelske *rush*) sagde den raskeste af Karlene til mig — „sørg nu for sig selv, mens vi rykkes med Mændene, og se, Han finder et Hul!" —

Jeg løb nu tilbage, men tøvede dog lidt ved Enden af Gyden

for at se Stridens Beskaffenhed og Vending. Begge Partier var omtrent lige stærke og brødes vældig med megen Larm og Raaben. Nogle faldt, men rejste sig straks igen som i Valhalla; og Mændene var ikke i Stand til at bryde Karlenes tredobbelte Linie.

Uden at oppebie det endelige Udfald fortsatte jeg min Flugt og sneg mig ind ad den første Dør, jeg fandt aaben. I den snævre Forstue, hvor jeg nu stod, blev jeg ikke længe: en forvirret Støj, som alt mere nærmede sig, lod mig frygte, at mine Forfølgere havde fundet mit Spor. Jeg aabnede derfor paa maa og faa en Dør; og denne førte til et rummeligt Værelse, der kun svagt oplystes af et eneste lille Vindue med smaa, af Solen forbrændte Ruder. Men næppe havde jeg lukket Døren og set mig om efter et Skjul mellem Kister og Skabe, før den atter aabnedes, og ind tren — Bruden; om den rette eller falske, kunde jeg endnu ikke se.

„Er det dig, Vang?" spurgte jeg.

Ved denne Tiltale for den indtraadte forskrækket sammen og vendte sig om imod mig med Ryggen til Vinduet. Da jeg følgelig ikke kunde skelne Ansigtet, formodede jeg, at man uheldigvis havde tilført mig den sande Brud.

„Det traf slemt, lille Mo'er!" sagde jeg, „Hun ser nok, at jeg ikke er den rette; jeg maa vel derfor ud for at se, om jeg kan finde ham."

Med disse Ord nærmede jeg mig Døren. Hun svarede intet, men drejede Hovedet efter mig. Jeg kastede et Blik paa hende — forbavsedes — standsede — det var — Therese. Nu stod jeg lige saa tavs som hun; mit Hjerte bevægedes af sælsomme, søde Anelser.

Det var øjensynligt, at dette Sammentræf — vistnok en Foranstaltning af den sindrige Vang — kom hende lige saa uventet som mig: hendes Forundring var ikke Forstillelse. — Men enten nu dette Møde var et Værk af min Ven eller af Tilfældet, jeg følte, at det skulde benyttes som et umiskendeligt Vink af Skæbnen.

„Therese!" sagde jeg, udstrækkende min Haand. Langsomt, med nedslagne Øjne, hævede hun sin — jeg greb den med begge mine og drog den til mit Hjerte.

„Therese!" sukkede jeg. Hun tav endnu.

„Therese!" vedblev jeg, „det er tredie Gang, at vi af en usynlig Magt føres hverandre uvilkaarligt i Møde — o, sig mig: vil du vorde, hvad du nu synes at være? min —"

Brud, vilde jeg sagt, men førend Ordet kom over mine Læber, fløj Døren op; Karle og Piger trængte ind i Værelset med Støj og Latter. De raabte i Mundene paa hverandre, at Pudset var lykkelig fuldført, og de nygifte samlede i Brudehuset uden Forhindring af de narrede Mænd og Koner; nu bad man os at følge med derhen. —

Jeg bød Therese min Arm; hun indvendte, at vi dog først maatte omklædes.

„Ingenlunde!" svarede jeg, „Illusionen maa vedligeholdes saa længe som muligt." Og sagtere lagde jeg til: „Den gør mig saa lyksalig." —

Stiltiende modtog hun min Arm. Vi gik; syngende og jublende fulgte Skaren efter.

Da vi traadte ind i Spisestuen, fandt vi det unge Par siddende for øverste Bordende, begge i deres Maskeradedragter: han nok saa kæk med min lidt for snævre Hat paa det ene Øre, og hun noget undselig i Thereses græske Chemise og under hendes bredskyggede Straahat, der halvt skjulte, halvt beskyggede hendes blusrøde Ansigt. Baronen gik os med et tvungent Smil i Møde, førte os op til hine og bad os tage Plads, idet han paastod, at vi skulde spise i Kostume. Selv satte han sig lige over for os ved Brudens Side; og derefter sad langs ned med begge Sider de øvrige fra Solholm i fraterniserende Blanding med Almuesmænd og Kvinder.

„Her har vi allerede en Forsmag paa den tilkommende Frihed og Lighed," raabte Hiarum.

Vang tog straks Ordet: „De mener vel, naar Grever og Baroner skal afskaffes; men saa bruger man heller ingen Forvaltere."

De nærmest siddende Bønder lo af Hjertens Grund.

Forvalteren lo med, men lagde til: „Saa tager vi de Herrer gejstlige under Armen og følges ad i Kehrausen."

Nu var de straks midt inde i den franske Revolution, som dengang havde naaet Folketyranniets højeste Spids. Thi Hiarum var en ægte Sansculot, og Vang, som stedse faldt ham i Flankerne — naar han var i det Lune — modsagde ham i alt. Jeg hørte kun kort og med et halvt Øre paa denne Mundkamp; mine Tanker tilhørte min yndige Naboerske. Vor Samtale var fattig paa Ord; den førtes mest med stjaalne Sideblik; og engang mødtes vore Hænder under Bordet; hun besvarede mit frygtsomme Tryk — Sløjferne paa hendes Barm hævede sig højere —

nu vidste jeg da, at hun elskede mig. Tiden fløj. Jeg mærkede ikke, at Maaltidet var forbi, før Degnen istemmede Takkesalmen.

I mangen Danselystighed har jeg deltaget baade før og siden, men i ingen som denne. Medens jeg nu nedskriver min Kærlighedshistorie, er jeg allerede en aldrende Mand og har alt længe siddet over og set mine Børn danse; men endnu har Billedet i min Sjæl af den længst forsvundne Ungdomslyst sin første friske Farve; det fremtræder stedse lige levende og i Følge med alle de søde Følelser, som engang gennemstrømmede mit hele Væsen: Therese — den dejlige Bondebrud — tyktes mig en arkadisk Hyrdinde; Lergulvet, hvorpaa vi svævede med hverandre, var et letgyngende Blomstertæppe; og den vistnok tarvelige Musik bragte — som det hedder — selve Hjertet til at danse.

Som en Polskdans skulde afløse den adstadige Menuet, kom Frøken Sonnenthal, som ikke dansede, hurtig hen til Therese, hviskede noget og drog hende skyndsomt bort med sig. Da det vilde været upassende at følge dem, traadte jeg til Side og stod nogen Tid ventende paa deres Tilbagekomst. Da kom Vang og bragte mig Damernes Hilsen og Undskyldning: Thereses Fader var nylig kommet til Solholm og vilde ufortøvet tale med hende. I samme Øjeblik hørte jeg en Vogn rulle ud af Gaarden.

Nu forvandledes pludselig den hele Scene. Violinerne skurrede, de arkadiske Hyrder og Hyrdinder blev plumpe og klodsede Bønderfolk og den hele Kommers flov og kedelig. Jeg satte mig i en Krog af Stuen og sejpinte mig selv med Anger over, at jeg havde ladet Lejligheden fare mig ubenyttet forbi. Burde jeg ikke uden Forhaling have frarevet hendes Læber den søde Tilstaaelse, Haanden allerede havde lovet? Naar ser jeg hende nu igen? og hvor? og hvorledes? Og mon da hendes Tilbøjelighed, som nu kunde være fængslet for stedse, ikke er svækket — henvejret — veget for en anden?

— Med saadanne Selvbebrejdelser martrede jeg mig en god Tid, uopmærksom paa, hvad der foregik uden for mig, da jeg ublidt vækkedes af mine mørke Drømmerier ved et Traad paa Foden.

Det var den plumpe Forvalter, der sparkede ud i en Menuet. I min Sindsstemning var jeg oplagt til at se alt fra den værste Side, at ærgre mig over alt — i Bekymringer ofte en velgørende Diversion. Han gjorde ingen Undskyldninger — sandsynligvis var han uvidende om sit Fejltrin; vrippen fulgte jeg ham derfor med Øjnene og blev herved opmærksom paa hans Dans, til hvilken jeg hverken før eller siden saa Mage. Han holdt begge

Hænderne i Bukselommerne — kastede Hovedet idelig tilbage, hvorved en lille Pisk, bunden noget til venstre, snart smuttede under Kjolekraven, snart pippede op med Enden — de gulkravede Ben kastede han kraftigt ud til Siderne, saa de tvende massive Urkæder slyngedes og klingrede mod hverandre; og naar han skred forbi sin Dame, brystede han sig end mere og udstødte hint kalkunske Prust, der saa levende mindede om den befjedrede Konsistorialraads sultaniske Kærlighedserklæringer.

Min Vært, Præsten, kom i det samme, satte sig hos mig og sagde: „De betragter vist Forvalter Hiarum?"

Jeg nikkede.

„Hans Dans," vedblev han, „er virkelig højst karakteristisk. Ellers bedømmer jeg ikke et Menneske efter Dansen, thi den er Kunst, og Gangen Natur. Men hos ham er begge Slags Bevægelser aldeles overensstemmende. Læg bare Mærke til ham, naar han gaar! han knejser med Hovedet, men ser ikke til nogen af Siderne, ligesom han vilde sige: „Jeg bryder mig kun lidet om mine Medmenneskers Domme; jeg foragter dem." Ogsaa skræver han i Gangen og tager lige saa stor Plads op af en Vej som to andre, og ingen kan gaa tæt ved ham: dem render han da paa Ærmet, træder dem paa Foden. Kort sagt, det er en tydelig Advarsel, at man i det daglige Liv bør holde sig tre Skridt fra Livet af ham."

„Han synes rigtignok noget indbildsk — naragtig" — svarede jeg. —

„Aa! mere end naragtig," tog Præsten Ordet; „han er — mellem os — en Skurk, der bedrager baade sin Husbond og hans Bønder."

„Ved Baronen det?" spurgte jeg.

„Vel ved han det," lød Svaret; „men det bryder han sig ikke om: Jeg ved, at jeg s k a l snydes — siger han — og Hiarum er ikke bedre end andre Mennesker. — Han er en Kæltring, men en klog Kæltring, og jeg kan bruge ham."

Inden han fik udtalt, saa jeg dem begge staaende i den anden Side af Stuen —som det lod — i en fortrolig Samtale; og alt imellem saa de over til mit Hjørne: det maatte gælde mig eller Præsten. Dog troede jeg snarest det første, thi den forelskede er mere mistænkelig end andre og frygter — ej heller ganske med Uret — at hans Aasyn skal røbe Hjertets Hemmelighed.

Straks efter kom de hen imod os. Baronen tog Præsten til Side og gik smaasnakkende med ham ud af Stuen; Forvalteren indtog hans Plads.

„Kan De gætte," begyndte han med et halvt Øjekast til mig, „hvad Baronen og jeg nu stod og talte om?"

„Det kunde falde vanskeligt," svarede jeg.

„Da skal jeg fortælle Dem det," vedblev han; „Baronen er skinsyg paa Dem — det sagde han naturligvis ikke, men jeg kender Skælmen: det er en Rad efter Fruentimmer."

Ganske forundret sagde jeg: „Det kan være muligt, Hr. Forvalter, men hvorledes angaar det mig?"

„Det skal jeg sige Dem," svarede han. „Han er bange, De skal tage Jomfru Dyber fra ham —"

„— Hvad" udbrød jeg heftig overrasket og vendte mig om til ham, „Jomfru Dyber? tilhører hun ham?"

Her kastede han sig tilbage, støttede Nakken mod Væggen, rømmede sig nogle Gange og sagde: „Ikke saa — ikke saa — tilhøre og tilhøre er to Ting; han kan godt lide hende, det er ingen Hemmelighed, og — i Grunden — derfor kan jo Pigen være lige god. Gaar hendes Fader paa lange Rejser, som det nu lader til, arver hun alle hans Grunker; hun faar Kærester — ti for een, og ingen spørger efter, om han er den første — hm hm!"

— Ved disse Ord strakte han Benene langt ud fra sig, puttede Hænderne i Bukselommerne og fløjtede Melodien til: „Es hat die Schöpferinn der Liebe" —

Jeg forstaar ikke, hvorledes jeg betvang min Vrede, medmindre det var Skinsygen, som modvejede den; thi jeg nægter ikke, at dens Gift begyndte straks og smertelig at virke.

Dog sprang jeg op, vendte mig mod Bøffelen og sagde: „Vil De gentage denne Beskyldning i Baronens Nærværelse?" —

„Hvorfor ikke?" svarede han ganske rolig; „jeg siger aldrig andet paa hans Bag, end jeg tør sige ham lige i Øjnene."

„Men Jomfruen?" vedblev jeg.

„Hm!" sagde han med et Smil, „mod Damerne er man ikke ugalant. Desuden, min unge Herre! hvad har jeg egentlig sagt? jeg har jo ikke beskyldt hende; og hvad kan hun gøre ved, at Kavalererne finder hende smuk?"

Med disse Ord rejste han sig og gik.

Mit Bryst forlangte frisk Luft. Jeg gik udenfor og besteg en Banke, der hævede sig over Landsbyen. Paa dens Top laa Vang — som jeg alt længe havde savnet, støttende sig paa Albuen, stirrende tankefuld hen ud i Heden. Ved min Tilkomst for han op som en af Søvne og gned Panden. Derpaa rakte han mig Haanden og sagde med sin sædvanlige Alvorlighed:

„Nu maa jeg da lykønske dig? bedre Lejlighed kunde du aldrig faa."

Jeg sagde ham, hvorledes jeg var blevet afbrudt —

„Det er i Grunden det samme," faldt han ind, „for nu ved jeg, maaske fuldt saa vel som du selv, at hun elsker dig; og saa er der intet mere i Vejen for eders Lykke."

Sukkende meddelte jeg ham Hiarums Ytringer. Han grundede noget og sagde derpaa:

„Hvad du her fortæller mig, bestyrker en Mistanke, som jeg alt en Tid har næret; de smukke Herrers Plan er aabenbart den, at Baronen skal forføre Therese, og naar hun saa er skilt ved sin Dyd og sin Ære, griber hun villig det eneste Redningsmiddel og kaster sig i Armene paa den Satyr Hiarum. De er altsaa begge lige interesserede i at holde dig ude af Spillet: den ene arbejder for sin Sanselighed, den anden for sin Pengebegærlighed — fatter du det?"

Tavs omfavnede jeg min Ven; han havde tændt Lyset i min Sjæls Mørke.

Da vi tiltraadte vor Nedgang af Bakken, sagde Vang:

„Et oplysende Sidestykke til denne Intrige vil jeg nu betro dig. Du har vel lagt Mærke til Jomfru Urold, Oldgranskerens Datter? i det ringeste er det ikke hendes Skyld. Det er to Aar siden hun kom til Solholm; uskyldig, eller nærmere, negativ med Hensyn baade til ondt og godt, omtrent som et rent Papir, der villig modtager enhver Skrift. Baronen indprentede hende de Grundsætninger, som du noksom kender; og ved et flygtigt Øjekast vil du kunne læse dem i hendes dristige Aasyn lige saa tydeligt som din Vært i hendes Gang. — Hun har allerede gjort een Københavnsrejse, du forstaar mig vel? Baronen er ked af hende, men kan ikke blive hende kvit. Han saa sig derfor nødt til at forsørge hende, og — jeg er udkaaret til at gengive hende den tabte Ære ved at opofre min egen: et Præstekald her paa Godset er Madingen, alt efter god gammeladelig Skik og Brug —"

Videre kom han ikke; thi her mødte os Manden selv.

„Aha!" tilraabte han os alt i en Afstand, „jeg tænkte det nok: de unge Herrer har søgt Ensomhed for at sympatisere over Naturen og dens — Yndigheder."

Dette sidste Ord sagde han langsomt og med Eftertryk, idet han trak Øjenbrynene højt op og smilte klogt og skælmsk som den, der ved mere, end han maatte. Jeg var ikke stemt til at svare i den angivne Tone og sagde derfor med Tvang noget

almindeligt om Naturens Skønheder, at disse kun var til for dem, der formaaede at opfatte dem. —

„Meget rigtig!" tog han Ordet; „det gaar netop lige saadan med kvindelig Skønhed. Der er for Eksempel den lille Pige, som nylig forlod os." —

Jeg kastede forundret et stjaalent Blik til Vang. —

„Hun er virkelig et af de fuldkomneste Fruentimmer, jeg i mine Dage har set; og dog er jeg vis paa, at ikke en eneste af disse Bønderkarle her kan se det, ja maaske næppe flere end jeg, og een til."

Her skottede han til mig med et fint Smil; jeg fornam, at jeg rødmede.

„Paa min Ære," vedblev han, „var jeg ung og min egen Herre —"

Videre kom han ikke, da vi imidlertid havde naaet Gaarden, hvor flere af Selskabet mødte os. Baronen blandede sig imellem dem og erindrede om Hjemrejsen, da han havde faaet flere fremmede. Vang og jeg blev noget tilbage.

„Hvad siger du dertil?" hviskede jeg. „Den Tale stemmer ikke med den omtalte Plan."

„Vel gør den det," svarede han; „ser du ikke, at han vil bibringe dig den Formodning, at han allerede har været l y k k e l i g og derfor uden stor Modstand viger for en Medbejler?"

Denne Forklaring gjorde ikke den tilsigtede Virkning; jeg følte meget mere atter et Suk af Skinsygens Brod, men skjulte Smerten under et bifaldende Nik.

JAKOBINERNE

Paa Hjemrejsen til Solholm, hvor der ikke gaves Lejlighed til fortrolig Meddelelse, foretog jeg mig endnu engang at gennemgaa min Hjertesag, men kom dog ikke i det rene med min Tro paa Thereses Dyd. Selv min Vens kraftige Forsvar syntes mig uafgørende, da det jo mulig kunde være grundet lige saa meget i hans Modsigelseslyst som i Overbevisning. Saaledes ved Skinsygen at indsuge Gift af hver en Blomst, eller maaske rigtigere at forvandle Honning til Gift.

Den Tone, som herskede paa Solholm, var slet ikke skikket til

at hæve min Mistænkelighed, lige saa lidet som det nye Bekendtskab, jeg her gjorde. De nystilkomne fremmede var nemlig — Thereses Fader samt hendes af denne begunstigede Tilbeder: den første Købmand, den anden juridisk Embedsmand i Viborg, og begge erklærede Revolutionsmænd.

Købmanden var en lav, middelaldrende Mand med et kort, men bredt Ansigt, snæver Pande og smaa Øjne, som man sjælden fik rigtig at se, da han næsten altid havde dem nedvendte mod Jorden. Var han i Talen nødt til at se paa nogen, blinkede han enten meget hurtigt, eller og trak han Øjenstenene højt op under Laagene, saa kun det hvide kom til Syne. Rødt Haar, røde Bryn, rødt Skæg, som altid var skødesløst og aldrig i Bunden afraget, gjorde Ansigtet endnu modbydeligere.

Embedsmandens var dertil en ren Modsætning, blegt, magert, skægløst og saa smalt, at det ej syntes stort bredere end den lange Hals, der bar det; mælkeblaa, dorske og ligesom glaserede Øjne — næsten ingen Bryn — tynde, mørke Haar paa Hovedet, som paa Issen var ganske skaldet. Mandens spinkle Overkrop stod i stort Misforhold til de fyldige Laar og Lægge, hvilke velunderrettede ogsaa paastod var udstoppede. Skønt han skulde være i sine bedste Aar — noget over de Tredive — saa han dog langt ældre ud og opvakte ved første Øjekast uvilkaarlig Formodning om tidlige Udsvævelser. Hvad der gjorde Kontrasten mellem disse to Venner endnu fuldkomnere: Købmanden saa altid mild og venlig ud — endog ved de allersørgeligste og græsseligste Fortællinger, smaalo eller smiskede i et væk, medens Fialtring — saaledes vil vi kalde Juristen — fremviste ved alle, endog de muntreste Anledninger, et Ansigt saa koldt som Is og saa alvorligt som en gammel Rektors.

Jeg forefandt disse Herrer midt inde i en heftig Debat med Hiarum, Pastor Rumsøe og Baronen om det genstridige Lyons Belejring.

Ved min Tilkomst havde Hiarum Ordet: „Jeg paastaar," sagde han, „at den ikke holder sig i otte Dage — at den i dette Øjeblik er indtaget og ødelagt; Kellermann er ingen Bogfinke —"

„— Men han er en Keltring, en hemmelig Royalist," faldt Fialtring ivrig ind; „han har hundrede Tusinde Bajonetter — hvad vil han mere? burde han ikke haft den for længe siden? Men pas paa, hvad jeg siger: Konventet er for lemfældigt; det gaar aldrig godt."

„Jeg synes dog," sagde Baronen, „at de aarelader ret bravt; Guillotinen er jo i Gang baade Nat og Dag."

„Det forslaar ikke," raabte Fialtring; „den Metode er alt for langsom: Carrier! han forstaar Tingen bedre. Var jeg i Paris, jeg vilde gaa lige op i Konventet og skrige Robespierre i Øret: „Du sover, Brutus!" "

„Tal ikke om Robespierre!" faldt Købmanden ind med sin Fistelstemme og for med Haanden hurtigt frem og tilbage over den smalle Pande — hans sædvanlige Gestus; „det er en guddommelig Mand, en guddommelig Mand; og Couthon og St. Just ved hans Side — det er et himmelsk Kløverblad, et himmelsk Kløverblad —"

„— En sand Treenighed!" faldt Baronen ind og saa med et sarkastisk Smil til Præsten.

Denne slog en Skoggerlatter op.

„Det er en Hyperbol," sagde Fialtring, „at kalde Robespierre en Gud; det er han ikke, men Guddommens Apostel — Fornuftens ypperste Præst —"

„— Et Mønster for alle Præster —" faldt Baronen ind.

„Hm!" sagde Købmanden, „man skulde slet ingen Præster have; hvad skal vi med de Præster? hvad skal vi med dem?"

„Aa jo!" sagde Fialtring, „naar de blot vilde holde sig til Fornuften og Moralen."

„Jeg," raabte Rumsøe, „jeg præker, Fanden knække mig, heller ikke andet end Fornuft og Moral."

„Deri gør De Ret, Hr. Pastor!" sagde Baronen med paatagen Alvorlighed; „men i Moralen maa De heller ikke være alt for streng," lagde han bedende til; „De maa gøre os Vejen til Himmerige saa morsom og behagelig, som det er Dem muligt; saa skal vi nok følge med Dem. Og naar jeg nu holder de ni Bud, saa kan De nok give mig det ene efter."

Dette Indfald vakte almindelig Latter; kun Fialtring beholdt sin Alvorlighed, og idet han slog til Lyd med Haanden, raabte han flere Gange: „*A l'ordre du jour!* til Dagens Orden!" inden det lykkedes ham at tilvejebringe saa megen Stilhed, at han kunde faa de Ord frem: „Over saadanne Bagateller som Lyons Belejring maa vi ikke glemme det vigtige: Konventet har erklæret alle Konger paa Jorden Krig."

„Det var ret!" peb Dyber. „Hvad skal vi med de Konger? hvad skal vi med dem?"

„Hæ! vi kan selv være Konger!" gryntede Hiarum og ledsagede dette kongelige Indfald med sin sædvanlige modbydelige Latter.

„Rigtig!" tog Baronen ved, „nu har de allerede over syv Hundrede i Paris; og enhver Franskmand stræber jo efter Kronen."

„Hvad siger De? hvad siger De?" skreg Dyber; men Fialtring gjorde i stum Forfærdelse sin Hals en halv Gang saa lang, som den ellers var.

„Jeg mener Borgerkronen," svarede Baronen, der i Grunden gjorde lige meget baade af Folkemagt og af Kongemagt og blot deltog i Samtalen for at holde den i Gang og hemmeligt more sig over det nymodens Kandestøberi.

Uden at de mærkede det, havde han dem alle til bedste; men han skaanede Dyber for hans Datters Skyld og for hans Penges Skyld.

Jeg havde allerede nok af denne Surdej og vilde bortfjerne mig, da Baronen, som mærkede min Hensigt, hurtig forestillede mig som en god Patriot og d y d i g Borger, endskønt ved Fødselen — ligesom han selv — en Aristokrat.

Dog kom jeg for denne Gang ikke til at veksle et Ord med de fremmede; thi en sælsom Støj udenfor tildrog sig alles Opmærksomhed; en grov Røst raabte i et væk:

„Gott verfluche mich! er soll sterben! der verdammte Hund! er soll sterben —"

Og alt derimellem flere kvindelige Stemmer: „Bette Liefers! vær dog rolig! Gud bevares! hys, hys! Herren er derinde." —

„Ich sch..... in den Herrn — der Verwalter soll sterben — —".

Hiarum, der under hele Samtalen havde siddet i sin Yndlingsstilling med vidtudstrakte Ben, sprang nu op saa let som en Kanin, ihvor tyk og plump han end var, og ind i et andet Værelse, hvis Dør han smækkede i efter sig.

Næsten i samme Øjeblik sprang den modstaaende Dør op, og Skytten styrtede ind med et Gevær i Haanden, fraadende af Vrede. Præsten for om bag Kakkelovnen; Dyber rykkede sig med smaa Trin hen i en Krog, og den anden djærve Republikaner søgte Skjul bag ved mig, idet han krampagtig tog fat paa mine Arme, som om han vilde holde mig til et Skjold foran sig.

Baronen alene beholdt sin Aandsnærværelse, gik hen imod den rasende og søgte med gode Ord og udstrakte Arme at opholde ham og hindre hans videre Fremtrængen, idet han forsikrede ham, at Forvalteren ikke var der. Skytten standsede vel, men stampede i Jorden og skreg uden Ophold:

„Ich musz ihn haben! sie sollen ihn ausliefern! ich will ihn todtschieszen wie'n tollen Hund."

„Hent hans Kone!" sagde nu Baronen til en hidilende Tjener.

Denne vendte hurtig; men Skytten, som gennem Vinduet saa eller troede at se et Glimt af den, han søgte, for ud efter hin.

Nu fremkom de, der var krøbet i Skjul, og spurgte ængstelige om Aarsagen til dette Optrin. Baronen beroligede dem med den Forsikring, at Skytten blot havde drukket sig fuld ved Gildet, og at hans Vrede vilde forsvinde med Rusen. Han lagde til, at nogle af Bønderne, som formodentlig havde et Horn i Siden paa Forvalteren, havde ophidset ham mod denne ved at bilde ham noget ind. For Resten havde han et Par Gange før haft en lignende Raptus, uden at man dog havde set hans Trusler sat i Udøvelse. Idet han derpaa med sit sarkastiske Smil vendte sig til de forskrækkede Republikanere, sagde han:

„De skal ikke være bange , mine Herrer, forestil Dem blot, at Skytten er en Septembriseur, der gør Jagt paa en Aristokrat! men lad os se, hvorledes Synderen befinder sig."

Han aabnede Døren ind til det Værelse, hvor denne havde søgt Tilflugt; dog han var ikke her og maatte rimeligvis være flygtet andetsteds hen for bedre at skjule sig. Imidlertid var vi dog temmelig urolige, da vi saa Skytten løbe hid og did i Haven med Mordvaabnet i Haanden, og vi spurgte Baronen, hvad Enden skulde vorde herpaa.

„Det skal De snart faa at se, naar Mester Erik kommer," svarede han.

Hvad han hermed mente, opklarede sig snart. Skytten, som forgæves havde søgt sin Fjende i Haven, kom nu styrtende igen ind i Gaarden; men her modtoges han af sin Kone, en middelaldrende, bondeklædt Kvinde; hendes Tiltale: „Hjem med dig, din fordrukne Hund!" virkede med magisk Kraft paa Mennesket; hans vildtspændte Ansigtsmuskler slappedes, han sagtnede sin Fart, gik langsomt i en Halvkres uden om hende, og mumlende mellem Tænderne slentrede han af ud ad Porten — hun bagefter, bindende ganske roligt paa sin Strømpe.

„Ser De," sagde Baronen, „hun kan kuske ham; nu er han saa taalig som et Lam."

Den arme Forvalter kom nu frem af sit Smuthul og maatte straks tære nogle Spottegloser af sin Herre Baronen. Opirret herved forlangte han, at Skytten straks skulde jages bort. Men Baronen fik ham dog snart beroliget ved den Forsikring, at Skytten skulde bede ham om Forladelse i sin Kones Paahør, og denne indestaa for hans Opførsel i Fremtiden.

Da Roligheden saaledes var genoprettet, blev jeg snart ledt ind i en Samtale med de tvende fremmede; og allerede i denne begyndte det første ufordelagtige Indtryk, deres Aasyn og terro-

ristiske Taler havde gjort, noget at formildes. Det fandt sig virkelig, at de langtfra ikke var saa slemme, som deres sansculottiske Udseende og Kraftsprog lod formode. Det gik med dem som med tusinde andre Revolutionsmænd: kun i store Flokke er de glubende som Ulve, men enkelte er de fromme eller feje som Faar — stærke og frygtelige for en Tid ved deres Sammenholdenhed og indbyrdes Ophidsning, falder de dog let fra hinanden som en Maskine, der sprænges af en stærkere Kraft, ja vorder endog, naar Frihedsfeberens Hede omskiftes med Kulde og Mathed, lydelige og taalige Undersaatter. Jeg har kendt dem begge mange Aar derefter; og da var Dyber ivrig Bonapartist, og Fialtring holdt drabelig paa alle de gamle Dynastier.

Disse Menneskers Underholdning kunde ikke længe fængsle mig, og det saa meget mindre, som en lønlig Uro ikke tillod mig at blive længe paa eet Sted. —

Jeg søgte efter Vang, men ledte længe forgæves. Endelig fandt jeg ham i en Afkrog siddende paa en Bænk med sammenslyngede Arme og hensunken i dybe Tanker. Jeg standsede tæt foran ham. Han slog Øjnene op, saa stift paa mig i nogle Sekunder og brast derpaa i Latter, som ingenlunde var smittende.

„Hvorover ler du?" spurgte jeg.

„Over mig selv„" svarede han. „Lykken leder efter mig, og jeg er saadan en Nar, at jeg flygter for den. Hvad mener du? den dydsirede Jomfru Urold har allerede begyndt sit Angreb paa mit Hjertes Fæstning. Hun kommer og fortæller mig, at den gamle Præst i Lyngbjerg for et Par Timer siden er død, og at jeg burde søge at vorde hans Eftermand. „Jeg tror vist," sagde hun, „at Baronen vil foretrække Dem, og saa skal vi da faa at se, om De virkelig er en Fruentimmerhader" — her afbrød hun sig selv og skænkede mig et af disse Øjekast, om hvilke Pastor Rumsøe siger, at de svirper i Ansigtet."

„Og du?" spurgte jeg —

„Takkede og gik," svarede han mørk og faldt atter i Tanker. —

For at adsprede disse bragte jeg Begivenheden med Skytten paa Bane og ytrede min Forundring over den Magt, Konen besad over dette brutale Menneske.

„Naar du kendte hende," sagde han, „vilde din Forundring bortfalde; der er ingen, som jo er bange for hende. Jeg selv er i hendes Nærhed ikke fri for en Slags Benovelse — omtrent som den, der uvilkaarlig ytrer sig hos visse Mennesker, naar der er en

Kat i Værelset. Almuen anser hende for en Heks, og vist nok er det: hendes lumske Øjne synes at varsle om frygtelige Løndomme, at være Medvidere i farlige Kundskaber om skjulte Naturkræfter eller Aandernes Indvirkning paa den legemlige Verden." —

Jeg studsede over den Alvor, med hvilken min Ven foredrog denne Skildring; thi det lod, som om han selv var smittet af Almuens Overtro.

„Jeg skal betro dig noget," tog han atter langsomt og med bortvendt Blik til Orde. „Du har vel lagt Mærke til den vanvittige Degn, vi saa i Kirken?"

Jeg bejaede det.

„Og til, at jeg skyr den ulykkelige?"

„Det kom mig saa for" —

„Jeg kan ikke blive den Tanke kvit," vedblev han med et rystende Suk, „at hans Skæbne engang vil blive min."

„Gud!" raabte jeg, „hvad er det for en Grille!"

Han svarede intet, men hældede sig bag over med Hovedet til et Træ og kneb Øjenlaagene til — han kunde dog ikke hindre nogle Taarer fra at stjæle sig frem under dem.

Jeg var lige saa bekymret som forbavset over denne Opdagelse i min stakkels Vens Sindstilstand, der vistnok endnu kun var, hvad man kalder Indbildning, men hvo ved ikke, at en saadan stundom vorder til Virkelighed, at Rædselsbilledet, som fra Begyndelsen hurtigt kom og hurtigt svandt, efterhaanden tøver længere og længere, indtil det endelig sætter sig urokkelig fast i den forstyrrede Hjerne?

Pludselig slog han Øjnene op; en livlig Rødme farvede hans ellers altid blege Ansigt; han greb begge mine Hænder og sagde med øm Heftighed:

„Nordstjerne! en lys Aand har sendt dig til min Bistand imod den mørke — du er den første, den eneste, for hvem jeg aabner min Sjæls Inderste — det letter mig — jeg finder mig saa vel, som endnu aldrig i disse sidste Aar — bliv hos mig! forlad mig ikke —"

Han støttede sit Hoved mod sit Bryst. Jeg omfavnede ham med Taarer og talte Venskabs trøstende Ord. Han blev aldeles som ellers, og jeg beroligedes.

„Mon sig mig," tog jeg nu atter ved, „hvad er der mellem din hypokondriske Forestilling og Skyttens Kone?"

„Det vil jeg fortælle dig," svarede han. „Jeg fik det taabelige Indfald at prøve denne Kvindes vidtomtalte Spaadomsgave. Jeg

besøgte hende og spurgte, om hun kunde sige mig, hvo mine Forældre var. — Længe saa hun paa mig med sine stive, dumme Fiskeøjne og gav derpaa det Orakelsvar: det første Mandfolk, min Søn, som du møder, naar du gaar fra mig — det er din Fader. — Sikkerheden og Bestemtheden i hendes Tone gjorde et sælsomt Indtryk paa mig, og dreven af en blind Nysgerrighed forlod jeg Sibyllen. Udenfor saa jeg mig om — der var ingen. Jeg gik straks til Gaarden — endnu ingen. Men idet jeg drejer om og ind ad Porten, kommer den vanvittige Stodder lige imod mig. — Havde jeg mødt et vildt og glubende Dyr, jeg var ikke blevet mere forskrækket. Baronen, der, uden at jeg mærkede det, var gaaet bag efter mig fra Skoven, forundrede sig over min pludselige Standsning og, da han kom hen til mig, over mit Udseende. Jeg ved jo, det er Narrestreger; men det k u n d e være sandt, og denne Mulighed er det, der ængster mig — den ulykkelige min Fader! — jeg — hans Søn — Arving maaske til hans Vanvid — der paakommer mig undertiden en Ængstelse, der jager mig, ligesom en ond Samvittighed, fra Sted til Sted. I denne Forfatning tør jeg næppe være ene, endog ved højlys Dag — tør endnu langt mindre se mig selv i Spejlet — jeg tror at opdage i mit Ansigt nogle af hans Træk — Spor til hans græsselige Sygdom — Gud være lovet! slige Anfald varer dog ikke ret længe — i Dag er det forbi!"

Her kom Tjeneren for at hente os til Aftensbordet, og Samtalen var endt; men dens Indhold stod fastere i min Hukommelse, end jeg selv ønskede.

Ved Bordet savnede jeg Therese: hun var allerede rejst med Faderen og den modbydelige Fialtring.

SNAPSTING

Solholm havde intet mere, som kunde fængsle mig — dens S o l var borte. Jeg var derfor let at overtale til at gøre Følgeskab med Baronen og alle de andre Herrer til Jyllands gamle Hovedstad; ikkun Vang blev tilbage.

Den fremmede, som i hine Aaringer besøgte Viborg under Snapstingstiden, maatte tro, at dens gyldne Alder atter havde fornyet sig. Der var et Liv, en Færdsel, en Tummel og en Pragt, som ellers kun Europas folkerigeste Stæder opviser. Hvad

Hjertet er for Blodet, syntes denne By at være for Landets Penge: de strømmede uophørlig til og fra, eller rettere igennem, idet de samlede sig fra alle Statslegemets — endogsaa de fjerneste — Dele for igen med samme Hurtighed at adsprede sig. —

Plutus' Scepter er en Magnet; hvor som helst han løfter det, trækker det baade Metaller og Mennesker til sig. Alle Landevejene omkring Viborg vrimlede af kørende, ridende, gaaende; jeg forundrede mig over, hvor den lille By kunde rumme saa stor en Mængde. Men ogsaa ethvert Hus var fuldt. De fattige eller mindre formuende Indvaanere drog sig med Familie tilbage i Pulterkamre eller indkneb sig i andre ubeboede Rum eller steg op paa Lofterne, overladende for dyr Betaling de bedre Værelser til Gæsterne; en fjendtlig Hær kunde ikke have gjort det værre. De rige eller fornemme Gaardejere tog Venner og Venners Venner i fri Indkvartering. En saadan fik ogsaa jeg i Baronens Hus, hvilket ellers stod ledigt den øvrige Tid af Aaret[16].

Saa snart jeg var omklædt og pyntet, gik jeg hen for at hilse paa Dyber — og hans Datter: Hun sværmede om i Byen eller paa Markedet.

Jeg søgte hende først og nærmest paa Torvet. Forgæves! der var Damer nok, men ingen Therese. Jeg tildrog mig Opmærksomhed, min ivrige Leden maa være faldet stærkt i Øjnene, og meget naturligt; thi et lyst Haar, en rank Skabning trak mig fra den ene Side af Torvet til den anden. Stedse blev jeg ubehageligt skuffet, naar et fremmed Ansigt mødte mit nysgerrige Blik.

Jeg besluttede nu at gøre Turen rundt tæt hen med alle Butikkerne, der stod opstillede i Firkant imod hverandre og lod det største Rum ledigt i Midten: jeg var endnu ikke lykkeligere.

Fortrædelig og uvis, hvorhen jeg skulde vende mig, blev jeg staaende ved en Krambod og satte Ryggen imod Disken, i Forventning, at den søgte af sig selv kunde indfinde sig. Som jeg stod her i min aandelige Ensomhed og lod de ukendte Skikkelser glide mig forbi, pikkedes der paa min Skulder — det var Fialtring, som tilbød sig at være min Cicerone. I Haab om at træffe Therese paa vor Vandring tog jeg mod dette artige Tilbud.

„Allerførst," sagde han, idet vi forlod Torvet, „skal jeg vise Dem Retfærdighedens Tempel i Viborg og der indføre Dem i et Samfund af vor Tidsalders største Mænd."

Jeg troede, han skæmtede, og skottede til ham; men der var ikke mindste Træk af Ironi i hans tørre Ansigt. Vor Gang gjaldt Raadhuset.

Vi traadte ind i en stor Sal, der — som han sagde — næsten ene var helliget til Dansegudindens Tjeneste. Han udstrakte sin

Haand, og idet han drejede sig helt rundt, pegede han til de Brystbilleder, med hvilke Væggene højt oppe var behængte.

„Ser De," sagde han haanligt, „disse Portrætter? Stiftets Paschaer i de sidste Par Hundrede Aar — lutter Adelsmænd — ægte Aristokrater! men det var ikke dem, De skulde se — her!"

Ved en Sidedør stod en Person og uddelte Billetter; vi tog hver sin, og nu aabnedes Døren til et — Vokskabinet[17]. Næppe derinde standsede Fialtring, greb min Haand, trykkede den krampagtigt og sagde med dæmpet, dog højtidelig, hartad andægtig Stemme: „De er i Nationalkonventet."

Han tav ubevægelig, men stedse holdende min Haand, som om han frygtede, at jeg, uden at være sat i den tilbørlige Stemning, skulde letsindigt nærme mig Helligdommen. Efter nogle Sekunders Forløb, i hvilke hans Øjne var de eneste Lemmer, som viste Livstegn, vovede han at gaa videre frem med mig. Men nu gik det ogsaa i Stormskridt, som om hele hans Mod var vendt tilbage, og følende sin egen republikanske Værdighed, tren han med mig tæt hen foran Robespierres Buste. —

„Frihedens himmelske Genius, i menneskelig Skikkelse!" raabte han med Løvestemme.

— At disputere med Sværmere — politiske som religiøse — er taabeligt; jeg tav og lod, som jeg endnu ventede mere; ej heller forgæves.

Da Fialtring endelig havde ofret tilbørlig Virak for denne sin Yndlingshelgen, kom Raden til de andre. Ved Marat gjorde han den Bemærkning, at han havde nogen Lighed med Købmand Dyber, hvilket jeg virkelig ogsaa fandt. Da vi herpaa kom til Couthon, spurgte han, om jeg kunde se, hvem denne lignede. Det kunde jeg ikke.

„Man vil sige," vedblev han, stirrende paa Billedet, „at jeg ikke er ham ulig."

„Jeg ønsker Dem bedre Helbred," lød en Stemme bagved, „og mere Barmhjertighed, naar De engang bliver Medlem af Udskuddet."

Det var Baronen med sit sædvanlige sikre Smil og tvetydige Stemme, med hvilken han ogsaa betonede det sidste Ord.

Uden at se sig om svarede Fialtring koldt: „For det første takker jeg; og hvad det andet angaar, da maa jeg sige Dem, at Barmhjertighed mod Aristokrater er Grusomhed mod Patrioterne."

Baronen lod denne Bjergmandsfloskel gaa ubesvaret hen og

pegede med sin Kæp paa Mirabeau, sigende: „Men kan De se, hvem han ligner?" (Ingen svarede).

„Det er jo Hiarum — Forvalteren op ad Dage; hans smaa Øjne og han store Kopar — og den der? — (Talleyrand) den livagtige Pastor Rumsøe; jeg haaber ogsaa, at han engang skal omskifte Parykken med den røde Hue."

(Busterne var nemlig alle smykkede med dette Jakobinismens Symbol.)

Med lignende Hentydninger blev Baronen ved at gaa Rækken rundt. Den sidste i samme var Tallien; og bag ved ham saas hans navnkundige Veninde Therese Cabarrus.

„Hvilken er smukkest," spurgte Baronen Fialtring, „denne spanske Therese eller vor danske?" —

„Jeg ta'er den danske," lød Svaret.

„Da er hun der!" raabte Baronen; og i det samme indtraadte hun tillige med nogle andre Damer.

Uagtet min egen indvortes Bevægelse kunde jeg dog med lønlig Fryd bemærke hendes Rødmen, hendes Forvirring, og jeg takkede i mit Hjerte Fialtring, fordi han udrev hende af samme ved at gribe hendes Haand og igen at begynde sine politiske Forelæsninger.

Men lige saa snart var og den muntre Pige i sin sædvanlige Ligevægt; og aldrig har hendes Vittighed spillet klarere og finere end i hendes Bemærkninger ved Republikanerens Helte og hans væmmelige Forgudelser. Han tog det altsammen for gode Varer og blev til sidst ganske henrykt over den udkaaredes ægte Borgersind. At Baronen trolig stod hende bi, var ikke mer, end man kunde vente.

Min Fornøjelse over min elskedes glimrende Vid var derimod ikke hel: Den, som elsker ret af Hjertet, finder hellere Følelse hos sin Kærligheds Genstand end udmærkede Aandsgaver, og ydermere forekom mig enkelte af Thereses Ytringer — om ikke afgjort frivole — saa dog at smage noget af Baronens Skole. Dette mishagede mig af en dobbelt Grund: dels formedelst dennes umiskendelige Indvirkning paa det bøjelige Pigesind, og dels, fordi Fritænkeri er noget, hvorved Kvinden mindst skal erhverve sig Mandens — end ikke Fritænkerens — Agtelse eller oprigtige Tilbøjelighed. Havde den dejlige og vittige Therese ikke haft den fromme Mariane til sin fortrolige Veninde, jeg skulde for længst have trukket mig tilbage.

Vi forlod Konventet og vandrede videre — et temmelig talrigt Selskab — for at beskue andre Markedstidens Herligheder. Det

første, som standsede os, var et Marionetteater, helt beskedent indrettet i en indre Krog af en aaben Port. Hanswurst stod udenfor og indbød de forbigaaende.

„Skal vi ikke lære lidt Verdenskundskab her, mine Herrer?" foreslog Baronen. „Vi ser her Menneskene i deres sande Skikkelse, og Livets Løb kort, men tydeligt tegnet[18]. Man gaar i Skole, gifter sig, skændes med sin egen Kone, kysser en andens, forøder sit Gods, laaner Penge paa sin Sjæl, øder dem og Pantet, bedrager sine Medmennesker, dør, roses af dem, begraves og gaar Fanden i Vold. — Skal vi ikke se os i Spejl, mine Herrer?"

Hvad Spottefuglen sagde, var virkelig et kærnefuldt Udtog af Teaterdirektørens bedste Kassestykker — han havde i alt kun tre, som jeg vidste fra Dyrehaven af — og vi havde maaske fyldt hans hele Parterre, bestaaende af tvende Bænke tværs over Porten, dersom vi ikke var blevet afskrækket ved en Persons Mellemkomst, hvis Sælsomhed øjeblikkelig drog min Opmærksomhed bort fra Dukkemanden og hans Bod.

Det var et Kvindemenneske paa de fyrretyve omtrent og efter Skønnende af halvtolvte Kvarters Højde saa vel; i det mindste o v e r s a a hun alle os Mandfolk, saa mange som vi var. Hendes Klædedragt var ogsaa mere mandlig end kvindelig; thi en lang, blaa Kofte, med to Rader svære Sølvknapper, bedækkede Kroppen lige til Knæene; og kun derfra og til noget neden for Læggene viste sig et grønt Skørt, tyndt og luvslidt og under Gangen slyngende sig om Benene, der skjultes af blaa, uldne Hoser. De svære Fødder var prydede med Sko og massive Sølvspænder. Paa Hovedet havde hun en sort Fløjelshue med Guldgaloner, derom en hvid, men dog noget smudsig Skægkappe — som Bønderfruentimmer der i Jylland almindeligt bruger; og endelig ovenpaa en højpuldet, sort Mandshat, der øjensynlig var for lille til Amazonens Kranium. Hendes Ansigt var langt, magert, solbrændt og fregnet, og i det hele saa mandhaftigt, at man virkelig savnede Skægget. To graagrønne Øjne saa forvovent ud under tynde, rødlighvide Bryn. Hendes Haand, paa hvis lange Fingre blinkede en Guldring og tvende Sølvringe, bar næsten horisontalt en ægte Spanskrørsstok med forgyldt Knap og Dupsko.

Denne mærkelige Skikkelse gik os forbi med lange Skridt, ved ethvert af dem sikkende i Knæene; Kroppen beholdt sin Stilling fremad, men Ansigtet drejede sig som Uglens helt til Siden imod os. Det var uden Udtryk, og hendes Øjne gled ligegyldige fra den ene til den anden. Da hun var kommet forbi, sagde hun

med en halvt hæs, halvt pibende Stemme, der stak forunderligt af mod hendes Karlefigur:

„Godav, Pier! aa Tak faa sidst! Do glemmt ejes di Nætluh, mi bette Dreng!"

Derpaa vendte hun Ansigtet bort og fortsatte sin Gang. Den „bette Dreng", som saa fortroligt tiltaltes, var ingen anden end den store Forvalter Hiarum, der just nylig havde sluttet sig til os; thi Baronen, altid skadefro, sagde med paatagen Forundring:

„Hvem var den Dame, bette Forvalter? dog aldrig Deres —"

— „Hr. Baron!" faldt den anden ind, rødblaa af Arrighed[19], „jeg tror vist, at De kender denne Kvinde lige saa godt som jeg, naar De husker Dem om; og for Resten kan hendes Frækhed ikke fornærme mig."

„Ih!" raabte hin, „hvor havde jeg ogsaa min Eftertanke! det var jo Laanng Magreth[20] — hende, som for kort Tid siden i Pallidal greb Deres Hest i Tøjlen — aah, lad Selskabet høre den Historie! den vil more dem."

Hiarum, som nu havde genvundet sin Fatning, brystede sig, sparkede ud, prustede og sagde:

„De maa vide, mine højstærede! at dette er den værste Røverkvinde i Landet, og hun er ikke bange for at plyndre en Karl alene; hun skal i Forening med hendes Mand og Sønner have myrdet flere end een Bissekræmmer —"

„— Og hun gaar paa fri Fod og ved højlys Dag her i Viborg lige i Øjnene paa Landstinget?" faldt jeg forbavset ind.

„Der er ingen Beviser imod hende," svarede han; „hun har et Par Gange været hæftet; men der kom intet ud andet, end at hun drillede Dommerne og holdt dem saa temmelig for Nar; thi hun er lige saa snu som dumdristig. Forleden er det, at jeg rider en Eftermiddag her fra Byen; og da jeg i Skumringen kommer ud i en stor Lyngdal, rejser denne Kvinde sig med eet foran mig, tager min Hest i Tøjlen og spørger, hvad Klokken er. I Stedet for Svar hugger jeg hende over Haanden med min Ridepisk og Sporerne i Siden paa Hesten. Hun maatte da slippe, men skreg efter mig: „Bi, bi! det er ikke mere end et Put under Hagen" — De ser, hvad hun havde i Sinde."

„Ja, hvem ved, hvad hun egentlig havde i Sinde?" faldt Baronen ind med et listigt Aasyn og tog sit Ur op; „men der er en Snapstingsgæst, jeg har sat Stævne om en Time — imidlertid, skal vi ikke bese Domkirken oven paa den Forskrækkelse? Hvad siger De, Hiarum, jeg synes, De ser saa andægtig ud?"

Forvalteren bukkede og sagde muggent: „Tjeneren følger sin Herre."

Og nu gik Toget til Kirken.

Havde det ikke været for Therese, til hvem min Kærlighed bandt mig, og som jeg, inden vi skiltes, tragtede efter at tilstille et Brev — jeg vilde snart igen have forladt det gamle ærværdige Tempel, fordreven af Baronens Spotterier. Men disse tog dog snart en anden Retning, formedelst et Indfald af Fialtring.

„Ved min borgerlige Ære! raabte han pludselig, idet han lod Øjnene løbe rundt om i Kirken, „her har vi det allerbekvemmeste Lokale for et Nationalkonvent."

„Det er en lykkelig Tanke," raabte Baronen, „Pastor Rumsøe! vil De bare høre!"

„Koret," vedblev hin med dyb Alvor, „er for Præsidenten og Sekretærerne. Kirkestolene er for Repræsentanterne — den højre Side for Bjerget, den venstre for Dalen — Prækestolen bliver Talertribune, og de lukkede Stole bliver Galleriet for Tilhørerne."

Han holdt inde og saa paa den ene efter den anden.

Men een smilte, en anden hostede, og alle tav saa nær som Baronen.

„Det er vist nok," sagde denne, idet han efterabede Fialtrings Alvorlighed, „denne Ide fortjener en Borgerkrone; De overskuer alt med eet Blik — benytter alt —"

„— Jeg er dog noget forlegen for Koret," afbrød hin, „det er for stort til sin Bestemmelse —"

„Ved De hvad," sagde Baronen og lagde Fingeren betænksom paa Næsen, „kunde man ikke der anbringe de fremmede Diplomater?"

„De siger noget!" raabte Fialtring fornøjet og gik op i Koret; de øvrige fulgte ham. „Alteret," tog han igen til Orde, „skal herefter være Fædrelandet helliget; men Billederne maa væk —"

„Jeg beder for Maria," sagde Baronen bønlig; „hun er saa smuk." —

„Saamænd! hun skal ogsaa blive," svarede hin; „med Tillæg af nogle Emblemer: en Lynstraale, en Dolk —"

(Baronen) „En rød Hue —"

(Fialtring) „— Vorder hun Frihedens Gudinde —"

(Baronen) „— Med det lille Danmark paa Armen."

Mere af denne opbyggelige Samtale hørte jeg ikke, da Klokkeren, hvem jeg imidlertid havde nærmet mig oppe ved Alteret, spurgte, om jeg ikke ønskede at se Kraftkirken[21]. To af Damerne var allerede dernede."

Jeg vidste, hvo disse var, og steg saa meget hellere ned i dette underjordiske Kapel — dengang endnu et Hvilested for de hensovede.

For mig blev denne Dødens skumle Bolig Indgangen til et nyt og skønnere Liv: mellem Ligkister rakte Therese mig sin Haand; som Vidne for den, der engang vil bringe Lys i Graven, lagde Mariane sin paa vor. Den anden hævede hun i hellig Begejstring; hendes Ansigt skinnede — hun syntes som en Engel, der var nedsteget i Graven for at byde Slumreren opstaa.

„Eders Kærlighed," sagde hun med en Stemme, der bragte til at bæve, men sødeligt, „eders Kærlighed overleve eder selv! den sande Kærlighed kender intet til Døden."

Hun vilde talt endnu mere; men pludselig fordunkledes hendes Aasyn, Taarer blinkede i hendes Øjne, Haanden sank, og med skælvende Røst lagde hun til:

„Nordstjerne! ogsaa jeg elsker din Therese — gør hende lykkelig!"

Gennemstrømmet af salige Følelser sluttede jeg begge Pigerne i mine Arme og sagde: „Den, som ser i Løndom, skal engang dømme mig aabenbare!"

En skraldende Latter deroppe i Koret vækkede os smerteligt. Mariane drog et dybt Suk og sagde: „Vi skal igen tilbage til Verden."

Hun gik langsomt foran op ad Trappen; tavse fulgte min Kæreste og jeg.

„Ej! ej!" raabte os Baronen i Møde, „kommer I d e r f r a? Jeg vil vædde, de har holdt en Sjælemesse dernede" — vedblev han, vendende sig til de andre — „for min Datter er halvt katolsk."

Det var næppe, jeg kunde tilbageholde min Harme; men hun v a r jo hans Datter. Uden at svare gik hun med sin Veninde ud af Koret og ud af Kirken, og jeg, for at skjule mine Sindsbevægelser, hen til Præsten og spurgte ham, hvad man vel skulde byde Klokkeren for hans Ulejlighed. Vi betalte ham, forlod Kirken, og ved første givne Lejlighed sneg jeg mig i Trængselen bort fra det mig nu saa modbydelige Selskab og overgav mig til lykkelig Kærligheds tavse Henrykkelse.

JAKOBINERKLUBBEN

Uden selv at mærke det var jeg kommet ned til Søen og standsede først paa Pynten af den Landtunge, fra hvilken man dengang færgede over til Asmildkloster[22]. Uden at vide det traadte jeg i Færgen, som netop lagde an, og ligesaa ud af den paa hin Side. Hvis Færgemanden ikke havde mindet mig, skulde jeg være gaaet videre uden at betale. Men herved kom jeg lykkeligvis til at vende mig og se Staden, som jeg slet ikke havde haft i Sinde at forlade. Da jeg nu forlangte straks at blive sat tilbage igen, kan Mennesket næppe have fattet de fordelagtigste Tanker om min Forstand; han nølede virkelig, som om han ikke turde betro sig alene til mig paa Vandet. Nogle Bønder, som i det samme kom og vilde med, hævede hans Betænkelighed.

Inde i Byen gav en Pige mig en forseglet Seddel. Jeg brækkede den — Underskriften var: Din Th....., og Indholdet blot: om jeg vilde møde hende den følgende Eftermiddag i Non Mølle[23]. —

Det første Brev og det første Kys (hvilket jeg endnu havde i Vente) er Helligdomme for Elskeren: hint gemmer han v e d Hjertet og dette i Hjertet, men begge i Løndom og Tavshed.

Alligevel maa Baronen, som alene mødte mig, af min Haandbevægelse have fattet Mistanke om noget og lagt det sammen med, hvad mulig kunde være sket i Kryptkirken; thi han begyndte paa hans egen sædvanlige Vis at gække og med det samme at fritte mig. Bevidstheden om min Lykke, om min Sejr over Medbejleren gav mig fuldkommen Aandsnærværelse og Sikkerhed; ja, jeg vovede endog et temmelig dristigt Forsøg paa at forvilde Sporet for ham, idet jeg ytrede mig saaledes, at han let kunde forledes til at anse sin egen Datter for mine Ønskers Genstand.

Hvorvidt dette lykkedes mig, var jeg ej i Stand til at mærke, thi han var lige saa varsom og mere mistænkelig end jeg; og pludselig afbrød han denne Materie, som om den havde været ham ganske ligegyldig, med et:

„Apropos! har De nogen Bestemmelse for i Aften?"

Jeg benægtede det.

„Godt!" vedblev han, „saa tilbringer De den med mig i Klubben. De vil more Dem, det indestaar jeg Dem for. Saa store Originaler i saa lille en By kan man forgæves lede om i mange, — se, der gaar en af dem, en ung Student, som har skrevet et Par revolutionære Piecer og tror virkelig om sig selv, at han er

den, som skal komme for at forløse en Del af Verden. Imidlertid ærer vi ham allerede her som en Apostel."

Her standsede han uden for et langt Hus, som udgjorde den ene Side af Torvet, og spurgte:

„Har De været i Noahs Ark?" —

„Nej!" —

„Saa maa De ind i dette Menageri, som man og kan kalde et Ligheds Tempel; det vil tillige tjene Dem til en Forberedelse, saa De siden desto værdigere kan fremtræde i Pagtens Ark — jeg mener vor velsignede Klub, den jyske Friheds Vugge."

„Dette," sagde han, idet vi gik op ad Trappen, „er Byens første offentlige Sted, hvor det vrimler af Snapstingsgæster af alle Klasser fra Bonden til Herremanden, fra Tiggeren til Pengemanden, fra Lommetyven til Aagerkarlen — har De Penge hos Dem, saa pas paa!"

„Hvad Tyven og Aagerkarlen levner," vedblev han, efter at vi havde trængt os gennem et Par Værelser, „kan De nemt blive skilt ved her, hvor Pasadixbrættet er permanent, ligesom vore ærlige Maratister haaber, at Guillotinen engang skal blive herude paa Torvet. Eller ønsker De hellere Farao, saa finder De det i næste Værelse og oven i Købet finere Selskab: Bankøren er en Rangsperson, hans Croupier ligesaa, og blandt Pointørerne tæller man flere Højvelbaarenheder[24]."

„Og alt dette offentligt uden Sky?" udbrød jeg, „sover Øvrigheden, eller er den blind?" —

„Ingen af Delene," svarede han, „men den er tolerant; og hvorfor skulde den ikke være det, da den ingen Fordel har af at forfølge Røvere og Skælmer, men blot Ulejlighed? O, min Ven! De kender endnu kun lidt til Retsplejen og Politivæsenet i det kære Cimbrien: her har vi højt til Himmelen og langt til København — De forstaar mig nok?"

Jeg fik snart nok af Trængselen og Larmen og fulgte derfor desto villigere min Fører i Klubben. — Af Bekendte forefandt jeg her Dyber, Fialtring, Pastor Rumsøe, Hiarum, Kammerraad Urold og Studenten. Disse sad med lige saa mange andre omkring et Landkort og var i Begreb med at lære de franske Hærførere, hvor de burde gaa over Rhinen. Dog jævnedes i det samme den derover opstaaede Uenighed ved den definitive Bestemmelse af een — jeg tror, han var Parykmager — at man skulde passere Floden, hvor den var smallest.

Nu forestillede Baronen mig med følgende Ord:

„Borgere! jeg indfører herved min Ven Nordstjerne, en god

Patriot og dydig Republikaner. Han er rigtignok ganske uden hans egen Skyld en født Adelsmand, men har allerede for længst aflagt sin Stands Fordomme."

En stor Mand, hvis Ansigt skinnede af Fedme og Fornøjelse, og som var Købmand i Byen og for denne Maaned Præsident i Jakobinerklubben, rakte mig sin vældige Næve med de Ord: „Velkommen skal do væhre, min gode Ven!"

Baronen blinkede ad mig og sagde: „Du maa vide, det er en Lov, at saa længe vi befinder os her, er vi alle dus, ligesom vi alle af Naturen er Lighedens Børn."

Saaledes befandt jeg mig uventet omgiven af tretten inderlige Venner.

Jeg belavede mig nu med Rette paa en Storm af politiske Forhandlinger; men i Stedet for afdelte Selskabet sig i fredelige Spillepartier, og Statens Interesse tilsidesattes ganske for L'hombrens. Baronen vilde ikke spille, men forsikrede, at han skulde more sig selv og mig langt bedre til Spisetiden. —

En gammelagtig Mand sad alene ved et Sidebord og røg sin lange Kridtpibe med stor Alvorlighed; h a n var udset til vor Underholdning.

„Du ser her," sagde Baronen til mig, „en Slægtning af den berømte franske General Dumouris" (han udtalte dette Navn paa Dansk, ganske som det her er skrevet; jeg fattede derfor ikke straks, at han mente Dumouriez).

Den tiltalte — forhenværende Kromand, nu Pengemand — tog Piben af Munden, smaagryntede — det var h a n s Maade at le paa — og svarede:

„Vi hedder rigtignok ligedan, undtagen det, at mæ kalder de bar Mouris —"

„— Saadan hed Generalen ogsaa før Revolutionen," faldt Baronen ind, „men da han først fandt paa, at alle skulde sige du til hinanden, saa satte man dette Du foran hans Navn som en Ærestitel. Jeg ved bestemt fra en Korrespondent i Paris, at han er en Dansk, og Borger Mouris's Brodersøn, der hed ligesaadan, rejste bort herfra for en Del Aar siden, og nu er det først, han vaagner som General i Frankrig, men nu er han da rigtignok ogsaa løbet derfra."

„Saa er det sært, at han ikke kommer her hjem," sagde Generalens Onkel; „men han er bløwen storums, kan A tænnk, lissom Store Just[25], der knap vill kjendes ved Baronen, allyul han er en Husmands Søn af hans eget Gods, men kahænsæ han skammed

sæ, for det han havde være med at slaa Prinsesse Langballe[26] ihjel."

Nu mærkede jeg, hvad Mand vi havde for os, og hvori den belovede Morskab skulde bestaa. Og vist er det, at jeg, skønt jeg med Therese i Tankerne kun hørte skødesløst til, havde Møje med at tvinge Latteren ved denne og flere lignende Lokaliseringer. —

Samtalen var nu kommet til Du Mads[27], en af Dommerne i Revolutionstribunalet, der ligeledes skulde være en bortrømt Bondesøn fra Jylland, da den afbrødes ved hin Students Indtrædelse.

Han var klædt ganske som en Sansculot, og et svært forplusket Haar omgav et lille blegt Ansigt, af hvilket Indbildskhed og Næsvished klarlig fremlyste. De spillende rejste sig og modtog ham med temmelig urepublikanske Komplimenter, dem han besvarede skødesløst og næsten fornemt. Da i det samme forkyndtes, at Aftensmaden var anrettet, gik vi samtlige ind i Spisestuen og satte os til Bords.

Efter at Mundene først havde arbejdet udelukkende for Maverne, begyndte de dernæst ogsaa at virke noget for Staterne; og denne Virksomhed tiltog, for hver Gang de vædedes af Vinen. Der gaves ingen bestaaende politisk Indretning, som fandt Naade, og med samme Lethed som Tungen vendte en Mundfuld Mad, endevendte den et helt Folk med samt dets Regering og alle dets Institutioner.

Det var en Nydelse for Baronen, der stedse blev ved at ægge og syntes selv i dette nymodens Kandestøberi at ville overbyde dem, han belo i sit Hjerte. —

Denne uegennyttige Nidkærhed for Nationernes Bedste tog omsider en hjemlig Retning, idet en af Selskabet rejste sig og foreslog Studentens Skaal, hvem han benævnede „en Frihedens uforfærdet Kæmper".

Men denne bad med klog Beskedenhed, at Frihedens egen Skaal først maatte drikkes. —

Efter at begge var udtømt med tilbørlig Hurraskraal, erindredes paa samme Maade andre Gudindens Stridsmænd baade i Paris og Viborg; og Frihedssange og Drikkesange gjorde samme Tjeneste som de Taler, der nu om Dage forbereder til Toasterne. —

Enden blev, at Flerheden berusedes, mere eller mindre, og at Grundfæsterne af Retfærd og Orden kom i Klammeri indbyrdes, saa at til sidst ingen af dem kunde høre sine egne Ord.

„Nu er den polske Rigsdag i Gang," sagde Baronen til mig; „*Allons coucher!*" Ubemærkede listede vi os bort.

Medens vi gik hjem, sagde han til mig:

„Jeg har nu vist Dem, min Ven! af hvilke Hænder Friheds-træet her plantes, og hvormed det vandes — med fransk Vin, Gud ske Lov! i Stedet for med dansk Blod. Og De kan tro mig: herved vil det blive. Disse stærblinde Drømmere ser ikke, at Danmark ingen Revolution kan faa, fordi det ingen behøver: Strengen brister først, naar den spændes til det yderste. End mere besynderligt er det, at de studerende iblandt dem kender saa lidt til Verdens Historie, at de ikke ved — eller og har glemt — hvorledes alle Republiker ender. Løjerligt er det alligevel! — det vil De vist indrømme mig — at se og høre disse Menneskers Optøjer: man kunde fristes til at tro, de spillede for Spøg en temporiseret Omarbejdelse af Holbergs Kandestøber. Men at de mener det alvorligt, deri stikker just det komiske. Naa — god Nat! og drøm behageligt!"

HALDS RUINER

Jeg ved ikke, om dette Steds Beliggenhed og Omgivelser skulde være smukkere end saa mange andre, eller det er, fordi jeg her har levet min Ungdomskærligheds skønneste Dag, at jeg saa fortrinlig ynder det. Hald Sø med sine skovkranste Bugter, Bøgelunden i dens Midte, Egeskoven mod Vesten, mod Norden Lyngbakkerne, imellem hvilke Mølleaaen skynder sig ned til den mellem gule Sandbanker indesluttede Nonbo Sø — til alt dette har jeg i flere Egne set Mage — yndigere endog, større, stoltere; men de fattes alle — hvad skal jeg kalde det? — den Emaille, hvormed tryllende Erindringer overdrager og opliver hint venlige Landskab.

Da jeg om Morgenen vaagnede, og min første Tanke faldt paa Therese, forekom mig vor Forlovelse som en Drøm; min Lykke syntes mig for stor til, at den kunde være mere. Og dog var den virkelig — jeg greb efter Brevet, det første Pant, som om jeg endnu behøvede skriftligt Bevis; og efter at have studeret det ret *con amore* var min første Forretning i en Guldsmedbod at udsøge en Forlovelsesring. —

Derpaa ilede jeg, for ej at forstyrres i mine Sværmerier af Baronen eller af mine nye republikanske Venner, ud af Byen; og uden at vide det befandt jeg mig endnu før Middag der, hvor jeg ventede min elskede.

Oven for Møllen er en langagtig Banke som en Vold, tyndt bevokset med Ege; paa den ene Side Mølledammen, paa den anden en Vig af Søen. Der var det, hvor hun første Gang sank til mit Hjerte og lovede, hvad alle Piger lover, men hvad hun i Sandhed ubrødeligt har holdt gennem fem og tyve Aars mange Omvekslinger af Sorrig og Glæde. Arm i Arm vandrede vi omkring i Skoven og ved Bredderne af Søen og samtalede om Fremtiden.

Vor Lykke var ikke uden Hindringer. Therese vidste, at Faderen havde bestemt hende for den rige Fialtring, og at han var vanskelig at rokke i sine en Gang tagne Beslutninger.

Vor Forlovelse maatte altsaa for det første holdes hemmelig, indtil jeg fik det Embede, som jeg med god Grund snart ventede. Herpaa begyndte vi, som andre forlovede, at lægge Planer til vort huslige Liv; og dette medtog saa lang en Tid, at Solen allerede begyndte at hælde til Nedgang, førend vi mærkede det, og vi selv befandt os ved Ruinerne af det gamle Hald Slot, der ligger smukt paa en Odde i Søen, med sin grønne Vold og mørkrøde Murstykker.

Nu savnede jeg først min Thereses Veninde og vilde just spørge om hende, da hun og — Vang kom os i Møde fra den anden Side af Volden og standsede lige saa overraskede som jeg. Men kun et Øjeblik, og — Mariane kastede sig om Thereses Hals og skjulte sit blussende Ansigt mod hendes Skulder; Vang greb min Haand og drog mig med sig op ad Volden og ned i den Fordybning, som findes mellem dens fire Sider.

„Det er sket!" sagde han; „Fremtiden vil vise, hvor vidt det er rigtigt eller ej — Frøkenen og jeg har byttet Hjerter. Du og din Therese er de eneste, som skal vide det."

I Følelsen af min egen Lyksalighed ønskede jeg inderligt ham en lignende, men kunde alligevel ikke tilbageholde min Forundring over, hvad der havde bragt ham til at handle tvært imod sin første Beslutning.

„Ogsaa det vil jeg skrifte for dig," svarede han. „Jeg kom i Gaar til at tænke over den Sag, og da mærkede jeg først, idet jeg alvorligt forestillede mig Adskillelsen, at jeg virkelig elskede hende; og da jeg var overbevist om, at hun ikke kunde blive lykkelig uden med mig, rejste jeg efter jer og ledsagede Pigerne

herud. Saa snart jeg saa dig bag Møllebakken, og Therese ilede hen til dig, holdt jeg Mariane tilbage og erklærede mig."

Alt dette fortalte han, ikke med en forelskets Ild, men med en Rolighed, som om det havde været en andens Historie; og allerede dengang opstod hos mig en svag Tvivl om, at han mulig kunde have skuffet sig selv med Hensyn til sit eget Hjerte.

„Min Plan er lagt," vedblev han, „den teologiske Vej fører kun til et simpelt Maal, og jeg duer desuden ikke til Præst. Jeg begynder straks at studere Jura; denne Videnskab lønner bedre sine Dyrkere; og saaledes kan jeg haabe, engang at turde byde en Frøken min Haand."

Han fortsatte endnu lidt Udviklingen af Planen, og det med en Besindighed, som slet ikke stemmede med min egen søde Urolighed. Jeg bifaldt derfor det hele uden engang at have hørt det halve og vilde saaledes hos de fleste andre have erhvervet mig Navn af en fornuftig og ærlig Raadgiver; thi dertil udfordres jo blot at bifalde den raadspørgendes egen Mening.

Vang var af ganske modsat Sindelag; han vilde modsiges og vendte den Ryggen, som ikke gjorde det. Men her intervenerede de hulde Piger; inden min Ven kunde faa Stunder at støde sig, var de allerede hos os. Vi satte os i Fordybningen, bandt Ønskeknuder og Blomsterkranse og var lyksalige som Børn. Selv den ellers alvorlige Vang blev munter og hjertelig, og kun over hans Kærestes Aasyn for — undertiden ligesom en Skygge — dunkle Forudfølelser maaske af en skyfuld Fremtid.

Therese havde trykket en Krans af Koblommer og Blaaklokker paa mit Hoved. Jeg tog Haanden, bedækkede den med Kys og sagde:

„Gør vi nu ikke Millers Digtning til Virkelighed? Jeg er din Kronhelm, Therese!" —

Men Marianes Ansigt formørkedes pludseligt, Taarer bævede i hendes Øjne, og med et vemodigt Smil sagde hun til den elskede: „Skal du vorde min Siegwart? saa ulykkelig som han —"

„— Maaske," svarede han bevæget, „men trofast som han."

„Mig er det nok," sagde hun og foldede Hænderne i Skødet, „Gud raader for Lykken" —

„— Og vi for Villien," lagde han til.

Begge Pigerne saa til Jorden og sukkede; de følte vel bedre end deres Elskere, hvor svag og usikker den menneskelige Villie monne være.

Efter nogle Øjeblikkes uhyggelige Tavshed sprang Therese op, raabte: „Her er for trangt," og let som et Kid hoppede hun

op ad Volden, satte sig der og vinkede ad os; vi fulgte og nedlod os hos hende.

Neden under os var den spejlblanke Sø, og paa hin Side Bøgeskoven, hvis øverste Kanter rødmede i Aftensolens Straaler, og videre ud til højre og venstre begrænsedes Søen og Udsigten af brune og grønne bølgedannede Bakker. Fuglesang og Møllevandets Susen var de eneste Toner i den stille, yndige Natur.

Therese lagde sin ene Arm om min Hals, udstrakte den anden og sagde:

„Ak! var dog dette den hele Verden — ikke mere end hvad vi her overskuer; og ikke flere Mennesker i den end vi!" —

„Ønsket er sødt," sagde Vang, „men —"

„— Men daarligt, vil De sige," faldt hun hurtigt ind, „dog derfor maaske saa sødt. Er det ikke saaledes med alle dem, hvis Opfyldelse er umulig eller skjuler sig i det dunkle fjerne? Hvor ofte har jeg som Barn ønsket mig oppe blandt Stjernerne og følt mit hele Væsen betaget af en længselsfuld Vemod, som var mig langt kærere end mine andre virkelige Glæder."

Mariane tilnikkede langsomt Veninden sit Bifald med et Smil, som netop udtrykte denne vemodige Længsel.

Vang, hvorvel selv usædvanlig bevæget, kunde dog ikke ganske betvinge sit Hang til spidsfindig Modsigelse — denne Forstandens Pirren til at anatomere Følelser ligervis som filosofiske Teoremer.

„Hvorfor da," sagde han, „er denne vaagne Drøm saa stakket og saa sjælden?"

„Fordi den er saa skøn," svarede Therese.

„Eller omvendt," lagde han til, „den er skøn, fordi den er sjælden og kort." —

„Deri fejler du," tog jeg Ordet; „de rene, de højere Glæder er i det korteste lige saa lange som Livet; thi de gentager sig ofte, og hver Gang — saa tykkes mig — med tiltagende Klarhed og Styrke. Dette yndefulde Landskab — til Eksempel — vil ofte vise sig for os i Erindringen. Fantasien skal fremtrylle det lige saa klart og levende og med lige saa stor Sandhed, som om Penslen havde fastnet det til Træ eller Lærred. Denne Aftens milde Skønhed vil leve, eller genopleve, saa ofte vi vækker Mindet om den, og dertilligemed alt, hvad nu røres i vore Hjerter og hæver vore Sjæle til Haab og Tro paa noget endnu skønnere end Jorden og varigere end den."

Therese drog min Haand til sine Læber; to store Taarer tin-

drede i hendes stjerneblaa Øjne, hun lagde sin Pande til min Kind og hviskede:

„Min Theodor! gør mig gudfrygtig som du!"

Jeg trykkede hende til mit frydopfyldte Bryst og sagde: „Den, som elsker, kender Gud; thi Gud er Kærlighed." —

Vang bøjede sit Hoved og skjulte sine Øjne i Marianes Haand. Hendes englelige Aasyn smilede gennem Taarer. Jeg vedblev i min Sjæls Begejstring:

„Er der nogen af os lyksalige, som i dette Øjeblik ikke ved, at vor Kærlighed skal overleve vore dødelige Legemer? Skoven hist skal ældes og forgaa, og en anden opvokse paa dens Sted. Søen kan hentørres i Aarenes Løb, og Blomsterne, som opvokser i dens Leje, vil visne. Sidste Sten af denne Oldtidsborg er snart hensmuldret som de Hænder, der rejste den. Støv kommer til Støv; men hvad som er født af Aand, skal ikke se Døden."

Bedeklokkerne klang bag Lyngbjergene. Aftenduggen lagde sig som et Lagen over Søen. Tæt under os hvilede to tamme Svaner jævnsides med Hovedet under Vingen og mindede ogsaa os om Hvilens Tid.

„Det er et Par," sagde Therese, idet vi rejste os, „jeg har kendt dem, siden jeg var lille — og dengang var de allerede gamle. Tiden farer hen over dem, men deres Kærlighed ældes ikke — Theodor! naar ogsaa vi bliver gamle —"

— Hun greb min Haand med begge sine — hendes Øjne fordunkledes — hendes Læber bævede.

Jeg sluttede hende i mine Arme og svarede: „V o r Kærlighed tilhører ikke Tiden."

„Man paastaar," sagde Mariane, idet vi gik ned om Volden, „at naar den ene dør, kan Magen ikke leve — den sørger sig snart til Døde — gid de maatte dø paa een Gang!"

Som hun med et tungsindigt Blik, der røbede, at hun tænkte paa flere end Svanerne, ytrede dette Ønske, traadte en høj, mørk Skikkelse ud mellem Taarnmurene, just som vi gik dem forbi. Den standsede og trak sig tilbage i Skjul. Et svagt Skrig undslap de forskrækkede Piger. Jeg selv blev ej heller ganske vel til Mode ved dette Syn paa et saadant Sted; alle tog vi hurtigere Skridt. Men vi var ikke kommet ret langt, før Vang blev staaende og sagde:

„Hvad var det? har nogen beluret os? — det maa vi vide!" —

„For Guds Skyld —" hviskede Mariane ængstelig og vilde holde ham tilbage; men han traadte dristig hen til Taarnet og raabte:

„Hvem er her?" —

„Hvem skøjer[28] herude?" lød en hul Røst derindefra.

„Tve Knaspere med diernoses Diller[29]," svarede en kvindelig Stemme, og derpaa viste sig atter hin lange Skikkelse, i hvem jeg snart genkendte Langemargrethe, som uden for Marionetteatret saa fortroligt havde tiltalt Forvalter Hiarum. Bag ved hende fremkeg et blegt Mandsansigt, ombusket af tykke Haar.

„Hvad bestiller I der?" spurgte Vang studs.

Kvinden gjorde et dybt, klodset Kniks og svarede i spottende Tone:

„Ingenting, naadig Hr. Baron!"

Derpaa skubbede hun til Manden og sagde: „Hva glaner[30] do ætter? go in aa fak Funker te æ Pulter[31]."

„Kom, Vang! kom!" hviskede jeg; men han blev endnu staaende og spurgte:

„Hvorfor kalder I mig Baron?" —

„Haahaah!" genmælede hun med et hæsligt Grin, „der er saa mange Smaabaroner paa Solholm Gods, som aldrig selv ved af det; I kan lige saa godt være en af dem som en anden, mi bette Faahr!"

Her strakte hun Hovedet længere frem og keg efter Therese med et langt:

„Ih! — hva er det for en bette Jomfru? sikken knøv Jen! hun hører wal aasse Baronen til — ja, ja! hyt sæ for Kaahlfolk aa for Autendoeg. — Gonæt, Bønlill!"

Dermed nikkede hun og forsvandt i Ruinerne.

Der var noget saa skadelystent i denne rædlige Kvindes forblommede Ytringer, som vakte baade Væmmelse og en Slags Benovelse, saadan som man føler den ved ildevarslende Spaadomme, dem Fornuften forkaster uden dog at kunne jage dem bort af Tankerne; en Følelse lig Spøgelsefrygt, der hænger fast i Indbildningen, hvor kækt og ivrigt man end kæmper for at afryste den.

Ogsaa hos Almuen var Langemargrethe en højst uvelkommen Gæst, mer af omtalte Grund end formedelst hendes Røverrygte. Man gav hende derfor med Glæde alt, hvad hun var uforskammet nok til at æske. Og saaledes behøvede hun nu hverken at stjæle eller røve, skønt ingen alligevel tvivlede paa, at hun jo forhen havde øvet begge saa nær beslægtede Haandteringer. Forstyrret ved hende var da saa snart vore Sjæles milde Havblik; og bitterligt erindredes vi om, „at vi ikke var ene i Verden".

Vang især var og blev forstemt hele Hjemvejen. Det var mig klart, at hans Tanker sysselsatte sig mere med den hæslige Natmandskone end med den yndige Pige ved hans Side.

NATMANDSKRIG[32]

Snapstinget var ringet ud[33]; alle fremmede bortrejst. Byen syntes saa øde, saa folketom, som om en Smitsot havde hærget den. Da ogsaa vi fra Solholm om Morgenen drog ud, var vi de eneste, der bragte Liv i de stille Gader. Baronen var til Hest, maaske for at vise sig for Therese i en af hans mest glimrende Skikkelser — thi han var ustridigt en ypperlig Rytter. Vi andre kørte; Hiarum var ikke med, savnedes ej heller.

At min Kæreste v i l d e tage tilbage til det farlige Solholm, og at jeg t i l l o d det, kunde synes underligt; men dels frygtede nu ingen af os mere for Baronen, dels ønskede hun jo at befris for Nærværelsen af Fialtring — hvem Embedssager holdt tilbage i Viborg — og endelig søgte de to Veninder at blive samlede saa længe som muligt: den Tid kunde ikke være langt borte, da j e g maatte adskille dem.

Uden for Porten ventede os et sørgeligt Syn: tæt ved Landevejen befandt sig dengang Rakkerkulen. I samme laa Liget af en nylig dræbt Natmand ved Siden af en flaaet Hund; nogle Markarbejdere stod hos, men vogtede sig vel for at røre ved den afsjælede.

Paa vor Forespørgsel forklarede de, at de under Arbejdet nedenfor i Engen havde hørt et Skud her og straks derpaa set en Rytter galopere Syd efter.

Therese skænkede den ulykkelige et Suk og et medlidende: „Den Stakkel!" og den endnu blødere Mariane en Taare.

Denne foragtede og derfor foragtelige Kastes sørgelige Forfatning blev længe Genstanden for vor Samtale.

„Disse Menneskers Kaar," ytrede Mariane, „er ikke bedre end de vilde Dyrs. De fødes og dør ligesom de, hvor Tilfældet byder: de har Fødeland, men intet Hjem, og kan ej engang nyde den fattige Trøst at dø ved egen Arne og hvile de trætte Lemmer hos henfarne Slægt og Venner. De er fremmede i deres Fædreland, og de er mere udlændiske end selve Jøderne. Den ringeste Bonde

skyr dem som urene Dyr; det Kar, hvoraf han uvillig stiller deres Hunger og slukker deres Tørst, skal intet formaa ham til selv at bruge. Han sætter det paa Jorden ved Siden af Hundekoppen og vilde i Nødsfald hellere betjene sig af denne end af hint. Men det sørgeligste er dog den Uvidenhed, i hvilken de hendrager deres dyriske Liv: de ved ej engang, at der er et bedre til. Om Gud hører de kun hændelsesvis tale som om et dem uvedkommende Væsen og lærer først at kende hans Bud, naar de uvitterlig har overtraadt dem. De undervises først om deres Pligter, naar de straffes, fordi de har forsømt dem; og det ofte i en Alder, da de efter Naturens Orden snart maa fremtræde for en højere, men sikkert barmhjertigere Dommer."

Greben af den ædle Varme, med hvilken hun talte, og vakt til nøjere Anskuelse af en Genstand, der hidtil havde været mig ligegyldig, optog jeg Talens Traad.

„De har den fuldkomneste Ret, min Frøken!" sagde jeg, „Forældre, der har forsømt Børnenes Opdragelse og ladet dem opvokse i Uvidenhed, har visselig tabt deres Ret til siden at straffe dem; Skylden for disses Brøde maa falde tilbage paa dem selv. For sildig og ugrundet er da den almindelige Klage: at Børnene gør dem Skam og Hjertesorg."

Som jeg saaledes talte, drog en vandrende Familie af disse danske Sudras[34] forbi: en midaldrende Mand med en Tværsæk over Akselen og Kæppe i begge Hænderne; en Kvinde, bærende paa Ryggen en Vidiekurv, i hvilken sad eller stod et lidet Barn, indsvøbt i Pjalter, og bagefter tvende halvvoksne Piger.

„Se der!" sagde Therese, „maa Hjertet ikke bløde ved at se dette arme Væsen, der nu sover Uskyldighedens Søvn og mindst drømmer om den gruelige Skæbne, der venter det?" —

„Jeg kunde købe det," sukkede Mariane, „jeg kunde stjæle det, for at udrive det af den Fordærvelse, i hvilken det engang skal nedsynke, hvis ikke Kuld og Nød eller Sygdom tidligere skænker det disse ulykkeliges største Gode — Døden." —

„Jeg ærer disse Følelser," tog Vang Ordet, „men jeg kan ikke ubetinget dele dem; i visse Henseender kunde jeg endog fristes til at misunde de Mennesker, hvis Skæbne tykkes Dem saa aldeles beklagelsesværdig. De sammenligner den med de vilde Dyrs. — Vel! Men de vilde Dyr ejer et af Livets største Goder: F r i h e d e n; den har de til fælles med vilde Mennesker. Ulven — De mindes dog Fabelen? — den magre, men f r i e Ulv vil ikke bytte med den fede, men u f r i e Hund. Der er en Skat i Friheden, som alle Statsbaandets Fordele ikke kan opveje. De mangler fast Hjem;

men saa er de ej heller bundne til et saadant, de finder et alle Vegne, hvor de kommer: de har følgelig m a n g e Hjem, mens vi andre maa lade os nøje med e e t. De mener, at Natmændene ikke ejer en Plet Jord, som de kan kalde deres egen. Tværtimod: hele Jylland — i det mindste dets Heder — tilhører dem, ligesom Ørkenen tilhører Beduinen. De er i Virkeligheden langt større Grundejere end Grever og Baroner — de er sande F r i h e r r e r. Og hvad er det ikke for en ubetalelig Lykke, saaledes at kunne vandre sit hele Liv igennem? At kunne forlade de Steder, som Uheld og Bekymringer har paatrykt et sørgeligt Præg, og derimod at kunne gense, saa ofte man vil, dem, „der drager os til sig med kære Erindringer"? Hvor højt skal vi vel anslaa Sundheden, den søde Frugt af dette omflakkende Liv og den jævnlige Bevægelse i den frie Luft? Er det ikke bedre at sove sund paa Lyng end syg paa Edderdun? Endvidere: de mangler tusinde af vore Bekvemmeligheder og Fornøjelser — o ja! men saa er de ogsaa fri for lige saa mange Ubekvemmeligheder, Sorger og Elendigheder, som ledsager hine og er ufraskillelige Følger af Kultur og statsborgerlig Forening. —

„Den græd aldrig for Guld, som aldrig Guld aatte." De savner ikke vore forfinede Nydelser, fordi de kender dem ikke; men de Indskrænkninger, de Krænkelser, de Sygdomme, som forbitrer disse Nydelser — dem slipper de for og har altsaa endog i denne Henseende meget forud for os. — At de er fremmede i Landet — og dog u d e n f o r Staten: skulde det ikke ogsaa være et Fortrin? De nyder hele Fordelen af Statsforbindelsen: Betryggelse for Liv og Ejendom, uden at trykkes af dens Lænker og uden at skatte til dens Fornødenheder. Lad Statsborgerne længe nok foragte dem! de selv er lige saa sorgløse som lovløse; og for at sige alt med to Ord: lykkelige Naturmennesker."

Baronen, som imidlertid var kommet paa Siden af Vognen og havde hørt det meste af Vangs Forsvarstale, ytrede leende sit Bifald med samme, læggende til:

„De glemmer dog noget, min kære Vang! vore Kæltringers ægteskabelige — eller, om man saa vil, uægteskabelige Forhold. Jeg mener ikke Flerkoneriet — en Mand kan have nok i een — men den Frihed, som de ogsaa heri nyder, nemlig at de, som ikke længer kan forenes, straks uden Vidtløftighed kan adskilles. Det Baand, som holder dem sammen, kan løses, lige saa let som det knyttes; lige saa hurtig som Kæppen gaar fra en Haand i en anden. Hvor mange Ægtefolk maatte ikke ønske, at Hymens Rosenkæde var en Hesselstok[35], der kunde slænges bort, eller —"

her kastede han et gennemtrængende Blik til Therese — „skænkes til en kærere Genstand!" —

Derpaa gav han sin Hest Sporen; Therese gav mig et Tryk med Albuen; men Mariane slog Øjnene ned — hun bluedes over sin Fader.

Imidlertid var vi kommet gennem en Strækning af Hald Skov og havde nu til vor venstre Side Slottet og hele den før omtalte skønne Udsigt. Mine Øjne søgte Ruinerne og fandt dem; Thereses Haandtryk sagde mig, at ogsaa hendes Tanker var der. — Men snart rullede vi gennem det sidste Stykke af Skoven og havde nu intet andet for os end den sorte Hede.

Langt inde i denne, paa den højeste Strækning af den vide Slette ligger Kolonibyen Grønhøj med sine opdyrkede Marker, en Oase midt i Ørkenen. —

Solen var allerede højt oppe, Luften stille og varm. Byens Huse syntes i en Frastand at være levende: de steg og sank, smeltede sammen og adskiltes igen. Snart svævede de som paa Stylter i Luften, og snart indkrympedes de til en eneste uformelig Masse; i det ene Øjeblik lignede de Træstammer uden Toppe, og i det næste Skibe med udspændte Sejl. Vang kaldte det en Dans af Elefanter. Vi alle forlystede os over dette — især for mig — saa uvante Syn og dannede, med Indbildningens Hjælp, alle Haande vidunderlige Skikkelser af levende og livløst. —

Men alt som vi kom nærmere, forsvandt Kogleriet, og endelig stod Byen fast og ubevægelig foran os.

Den var bestemt til Bedested; og medens Hestene fodredes, havde vi i Sinde at gøre os bekendte med dens tyske Nybyggere. Vi lod altsaa holde uden for Kroen, men hørte straks saadan Støj derinde, at vi nok kunde slutte, der var Slagsmaal. Grove og fine Stemmer brølede og hvinede i skærende Sammenblanding; men Mundkampen førtes paa det for alle andre uforstaaelige Kæltringmaal. —

Kusken befaledes at køre hen til næste Gaard, da en Kone kom farende ud fra Krigens Skueplads og skreg:

„Gott behüte! sie spoliren alles im Hause, schlagen Stihle entzwei und prigeln sich mit den Sticken; Gott, mein Erleser!"

„Hvem?" spurgte vi.

„He! die Natmänner!" svarede hun og sprang hurtig ned ad Gaden. —

„Der har vi straks en lille Prøve af Natmandslyksaligheden," sagde Baronen leende og stod af Hesten.

Straks derpaa kom Konen tilbage, førende med sig en under-

sætsig, bredskuldret Mand, hvis sortsmudsige Ansigt og Hænder lod os gætte, at han var Byens Smed. Tilskuerne, som imidlertid var hidstimlet, raabte fornøjede:

„Da ist der starke Pejr! nun krigen sie en Unglick."

Smeden gik alene ind i Huset, hvor vi hørte ham raabe paa godt Jysk: „Hua æ de hæhr! Dæulen skal regier jer!"

Og næsten i samme Øjeblik styrtede den første Kæltring ud paa Næsen; og saaledes udslyngedes en efter en anden af Smedens Jernhænder. Kvinder og Børn fløj af sig selv bagefter.

Da vi troede, at der var gjort lyst, gik Baronen og jeg ind for at bese Valpladsen; men her var endnu et Stykke Arbejde ugjort. Smeden stod uden for en Alkove og søgte forgæves at gribe en, som havde søgt Tilflugt derinde og værgede sig drabelig med tvende lange Knive, samt med en ustandselig Strøm af Skældsord og Forbandelser.

Det var ingen anden end den os nu saa velbekendte Langemargrethe, hvem Angriberen endnu mere opflammede til fortvivlet Modstand ved sine frygtelige Trusler om Benbrud og Pandeknusning, „og vil du ikke herud med det gode," sluttede han, „saa skal jeg vel hitte paa Raad."

Med disse Ord for han ud af Stuen. —

Vi søgte nu at formaa hende til Flugt; men hun satte sig opret i Sengen med Mordværktøjet i de senefulde Mandfolkehænder og forsikrede paa det bestemteste, at hun ikke veg af Stedet, med mindre hun fik sikkert Løfte om fri og uhindret Bortgang.

Jeg troede at turde give hende dette, men Baronen gik imellem og hviskede, at vi først skulde se, hvad Smeden vilde gøre.

I det samme kom denne ind med en Jernstang, der var gloende i den ene Ende, og som han rimeligvis havde snappet ud af Smedeessen.

„Nu skal jeg varme dit Snydeskaft," raabte han fnysende af Vrede; hans store, blaa Øjne rullede vildt i det mørke Ansigt, og Fraaden stod ham om Munden.

Jeg frygtede, at det nu vilde gaa paa Livet løs, og greb derfor den rasende i Armen, stillende mig som et Brystværn foran Alkoven, og sagde ham, saa hurtig som Tungen vilde løbe, at han stod i Begreb med at gøre en dobbelt Ulykke, myrde Kvinden og stikke Ild i Huset, og at Banden sikkerlig siden efter vilde hævne sig.

Denne sidste Forestilling virkede vel kraftigst, især da den understøttedes af Amazonens hermed overensstemmende Trusler: „Brænd mig kun!" skreg hun, „brænd mig kun, Pe'r Smed! men

den r ø d e K o k skal snart gale over dig og alle I tyske Hunde! Jeg har endnu tolv Sønner levende, Pejr!" —

Ogsaa Baronen fandt, at det var paa Tiden at intervenere; og saaledes afkøledes Smeden tillige med hans Vaaben. —

Da Freden, for hvis Overholdelse vi tvende Mæglere borgede, saaledes var sluttet, strakte Kvinden paa engang begge sine lange Ben ud af Alkoven og stod i eet Spring paa Gulvet. Med en Rolighed, som om intet var forefaldet, foldede hun sine Knive sammen og stak dem i Lommerne.

Derefter fæstede hun sine gulgrønne Katteøjne et Sekund stift paa mig, hvæsede: „Tak, bette Mosjø!" og bøjende sig tættere hen til mig, lagde hun sagte til: „kommer Han eller H a n s nogen Tid i L a b e e t e n[36], saa kan Han tale mig til; ved Galgehøj — den ligger mellem Solholm og Langebæk — kan Han træffe mig eller en af mine hver Midnat — men lad ingen vide det!"

Hermed gik hun hurtig bort; vi andre fulgte efter.

Ved den ene Ende af Byen stod endnu de krigsførende Magter i tvende Hobe, med hele den brede Gade imellem sig, i Færd med at rense sig for Blod og forbinde deres Saar, af hvilke dog intet lod til at være farligt. Thi skønt de i Haandgemæng undertiden gør Brug af Knive, vogter de sig dog for at give Ulivssaar — ligesom i de Dueller, hvor Vedtægten er kun at hugge efter Arme og Ben. Derfor mister højst sjælden nogen Livet i deres Fejder. Kun Forræderier og den, som vilde røbe Hemmeligheden af deres Sprog, straffes med Døden. —

Uagtet altsaa, at Knive og Kæppe hvilede, var dog Taleredskaberne — især de kvindelige — i fuld Virksomhed: Skældsord, Eder og Trusler (af Tonen sluttede jeg, det maatte være saadanne) fløj som Granater eller Stinkpotter frem og tilbage over Gaden. Langemargrethe stillede sig ufortøvet i Spidsen for den ene Trop, som derved straks syntes at erholde en betydelig Overvægt.

Men Smeden raabte til dem med sin Tordenstemme, at dersom de havde mere at afgøre med hinanden, skulde de pakke sig ud af Byen; der maatte de gøre sig saa lystige, som de vilde.

De fulgte Befalingen og drog af Sted, hvert Parti ved sin Side af den brede Landevej, men under uophørligt Mundhuggeri. Om det siden fra disse skarpe Noter atter kom til Fjendtligheder, ved jeg ikke, da vi rejste ad den modsatte Kant.

Inden vi forlod Byen, erfarede vi Krigens Aarsag: den samme, som førte Grækerne til Troja og Maurerne til Spanien. En af

Margrethes haabefulde Sønner havde nemlig lokket en Dill til sig fra hendes første Elsker. Da denne hørte til en Bande, som længe havde staaet paa en spændt Fod med den Axelmargrethske og den for nærværende Tid var langt talrigere, havde den opsøgt Fjenden der i Kroen og vovet et Slag, der dog, efter kyndiges Mening, vilde faldet uheldigt ud, formedelst hin Families legemlige Styrke og Øvelse i at bruge den.

HEKSEN

Det var ikke en Time efter Ankomsten til Solholm, førend Mariane og Therese, til Baronens Forundring og kendelige Misnøje, kørte til Langebæk Præstegaard paa uvis Tid. Jeg blev tilbage. Men just dette vakte Mistanke hos ham.

Med aaben Mine og det ærligste Ansigt af Verden spurgte han mig, hvorfor ingen gjorde Damerne Følgeskab.

Jeg svarede med samme kunstlede Naturlighed: „Fordi de ikke vilde have nogen med."

„Hm!" sagde han muntert; „saa faar vi se, hvordan vi kan more os selv."

Det var mig og min Ven behageligt, at Baronen overlod os til os selv; og søgte vi derfor straks ud i det frie, hvor da Emnet for vor Samtale er let at gætte. Vi kom under Løbet af samme tæt forbi Skyttehuset. Vang greb mig om Armen, spørgende, om vi ikke skulde besøge Heksen.

Uagtet en lønlig Modbydelighed for dette Væsen fulgte jeg dog med ham ind.

Jeg har set arrige Kvinder i Vredens højeste Grad, jeg har set frække Kvinder, hos hvem den sidste Gnist af Blufærdighed for længst var udslukket; jeg har set dem paa det nederste Trin af aandelig og legemlig Fordærvelse og Elendighed; men ingen har nogen Sinde vist sig for mig i saa grufuld en Skikkelse som denne.

Det var langtfra ikke Udtrykket af nogen som helst frygtelig Lidenskab eller Last; tværtimod, det var snarere den fuldkomne Mangel og glatte Sporløshed af begge. Hint antyder dog Mennesket, om end i dets dybeste Fornedrelse; dette har noget saa

spøgelseagtigt, saa infernalsk, at Hjertet indkrymper sig, og Blodet isner.

Hendes Ansigt var ligfarvet, hendes smalle Læber bleggraa, de store, grønlige Øjne matte, matte som anløbet Glas, jeg kunde sige hartad brustne som en døendes; og i hele dette Dødningaasyn ikke det svageste Glimt af indvortes Liv, ikke Spor af Tanke eller Følelse. Jeg ved i Naturen ingen Lignelse herfor, medmindre det skulde være Lavaskorpen over en udbrændt Vulkan. Hvid Skægkappe, hvidt Halsklæde, ja Trøje og Skørt af samme Farve, skønt altsammen faldende noget i gult og graat, fuldendte Aandebilledet; og som hun saaledes sad der alene i det snævre, dunkle Kammer, ubevægelig, stirrende os i Møde, lod hun for mig som en, der var vendt tilbage fra Graven og havde forjaget Beboerne fra sin forrige Vaaning.

Vang bød den frygtelige et „Goddag, Mo'er!" hvortil hun svarede med et langsomt Nik og tog fat paa Bindehosen, som laa i hendes Skød. —

„Jeg ved, at I er klog, Mo'er!" vedblev han, „og kan sige Folk, hvad der skal times dem i Fremtiden. Her er til en Kop Kaffe" — han lagde et Par Rigsorter paa Disken — „vil I ikke spaa denne Mand? han vilde gerne vide sin Skæbne."

Hun betragtede mig stift i nogle Sekunder og sagde derpaa, næsten uden at aabne Læberne: „Er det ogsaa værdt?"

Det var, som om en Gjord blev løsnet om mit Bryst, da jeg hørte menneskelig Stemme fra dette gengangeragtige Væsen, — og tilmed røbede sig en saa sund Fornuftighed i det advarende Spørgsmaal; thi er det ikke en Daarlighed at ville vide, hvad Skæbnens Styrer kærlig skjuler for os? Men Øjeblikket derefter blev jeg saa opmærksom paa det tvetydige i de henkastede Ord; de indeholdt jo en forblommet Tilstaaelse: at hun virkelig besad Spaadomsgave.

Uden at tro paa en saadan følte jeg dog — som saa mange andre — en Nyfigenhed efter at høre, hvad jeg i Forvejen var bestemt for at anse for Tant. Saaledes kastede vore Mødre Salmer op i Nytaarsny, og deres Døtre lagde Kort op for i den tilfældige Blanding at finde Bekræftelse paa et lønligt Ønske.

Jeg gentog min Vens Begæring.

Uden at svare gik Kærlingen hen til Arnen, tog en sort Kaffekedel af Ilden og skænkede sig en Kop, den hun da drak med stor Betænksomhed. —

Nu gik hun tilbage til sin Stol, satte sig og lod Bund-

faldet løbe om i Koppen; hvorpaa hun under dybsindig Beskuelse og i lange Mellemrum gav følgende Orakelsvar:

„Her ligger allerførst et Brev — det er et stort Brev — det lader til, at der kan være Penge i — eller og gode Tidender — se her staar en bette Pige — hun har gode Tanker til Jer — men der staar et Karlfolk vel nær ved hende — og der er nok en ved den anden Side — hillemænd! hvor hun har Bejlere! men den ene ser ud til, at han kun vil holde hende for Nar — hm! de trækkes stærkt om hende — I skal passe vel paa!" — her lod hun Koppen synke og saa mig stift ind i Ansigtet. —

Skønt jeg fornuftigvis maatte antage, at Kvindens Udtydning af Kaffehieroglyferne var paa Slump og saadan, som det kunde passe til flere end mig, saa traf den dog her saa nøje, at jeg atter følte en Slags Benovelse, den jeg søgte at bekæmpe — som ofte prøves mod anden Frygt — ved spottende Trods.

Jeg mindes ikke selv, hvad jeg sagde, men vel, at det havde samme Virkning paa Spaakvinden som en Kugle, der afskydes paa et Spøgelse. Hun betragtede mig blot nogle Sekunder med sit iskolde Dødningeblik, satte Koppen hen og tog atter fat paa sin Bindehose. —

„Vil I ikke slaa op for mig?" spurgte nu Vang.

„En anden Gang," svarede hun, „naar I er ene."

I dette Øjeblik hørtes uden for Huset Hovslagene af en galoperende Hest; og straks efter kom den beskænkede Skytte farende ind med et: „Hol Dich der Deiwel, Du alte Pulverhexe! jetz sage ich Adjes; und Du siehest mich nimmer wieder. Adjes Dänemark! Gott verdamm euch allezusampt!"

Og under bestandig Skælden og Banden rumsterede han omkring i Værelset, lukkede Skabe og Kister op og snappede et og andet, hvormed han fyldte sine Lommer. —

Kærlingen blev rolig ved at binde og fulgte ham med Øjnene uden at mæle et Ord. Først da han nærmede sig den Dragkiste, ved hvilken hun sad, og som formodentlig var hendes Eneejendom, rejste hun sig imod ham: og Buldrianen tumlede tilbage mod Bordbladet, som om han var truffet af et vældigt Næve-pust. Saa pludselig og stærk var Virkningen, at Rusen næsten forsvandt; det vilde Menneske rykkede sig hen mod Udgangen og sagde i en nedstemt Tone:

„Leben Sie wohl, meine Herren! ich muss davon."

Og dermed steg han til Hest og for af Sted, ligesom han var kommet.

Forundrede over dette sælsomme Hastværk, vilde Vang og

jeg ud for at se, hvor han blev af; men Konen vinkede ad ham og sagde: „Bi et bette Korn! — den anden kan gerne gaa."

Vang nikkede til mig og blev. Jeg gik.

Den ridende var allerede langt borte og tog rigtig Vejen ad den Kant, hvor Tyskland ligger. Jeg vandrede langsomt ad Gaarden til, seende mig flere Gange om efter min Ven. Han kom ikke; og jeg blev — om ikke urolig — saa dog underlig til Mode over hans lange Sammenværen med den uhyggelige Kvinde.

Ankommen til Solholm blev jeg ombedt at komme til Baronen, med det Tillæg: at han var upasselig. Jeg fandt ham i Sengen, men uden synligt Ildebefindende.

„De undrer Dem maaske" — tiltalte han mig — „over at se mig her uden kendelig Sygdom; men jeg har et indvortes Tilfælde, som hverken medfører Feber eller synderlig Smerte. Alligevel, har min Læge sagt, vil det engang bringe mig Døden, og førend jeg venter den. Er der intet, som afholder Dem, lad os saa sladre lidt sammen!"

Jeg satte mig ved Sengen og begyndte straks med at fortælle Skyttens Adfærd dernede i Huset og hans Bortrejse.

„Det skal jeg snart forklare Dem," svarede Baronen: „Det er ham, som har skudt den Natmand uden for Viborg. Natmanden havde slaaet hans Hønsehund for Panden, formodentlig for Fedtets Skyld; og nu har han i Fuldskab og Hidsighed brugt Gengældelsens Ret. Det aabenbarede han mig straks efter min Hjemkomst. Jeg skænkede ham Hesten og saa mange Penge, som kan befordre hans Flugt til Holsten. Der er han sikker nok. Om et Aars Tid eller to er Sagen glemt, og saa kommer han maaske igen."

Studsende ytrede jeg uforbeholden min Forundring over, at han kunde have saa stor Medlidenhed med en Morder.

Han smilede og sagde: „Det er saamænd slet ikke af Medlidenhed, jeg har hjulpet ham; men ærlig talt, jeg skøttede ikke om, at en af mine Betjente skulde komme i Bøddelens Hænder; ikke heller om, at alle de andre skulde jages til Tings, hver Gang Herredsfogden fløjtede. Nu er hele Processen endt — De ryster paa Hovedet — er det over min Egoisme? eller over min Aabenhjertighed? — det sidste er rigtignok noget usædvanligt, men jeg finder det unødvendigt at forstille mig for Dem, som en allerede uddannet Mand. Aa, Hr. von Nordstjerne! vi er alle Egoister og intet andet. Alle saakaldte Dyder udspringer af Egoisme. Enten finder man sin Regning ved at være dydig — man

venter Gengæld, god Erstatning for sine Opofrelser — eller man er det af Ærgerrighed, eller man sætter sine Dyder paa Renter og lader dem løbe op for at hæves paa een Gang i det, de kalder et andet Liv; der er vel ogsaa dem, der finder en vis Fornøjelse, en indvortes Kildren i Dyden — den morer dem —"

„— Hr. Baron!" afbrød jeg ham med Harme, „De vil nok prøve mig — eller skulde det virkelig være Deres Alvor, hvad De her siger om Menneskets højeste, ja eneste Gode?"

„*Chaqu'un son goût,*" svarede han; „ja vel! for saa vidt det bringer Fordel, skaffer Agtelse, saa er det ret bravt at være dydig; men De vil ikke nægte mig, at det ofte generer bandsat?"

„Dersom saadanne Grundsætninger var almindelige," svarede jeg, „var jo intet Menneske sikker paa sin Formue eller sit Liv. Dersom Deres Tjener havde sin Herres Tro, da var De jo for længe siden bestjaalet og myrdet."

„Ikke for det," genmælede han; „kan Frygt for Straffen i dette Liv ikke holde ham tilbage, vil den tilkommende, fjerne og uvisse langt mindre gøre det. Og" — her hævede og støttede han sig paa Haanden — „er jeg da en Tyv eller en Morder?"

Han gjorde dette Spørgsmaal med et aldeles godmodigt Smil; men i Tonen laa Ironi.

„Tyven stjæler, naar han hungrer," svarede jeg, „men den rige fortjener ingen Tak, fordi han er ærlig."

„Det er sandt," sagde han; „men der gives flere Laster — kan De bebrejde mig nogen? sig mig rent ud, hvori synder jeg?"

„Hr. Baron!" svarede jeg, „jeg er ikke Deres Skriftefader."

„Jeg bruger heller ingen," sagde han; „men derfor kan De gerne sige, hvad De har paa mit Forhold at udsætte." —

Jeg blev næsten forvirret ved denne sælsomme Paatrængenhed, og de Ord slap mig af Munden: „Det sømmer sig ikke at indtrænge sig i huslige Forhold. —"

„—Aha!" faldt han hurtig ind, „jeg ved, hvad De mener: min Kone? ikke sandt? men hvad ondt gør jeg hende? Vi er Antipoder: hun er lutter Følelse — jeg hylder Fornuften; hun sværmer, og jeg tænker. Jeg lever for denne Verden — hun for den anden. Det er ikke min Skyld, at hun har faaet saa forkert en Opdragelse. Da jeg nu ved, at hun ikke skøtter om mit Selskab, saa forskaaner jeg hende derfor saa meget som muligt. Se det er det hele." —

Da han saaledes selv brød Isen, blev jeg dristigere og sagde: „Hendes Naade tror maaske, at hun har Grund til Jalousi."

„Hm!" svarede han haanligt, „det rejser sig netop af hendes

barnagtige Romangriller — engleren Kærlighed! Troskab til Døden — og efter Døden — og med i Graven, og op af Graven, alt det græsselige Vaas, hvormed de forplumrer deres Hjerner. Jeg følger Naturen; det er den bedste Læremester i alle Henseender, og" — her saa han stift paa mig med den mest sarkastiske Mine — „eller — skulde det være muligt? Jeg mærker nok, at De tror paa meget, som jeg ikke tror — men De tror dog vel aldrig paa Kyskhed? Jeg mener Kvindekyskhed naturligvis —"

Her afbrød Tjeneren denne lærerige Samtale og sparede mig for et bittert Svar. Han bragte et Brev, som Baronen bad om min Tilladelse til at læse.

Jeg greb Lejligheden til at bortfjerne mig og var allerede ude af Døren, da han med Heftighed kaldte mig tilbage.

„Her! behag at læse!" sagde han, rækkende mig Brevet; „jeg tror, vi straks har et Bilag til min sidste Paastand." —

Jeg læste — Præsten i Langebæk lod Baronen prestissimo vide, „at Jomfru Dyber var paa en ubegribelig Maade forsvundet kort efter sin Ankomst til Præstegaarden. De havde forgæves søgt alle Vegne i Nærheden; men hun havde ikke efterladt sig det mindste Spor. Frøkenen var utrøstelig; man ønskede Baronens Nærværelse hisset, samt at hurtig Anstalt maatte føjes til, ved flere ridende at oplede den forsvundne; thi efter hans Mening maatte hun være bortført — om m e d eller i m o d hendes Villie, saa han sig ikke beføjet til at paastaa." —

Jeg blev i det første Øjeblik som forstenet, men i det næste stod den hele Begivenhed for mig som en Spøg — saa utrolig lød Sandheden.

„Det er et Indfald af Damerne," raabte jeg; „de leger Skjul."

Baronen satte et alvorligt Ansigt op og saa mig spørgende ind i Øjnene.

„Det skulde man dog vide," sagde han med Eftertryk; „vil De ikke ride derover — De kunde tage Hovmesteren og Forvalteren med — og lad kun Kusken og et Par Staldkarle ligeledes sætte sig til Hest! De maa tro, det hænger ikke rigtig sammen." —

Nu begyndte jeg selv at tro det; og i ængstelig Spænding fo'r jeg ud for at sætte hans Forslag i Værk. —

Forvalteren havde ikke været hjemme, siden han tog til Snapsting. Vang var for en halv Time siden redet bort uden at sige hvorhen. Højst sælsomt! Med trende Karle jog jeg nu over Hals og Hoved af Sted til Langebæk.

Paa dette Vædderidt krydsede den ene Tanke den anden i mit fortumlede Hoved — som naar det i en mørk Nat lyner fra forskellige Kanter. — Hvor er Vang? hvorfor tager han bort uden at lade mig det vide? Hvor er Forvalteren? er han den sandskyldige? paa egen Regning? eller pr. Kommission? og Baronen? — jeg fandt intet Hvilepunkt for min Mistanke.

LANGEMARGRETHE

Det vilde være umuligt at skildre min Fortvivlelse, da jeg i Præstegaarden i alles forstyrrede Aasyn og Fagter læste Rigtigheden af dette Ulykkesbudskab. Endnu efter saa mange Aars Mellemrum drømmer jeg ikke sjælden den hele Scene om igen, vaagner i den yderste Angest og griber efter den forsvundne, der slumrer roligt ved min Side.

Natten var ikke langt borte, da jeg kom til Langebæk og i Forening med alle derværende gentog den unyttige Eftersøgning. Der var ikke en Vraa i Husene, ikke en Sandgrav, ikke et Vandhul paa en Fjerdingmil deromkring, uden den jo blev ransaget. Præsten holdt utrættelig ud.

Højt ytrede han ingen Gisning; men hans Mening røbede sig alligevel, da han nogle Gange mumlede for sig selv: „frække Synder — stakkels Barn — ikke første Gang — det maa være ham — men h v o r har han ført hende hen — *hic nodus*[37].“

Da vi langt ud paa Aftenen vendte tomhændede tilbage til Præstegaarden, aabenbarede jeg ham mit Forhold til den forsvundne; og nu sagde han mig i Fortrolighed rent ud, at hans Mistanke hvilede paa Baronen. Han mente endvidere, at Forvalteren havde udført Skurkestregen. Kun var det ham ubegribeligt, hvorledes det var gaaet til; thi ingen savnede Therese, før længe efter at hun var væk, ingen fremmed havde før det Tidspunkt været hos hende, og ingen af Gaardens Folk, ej heller af dem, der boede i nærmeste By og Huse, havde mærket nogen, enten ridende eller agende.

I Nøden griber man efter ethvert Redningsmiddel: Heksen og hendes Spaadomme randt mig i Tanker: J e g s k u l d e p a s s e v e l p a a! Skulde hun maaske vidst noget om Anslaget? — endog selv være delagtig? — jeg m a a t t e tale med hende. —

Min egen Hest var blevet forfanget; jeg fik derfor en af Præstens og red ad Solholm til.

Vejen gik tæt forbi den berygtede Galgehøj — det gamle Rettersted for denne Del af Landet — og da jeg nærmede mig den, huskede jeg, at det var der, hvor Langemargrethe tilbød at give Stævnemøde. Ved Højens Fod standsede jeg og saa derop, tænkende paa, om jeg ikke ogsaa skulde forsøge dette Middel. Det var Midnat. Fuldmaanen stod lige over Højen. Da rejste en mørk Skikkelse sig paa dens Top og viste sig med skarpe Omrids i den klare Maaneglans.

Mit Hjerte var for bespændt af Sorg, til at Spøgelsefrygt kunde faa Indpas; jeg anraabte.

„Kendt' Folk," svarede en hvinende Stemme; den lød som Langemargrethes.

Det var virkelig hende; og idet hun gik ned ad Højen, sagde hun:

„Go Auten, bette Junker! er Hans Gæs fløun hen, mens Han sier saa høut?"

Disse Ord ledsagedes af en saare uhyggelig Latter.

„Aa haar ejs lit[38] ætter ham," lagde hun til med sær modbydelig Venlighed; „kahænsæ Han aa wanted[39] aa snakk mæ mæ." —

Jeg var ene med Røverkvinden midt paa den vilde Hede, og værgeløs; alligevel faldt det mig slet ikke ind, at mit Liv kunde være i Fare. Udfaldet retfærdiggjorde min forvovne Tillid til et saa farligt og forvorpent Menneske og beviste derhos, at ogsaa det mest fordærvede dog har e e n god Side — at der — figurlig talt — endog paa det sorteste Hjerte er een hvid Plet, naar man kun ved at finde den.

„Sig mig kun rent ud," tog hun atter til Orde, men paa sit Bondemaal, „om Han ikke har mistet noget, Han nødig vilde af med?"

Jeg fortalte hende mit Tab og spurgte, om hun var i Stand til at bringe mig paa Spor.

„Det var ikke umuligt," svarede hun, „enten er hun der, hvor A mener nu, eller og har J e n n i k e n n ø k k e t[40] hende, for Æsken tog den Kant —"

„— Hvad for en Æske?" — faldt jeg ind. —

„Den," svarede hun, „der kom jagende i Eftermiddags fra Præstegaarden af og ud over Heden; deri har de vel puttet det bette Lam, Han leder om." —

Altsaa var Therese da virkelig bortført i en lukket Vogn;

og hvis kunde den være uden Baronens? Nu vidste jeg, hvorfor han havde anstillet sig syg: for at undgaa Mistanke — og hvorfor han havde ladet mig kalde og opholdt mig med sit smukke Moralsystem.

„Har vi langt til det Sted, I mener?" spurgte jeg ivrig.

„Om en Timestid kan vi være der," svarede hun.

Og dermed drejede hun af fra Vejen og gik foran ind i Heden med sine sædvanlige lange Skridt. —

Mit næste Spørgsmaal: hvem der havde bortført Therese og paa hvis Anstiftelse, vilde hun ikke indlade sig paa at besvare.

„Det kan vel være Ham det samme," sagde hun, „naar Han bare faar hende igen. Det er ikke værdt at slaa Sten efter Hunden, saa længe han tier stille."

Med dette Ordsprog affærdigede hun mig uden at standse i sin Gang.

Utaalmodig som jeg var, tyktes mig, at Vejen fik aldrig Ende; men Frygt for at gøre Kvinden studsig afholdt mig fra at skynde paa hende. Frygt for, at hun kunde føre mig ind i en Røverkule, følte jeg slet ikke. —

Omsider standsede vi ved et Hus, der laa ene i Heden. Min Førerinde pikkede paa Vinduet.

Indenfor raabtes straks: „Hvem der?"

— „Margrethe," svarede hun.

„Hvad vil I her saa silde?" spurgte Stemmen.

„Har I ikke faaet store fremmede idag?" spurgte hun.

„Nej — hvor skulde de komme fra?" svaredes der.

„Det kan ikke nytte, at I nægter det," vedblev hun; „for jeg har selv set, de kom med hende."

„Ja, men de har hentet hende igen," lød det derinde med en anden og finere Stemme; „hun er borte for over tre Timer siden." —

Margrethe vendte Ansigtet om til mig og sagde sagte: „Hun lyver vistnok; — kom og luk op!" raabte hun derpaa, „jeg er ikke alene: herudenfor holder en fornem Herre — det er hans Kæreste, de har taget i Stedet for en anden — stræb og luk op! — han er i Slægt med Bispen og Amtmanden og alle de store." —

I det samme hørte jeg ligesom et svagt Skrig langt borte eller dybt indefra i Huset, og Langemargrethe raabte. „Haa haah! der peb jo Musen — lad os nu komme ind, for ellers gaar det Jer ulykkeligt!"

Jeg sprang af Hesten, hvis Tøjle min besindige Ledsagerske

greb og bandt. Nu gik endelig Døren op, og ind fo'r jeg — hun efter mig.

„Therese!" raabte jeg — hun svarede — en Skodde blev skudt fra en anden Dør derinde, — og den elskede laa i mine Arme.

Langemargrethe vækkede os af vor Henrykkelse ved at klappe mig paa Armen og spørge, om jeg ikke vilde længer frem.

„Jo ganske vist," svarede jeg; „men sig mig først," — henvendte jeg mig til Manden, der stod halvpaaklædt og gloede paa os — „hvem har givet Jer Lov til at indespærre min Kæreste? Og hvem er det, som har ført hende hertil?"

„Det ved vi ikke," tog Konen i Sengen Svaret; „her kom to Morianer — eller og de havde sværtet deres Ansigter — de kom med hende og sagde, at hun var rendt bort fra hendes Forældre, og at vi skulde passe vel paa hende, til Faderen eller Herredsfogden kom og hentede hende." —

Jeg vilde ikke lade mig nøje med dette Svar; men min Førerinde mindede mig om, at det var bedst, jeg stræbte at komme saa snart muligt i Sikkerhed med den genfundne, da Røverne maaske endnu i denne Nat kunde komme og bringe hende til et Sted, hvor vi ikke saa let skulde opdage hende. —

Jeg sagde hende da et velment Farvel og trykkede hende en Pung i Haanden, som hun ogsaa villig modtog. Da jeg var kommet til Hest, og hun havde hjulpet Therese op til mig, raabte hun endnu efter mig i Bortridningen:

„Nu har I hende — pas vel paa hende! — og se til, I kan snart komme langt herfra! Høgen er slem her efter Folks Høns — Lykke paa Jer Rejse!"

Der blev en Fryd i Langebæk Præstegaard; men ingen følte en heftigere end den stakkels Mariane — ak! hun tænkte mindst paa, hvor snart hendes eget Hjertes Lykke skulde tilintetgøres.

Da den første Glædesstorm havde sagtnet sig, var alle naturligvis nysgerrige efter at vide, hvem Røverne monne være, og hvorledes hun saa pludselig og aldeles ubemærket kunde komme bort fra dem. Kun det sidste var hun i Stand til at forklare: som hun nemlig et Øjeblik var sprunget ud for at hente noget, der var glemt i Vognen, staar der et ubekendt Menneske med Pisk i Haanden tæt ved i Porten, kalder hende ved Navn og siger, at hun straks maatte skynde sig herudenfor; Hr. Nordstjerne holdt der med en Vogn og maatte absolut tale med

hende straks om noget af yderste Vigtighed. Hun fulgte da hurtig efter Personen op ad Bakken og hen til Chaisen, som stod derovenfor. Døren fløj op, en Mand i Kappe og med sort Maske sprang ud, greb hende og satte hende ind i Vognen, hvor en anden bandt hende et Klæde om Munden for at dæmpe hendes Skrig. Og nu gik det i stærkeste Fart, men i fuldkommen Tavshed fra Røvernes Side, didhen, hvor jeg med Natmandskonens Bistand havde været saa lykkelig at befri hende.

Da vi næste Morgen raadslog om, hvorhen og hvorledes Therese skulde bringes i Sikkerhed, bragte Postbudet mig et Brev, der indeholdt den glædelige Efterretning, at jeg havde erholdt det ansøgte Embede. Nu turde jeg altsaa træde som Bejler frem for min elskedes Fader; men i det Tilfælde, at han endda skulde afslaa min Begæring og foretrække den rige Republikaner Fialtring, besluttedes, at Kongebrev skulde erhverves, og Vielsen fuldbyrdes af min Ven i al Stilhed, hvorpaa vi ad en Omvej vilde søge vor tilkommende Bopæl i Hovedstaden. —

Da jeg imidlertid hverken turde eller vilde slippe Therese af Øjne, afsendtes et Ilbud til den gamle Dyber med min skriftlige Anmodning om Datterens Haand, og fortalte jeg ham tillige den Fare, hvori hun havde svævet, og af hvilken jeg havde frelst hende.

Vore Tanker henvendte sig nu til Vang, hvis Udeblivelse var os uforklarlig. Men som vi gættede hid og did, kom en af Solholmkarlene, der var fulgt med mig, og leverede mig et Brev, han havde faaet af Hovmesteren, med Befaling ikke at fly mig det før nu. —

Jeg brak — de første Ord, jeg læste, var disse: „Naar du læser dette, er jeg ikke mere —."

— En frygtelig og uventet Tildragelse slaar os endnu heftigere, naar den forkyndes ved Skrifttegn — disse stumme sorte, der kolde og ubevægelige — lig hine med Silkesnore — overbringer os Skæbnens uigenkaldelige Beslutning; at høre den af en levendes Mund formilder det rædselsfulde, deler Skrækken.

Min maa have malet sig klart i mit Aasyn; thi Mariane sank tilbage paa sin Stol, og Therese for hen til mig med et skælvende: „Gud, hvad er der?"

Haanden med det ulyksalige Brev laa paa mit Knæ; der drog som en Taage for mine Øjne. —

Præsten snappede Brevet, kastede Øjnene deri og sagde

straks: „Han lever jo — det er ikke andet end en pludselig Rejse —"

Jeg greb det begærligt igen; og Therese omfavnede Veninden med Trøstens Ord. —

Jeg læste en Linie videre og saa vel Bekræftelse paa Præstens Udsagn; men da jeg alligevel maatte vente et eller andet voldsomt, forlod jeg hurtigt Værelset, uden at Pigerne mærkede det, og ilede ud i Gangen.

Brevet lød saaledes: „Naar du læser dette, er jeg ikke mere i Jylland. Min Skæbne har udviklet sig. Heksen er min Moder — Baronen min Fader — han eller den gale Degn — eller begge to — hun vidste det ikke selv. Jeg gaar til Hamborg og lader mig hverve — Tak for dit korte Venskab! En bedre Lykke i Kærlighed vil jeg oprigtig ønske dig! — Trøst min stakkels Søster! Nu kunde hun jo dog ikke blive min — lev alle vel!

Din Vang.

NB. Hold hemmeligt, hvad du kan!"

Jeg indsaa straks, at Frøken Sonnenthal maatte indvies i en Løndom, som med al sin Rædsomhed indeholdt en Lægedom for hendes dybtsaarede Hjerte. Præsten, hvem jeg ikke kunde tage i Betænkning at meddele samme, var ganske af min Mening, som han og bifaldt, at Veninden var bedst skikket til dette sørgelige Hverv.

Hvor indskrænket og usikker er dog vor Kundskab om det menneskelige Hjerte — vort eget som andres! Hvorledes vi under hvilke som helst Forhold har følt, det ved vi; men de Følelser, som nye og uvante vil opvække, det skal ingen med Bestemthed kunne forudsige.

Da min Kæreste kom tilbage fra Mariane, mente jeg, at denne enten maatte segne under haabløs Kærligheds frygtelige Magt eller og maaske heldigt bekæmpe den som vanhellig og stridende mod guddommelige og menneskelige Love. Ingen af Delene; den herlige Pige hensank vel de første Øjeblikke i dybeste Smerte; men snart hævede hun sig igen med en Kraft, som ikkun ejes af ædle Sjæle.

„Min Kærlighed til ham er dobbelt nu," havde hun sagt; „den første var ren som den anden, men begge maa sammensmelte til een. Tre Engle, Therese! leder os gennem dette korte Liv: Tro, Haab og Kærlighed. Men der kommer en Tid, Therese! da hine forlader os; naar Troen er vorden Vished, og Haabet opfyldt, da bliver Kærligheden ene tilbage."

— Ja i Sandhed! det er den Guds Kraft i de svage, som det

naturlige Menneske ikke fatter. Naturfilosoffen, den foragtelige Sonnenthal, Guddommens og Menneskehedens kolde Spotter, hvor arm og elendig staar han ikke ved Siden af den englefromme, haabrige Datter!

For hende var og Tanken om den uværdige Fader sikkerlig den bitreste Draabe i hendes Malurtbæger. Men hun sank den uden hørlig Klage. Derimod var Sorgen over den elskede Broder mildnet og opklaret af Haabets Sol. Ogsaa skjulte vi for hende hans fortvivlede Beslutning; hun vidste ikke andet, end at han var rejst til København for der at søge Ansættelse eller Befordring. Lige saa lidet erfarede hun, hvo der var hans Moder.

Om Baronen kendte den hele Hemmelighed, ved jeg ikke; men troligt er det. Hans ædle Hustru kom ingen Sinde til Kundskab om samme; den var den eneste, som Datteren ikke delte med hende.

Allerede den følgende Dag erholdt jeg Svar fra Thereses Fader, og det et saadant, som langt overgik vor Forventning; han indvilligede ganske uforbeholdent i vor Forbindelse, ja bestemte den endog til ottende Dagen derefter. Hvad hertil bidrog, var ikke saa meget den Rettighed, jeg havde erhvervet mig til Datterens Haand ved at udfri hende af Røvernes Vold, ej heller min lykkelige Befordring, men meget mere en Uenighed, som pludselig var opstaaet mellem ham og Fialtring, idet denne vilde have det opsætsige Lyon ødelagt i Bund og Grund; Dyber derimod, hvis Handel for en stor Del bestod i Silkevarer, paastod, at Silkevæverne og deres Værksteder skulde skaanes.

Lyons Belejring blev en Medaarsag til min Lykke.

Smertelig var de to Veninders Skilsmisse. Den ene drog nu Opfyldelsen af Livets skønneste Haab i Møde; den anden, uden Haab for denne Verden, skulde, selv dybt nedbøjet af Skæbnens tunge Haand, lette Byrden for en lidende Moder. Kærlighedens Baand var sønderrevet — nu maatte Venskabets ogsaa løses.

Aldrig var mit Hjerte ved nogen Afsked saa blødt som ved denne; først langt borte fra Langebæk kunde jeg hemme mine Taarers Løb. Jeg havde tabt en Ven — tabt ham paa en Maade, der gjorde Tabet dobbelt smerteligt; og min Brud var løsrevet fra den ene af de tvende, mellem hvilke hendes unge Hjerte var delt.

Ofte bortkyssede mine Læber Taarerne fra hendes opsvulmede Øjne, og lige saa ofte frembrød de paa ny. Jeg forestillede hende, hvorledes Venskabet ved Skilsmissen dog ikke var opløst, at det ved Fraværelsen snarere vilde knyttes end fastere, at stadig Brevveksling jo kunde vedligholdes, ja glædeligt Gensyn med Tiden haabes.

„Aldrig i dette Liv," hulkede hun, „jeg ved det: hun sørger sig i Graven."

„Det ved du ikke, kæreste Therese!" svarede jeg, „hun er stærkere, end du tror, thi hun har Gud i sit Hjerte."

Da hun omsider var blevet nogenlunde rolig, gjorde jeg hende endvidere opmærksom paa, at den lidendes Smerter altid forekommer den blødhjertede og deltagende større, end de virkelig er.

„Det kunde jeg aldrig holde ud," siger ofte den, som i lignende Forfatning vilde bære Ulykken med en Styrke, den hidtil ikke anede. Almindeligvis tiltror Mennesket sig selv for meget, men stundom falder det til den modsatte Fejl.

Vort Bryllup blev fejret i al Stilhed og ikkun i ganske faa Vidners Overværelse; vi blev viet i Stuen. Vel havde vi begge ønsket, at denne Handling maatte være foretaget i Kirken; men vi maatte rette os efter min Svigerfader, der paa sin Nyfrankisk ansaa det for en blot borgerlig Akt og gerne skulde ladet det bero paa en simpel Notarialforretning, hvis en saadan havde været tilstrækkelig hjemlet i Lovene.

Den følgende Dag blev vi, efter priselig Skik og Brug, pint med Lykønskninger og til sidst overrasket med en saadan skriftlig fra — Baronen. Det er umuligt at drive Forstillelsen videre: hans Brev var affattet i den artigste og muntreste Tone og sluttede med en venskabelig Bebrejdelse, fordi vi ikke havde taget Afsked med ham, inden vi forlod Egnen. I en Efterskrift tilkendegav han sin Glæde over, at Pigerovet var mislykket, henkastende tillige et Vink, som skulde lede os paa den Formodning, at Fialtring var den sandskyldige. —

Dette var spildt Umage; jeg kunde ikke vildledes. Min første Mistanke steg derimod til moralsk Vished, da jeg erfarede, at han engang tilforn skulde have bortført en uskyldig Pige, som ikke paa almindelig Maade stod til at forføre. Da hun befandt

sig i hans Vold, maatte hun falde; thi hvilke Midler skulde vel være for slette for saa samvittighedsløst et Menneske?

Man kan ikke antage dem bedre end hans Redskaber. Thi at han ved Thereses Bortførelse har betjent sig af Hiarum — hvem han vel alene yndede, fordi han lignede ham selv i moralsk Fordærvelse — samt af den fordrukne Jæger, derom fik hun ved nærmere Eftertanke rimelig Formodning: af den ene hørte hun nemlig nogle Gange hint karakteristiske kalkunske Prust, og den anden stank af Brændevin.

Var dette saa, har Baronen endnu haft en anden Aarsag til at befordre Morderens Flugt end den, han med tilsyneladende Aabenhjertighed betroede mig. —

Det var dernæst mer end sandsynligt, at han tilforn ved lignende smukke Skælmsstykker har brugt saavel hans forrige Bolskab, Heksen, som ogsaa den agtværdige Natmandskvind. Hvorledes skulde ellers denne have kendt hint Smuthul, hvor hun med saadan Sikkerhed søgte og fandt min Brud? Og hvorfor blev hun staaende herved og stræbte at standse al videre Undersøgelse om Ophavsmanden?

Baron Sonnenthals topmaalte Nederdrægtighed blev mig ret indlysende, da jeg hørte den nys omtalte ulykkelige Piges Historie. Jeg forundredes over, at en saadan Forbrydelse kunde gaa saaledes af, uden Følger for Skurken og uden at gøre videre Opsigt.

Fortælleren, en Apoteker og, som Dybers Svoger, en af Bryllupsgæsterne, lo ret hjertelig og mente, at Pigen vistnok selv havde fundet det raadeligst at tie og saa vidt muligt dølge sin egen Skam.

„Baronen har flere Gange," hviskede han mig i Øret, „faaet et vist Medikament i mit Apotek og sikkert nok anvendt det med ønskelig Virkning."

Jeg gøs og takkede Forsynet, som havde frelst min Therese fra den hartad uundgaaelige Fordærvelse.

Otte Dage derefter modtog Hovedstaden det lyksaligste Par inden dens Volde.

GENSYN

Solen skinnede klart den smukke Sommerdag og satte den mangfoldigt afvekslende Egn i livligste Lys: Agermark og Eng, Krat og Kær, Sø og Banke — alt gav et venligt Genskær af Glansen herovenfra; selve Hedepletterne og de lyngtakte Gravhøje var mindre mørke; matte Glædesglimt syntes at formilde deres sædvanlige skumle Udseende.

Men der var kun liden Færdsel paa Landevejen, ad hvilken vi nærmede os det gamle Viborg — Viborg, som jeg nu gensaa første Gang efter mer end to og tyve Aars Forløb. Snapstingets forrige Herlighed var forbi; kun enkelte Ryttere og færre Vogne saas der, hvor det fordum vrimlede af ridende og kørende. Mine to Smaadrenge morede sig ved at lege Skjul med Stadens Taarne, der snart fremsteg og snart forsvandt, alt efter som den bølgeformige Vej førte os op paa Bakker og ned i Dale.

Min Hustru, der sad foran mig, havde rakt mig sin Haand over Bagslaget; Taarer, fremdrevne af mange Erindringer, perlede i hendes Øjne. Mariane syntes hensunken i Tanker ved hendes Side; lange Suk nu og da tilkendegav Dybden og Smerten af de Minder, som beskæftigede hende.

Anledningen til denne Rejse var min Svigerfaders Dødsfald, som indtraf Aaret i Forvejen. Det blev en Nødvendighed for mig selv at se Boets Fordringer inddrevne; saa meget mere som hans efterladte betydelige Formue stod prioriteret i flere Skiftejurisdiktioner, fornemmelig paa Solholms Gods. Saa snart altsaa mine Forretninger i Viborg var til Ende, kørte jeg med min Familie didud, med den Bestemmelse at tage Ophold i Langebæk Præstegaard.

Synet af de Egne, hvor jeg havde tilbragt min Ungdoms skønne og for hele mit efterfølgende Liv saa vigtige Dage, virkede paa mit Hjerte som Toner af en fordums Yndlingsmelodi, der efter mange Aars Mellemrum genvækker de længe indslumrede Følelser. Men Erindringen fremtryller alle hine Begivenheder i et mildere og yndefuldere Lys og — hvis dette Udtryk tilfredsstiller ligestemte Sjæle — i hint mattere, men venlige Morgenskær, der viser os Genstandene uden at blænde vort omsvævende Blik.

Vi bedede, som paa hin Rejse, i Kolonibyen, og hele Natmandsfejden stod levende for mig. Den samme Krokone var

endnu til, og jeg erkyndigede mig straks om Heltinden, den lange Margrethe, der havde haft en saa afgørende Indflydelse paa min og min Thereses Skæbne.

„Hun er i Viborghuset," hed det.

Saaledes benævner Almuen artigt og skaansomt en Bolig, der lige saa vel kan anses som et Asyl for Trang og Alderdom som for en Straffeanstalt for Lovens modvillige Overtrædere.

Det næste Sted, der opfriskede gamle Erindringer, var Landsbyen, hvor det forhen beskrevne Bondebryllup holdtes. Gildegaarden var den første, vi kom til; jeg genkendte den straks, Therese ligesaa.

Hos os begge opstod paa een Gang det Ønske at forny vort Bekendtskab med hine Ægtefolk, med hvem vi den Gang saa heldig byttede Klæder og Roller. Ak, du mægtige Tid! hans aldrende Ansigt og krummede Ryg vidnede om dine ustandselige Virkninger.

Vi spurgte om hans Kone: Hun havde været død og borte for flere Aar siden.

Vi spurgte om hans Børn: han viste paa en kraftfuld Ungkarl og tvende blomstrende Piger. Jeg studsede. Det forekom mig som noget utroligt; saa længe — tyktes mig — kunde han umulig have været gift; Brylluppet stod jo for stakket siden — skulde det virkelig nu være to og tyve Aar? Hvor er de blevet af? Jeg saa til mine egne Børn — et Suk undslap mig — jeg lod køre videre. — Hist var Strædet, hvor Mænd og Karle brødes om den formentlige Brudgom — der stod Huset, hvor jeg mødtes med min bondeklædte Brud.

Jeg lagde min Haand paa min Hustrus Skulder, pegede derhen og hviskede: „Therese, kan du huske?"

Hun tog min Haand, trykkede den mod sin Barm og smilede „mildeligt som Solen i Høst." —

Vejen herfra til Langebæk gik ikke om ad Solholm, og havde den end gjort det, jeg vilde dog taget en anden for Frøken Sonnenthals Skyld. Alligevel, erindrede jeg, kunde man herfra se de saakaldte Solholms Tørveskruer og længe have dem i Sigte. Det undrede mig derfor, at jeg, uagtet Luftens Klarhed, slet ikke kunde faa Øje paa dem. Grunden, som jeg siden erfarede, var denne: at den nuværende Ejer havde nedbrudt dem for at gøre deres Blytag i Penge. Men jeg maa her gaa noget tilbage i Tiden.

Lidet over to Aar efter mit Giftermaal døde Baronen. Det

fandt sig tvært imod alles Forventning, at hans Gæld var saa stor, at Gaard og Gods maatte sælges.

Hiarum, som trolig havde hjulpet til at forarme ham og berige sig selv, blev Køber og ægtede hans Mætresse, Jomfru Urold, der paa sin Side ligeledes havde plukket ham dygtigt. Baronessen forlod det Sted, hvor hun havde henlevet saa mange Kummers Aar, og bosatte sig med Datteren i Viborg. Men ikkun to Aar overlevede hun sin uværdige Ægtefælle. Frøken Sonnenthal valgte nu, til min Kones store Glæde, vort Hus til fremtidigt Opholdssted og blev en anden Moder for mine to Døtre, hvem hun ej alene underviste, men ogsaa indgød sin egen rene Kærlighed til Gud og Dyden.

De var allerede begge lykkelig gifte. Deres Opdragerinde, hvis Skønhed, som ikke tabte ved Udtrykket af stille Tungsind, i Forbindelse med hendes fortræffelige Egenskaber, i de første Aar af hendes Ophold hos os, forskaffede hende flere fortrinlige Tilbud, afslog dem alle.

Det er let indset, at et saadant Hjertes første Kærlighed ogsaa maatte vorde den sidste. — Langtfra ikke for sin Fornøjelse, men fordi hun ikke kunde skilles fra sin Ungdoms Veninde, gjorde hun denne Rejse med, ledet af Skæbnens usynlige Styrer til Maalet for sine jordiske Lidelser og Lønnen for det store Taalmod, med hvilket hun bar dem.

Vi rullede ind i Langebæk Præstegaard. I tre eller fire Aar havde vi slet intet hørt herfra og vidste blot, at han endnu var i Live. En Tjenestepige traadte ud i Døren.

„Er de selv hjemme?" spurgte jeg.

„Præsten er inde," lød Svaret. Vi stod af.

Hun viste os ind i Havestuen, der nu tillige var Studerekammer.

Der sad den gamle Mand i en højrygget Lænestol, med sin Pibe i Munden og sin Bibel foran sig; i Haanden holdt han et Forstørrelsesglas. „Hm!" sagde han for sig selv, „hvem har vi der? — Nyt, som sjælden sker — længe imellem — ingen ser til ham."

Imidlertid hævede han sig langsomt og tiltalte os med et: „Velkommen, de gode Venner! vil De sige mig, hvem De er? for Synet slaar mig fejl nu."

Jeg sagde ham det.

Et Smil opklarede Oldingens mørke Aasyn; han kastede Piben og Glasset og udstrakte sine skælvende Hænder, dem vi greb med inderlig Rørelse.

„Herre Gud!" sagde han, ofte afbrudt af Graad, „mine elskelige Venner! saa ser jeg Dem da endnu engang, før jeg skal heden vandre — hvorledes lever De? — Det er saa længe siden — jeg er saa ene, mine kære! — Ane, sig til Jomfruen, hun skynder sig med noget til de fremmede — det bedste, hun har — De bliver dog hos mig nogle Dage? Sæt Dem, sæt Dem! lad os nu snakke lidt!"

— Vi tog Sæde omkring ham, men var alt for bevægede til at kunne fremføre andet end korte og usammenhængende Spørgsmaal om hans og hans Kones Befindende.

„Min Kone!" sukkede han og foldede sine magre Hænder, „min Christiane! det er tre Aar, siden hun forlod mig — Herren tog hende — hans Villie er den bedste — men jeg er saa ene — saa ene i min høje Alderdom —"

Hænderne faldt ned paa hans Skød — Taarer trillede over hans rynkede Kinder. —

Og virkelig, ved at kaste et Øje omkring i Værelset sporede jeg lettelig, at hun var borte: jeg savnede hin Pænhed og Orden, ved hvilke en god Hustru gør Hjemmet endnu kærere. Det skulde været i hendes Tid, at Edderkopperne ustraffede havde vovet at udspænde deres Garn i Krogene, eller Støvet blevet liggende i Vindueskarmene, eller Huller paa Stolebetræk eller en Rift i Gardinerne forblevet ustoppede! —

Der paafulgte for nogle Øjeblikke en uhyggelig Tavshed. Jeg vilde bryde den, men gjorde det paa en Maade, der atter fornyede Erindringen om bedre Dage.

„Gør De endnu noget af Musiken?" spurgte jeg temmelig tankeløst, men opdagede i det samme Violoncellen i en Krog af Værelset: dens Strenge var borte saa nær som Bassen.

„Det gaar mit Instrument, som det gaar mig selv," svarede han, „vi har kun een Streng, som holder; min brister vel først, vil jeg haabe — nej! jeg har ikke rørt den derhenne, siden min Christiane døde. Der er skønnere Toner, jeg nu længes efter at høre; min Sjæl fornemmer dem allerede i sine stille Timer."

Atter et Ophold. Jeg følte nu, at jeg maatte føre Tankerne ud af det ikkun med sørgelige Minder opfyldte Hus; og ved at lede Samtalen hen paa fordums Venner og Kendinge i Egnen lykkedes det mig efterhaanden at frembringe en mindre vemodig Stemning, ihvorvel mange af de efterspurgte ikke mere vandrede paa Jorden. Blandt disse var ogsaa Oldgranskeren, Kammerraad Urold.

„Det er snart ti Aar siden, han blev højlagt," fortalte Præsten.

Jeg kunde ikke andet end smile ved dette ægte oldnordiske Udtryk, som jeg ansaa for figurligt.

„Jo virkelig!" vedblev han, „ret højlagt, i selve Lushøj, som, siden vi omgravede den, som De nok husker, er benævnet somme Tider Harpegrethes Høj og somme Tider Langmargrethes Høj. Først havde han bestemt, at hans Lig skulde brændes og Asken dels kastes i Havet og dels blandes med Kong Haddings. Men da han siden kom i Tanker om, at den Skik at begrave Ligene ubrændte var ældre, fulgte han denne; dog med den udtrykkelige Betingelse, at de kongelige Levninger skulde nedsættes oven paa hans Kiste." —

Da jeg spurgte om hans fordums Herredsbrødre, berettede han mig, at de var enten døde eller bortflyttede saa nær som Rumsøe, om hvem han udlod sig med megen Bitterhed.

„Han har faaet en stor Forandring," sagde han. „Engang prækede han ikke andet end Fornuft og Moral; men nu foragter han Moralen og fordømmer Fornuften. Han er ellers min Amtsprovst — maa De vide — og saa hovmodig som nogen Pave. Jeg kom for Skade paa et Brev at titulere ham blot Højærværdig; men det varede ikke længe, inden vi fik et Cirkulære, i hvis Konvolut — der havde været brugt til ham selv — stod Højædle og Højærværdige. Jeg ved, at han tilgiver mig aldrig; thi hans Hævngerrighed er saa stor, at den kun kan sammenlignes med hans Gerrighed. Jeg vil alene sige Dem, at han ikke antager nogen til Synsmand, medmindre han forærer ham et Slagtehøved eller lover at dele Gebyrerne med ham, og at han sælger Skoleembeder til den højestbydende." —

Da jeg fornam, at den gamle Mand kom mere og mere i Harnisk, vilde jeg bringe en anden Materie paa Bane og spurgte, om han endnu fik sig en L'hombre?

Men ogsaa her var jeg uheldig. Et langtrukkent Nej sagde mig, hvor meget han savnede en Morskab, der selv for den, som ikke fortjener Navn af Spiller, kan vorde en trængende Nødvendighed.

I min Forlegenhed for et behageligere Emne kastede jeg mine Øjne ud af den aabentstaaende Havedør og saa tvende sælsomme Skikkelser nærme sig med langsomme og afmaalte Trin. Den ene var en liden, meget alderstegen Mand, hvis lange, stride, graalighvide Skæg skjulte det meste af hans indskrumpede Ansigt. Paa Hovedet bar han ligesom et Taarn af mange forskelligt farvede Parykker; hans magre Krop indhylledes af et Klædemon, der havde megen Lighed med en Præstekjole; den

var nemlig knappet foran fra Halsen og lige ned til Fødderne, men lappet med Klude af alle mulige Kulører. Den anden saa ud til at være af Middelalder; han bar et lige saa stærkt Skæg, men ganske sort, samt korte Klæder af mørke Farver, men luvslidte og med Huller for Knæ og Albuer.

Man kunde ikke miskende dem begge for vanvittige; og min Hukommelse sagde mig snart, at den ene var hin „Gale Bertel", som jeg fordum havde set i Klintekirken. —

De standsede uden for Døren; den yngre hilsede fornemt med Haanden og holdt derpaa med Patos og sære Fagter følgende Tale: „Mine Herrer og Damer! De ser her for Dem de tvende, vor Tidsalders største Filosoffer — han det forrige Aarhundredes og jeg det nærværendes. Dette er den store Kant, som smeder Vaaben for Tænkekraften, og jeg er Oken[41] — som bruger dem. Den preussiske Konge har vist mig i Landflygtighed, fordi han frygtede, at jeg skulde støde ham fra Tronen. Intet havde været mig lettere, men jeg nedlader mig ikke til slige Smaating som en Smule Kongerige. De maa vide: jeg er i Stand til at skabe lige saa mange Verdener som min Forgænger her Systemer, og det alene ved min Aands og min Villies store Magt. Da De nu ved en konsekvent Iderække let vil kunne indse, at jeg kan frembringe disse Verdener saa store, som jeg behager: saa kan De lige saa let begribe, at denne Verden er mig for liden og i det hele ikke indrettet efter filosofiske Grundsætninger. Den skal følgelig tilintetgøres; og jeg er nu paa Rejsen til Bergen for at iværksætte dette. De ved af Niels Klim, at der er en Nedgang til Underverdenen. Jeg stiger derned og sprænger hele Kloden som en Bombe ved en eneste simpel Syllogisme og splitter den ad i alle de Atomer, af hvilke den Stymper Xeno engang har sammenflikket den." —

Under Fremsigelsen af denne ultrametafysiske Tale havde den gamle Mand bestandig skottet til ham, nu og da løftet paa Skuldrene og smilet, som om han ynkedes over sin Medfølgers Galskab; men ved Slutningen fremtraadte bag ved dem en hvidklædt kvindelig Skikkelse, i hvilken jeg straks genkendte hin Skyttekone, som Almuen betitlede med Øgenavnet Heksen.

„Hvad bestiller I her? vil I hjem!" sagde hun og løftede truende et Ris i Vejret.

Ved dette Tilraab vendte begge sig hurtig, tog hinanden under Armen og traskede henud ad Haveporten; Kærlingen bagefter.

De var kun kommet nogle faa Skridt bort, førend Præsten slog Hænderne sammen og raabte:

„Min lille Himmeriges Part! det er Vang; nu kender jeg ham paa Gangen."

— Therese udstødte et Skrig og sprang omkring ham hen til Mariane. Hun sad ubevægelig, med Nakken lænet mod Bagslaget af Stolen. Præsten raabte paa Vand.

Jeg greb hendes Haand — den var kold og slap — Øjnene brustne — hendes skønne Hjerte havde ophørt at slaa — og at sørge. — Hun maa allerede straks have kendt den ulykkelige og i samme Øjeblik være berørt af Dødens velgørende Haand.

Begravelsen var forbi, de faa indbudne bortrejst. Vi havde endnu saa meget tilbage af Dagen, at jeg kunde opfylde min dybtsørgende Hustrus Ønske: endnu engang at besøge hin Kirke, hvor vi allerførst saa hinanden. Begge vore Sønner, begærlige efter at se Vesterhavet, ledsagede os.

Klintekirken var nu sit Fald eller Nedbrydelse ganske nær. Den var sunket dybere ned i den sandige Grund. Revnerne havde udvidet sig; Taget var næsten helt afblæst. Ingen Gudstjeneste holdtes mere, den næste Storm vilde sandsynlig nedrive den smalle Sandvold, som der endnu var mellem Gavlen og Bølgernes Vælde.

Det var fuldkomment Havblik; Vandfladen, saa vidt Synet rakte, blank og lysblaa som den skyfri Himmel. Kun tæt udenfor mærkedes en svag og langsom Bevægelse frem og tilbage langs hen med Strandbredden og med en Rislen, ikke stærkere end Bækkens over smaastenig Grund. — Therese og jeg satte os paa Brinken. Hendes Haand hvilte i min, hendes Øjne paa vore Børn, der ivrigt ledte efter Rav nede ved Havstokken og allerede lod til at have grædt deres sidste Taarer for den kære hedenfarne.

Vi sad i Tavshed; vore Tanker fandt ingen Ord. Først da Solen havde tilsmilet Verden sit sidste Farvel, forlod vi den øde Egn, som ved glade og sørgelige Minder bliver os uforglemmelig.

---

[1] Trykt i ,,Samlede Noveller", V. D., 1836. Udarbejdelsen er dog begyndt nogle Aar tidligere, som det fremgaar af et Brev af 7/6 1832 til Ingemann: ,,Hvad mig angaar, da var jeg i Færd med en Roman i stort Format, hvor Skuepladsen er det vestlige Jylland og Tiden den franske Revolution, hvis Virkninger herinde jeg fra min Barndom godt erindrer — jeg var i Færd dermed; men saa kom Anmodningen fra et Par Boghandlere og Opmuntringer fra nogle Venner at udgive mine samlede Noveller — naar det er sket, tager jeg fat igen, om Liv og Evne mig forlenes." (Breve til og fra Ingemann, S. 275).

Novellen er i Anlæg og Tone flere Steder ikke lidet paavirket af Millers ,,Siegwart, eine Klostergeschichte" (nævnet i Kapitlerne ,,Langebæk Præstegaard" og ,,Halds Ruiner"), der var oversat 1778, og i ,,Maaneskinsperioden" og længe efter hørte til de følsomme Hjerters kæreste Læsning. Idet den Millerske Sentimentalitet er lagt over Skildringen af B.s Barndomsegne, bryder der dog Gang paa Gang saadanne ejendommelige, inderlig hjertegrebne Stemninger frem, at man er tilbøjelig til at antage, at der ogsaa her er Tale om en Barndomserindring, at Klosterhistorien har været i den brogede Lekture, B. i Drengeaarene tog for sig af. Der kan i denne Sammenhæng gøres opmærksom paa, at det i Indledningen til Novellen ,,Eneste Barn" berøres, hvorledes Drengen og Frøken Schinkel sympatiserede i Millers Klosterhistorie.

Et tredje Moment i Novellens Tilblivelse er, at B. i Forvejen var blevet nøjere bekendt med Jyllands Klitegne. D. 8. Aug. 1833 skriver han herom til Ingemann: ,,I Aar har jeg selvtredje berejst en Strækning af Jyllands Vestkyst; den Rejse glemmer jeg aldrig. Kom engang og se! Du vil ikke fortryde det. Mere vil jeg ikke sige, thi det, jeg saa, er for meget til et Brev og kommer vel engang i en Roman af større Omfang." (Breve til og fra Ingemann, S. 285.)

[2] Der er her Tale om den forrige Agger Kirke, beliggende paa den sydlige Del af Lerbakken Aggersbjerg. Kirkegaardsdiget laa 1694 endnu 1000 Alen fra Kysten; 1838, da Kirken maatte opgives, stak Kister og Ben fra af Skrænten; 1839 var den sidste Rest forsvundet, og nu ligger dens Plads et godt Stykke ude i Havet. (Trap: ,,Danmark", 3. Udg., 4. B. S. 286.)

I ,,Vestlig Profil af den cimbriske Halvø" vender B. tilbage til Novellens Klintekirke, om hvilken det S. 74—75 hedder:

,,Agger Kirke havde staaet et Aartusinde, sikker, urokket, paa sin Grundvold af Sand. Da kom der atten Hundrede og tyve Aar efter Kirkekongens Komme til Verden saadanne Storme, at i et Efteraar underhuledes, faldt, og forsvandt to Hundrede Fod af Kirkens gamle stærke Brystværn mod Havet.

Jeg har set Ødelæggelsen. Kirkegavlen var nu kun nogle Skridt fra Havbrinken. I den øvre Kant af denne fremstak gennem den hvide Sand Ligkister og Stumper af ældre, halvforraadnede Sovekamre; en bleget Hovedskal keg op mod Dagens Lys; tvende hud- og kødløse Ben dinglede ud over Klinten, som til en ny Vandring efter den lange Hvile.

Hele Kirkegaarden var overføget af den hvide Havsand, hvis smaafurede Skorpe bar Vidne om Oversprøjtning af Havskummet i Storm. Kirken selv var synligt sunket. Muren var revnet til Armstykkelse, Taget mer end halvt afrevet. Jeg gik ind: Bænke og Stole laa paa Gulvet eller stod paa Hæld, Prædikestolen var bedækket med Støv og Kalk, og Edderkopperne havde udspændt deres Garn i alle Kroge og Hulinger, Altertavlen var overtrukket med Skimmel og Mos.

Allerede længe havde Kirken staaet tom, da den ej uden Livsfare kunde bruges efter sin Bestemmelse. Aggerboerne maatte søge Vestervig Kirke, der for dem næsten var det samme som Jerusalems Tempel for Samaritanerne. Enhver Kirkegang var en Udvandring; de var jo Gæster, selvbudne, blandt

fremmede. Sørgmodige gik de hen, mismodige hjem: skulde de da aldrig mere forsamles hjemme i et eget Gudshus? Jo, det staar der allerede, det nye Tempel, langt længere fra Havet og paa fastere Bund, oprejst ved kærlige Landsmænds broderlige Bistand. Paa dens Indvielsesdag [d. 23. Septbr. 1838] var jeg der til Stede — med mine Tanker og min Salme."

Den Salme, B. ovenfor hentyder til, optog han i „Nyeste Noveller og Digte", 1840. Da den er forbigaaet i alle senere Udgaver, meddeles den her:

Uendelige! Du, hvis Navn
Ej Himles Himle fatte!
Se! Dig til Ære, os til Gavn,
Vi dette Tempel satte.
Er det Din Villie,
Du Enevældige!
Da i Din Varetægt
Det staa fra Slægt til Slægt,
Til alle Dages Ende!

Dig, som betæmmer Havets Vold
Og binder Stormens Vinge,
Vor faste Klippe og vort Skjold,
Vor Tak og Pris vi bringe.
Vor Bøn paa Nødens Dag
Igennem Stormens Brag
Og Bølgens vilde Brus
Vi her fra dette Hus
Op til Din Trone sende.

Du, som til Havet haver sagt,
„Hertil Du Dig tør strække!"
Med egen ubegrænste Magt
Du disse Mure dække!
Din Miskundhed bete,
Du Alforbarmende!
Dæk her Dit Naadesbord,
Giv, at Dit Livsensord
Maa alle Sjæle mætte!

Du, som paa Havet træde kan,
Og i Orkaner blunde,
Vi, Jesu! førte ved din Hand,
Mod evigt Havblik stunde.
Os lede tryggelig,
Igennem Vold og Svig,
Dit Lys paa Livets Sø,
Til vi fra Verdens Ø,
I Himmerig maa havne!

[3] Ti Gange gentaget.

[4] Jvnfr. første Strofes anden Linie i B.s Salme!

[5] Mindre end „pyntet". (B.s Note.)

[6] I denne Præst kendes navnlig ved Novellens Slutning ganske tydeligt Digterens Fader, Niels B.

[7] Med rent Sind ynder jeg trinde Lægge. (Horats.)

[8] Skam faa den, som tænker ilde derom.

[9] Om end Verden styrtede sammen, vilde han ikke rokkes.

[10] ,,Faarenes uendelige Brægen'' er et hos Homer hyppigt forekommende Udtryk. — ,,Naar Faarene blev gennet i By om Aftenen, var der saadan Brægen og Tummel, for Lam og Faar kunde jo ikke finde hinanden.'' (E. T. Kristensen: Det jyske Almueliv, I. S. 19.)

[11] Prøver paa saadanne Hyrdevers findes i ,,Det jyske Almueliv'', S. 19 og ff.

[12] Epiktet. Se ,,Hosekræmmeren'', nærv. Udg. I. S. 169.

[13] Opiumsrusens.

[14] Du har truffet Sømmet paa Hovedet.

[15] Modellen for denne Baron er med Hensyn til Elskovseventyrene Landsdommer de Schinkel til Hald, hvorom nærmere i Novellen ,,Eneste Barn''.

[16] Snapstinget — B. skriver altid ,,Snabstinget'', se ,,Oldsagn paa Alheden'', Note 13. — var Navnet paa den Termin, der for Jyllands Vedkommende var fastsat til Kapitalers Omsætning og Renters Erlæggelse. Terminen havde sit Navn efter det gamle Landsting, der ogsaa kaldtes Snapslandstinget, nævnet allerede i et Dokument af 1442. (Ursin: Stiftsstaden Viborg, 1849, S. 266, og Samlinger til jysk Historie, I. S. 66.) Da desuden Dokumenter angaaende jyske Herregaarde indtil 1805 skulde tinglæses i Viborg, kaldte denne Termin en meget stor Menneskemængde, deriblandt mange Udlændinge, til Byen, og det var almindeligt, at Adelen for Snapstingets Skyld havde Gaarde i Byen, der stod tomme uden for Terminen, saaledes som det fortælles her i Novellen. Et Værelse for Snapstingstiden kostede 8 Specier, og det var derfor Regelen, at de i Byen indlogerede Latinskolediscipleme maatte drage bort saa længe, og dog var det ikke sjældent, at selv Rangspersoner maatte tilbringe Nætterne i deres Vogne. I Terminen faldt det store Snapstingsmarked, der indtil 1805 varede 14 Dage. Det hidkaldte Skuespillere og en Mængde Gøglere og var at betragte som Jyllands Dyrehavsbakke. Som berørt i Novellens Slutning tabte Markedet sin Anseelse kort efter d. 19. Aarhundredes Begyndelse; ved Aarhundredets Midte var det ganske uden Betydning. (A. Møller: ,,Viborg Latinskole for 50 Aar siden'', i ,,Vor Ungdom'', 1899, S. 341.) Et af Viborg Markeder hedder dog endnu Snapstingsmarkedet.

[17] Et Vokskabinet paa Viborg Snapsting skildres i ,,Jyllandsrejse''. (P. L. Møllers Udgave af Digtene, II. S. 59—61.)

[18] Et Marionetteater paa Snapstinget vises i ,,Jyllandsrejse'' (S. 54—59). Ogsaa

> ,,Her vises hele vort jordiske Liv,
> Akkurat som det er i et Perspektiv,
> Med alle dets Dyder og alle dets Fejl.''

[19] For at begribe Grunden saavel til denne som Ondskaben i Baronens ufuldendte Spørgsmaal maa man vide, at der efter almindeligt Sagn var Natmandsblod i Peder Hiarum; hans Bedstemoder skulde nemlig have været af denne danske Pariakaste. (B.s Note.)

[20] Det er ikke alene B., der idelig melder om denne berygtede Røverkvinde. Almueoverleveringen fra næsten enhver Egn af Halvøen kender hende, saa en Mængde Træk kan findes i ,,Samlinger til jysk Historie og Topografi'', i E. T. Kristensen: ,,Skattegraveren'' og navnlig i ,,Det jyske Almueliv'', V. S. 273—75. Sagnet knytter hende særlig til Nørre Vosborg, i hvis Fængsel hun har siddet. I et Brev (paa det kgl. Bibliotek) til Thiele siger B., at han i i sin Barndom har set hende. I B.s Livstragedie, II. S. 124 oplyser Aakjær,

at hendes virkelige Navn var Anna Margrethe Sørensdatter, og her meddeles to Domme, der overgik hende. Sidste Gang inddømtes hun i Viborg Tugthus paa Livstid. Her døde hun 30. Oktr. 1794, 76 Aar gl.

[21] Kryptkirken. (B.s Note.)

[22] ,,Fra Viborg til Asmild Kloster var indtil for 30 Aar siden Færgefart; men da anlagde afdøde Justitsraad Bruun en Vase med Bro over Søen.'' (B.s Beskrivelse af Viborg Amt. 1839, S. 32.)

[23] Vandmølle i Dollerup Sogn, kort fra Hald Sø. Et Billede i Gottlieb Christensens Bog ,,Viborg og Omegn'', 1873, S. 31 viser Vandmøllens maleriske Beliggenhed, der omtales i næste Kapitel.

[24] Halvøens Spillefugle gav Møde paa Snapstinget. I et i Gottlieb Christensens ovenanførte Bog nærmere betegnet Hus paa Nytorv ,,spilledes den Gang højt Hasardspil (Farao, Bazet), medens en Opvarter for Bankørens Regning bød Vin og andre Drikkevarer om for at oplive de spillende ... I Sideværelset yderst mod Øst var der atter højt Spil. Her sad den lille vævre tyske Hannibal som Bankør i ,,Schwarz und Rot''-Spillet, og gamle Viborgensere ved endnu meget at fortælle om de vekslende Scener, der her tildrog sig. Det var ingen Sjældenhed, at en ulykkelig Spiller slukkede sin Sorg i Søen. Vist er det, at Snapstingsklokken for mange har været en Dødsklokke, der ringede baade deres Velfærd og dem selv til Graven, og træffende for manges Vedkommende var den Tale, at man rejste til Viborg Snapsting med ,,den rige Mand'', holdt saa ,,den store Nadver'' og vendte hjem som ,,det fortabte Faar''. (Sigter til de 3 Søndagsevangelier i Snapstingstiden, 1ste, 2den og 3die Søndag efter Trinitatis).'' (Viborg og Omegn S. 20.)

[25] Terroristen St. Just. (B.s Note.)

[26] Lamballe. (B.s Note.)

[27] Dumas. (B.s Note.)

[28] gaar omkring. (B.s Note.)

[29] To Knøse med deres Smaapiger. (B.s Note.)

[30] glor. (B.s Note.)

[31] gør Ild til Grøden. (B.s Note.)

[32] Denne Natmandskrig ,,forefaldt i min Barndom og i Nærheden af mit Fødested, Vium,'' skriver B. i det førnævnede Brev til Thiele.

[33] Snapstinget aabnedes og sluttedes ved Ringning med Domkirkens største Klokke.

[34] Originalen har Trykfejlen ,,Sulers''; P. L. Møller har rettet til ,,Pariaer''.

[35] Se Novellen ,,Kæltringliv'', Note 2!

[36] Yderst slem Forlegenhed, af hvilken man vanskelig udreder sig selv. (B.s Note.)

[37] Der er Knuden.

[38] ventet med Længsel. (B.s Note.)

[39] ogsaa behøvede.

[40] Fanden taget. (B.s Note.)

[41] Tysk Filosof (1779—1851) af Schellings Skole. Han er et af de sørgeligste Eksempler paa, hvad Spekulation kan lede til i positive Videnskaber. B. nævner ham i ,,Min Tidsalder'', S. 101, hvor der ivres stærkt mod den spekulative Filosofi.

FÆRGEBORG[1]

Midt i Thiodi[2], midt imellem Havet og Fjorden ruller Sjørring Sø[3] sine mildere Bølger. Dens Dybheder vrimler af Ferskvandsfisk, og dens vidtstrakte Overflade af Svømmefugle. Dens siv- og rørtakte Holme er ikke ubeboede: de er Sommervaaninger for Taen[4] og Anden og Graagaasen; men de maa som oftest betale Huslejen med deres eget eller deres Børns Blod; thi Jægere vil hverken vide af Henstand eller Eftergivelse. — Naa da — dem derom! Hver sit! og Jægeren sin Lyst! Men en anden Lyst drager mig didhen til hin ophøjede Ø, hvis Murstensbrokker liger ud gennem Grønskorpen, hvor en Trappe af mosgroede Graasten hvisker og mumler om, at her engang for længe siden har staaet en Borg — Ridderborg eller Røverborg eller begge i eet — det ved vel ingen — Hvad melder Sagnet? Lad høre!

Færgeborg hedder Stedet, og man vil have til, at her i fordum Tid har været Færgested, da Sjørung Sø skal have strakt sine Arme til Havet paa den ene og Fjorden paa den anden Side og saaledes skaaret Thyland i tvende Dele.

Som jeg nu skulde fortælle, saa var der engang to Brødre, som ejede Borgen. Og det var to h w a l l[5] og b o w n[6] Karle, men begge to slemme efter Penge og Piger. De var aldrig hjemme paa een Gang, men naar den ene sad paa Borgen, var den anden paa Farten, og saaledes skiftedes de til at bjerge og fortære.

I samme Godlag boede der en rig Bonde paa Mors, og han havde en Datter saa dejlig, at hendes lige ikke fandtes i tretten Herreder og syv Kongeriger. Der var da mange gode[7] Folk, der bejlede til hende, men hun sagde nej til dem alle sammen, fordi hun holdt af en anden. Og hvem det saa var, skal jeg snart sige os, for det var hendes Faders Faarehyrde. Denne her Kumpen, da han endnu kun var en Støvlingsknægt[8] og havde hverken Fader eller Moder, gik han omkring og fægtede[9]. Og saa kom han da ogsaa en Dag framm[10] til Bolles — for saadan hed Bonden

med den lækre Datter. Pjaltet og forreven saa han ud, og den ene Klud slog til den anden. Saa spurgte Bonden ham, om han vilde blive og vogte hans Grise. Det sagde han ja til; og saa blev han og fik noget i Bælgen og noget paa Kroppen. Som han nu blev større, forfremmedes han til Faarehyrde. Og han groede godt til og blev saa knøv en Karl, som nogen vilde se for Øjne, men hede[11] sig kunde han ikke, for han fik ikke andet Klædemon, end hvad Bonden havde slidt og kastet af.

Saa skete det engang, at Ka'bolles — saadan kaldte de den rige Bondes den dolle[12] Datter — at hun en Nat blev rent henne, og de kunde hverken finde hende oppe eller nede. Og de ledte, og de spurgte dem for baade hist og her, men væk var hun, og væk blev hun. Men jeg kan gerne sige os, hvor hun var: for det var den ene af Røverne paa Færgeborg, som havde faaet Snu om hende; og han havde stjaalet hende ud ved Nattetide; og der var ingen, som mærkede det, for han havde kastet Søvn paa hver en Sjæl i Bondens Gaard.

Hvad skal vi sige: Bonden var ikke meget glad ved dette her Pusmageri; og han lovede ud, at hvem der kunde skaffe ham Karen igen, han skulde faa baade hende og de halve af alle hans Penge.

Det var godt nok; det var ikke alt godt; for hvor var hun?

Men Boer — for saadan hed Hyrden — han tænkte ved sig selv: Mon hun ikke er paa Færgeborg? Og saa tog han Fod i Haand og listede sig af ned til Vilsund og tiggede Færgemanden der til at sætte sig over med nogle andre flere til Thy. Da han havde faaet Foden i Land der, trissede han af til Færgeborg og bad om, at Vagten vilde lade Vindebroen gaa ned, saa skulde han synge dem saadan og saadan en Vise.

Saamænd! De lod ham ogsaa komme over til dem, og han sang een Vise og een til og een til; og Vagten kunde ikke blive ked af at høre paa ham. Sørøveren — han, der dengang var hjemme — stod i et Glughul og lagde Øret til denne Syngen, og den huede ham, for Kløren sang nu saa overdreven kønt.

Saa lod han ham hente ind i Slottet og gav ham lidt at leve af; og da han havde ædt og drukket, fik han ham ind i en anden Stue og forlangte af ham, at han skulde synge en Elskovsvise. Det gjorde han og; men det var en, han selv havde lagt om hans Kærlighed til Bondens Datter, og det var saa forblommet, at ingen uden hun selv kunde forstaa, hvad han mente. For han tænkte nok, hun var i Nærheden, som hun ogsaa var. Og da han havde sunget det første Vers, hørte han igennem Væggen et Suk, og

saaledes ved ethvert Vers. Saa sang han da til sidst en Vise om tvende Brødre, der slog hverandre ihjel for en Piges Skyld. Dermed vilde han give sin Hjertenskær et Vink, som heller ikke faldt til Jorden, hvilket I snart skal faa at høre.

Boer bad nu Røveren om at tage ham i sin Tjeneste, hvilket denne ogsaa gjorde, men for det første kun som Stegevender. Men den Bestilling var han stakket ved; thi han kom snart saa langt ind i den slemme Borgherres Kridehus, at han blev baade Potte og Pande hos ham, og de kunde ikke længe paa een Gang være fra hinanden. Derfor er der og somme, der mener, at Boer havde troldet Sørøveren med noget af det her gamle hedenske Kogleri.

Hvordan det var, og hvordan det var ikke: der gik ingen fjorten Dage hen, inden Tjeneren var lige saa godt kendt over alt i Slottet som Herren; og til sidst blev Herren saa smaataabelig, at han tog Boer med ind i Ka'bolles Kammer, at han ved sine Elskovsviser skulde gøre hende føjelig mod Røveren, der hverken med godt eller ondt kunde komme nogen Vej med hende.

Det kan vi nok vide hvad der kom ud af: Boer gav hende lønlige Vink, at hun skulde blive ved at gøre sig haard, og den anden bildte han ind, at han inden næste Nytænding skulde faa sin Vilje med hende. Men inden den Tid var Broderen ventendes fra sit Tog paa Havet. — Og han kom rigtig nok inden den berammede Tid med store Rigdomme, som han var vant til. — Der blev da en Kogen og en Brasen, en Æden og en Drikken og en Spektakel, som Gaarden skulde faldet.

Imidlertid maatte den af Brødrene, der kom sidst, ikke vide, hvilken Fangst den anden havde gjort i den dejlige Bondepige; men Boer listede sig alligevel til at røbe ham Hemmeligheden og gjorde saa vidt og bredt af Pigens store Dejlighed, at den Broder, der ikke havde set hende, blev lige saa forelsket som den anden. Den samme Aften, som de sad og svirede alle sammen, istemmede Boer en Trolddomsvise, og den virkede saa underligt, at Brødrene drog Kniv mod hverandre, og de andre Røvere lige saa; thi nogle holdt med den ene, og nogle med den anden, og de lindede heller ikke, før hver en Kæft laa død paa Gulvet. — Saa tog Boer sin Kæreste ud og alt det Sølv og det Guld og de ædele Stene, som fire Heste kunde slæbe; og dermed kom han hjem til Bolles Gaard og holdt saa Bryllup med stor Herlighed og Glæde.

Der er somme, der vil have til, at Boer var en Kongsøn — saadan en, som Kongen skulde have haft udenom med et Bolskab; men da jeg ikke ved det, saa kan jeg heller ikke sige det.

Nu er ellers Historien ude. Og fra den Tid af kom aldrig nogen levende Sjæl nær til Færgeborg, for det spøgte baade Nat og Dag, kan jeg tro. Til sidst satte de onde Aander Slottet paa den anden Ende; og der staar det endnu, kan jeg tro, og rejser sig vel aldrig mere.

[1] „Færgeborg" er et lille, selvstændigt Kapitel i „Vestlig Profil af den cimbriske Halvø", 1839. Skitsen, der aldrig har været optrykt, minder i Tone og Stil stærkt om „De tre Helligaftener". Fra denne Novelle hidrører enkelte af Ordforklaringerne; andre er meddelt Udgiveren af H. F. Feilberg.

[2] Der menes Thy.

[3] I den 1500 Td. Land store Sjørring Sø (beliggende i Sjørring og Vang Sogne), der udtørredes 1858—62 og nu er meget frugtbart Agerland, fandtes flere Holme; paa en af dem ligger Nordøst for Færgegaard det ældgamle Voldsted Færgeborg.

[4] Ternen.

[5] Hwall: dygtig, tit med lidt ironisk Bibetydning.

[6] Bown: lidt mindre end overmodig (B.s Note til „De tre Helligaftener").

[7] „Gode" betyder (i Thy) „rige". (B.s Note).

[8] Ordet har samme Betydning som „Staarrisknægt" i „De tre Helligaftener": halvvoksen Karl, stor Dreng. Støwling kaldes ogsaa en aarsgammel Gris, er ligeledes Navnet paa en Slags jyske sorte Potter.

[9] Tiggede. (B.s Note).

[10] Biordet fram betegner Bevægelsen ud fra Opholdsstuen til Køkken, Lo, Stald, Bryggers. (Jvnfr. „Vinhandleren og Herremanden", 3. Kap., Visens næstsidste Strofe!).

[11] Se Note 5 under „Fjorten Dage i Jylland"!

[12] Smuk og pæn. (B.s Note.)

LANDSBYDOKTOREN[1]

Fra den skønne Herregaard Frisenborg ser du igennem en lang og mægtig Granallé ned til den lille venlige By Hammel, dog ikke stort mer af samme end Kirken.

Gaa engang derned!

Midt paa den nordre Side af de dødes Have ser du ved Foden af et Træ, som er ældre end nogen af os, et lille Stenmonument, hvorpaa fortælles, at derunder hviler den jordiske Del af Lægen Bredenfeld.

Spørg den første den bedste, der gaar forbi ad Gaden, hvad det var for en Bredenfeld, — endskønt det ikke er saa stakket siden — maaske du ej engang var født, da han døde — og den, du adspørger, lige saa lidt — du vil faa noget at høre, der er baade mærkeligt og sælsomt.

Men for at spare dig Ulejligheden vil jeg straks fortælle dig alt, hvad jeg selv ved om samme Mand.

Han var for det første en Tysker og for det andet en Huslæge for Herskabet, saavel som for hele Godset, i mange Aar. For det tredie var han ogsaa Apoteker og lavede selv alle de Lægemidler, han kunde lave. For det fjerde var han saa stor en Foragter af Penge, at han aldrig tog Betaling af nogen Patient. For det femte var — og forblev han bestandig — Pebersvend. For det sjette var han sædvanligvis i gnavent Humør, og for det syvende og sidste var han en Menneskeven.

Det var en underlig Mand, denne samme Bredenfeld, han holdt ikke Omgang med nogen undtagen med de syge og bestilte slet ikke andet end lave Medikamenter og bruge dem — det forstaar sig: han helbredede mange, som andre Læger havde opgivet; og det var for saa vidt godt nok, naar han ikke havde været saa enfoldig at gøre det ene og alene for sin Fornøjelse.

Han havde saamænd ogsaa en svær Søgning; han gav hver Dag flere Timer ordentlig Audiens, og det endda ikke efter Stand

og Rang, men efter Sygdommens større og mindre Farlighed, hvorved der opstod den Uorden, at en fattig Stodder kunde komme ind førend Greven selv; det var en bagvendt Rangforordning den! Ved en dygtig Tyfus kunde saaledes en, som slet ikke er i Forordningen, rykke op i øverste Klasse; men — det forstaar sig — Herligheden var forbi med Sygdommen, ligervis som den kielske Studenterformands ophører med Majestætens Nærværelse ibidem.

Man kunde i Bredenfelds Tid i udstrakt og uindskrænket Betydning kalde Frisenborg med alt Tilhørende et adeligt Gods; thi inden for dettes Grænser kunde alle og enhver paa den Maade nobiliteres; men uden for formaaede ikke den skønneste Erysipelas pustulosa eller Diabetes mellitus eller andre slige, i Bredenfelds Øjne fortjenstlige, Accidentia at skyde vedkommende ind paa Dørtrinnet i 7de Klasse.

Det var en stor Sjældenhed at Indigenat-Ret blev erhvervet; og denne Naade bevilligedes kun ved indstændige Bønner af en eller anden indfødt, og som tillige var i Doktorens Kridthus — hvor det ogsaa var en Sjeldenhed at komme.

Den gode Bredenfeld døde i sit Kald — ikke som Doktor, men som Apoteker. Han var i Færd med at lave en Salve til udvortes Brug, skar sig i en Finger, en giftig Ingrediens kom i Saaret, Fingren svulmede, Armen svulmede, Giften trængte til Hjertet — som det hedder — slog Apotekeren ihjel og tog Doktoren med sig. Han blev begravet — men ikke forglemt.

(Dersom nogen vil forlange Hjemmel af mig for Bredenfelds efterfølgende Ungdomshistorie, han maa forberede sig paa, at jeg stadig benægter alt, hvad han spørger mig om. Tyven skal anses for en ærlig Mand, saa længe han ikke selv tilstaar, at han har stjaalet. Saa meget mere tør jeg gøre samme Paastand — at jeg nemlig paa en ærlig Maade er kommet i Besiddelse af Bredenfelds Ynglingsliv; og anser jeg den som min lovlige Ejendom, indtil nogen anden bevisliggør en gyldigere Adkomst.)

Paa Kanten af Lyneburgerheden ligger en Kirkeby, hvis Navn nu ikke vil falde mig ind. Her boede den gamle Bredenfeld; men om han var Præst, eller hvad han ellers var, det kan jeg ikke sige.

Den gamle havde bekommet sig ikkun een Arving — vor Frisenborg-Bredenfeld. Denne havde fra sine tidlige Drengeaar af en særdeles Lyst til Urtekundskaben. I Fritimer og nogenlunde Vejr løb han baade i Eng og Mark paa den ene Side og i Heden paa den anden for at plukke Blomster og søge nye Vækster for dermed at forøge sit Herbarium, hvis første Blad indeholdt en Chrysanthemum segetum, paa Dansk: Morgenfrue.

Jeg skal fortælle, hvoraf det kom sig, at saa forhadt Ukrudt som „den onde Urt" nød samme ufortjente Ære som mange onde Konger, at staa i Spidsen for et Folk, det de betragter ikke anderledes end som et Herbarium vivum.

I Bredenfelds Fødeby boede en anden Mand over Bondestanden — hvad han var, ved jeg ikke; og dette kan ogsaa være det samme. Men hans Datter hed Rosine, og han havde heller ikke flere Børn end hende. Hun og den lille Bredenfeld de var lige gamle, og da de kunde begynde at lege og læse sammen, kom de til at holde lige meget af hverandre. Fik de noget godt — enten det nu var for Ganen eller for Øjnene — saa skulde det altid deles. Deraf er det let at begribe, at Rosine fik sin Del ogsaa af Blomsterne, som Legebroderen samlede; og fra den Tid af han begyndte paa sit Herbarium, tog han altid af hver ny Vækst Dubletter med sig til Hjemmet.

Nu traf det sig da hverken værre eller bedre, end at den onde, men smukke Morgenfrue var den første Markblomst, som den lille Botaniker forærede sin lille Allerkæreste. Om deri laa et Varsel af Skæbnen, skal jeg ikke sige, men slethen fortælle, hvorlunde det videre gik med de to smaa Blomsterelskere.

Den gamle Bredenfeld havde sat sig i Hovedet, at hans eneste Søn skulde være Præst — som saa mange Forældre, ikke just nu, men før, har ønsket. Den unge lærte da Latin og Græsk og blev Student og lærte ogsaa Hebraisk og var endelig nær ved at være blevet Præst. Rosine forblev i Forældrenes Hus og lærte, hvad baade en Kone og hendes Mand har Nytte af — alligevel Dygtighed i at lave Mad bliver ikke nær saa højt æstimeret som Dygtighed i at lave latinsk Stil.

Da vor Bredenfeld blev indskrevet paa Højskolen i Göttingen, var han i den Alder, som kaldes den farlige; og Rosine stod føl-

gelig samme Fare for som han. Men ingen af dem var bange for Faren: uden at vakle stormede de ind i Ilden. Paa forstaaeligt Dansk: de elskede hverandre, og det tilstod de for hverandre, og saa lovede de hverandre baade med Haand og Mund, at det skulde saaledes vare ved til evig Tid. („Loven er ærlig, men Holden besværlig" — det vil vi ogsaa her faa at se.)

Begges Forældre kunde godt lide dette Arrangement og byggede ret smukt paa den solide Grundvold, som de unge Mennesker havde lagt; det vil sige: de bestemte, hvor han skulde være Præst, og hvor og hvorledes Brylluppet skulde holdes, og hvad enhver af dem skulde have i Medgift af Borde og Stole og Senge og Sengeklæder og Køkkentøj, med meget mere.

Der fattedes intet andet, end at der i et Tidsrum af fire fem Aar intet skulde komme i Vejen. Men det skete dog.

En Dag, som Rosine kom tilbage fra et Besøg hos Kærestens, skal hun ulykkeligvis møde en ung Herre til Hest. Man hilser hinanden; men Rytteren vendte sin Hest og holdt stille for at se efter Pigen. Det var et uheldigt Møde, som man snart vil indrømme.

Denne unge Herre var nylig blevet virkelig Herre over en stor Hob af de Slaver, der ikke sjælden til sidst bliver Herrer — jeg mener: disse døde Metalstumper, som sætter Liv i Verden. Hr. Goldmann havde derhos arvet et lidet Gods der i Nærheden, og han var nu kommet for at bese det. Men Rosine faldt ham endnu mer i Øjnene end Godset.

Der gives nogle, som paastaar, at der ingen „Hændelse" er til, men at alle Begivenheder udgør en sammenhængende Kæde. Disse Filosoffer finder det meget ulogisk at sige: „Var det ikke sket, saa var det heller ikke sket."

„Begge Dele er sket, altsaa maatte det ske," svarer de.

Saaledes staar det i nærværende Fald til enhver, om man vil sige: „Havde denne Goldmann netop ikke mødt Rosine, saa var Bredenfeld aldrig blevet Læge og havde aldrig rejst til Frisenborg og var ikke heller blevet begravet paa Hammel Kirkegaard og heller ikke blevet Hovedperson i denne her Novelle."

Dette sidste er ganske vist; thi førend Forfatteren blev til, reddede den samme Bredenfeld hans Faders Liv. Men dette er egentlig uden for Sagen — jeg mener: Bredenfelds første og sidste Kærlighedshistorie. Den vil vi nu til igen.

Goldmann udspurgte snart, hvem den smukke Pige var, og hvor hun boede. Og kort efter gjorde han sig et Ærinde did.

Og da Forældrene havde hørt, hvem han var, saa havde de langt fra ikke noget imod, at han kom igen. Og det gjorde han een Gang og to Gange og flere Gange. Og jo oftere han kom, jo mere forelsket var han; det mærkede baade Forældrene og Datteren.

Den sidste fandt en Tid lang sin Smule Kvindeforfængelighed smigret ved Guldmandens Hylding; men siden efter baade frygtede og skyede hun den. Dertil havde hun gyldig Grund; thi Moderen begyndte snart aabenbarligt at fremme den rige Ynglings Hensigter, hvilke denne til sidst lagde for Dagen ved formelig at bejle til den intet mindre end rige Rosine.

Endnu førend han tog dette afgørende Skridt, havde den stakkels Pige skriftligt meddelt Kæresten sin Bekymring; men han tog sig dette ikke saa nær; thi han stolede paa hendes Troskab, hvilket han ogsaa kunde, og paa Forældrenes forhen givne Minde, hvilket han ikke kunde.

Goldmann fik „Nej"; men Moderen havde allerede hemmeligt givet ham sit „Ja".

Faderen gjorde, hvad en svag Mand gør, naar Konen har en stærk Vilje: han lod hende raade, idet han dog, bevæget af bedre Følelser, holdt en juste milieu, det vil sige en Middelvej, som intet eget Maal har, men som falder ind og falder hen til sidst i en af dem paa Siderne.

Rosine fik onde Dage nu, og der gik ingen Time hen, ingen Anledning forbi uden Bebrejdelser og oven i Købet hele Skændeprækener.

Hun var for god og ydmyg en Datter til Opposition; og hun var for kærlig en Elskerinde til at belæsse Kæresten med sin egen Kummer. Men Legemet led under denne passive og uafbrudte Modstand af den aandelige Kraft.

Bredenfeld forlod Universitetet fiks og færdig. Han havde fuldendt sine Studier paa ualmindelig kort Tid. Medens de fleste gik, havde han løbet til Maalet — og dette Maal var Rosine, — Ak! Maalet var forrykket — eller rettere, forandret: Rosens friske Farve var blevet mattere, Stjernernes Glans svagere — Rosine skrantede.

Med svulmende Hjerte og klart skinnende Haab traadte Kandidaten ind i sine Længslers Hjem. Forældrene modtog ham høfligt, men koldt — Datteren var til Sengs, skønt det var midt paa Dagen. Smerteligt for Ynglingen var Gensynet af den elskede — fra Vaaren gled han pludselig ned til det mørke Efteraar.

Dog, det var endnu ikke kommet saa vidt med den kære syge. Hans Nærværelse saavel som Moderens genvundne Minde til deres ved Goldmanns Mellemkomst afbrudte Forbindelse virkede til umiskendelig Forbedring i Rosines Tilstand. Haabet tilsmilede de tvende elskende — ak! Haabet bedrog dem.

Rosine blev ved en Uforsigtighed befalden af en Art Forkølelse. Lægen, som boede i Nærheden, raadspurgtes. Han forordnede en Mikstur. Denne blev brugt ikkun een Gang, men havde en saa betænkelig Virkning, at Lægen hentedes. Saa snart han saa den syges Tilstand, greb han Medicinflasken, besaa den, smagte paa den og erklærede, at den var urigtigt tillavet paa Apoteket.

Enten det nu var virkelig saa, eller Forseelsen var hans: det blev bestandig slettere med Patienten, og hvad hun siden fik, gjorde det ikke bedre.

Gunstige Læser! — for Læserinder gør jeg her ingen Undskyldning, de ved vel selv hvorfor — tilgiv, at jeg engang fører dig til en Sygeseng! Du er nu saa vant til disse Bryllupper, og deri har sagtens jeg selv nogen Skyld; mod Begravelse har du vist ikke heller noget; men Sygestuer! — Vær ikke bange! her er intet andet smitsom end Sorgen; men Sorgen er en fortrinlig Ingrediens i Livets Mikstur.

Den første, jeg i den døendes Værelse vil gøre dig opmærksom paa er Moderen: hun staar — dog saaledes, at Datteren ikke kan se hende — og lægger Ligklæderne til Rette. Hun har allerede meget pænt sammenfoldet den hvide Brudekjole og ordner nu, oven paa denne, Natkappen, Manchetterne og de sorte Sløjfer. Hun gør det alt med en Orden og en Betænksomhed, der viser, at for hende er Begravelsen vigtigere end Døden.

Faderen sidder bag ved Hovedgærdet med foldede Hænder, betragter med stille Kummer sin eneste og sidste Glæde paa Jorden, der nu saa snart skal fratages ham. Uden at bevæge det nedbøjede Hoved kaster han et enkelt kort Sideblik, ledsaget af et langt Suk, til Hustruen.

„Havde det dog været hende!" ønsker du maaske. — Han vover vel næppe at tænke det.

Ved Siden af Sengen ser du Rosines elskede. Bleg, skummel stirrer han paa den sovende; han er et Billede paa det døende Haab; dets sidste Gnist gløder mat i det døende Øje.

Hun vaagner af sin korte Slummer — ak, hvar huløjet! hvor indfalden! er det den samme Ungmø, der et Par Uger tilbage

saa ud som Hebe? — hun rækker ham den kødløse, gustne Haand og — smiler — ak, hvilket Smil! det er ikke andet end en Stramning af de tynde, blaablege Læber, der nu ej engang rækker til at skjule de fremstaaende Tænder.

Ungdom! hvor kort! Skønhed! hvor forgængelig! — Og dog gives der en Skønhed, som intet taber, enten ved Sygdom eller Alderdom — den bevarer Rosine til sidste Øjeblik af dette Liv, og længere, som vi tror og haaber. Den gør hende paa Dødssengen stærkere end de sunde omkring hende: hun trøster dem; hun formilder deres Sorg, og hun forædler den, idet hun meddeler dem sin halvt forklarede Sjæls Aabenbarelser — Getsemanes Engles himmelske Læskedrik.

Begravelsen var længst forbi. Den dybtsørgende Yngling foretog sig endnu stedse regelmæssige Aftenvandringer til den elskedes Grav. Den tilkommende Tid var for ham et intet, den nærværende en Byrde; kun i den forbigangne levede han; men hvilket Liv? et saadant, som fører enten til Død eller Vanvid.

Forældrenes kærlige og ømme Trøstegrunde og Formaninger fandt ingen Indgang i hans sammenkrympede Hjerte. Da faldt det Faderen ind at berøre det paa en haardere Maade: han skændte over denne hensigtsløse Hendøsen, over denne umandige Svaghed, over Forsømmelsen af de Pligter, han skyldte sig selv, sine Forældre, sine Medmennesker, til hvis Trøster, Raadgiver og Vejleder han havde dannet og bestemt sig.

Det virkede som Kniven paa en langvarig og forhærdet Hævelse; det smerter, det bløder; men det fordeler: Bylden forsvinder — kun Arret bliver tilbage.

Endelig løsnede den unge Bredenfeld Sorgens Lænker — ganske at sønderbryde dem formaaede han ikke — og drog tilbage til Göttingen, ikke for at fortsætte sine teologiske Studier, men for at vorde indviet i Lægekunsten.

„Jeg føler det," sagde han til Faderen, „jeg duer ikke til Præst: jeg har ikke kunnet trøste mig selv, hvorledes skal jeg trøste andre? Uduelighed eller Skødesløshed har berøvet mig Rosine. Jeg vil hædre hendes Minde ved at vorde de lidendes Hjælper."

Dette Forsæt, udsprunget af saa ren og ædel Bevæggrund, blev udført med mandig Standhaftighed: som udmærket duelig Læge og lige saa duelig og samvittighedsfuld Tilbereder af Lægemidler var Bredenfeld i hele sit øvrige Liv syges og sorrigfuldes oprigtige Ven.

Skriften paa hans Runesten vil engang — som alle andre —

være udslettet; dette Minde, jeg her, mindst i Egenskab af Digter, har rejst ham, lige saa; men der gives Dyder, hvis Udspring og Belønning tilhører en anden og varigere Verden.

[1] Trykt i „Kornmodn", 1839. — Landsbydoktoren var den meget afholdte Kirurg Bredenfeld paa Frisenborg, død af en Blodforgiftning 1804. Som nævnt i Skitsen var den hypokondre Niels Blicher blandt hans mange taknemmelige Patienter.

SKYTTEN PAA AUNSBJERG[1]

I min Opvækst maatte jeg ofte og længere, end jeg ønskede, opholde mig eller rettere indespærres paa denne Gaard. Besidderen, Etatsraad Steen de Steensen, var nemlig min Moders Morbroder.

Han og Kone — en Schinckel — havde ingen Børn; jeg var opkaldt efter ham, og han var en godmodig Mand.[2]

Hun — ja, hun holdt virkelig af mig — hun var „fuldblods", som det nu hedder; og man ved, at denne Race ikke er fri for Nykker, dem ej engang den „permanente Guillotine" er i Stand til at udpille: hun vilde herske, intet videre.

„Hvor er din Vilje, lille Steen?" sagde hun ofte til mig — men ikke uden naar fremmede var til Stede.

Jeg var en Dukke, en Automat; og hun havde lært mig at svare: „I Bedstemoders Lomme." —

Den stakkels Drengs sædvanlige Trøst var, i hendes Fraværelse at drille hendes Yndlingshund „Manille", der, mellem os sagt, var af en yderst gnaven og irritabel Tænkemaade.

Jeg fik, hen ad Vejen sagt, den Satisfaktion, at den engang uforvarende kom ind i Tøjreslaget til en Ørn, der ogsaa var fængslet, men til en Grønplet i Haven, hvor da denne Fuglenes Konge myrdede Favoriten og aad ham til Frokost. Det forstaar sig: paa den regerende Dronnings Befaling blev der holdt Standret over ham og Dommen, at skydes, straks fuldbyrdet af Skytten Vilhelm.

Samme Skytte var ellers min Favorit; og jeg var aldrig lykkeligere, end naar jeg engang kunde faa Lov til at besøge ham i hans Kammer, bese hans Geværer, lege med hans Hunde og høre hans Jagthistorier. —

Han hed ellers „Guillaume", der betyder det samme paa Fransk som Vilhelm paa Tysk, og han var en Franskmand. —

Jeg ved det nok: jeg er kommet i Ord for at lyve; og nu kunde maaske en og anden ogsaa her ville beskylde mig for et Falsum.

Men jeg er ikke bange; jeg kan legitimere mig — og jeg holder af Legitimiteten.[3]

General Numsen, som engang, endnu i Mands Minde, var Chef for daværende Rytterregiment i Randers, havde, før han kom i russisk Tjeneste, tjent i den franske Armé. Her havde han faaet Rytteren Guillaume til Oppasser, og da de begge var blevet kede af Kehrausen ved Rosbach, som Pompadourgeneralen — ikke førte op, thi det gjorde den gamle Fritz — men førte ned, ad Rinen til — saa blev baade Numsen og hans Tjener saa forstoppede i Halsen af alt det Pudder, der støvede fra de franske Parykker, at de sagde Farvel til Skørteregimentet og fulgtes ad herind til Danmark.

Vilhelm var en undersætsig, firskaaren Karl med et tykt sort Haar, dito Øjenbryn og smaa brune Øjne til et bredt, blegt, men dog vakkert Ansigt. Mod almindelig fransk Natur var han saa alvorlig, at jeg aldrig mindes at have set ham le; endog kun et Smil af ham var en Sjældenhed, og endda laa der i samme noget, som ikke huede mig. — Han var derhos ordknap og sagde ikke mere, end netop behøvedes, undtagen naar han engang imellem fik i Sinde at fortælle mig noget, og da tyktes mig, at han saa langt anderledes ud end til daglig Brug. —

„Herren," — saaledes hed Bedstefader til daglig Brug — gjorde mer af ham end af selve Forvalteren og sagde mange Gange: at det var den ærligste Sjæl i Verden. —

„Naadigfruen" led ham ikke synderligt, og det kom mig for, som om hun med Forsæt undgik at tale med ham; i det mindste maatte jeg ofte overbringe ham hendes Befalinger, om han end ikke var længer borte end fra en Dør til en anden. —

Næsten lige saa lidt Samkvem havde han med de andre Tyende paa Gaarden — et undtaget. Og dette ene var — en ung og, efter kyndiges Mening, meget smuk Stuepige ved Navn Mette.

Man skulde tro, at hun maatte ligne ham i Sind og Væsen; men tværtimod: hun var stedse mild og munter, dog derhos saa anstændig i sin hele Opførsel, at Tjeneren, som ikke kunde undvære — og heller aldrig savnede — lidt Kæresteri, saa med en, saa med en anden, han kaldte hende — naar hun eller Vilhelm ikke hørte det — „Sipsippenip". Forvalteren, Gartneren og Ladefogden betitlede hende lige saa pænt, men, det forstaar sig, ikke i Herskabets Nærværelse. —

Jeg undrede mig tidt og kunde ikke begribe, hvoraf det kom, at naar Vilhelm og Mette var sammen, saa han mere mild og hun mere alvorlig ud end ellers; og lige saa lidt, hvorfor begge

efter en Tids Forløb saa alvorlige ud, og det enten de var hos hinanden eller fra hinanden. Og det blev jo længer jo værre, og omsider saa jeg stakkels Mette græde, naar nemlig ingen anden end jeg Smaadreng var til Stede. Og naar jeg saa spurgte hende, hvorfor hun græd, saa sagde hun, at hun havde ondt i Tænderne. Men mere herom siden.

Nu skal jeg foreløbig bede om Tilladelse til at fortælle noget, som tildrog sig paa den Tid, da Stuepigen begyndte at faa ondt i Tænderne.

Herren havde sendt Skytten Sønder paa — jeg husker ikke hvortil eller hvorfor. Paa Hjemvejen kommer han mod Aften ridende til Them Kro, en Mils Vej der Vesten for Himmelbjerget. Medens Hesten nu skal bede et Par Timers Tid, sætter han sig i Krostuen mellem Sengen og en stor Bilæggerkakkelovn for der ved Varmen at lure lidt. Straks efter kom saa en, saa en anden Bonde derind, og de sætter sig ved Bordet og faar sig et Krus og en Pibe Tobak; men ingen af dem lægger Mærke til Skytten.

Nu var nogle Uger i Forvejen hændet den Ulykke der i Nærheden, at et Par Heste var blevet løbske for en Skovvogn, at de havde væltet den, og at en Bondepige, som kørte dem og var ene paa Vognen, havde faaet Hovedet knust mod et Træ.

Denne Begivenhed var da Emnet for Gæsternes Samtale. To af dem havde selv været med paa samme Skovrejse, men saa langt bagefter, at de ikke havde set, hvorledes det egentlig gik til. En Bondekarl, som kørte den Vogn, der var næst efter hendes, vidste heller ikke, hvorover Hestene blev løbske, og ingen af de efterfølgende kunde se noget til de to forreste Vogne, da Ulykken skete. At hin Karl heller intet havde set, vidste de ikke anderledes at forklare sig, end at han maatte have sovet. —

Som de nu sidder og snakker herom, træder just den Karl ind og sætter sig til Bordet og bliver straks af de andre opfordret til at fortælle endnu engang, hvorledes det var tilgaaet. Efter at have vædet sine Taleredskaber med et Glas Brændevin og en Slurk Øl, opfyldte han Begæringen.

Men hans Beretning maa ikke have tilfredsstillet Tilhørerne, eftersom saa den og saa den faldt ham i Talen med den Bemærkning, at det, han nu sagde, ikke i det eller det stemmede med den Forklaring, han først havde givet.

Til sidst blev han vred, stivede Ryggen til Væggen og raabte til den, som igen fremkom med sin Observation:

„Hvad gaar af dig? Du tænker vel aldrig, at jeg har Skyld

i Karens Død? Det —" her slog han med Knytnæve i Bordet — „det skal du, Dennemand knage mig, bevise!"

Den tiltalte blev helt forbløffet og tav; men en af de ældste søgte at berolige den opbragte med den Forsikring, at det var der jo ingen, der enten havde tænkt eller sagt.

I dette Øjeblik springer Vilhelm frem fra sit Skjul, slaar et Dommedagsslag i Bordet foran Karlen og udtordner: „Du har myrdet hende — det skal jeg bevise."

De forfærdede Gæster sprang op fra deres Sæder; men den tilraabte Karl gled ned af Bænken, og med kun det ligblege Ansigt over Bordet, skælvende, klaprende med Tænderne, stammede han: „Det har jeg ogsaa — jeg vil jo bekende."

Skytten havde naturligvis ikke sovet, men nøje lagt Mærke til hele Samtalen og deraf erhvervet sig den Overbevisning, at hin var Morderen. Da han nu kom frem saa pludseligt, saa spøgelseagtigt, som en Hævnens Engel, og rystede den brødetunge Samvittighed, da opløste sig Synderens Forhærdelse — hans tiltvungne Mod var knust, hans Frækhed tilintetgjort.

Bunden førtes han til Herredsfogden og forklarede, at Pigen havde været frugtsommelig ved ham, at han var ked af hende, og at hendes idelige Bebrejdelser og Trusler, at ville røbe ham og derved forhindre hans tilsigtede Ægteskab med en anden Pige, havde bragt ham til at beslutte hendes Død. Paa et Sted i Skoven, hvor Vejen drejede af, saa hans og hendes Vogn for nogle Minuter blev skjult af Træer og Buske for de efterkommende, sprang han af og gav hende med Bagen af sin Buløkse et dræbende Slag i Nakken, hug Hestene med Pisken, og disse, som fornam, at ingen styrede dem, løb nu rigtig af Sted over Stok og Sten. —

Synderen led sin fortjente Straf; men Vilhelm blev almindelig anset som en, „der kunde mer end sit Fadervor," det vil sige: for en Heksemester.

Det er ej alene for at karakterisere Hovedpersonen i denne min sandfærdige Fortælling[4], at jeg har fortalt Mordhistorien hisset, tillige med Opdagelsesscenen, men fordi jeg næsten tror, at den sidste staar i Sammenhæng med et andet Dødsfald, hvorom snart vil meldes. Men nu vil vi med Skytten tilbage til Aunsbjerg.

Nogle faa Dage efter hans Hjemkomst sidder Etatsraaden i Dagligstuen og hører mig paa en Lektie, da hans Kone kommer stormende derind, ladende Døren paa vid Væg; men da hun havde naaet Midten af Værelset, standsede hun, slog begge Ar-

mene ud og stod der som fastnaglet, med stive Øjne og bævende Læber.

„Gud hjælpe os, Mama!" sagde han uden at rejse sig, „hvad er der paa Færde?" —

„Mette! Mette!" udstødte hun. —

„Hvad hun, Mama?" spurgte han ganske rolig. —

„Mette er selvanden," fik hun med Møje og Forfærdelse frem.

„Saa har hun, sandt for Herren!" (det var hans eneste Edsformular) „været ved Mandfolk." —

„Hun skal væk! ud af Gaarden!" raabte hun, „og det straks! og han med!" —

„Hvad for en han, Mama?" spurgte han.

„Skytten," svarede hun, „Skytten, min Hjerte! det ugudelige Menneske!"

„Lille Mama!" genmælede han, „jeg tror, sandt for Herren, du er — jeg havde nær sagt — Vilhelm er lige saa fri som jeg."

„Ja det siger du, min Hjerte!" raabte hun, „fordi det slemme Skarn staar saa højt hos dig. Men han har selv tilstaaet det. Jeg har længe haft Mistanke til den Taske, at det ikke var rigtigt med hende, og saa tager jeg hende for mig nu inde i Fadeburet og gaar hende paa Klingen, og saa bekender hun ogsaa; men hun vil paa ingen Maade udlægge den sandskyldige. Men nu skal du høre videre, min Hjerte! Som jeg nu klemmer paa hende af alle Kræfter, saa gaar Fadeburdøren op, og hvem staar i Døren? Vilhelm, min Hjerte! og saa siger han — jeg spurgte ham ikke, Tøsen ikke heller — saa siger han: „Laver Mette til Barsel, saa bliver jeg Fader til Barnet." — Hvad siger du nu, min Hjerte?" —

Nu rejste Etatsraaden sig med en for mig hidtil ukendt Heftighed og sagde: „Jeg tror, sandt for Herren! at vi er i Hundedagene — Mama! lad dem begge to komme ind!" —

Hun ilede ud, han smed Bogen paa Kanapeen og gik med Hænderne paa Ryggen frem og tilbage i Stuen. Nu kom Synderne, hun forgrædt og blussende — han med sit sædvanlige stille og alvorlige Aasyn. —

Naadigfruen stod bag ved dem med Næverne i Siderne, Etatsraaden foran dem med sine bestandig paa Ryggen. —

Han saa næppe til Synderinden, men fæstede sine Øjne paa Vilhelms ubevægede Ansigt.

„Menneske!" udbrød han efter en Pause, „det havde jeg ikke troet om Ham — en gammel Karl — sine halvtredsindstyve, tror jeg — og det unge Barn —."

„Hr. Etatsraad!" mælede Skytten med uforstyrrelig Ligevægt, „maa jeg ikke tale et Ord med Herren under fire Øjne!"

Herren tav et Par Sekunder, sagde derpaa: „Følg med!" gik foran ind i et Sideværelse, Vilhelm efter ham — Døren blev lukket.

Ingen kunde høre, hvad de talte med hverandre derinde; thi det gik meget stille til, og intet blev lydeligt, undtagen engang imellem et „sandt for Herren!"

Imedens denne hemmelige Forhandling varede — og det, tror jeg, medtog en halv Time — herskede fuldkommen Tavshed i Stuen. Mama kastede sig paa Kanapeen og saa snart paa Mette, snart til Kabinetsdøren.

Mette stod som en Billedstøtte og stirrede stift ned i Gulvet, medens Taarerne trillede ned ad hendes mer og mer blegnende Kinder.

Jeg sad paa min egen lille Tabouret, saa i min Bog og grundede paa, hvad der dog skulde komme ud af alt dette, der var mig lige saa uforstaaeligt, som Hieroglyferne endnu er for de lærde.

Da Herren igen kom ud fra de hemmelige Forhandlinger med sin Tjener bag efter sig, viskede han Næsen — mig tyktes ogsaa Øjnene — med sit Lommeklæde. I hins Aasyn viste sig et lysere Skær end forhen.

„Lille Mama!" saa talte den første, men langsomt og afbrudt, „der bliver nu meget snart et Par af disse to — du vil vel have ham, Mette?"

Denne nejede og bøjede sit Ansigt endnu dybere.

„Og saa skal der ikke snakkes mer om det forbigangne, Mama! — Vilhelm! der er det Hus ved Siden af Smedens oppe i Vium — det er nu fæsteledigt — det kan I faa, og derfor kan du ligegodt passe din Tjeneste hos mig."

Skytten bukkede og sagde til sin forlovede: „Tak det naadige Herskab, Mette!"

Denne fløj hulkende hen til Herren og nejede først for ham, saa for Fruen, og vaklede derpaa ud af Stuen. Skytten gik langsomt efter; men da han var i Døren, raabte Etatsraaden til ham med livlig Røst:

„Aa, Vilhelm! kig ud i Ellerne engang! om Sneppen ikke skulde være kommet i Nat — vi skriver den en og tyvende." —

Skytten nikkede med et stille Smil og gik.

Aunsbjerg ligger i Lysgaard Herred og hører til Sjørslev Sogn. Kirken har den historiske Mærkværdighed, at den jyske

Adel — saa vil Sagnet — forsamlede sig i samme, da den lagde Raad op om at opsige Christian den Anden Huldskab og Troskab og Mogens Munk ved Lodtrækning fik det farlige Hverv at forkynde Majestæten denne Beslutning. Men Kirkegaarden har for mig en endnu mere levende Interesse — den tilhører ogsaa de døde.

Der er — jeg vil haabe, den er der endnu — en temmelig stor Jordhøj, omsat med hugne Sten og mod Syden forsynet med et Jerngitterværk til Port eller Laage. Her hviler de jordiske Levninger af mine to yngste Søskende — døde i spæde Barndom — af Naadigherren og hans Frue, med flere af samme Slægt. De to første var endnu ufødte, de to andre endnu baade levende og livlige, da jeg bivaanede Guillaume Marteaus og Mette Kjeldsdatters Bryllupshøjtid i Sjørslev Kirke.

Endnu samme Dag flyttede de nygifte til Vium. Dog husker jeg nok, at da han havde fulgt sin Kone til det nye Hjem, vendte han endnu samme Aften, men silde maaske, tilbage, og at det heller ikke anstod min naadige Bedstemoder, hvilket jeg lige saa lidet kunde begribe, som hvorfor hun et „Stød" derefter blev vred over, at han havde ladet sin Søn give mit Fornavn.

Alt gik nu atter i den gamle Stil, kun med den Forandring, at jeg imellem, naar Vejret var godt, fik Lov til at følge med paa Jagter, nemlig saadanne, hvor Vildtet ved Hunde eller Mennesker drives til den stillestaaende Skytte. Jeg fik nu Plads bag ved Bedstefader, hver Gang med den Formaning: ikke at røre mig! Denne Befaling adlød jeg med bedre Villie, end naar „søde Bedstemoder" klinede mig til Tabouretten derhjemme.

Ligesom Vilhelm syntes, efter sit Giftermaal, at være trængt endnu dybere ind i sin Herres Kridthus: saaledes kom jeg ogsaa længer ind i Vilhelms, formedelst min saa tidlig vakte Sans for Jagten. Men jeg maa ile med min Historie; saa meget mere som jeg higer efter at have det, som nu kommer, bag ved mig.

Det var en Dag i Høst, at Skytten, efter Befaling, red ud ad Alheden paa Urhønsjagt. Han kom ikke hjem om Aftenen — man tænkte: han var blevet i Vium. Men næste Dag kom han heller ikke. Om Aftenen sendtes Bud derop — Konen havde ikke set ham siden den foregaaende Morgen, da han paa Hentoget havde været en „Vending" inde hos hende.

Nu blev Bedstefader urolig og befrygtede med Grund en Ulykke; tvende paalidelige Folk blev samme Aften sendt af Sted til Alheden for at opsøge ham og spørge efter ham i Kolonibyerne. Hen paa følgende Formiddag kom de tilbage med den

Efterretning, at han to Dage i Forvejen havde været inde i Haverdal hos Kromanden og faaet noget til Føden for Hest og Hund og sig selv, og at han i god Tid var redet derfra hjem til Aunsbjerg.

Nu satte Herren sig selv til Hest, ledsaget af Forvalteren og et Par Skovfogder. Han var mørk og ængstelig, og jeg begyndte allerede at græde for Vilhelm.

Det var mig en lang Dag. Ved dens Ende kom de tilbage med tvende Vogne efter sig: paa den første laa Vilhelms afsjælede Lig, paa den anden hans døde Hest; hans Hund slentrede bagefter med ludende Hoved og slunken Mave.

Der hvor Alhedens Kongeskov nu staar, var paa hin Tid ikke andet end Lyng. Men Anlæget begyndtes dog samme Aar, som det nysfortalte tildrog sig. Endnu kaldtes det ældste til Skovkultur indtagne Jordsmon, beliggende et Tusinde Alen Vesten for Skovriderboligen, „den gamle Plantage".

Paa hele dette Stykke var der efter Forstregler gravet firkantede Huller og den opgravede Overtørv lagt ved Siden. Her var det, at stakkels Vilhelm omsider fandtes efter lang Leden i den vidtløftige og heromkring bakkede Hede. Hønsehunden blev deres Vejviser. —

Da de nemlig først forgæves havde søgt hans Spor paa Kolonien og hos de faa vidt adspredte Hedeboere af Vium Sogn og siden eftersøgt Lyngdale og Tørvegrave, hørte man pludselig langt borte en Hunds ynkelige Tuden. Man red efter Lyden, der i korte Mellemrum gentoges; og da man kom nærmere, raabte Etatsraaden: „Det er, sandt for Herren, Vagtel."

Lidt nærmere, og de fik Øje paa den hvide Hund, der nu rejste Næsen i Sky og hylede og nu lagde sig ned og forsvandt i Lyngen. De ilede did — der laa inde mellem Hullerne i den paabegyndte Plantage Jæger og Hest, den første lidt foran den sidstes Hoved og Hunden ved hans Side.

Sandsynligvis maatte Hesten ved uforsigtigt Ridt mellem disse Huller være styrtet, og Rytteren have fløjet forud og brækket Halsen. Begge var allerede begyndt at gaa i Forraadnelse.

Men Etatsraaden nærede en anden Mening: han lod ved Rettens Hjælp anstille Undersøgelser, af hvilke der dog slet intet kom ud. Vel saas et Hul paa Hestens Bringe, men det kunde i dens Fald en skarp Sten have gjort; og desuden blev Stanken jo længer jo værre, og ingen kunde eller vilde paatage sig Obduktionen paa nogen af dem.

Man maatte nu beslutte sig til at begrave Skyttens Lig. Jeg

var med i Følget, da min salig Fader kastede de tre første Spadeslag paa Kisten og udtalte den til Forkrænkeligheden og til Forklarelsen indviende Formular; men Graven blev først fyldt og tilklappet efter flere Dages Forløb, da Etatsraaden saa, at alle hans Bestræbelser for at opdage noget var spildte.

Hesten blev samme Dag nedgravet paa Toften, hvor den havde været henlagt, og Hunden — kære Læser! ihvo du end er, stød dig ikke over en gammel, fattig Poets Kællingvornhed! Le heller ikke ad ham! saa maa du for Resten gerne tro, at han gaar lidt i Barndom — Hunden Vagtel, min kæreste Legekammerat paa det alvorlige Aunsbjerg, han som saa mangen Gang havde delt mit Smørrebrød med mig og flere end een Gang fundet og bragt mig et tabt Lommeklæde eller Handske, ja, jeg vil tilstaa det rent ud: jeg græd ogsaa over Vagtel. Om det var for Vilhelms Skyld? Meget muligt — jeg ved det ikke selv.

Saa længe Skytten laa Lig, laa Hunden hos ham. Han vilde fulgt ham til Graven, men var dertil alt for udtæret. Man lukkede Porten for ham: da slæbte han sig ud i Toften og lagde sig oven paa Hestens Hvilested. Vi satte de lækreste Spiser for ham — han vendte Hovedet bort fra dem — han sultede og sørgede sig til Døde — han blev puttet ned ved Hesten — Bedstefader græd ogsaa over ham.

Men der var en, som græd endnu mere end jeg — Vagtel var ikke den eneste, som sørgede sig til Døde for Vilhelm. Baade mens han stod i aaben Grav, og længe efter at han havde faaet sit grønne Dække, gik Enken hver Aften derop for at sørge — græde kunde hun ikke mere; hun havde ingen flere Taarer tilbage.

Graven var lidt Nord ud fra Kirketaarnet — jeg skulde finde Stedet nu lige saa sikkert som for et halvt Hundrede Aar siden — der satte hun sig med Ryggen mod Muren og de foldede Hænder i Skødet og stirrede i stum Fortvivlelse paa den Tue, der skjulte hendes rædsomt bortrevne Ven.

Hver Dag besøgte min Fader hende; men hans Trøst fandt ingen Indgang.

„Min eneste Ven paa Jorden!" disse var hendes eneste Ord.

Barnet led under Moderens Smerte. Det hentæredes — tre Uger efter Faderens Død blev det gemt ved hans Side. Paa Enken gjorde dette andet Tab intet Indtryk. Hun brød sig slet ikke om det lille Lig og sænkede det kun et tilfældigt og følesløst Øjekast. Hendes Nabokoner maatte besørge dets Iklædning og Jordefærd.

Der gik næppe en Maaned, før Moderen laa ved Mandens anden Side.

Ni Aar var forløbet, og jeg paa øverste Part i Mesterlektie, da jeg i Hundedagsferierne besøgte min Oldmorbroder paa Liselund, en Parcelgaard af Aunsbjerg, paa hvilken han, efter at have solgt Gods og alt det øvrige. tilbragte sine sidste Dage.

Jeg maatte gøre Rede for min Fremgang i Videnskaberne og meget andet, som den spørgelystne gamle fandt Fornøjelse i at vide. Under denne Samtale kom vi uformærkt tilbage til forrige Tider, og den ene Erindring fra mine Barndomsaar genfødte den anden. Saa var det ej heller sært, at jeg kom til at tænke paa disse Begivenheder, som Læseren nu kender.

Jeg bragte dem da paa Bane og ytrede mit Ønske om mulige Oplysninger i dette, der endnu stedse var mig saa dunkelt, ja ret egentlig skummelt.

Den gamle Mand saa paa mig og klippede med sine rødkantede Øjenlaag.

„Hm!" sagde han, „jeg ved næsten ikke, om du kan have godt af at vide disse Ting — dog — det kunde endda være. I Guds Navn! jeg vil aabenbare dig, hvad jeg ved; brug saa selv din Forstand! og træk en god Lærdom ud af denne miserable Historie!"

Han tav endnu en Stund, hældede Hagen mod Brystet, tog sin Daase, smækkede med Fingrene tre Gange paa Siden — som det sig hør og bør, naar man vil tage en Pris med Anstand — men han tog ingen; han hvilede Daasen paa Knæet, hævede sit Ansigt, saa stift hen paa sin Livbøsse, der hang paa Væggen lige overfor, og sagde:

„Den Flint der — ja nu bruger jeg den ikke stort mere — mine Øjne holder ikke længere med — den har tilhørt Guillaume de Martonnière — de Martonnière! læg Mærke til det, min Søn! Jeg byttede mig den til for en anden, der rigtignok var bedre, men ikke faldt mig saa godt, og gav ham i Bytte dette Krudthorn, du ser der, indlagt med Sølv — jeg købte det tilbage paa hans Auktion — det er nu i denne Tid nitten Aar siden han kom fra min Svoger paa Hald og til mig. Jeg har aldrig haft bedre Skytte eller bedre Menneske i mit Brød." —

Her tørrede han en Taare af Øjet og sagde:

„Mine Øjne rinder slemt i disse Dage — vi faar ondt Vejr — hent mig Blyvandet, min Søn! inde paa Kakkelovnen!"

Jeg gjorde det, han badede Øjnene og tog atter ved:

„Du husker jo, da han i Them Kro forbløffede denne Morder og Misdæder og tvang ham ved sin glubske Adfærd til Bekendelse?"

— Jeg nikkede. —

„Men du ved vist ikke, at dette Skarn var Kæreste med Mette — hende Guillaume tog til Ægte, og at han var Fader til det Barn, hun fik?" —

„Nej!" raabte jeg forskrækket. —

„Hm!" vedblev han, „var du ikke paa Gaarden den Dag, da hendes Svangerskab blev opdaget af min salig Kone, og han var inde med mig i Kabinettet der ved Storstuedøren?" —

„Jo!" —

„Da var det, han gjorde Rede for sig og gav mig god og klar Besked, som jeg nu vil fortælle dig. — Da der blev holdt Forhør over Morderen, maatte Vilhelm flere Gange derud for at konfronteres med ham. I det sidste, før Dommen skulde fældes, formanede Herredsfogden ham til at bekende, om og hvad han ellers kunde have paa Samvittigheden. Da brast han første Gang i Graad og kunde en Stund ikke komme til Orde, saa heftig bevæget var han. Fogden befalede nu sin Skriver at dyppe Pennen; men Synderen sagde: „Hvad jeg har at bekende, er noget, som kun den barmhjertige Gud kan straffe mig for, og derfor kan det ikke nytte at skrive noget derom. Jeg vilde ogsaa bede, om jeg maatte være ene med Herredsfogden og denne Mand —" det var Vilhelm — for ellers kan jeg ikke sige det mindste." — Fogden føjede ham i hans Begæring. Og aabenbarede han da, at hans rette Kæreste og den, han vilde haft til Ægte, hvis Djævelen ikke havde besnæret ham, var Mette Kjeldsdatter — vor daværende Stuepige. Han havde nemlig tjent her i Forpagter Hansens Tid, og saa var han blevet gode Venner med hende. Nu var det første Pinsedag, og de havde Lystighed herinde i Hestehaven, som de har hvert Aar, og der skete det da, at hun lod sig forføre til Utugt — ak! min kære Søn! Synden, mærk dig det! den er Menneskenes Fordærvelse. Nu havde de nok ogsaa faaet hverandre, for han havde rigtig Godhed for hende, og begges Forældre var velhavende; men saa skete det, at han kom noget efter til et Bryllup i sin Hjemegn, og saa forsaa han sig ogsaa med den anden, som han siden myrdede for at faa Mette.

„Nu beder og besværger jeg dig" — saaledes sagde han til Slutning til Vilhelm — „du er den, som bringer mig paa Retter-

stedet — men det klager jeg ikke over — det takker jeg dig for — men jeg beder dig for Jesu Skyld, at du vil gøre, hvad der staar i din Magt for at trøste Mette og lindre hendes store Nød og Elendighed! og saa aldrig aabenbare for noget Menneske, at hun er besovet af en saa grov Misdæder, undtagen aleneste for Aunsbjergmanden, hvis du tror, det kan være til hendes Gavn."

„Jeg blev jo heftig forskrækket over at høre det," — for min gamle fort — „og spurgte ham, hvad han da egentlig havde i Sinde. — Han strøg sig med Haanden over Panden og sagde: „Jeg har berøvet Pigen hendes Kæreste — hvorvel det kan jeg aldrig angre — men hun er uskyldig i hans Brøde, og jeg er skyldig at gengive hende, hvad jeg formaar. Desuden" — her blev hans Ansigt saa skummelt, som jeg aldrig før eller siden saa det — „desuden" — men her for der som en Gysen over ham — han gik hurtig til Vinduet, som for at trække Luft, vendte sig derpaa rask om og sagde: „Er Etatsraaden tilfreds med min Bestemmelse?"

Jeg ikke alene bejaede dette Spørgsmaal, men forsikrede, at jeg agtede ham desmere for det. Og saaledes kom da dette kortvarige og glædeløse Ægteskab i Stand.

Jeg glemmer ikke, saa længe jeg lever, den Morgen, da han kom af med Livet. Inden han red, forlangte han at ville tale med mig. Og saa siger han ganske rolig og filosofisk — som om Talen kunde være om Vind og Vejr — „Hr. Etatsraad Steensen!" siger han — han plejede ellers ikke at lægge Navnet til — „dersom der i Dag eller en anden Dag skulde tilstøde mig noget, og jeg ikke skulde tale mere med Dem, saa vil jeg bede Dem for den Godheds Skyld, De altid har udvist imod mig, at De vil opfylde den Begæring, jeg har stilet til Dem, og som findes først i min Portefeuille. Den ligger i mellemste Skuffe til højre i mit Chatol, og her er Nøglen!" — Jeg blev lidt sær ved denne her Tiltale — for du tvivler vel ikke paa, min Søn, at der er Anelser til? — og denne var, desværre! som du ved, ikke af de falske. Naa, jeg tog mod Nøglen og sagde ham Terrainet, hvor jeg denne Gang vilde have Urhønsene skudt. Han red —"

Her maatte den gamle atter tage sin Tilflugt til Blyvandet, og det varede nu noget længere, inden det vilde hjælpe. Endelig tog han paa ny ved:

„Jeg fattede straks Mistanke om, at han var taget voldelig af Dage, og ligesaa om Gerningsmanden, som i saa Fald ikke kunde være nogen anden end Broderen til den anden Morder.

Og det var ikke saa meget fordi Vilhelm havde røbet denne, som for det, at han en Tid i Forvejen havde attraperet Knægten paa Krybskytteri og taget Geværet fra ham. Thi jeg har glemt at sige dig: denne Skælm havde faaet et Hus derude, som laa meget bekvemt for saadan Haandtering; og han var fra en Egn — derude ved Silkeborg, Them og Mattrup — hvor Vildttyveriet ret gik i Svang — og gaar endnu, kan jeg tro. Jeg formodede nu, at Vilhelm, da han red fra Haverdal — thi hans Vej gik langt uden om den gamle Plantage — har faaet Øje paa Krybskytten derhenne — for det var et godt Sted at lure paa Kronvildtet, naar det trak hen for at vande i Aaresvad — at han har sat efter ham, og at Skurken saa, da han ikke kunde undløbe, har skudt og truffet Hesten. — Men havde man endogsaa fundet Kuglen derinde i det halvraadne Kreatur, hvis var den saa?"

Jeg græd, efter saa mange Aars Forløb, paa ny for min kære stakkels Vilhelm; og da min gamle saa det, maatte han atter gribe til Øjenvandet.

„Men," begyndte han igen, „da hans Lig var blevet lagt paa Straa, kom jeg først i Tanker om Nøglen, han havde flyet mig, og aabnede hans Chatol — se der! tag nu min Nøgle og gaa ind i Kammeret her og aabn min Skrivepult! i nederste Skuffe midtfor ligger et sammenlagt Papir, ombundet med en sort Silkelidse — bring mig det!"

Jeg hentede det.

„Tag mig mine Briller — dog nej — du kan selv læse det, men højt! "

Jeg læste.

„Dersom det skulde være Forsynets Villie, at jeg skal dø en uventet og brat Død, forinden jeg altsaa har kunnet tage nogen Bestemmelse med mine efterladte Sager, da beder jeg Hr. Etatsraad St. de Steensen, om han vil forfare med dem, efter som herved følger: Mine faa Bøger beder jeg ham selv beholde til Erindring om mig; mine Klæder, Jagtredskaber og hvad ellers kan gøres i Penge, sælges, og hvad derved indkommer, skal tilhøre min Kone eller, om hun skulde dø, da den lille, og om den ogsaa afgaar, hendes nærmeste paarørende; endelig findes i et hemmeligt Gemme en liden Pakke Breve, som Etatsraaden for det første vilde tage til sig, og hvad med samme videre skal

foretages, derom findes Oplysning i selve Pakken. For at finde det hemmelige Rum, behøves kun at trykke med en spids Syl" —

Længer var intet læseligt, da det var overslaaet med Blæk. —

„Det gjorde Katten!" sagde den gamle, „den sprang op paa Bordet til mig, som jeg sad og læste, og væltede Blækhuset; men forneden ser du, at han har underskrevet sig Guillaume de Martonnière. Han har altsaa været Adelsmand; men Skuffen kunde jeg ikke finde, hvor ofte jeg end ledte efter den."

„Men har De da Chatollet?" spurgte jeg.

„Ja vel har jeg det, for jeg købte det paa Auktionen, jeg lod holde efter ham. Jeg har ikke kunnet beslutte mig til at hugge det i Stykker, saa meget mindre som der slet ikke er Tegn til noget hemmeligt Gemme; thi alle Rum synes mig at være lige store og at strække sig lige ind til Bagklædningen. Har han ejet de omtalte Dokumenter, maa han have haft dem et andet Sted."

Saaledes endte han, og jeg maa ligeledes ende. Da han døde, og hans Efterladenskaber blev solgt, var jeg langt fraværende og ved ikke, hvor dette Chatol blev af; lige saa lidt, om det er til endnu.

Men skulde dette være Tilfældet, og nogen, som læser disse Blade, er vidende herom, da kunde der ske mig — og maaske flere — en Tjeneste ved Underretning herom; thi jeg nærer den Overbevisning, at de nævnte Breve dog maa findes i dette Bohave og vil rimeligvis give Oplysning om Guillaume de Martonnières tidligere Liv og Hændelser og vise os, hvorledes denne franske Adelsmand er kommet til at ende sine Dage som simpel Skytte hos en jysk Herremand.

Højstærede Læsere og Læserinder! harmes ikke paa mig, fordi denne lille Historie, der vel næppe kan anslaas højere end til en stor Anekdote, er saa stykkevis, dunkel og sørgelig. Er ikke al vor Kundskab herneden stykkevis? er ikke al vor Visdom dunkel? og største Delen af vor Erfaring — ja lad det kun staa her — sørgelig?

Jeg stod mange Gange i mine unge Drengeaar paa Vium Kirkegaard, der hvor Mette havde siddet og set paa Mandens og Barnets Grave. Jeg har siddet der, naar Solen skred ned i Nord-

vest bag Lyshøj, og hørt paa Rørdrummens Sørgesang histnede i Bastrup Sø.

Jeg sørgede ogsaa, men der var ikke Græmmelse, mindre Tvivl eller Frygt i min Sorg. Der var noget — der var meget, som lignede Glæde, som var Glæde. — Dyret sørger ikke, undtagen maaske i menneskeligt Samkvem — Sorg er Menneskets Forrettighed.

[1] Trykt i Novellesamlingen „Kornmodn", 1839.

[2] Steen B.s Moder, Kristine Marie, var Datter af Præsten i Darum, Hr. Curtz, hvis Hustru, Anna Steensdatter, var Søster til Etatsraad Steen de Steensen til Aunsbjerg. Efter Forældrenes Død havde Jomfru Kristine Marie Curtz sit Hjem hos Morbroderen paa denne Gaard, og det var her, Niels Blicher, der af Etatsraaden var kaldet til Embedet i Vium, lærte hende at kende. Som Kirkebogen udviser, stod Steen de Steensen Fadder for Præstens ældste Barn, hvem Aunsbjergfamilien i det hele tog sig omhyggeligt af under Moderens stadige Sygelighed. Etatsraadinden var Søster til Kammerherre de Schinkel til Hald. Præsten og Etatsraaden kunde særdeles godt sammen og hjalp hinanden paa mange Maader. I de Stridigheder, der efter Bondefrigørelsen opstod mellem Hovbønderne og Herremanden, stod Niels B. denne bi og foreholdt dem, hvor ilde de lønnede al den „Sagtmodighed og Godhed", de i 40 Aar havde nydt. Paa den anden Side fik de Steensen truffet den Aftale med Regeringen, at Vium-Præsten ved Lejlighed skulde befordres i et bedre Embede mod, at Aunsbjergs Ejer for en enkelt Gang overlod Kongen at kalde til Vium-Embedet, og denne Bestemmelse blev udtrykkelig indført i Skødet, da Aunsbjerg 1794 solgtes, og de Steensen flyttede til Parcellen Liselund — som berørt her i Novellen. Saaledes gik det til, at Niels B. 1795 forflyttedes til det betydeligt bedre Embede Randlev-Bjerager.

[3] Det fremgaar af Vium Sogns Kirkebog, at Forf. ikke kan legitimere sig. Under 24. Aug. 1791 hedder det: „Begravet Skytten Vilhelm Johansen fra Aunsbjerg, som fandtes død under sin Hest paa Kolonien Stendalsgaards Mark, og som efter Syns-Forretning og Amtmandens Erklæring blev jordet, da han var fundet d. 20de og formodentlig styrtet d. 19de. 63 Aar gl." (E. T. Kristensen og Lund: B.s Liv og Gerning, S. 74). Her er altsaa ikke Tale om et Mord, men om et Ulykkestilfælde, den samme Forklaring, Goldschmidt i Tresserne fik af Folk, der endnu huskede Begivenheden. (Goldschmidt: En Hederejse, S. 121). Hvad der ganske omstøder Forfatterens Paastand om Fortællingens Overensstemmelse med Virkeligheden, er, at Kirkebogen ikke kender noget til Skyttens Giftermaal. Hvis det forholder sig rigtigt, hvad der fortælles i Novellen, at Etatsraaden havde faaet denne Skytte fra sin Svoger, de Schinkel paa Hald, ses det, at Vilhelm er identisk med ham, der i Digtet „Hornuglen" (i „Trækfuglene") kaldes „vor Skytte" og siges at fylde Drengen med Sagn og Spøgelsehistorier fra Hald.

[4] Den er virkelig. (B.s Note.) I en Landsby i det ovenfor nævnte Them Sogn (et Stykke Syd for Silkeborg) myrdede 1786 en Bondekarl sin Kæreste. (Aakjær: B.s Livs-Tragedie, II. S. 136.) Det er maaske dette Mord, Forf. har tænkt paa, skønt det skete under andre Omstændigheder, end Novellen fortæller, og ikke i fjerneste Maade angaar Skytten.

DEN JYSKE HVIDE DAME[1]

Et Portræt, tegnet ad Mortuam

Vi har en Herregaard, beliggende i en af Landets videst udstrakte Dale. Mod Norden begrænses Dalen af bølgedannede, her skovgroede, der lynggroede Bakker, som i en lige Linie strækker sig milevidt. Til denne slutter sig retvinklet andre mod Øst og Vest. I Syden har vi en endnu højere Bjergkæde, men helthen skaldet, altid mørkladen, efter Luftens Beskaffenhed graabrun eller blaagraa. Midt igennem Dalen glider en af Danmarks største Floder, bebræmmet med grønne Enge. Fra Herregaarden af ser man ikke, hvor den kommer fra, eller hvor den gaar hen: den synes at udspringe af Bakkerne mod Vesten og at tabe sig i dem mod Østen. Halvvejs i Dalen, Norden for Aaen, paa Skellet mellem Ager og Eng, knejser det to Hundred Aar gamle Slot. Det viser sig, efter sin Alder, som hverken gammelgotisk eller nymodens italisk, men som en Sammensmeltning af begge Stile; men de gammeladelige Slægtnavne i Jernbogstaver paa Murene vækker, som Runer, Mindet om ældre Dage.[2]

Det samme gjorde ogsaa hun, som vel levede i nyere Dage blandt den yngre Slægt, men hvis hele Tilværelsesmaade, lige til Klædedragten, efter hvilken hun benævnes, henviste til en nu længe forsvunden og allerede længe fremmed Tidsalder. Da jeg nu har nævnet Klædedragten, vil jeg lægge den som Folio om mit Maleri.

Hendes Dragt var hvid, helt hvid og altid hvid; og ingen nulevende ved at have set nogen anden Farve paa hendes Legeme, ikke saa meget som den allermindste Sløjfe. Hvad Formen angaar, om den var gammeldags eller rettede sig efter de foranderlige Moder, da mener jeg, at den hverken var gammeldags eller nymodens, men altid lige klædelig, og kan ikke tydeligere beskrive den end ved at kalde den en „Omhylling". Thi udi et

saadant Gevandt forestiller jeg mig de gode Aander, de elskelige afdøde, naar de stundom besøger deres Venner paa Jorden. Og vist er det, at denne Forestilling end mere livligt bestyrkedes ved at skue enhver hendes Stilling og Bevægelse; stod hun, da var det et Marmorbillede paa et Gravmæle; gik hun — men hun gik ikke, hun skred som den lette Morgensky, hun svævede som en Taagepille i en stille Maaneskinsnat.

„Men hvorfor," — vil maaske spørges — „hvorfor just bestandig denne besynderlige Dragt? — Var det ikke lidt — Særhed?" Ja vel var det sært, for det er sjældent, meget sjældent, at noget Menneske klæder sig efter eget Tykke.

Jeg for min Del finder her en Selvstændighed, som jeg højagter og beundrer. Vor hvide Dame maa have haft den hvide Lillie til Livblomst — Jomfrusneens Hvidhed har hun bevaret i dens uplettede Renhed, som den falder fra Himmelen til vor mangefarvede Jord — bevaret den i sin første Stjerneglans, indtil den, smeltet af Solstraalerne i det høje, i Dug opstiger til sit æteriske Hjem — men hvidt er ogsaa Dødens Farve: den afsjælede lægges hvidklædt til Hvile — Hun var jo og som død for det nærværende, en Gengangerske fra gamle Tider. Eller bar hun den dybe Sorgs Farve, som Enken for sin bortkaldte Ægtemage, saaledes hun for en Ungdomsven? eller fordi hun aldrig fandt en saadan Ven? fordi Ungmøens Kærlighedslængsel havde ophørt at leve? — Kærlighed? O! hendes Kærlighed var af udødeligt Væsen; den omfattede alt, hvad som lever. Et Gennemskær af denne glimtede mildt fra hendes Helgenøjne og aabenbarede sig stundom i Englesmilet paa hendes allerede i Livet forklarede Aasyn.

Komtessen — saaledes hed hun bestandig baade paa Gaarden og Godset, og Almuen syntes næppe at vide, om hun havde noget Slægtnavn — Komtessen var af gammel adelig ublandet Slægt. — „Var det ikke hendes Stolthed?" — Stolthed! den kendte hun ikke. Thi med dette tvetydige Ord maa du ingenlunde betegne et saadant Sindelag, for hvilket Adelspatentet er et moralsk Skyldbrev, et urørligt Fideikommis paa Sjæleadel, et Legat af Dyder. Og dette Legat var hende i Sandhed helligt.

„Fjernet fra sin Slægt — ugift — ensom" — Hun var ikke ensom — „Hvormed fordrev hun da Tiden? — Hun fordrev den ikke; hun holdt den snarere fast, hvis det var muligt; hun nyttede den til Andagt — hin stilleglade Andagt, der hæver Sjælen som den finere Luftart Ballonen — hun brugte den til for-

ædlende Læsning og til ædel Velgørenhed. For en Dame af hendes Stand var Komtessen langt fra at være rig; og dog havde hun altid tilovers for den nødlidende. Vist er det, at de fattiges Beklædning kostede hende langt mere end hendes egen.

„Hvor hun boede?" „Hvad hun hed?" — Hvad vedkommer det Portrættet? Navne udslettes, Slotte jævnes med Jorden; men Sjæleskønhed er uforgængelig, den tilhører en anden Verden. Der er uden Tvivl Tilskuere ved denne Udstilling, som ved baade Sted og Navn, ved, at dette Portræt er intet Ideal, men en Kopi, en tro Kopi af den elskelige Original, den de fuldt vel kendte, hvem de ofte mindes med venligt Vemod og vel nu med et Hjertesuk genkender i dette Billed.

Hun oplevede og gennemlevede længe bedrøvelige Tider: hun saa Slægtens gamle Glans mer og mer fordunkles, dens Magt at dale, dens Rigdomme forsvinde. Det stolte Herresæde kom i fremmede Hænder; dog, da det var kongelige Hænder, og Bopæl overlodes hende paa Fædreneborgen, følte hun sig der endnu ikke aldeles fremmed. Men da den saa stilledes til offentlig Auktion, da de hende vildtfremmede Gæster trækkedes om hendes Ungdoms Eden, — hende ligegyldigt, hvo der omsider skulde drage det til sig — da løstes det sidste Baand mellem hende og Verden: ved det sidste Hammerslag brast det gamle Pigehjerte.

[1] Trykt i „Kornmodn", 1839. — Den hvide Dame var en Komtesse Scheel af Familien paa Gammel Estrup. (Stamhusets daværende Besidder, Grev Christen Scheel (død 1844) var en Tid B.s Jagtfælle; om deres Bekendtskab vidner en utrykt Blichersk Vise til Grevens Fødselsdag). Hun levede en Tid paa Herregaarden Ulstrup og huskes endnu for sin Godgørenhed. Hun var altid klædt i hvidt.

[2] Den omtalte Gaard er Ulstrup ved Gudenaa.

HØSTFERIERNE[1]

Af en gammel Skolemands Erindringer.

1.

GAMLE BEKENDTE[2]

„*Non cuivis homini contingit adire Corinthum* — Lighfram!"

Saaledes lød den hule Tøndestemme inde fra Femtelektien. Jeg standsede uden for Skoledøren, hvis Trykker jeg allerede havde omdrejet, for at høre Qvintus's f r i e Oversættelse af dette horatsiske Vers. —

En Drengerøst svarede: „Det falder ikke i ethvert Menneskes Lod at komme" — „til Ulvedal" lød en anden og stærkere. —

„H w a! H w e m w a d e? H w o k a m d e f r æ?" raabte Høreren.

„O w e n f r æ — f r æ H a l s e n — f r a M e s t e r - L e j s," skreg nogle i Munden paa hverandre.

Efter et dundrende Slag i Bordet og et tordnende „*Qvos ego*"[3] blev det atter roligt.

Men paa Kommandoordet „Frit!" aabnedes paa ny de tilstoppede Halse. En begyndte: „D e æ r i t e n h w æ r K r a g" — en anden afbrød: „De e r i t e n h w æ r S o w" — en tredie faldt ind: „D e æ r i t e n h v æ r K o w" — „D o k a n s j æ l v æ r e n K o w." snærrede Høreren; „De hedder: d e æ r i t e n h w æ r S o w, K r a g h e n v i l r i h" —

Som for at hævne den mishandlede Digter satte de overgivne Drenge en gal Variation efter den anden paa Lærerens Tema: „D e æ r i t e n h w æ r K r a g h, t e S o w e n v i l r i h — d e æ r i t e n h w æ r S o w, t e K o w e n v i l r i h" — o. s. v. Og snart blev det hele til en Malstrøm af Ord, blandt hvilke „K o w, S o w, K r a g h" lød som Kanonskud gennem en Musketilds uendelige Knaldren. —

Jeg fandt mig nu kaldet til at intervenere; dog ikke for at

straffe Disciplinens „Friheder", dem den gamle Pedant jo selv var Ophavsmand til.

„Ferierne begynder," lød nu det glædelige Budskab igennem alle Klasser, en halv Dag før man havde ventet; thi Vognen fra Ulvedal havde mødt saa meget for tidlig. Vi maatte følgelig lave os til at følge straks med den tilbage. Qvintus og Qvartus, som begge var indbudt, blev ikke de sidste ud af Skolen. Og saa ivrig var især den sidste med Udrustningen, at han virkelig skulde have glemt sin „Lærke", hvis ikke Kammerraad Hansens Søn havde mindet om, at Vejret var koldt. Dette var det første Led af Kæden; og da Qvartus fik fat paa det, saa fulgte det andet af sig selv, og han sprang ned af Vognen, „for at hente noget, han havde glemt."

Qvintus knurrede, men i Grunden kun derover, at han kunde have sparet det meste af sin Frokost, dersom han i Tide havde vidst, at han skulde spise Fru Hansens Aftensmad.

Min Svigerfader, hans Datter og lille Dattersøn og jeg kørte paa en anden Vogn noget bag efter hine. — Hvad Vejret angik, da var det klart og smukt, og en frisk Vestenvind medførte intet af den Kulde, mod hvilken Qvartus vilde beskærme sig ved indvortes Midler.

Høsten var begyndt ualmindelig tidlig; skønt vi nylig var gangne ind i Hundedagene, havde man dog faaet næsten alt Kornet „rodløst" og en stor Del i „Hus". Denne Travlhed paa Marken, den ualmindelige Menneskemængde, har for mig i det mindste noget saa livligt, saa muntrende og derhos saa — gid jeg nu havde et Ord for „*satisfying*" — saa fyldestgørende, at denne Aarstid er min den kæreste. Min Svigerfader gav et langt Stykke af Virgils Georgikon til Pris, og min Alice fremsagde en hel Canto af Delille med en saa mild Varme, en saa barnlig Glæde, at jeg blev Barn igen, og Konrektoren Yngling.

Vor landligglade Stemning fik dog snart et andet „Drej", idet Degnen fra Ulstrup, som havde været ude at tage Tiende for Kammerraaden, kom ridende os paa Siden med et: „Walkommen skal Di, Katten taae mæ, væhr! Haar Di Skyderen mej, Hr. Rektor?" Da jeg havde beroliget ham i denne Henseende, raabte han fornøjet: „De ka A forstoe; men no ska Di aasse sie, her æ, Katten ryww mæ, saamanne Trejdækkere ioer, te di hjørmer."[4] Hermed sporede han sin „Pillek" og galoperede ind ad Markerne til. Og vi rullede snart derefter hen for Hoveddøren paa den Fløj af Ulvedal, som min Svigerfaders Broder, Kaptejnen, beboede.

Thi ej at forglemme, da havde denne købt Gaard og Gods af Kammerraaden til Fæstensgave for sin Hustru; men Kammerraaden havde igen forpagtet det hele og var blevet boende paa Gaarden.

Det er saa — ja nu er jeg igen forlegen: „*satisfying*", „*comfortable*" — nej nu har jeg det — „rosomt" — paa en Lystfart som denne at træffe for[5] lutter Bekendte. Et fremmed Ansigt — endda om det er smukt, tiltrækkende, tillidvækkende — det er dog ikke iblandt dem, vi saa „sidst", det gi'er vor Stemning en anden Retning. „Vinden springer om paa en anden Streg," siger Kaptajnen. „Det er en Dæmper paa Violinen," siger Fiedler. „Det er en Kontrakvæstion," siger Herredsfogden. „Det er en Variant," siger min Svigerfader. „Det er, som naar Bøssen brænder for," siger Degnen i Ulstrup.

Nu! Bøssen brændte da ikke for den Dag. For Døren modtog os Kaptajnen og hans Kone, hans tro Tjener med Vogntrappen og — den lystige Herredsfoged med en Lire, til hvis snærrende Toner han sang med ægte jysk Bondedialekt:

„Hvor godt Folk er, kommer godt Folk til,
Hej! lurrimæ, lurrimæ! Hejaa!
Venner med Venner sankes vil;
De fryde sig, Ejaa!
Mier end A ka sej aa." —

„Denne Lyra," deklamerede han — da vi var kommet ind, — „har, efter den store Oldgransker, Kammerraad Urolds[6], heldige Konjektur tilhørt den verdensberømte Digter og Lirendrejer Homerus. Den nuværende Ejer af samme, den største Virtuos i hele min Jurisdiktion, den næsten lige saa berømte Peder Syvspring, har i sit Navn noget, som levende minder om, at syv Stæder stred om Æren af at have frembragt Digtekunstens Fader."

Vi blev naturligvis nysgerrige efter at se denne jyske Homer og bad om at vorde ham forestillede.

„I Aften," svarede Herredsfogden, „eller maaske først i Morgen tidlig, giver Hans Liflighed Audiens — jeg siger Liflighed; thi eet af Digterens syv Navne er „L i f l i g P i æ r" — nu hviler han paa sine Laurbær og sover haardt; thi han har i Dag set vel dybt i den jyske *Hippocrene*."

Vi maatte da indtil videre trøste os med Haabet. — Næppe var vi i den venlige Havestue kommet til Sæde om Tebordet, før Kammerraaden traadte ind og bad os samtlige at spise til Aften ovre hos ham. Dette blev enstemmig lovet, og den Bestemmelse derhos taget, at begge Familier med deres respektive

Gæster skiftevis skulde tilbringe alle de følgende Aftener i hverandres Boliger lige til Høstgildet, der for de fremmede vilde vorde den sidste.

Hos Kammerraaden var mange ventendes i Løbet af de fjorten Dage før den store Høstfest; men endnu fandt vi der ikke andre end vore to Hørere og Oldgranskeren, hvem vi alle fra tidligere Sammenstød godt kendte. Han var egentlig rejst til Ulvedal for at undersøge en Runesten, om hvilken salig Pontoppidan havde givet Vink, at den skulde findes paa Godset; men denne Undersøgelse tog, formedelst sin Vigtighed og Vanskelighed, alle fjorten Dage med sig, som siden skal vises. — I hele den Tid var han og hans Videnskab jævnlig Genstand for den vittige, men tillige godmodige Herredsfogeds uforstyrrelige Lune. —

Vi var ej engang færdige med første Ret, en ypperlig Kalvesteg, før han henvendte sig til Værtinden og sagde med mild Alvorlighed og dyb Stemme: „Tillad mig, bedste Frue! at spørge: ved hvilke Midler og Behandlingsmaade De har faaet dette Føl saa fedt og yderst delikat?"

Fru Hansen gjorde store Øjne, Kammerraad Urold endnu større.

„Føl?" gentog begge paa een Gang, hun med svag, men han med Bjørnestemme.

Vor Vært, som straks mærkede, hvor den spøgefulde Jurist vilde hen, gav sin Kone et Vink og tog Ordet: „Det vil jeg forklare Dem; for min Kone ved det ikke engang. Da Føllet var født, døde Hoppen, og nu prøvede jeg at lade det patte en af mine Køer, og derfor tænker jeg og, at det er blevet saa særdeles fedt og velsmagende."

„Men det er jo" — deklamerede Oldgranskeren — „det er jo noget ganske mærkeligt, ganske nyt, eller rettere sagt ganske gammelt; det er fortræffeligt; og jeg vil haabe, at dette Eksempel skal virke saa kraftigt, at Hestekød herefter vorder almindelig Kost, ligesom hos vore Forfædre. Og hvorfra havde disse deres Størrelse og store Styrke? Af Hestekød, ene og alene af Hestekød; derfor havde de ogsaa Hestekræfter — hvilket endnu er et gængs Udtryk imellem os — maa jeg bede om et Stykke endnu!" —

I dette Øjeblik faldt mine og fleres Øjne fra vor oldnordiske Taler hen paa hans Sidemand, den lidet talende Qvintus. Han havde lagt Kniv og Gaffel over Kors paa den anden Gang fyldte og endnu ikke afædte Tallerken, Armene over Kors paa Maven og saa ud i Ansigtet som en grøn Ost.

„Er De ikke vel, Hr. Qvintus?" spurgte Herredsfogden.

Den tiltalte svarede ikke, men sprang op og ilede ud — Qvartus bagefter. — Nogle smaalo; men Urold skelede foragteligt ned til det tomme Sæde.

„Skulde virkelig," sagde han med sin dybe Røst, „dette store Legeme have antaget en saa svag Natur, at det ikke kan fordrage Hestekød?" —

„Hvad gaar af Deres Medlærer?" sagde Herredsfogden til den alene genkommende Qvartus.

„Hestekød," svarede denne; „han konjungerer „*boao*[7]" igennem alle *modos* og *tempora*."

„Alt dette" — sagde Herredsfogden — „og det er min Skyld, jeg nægter det ikke, — gaar ud over Deres Spisekammer, Fru Hansen! Hr. Kammerraad Urold spiser mer, end han ellers havde gjort; og vor Hestekødsfjende — dersom jeg ellers kender ham ret, vil han have een Aftensmad til, efter som han ikke kunde beholde den første." —

„A kan, Katten ryw mæ, heller it behaall min," skreg Degnen, som sad nederst, og paa hvem vi hidtil ikke havde givet Agt. Og hermed sprang han i Qvintus's Fodspor.

Nu var det umuligt længere at kvæle Latteren. Selv den alvorlige „Jordrotte" — som Bønderne kaldte Jorddrotten Urold — maatte smile; han tænkte mindst paa, at han selv var Latterens første Genstand. —

Midt under denne kom en rask rullende Vogn op for Døren, og Vært og Værtinde gik ud for at tage mod de fremmede, i hvem de ventede nogle af de indbudte Gæster. — Hvilke nu disse var, skal næste Afsnit vise.

2.

NYE ANSIGTER

Det var ingen af de forventede, men nogle ganske andre, om hvem hverken Vært eller Værtinde havde drømt: en Kammerherre von Schlüssel med Frøken Datter. Han var en Mand paa de tresindstyve, undersætsig, firskaaren, med et stort, blegt Ansigt, paa hvilket alt ogsaa var stort undtagen Øjnene, der ikke var saa meget større end Kattens og af samme grøngule Farve. Ved hans Indtrædelse rejste Selskabet sig og hilsede; hans Genhilsen var i en mig hidtil ukendt Maner: han bukkede eller

bøjede hverken Kroppen eller Hovedet, men gjorde med dette en Bevægelse, som næsten var det modsatte af et Nik og lignede den studsendes eller den, som en gør, naar man pludselig bringer ham et Lys for nær til Næsen. Derhos skrabede han bagud med den ene Fod og satte den temmelig haardt ned igen ved Siden af dens Mage. Jeg, og vel flere af Selskabet, antog ham for en Pranger eller en af hine bondefødte Herregaardsslagtere, af hvilke ikke faa i dette Tidsrum slog sig op til stor Velstand. Ja endnu noget efter at vor Vært havde forestillet ham under hans virkelige Navn og Rang, troede jeg, at her nu vilde spilles et nyt Puds af Herredsfogden.

Et helt andet Indtryk gjorde Datteren: skønt liden af Vækst, skønt beskeden, hartad undselig af Væsen, var der alligevel i hele dette noget vist, som bøjer Mandfolkenakke. Jo længere man saa paa hende, jo højere syntes hun. Hendes Ansigt, eller rigtigere hendes Aasyn forekom ved første Øjekast temmelig almindeligt, næsten intetsigende: det var blegt, koldt. Men naar hun aabnede Munden og talte — hendes Stemme lød hartad som en Hvisken — da sprang der Roser ud paa disse blege Kinder: Øjenlaagene trak sig helt op for et Par Øjne, hvis sælsomme Udtryk og søde Ild gjorde et overraskende Indtryk paa enhver ikke aldeles følesløs Tilskuer — som naar Fortæppet til Skuepladsen hæves og der fremviser sig et yndigt Landskab med den opgaaende Sol i Baggrunden.

Værten gav to af sine Børn et Vink, paa hvilket de rejste sig og trak deres Stole lidt tilbage: han indbød de fremmede til at tage Plads, Kammerherren lagde en Haand paa Stoleryggen og lod sit Blik overløbe Selskabet. Men da Qvintus og Degnen just nu kom tilbage, og de højfornemme Øjne faldt paa den sidste, tog den naadige Herre Haanden til sig og snøvlede: „Vi er trætte af Rejsen og ønskede snart at komme til Ro; men vil Deres Kone give os en Kop Te paa vore Værelser —"

„— Paa Øjeblikket!" svarede Fru Hansen hurtigt og muntert, tog et Lys fra et Sidebord og førte, ledsaget af en Datter, de fremmede bort.

„Gute Nacht," sagde Kammerherren, medens hans Ansigt beskrev en Halvcirkel over os. Men i Døren vendte han sig halvt, med Begæring eller snarere Befaling til Værten, at komme ind til ham, inden han gik til Sengs. Med nedslagne Øjne nejede Datteren dybt, og — tror jeg — saa meget dybere, end ellers kunde været nok, for at udsone Faderens Hoffærdighed.

Tavsheden, som nu for Øjeblikket opstod, blev først brudt af

Urold med et Udtryk af Forundring over dette sælsomme sildige Besøg. Degnen, som foruden andre Fortjenester ogsaa havde den, at være Egnens levende Konversationsleksikon, tog Svaret og sagde paa sit Jysk, — det vi for denne Gang vil overføre paa Højdansk —:

„Da kan jeg fortælle os, hvad det har at betyde: Kammerherren vil partu tvinge denne her lille Frøken til at tage den unge Baron Mahlensfeld, som nu et Aar eller mere har gaaet og „smuttet" efter hende. Men hun „stinner" sig, ihvor bitte hun er, og vil ikke af Flækken. Nu har de rigtignok paa nogen Tid begyndt at mumle om, at hun skulde have sig en anden i Løndom. Somme siger, at der er nogen, som har set ham, og andre siger, at det ikke er saa. Men saa meget er vist, at Gartnerdrengen bar dem Breve imellem, og det kom for Naadigherren, og da han intet vilde bekende, saa fik han først Prygl og kom saa paa Porten. Nu tænker jeg ved mig selv som saa: om Kammerherren ikke vil have Frøkenen her til Kammerraaden, der har tjent ham i hans første Begyndelse som Forvalter. Saa skal de vel nu her se at passe hende og Kæresten op; for de tænker — hvad sandt nok kan være — at de unge Mennesker vil være lidt mer forvovne her end hjemme."

Man saa med Forundring paa Taleren og paa hverandre, som om man ventede, hvo der først vilde afgive sine Betænkninger over dette Optrin og de i samme spillende Personer. Men inden endnu nogen kom til at afbryde Pausen, hørtes atter Rummelen af en opkørende Vogn. Tillige med Vært og Værtinde indtren straks en høj Dame, der forestillede sig for dem som den Française fra Fyen, der havde paataget sig at undervise Kammerraadens yngste Børn i Sprog og Musik, alene imod Kost og Logis. Hendes Tale røbede Udlændingen; dog enten hun var tysk eller fransk, det kunde man ikke skelne. Men Stemmen var usædvanlig grov og mandfolkagtig, ligesom og hendes ualmindelige Højde, hendes Gang og hele Væsen slet ikke stod i Samstemning med Kvindeklæderne. Ikkun Ansigtet modsagde ikke disse; det var fint, glat og temmelig kønt. Dog hendes Øjekast var igen vel dristigt, og hendes Latter, den Herredsfogden et Par Gange med sine vittige Indfald fremtvang, uagtet hendes synlige Modstand, den var skrallende og hartad forbavsende. I øvrigt var hun dog meget tilbageholdende og ordknap og talte til ingen ved Bordet, uden først at være tiltalt.

Alligevel tabte sig efterhaanden den Opmærksomhed, Mamsel Dubois ved sin første Fremtræden havde vakt; thi denne Klasse

— som i Datiden endnu udgjordes af lutter fremmede — havde et Slags „Brev" paa Særhed: de betragtedes som Amfibier, som Mellemvæsner imellem Mand og Kvinde.

Vi var netop i Begreb med at ende den saa ofte afbrudte Nadvere, da Hestetramp lød derude og næsten i samme Øjeblik nok en fremmed kom i egentlig Forstand springende ind ad Døren. Han havde et koparret, skarpttegnet Ansigt, et mørkt og næsten bistert Udseende; men han viste sig snart fra en ganske modsat Side.

„Godaften, Kaptajn!" raabte han med Sømandsbas, smed Hatten hen paa en Stol ved Væggen og rakte den hilsede sin Haand tværs over Bordet, lige tæt hen forbi Françaisens Ansigt, der drejede sig om imod ham med et Udtryk af Forundring og Uvillie.

„Velkommen, Doktor!" svarede Kaptajnen, idet han vendte sig til Vært og Værtinde. „En gammel Ven og Rejsefælle, Doktor —" her faldt denne selv ind:

„Ikke Doktor, jeg er kun simpel Feltskær og nylig ansat her i Distriktet som privilegeret Kvaksalver. For Resten hedder jeg Sorgenfryd, er ingen Komplimentmager, men siger altid min Mening rent ud. Og derfor beder jeg ogsaa høfligt om Tilladelse at maatte sætte mig ned ved dette velsignede Bord; for jeg er baade sulten og tørstig."

Inden Værten havde vel faaet denne Tilladelse udfærdiget, havde Distriktslægen allerede udset sig en ledig Stol ved Siden af Degnen. Denne skubbede sig paa sin Stol saa langt som muligt hen til den anden Sidemand, som om han var blevet forskrækket over Kvaksalverens stormende Adfærd. Men den sidste tog straks fat i Degnens Stol, medens han med den anden Haand rakte efter den ham tilbudne Tallerken, og sagde til Sidemanden — uden endog at se paa ham —: „De skal ikke være bange for mig! de Tider er nu forbi, da Apotekere og Doktore tillige var Skarprettere."

Med disse Ord trak han Degnen igen tæt hen til sig. Den stakkels Ludimagister, skønt ikke synderlig glad ved sit Naboskab, paatog sig dog en kæk Mine og fik et Smil frem, det han ledsagede med hurtigt Fingerpeg til sin Pande.

Qvintus, der sad skraas over for ham, tilnikkede ham Bifald, men holdt for Resten sine Øjne stift hæftede paa den fremmede, der med en Graadighed, som vor lærde Æder sikkert misundte ham, gjorde sin Tallerken bar i en Haandevending og strakte den ud til at fyldes nok engang. Men derover glemte

han ikke Flasken; thi den første var tømt inden den anden Tallerken. — Imidlertid, han gjorde saaledes Besked — og dette medtog kun et Par Minutter — at alle de øvrige Bordgæster lagde Kniv og Gaffel og delte deres Øjekast imellem ham og sig selv indbyrdes, hvilket hverken gjorde ham det mindste forlegen, ejheller standsede hans umaadelige Virksomhed. —

Da han var færdig, nikkede han ad Værten og hans Kone, lænede sig tilbage mod Stoleryggen og begyndte med en Tungefærdighed, der var næsten lige saa ustandselig som den, hvorpaa han allerede havde aflagt en saa glimrende Prøve: „Mine Herrer og Damer! De maa undskylde min langvarige Tavshed! Naar jeg spiser, saa er det ikke paa Skrømt — som De maaske har bemærket — og under et saadant Arbejde maa alle andre hvile; thi det er ubestrideligt det vigtigste af alle; og forsømmes dette, hvordan vil det saa gaa med alle de andre? De kan mulig tro, at jeg taler saaledes af Egennytte og vil præke Fraadseri og Drukkenskab for at udvide min Praksis; men jeg sværger ved Hippokrates, at for lidt er her skadeligere for Sundheden end for meget, og at jeg kan meget lettere kurere tyve Patienter for Indigestion end en eneste Vanddrikker."

Omvendte ved denne salvelsesfulde Tale fik baade Qvintus og Degnen bedre Tanker om Doktorens Forstand. Den første nikkede; den sidste gned sig med den flade Haand oven paa Parykken og sagde: „Han er, Katten ryw mæ! den bejst' Doktor, A ha kjendt. Jen Fingerbærre[8] Puns æ bejer end tow Tønder Vand." —

„De er min Mand," sagde Lægen og skottede ømt til ham, idet han greb sit Glas og klinkede med ham: „Paa nærmere Bekendtskab." — Der blev nu en almindelig Leen og Skæmten; og næppe var en Fjerdedeltime forløbet siden den lystige Distriktskirurgs Ankomst, inden han ikke længer ansaas som fremmed.

Kun to i Selskabet fandt aldeles ingen Smag i de sidstnævntes Tale og Adfærd. De nikkede ad hverandre, bøjede sig for Vært og Værtinde og skød deres Stol tilbage, hvorpaa alle gjorde lige saa. Jeg behøvede vel næppe at tillægge, at disse tvende var Kaptajnens Kone og min.

3.

PE' SYVSPRING

Næste Formiddag havde Kammerraad Hansen foranstaltet, at vi Mandfolk spiste Frokost i Haven. Dog kom mod Enden uventet et Fruentimmer til — den mandhaftige Française: med Hænderne paa Ryggen og lange Skridt traadte hun til og bemægtigede sig en Stol med et skødesløst *„avec votre permission, messieurs!"*

„Men det er sandt," raabte Herredsfogden, „vor Troubadour!"

„Jeg skal hente ham," tilbød en af Kammerraadens Sønner; og det varede heller ikke længe, førend han kom med Personen.

Denne Virtuos — hvis rette Navn var Peder Pallisen, men som formedelst sine Fortjenester havde erhvervet sig følgende seks Æresnavne: Pe' Syvspring, Liflig Pier, Pe' Halvpot, Pe' Neverkuk, Pe' Lirendrejer, Pe' Lurendrejer — var en lille gammelagtig Mand med store mælkeblaa, rødkantede, rindende Øjne. Han var iført en lang graa Frakke, graa Strømper og Træsko og havde en Kasket eller, som det hedder, et „Hatteslag" af samme Farve paa Hovedet. Stakkelen rystede som „Blinkeløv"[9], og hans Trin var korte og vaklende. Lægen stod op og saa paa ham med plirende Øjne.

„Han har F..... hakke mig! *Delirium tremens,*" raabte han.

„Trelirium demens!" tog Degnen Ordet, „Doktoren mener vel, at han har faaet sin Skade af det, han saadan dasker omkring tidlig og silde med den her Lire. Nej pyt! *Trelirium! Tresvirium* skulde det hedde — for du har jo været en ugudelig Krop efter det her Brændevin, Pe' Halvpot! eller Pe' Helpot!"

„Foer A en bette jen?" stammede Synderen uden at bryde sig det mindste om Degnens Snak.

Værten skænkede et Vinglas fuldt af Akvavit og rakte ham; men han var ikke mægtig for at føre Glasset til Munden.

„Aah gi mæ den føhst," bad han og skultrede sig — „sihn ska A nok hjelp mæ sjæl."—

Han var nu og saa tjenstagtig at hælde denne Livsbalsam i hans vidtaabne Gab, og Virkningen viste sig næsten øjeblikkelig.

„Hør nu!" sagde Herredsfogden, „syng os allerførst den Vise, du selv har digtet om Præsten og Degnen og alle dem, du ved nok, saa skal du faa en halv Pot hjem med dig, foruden hvad du behøver her." —

„A tør it sue wal,"[10] sagde han og saa sig omkring paa alle de tilstedeværende, „er her ingen af dem?"

„Nej, her er ingen at være bange for," lød Svaret, „kom du kun med Visen!"

Digteren tog nu sin Lire frem og sang med en Stemme, der lød som en Tercet af en Kalv, et Faar og en Gedebuk:

Wo Herremand haaller a hans Hæjst,
Somti mier end somti.
Den, dæ rueser dem, æ den bejst,
Ejaa!
Mier end A ka sej aa.

Wo Møller haaller aa hans Kop,[11]
Somti mier end somti.
Venner do dæ, saa foer en en Top,
Ejaa!
Mier end A ka sej aa.

Wo Skrædder haaller a hans Saws,
Somti mier end somti.
Aa Tøwet han klipper sæ sjæl en Hjaws,[12]
Ejaa!
Mier end A ka sej aa.

Wo Præjst han haaller a hans Pænng,
Somti mier end somti.
Offrer do smaat, da blywer han strænng —
Ejaa!
Mier end A ka sej aa.

Wo Dæjn han haaller a mi Kuen,
Somti mier end somti.
De æ saan dje gammel Wuen,[13]
Ejaa!
Mier end A ka sej aa.

Pe' Sywspring haaller a et Kruus,
Somti mier end somti.
Ær et faa stuer, saa foer han en Ruus,
Ejaa!
Mier end A ka sej aa.

De sælsomme Miner, Øjekast og Fagter, med hvilke Liremanden ledsagede sin Smædesang, gjorde denne endnu snurrigere og morede virkelig alle Tilhørerne — fornemmelig dem, der forstod den jyske Mundart — og fremkaldte Ønsket om nok en. Dette var ufejlbarlig blevet opfyldt, hvis ikke Stedets Præst netop var kommet til. Da Hr. Syvspring fik Øje paa ham, lu-

skede han bort igennem en Sidegang og lod sig ikke tilbageholde ved noget som helst Tilraab eller Løfte.

Den gejstlige var en alderstegen, dog rørig Mand med et roligt og mildt Aasyn, i hvilket Sjælefred stod læseligt præget, og som lettelig forsonede med hans underlige Paaklædning: Paryk, Enspænderkjole og sorte Gamacher, dem jeg siden hørte, at han brugte for sin Sundheds Skyld. Hans Tale var lige saa forstandig som blid, og med Lethed og Sikkerhed gik han ind i mange forskellige Emner. Man mærkede snart, at han, uagtet den antike Dragt, var ganske hjemme i den nyere Tids forbavsende Begivenheder, dens Aands- og Statsomvæltninger, men og at han betragtede dem med samme Sind som en udtjent Sømand det oprørte Hav, han ikke mere agter at befare.

Ved Præstens Ankomst havde Kaptajnen forladt Selskabet, men kom snart efter tilbage med sin gamle Tjener. Denne bar en fuldfærdig Model af et Skib og stillede det med Stiver paa et af Bordene. Kaptajnen vendte sig til Præsten og sagde: „Kære Hr. Pastor! dette Skib har denne gamle Sømand selv alene forfærdiget, og det er hans Ønske, deraf at gøre en Foræring til Deres Kirke, om De finder det værdigt hertil. Og i dette Fald beder jeg om at maatte give Kæden til at hænge det i."

„Jeg tager gerne imod Foræringen," sagde Præsten smilende, „og takker paa Kirkens Vegne. Det lille Skib skal komme til at hænge i det store[14]."

Det lille Kunstværk blev nu taget i almindelig Betragtning og rost, som det og virkelig fortjente. Glæden spillede i den gamle Søguts brune Ansigt; og heri blandede sig og en tilgivelig Stolthed, da han af de i Skibsvæsenet ukyndige fik flere Spørgsmaal om dette og hint, hvilket gav ham forønsket Lejlighed til at holde Forelæsninger i en Videnskab, som han, hvad det praktiske angik, havde fuldkommen inde. Vistnok blev Tilhørerne derved ikke meget klogere, thi hans Terminologi var for de fleste helt uforstaaelig. Men man lod, som den ikke var det, for ej at spilde ham Glæden.

Da der nu blev et Ophold i Navigatorens Foredrag, traadte Præsten til, rystede hans Haand og sagde: „Tak, Tak! min gamle Ven! Du har nu forklaret dette her paa *din* Maade, og det er meget rigtigt og godt. Det er kommet mig i Tanker, at jeg en anden Gang vil forklare det paa *min* Maade. Den første Søndag, det hænger i Kirken, indbyder jeg først dig og din Kaptajn, og ellers enhver, som kan finde Lyst til at høre en Skibspræken i en Kirke paa Landjorden."

„Jeg skal den — — nok indfinde mig," svarede Matrosen saa sjæleglad, at der nær havde sluppet ham af Munden en Søterminus, som man ikke raaber en gejstlig Mand lige i Øjnene. —

Kaptajnen sagde: „Kæden har jeg, og Skibet kan komme paa sit Sted i denne Dag; men vi har kun to Dage til Søndag; maaske er det noget snart for Deres Velærværdighed?"

Præsten smilede igen: „De maa for mig anbringe det, naar De selv vil. Naar jeg har en Nat, saa finder jeg vel paa, hvad jeg vil sige."

„Vel!" sagde Kaptajnen, „se saa, du kan faa det op, Ole! thi hverken du eller jeg kan faa den Præken for snart."

4.

OLES LEVNETSLØB

Denne gamle Søgut, der var almindelig yndet paa Gaarden — skønt i ringere Grad af Kvindfolket — tiltrak sig nu, formedelst sit Kunstværk og Kommentaren derover, de fremmedes særdeles Opmærksomhed: han blev tiltalt, rost, takket, spurgt, saa af en og saa af en anden. At dette snart faldt ham besværligt, saa jeg og — om ikke flere andre — den gamle Præst. Han gjorde en Ende paa denne Navigationseksamen ved at bede Ole fortælle sit Livs Historie. Paa denne uventede Begæring slog Sømanden sine vidtopspilede Øjne mod Himmelen — som om han saa efter Fløjet — og derpaa til Jorden, som efter Loddet.

Efter nogen Betænkning svarede han: „Der er ikke saa meget rart ved den Historie; men har De Lyst til at høre den, vil jeg ogsaa fortælle den; den er ellers inte for Fruentimmer og Børn —" her saa han omkring i Kresen med et koldt, mistroisk Blik, der tydelig tilkendegav, at han vilde have de nysnævnte Slags Tilhørere bortfjernede. Dette skete og paa den Maade, at Præsten, Kaptajnen, min Svigerfader og jeg tog ham med os ind i et lille Trælysthus, som ikke havde Rum for flere.

Da vi her havde taget Sæde og Ole faaet en Skraa stuvet ind under den højre Kæbe, slog han Ben og Hænder overkors og tog til Orde, som følger:

„Jeg løb af Stabelen, da vi skrev eet Tusinde syv Hundrede

og fyrre, paa en lille Fjord i Norge, de kalder Sandefjord. Min Fader var Lods der, og det havde hans Fader været for ham; og alle hans Forfædre — sa'e han selv — lige op til Japhet. Og saa langt som min Fader vidste af at sige, var ingen af dem død i Sengen; og for den Sag døde min Fader ikke heller der; for han kom til at gaa til Køjs nede hos de andre. —"

„Hvor?" spurgte min Svigerfader.

„Der," svarede han, „hvor de bruger Tang til Sengehalm."

„Ja saa!" sagde min Svigerfader, „de druknede?"

„Aa javel gjorde de det," vedblev Ole; „og jeg havde vel ogsaa for længe siden vendt mit sidste Glas, dersom min Fader ikke for tidlig havde sejlet mig agter ud. Jeg var kun femten Aar og liden til Væksten, saa ingen anden Lods straks kunde være tjent med mig. Saa døde ogsaa min Moder paa samme Tider; og Søskende eller nære Slægtninge havde jeg ingen af. Men jeg kom endda bedre med, end jeg tænkte, for der boede blandt saa mange andre en Skipper i Byen, og han hed endda Ole Olsen han — og han var med ved salig Moders Begravelse. Da hun nu var sænket og alting forbi, saa si'er han til mig: „Ole!" si'er han, „har du nogen Hyre, min Gut?" — „Nej!" siger jeg; „der er vel ingen, der vil ha'e mig!" — „Det vil jeg!" si'er han. „Nu kan Øvrigheden sælge Hytten og alt det andet Rageri; og bliver der noget til Rest, kan de sætte det paa Rente for dig. Om otte Dage gaar jeg, om Gud vil, til Middelhavet; vil du saa fare med som Kahytsjung?" — „Javel!" si'er jeg, „og du skal ha'e Tak til, Fa'er!" — for i Norge siger alle Mennesker du til hverandre. — Naa da! ottende Dagen gik jeg rigtig om Bord paa Aleth — Aleth hed Briggen, han havde kaldt hende op efter sin Kone. Og en stolt Sejler var hun. Og Kaptajnen sa'e ogsaa mange Gange: „Ole!" — sa'e han, „jeg ved, Fa'en hakke mig ikke, hvem jeg holder mest af, enten af Skuden mi' eller af Kæringen mi' —"

— „Hvor gik I saa hen?" faldt Kaptajnen paa Ulvedal ind. —

„Vi gik," svarede Ole, „til Livorno eller Leghorn, som de ogsaa kalder det; og saa for vi med Fragt fra en Plads til en anden derude i Middelhavet, og da Sommeren var forbi, gik vi tilbage til Sandefjord og laa op der om Vinteren. — Saadan gik nu det ene Aar efter det andet, til jeg havde naaet mit femogtyvende, da Aleth —"

„— Ole! Du glemmer Nissen!" faldt Kaptajnen ind.

„Hm! — ja —" brummede den gamle Matros smiskende, „jeg ved ikke, om de højlærde Herrer gider hørt paa saadant noget;

for De tænker vel, det er Kællingesludder og taabeligt Passiar —"

„— Det er det samme, Ole!" sagde hans Herre, „lad dem tænke, hvad de vil! og sig kun frem, hvad du ved!"

Ole vendte sin Skraa med Tungen, lagde begge Hænderne paa hver sin Stolearm og trak Benene ind under sig: det saa ud som en styrkende Forberedelse til værdig at skille sig ved paafølgende skumle og rædlige Begivenhed.

„Der er somme Fartøjer," begyndte han, „men de er ikke ret mange, der har en særdeles overkomplet om Bord, man kalder Nissen. Der er kun faa, der kan se ham; men de, der kan, siger, at han ser ud og er klædt som en anden Sømand, med den Forskel, at han ikke er stort højere end den Flaske, der staar; og han har en rød Hue paa Hovedet, i Stedet for at alle vi andre bruger Hat paa Hovedet eller blaa Hue. Naa da! der var og har altid været saadan en om Bord i Aleth, og det var godt; for saa længe Nissen bliver om Bord, kan Skibet ikke forgaa. Jeg saa ham rigtignok aldrig; men vi havde en gammel Kok, han kunde se ham, og jeg tror endda, de havde noget mer at skaffe med hverandre, end godt var for Kokken — han hed' endda Ole Halvorsen — for han kunde, naar han vilde, sige os om Morgenen alt det, vi fik at bestille hele Dagen paa Skibet: hvad for Sejl vi skulde sætte til, om vi skulde komme til at rebe nogen, og hvor mange Reb vi skulde have i hvert, om noget paa Skuden skulde ramponeres eller helt forlises, og alt saadant; og det skete, akkurat som han sagde. Jeg glemmer aldrig, jeg husker det, som det var sket i Gaar: Vi var i den spanske Sø paa Højden af „Ca' Fenster"[15] og stod Nord efter, da bliver en Mand syg og dør. Og da vi havde langt til Land og ikke heller vidste, naar vi kunde naa det, saa blev der slaaet en Slags Kiste sammen til ham og forsynet med Ballast, og saa skulde han da næste Dag hives over Bord. Men forinden det nu skete, saa kommer Kokken og siger til Kaptajnen: „Kaptajn!" siger han, „hvad har Salve forsyndet sig, at han skal ud om Bagbord?" — „Hvad er det for Sludder?" si'er Kaptajnen, „Salve har været saa stolt en Sømand som nogen; og han skal Fa'en hakke mig! ogsaa ud om Styrbord." — „Det er vel nok," mumlede Halvorsen, „men Nissen har den Onde vælte mig! sat ham ud om Bagbord i Nat." Kaptajnen lo og sagde: „Det skal Fa'en synke mig! bli' Løgn." —

„Bandte de og saa forskrækkeligt, som du der la'er dem ramse op?" faldt min Svigerfader ind.

„Ja det gjorde de rigtignok," sagde Ole med nedstemt Tone, „Kaptajnen sa'e altid: „Fa'en hakke mig!" til daglig Brug; men naar han blev vred, saa sa'e han: „Fa'en synke mig!" Jeg ved nok, det er inte kønt; men det kan inte være anderledes. Jeg skal fortælle Dem en Historie om det: Tordenskjold — De ved nok — han skal nu have været saa ren djævels til at bande. Og saa siger Kongen en Dag til ham: „Tordenskjold!" si'er han, „kan du inte kommandere uden at bande saadan?" —

„Ja!" brød min Svigerfaders Broder af, „den Historie kender vi alle sammen; men glem nu ikke at sige os, hvordan det gik med Salve!"

„Det gik saadan," sagde Ole: „Vi havde sunget en Smule Salme over ham, havde faaet Taljer paa Kisten og hisset den op saa meget som lidt over Rælingen og vilde just til at hive den ud over Styrbord. Vi havde alle Klude til, og det havde lojet af hele Morgenstunden og var næsten Blik. Lige med eet saa springer Vinden om, og vi faar en Kuling af Sydost nu, der krænger Skuden over i Bagbord, og Kisten svajer der ud og plumper i Søen — vi saa den aldrig mere. — „Ka' Han nu se, Kaptajn!" sa'e Halvorsen. — „Da er det, Fa'en synke mig, ikke min Skyld!" sa'e han. — Se! saadan gik det nu til." —

„Men hvad blev saa Enden med Aleth?" spurgte Kaptajnen, „det har jeg næsten glemt."

„Det blev med hende ligesom med os alle," svarede Ole, „for hun gik neden om og hjem. Og det lod Nissen os ogsaa vide. Ser De, vi laa paa Reden tæt op til en By, de kalder Mallaga. Vi havde udlosset vor Last — det var Tørfisk — og skulde lette næste Dag, hvis Vinden føjede. Da kommer Ole Halvorsen hen til mig — jeg havde været ude paa Ankeret, og der var ingen anden hos. Og saa si'er han til mig: „Ole!" si'er han, „nu træder Aleth sin sidste Dans." — „Hvordan det?" si'er jeg. — „Jo," si'er han, „Nissen er gaaet fra hende." — „Fa'en heller!" si'er jeg. — „Jo," si'er han, „han sprang over Bord i Nat og svømmede over til Rusmanden, der ligger. Nu kan du selv gøre, hvad du vil." — „Ja, hvad gør du?" si'er jeg. — „Jeg bliver," sa'e han; „jeg er blevet gammel paa Aleth, og jeg vil ikke skilles fra hende." — Jeg gik nu og tænkte noget paa dette her; og jeg vidste, at Halvorsen aldrig gav falske Signaler. Og saa gaar jeg til Kaptajnen og si'er til ham: „Fa'er min!" si'er jeg, „Aleth gør sin sidste Rejse — hun faar aldrig mere Kending af

Norges Land." — „Er du gal?" si'er han. — „Ikke heller det," si'er jeg, „men Nissen er gaaet fra Bord i Nat." — „Lik min — om Forladelse, de go'e Herrer! men saadan si'er man saa tit imellem Søfolk, og det har ellers intet at betyde — — saadan sa'e han da ogsaa, den go'e Ole Olsen. Men saa si'er jeg: „Du ejer jo Aleth op og ner, som hun staar og gaar?" — „Det takker jeg ikke dig for," si'er han. — „Kaptajn!" si'er jeg, „Han skulde sælge hende her." Men saa slog han en Skogger op og sa'e: „Blæs mig nedenfra, til min Hat flyver ovena', saa vil jeg kalde dig Storm! Jeg har lige saa gerne Aleth under mine Hæle som Dovrefjeld. Men er du bange for Kællingesludder, saa kan du jo ta'e dig en anden Hyre." — „Nej, Fa'er!" sa'e jeg, „saadan vil jeg ikke løbe fra dig." Men han snoede sig om paa Hælen og gik agter ud, ned i Kahytten; og der blev han længe nede. Da vi havde skaffet, kalder han mig ind til sig og siger: „Der henne," si'er han, „ligger Thorbjørnsen af Østerrisøer. Han kom i Aftes fra Marseille og har fuld Last inde. Han gaar hjem med allerførste Lejlighed. Tag Jollen og ro over til ham og forlyd, om du kan faa Hyre med ham hjem; hvis ikke, om han vil ta'e dig med som Passager." — „Fa'er!" sa'e jeg, „er du vred paa mig?" — „Nej," si'er han, „men gør, som jeg siger, og kom saa straks igen." — Det traf sig nu saa, at Thorbjørnsen havde mistet en Mand paa Rejsen hid og havde Brug for mig; og det fortalte jeg da Ole Olsen. Og saa kalder han mig ned i Kahytten og flyer mig et Brev og siger: „Det er til den gamle Aleth derhjemme, hvis du kommer først. Og her," si'er han, „er ti Ruller med tyve Pjaster i hver. Det er de halve af mine rede Penge. Deraf giver du min Kjærring de otte, og de to beholder du selv, og her er din Hyre foruden." — Jeg begyndte nu rigtignok at blive lidt vammel om Hjertet, og der kom mig vel noget vaadt i Øjnene; for saa si'er han: „Hvad gaar der af din Hundeunge? hvad flæber du for? Tag nu dine Køjeklæder og din Kiste, og skrup dig saa — Naa, hold nu Kæft! og Gud være med dig, min Gut! og god Rejse! Pil nu af, og det snart!" — Dermed drejede han mig om mod Kahytsdøren. Men det kom mig for, at han ogsaa klippede lidt med Øjnene. Da jeg var kommet oven for Trappen, raabte han endnu: „Hils Aleth og Siri!" — det var hans eneste Barn — og dermed slog han den inderste Dør i, saa det smældede. — Saa kom jeg da om Bord i Østerrisøeren; og han lettede endnu den samme Aften; men jeg sov slet intet den Nat, for der løb saa meget om i mit Hoved baade om Aleth og Nissen og mig selv, men mest om Ole Olsen; for han havde væ-

ret en Fader for mig i alle disse ti Aar, og jeg tror ikke, at jeg havde faaet ti Lussinger af ham i dem alle sammen. Og jeg tror vist, at han havde noget i Sinde med mig og Siri; men hun var da endnu kun fjorten Aar. — Naa da: vi letted og lod staa ad Strædet."

„— Men hvordan gik det saa den gamle Kaptajn med hans Fartøj?" faldt jeg ham ind. —

„Ja," sagde Ole, „vi saa aldrig mere af ham og Aleth end en grøn Flaske med en Lap Papir i —"

„— Hvad?" siger Præsten, „og hvor fik du den?" —

„Den fandt jeg," svarede Ole, „da jeg var i Slaveriet —"

— Her afbrødes Fortællingen ved Ankomsten af en fremmed, hvem jeg billigt tilegner et eget Kapitel.

5.

FULDMÆGTIGEN

Inde i Gangen havde allerede i et Par Minutter ladet sig høre et usædvanligt stærkt Charivari af mange sladrende, leende og syngende Kvindestemmer. Det nærmede sig stedse mere og mere vort Lysthus; og da det kom lige udenfor, tav vor Fortæller, og vi andre rejste os for at se, hvad det monne være.

Det første Øjekast viste os en snæver Kres af et Dusin unge Piger eller flere, men ved det næste opdagede vi midt i Kresen Pulden af en sort Mandshat, der snurrede hurtigt omkring fra den ene Side til den anden. Og derhos hørte vi en snærrende, skrattende Røst, der ikke vel kunde komme fra et kvindeligt Bryst, men som dog var i uophørlig Virksomhed. —

Nu aabnedes Ringen, og derinde ses da, hvem Hatten tilhører: en ganske lille ung Mand med et taaleligt kønt, muntert og aabent Ansigt. Men han var temmelig forvoksen, med udstaaende Bryst og Skulder.

„Her," sagde Sine Hansen, den ældste af Værtens Døtre, „har jeg den Fornøjelse at forestille Herrerne Hr. Wakkeltop, næstkommanderende paa Herredskontoret, Fuld—mægtig over os alle sammen."

Den fremstillede kastede først et Par skælmske Øjne til hende og hilsede derpaa os andre hver især, ligesom vi traadte ud af Lysthuset.

„Jeg er kommet," sagde han, „at gøre Herredsfogdens Und-

skyldning baade hos Hr. Kaptajnen og Kammerraaden og hele Selskabet, at han ikke kan have den Ære at komme her hverken i Dag eller nogle flere. Han har pludselig bestemt sig til en meget vigtig Rejse, og jeg bliver konstitueret saa længe —" her trak han Hovedet lidt tilbage og skød Brystet end højere frem. —

„— Hvor Fanden er han da rejst hen?" faldt Kammerraaden ind.

Hr. Wakkeltop smilte og skelede listeligt til Spørgeren: „Det er en Statshemmelighed, som Fremtiden mulig vil opklare." —

De muntre Piger, blandt hvilke nogle nysankomne fra Egnen, omringede paa ny Hr. Viceherredsfogden og holdt et svært Hus med ham, idet han bogstavelig henreves af denne yndige Hvirvel.

Ingen kunde tage fejl af de skælmske Tøsers Hensigt uden han, som var Maalet for deres Skæmt og Drillerier: han gottede sig øjensynlig derover og optog alt dette som en skyldig Hyldest, der tilkom hans smukke Person og øvrige glimrende Egenskaber.

„Det er synderligt nok med det Menneske," — sagde Kammerraaden — „det er en dygtig Karl i hans Forretninger, og dum er han min sandten ikke; og dog kan han slet ikke faa i sit Hoved, at de har ham til Bedste. Jo mere de gør Nar ad ham, jo gladere er han. Jeg kunde næsten falde paa at tro, at han bilder sig ind, de er forgabede i ham." —

„Det kan De tro med god Samvittighed," genmælede Kaptajnen, „saadan er det med alle pukkelryggede baade Fruentimmer og Mandfolk: de har altid højere Tanker om sig selv end lige, velvoksne Mennesker."

„Christian! der dømmer du noget for strengt." sagde Broderen.

„Maaske!" lød det korte, tvære Svar.

Men Præsten tog Ordet for ham: „Kaptajnen har vel fremsat hin Mening som en Generalregel, men med Undtagelser. Og i saa Fald tør jeg gerne vedkende mig den uden at anse mig for en ubarmhjertig Dommer. Jeg ser meget mere heri et Tegn paa den store Overdommers uendelige Barmhjertighed. Der er intet mer nedtrykkende, end naar et Menneske væmmes ved sig selv. Den, der er misfornøjet med sine Forstandsgaver, eller endnu værre, med sin Moralitet, den er paa det nærmeste ved at vorde saa misfornøjet med sin Tilværelse, at den gør en Ende paa samme. Men den, som betragtede sit eget Legeme med Foragt, mon den skulde bryde sig meget om at bevare det? Denne

Stolthed hos de gebrækkelige er en Erstatning af Naturen for de Gaver, den ikke har kunnet meddele dem. Dette lille Overmaal af Selvkærlighed giver Oprejsning for Legemets Undermaal og Styrke til med Kækhed og Lethed at bære et Kors, hvis blotte Syn kan bringe de velskabte til at sukke." —

„*Rem acu tetigisti*"[16], sagde min Svigerfader og klappede Præstens Skulder. —

I dette Øjeblik kaldtes vor Opmærksomhed atter hen til den omtalte Mandsling og hans „Bakkantinder", som Svigerfader benævnede dem. Vi hørte et Jubelraab og derpaa en Jubelsang, udført af de høje Kvindestemmer: „Store Prins! Marokkos Ære!" o. s. v. Og snart efter kom Processionen op imod os: „Marokkaneren" — som han derefter kom til at hedde — sad paa en Kongestol og bares af Pigerne ved udlagte Stænger saa højt, at hans glade Ansigt nu overstraalede dem alle. Sine Hansen — der altid var den første og slemmeste til at gække ham — gik bagefter og holdt en Parasol over hans Hoved.

„*Per Jovem!*" raabte min Svigerfader, „er dette en Triumf eller en Ovation? Ingen Konsul eller Diktator kunde være stoltere, end han ser ud til."

Og saa var det virkelig: han skuede ned paa Pigerne med et Blik, som var de overvundne Fanger, der alene var der til at forherlige hans Indtog. —

Han nød denne Lyksalighed lige til Havestuedøren, hvor man satte ham til Jorden. Med en huldsalig Mine rejste han sig, bukkede rundt og bød Sine Hansen sin Arm, den hun modtog med et Smil og en dyb Nejning. Nu gik det til Middagsbordet, og vist er det, at ved samme fandtes ingen Kavaler, der saa levende underholdt sin Dame som vor lille Triumfator.

6.

DUELLEN

Som vi sad ved Kaffebordet, der blev dækket i den store og pyntelige Have, hvor største Delen af Tørvejrsdagene tilbragtes, forøgedes Selskabet med en Herre, der saa ud til at være nærmere ved de fyrretyve end ved de tredive. Han bar Uniform, men som viste, at han ikke længer stod i Tjenesten. Skødesløst

hilste han paa Selskabet, satte sig paa den første den bedste Stol og sagde, idet han lod Øjnene løbe omkring: ,,Jeg ser ikke Frøken von Skrysser." —

,,Hvem har jeg den Ære at se ved mit ringe Bord?" spurgte Værten lidt studsig. —

,,Kaptajn, Baron von Marensfært," svarede Herren.

Ved at høre et saa snurrigt Navn fremkom et Smil paa somme Ansigter; men Værten gjorde en sur Mine og sagde: ,,Vil De Frøkenen noget, skal jeg lade Dem melde." —

,,Ha ha!" grinede hin, ,,jeg skar nok mærre mig sær." —

Hansen forstod ham ikke — jeg, sandt at sige, ikke heller — men at han antog Mennesket for ikke vel forvaret, det kunde man se. Uden at indlade sig videre med denne her Baron, gik han ind i Huset for at underrette Frøkenen om dette sælsomme Besøg; hun — det fortalte Kammerraaden mig siden — afslog øjeblikkelig rent ud at modtage dette, idet hun forklarede ham helt aabenhjertig, at denne Baron Mahlensfeld just var den samme modbydelige Bejler, til hvilken hun skulde tvinges.

Under denne korte Fraværelse blev der hverken talt noget ved Kaffebordet, ej heller bestilt andet, end at Baronen fremtog et massivt gammeldags Guldur med tre dito Kæder og Signeter, lukkede det op med et gravitetisk Aasyn, lagde den yderste Kasse med Kæderne foran sig paa Bordet og gav sig til at gnide den indre med Hjørnet af sit Lommetørklæde. (Som man snart kom efter, saa var dette Personens eneste daglige eller snarere timelige Bestilling.) —

Alle vi andre sad som tavse Tilskuere ved dette unyttige Arbejde, indtil Urold, der saa næsten lige saa højtidelig ud som Baronen, gjorde en Ende paa ,,Havresæden"[17] med det Spørgsmaal: ,,Er der ingen af disse Signeter antikke?" —

Den tiltalte saa med en uvis Mine paa Spørgeren, som om han ikke ret havde fattet Meningen, og sagde: ,,Det er, Dæren gare mig, Arvegods fra mine Forfædre." —

,,Tænkte jeg det ikke nok!" raabte Oldgranskeren fornøjet — ,,tillader Hr. Baron Mærensfært" —

,,— Jeg hedder ikke Mærensfært," sagde denne but, ,,men jeg hedder Marensfært."

,,Saadan siger jeg jo ogsaa," gentog Urold; men inden det kom til nærmere Forklaring imellem dem, traadte Kammerraaden ud af Huset, og med ham Françaisen.

,,Hvem er det Fruentimmer?" spurgte Baronen.

En i Selskabet sagde ham det.

„Ha ha!" raabte han, „er det Mamesærren? Hun kunde, Dæren gare mig, tjene ved Rivgarderne." —

„Hvad siger han?" raabte den mandhaftige Gouvernante, idet hun nærmede sig med lange Skridt, „er det en Kavareer, der tarer saaredes tir en Dame!" —

Ved at høre Baronens Naturfejl i Udtalen saaledes eftervrænget var der flere, som lod Latteren frit Løb.

Men Baronen rejste sig, satte et glubsk Ansigt op og sagde: „Er De af Ader?"

„Gammer Ader," svarede hun, „og hvorfor?" —

„Jo, for jeg skar sige Dem," sagde Baronen og brystede sig, „dersom De havde været et Mandfork, skure De givet mig Satisfaktion:" —

„Den kan jeg gi'e Dem arrigever," genmælede denne franske Virago, „enten De behager Kaarde, Saber errer Pistorer." —

Baronen studsede og sagde med nedstemt Tone:

„Det var Dævers! men man duerrerer errers ikke med Damer." —

„Saa skar min Broder møde Dem for mig, og det i Morgen tirig tir hvad Krokkesret De befarer." —

„Hvad har jeg med Deres Hr. Broder at bestirre?" spurgte Baronen. —

„Det skar De straks erfare," svarede Françaisen og ilede hurtigt tilbage ind i Huset.

Ingen af os kunde begribe, hvad hun havde i Sinde, og den kort før temmelig forbløffede Baron tilbagevandt snart sin Fatning. Han fulgte Mammesellen med Øjnene, indtil hun havde faaet Havestuedøren paa Ryggen. Derpaa vendte han atter Hovedet om og sagde, idet han igen begyndte at gnide sin Urkasse: „Jeg tror, Dæren gare mig, Deres Mammesærre er hargar." —

Jeg, og vistnok flere med mig, var ikke langt fra at have samme Tro. Men inden vi endnu havde ytret os noget over det sælsomme Optrin, traadte en Husarofficer ud af Havestuen og ilede hen til os med det Spørgsmaal: „Hvem af de Herrer er Baron Mahlensfeld?"

Den søgte skiftede Farve og sagde med svag Stemme: „Det er mig, hvad behager?" —

„En Portion af Deres Blod, min Herre. Jeg er Løjtnant Dubois og fordrer Revanche for Deres Fornærmelse mod min Søster." —

„Jeg har ikke fornærmet Deres Søster," svarede Baronen, „og sraas ikke med Dem." —

Husaren greb en Kæp, som laa paa Jorden, og sagde: „Saa er du en Kujon og skal prygles ud af det ærede Selskab." —

Dette virkede og kaldte Baronens flygtende Mod tilbage; han pustede sig op og raabte: „Er her ingen Sabrer i Huset?"

„De skal faa en af mig," svarede vor Kaptajn — „Ole! spring over og hent dem begge to! jeg ser, Hr. Løjtnanten har heller ingen." —

Det var en alvorlig Vending, Sagen tog. En efter en anden af de hosværende listede sig bort; og da Ole kom med Sablerne — dem han, for ej at vække Opsigt, viselig havde skjult under sin Jakke — var ingen tilbage uden Duellanterne, Kaptajnen, Urold og jeg. Da jeg nu ogsaa ved Instrumenternes Ankomst vilde til at bortfjerne mig, sagde Løjtnanten: „Men vi skulde dog have Sekundanter." —

„Jeg tilbyder mig for den ene," sagde Kaptajnen. —

„Og jeg for den anden," raabte Urold med skarp Alvor. — „Tvekamp er en ægte oldnordisk Sædvane; og det skulde glæde mig, om de tvende Kæmper vilde bestemme sig for en ordentlig Holmgang." —

„Hvad er det for en?" spurgte Kaptajnen. —

„Det er," tog Urold ivrig ved: „Man vælger en lille Ø eller Holm i Vandet, men som ikke maa være større, end at man paa alle Kanter kan tage den i syv lange Skræv." —

„Hvor faar vi saadan en fra?" sagde Løjtnanten spodsk. —

„Dertil skal blive Raad!" svarede Oldgranskeren. „I Mangel af en virkelig Holm, saa ridser vi med Sværdodden en af, helst i Sand, men ellers paa Grønsvær. Det er Skade, at det nu er Sommer; for ellers kunde vi have kæmpet paa Is. Dette brugtes ogsaa i Oldtiden, nu sjældent."

Baronen hørte, som det lod, meget andægtig paa Antikvaren; men dennes oldkrigerske Lærdom morede ikke Løjtnanten:

„Til Sagen!" raabte han, „enten det saa skal være paa en Ø eller paa Fastland," tog den ene, af Kaptajnen tilbudte Sabel og stak den ind under venstre Arm.

„Behag at følge, mine Herrer!" sagde Kaptajnen; „jeg skal anvise et Sted, hvor vi kan være ganske uforstyrrede."

Han gik nu forud, af Haven og i Skoven; de andre tre fulgte ham. —

Da de var mig ude af Syne, kom jeg først til at tænke lidt sammenhængende over det, der nu nyssen saa usammenhængende var foregaaet: Baronens plumpe Indtrængen i et ham ganske ubekendt Selskab, den lige saa fremmede Husars Dum-

pen som ned fra Skyerne og Striden, der kom ligesom forud beredt, og hastig som i en fransk Komedie. Det hele her forekom mig næsten som en aftalt Komedie; og nysgerrig efter at se Knudens Opløsning sneg jeg mig ud i Skoven efter de spillende Personer. —

Jeg kunde ikke tage fejl; thi Urolds Stemme vejledede mig; og stillende mig bag en Busk tog jeg en god Udsigt til Valpladsen, der var en lille aaben Grønning, omgiven af Træer.

„Maa jeg nu laane Deres Sværd," sagde Oldgranskeren til Løjtnanten. —

„Hvad Fanden vil De med det?" spurgte Officeren. —

„Afstikke Holmen," lød Svaret.

„Og De vilde virkelig," raabte hin, „rode i Snavset med min Sabel, som i næste Øjeblik skal i Livet paa Baronen; fy! det var gement — men behag," vendte han sig til Kaptajnen, „at bestemme Kampens Vilkaar og Maade." —

„Dersom De tillader" — tog Urold Ordet — „saa vil jeg foreslaa den gamle Kampmaade."

„Hvorredes var den?" spurgte den allerede igen temmelig betuttede Baron. —

„Man havde egentlig to," sagde Urold belærende; „den første og mest yndede var saadan, at den ene Kæmpe havde et kort og let Sværd, med hvilket han gjorde tre og i særdeles Tilfælde ni Hug paa Modstanderen, som havde et langt og tungt Sværd, med hvilket han, naar Turen kom til ham, gjorde et Hug. Men paa den anden og simplere Maade vekslede man Hug om Hug." —

„Man havde dog Rov tir at parere?" spurgte Baronen. —

„Gud bevares, nej!" svarede Antikvaren, „det kendte vore tapre Forfædre ikke noget til."

„Hr. Kammerraad!" faldt nu Kaptajnen ind. „Vi er nymodens Mennesker her og kan ikke befatte os med dette gamle Plumhuggeri. Maa jeg foreslaa, at Baronen, som den fordrede, har første Udfald, og at første Saar beslutter Striden, der efter sin Anledning og Aarsag ikke kan anses for at høre til dem, der gaar paa Livet." —

„For mig gerne!" sagde Husaren. Baronen nikkede; og opmuntret ved Tanken om det første Hug hævede han Sablen og faldt ud. Men Løjtnanten parerede uden Anstrengelse Hugget og kløvede i næste Øjeblik Modstanderens Næsetip og Overlæbe. —

„*Attendez!*" raabte Kaptajnen, traadte til, adskilte Kæmperne

og tog et Par Lærredsstrimler op af Lommen, med hvilke han forbandt den enes lette Saar, saa godt det lod sig gøre; det vil sige, han hæftede Strimlerne ved Hjælp af Lim eller Gummi — hvormed han altsaa ligeledes havde forsynet sig — over Smørerne. Men Blodet blev alligevel ved at løbe den saarede ned i Munden, hvorfor han efter Kaptajnens Anvisning holdt sit Tørklæde for. Medens dette gik for sig, leverede Sejrherren sin Sabel til Urold, gjorde en hilsende Bevægelse med Haanden og vendte tilbage til Gaarden.

Ole, der havde holdt sig i Nærheden, tog nu begge Sablerne og traskede af Sted med dem; Baronen og Sekundanterne gik hen paa en anden Kant af Skoven, hvilket jeg ikke dengang vidste at forklare mig. Men den med slige Optrin fortrolige Kaptajn havde ladet en Vogn og en Ridehest holde i Beredskab ved Landevejen. Paa den første blev Baronen bragt, og efter givet Raad agede han da til Købstaden for at erholde nærmere Lægehjælp.

Ved min Tilbagekomst i Haven blev jeg snart omringet af det øvrige Selskab og bestormet med Spørgsmaal om denne Dags mærkeligste Begivenhed. Ogsaa Ole maatte holde for, men han indlod sig ikke i nogen vidtløftig Forklaring: „Det gik godt, det gik pænt — intet andet i Stykker end en Næse — og saa fik han et Hareskaar — det er det hele!" var alt, hvad de fik ud af Sømanden. —

Da alle af mig havde erholdt en omstændelig Beretning og derover ytret sig, hver paa s i n Maade, begyndte Herredsfogdens Vikarius med en dybere Stemme end sædvanlig: „Duel er en lovløs Handling — Forbudet mod samme er ikke hævet — jeg kunde komme i den haarde Nødvendighed at lade Duellanterne sætte fast — den ene, hører jeg, er rigtignok allerede ude af Jurisdiktionen." —

Jeg indvendte ham, at den borgerlige Øvrighed næppe var bemyndiget til at arrestere militære, ved hvilken Bemærkning han villig beroligede sig. —

Den aldeles fremmede, smukke, kække Husarofficer blev nu ene Genstand for en levende Samtale; og nogle af de yngre Piger forenede til sidst deres Betragtninger ved hans M u n d s k æ g, hvilket dengang endnu var en ualmindelig Prydelse for Officerer. —

Med det Haab, ret snart at gøre nærmere Bekendtskab med den tapre Løjtnant Dubois, gik alle ind; og da man ikke fandt ham i Have- eller Dagligstue, formodede man med Grund, at han v.r hos Søsteren. —

Men da en Time eller mere var forløbet under frugtesløs Venten, og Solen allerede gaaet ned, kom — i Stedet for Løjtnanten — hans Søster. Hun bragte hans Afskedshilsen til Vært og Værtinde, med Undskyldning for hans pludselige, men nødvendige Bortgang, da han nemlig rejste efter højere Befaling i Tjenestesager —

„Det gør mig ondt," sagde Kammerraaden, „saa meget mere, som jeg ikke ved, paa hvad Maade han enten kom eller rejste." —

„Hans Tjener," svarede hun, „holdt med deres Heste her udenfor ved Landevejen, da han paa Forbifarten blot vilde tale et Par Ord med mig." —

Hermed havde da al Venten en snar og ærgerlig Ende. —

7.

SLUTNINGEN AF OLES LEVNETSLØB

Da jeg næste Morgen vaagnede, savnede jeg Alice ved min Side. Værelset var det samme, i hvilket jeg første Gang hørte hendes Englestemme. Endnu stod Billedet for mig af den indmurede Frøken paa Betrækket i Krogen. End ikke ved Sengen var gjort mindste Forandring: dens Figur og de mørke Gardiner med de lange Frynser krævede ingen levende Indbildningskraft for at finde Ligheden mellem denne Himmelseng og en Ligvogn. —

Samme Scene — eller Sceneri — vækker gerne de samme Følelser og Tanker, og det ofte i samme Orden: saaledes gentoges mig nu hin Vinternats aandelige Liv — lad mig heller sige: Aandeliv! Billedet paa Væggen med den dertil knyttede Brøde, forbuden Elskovs skumle Lyst og dens rædlige Bod, Tonerne derinde og hende, der fremtryllede dem som fra en anden Verden — hende, nu min Lyksalighed i denne — Tys! da lød igen hin samme Aandemusik — det var Alice, der sang: „Hvorfor tøver du saa længe?" men med et helt andet Udtryk: det opfyldte Haabs: den rolige Glædes lige saa klare som milde Toner. —

Hurtig klædte jeg mig paa; og som jeg aabnede Døren til Salen, traadte Kaptajnen ind fra den modstaaende. Vistnok be-

sjælede af lignende Følelser ilede vi hen til Bordet, hvor vore Koner sad, og trykkede Kærlighedens og Agtelsens hellige Kys paa deres trofaste Hænder. —

Kaptajnen saa paa sin med et ubeskriveligt saligt Blik — den elskedes anden søde Aabenbaring svævede paa hendes ømt smilende Læber. Alice trykkede min Haand — jeg forstod hende. —

Der pikkedes paa den ydre Salsdør — det var den højtbetroede Ole, der kom for at yde sin Herre og Ven den daglige Morgenhilsen.

„Hør Ole!" sagde denne, „man skulde vel have Resten af din Historie."

„Ja vel, Kaptajn!" svarede han.

„Nu!" gentog Kaptajnen, „saa lad os gaa ned i den samme Kahyt, hvor du gav os den første Del af din Journal!"

Og saa forlod vi da Konerne, tog min Svigerfader med og nedlod os paa det antydede Sted, hvor Ole, forsynet med en frisk Skraa, tog til Orde som følger:

„Hm — ja vel! det var ved Østerrisøeren, vi slap. Naa da! han gjorde en snar og velbeholden Rejse. Og jeg kom hjem til gamle Aleth — som han altid kaldte hende, Ole Olsen; men hun var alligevel ikke saa gammel; for „Sø-Aleth", som han kaldte Skuden, hun løb af Stabelen det samme Aar, som „Land-Aleth" stod Konfirmation, og —"

„— Lad nu Aleth være, min Mand!" afbrød Kaptajnen, „og fortæl os noget om Siri!"

„Vel!" tog den gamle Sømand atter ved — „Ser De: Siri var et net Stykke Tøs; der var godt Tømmer i hende, og Sindelaget var endda nok saa godt. Nu kom det sig saaledes: vi gik og saa paa hverandre en Dag og en anden Dag, og jeg kunde godt lide hende, og hun kunde ogsaa lide mig, kan jeg tro; men vi tav stille. Nu gik jeg den Vinter til Klokkeren der i Sandefjord og læste til Styrmandseksamen — som jeg ellers ikke fik. — Og en Dag, som jeg kommer hjem fra Klokkeren, saa sidder gamle Aleth ved sin Ten — hun spandt ikke, men hun græd. Saa si'er jeg til hende: „Mo'er! hvorfor græder du?" si'er jeg. Saa si'er hun: „Aleth er forgaaet," si'er hun, „og Ole Olsen ser jeg ikke mer i denne Verden." Og saa stak hun i at tude igen, og Vandet løb ogsaa ud af mine Spygatter. Men saa si'er jeg: „Mo'er! hvoraf ved du det?" „Jo, Ole!" si'er hun, „jeg har hørt Varsel for ham i Nat." — Naa! saa gik der en lille Tid hen, og de græd begge to af og til, baade Moder og Datter. Men saa en Dag si'er hun til mig — Siri var ikke hos — Ole!" si'er hun — „jeg er

Enke, Gud bedre! og jeg har kun Siri at trøste mig ved. Nøgen er jeg ikke; men han er borte, der skulde holde Pjalterne om os. Ole! jeg har tænkt paa" — si'er hun — „naar Siri og du kan lide hverandre, og du bliver Styrmand, saa kan I komme sammen og faa Hytten og det hele; og saa kan jeg blive her, og I kan pleje mig paa mine gamle Dage, om jeg ellers skal se nogen af dem. Men du skal ikke snakke til hende om den Ting, førend du kommer hjem fra København." — Det gjorde jeg ikke heller. For jeg sa'e ikke andet til hende, end da jeg rejste, sa'e jeg: „Farvel, Siri! og Tak for alt godt! kanske du tænker lidt paa mig imellem, naar du fodrer den lille Siri" — Siri, ser De, det var en Kanariefugl, jeg havde hjem med til hende, og saa havde jeg kaldt den op efter hende. — Saa græd hun da og tog et Hovedvandsæg op af Lommen og gav mig det og sagde: „Der, Ole! jeg har intet andet at give dig — kanske du ogsaa tænker lidt imellem paa mig, naar du ser det." Og det gjorde jeg ogsaa — det ved Gud, jeg gjorde." —

Her tav Fortælleren, strakte Benene ud, lod Hovedet synke lidt ned mod Brystet og hentede et langt Suk. —

„Du skal til Vejrs igen, min gamle Gut!" opmuntrede Kaptajnen. —

Ole rettede sig straks, løste et Par Knapper i sin Vest, stak Haanden ind paa Barmen og førte den ud igen med et Sølvhovedvandsæg, bundet ved en Haarlidse om hans Hals. —

„Og det gør jeg endnu, kan jeg tro," sagde han, drejende og vendende Ægget tæt foran de plirende, graadglinsende Øjne.

„Hvad er det for en Snor, det hænger i," spurgte jeg.

Uden at se paa mig svarede han: „Det er noget af hendes egen Takkelasie," og gemte det dyrebare Klenodie ved det gamle, ærlige Hjerte. —

Han samlede atter Benene op under sig og vedblev: „Jeg gik da tidlig paa Aaret med en Jagt, som vilde til København. Men endnu den samme Nat, som vi var afsejlet om Morgenen, blev vi i Mørket paasejlet af en Engelskmand. Jeg var paa Dækket og gik just paa Styrbordssiden, da han rendte os ind i Boven og derpaa gned sig hen ad vor Laaring. De raabte nu til mig, at jeg skulde jumpe over og firede mig en Ende Tov — ja, jeg var ikke videre bunden til Jagten, jeg greb Tovet og entrede op paa Engelskmanden. Men først raabte jeg til de andre, at de skulde gøre ligesaa. Nej, der var ingen, der brød sig om det; og saa sa'e Engelskmændene: „Naar de ikke vil med, lad dem saa gaa til Helvede!" Og det skete da paa en Maade, for

kort efter hørte vi noget agterude et Vræl, og da maa Jagten vel være sunket.

Men Engelskmanden stod hjem efter, og jeg maatte følge med, enten jeg vilde eller ej; og det blev en lang Rejse for mig. For da vi kom til Falmouth, hvor Skibet hørte hjemme, laa der ikke et eneste Skib, som enten skulde til Norge eller til Østersøen; og da jeg havde ligget der i nogen Tid, og mine Penge begyndte at gaa med, var jeg nødt til at tage Hyre paa en Franskmand, der gik til Middelhavet. Da vi var kommet der og havde Højden af Minorka, blev vi taget af en Barbaresk-Korsar, bragt til Tunis og solgt som Slaver. Der blev jeg da i atten Aar." —

„Atten Aar?" raabte min Svigerfader.

„Aa ja!" sagde Ole, „og endda fire Maaneder til." —

„Gud bevare os!" sukkede Svigerfader, „hvordan gik det dig der, din Stakkel?" —

„Aa! det er aldrig værd at tale om," svarede Sømanden, „den ene Dag var som den anden: lidt af Brødet og meget af Pisken — lidt Hvile og meget Arbejde. Men Herre Gud! den Tid gik da ogsaa, som al anden. Og saa hændte det sig en Dag, som jeg sjovede ved Stranden, at en Rusmand, som laa der udenfor, kom i Land. Og ved at se min Medkristen har jeg vel sukket og sagt noget paa mit Modersmaal, for saa taler han til mig paa Dansk og spørger, om jeg vil løskøbes. Det var ikke sært, om jeg sagde Ja der til. Saa købte han mig fri og tog mig med sig, og for jeg saa med ham siden og havde det saa godt, som jeg vilde ønske mig?" —

„Hvad hed den brave Mand?" spurgte jeg, „hvem var det?" —

„Der sidder han," sagde Matrosen og pegede paa Kaptajnen, „og Vor Herre betale ham for det! for jeg kan ikke."

Her saa han op mod Himmelen og atter med sænket Hoved ned paa sine Hænder, dem han havde foldet i Skødet.

„Men Siri, kære Ven?" spurgte jeg videre.

„Siri," svarede han sagte og langsomt og lod Hovedet synke endnu dybere. —

„Siri er nok gaaet til sine Forældre; for det er nu flere Aar siden, jeg skrev til Sandefjord; men der var ikke en Sjæl, som vidste noget af hende at sige."

Med dyb Deltagelse havde vi alle modtaget den stakkels Sømands sørgelige Fortælling; men ingen af os havde Ord at trøste ham med, indtil Kaptajnen omsider rejste sig, tog hans

Haand, rystede den og sagde: „Der kommer en Dag, da det hedder: „Alle Mand paa Dækket!"

Disse sidste Kommandoord udtalte han med en saadan Stemme, at vi alle rejste os som paa Kommando og skiltes ad, hver med sine egne alvorlige Tanker.

8.

EN SKIBSPRÆKEN PAA LANDET

Hvad der ellers kan have tildraget sig den følgende Dag, som var den sidste i Ugen, ved jeg intet af; thi Degnen — som formedelst en meget regnfuld Nat ikke havde noget med Tiendetagen at gøre — fik mig med sig ud i Bekkasinkærene. Vor Bestilling sammesteds vil jeg springe over, da en Beretning herom næppe vilde more ret mange af mine Læsere. Jeg beder derimod om Deres Ledsagelse til Kirken den efterfølgende Helligdag!

Den lille Landsbykirke var fuld af Tilhørere; thi Rygtet om dens Prydelse havde samlet en mer end almindelig Folkemængde. Herregaardens Stol — et stort Pulpitur lige over for Prækestolen, havde ikke et ledigt Sæde; og Ole var endog anvist en Plads i samme; thi han var jo den, som, saa at sige, havde givet Præsten Tekst til hans Tale. Sømandens Øjekast delte sig ogsaa hele Tiden mellem Skibet og Taleren.

Da denne havde læst Bønnen og Evangeliet, tog han til Orde, som følger:[18]

Mine kære Venner!

Et ikke saa kort Tidsrum er henrundet, siden jeg første Gang talede Herrens Ord til eder! Hvor mange af dem, der da modtog mig, maa jeg ikke i Dag savne! Ogsaa jeg skal engang tælles blandt de savnede. Den Tid vil komme — hvor snart, ved ingen af os — da min Røst ikke mere skal høres. Men jeg har det Haab, at den vil mindes endnu en Stund efter at jeg er lagt til Hvile og I hverken høre eller se mig mere. Og vil jeg da paa denne Dag[19] tale nogle særdeles Ord til mine elskelige Sognebørn med det inderlige Ønske, at de maa bevares længe i kærligt Sind hos eder alle!

Dette Skib, mine Venner! er en Gave fra en af vore medrejsende paa Livets urolige Hav. Han haver her ophængt det, ikke til en blot Prydelse, men dels for sig selv som et Taknemmeligheds Offer til den Stormens og Havets Herre, der fører ham gennem Farer tryggelig til hans sidste Ankerplads, og dels for os til en saavel advarende som opmuntrende Lærdom.

Dette Skib viser sig vel ved det første flygtige Øjekast som et blot Billedværk; men ved nøjere Beskuelse og Eftertænkning faar det en mangfoldig og dyb Betydning. Det forholder sig hermed som med en fremmed Skrift, paa hvis sælsomme Træk den ukyndige stirrer med kort Nysgerrighed eller kold Ligegyldighed; men hvo der forstaar at læse denne Skrift, at udtyde disse Tegn, han faar Mening derudaf.

Fæster nu for det første eders Opmærksomhed paa Skroget! I se da her et Stykke Træarbejde, bestaaende af mange Dele, kunstigen sammenfattede, fast forenede, saaledes at det udgør et eneste Helt. Herved tænke vi os det menneskelige Legeme, der er sammenføjet af mange og uligeartede Dele til et saadant Helt, at vi med fuld Føje kalde det Skabningens Mesterstykke. Thi hvad er vel alle vore beundrede Kunstværker andet end Fuskerværker mod dette? Hvad er vel al den Pynt og Prydelse, med hvilken vi søge at skjule Manglerne ved vore egne Arbejder, mod den samstemmende Skønhed, der viser det menneskelige Legeme som Skaberens Mesterværk?

Men under et andet Hensyn er Ligheden mellem Skibet og Menneskelegemet lige saa træffende — om end mindre opmuntrende for den menneskelige Forfængelighed. Skibet er, med al sin Fasthed og Styrke, alligevel skrøbeligt, forgængeligt og vorder ofte — selv under den største Forsigtighed — et Bytte for Elementernes sejrende Magt. Ja, om det endog nok saa heldigt trodser disse, om det endog nok saa omhyggeligt flikkes og udbedres: det vil dog omsider skørnes, opløses, forgaa af Ælde. Saaledes ere og vore Legemer udsatte for utallige forstyrrende Paavirkninger af Vold og Sygdomme. Og om de nu heldigen undvige og overvinde alle disse Farer, skal dog Alderen ufejlbarlig svække deres Kræfter, udslette deres Skønhed og til sidst overgive dem til Død og Forkrænkelighed. Visselig! naar vi tænke herpaa, da maa vi vel sukke med Job: „Du gjorde mig som Ler, og du vil gøre mig til Støv igen."

Henvender hernæst eders Øjne til Skibets Tovværk, hvis Mangfoldighed opvækker eders Forundring, hvis indbyrdes Sammenhæng, hvis forskellige og sælsomme Virkninger synes

at spotte eders Nysgerrighed og give eders Spørgsmaal ubesvarede tilbage. Herved forestille vi os Bevæggrundene — Drivfjedrene til de menneskelige Handlinger. Hvor mangfoldige ere ikke disse? men derhos ofte hvor uforklarlige? stundom samvirkende, stundom krydsende hverandre, stundom modvirkende — hævende hverandre, hvis de ikke forbindes med Kløgt, ledes med Forstandighed og styres med Sindighed. Disse Toves Bestemmelse er: at hejse Sejlene, give den bedste Stilling for Vindene og atter at stryge eller nedlade dem. Saaledes fremmer Menneskets Villie Tanker til Handlinger, forbinder og adskiller, forandrer og retter, fremskynder og undertrykker dem. Men hvor hyppigen sker det ikke, at disse Handlinger forstyrres, ligesom Sejlene sønderrives af Stormene! Og til Slutning standse, ophøre de alle, ligervis som Sejlene synke, naar Skibet er kommet i Havn.

Men ogsaa i denne Lighed, mine elskelige! er der noget, som, hvorvel belærende, dog tillige nedbøjer vor idelig opstræbende Stolthed: dette tilsyneladende Vildrede af Tov, Reb og Liner regeres af enhver udlært Sømand med Lethed og Sikkerhed. Men hvo er det Menneske, om han endog tror sig udlært i Livets Skole, som saaledes formaar at lede sine Handlinger til et viist og værdigt Maal, ved forstandigen at styre og samvirkende at forbinde Bevæggrundene til disse? Ak! jeg frygter, han har ikke det fulde Herredømme over dem; ja, jeg frygter, at han ej engang rigtig kender dem; jeg frygter — nej! mer endnu: jeg ved det, jeg ved, hvor ofte vi med al vor Klogskab, med Tilgift af al vor Erfaring — hvor ofte vi dog bringe vore egne Planer, vore Handlinger, vort hele Selv i Vildrede. Denne kunstige Maskine kan jeg lære paa det nøjeste at kende, paa det sikreste at styre; men mit eget S e l v — om jeg end lærte herpaa i hundrede Aar, jeg maatte dog — uden en højere og visere Lærers Hjælp — udgaa som halvbefaren, som gammelt Barn af Livets Skole.

Der er nu noget meget vigtigt, ja egentlig det allervigtigste i hele Skibet, hvilket vi ikke se, undtagen naar det indføres og udbringes deraf; det er L a d n i n g e n, de Varer, som det bærer fra et Land til et andet. „Hvad mon det Skib har at føre?" spørge vi, naar vi se en Sejler nærme sig. Ja! der er mange Slags Varer til, lige saa mange som Naturen og Kunsten er i Stand til at frembringe. Der kan være gode Varer og slette, falske og ægte, nyttige og skadelige; der kan være farlige Varer,

som endog ere i Stand til at fordærve og ødelægge det Skib, der fører dem.

Naar et Menneske, til hvem vi kende slet intet eller ikkun ganske lidet, nærmer sig med et vigtigt Ærinde, da spørge vi og: „Hvad mon denne fører i sit Skjold?" Ja vel er det en højst nødvendig Forsigtighed, saa vidt vi maa og kunne, at anstille en nøje Undersøgelse; men en saadan er lige saa vanskelig, som den er vigtig. Et Skibs Ladning kan den, som hertil er bemyndiget, lære at kende; men hvo er vel det Menneske, om han endog havde den udstrakte Fuldmagt hertil, som kan gaa ind i et andet og gennemskue dets Tanker, Hensigter og Sindelag? De angive vel alle deres Hjerters Ladninger at være Gudsfrygt, Sandhed, Ærlighed; men det bliver dog først ved Udlosningen, ved deres Gerninger, „paa deres Frugter", vi skulle kende dem. Ak! det er ofte for silde for vor egen Sikkerhed, vor egen Rolighed, at vi erholde denne Kundskab. Hvad vi skulde haft i Forvejen, det kommer først bagefter og bringer os stundom Bedrøvelse, Harme og Anger. Men enhver kan dog, naar han vil, kende sine egne Planer, Hensigter og Sindelag. Enhver kan vogte sig selv for at føre falske, forbudne, farlige Varer — ak! Gud bedre det! Hvo haver ikke nogle af saadanne? Og hvor mange findes der ikke, som tillade — overlæsse deres Hoveder med daarligt, med farligt Hjernespind? som „besvære deres Hjerter med overdreven Omsorg for dette Livs Næring?" deres hele indre Væsen med nedtrykkende — undertrykkende Sorger? med fordærvende Lyster og Lidenskaber? Og hvad have de saa alle i Fragt? Hvilken Løn have de for at slæbe disse tunge Varer med sig gennem Livets oprørte Farvande? Ved Rejsens Ende — Græmmelse og Anger over det forbigangne, Frygt og Forfærdelse for det tilkommende; men Haab og Trøst vorde hver den til Del, som har haft at føre hine eneste sande Rigdomme, dem hverken „Rust eller Møl" eller Døden selv er mægtig at berøve os.

Sejlene, mine Venner! dem vi nu ej heller se, betegne Menneskets ligeledes usynlig Kræfter, hvilke vi alene kende af deres Virkninger. Vinden, som virker paa Sejlene, saaledes at disse igen virke paa Skibet, se! den betegner vor frie Villie, uden hvis Ytringer og Bestemmelser Legemets Kræfter vilde være blinde eller livløse. Uden Vind hænge Sejlene slappe, til unyttig Byrde for Skibet; men naar Vinden vaagner, da vækker den de slumrende Kræfter. Saaledes er det ogsaa, naar Villien, som sætter vort Legeme i Bevægelse, bringer Haanden til at røre sig, Foden til at flytte sig, Tænkeevnerne til at an-

strenge sig. Men stundom sker det, naar Vinden vorder for stærk og vokser til Storm, at Sejlene sønderrives, hvis de ikke betids vorde rebede eller vel helt sammenrullede. Ligesaaledes kan en altfor heftig og haardnakket Villie — hvis den ej i Tide tæmmes og indskrænkes — lamme vore Kræfter, vel endog aldeles forøde dem. Ja, ligesom Stormen kan virke saa voldsomt paa Sejlene, at Skibet omkastes og vorder Afgrundens Bytte, saaledes se vi og, at en ubøjelig og uklog Villiefasthed fører det hele Menneske til Undergang.

Men endnu i een Henseende finder en mærkelig Lighed Sted mellem Vinden og Villien — den vi gerne kalde „fri". Vel synes der ved første Blik at vise sig en ren Ulighed: at nemlig Villien, men ikke Vinden, er i vor Magt. Men mon vi ogsaa kunne trøste os til at paastaa, at vi altid ere Herrer over vor Villie? eller at denne altid fører os didhen, hvor vi agtede at styre? didhen, hvor vi ret egentlig ville? Ak! mine Børn! lader os oprigtigen tilstaa det! den menneskelige Villie kan ej alene, som Vinden, slumre ofte — længe slumre; men den er og, som Vinden, flygtig, ustadig — stundom fordærvelig. Nej, nej, lad os ikke stole paa, langt mindre hovmode os af, at Villien er saa fast i vor Magt! eller at den altid stemmer med vor bedre Overbevisning! Maa vi da ikke ofte sukke med den ædle Apostel: „Det gode, som jeg vil, det gør jeg ikke, men derimod det onde, som jeg ikke vil!" Ak! jeg elendige Menneske! jeg svage, flygtige, ustadige Væsen! Hvor afmægtig, hvor usikker er min Villie! Herre! styr og reger mig efter din Villie!

Men Sømanden styrer og regerer sit Skib med Vinden, med Siden af Vinden, ja selv imod Vinden. Hvormed udretter han dette? Det er kun et lidet Redskab, han hertil bruger; men paa dets Styrke og rette Styrelse beror hele Skibets Sikkerhed. Hvad nu Roret er for Skibet, det er Forstanden for Mennesket. Forstanden maa lede alle vore Bevægelser, styre alle vore Drifter, beherske vore Lyster og ofte arbejde dem lige imod. Men ak! ligesom Skibet undertiden ikke vil lystre Roret og tumles som en Bold for Vinden, saaledes tager en ustyrlig Villie Magten fra Forstanden, ja, hvad der er endnu sørgeligere, gør den til sin Slave, til et foragteligt Redskab for sine fordærvelige Beslutninger. Og var endda dette saaledes blot med den svage Forstand; men desværre! det sker lige saa ofte med den stærke. Hvad er selv en Salomons Visdom mod hans endnu større Sanselighed? Kunde en Davids Forstand betrygge ham mod den onde Villies tyranniske Magt? — O Menneske! ihvo du

end est, udrustet med Lærdom, Klogskab, Visdom, Erfaring, o Menneske! stol ikke fast paa din Forstand! men søg dig et Lys, som er klarere, en Støtte, som er stærkere! Søg dig en Visdom, som overgaar menneskelig Forstand! Og hvor denne er at finde, skal det følgende vise dig.

Nogle af eder, mine Venner! have vel set og de fleste hørt tale om en højst mærkelig, ja ret underfuld Ting: en Naal, som altid vender Spidsen mod Nord. Ved Hjælp af dette lille Redskab ser Sømanden stedse, hvorledes han er vendt, hvorhen han skal styre sit Løb. Naar Skyerne skjule Solen, viser Kompasset ham dog, hvor den befinder sig. I Nattens tykkeste Mørke, naar baade Maane og Stjerner ere borte, da er Kompasset den søfarendes ufejlbarlige Vejleder — en Vejleder, paa hvem hverken Vind eller Vejr, hverken Storm eller Bølger have mindste Indflydelse. Midt paa Havet, midt i Mulmet, under Stormens Vrede, mellem Bølgernes Rasen, beholder Magnetnaalen sin bestemte Stilling og viser med uforstyrrelig Sikkerhed mod den usynlige Pol. Saaledes, o Kristne! eje ogsaa vi i den himmelske Lære, i vor kristelige Tro, et aandeligt Kompas, en ufejlbar Vejviser over Livets farlige Hav. Skjuler sig de jordiske Glæders Sol — og det gør den ofte — bag Sorgens Skyer: da straaler stedse denne himmelske i ufordunklet Glans. Er der ellers Mørke trindt omkring os, der er dog et Lys i vor Sjæl, som aldrig formørkes. Naar Modgangsstorme bruse, naar Afgrundens Magter true at opsluge os — Religionen er vor Skærm, vort Skjold, vort uigennembrydelige Værn. Glipper vor egen Visdom, fordunkles vor egen Forstands Lys, da skinner det himmelske, forjager Tvivlens Skygger og opklarer Uvishedens frygtelige Nat.

Men der er endnu en højst mærkelig Beskaffenhed ved hin menneskelige Opfindelse: Kompassets Virkninger ere aabenbare, uimodsigelige; men Aarsagerne til disse ere skjulte for vore Øjne, ufattelige for vor Forstand, usporlige for vore skarpeste Undersøgelser. At Magnetnaalen alle Tider, alle Vegne vender sig mod Norden — det se vi; men hvorfor — det vide vi ikke. Denne Egenskab hos Naalen kende vi; men Aarsagen hertil, den hemmelige Kraft, som her virker — den hyller sig i uigennemtrængeligt Mørke. Og dog tro vi med Rette paa dette blinde, villieløse Redskab for den usynlige Almagt. O, mine dyrebare! hvi skulle vi da tvivle paa Religionens guddommelige Oprindelse, fordi vi ikke begribe denne? Kende vi ikke dens Virkninger? Hvi skulle vi da miskende dens Aarsag? Tro mig,

elskelige! en saadan Miskendelse, en saadan Tvivl er den giftige Frugt af menneskelig Stolthed, af Daarens Tro paa — egen Visdom. Forblindede Daare! hvi stoler du saa fast paa din Forstand? hvorhen fører den dig, hvis du ikke har Tro? — Du vil vide alt, og kan ikkun begribe saa lidet! Du vil oplyse din Sjæls Mørke med din egen Visdom! — Afsindige Daare! lyt til den evige Visdoms advarende Stemme: „Dersom Lyset i dig er mørkt, o hvilket Mørke!" — Ser du da ikke Vantroens nøgne, golde Strandbred? Vil du undgaa denne, vil du ikke forlise din Dyd, din Ro, dit Haab: da udkast Troens frelsende Anker! — Se, hvor Styrmanden hist har sit til Rede! Men dit, det kunde endda være stærkere end hans: hint Jern kan bøjes, hint Tov sønderrives; men Troen er det rette Nødanker, thi det er mægtigt at frelse af Sjælens yderste Nød, ja at besejre selve Døden med alle dens Smerter og Rædsler.

Og saaledes hejse du da, o Medkristen! med urokkelig Tro, med usvækkelig Villie, med uforstyrrelig Glæde, Korsets hellige Banner! Se hisset det gamle danske Flag, under hvilket vore Forfædre tilkæmpede sig saa mangen Sejr over Danmarks Fjender! Kæmp under dette Flag mod Sjælens langt grummere Fjender: Overtro, Vantro, Lyster og Laster! og en langt herligere Sejr skal vorde din Løn evindelig!

Disse Ord haver jeg talet til eder, mine elskelige! paa det I kunde mindes dem, naar jeg ikke mere er iblandt eder. Jeg er allerede vidt befaren paa Livets Hav. Mit Legeme ældes og kommer hvert Øjeblik sin Opløsning nærmere. Det lakker ad Tiden, da det vil føres til sin sidste stille Havn. Den Tid kan ikke være langt borte, da I ikke se mig mere; o! men endog da kunne I længe høre mig, hvis I ville. I kunne mindes min Undervisning, mine Advarsler, mine Opmuntringer, min Trøst. Naar eders Øjne falde paa dette Skib, som vil blive her længe efter mig: da tænker paa, hvad jeg i Dag haver talet til eder! Betænker Livets Korthed, Legemets Skrøbelighed, Lysternes Styrke og Villiens Svaghed! Lader Guds Ord „være Lyset for eders Fødder, Lygten paa eders Stier!" den fuldtro Vejleder mellem Klipper og Skær! Fæster eders Tro paa den rette Ankergrund, som er Jesus Kristus! Og hejser saa trøstigen Haabets Flag, Korsets hellige Fane! det Tegn, i hvilket I skulle stride og vinde! — Haabets Fader, Troens Giver, Skæbnens alvise Styrer lede og samle os alle i den evige Glædes Havn! Amen!

Paa de tvende Sømænd i det mindste forfejlede denne Prædiken ikke at gøre et kraftigt Indtryk; ved Udgangen af Kirken trykkede Kaptajnen Præstens Haand og nikkede to Gange langsomt ad ham; men hans Mund holdt sig tillukket over Følelser og Tanker forinden. —

Men Ole brummede et hult: „Tak, Fa'er!" tog sit Søndagslommeklæde op af Jakkelommen og tørrede sine Øjne.

9.

HØSTGILDET. A.

Da vi om Mandagen havde spist Frokost og rejste os fra Bordet, sagde vor muntre Vært Kammerraaden: „Mine Herrer og Damer! Det er strenge Tider, vi lever i; og den, som vil spise, bør ogsaa arbejde. Jeg anmoder Dem derfor allesammen at følge med ud i Marken og gøre Lige for Føden!"

Muntre fulgte vi Opfordringen: Hver tog sin Dame — om han havde nogen — og udnævnte hende til sin „Høstmø", som alle kvindelige Høstarbejdere her til Lands kaldes; men Mamsel Dubois, der gerne gik ind i mandlige Roller, tog Frøken Schlüssel.

Da vi kom ud i Marken, fandt vi, at der næsten intet mer var at bestille: de rette Arbejdere var i Færd med at samle det sidste af Rivningen. Desto lettere blev det os nu at vise vor Flittighed. Enhver fik sin Rive i Haanden; men de blev ikke nær alle haandteret med lige Færdighed, og mangen kejtet Behandling af dette simple Redskab fremkaldte og mangt et Smil paa de hosstaaende Hovfolks brune Ansigter. Men Françaisen vakte deres Forundring og lydelige Bifald, og det fortjente hun virkelig. Dette følte hun selv; thi da hun længe før de fleste andre var blevet færdig med sit Skaar, svingede hun Riven triumferende over Hovedet, beskrivende i Luften et Ottetal — Fægternes saakaldte Skvadronade.

„Nu er jeg Ladefogden Nummer to!" raabte hun, „og Sattan skal heksersere jer, hvis I int' stræber."

Med denne Trussel var det alvorligt ment; thi de bageste, blandt hvilke begge Hørerne, fik af Rivehovedet kraftige Opmuntringer paa „Bagfjerdingen".

Da nu paa Faldet[20] intet mer var at forrette og det sidste Læs Rivning hjemaget, kom en Vogn fra Gaarden med Melmader, Brændevin, Godtøl og Mjød til en Forfriskning for Hovfolkene, inden de skulde hjem og omklæde sig til Høstgildet. De lejrede sig paa Stubbene i en Halvkres om Vognen og nød under lystig Snak og Skæmt af de medbragte gode Gaver. Vi andre tog Sæde paa den tæt hen med løbende Digekam og betragtede det glade Maaltid. —

Mod Enden af samme kom Pe' Syvspring til med sin Lire, og efter at have indtaget nogle Levnetsmidler lavede han sig til at give et Musiknummer til Bedste.

Men en af Bønderkarlene rejste sig og sagde: „Nu hænger vi vore Høleer op for i Aar, og saa behøver vi ikke din Slibesten; men lad os hellere se, hvordan du fortjener din „Karakter": „Syvspring!" —

„Ja kom!" raabte en anden Karl, tog sin Le, løb til den tætved liggende haardbundede Eng og afstak i samme med Odden en smal Skure.

Med et Riveskaft, der og var indrettet til Maalestok, afsatte han en halv Alen, skar nok en Skure, afsatte en hel Alen, og blev saaledes ved at gøre 7 Afmaalinger, den ene stedse ½ Alen bredere end den foregaaende; det sidste Stykke blev følgelig 3½ Alen. —

Den gammeljyske Legemsøvelse „Syvspring" udfordrer, at man med samlede Fødder uden Tilløb hopper i eet Træk og i syv Spring fra det ene Stykke paa det andet, fra det smalleste af til det bredeste. Spillemanden blev nu atter opfordret til at gøre Fyldest for sit Navn. Men han skultrede sig og forebragte sin Alder til gyldig Undskyldning. — Nu begyndte da de unge Karle at øve denne for mig ganske nye Gren af Gymnastikken, til megen Morskab for alle Tilskuere. Kun tvende af dem lykkedes det at udføre det sidste vældige Spring. —

Da alle havde absolveret dette Kursus, foreslog Mamsellen os andre Mandfolk at forsøge vor Dygtighed. Nogle undslog sig, og de, der prøvede herpaa, naaede kun den fjerde og femte Skure; dog besad jeg den Muskelkraft, at jeg ogsaa udførte det sjette Hop. Mamsellen lo og spottede os.

„Har hun ikke selv Lyst, ogsaa at forsøge sig?" spurgte en dristig Bondeknøs.

„Jo vel!" svarede hun rask; „men lad mig faa to Spring til!"

Karlen kastede et mistroisk Blik til hende og afstak endnu et Rum paa 4 og et paa 4½ Alen.

„Musik!" raabte hun og kastede et Blik til Liremanden. Denne

gjorde store Øjne, satte Instrumentet paa en tom Øltønde og lod det frembringe sine snurrende, snærrende Toner. Han kom ikke til Enden af første Repetise, inden den galliske Amazone færdigen havde fuldført „Nispringet." —

Med en Slags Forbavselse, der slet intet havde i sig af Bifald, betragtede jeg dette ukvindelige Kunststykke. Men da mit Blik faldt paa Lirendrejeren, der sad lige over for mig paa den tomme Tønde, viste sig i hans Ansigt endog Mishag og Modbydelighed. Han lettede saa paa den ene Skulder, saa paa den anden, idet han lod sine Øjne løbe over den modstaaende Halvkres af Tilskuerne. Hans Miner og Fagter udtrykte temmelig tydeligt den Formodning, at det ikke hang ganske rigtigt sammen med denne kvindelige Voltigeur, og at hun — efter Almuetalemaaden — „kunde noget mere end hendes Fadervor," som Bønderne siger om de Præster, der forstaar at mane og vise igen. Ret som for at tilkendegive sin Mistanke og fremsynge sine mørke Tanker, gav han os uanmodet efterstaaende Spøgelsedigtning:

Ve Pinnsdætih haa' Skowen Blaah
Aa æ' saa løste mæ Skyhgi.
Fowlen hwipper aa æ' saa glaah;
Dje Reer saa monne di byhgi.
Haa — aah — haa jaja! Kom te mæ Klokken tøl!

Aa mellem Blomsteren i den Skow,
Møsseker aa Kavellieger,[21]
Kjerrestfolk go' Tow aa Tow
Aa faa hweranne' slieger.[22]
Haa — aah — osv.

Ell aa Visti war aasse mej,
Retten tow hjahtens Venner;
Hwem som vil, go' wal sjel astej,
Aa dær ær ingen, som gjenner.[23]
Haa — aah — osv.

Di taallt saa manne di venle Uer
Aalt udi Gliede aa Gammen:
Te Høst di skull' ha djer ejen Buer
Aa løwen saa kjerlig tesammen.
Haa — aah — osv.

Da de no lakked a Minnætsti,
De bløw saa øhle[24] i Skowen:
Næjet[25] de wa no laant faabi,
Aa Skøjern mørki forowen.
Haa — aah — osv.

Visti bløw saarren i hans Sind:
„Ell! no mo A faalaahd dæ."
Han kyst hin baade po Mund aa Kind:
„Læw' sie, dæ sk' ingen forraadh[26] dæ!"
Haa — aah — osv.

Ell hun skynnt sæ a Vejen hen;
Hun gik saa jenle te Hjemmen:
„Visti! do haar en fuldtrow Ven;
Tæ' ski,[27] engaang do ka glem' en."
Haa — aah — osv.

Aa da hun kam te Bjer'mansbakh,
Hun hohr[28] en Kihst, dæ bløw lukked;[29]
Aa Bjerret begynnt aa bevver aa wakh;[30]
Derinn de kagled aa klukked.
Haa — aah — osv.

Aa Bjerremannen stak Howdet fram;
Mæ gylden Kruene han vrikked:
Ell hun bløw baade kold og klam,
Aalt som han vinked aa nikked,
Aa — aah — osv.

Ell hun dulred[31] a Vejen fram;
De gik som Taarren aa Lynen.
Aa lisseraae[32] hun te Hjemmen kam,
Da put' hun sæ unne' Dynen.
Haa — aah — osv.

Da no Sa' Hansdæ wa faahaaen,
Kam Visti fræ Reggemintet:
„Hud'n løwer Ell mon, de sølle Baaen?
Hun haa' ves ætte mæ lintet."[33]
Haa — aah — osv.

Aa da han kam, hwor hun bowed Ell,
Dæ wa saa løste forinnen;
Aa dæ wa jen, dæ hwejrd aa hwæll[34]
Aalt saa mæ Hujen og Grinnen.
Haa — aah — osv.

Hun rovt, da han kam faa Daren fram:
„Hwa vil din taavvele Buene?
Go do kun, Visti! den Vej, do kam;
No ær A Bjerremans Kuene."
Haa — aah — osv.

Visti vænnt sæ aa gik igjen;
Han sørred Dawwe aa Nætter.
Ve Helmestier[35] di baar ham hen;
Aa Ell hun tonted[36] bagætter,
Haa — aah — osv.

Aa Ell hun løwer fræ Oer te Oer
Aa grædder Nætten med Dawwen.
Nær Uhlen tuder po Kjerkegoer,
Da synger hun epo Grawwen:
Haa — aah — haa jaja! Kom te mæ Klokken tøl!

Jeg tror ikke, det var saa meget Balladens Indhold, der virkede paa Tilhørerne, som Sangeren selv og hans Foredrag. Den jyske Mundart var desuden kun faa af os hjemme i, og flere af Visens Kraftudtryk maatte jeg siden lade mig forklare (saaledes som jeg her har gjort). Men den „koøjede", rødøjede Barde i hans taagefarvede Vams, hans umelodiske skælvende Stemme, Lirens Rokkesnurren, der fik en endnu stærkere og hultbrummende Lyd formedelst Sangbunden — den tomme Tønde — alt dette tilsammen var det vistnok, der frembragte et dybt vamlende Indtryk. Derhos var der i hans grove Vildmandsfjæs noget skummelt og rædligt, især naar han sang Omkvædet „Haa — aah — haa jaja!" da opspilede han endnu videst den tandløse Mund, som til at opsluge; og der var tillige baade i Ansigt og Tone en hartad djævelsk Haan og Kaadhed. Nok er det: baade min Alice og jeg, saavel som det hele, kort før saa muntre Selskab gik nu tilbage til Slottet i langsommere Takt; Samtalen var kold, afbrudt og usammenhængende, og den vedrørte slet ikke det beskrevne Optrin — ligervis som den frygtagtige i Mørket skyr Kirkegaarde og Rettersteder.

HØSTGILDET. B.

Det lod, som om man under Hjemgangen havde tabt eller fordrevet al sin Skræksomhed; thi da vi var blevet samlet i Dagligstuen, optoges det hidtil undvegne Æmne; og Lirendrejeren og hans Vise blev nu almindeligt, men lige saa forskelligt bedømt som enhver anden Kunstner- og Digter-Nyhed. —

Det var med os som med de lærde Kunstdommere; vi opsøgte helst det, vi troede at kunne fordømme. Her var det dog ikke saa meget Digtningen selv som dens Fremsanger, der maatte holde for; man fandt ham ussel, jammerlig — ret som om man vilde hævne sig for det Indtryk, den fordømte alligevel havde gjort.

Men en, der hidtil slet ingen Del havde taget i denne kritiske Konversation, Françaisen nemlig, optraadte helt uventet som Lirespillerens Forsvarer.

„Jeg finder," sagde hun, „at han har en bestemt Maner, og

er den ikke smuk, saa er den dog god, for saa vidt den svarer til Teksten. Spøgelsevisen synes at være digtet for ham, og han dannet for den. Forestil Dem engang denne Vise sungen paa et Teater af en Virtuos, med Ledsagelse af et helt Orkester! det vilde være lige saa skærende som at lade denne Lirendrejer foredrage „Du Plet af Jord".“ —

Uden at vente paa enten Bifald eller Modsigelse forlod hun Stuen med sin Dame, Frøkenen.

Oldgranskeren, som hidtil havde siddet tavs, skødesløst tilbagelænet, med det nederste hvide ud af Øjnene, ligesom tabende sig selv i den graa Oldtid, rettede sig med eet, støttede begge Hænder paa Knæene, smilede klogt og sagde: „Den Lyd, der stundom lader sig fornemme nede i Højene, er ganske naturlig og frembringes derved, at en Sten i Loftet af Gravkammeret løsner sig og falder ned. Støder den nu paa et Sværd eller andet Metal, da maa det jo klinge, som naar en Pengekiste blev lukket haardt til.“ —

„No, saa han trowr ett, dær æ Bjerrefolk te?“ raabte Degnen, „da skal A no faatæl en Histaarri, aa de æ hwerken Løwn eller Sladder, faa mi Faar haa faataalt, te hans Faar had faataalt, te han ku' howre, te hans Oldfaar had saae, te hans Bejstemowr had hoer ed a hinne Guemowr, dæ bløw døwt Oersdawwen ætter a' de wa passiered. Hun faataall da: te dæ war en Kaal aa en Pihg, dæ haalt a hwerranner, aa di sku' da aa gywtes, kan A trow. Dæ wa lywst trej Gaang ætte dem fræ Præjkstuellen, aa Brøllupsdawwen wa berammet, aa di had bagt aa brøgget aa bestilt baadde Kokkekuen og Spellmand. Saa skidd' et da en Næt, te Pihgen haad wot henn aa besøhg hinne Kjerrest aa vil go hjem, saa skul hun om ve et Bakk, hwo di saah, dæ wa Bjerrefolk, — aa dæ war aasse Bjerrefolk — saa kam dær et Kwinfolk te hin — de wa Bjerremannens Kuen, men de vest hun ett — aa spuhrt: om hun skull spoe hinner. Hun saa ja; aa saa spod hun hinner, te hun skul blyw møj gammel, hwissom hun ett lo' Kaalfolk kom te sæ; men hwissom hun nownti gywted sæ, da skul hun døe i den føhst Basselsæng. De wa got nok, de war ik' Aalt got, faa saa stinned hun sæ aa vill ett ha hinne Kjerrest hwerken faa de let elle' faa de møj. No, saa bløw de aasse dæhve, aa dæh bløw ingen Gill, aa hun bløw ve aa tien, aa hun sad faa sæ sjæl, te di bløw laant hen a' Oeren behgi tow. — Saa war ed en helli' Jywlawten, aa de war en Sønda, aa di had wor i Kjerk behgi tow, aa saa wa di aasse behgi tow fallen i Søwn unner Præjkenen. No da,

Folken gik aaw Kjerk, aa Præjsten aa Dejnen aasse aa soe dem ett; aa saa lukked di Kjerkedaren. — Da de no ku væhr saaen nohanne ve Minnæt, saa wowned Kaalen, aa da loe de hæ' gammel Kwinfolk po hinne Knæ forve Alteret. Aa saa kam dæ flywen' nier fræ Hwallingen tøl smo Bøn lissom Engle. Aa di ga' hinne hwær en Munddask aa saah: de ska do ha', faa de do ku' ha' wot Muer te wos aa vill ett. Aa saa kam der et hiel Halhunne aa ga' hinne lissedan hwær en Flavop aa saah: de ska do ha', faa de do ku' ha' wot Bejstemuer te wos. Aa saa kam dær en grusselig stuere Hjørm aa basked hinner aa saah: de ska do ha, faa de do ku' ha' wot Oldmuer te wos. Aa saa bløw di saaen ve aa komm' flier aa flier, te hatte hiele Kjerken bløw ful a dem. Men saa fløw di aalsammen hen po jen Gaang. Aa da han saa kam hen te hin', da loe hun aa wa stjendøe. — Si saaen gik ed hinner, aa de æ, Katten ryww mæ! Sandhied! faar ejes vill A ett ha' faatall ed."[37] —

— „Aa! den har en Præst eller Degn gjort for Offerets Skyld," raabte leende vor Herredsfoged, der i dette Øjeblik var kommet tilbage fra sin Rejse.

Hans hjertelige Modtagelse befriede Degnen fra at gendrive den skandaløse Paastand, men siden efter gjorde han det; dog ej i Spotterens Nærværelse, hvori han handlede meget viselig.

HØSTGILDET. C.

Det var mig og flere meget paafaldende, at Herredsfogden temmelig snart forsvandt med Françaisen, og det efter et af ham givet Vink. Han var jo rigtignok Ungkarl, og langtfra ikke en gammel; og hun var ret køn og kunde virkelig været smuk, naar hun ej havde været saa mandig. Men det var dog almindelig Mening, at han aldrig giftede sig, da han nu i flere Aar havde siddet i et godt Embede og kunnet faa „hvem han vilde pege paa." Og over alt dette undslap ham ikke sjælden i Mandfolkeselskab saadanne Ytringer, som ikke havde deres Udspring fra Giftetanker. Dog, kan jeg tro, saadanne Fruentimmerhadere bliver stundom pludselig omvendt og bøjer sig som angergivne Syndere under det søde og bløde Aag. —

At der vilde overgaa hans Velvished samme Skæbne, tvivlede jeg næsten ikke mer paa, da han ved Genkomsten henvendte sig til Degnen og sagde — med et mildt alvorligt Aasyn, uden endog det fineste Anstrøg af Skæmt — „Jeg haaber dog, at De ikke blev vred for det, jeg sagde før om Offer! De kan maaske

snart faa den Overbevisning, at jeg ikke mener det saa ilde med Præst og Degn."

Denne bukkede dybt, Herredsfogden besvarede Bukket med et lige saa dybt; og hele Selskabet vekslede snu og skælmske Øjekast.

Ved Middagsbordet herskede en ganske almindelig Stilhed. Intetsigende Bemærkninger, ligegyldige Spørgsmaal og Svar af samme Beskaffenhed bragte kun liden Afveksling i den ensformige „Tallerkenmusik" — som han kaldte det, Herredsfogden. Nogle sysselsatte alle deres Tanker med deres egen forestaaende Skæbne, der nu var nær sin Udvikling — som snart skal vises —; de øvrige grundede forgæves paa det uforklarlige i Herredsfogdens pludselige Omvendelse.

Genstanden for saa mange Tanker — der ellers havde spist med større Madlyst, end nogen forelsket bør føle — brød først den lange Tavshed ved at bringe en almindelig yndet Materie paa Bane, nemlig Spøgeriet.

„Den mærkelige og troværdige Begivenhed" — sagde han — „som Degnen nylig fortalte os, minder mig om en endnu forunderligere, som jeg selv har oplevet. Der er vel ingen i dette ærede Selskab, som jo kender noget til Bjergfolk eller dog har hørt tale om dem. Da jeg i denne Sag kan tale af egen Erfaring, haaber jeg, at man ikke vil drage Rigtigheden af min Beretning i Tvivl. — Jeg ved ikke, om nogen af de tilstedeværende kender et højst mærkværdigt Bjerg, som kaldes Daabjerg eller Dagbjerg Dos?"

„De gjør A, Katten taa mæ!" tog Degnen Ordet; „aa dæssom dær ingen Bjerremand ær, saa æ' dær heller ingen i de hær Land."

„Det kan jeg bevidne, som De snart skal høre," tog Herredsfogden atter fat. „Jeg havde engang i mine yngre Dage foretaget mig en meget lang Fodrejse og kom henimod Enden af samme en Eftermiddag til Dagbjerg. Jeg tog ind til Degnen, hvorvel han tilforn var mig ganske ubekendt, men hvor jeg ikke kender Præsten, besøger jeg helst Degnen, og det har jeg sjælden fortrudt; thi af de rigtige gamle Degne kan man lære meget, som man ellers aldrig drømmer om. Det erfarede jeg ogsaa der. Da jeg nemlig spurgte mig for om Dagbjerg Dos, der allerede i flere Miles Afstand havde vist sig for mig i Skikkelse af en rund Hattepuld, gav han mig følgende Oplysninger. I Dosset boede — og bor da endnu, kan jeg tro — en Bjergmand med Familie. Han gør ikke anden Fortræd end den — som

endda kan være stor nok — at han engang imellem bytter Børn med Bønderne. Naar det nemlig træffer sig saa, at hans Kone kommer i Barselseng akkurat i samme Time som en af Bøndernes i Dagbjerg Sogn, saa lister han sig til — om han kan — tager Bondens Barn og lægger sit eget i Stedet. Dette bliver da til en Skifting og faar aldrig engang saa megen Forstand som et umælende Dyr, at det kan sky Ild og Vand."

„Ja de æ vess," faldt Degnen bekræftende ind, „faa dær æ jen inno i Dawbjerre, hwissom en ett æ døe faanøssen; den æ woxen, men haar ett ant epo end en laang guul Pihg."[38]

„Meget rigtigt!" sagde Herredsfogden. „Degnen der fortalte mig nu videre, at deres Bjergmand er saa rig, at han ikke engang selv ved Enden derpaa. Blandt flere gode Sager har han og en Kedel fuld af Sølv og Guld, som staar ganske overlig i Jorden — som Hyrderne tidt og ofte har set, naar de sidder paa Højen og han dernede rager i sine Penge. „Dem skulde I tage fra ham" — sa'e jeg til Degnen. „Ja, lur ham!" svarede Degnen; „det er let sagt, men ikke saa let gjort. De Daabjerg-Mænd har prøvet paa det nogle Gange, men pyt! Det er ikke saa længe siden; det var i min Formands Formands Tid," sa'e Degnen — „at de forsøgte det sidste Gang. Min Formands Formand — han var meget lærdere end jeg, for han havde endogsaa været i Mesterlektie i Viborg — ham fik nogle af Mændene overtalt til at følge med dem en Paaskenat, for at hjælpe dem paa deres Tog efter Bjergmandens Pengekedel. Nu, han fulgte ogsaa med dem, men bad dem først ret mindelig om, at de ikke maatte tale et eneste Ord, førend de havde faaet Kedlen i Behold neden for Bjerget; thi længer havde Ejeren ingen Magt over dem. Vel! de begyndte da at grave, og det gik rask, og de var allerede saa nær ved det, at den ene Hank af Kedlen kom til Syne, og de havde ogsaa ganske bestemt faaet den; men hvad sker? Med eet slaar Luen ud af tre Gaarde dernede i Dagbjerg. Og da de ser det, saa giver de sig alle sammen til at løbe ned ad Bjerget og hjem for at redde. Men jo nærmere de kom, jo svagere blev Ilden, og da de kom til Byen, var der ikke mer Ild, end der nu er i min Paryk. Saa skyndte de sig igen tilbage op paa Dosset; men Godnat, min Kat! Hullet var lukket efter, som om der aldrig havde været gravet, og Degnen laa og sov, men han fik heller aldrig Helbredstime fra den Dag af."[39]

„No kan A høhr, te han ær en Viddenskavsmand," — udbrød her den kraftigt opbyggede Ulstrup Degn, — „faa

de æ Sandhied, hvær Uer han sejer; A haa høer ed manne Gaang."

„Men det, der nu kommer, har han vist ikke hørt," vedblev Herredsfogden, „for jeg har hidtil bevaret det som en Hemmelighed, den jeg nu finder Kald til at aabenbare. — Jeg forlod Dagbjerg ved Solens Nedgang med den Bestemmelse at strække til Grønhøj den samme Aften. Da Dosset ikke er stort af Vejen for Fodgængere, faldt det mig ind at gaa derover. Inden jeg endnu havde naaet Toppen, blev jeg med eet saa træt, at jeg maatte sætte mig ned; og da jeg havde siddet noget, tyktes det mig, at jeg ikke var i Stand til at rejse mig igen. Jeg lagde mig da ned i Lyngen for at tage mig en lille Lur. Det var allerede blevet mørkt; Himmelen var overtrukken, men det var ellers ganske stille og mildt i Luften. Jeg saa paa mit Ur, Klokken var elleve. — Paa een Gang hører jeg neden under mig i Bjerget en hul Rumlen og Tumlen, ogsaa en Klingren som af Glas og Flasker og Fade og Tallerkener. Og saa hævede sig Kammen af Bjerget paa tolv røde Stolper, der saa ud som gloende Jern. Imellem disse kom der nu et Bord op af hvidt Marmor og Stole trindt om af Elfenben. Derpaa fremkom tolv Smaapuslinger eller Dværge, som dækkede Bordet med en fin Damaskes Dug og dito Salveter, med Guldtallerkener og Sølvfade, Vinflasker af Jaspis og Bægere af Krystal. Kort sagt: den hele Anretning var kongelig. Straks efter steg Gæsterne op, Par om Par, og satte sig i Bunterad omkring Bordet."

„Hvorledes saa de ud? Hvordan var de klædt?" spurgte den yngste Jomfru Hansen.

„Aa!" sagde han, „de saa ud til at være skabt ligesom andre Mennesker, men syntes og, som vi, at være kommet Naturen til Hjælp, idet de, saavel Herrerne som Damerne, med Snørliv saaledes havde indknebet deres Midjer, at man ordentlig kunde frygte, at de vilde brækkes midt over. Jeg mindes videre — det er heller ikke saa let at glemme, at Damerne havde dybt nedringede Kjoler, saa dybt, at man kunde se dem ind mellem Bryster og Skulderblade og ved visse Bevægelser op under Armhullerne."

„Ih fyda!" lød det fra de fleste kvindelige Læber.

„Jaja!" sagde Fortælleren, „dersom denne Halvnøgenhed bliver Mode her, som jeg haaber, saa skal vi nok se!"

„Hvad fik saa disse indkrympede Maver at leve af?" spurgte Kammerraad Hansen.

„Meget fine og lette Spiser naturligvis," svarede Herreds-

fogden. „Og jeg glæder mig til at kunne fremlægge en temmelig fuldstændig Spiseseddel; thi Værtinden nødte bestandig sine Gæster, og det gik i eet Væk: „Hr. Gehejmebergraad von Jelshøj! et Par Rottehaler endnu? — Hr. Bjergjunker von Hohøj! maa jeg hjælpe Dem til et lille Stykke Snog? — Fru von Elmandsbjerg! en Skefuld Musefrikassé? Frøken von Himmelbjerg! De spiser jo slet intet! en lille Oldenborre med Myresovs? — Hr. Underbjergraad! er Muldvarperagouten ikke efter Deres Smag? — Fru Overbjergraadinde! De skal saamænd have en lille Firben endnu! — Hr. Kammerherre von Bloksbjerg! De har rejst en lang Vej: en lille Flagermus? eller et Par Edderkopper maaske? — Fru von Risenberg! De ser Retterne, en lille Ørentvist? — Berghauptmann von Schwarzwald! De gaar sulten fra Bordet, et eneste Møl endnu?" o. s. v. Men viste Værtinden stor Levemaade ved at nøde og pine Gæsterne, da stod Værten ikke tilbage for hende, hvad Vinen angik; og syntes han endnu at være heldigere i sine Bestræbelser. Konversationen blev stedse mer lydelig og mer utydelig; og da jeg ikke kunde opfatte noget sammenhængende —"

„— Men hvilket Sprog talte man da?" spurgte en.

„Ja det gik alt imellem hinanden," svarede Herredsfogden, „man talte baade Alfemaal og Nissemaal; men Hr. von Bloksbjerg og von Schwarzwald talte mest Tysk. Men af Troldesproget hørte jeg ikke et Ord, for siden Thor udryddede Nationen, er det et dødt Sprog, som kun forstaas og tales af de lærde under Jorden. Naa da: endelig begyndte man at synge: „Bergmannsleben" af Novalis, „Glück auf!" og flere underjordiske Viser. Til sidst rejste sig en af Gæsterne og istemte med højt opløftet Bæger: „Og dette skal være Værtindens Skaal! Hurra!" — Greben og henreven af sympatetiske Følelser og ganske sættende mig ud over Tid og Sted, faldt jeg maaske lidt for tidlig ind med: „Og Skam faa den, der ikke —" men jeg kom ikke videre; thi saa forsvandt med eet baade Selskabet og Bordet og Pavillonen og det hele."

Her endte Fortælleren og tog sit Glas. Men Degnen fra Ulstrup, der hele Tiden havde siddet i tavs Opmærksomhed, raabte nu: „D ø d o g V e r d e n! o g h v a d s a a?"

„Saa vaagnede jeg," lød Svaret; og herpaa udbrød en almindelig Latter, i hvilken dog den stakkels Degn ikke fandt sig stemt til at deltage.

Ret var spist, rejste Herredsfogden sig, tog sit Glas og sagde langsomt og højtideligt: „Hermed har jeg den Ære at deklarere Mariage mellem Hr. Wakkeltop, forhen Fuldmægtig paa disse Herreders Kontor, men nu Proprietær og Ejer af Bompgaard, og velædle Jomfru Hansen, som hos ham sidder — de forlovedes Skaal!"

Overraskede, de fleste endnu tvivlende, rejste man sig, klinkede og drak; og se! de tildrukne takkede virkelig for Skaalen; men Fæstemøen saa meget undselig og forvirret ud. Og de andre unge Piger gjorde Miner, der ikke kunde udtolkes som oprigtige Lykønskninger, men snarere som Hentydninger paa det gamle Ordsprog: „Den, der spytter i Kaalen, maa selv søbe den af."

Men vakte den første Skaal Forundring, da var Forbavselse Virkningen af den anden: næppe var hin drukket, før Indlederen, endnu stedse staaende, atter fyldte sit Glas, tog et Dokument frem og rakte det til den lige overfor siddende Française. Da denne havde kastet et Øje paa det opslagne Papir, skiftede hun et Par Gange Farve og holdt det derpaa hen for sin Dame, Frøken Schlüssel, der straks blegnede og syntes en Afmagt nær. Men Herredsfogden hævede Glasset — hans Ansigt fik aldeles det sædvanlige Udseende af godmodigt Skælmeri.

Selskabets Opmærksomhed var spændt til det yderste: Mon han vilde foreslaa sin egen og den mandhaftige Kærestes Skaal? Og hvad mon det angik Frøkenen? Eller maaske var hun Kæresten? Saaledes spurgte man sig selv; men det kom ganske anderledes. Herredsfogden opløftede sin Røst og sagde: „I Medhold af allerhøjeste Resolution — af Dato som Dokumentet udviser — deklareres herved Mariage mellem velbaarne Hr. Løjtnant von Skow af Husarerne og højvelbaarne Frøken von Schlüssel, som hos ham sidder — de forlovedes Skaal!"

„*Attendez!*" raabte Françaisen og gjorde en afværgende Haandbevægelse.

Herredsfogden satte sit Glas og sig selv; Mamsellen forsvandt.

Atter blev nu saa tyst, som om dette Selskab havde bestaaet af blot aandelige Væsener. At noget vigtigt med Françaisen var i Gære, det sluttede jeg saa meget sikrere deraf, at Doktoren, der rejste lige saa hovedkulds om Morgenen, som han kom om Aftenen, havde efter Bordet stukket et Papir til Herredsfogden og derved fæstet sine Øjne paa hende, hvem Dokumentet altsaa rimeligvis maatte angaa. Men det varede næppe tre Minutter, inden denne Spænding løsnedes, idet Husarofficeren

indtraadte i Uniform, takkede Selskabet for den nys udtalte Lykønskning og satte sig hos sin Kæreste. Jeg bemærkede med nogen Forundring, at han intet Mundskæg havde, og Ansigtet vel derfor en langt større Lighed med Søsterens. Men hvorfor Herredsfogden havde kaldt ham „Skow", kunde jeg ikke fatte, skønt det jo var en Fordanskelse af hans franske Navn.

Det blev igen stille, til Fru Hansen spurgte Husaren: „Hvor blev Deres Søster af, Hr. Løjtnant?"

„Undskyld, min Frue!" svarede han; „hun kommer ikke mere; naar h u n er, kan j e g ikke være — naar j e g er, kan h u n ikke være."

„Det er en mørk Tale," mumlede Urold, som for sig selv.

Degnen, som hørte denne Ytring, sagde højt og dristigt: „A l æ e r, A ka' l ø h s en: L ø g t n a n t e n ka' v e s g j ø s æ s j æ l t e et K v i n n f o l k, n æ r h a n v i l; h æ r æ w a l l e t t a n n e' M a m m e s æ l l e n d h a m."

„Meget rigtigt!" sagde Dobbeltgængeren, „jeg beder det ærede Selskab i Almindelighed og Hr. Kammerraaden og Frue i Særdeleshed om Tilgivelse for min Maskerade! Men denne her" — han kyssede med Ømhed den elskedes Haand — „maa være min Undskyldning. En Française kan De nok faa igen, men jeg kan ikke faa en Kæreste igen."

Nu udbredte sig den gladeste Stemning over det hele Samfund: Ansigterne fik et klarere Skær, ret ligesom Lysenes Antal paa Bordet kunde have fordoblet sig. Endog Urold syntes at have afgnedet — for at bruge en af hans egne Talemaader — den ædle antikke Rust, slaaet Gravkamre, Urner og Flinteknive af sine Tanker og endelig engang at leve for det nærværende. Selv Qvintus viste flere Gange mere af sine Tænder, end maaske nogen dalevende forhen havde set.

Midt i Lystigheden rejste sig atter vor Herredsfoged, sigende: „Mine Herrer og Damer! Min Funktion som Ægteskabsmægler er endnu ikke til Ende. Jeg har endnu mere at sammenføje, som Mennesker ikke bør adskille."

Han gik hen til Fru Hansen og hviskede til hende; og saa snart han var ude af Døren, lod hun tvende af sine Børn, der sad nederst ved Siden af hverandre, staa op og lod sætte rene Tallerkener for begges Sæder.

Hvad mon der nu skulde komme? det kunde da ingen begribe, undtagen Kaptajnen og hans Kone, hvis sikre Smil viste, at de var indviede i den nye Hemmelighed. Dens Aabenbarelse udeblev ikke ret længe. Begge Fløjdørene aabnedes paa vid Væg,

og ind traadte gamle Ole med et aldrende Fruentimmer, han klædt i sin bedste Sømandsdragt, og hun ligeledes pyntet som en over Almuestanden en Snes Aar tilbage. Kaptajnen rejste sig, tog Ole ved Haanden og førte ham til Sæde; hans Kone gjorde det samme ved den ubekendte. Herredsfogden stillede sig bag ved Parret og talte, som følger:

„Jeg har atter den Fornøjelse at opstille et Par i den lange Ægteskabskvadrille. De kommer lidt sildig; men de har ogsaa længe ledt efter hverandre; og det ta'er Tid med sig, naar man skal rejse fra Norge hele Verden rundt for at engagere en Dame i Jylland. Imidlertid, skønt man ikke vil se dem storme frem i en Galopade *amoreuse*, vil man dog tillade dem at træde en adstadig Menuet, saa længe til der spilles op til den store Kehraus. Chapeauen kender De alle. Hans Meddanserinde har i tredive Aar været paa eet Sted, nemlig hos en Moster af mig, mere som Veninde end som Tjenerinde. Ved hendes Død drog hun sidste Foraar til mig; men nu kan jeg ikke længer ha'e hende i Ro for den gode Ole. Han beraaber sig paa et ældre Engagement; og jeg tænker, han kan bevise det. Gamle Kavaler! lad os se, hvorpaa du begrunder din Paastand!"

Sømanden svarede ikke til denne Opfordring, men fremtog langsomt det før omtalte Hovedvandsæg. Han vendte det nogle Gange som for at overbevise sig selv om, at det var det rigtige. Derpaa hældede han Hovedet mod sin Dame, skottede med dybtnedtrukne Øjenbryn og et mørkt, hartad vredt Ansigt sidelængs til hende.

„Siri!" brummede han, „kan du se, jeg har holdt ved det?"

(Ved Lyden af dette Navn fo'r der som et elektrisk Stød igennem os, der fra Oles egen Fortælling kendte det saa vel. Og det var virkelig hende. Efter Moderens Død var hun kommet i Tjeneste hos Herredsfogdens Moster, hvis Mand dengang var Tolder i Sandefjord, men kort efter blev befordret i Danmark.) — Sømandens alderstegne Elskerinde tørrede sine Øjne med Flippen af sit Halsklæde, førte derefter Haanden op til en Krans af uægte Perler, der hang vidt om den rynkede Hals. Hun drejede Kransen — til hun fik fat paa en Silkesnor, ved hvilken hun opdrog et lille Guldhjerte. Dette aabnede hun og rakte det saaledes med bortvendt Blik til Kæresten. Han stirrede paa det — hans Øjne glitrede.

„Er det en Fjer," sagde han, „af Siri — Kanariefuglen?"

Gamle Siri nikkede langsomt og lagde den højre Haand paa

I „En Landsbydegns Dagbog" er der desværre indløbet en Del Fejl; nogle af dem beror paa, at Blichers Trykfejlsliste ikke var bemærket.

S. 23, L. 9: rev; læs: havde revet.
— — — 32: jeg længes; læs: længes jeg.
— 24 — 6: ved; læs: paa.
— — — 19: jeg; læs: jeg en.
— — — 38: *plurium;* læs: *plurimum*.
— 25 — 1: min; læs: min stakkels.
— 26 — 2: har taget; læs: tager.
— 28 — 39: min; læs: mit.
— 29 — 1: 23de; læs: 13de.
— — — 24: mig; læs: mig som en Kniv.
— 31 — 11: hende; læs: hendes Henfart.
— 32 — 2: naadig; læs: naadelig.
— — — 5: fik; læs: finge.
— — — 13: har ogsaa; læs: har.
— — — 34: knude; læs: kunde.
— 33 — 18: af; læs: af alle.
— 34 — 10: de; læs: det.
— — — 22: min; læs: den.
— 37 — 36: 1712; læs: 1713.
— 38 — 2: dækket; læs: bedækket.
— — — 16-17: tør ikke; læs: ikke tør.
— 40 — 7: han; læs: har.
— 41 — 28: kære; læs: min kære.
— 44 — 8: drøj; læs: høj.
— — — 14: Ansigt!; læs: Ansigt! dette Ansigt! dette fordum saa dejlige Ansigt!
— 47 — 21: er; læs: ere.

Brystet, som vilde hun overbevise sig og ham om, at den gamle Kærlighed endnu levede i det trofaste Hjerte.

Der var noget vemodigtrørende i denne sildige Genforening, noget, der mindede om hin, som vi venter, hvor Sanselighedens Bølgegang skal stilles til aandeligt Havblik. Det tyktes mig, som rakte de hverandre Hænderne over Graven til Forsoning med Verden og dens Trængsler, til snarlig Rejse fra det „snævre og mørke Hus" didhen, hvor „de rene af Hjertet" stunder i Haabet og Troen; hvor Kærligheden er det eneste, som ikke bliver tilbage hos alle det første Livs baade sande og falske Glæder.

Forstyrrende, skurrende mod mine Følelser — dem jeg vel tør kalde hellige — lød mig den paa Fiedlers Vink indfaldende Dansemusik. Men det maa saa være: alt herneden er usikkert, flygtigt; selv hint Lys i Sjælen er et Glimt, der hastigt skjules af jordiske Dunster.

Snart fik Musikken sin virkelige Klang og drog mig med min elskede Alice ind i de dansendes Række. I livlig Nydelse af min jordiske Tilværelse holdt jeg ud til den klare Dag, og først hen paa Eftermiddagen forlod vi dette Glædens Hus og det muntreste Høstgilde, jeg enten før eller senere har bivaanet.

[1] Trykt i „Nyeste Noveller og Digte", 1840. (Ogsaa med Titel: „Samlede Noveller og Digte. Supplementsbind".) Høstferierne benævnedes dengang ofte Hundedagsferierne. Om Ordets Flertalsform se Note 1 under „Juleferierne"! — Undertitlen (Af en gammel Skolemands Erindringer) skyldes P. L. Møller.

[2] De gamle bekendte er Skolemændene fra Novellen „Juleferierne".

[3] Jeg skal lære jer!

[4] Saa mange Tredækkere (en Slags Bekkasiner), at man knapt kan se for dem.

[5] „Træffe for" ikke sjældent hos B.

[6] Denne Oldforsker er en Genganger fra „Fjorten Dage i Jylland".

[7] Græsk Udsagnsord: jeg bröler.

[8] Eet Fingerbøl.

[9] Bævreasp. (B.s Note.)

[10] Ikke ret vel.

[11] Møllerens Godtgørelse for at male betaltes *in natura;* hans Maal kaldtes en Kop.

[12] En Stump.

[13] Vane.

[14] Saaledes kaldes — fra de første Kirkers Tid af — den mellemste Del af samme. (B.s Note.)

[15] *Cap Finisterræ.* (B.s Note.)

[16] Truffet lige i Prikken. (B.s Note.)

[17] Saaledes kaldes af den jyske Almue skæmtevis en pludselig Tavshed i

en større Forsamling — rimeligvis fordi stille Vejr er bekvemmest for Sæden af denne lette Kornart. (B.s Note.)

[18] Det følgende er en Prædiken, der i Forvejen forelaa trykt og uforandret er indlagt i Novellen. Dens Titel er: Prædiken, holden i Spentrup Kirke over et til samme nylig skænket Skib (Randers 1838). Det omtalte Skib, der var skænket af Købmand Bruun i Randers, er for nylig restaureret og igen ophængt i Kirken. — En anden Prøve paa B.s gejstlige Talekunst, en Vielsestale, er meddelt i „Dansk Tidsskrift", 1902, S. 425. I et Skrift „Børnemorderen og Selvmorderen Speitzers Levnet", som Niels B. udgav 1817, findes en Slags Ligprædiken af Steen B.

[19] Det nævnte første Tryk af denne Prædiken har: „denne for mig særdeles glædelige Dag", hvortil er knyttet Fodnoten: „En Datters Bryllup". Datteren er Malvine (Maren) B., der den 28. Juli 1838 viedes til Rasmus Berg, Forpagter af Spentrup Præstegaard.

[20] Faldet, d. e. Vangen, „Indtægten", „Tægten", det Stykke af Marken, som er tilsaaet med een Slags Sæd. (Henrik Ussing i „Danske Studier", 1904, S. 176.)

[21] Skovmærker og Koblommer. (B.s Note.)

[22] Dette Ord har en vidtomfattende Betydning: at kysse, klappe, ta' i Favn, at udtrykke sin Kærlighed saavel i Ord som i Fagter. Vort eget „kæle", Frankernes „caresser" er, mod dette jyske, om ikke magre, saa dog ufuldstændige. (B.s Note.)

[23] Gammelt jysk Udsagn. (B.s Note.)

[24] Øde.

[25] Maanen i Næ. (B.s Note.)

[26] Forføre. (B.s Note.)

[27] Tør ske ɔ: kan hænde sig. (B.s Note.)

[28] Hørte. (B.s Note.)

[29] Det er et almindeligt Sagn af Hyrdedrenge, at de siddende paa Toppen af en saadan Høj stundom hører denne Lyd under sig. (B.s Note.)

[30] Bevver betyder at ryste som et Espeløv, wakh, at bevæge sig langsomt saavel til Siderne som op og ned. (B.s Note.)

[31] Løbe meget hurtigt med smaa og lette Trin. (B.s Note.)

[32] Lige saa snart. (B.s Note.)

[33] At vente længe og med inderlig Længsel. (B.s Note.)

[34] Hwejre ɔ: at raabe, huje, synge alt imellem hinanden i overgiven Lystighed; hwæll ɔ: at raabe, huje, skraale, men af overvættes Sorg eller Fortvivlelse. (B.s Note.)

[35] Helligmesse ɔ: første November. (B.s Note.)

[36] At løbe i kort Trav med smaa, svage og vaklende Trin, og krogede Knæ. (B.s Note.)

[37] Gammel jysk Legende. (B.s Note.) I et Brev (paa det kgl. Bibliotek) til Thiele siger B., at han har fundet denne Legende blandt Bøndernes Aftenkrøniker i deres Bindestuer. Forøvrigt havde han mange Aar i Forvejen behandlet Ærnet. Se Note 1 under „Den barnløse Kone"!

[38] Sløjkjole. (B.s Note.)

[39] Virkeligt Almuesagn. (B.s Note.)

INDHOLD

JYSKE NOVELLER

	Side
Jyske Røverhistorier	7
Oldsagn paa Alheden	12
En Landsbydegns Dagbog	22
Den barnløse Kone	50
Josepha	54
Præsten i Torning	67
Nøddaaben	74
Gyldholm	79
Røverstuen	92
Jøderne paa Hald	131
Hosekræmmeren	164
Præstehistorier	179
Præsten i Vejlby	196
Keltringliv	227
Ebbe	245
De tre Klokker	254
Himmelbjerget	278
Juleferierne	301
Eneboeren paa Bolbjerg	355
Marie	374
Fjorten Dage i Jylland	391
Færgeborg	497
Landsbydoktoren	501
Skytten paa Aunsbjerg	509
Den jyske hvide Dame	524
Høstferierne	527

GYLDENDALSKE BOGHANDEL · NORDISK FORLAG

ST. ST. BLICHERS
BARNDOM OG UNGDOM
Af
HANS HANSEN

3 Kr.

ST. ST. BLICHERS LIVS-TRAGEDIE
I BREVE OG AKTSTYKKER
Ved
JEPPE AAKJÆR

I—III. 18 Kr.

ST. ST. BLICHER:
UDVALGTE NOVELLER
Illustr. af **CARL THOMSEN**

PRAGTUDGAVE

Nedsat Pris *7 Kr. 50 Øre,* indb. *10 Kr.*

UDVALGTE DIGTE
af
ST. ST. BLICHER

Udg. af **OTTO BORCHSENIUS**

80 Øre, indb. *2 Kr.*

FR. BAGGES KGL. HOF-BOGTRYKKERI. KØBENHAVN

